Nr 150

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till taxeringsförordning, m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

1) taxeringsförordning;

2) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); samt

3) förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379);

dels ock godkänna av föredragande departementschefen enligt samma protokoll förordade riktlinjer för en ändrad taxeringsorganisation.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

På grundval av 1955 års taxeringssakkunnigas betänkande framlägges i propositionen förslag till ny taxeringsförordning och delvis ändrad taxeringsorganisation. Härvid har huvudsyftet varit att skapa ökad effektivitet i taxeringsarbetet med sikte främst på en förbättrad granskning av svårkontrollerade deklarationer men även att tillgodose de skattskyldigas krav på ett förbättrat rättsskydd.

Enligt propositionen skall i varje stad med egen uppbördsförvaltning och i varje fögderi finnas en eller flera särskilda taxeringsnämnder med uppgift att taxera rörelseidkare, fria näringsutövare och andra skattskyldiga beträffande vilka en mer ingående deklarationsgranskning är påkallad. I dessa nämnder, där på vanligt sätt ordföranden utses av länsstyrelsen och övriga ledamöter väljes av de kommunala organen, skall i granskningsarbetet biträde åtnjutas av heltidsanställd tjänsteman, benämnd taxeringsassistent. Denne ersätter det nuvarande kronoombudet. Taxeringsassisten-

terna placeras hos de lokala skattemyndigheterna, under vilka de administrativt sorterar. Taxeringsassistenten har att iakttaga de allmänna anvisningar för granskningsarbetets effektiva bedrivande, som taxeringsintendenten i länet äger utfärda. På taxeringsnämndens ordförande ankommer bl. a. att bevaka att tillfredsställande utredning finnes när fråga uppkommer om avvikelse från deklaration. Taxeringsassistenten skall erhålla biträde med sortering, längdföring m. fl. liknande uppgifter av i huvudsak manuell natur.

Då en likartad organisation redan genomförts i Stockholm, där även i övrigt speciella förhållanden föreligger, skall assistenter tills vidare inte anställas i denna stad.

Övriga taxeringsnämnder skall enligt förslaget ha samma organisation och arbetsformer som hittills. Dock föreslås att arbetet med sortering och längdföring skall övertas av de lokala skattemyndigheterna. Vidare skall arbetsperioden i samtliga taxeringsnämnder förlängas till den 30 juni. Genom dessa åtgärder erhålles ökad tid för kontroll och andra väsentliga arbetsuppgifter.

Taxeringsassistenten skall under tiden mellan taxeringsperioderna i huvudsak utnyttjas för taxeringsrevision. Kapaciteten för denna betydelsefulla form av taxeringskontroll kommer härigenom att bli avsevärt större.

För att ytterligare vidga möjligheterna till kvalificerat kontrollarbete föreslås förstärkningar på länsstyrelsernas taxeringssektioner, främst bland revisionspersonalen.

Ytterligare föreslås att taxeringsintendentens ställning skall stärkas i vissa hänseenden samt att hans arbetsbörda skall lättas genom ökade möjligheter att delegera arbetsuppgifter, bl. a. processföring i skattemål, på underordnade befattningshavare.

Beträffande prövningsnämnderna föreslås olika åtgärder för att tillförsäkra dessa en obunden ställning som besvärsprövande organ. Taxeringsintendenten och den skattskyldige skall inför nämnden processa såsom likaberättigade parter. Detta innebär att prövningsnämnden inte får ändra en taxering annat än på yrkande av part. Ändringar till den skattskyldiges förmån skall dock i mål, som genom besvär dragits inför nämndens prövning, kunna företas även utan yrkande.

Förbud föreslås för ledamot av prövningsnämnd att samtidigt vara ledamot av taxeringsnämnd.

Den nuvarande anordningen att taxeringsintendenten skall deltaga i prövningsnämndens överläggningar föreslås avskaffad. Intendenten blir i fråga om rätt att vara närvarande i nämnden huvudsakligen likställd med den skattskyldige.

För att åstadkomma en åtskillnad mellan den dömande och den fiskaliska verksamheten förordas att särskilda prövningsnämndskanslier inrättas inom länsstyrelserna. Åtgärden innebär indirekt en förstärkning av

taxeringssektionerna, vilka hittills i betydande omfattning tagits i anspråk för att biträda prövningsnämnderna med beredning av besvärsärenden.

Bland ytterligare förslag på detta område må nämnas, att vissa enklare mål skall kunna avgöras av ordföranden ensam samt att det muntliga förfarandet ges ökad stadga. Ersättning skall av allmänna medel kunna utgå till personer som inkallas för att höras upplysningsvis.

Riksskattenämndens kansli föreslås utbyggt med en byrå för taxeringskontroll, på vilken placeras en byråchef och fyra taxeringsrevisorer. I övrigt lämnas riksskattenämndens organisation tills vidare orubbad.

På besvärsreglernas område är den viktigaste nyheten att de skattskyldiga inte längre skall förlora sin rätt att anföra besvär hos kammarrätten och regeringsrätten på grund av deklarationsförsummelse. Intresset av att självdeklarationerna avges i tid föreslås i stället tillgodosett genom effektiviserade vites- och bötesbestämmelser.

Vidare förordas att de skattskyldigas möjligheter att efter den vanliga besvärstidens utgång få för höga taxeringar nedsatta skall avsevärt vidgas.

Den nya taxeringsförordningen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1958. Utbyggnaden av assistentorganisationen kan emellertid beräknas taga åtskilliga år i anspråk. Fullt utbyggd torde förstärkningen av taxeringsorganisationen kräva en utgiftsökning på omkring 10 milj. kronor.

I propositionen föreslås även, att vissa naturaförmåner av mindre värde fr. o. m. 1957 års taxering skall undantas från skatteplikt. Härigenom kan arbetsgivarnas skyldighet att lämna kontrolluppgifter om naturaförmåner inskränkas.

Förslag

till

taxeringsförordning

Härigenom förordnas som följer.

FÖRSTA AVDELNINGEN

Inledande stadganden

1 §.

Taxering enligt kommunalskattelagen samt enligt förordningarna om statlig inkomstskatt och om statlig förmögenhetsskatt sker i den ordning nedan stadgas. Därvid skall iakttagas, att taxeringarna bliva överensstämmande med skatteförfattningarna samt i möjligaste måtto likformiga och rättvisa.

2 §.

1 mom. I denna förordning förstås med

inkomsttaxering: taxering till kommunal inkomstskatt och till statlig inkomstskatt;

förmögenhetstaxering: taxering till statlig förmögenhetsskatt;

allmän fastighetstaxering: sådan taxering av fastighet, som enligt 12 § 1 mom. kommunalskattelagen skall verkställas vart femte år; samt

särskild fastighetstaxering: sådan taxering av fastighet, som skall verkställas de år, då allmän fastighetstaxering icke äger rum.

Inkomsttaxering och förmögenhetstaxering samt särskild fastighetstaxering innefattas under benämningen *årlig taxering.*

2 mom. Beteckningarna *taxeringsår, beskattningsår* och *hemortskommun* hava i denna förordning samma innebörd som i kommunalskattelagen.

Huruvida någon är att anse såsom *bosatt här i riket,* skall avgöras efter de i anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen stadgade grunderna.

Vad i denna förordning stadgas om person, som varit här i riket bosatt, skall äga tillämpning jämväl å person, som i Sverige stadigvarande vistats utan att vara härstädes bosatt.

3 §.

Där ej annat angives eller av sammanhanget framgår, förstås i denna förordning med *län* jämväl Stockholms stad, med *länsstyrelse* jämväl över-

ståthållarämbetet samt med *landskamrerare* jämväl skattedirektören hos överståthållarämbetet. Med vederbörande länsstyrelse avses, såvitt angår den mellankommunala prövningsnämnden, överståthållarämbetet.

Med *taxeringsintendenten i länet* förstås i denna förordning i Stockholm förste taxeringsintendenten, i län taxeringsintendenten samt, såvitt angår mellankommunala prövningsnämnden, allmänna ombudet hos denna nämnd. Under benämningen *taxeringsintendent* inbegripas jämväl biträdande taxeringsintendent samt den, åt vilken uppdragits att i sin tjänst utföra på taxeringsintendent ankommande göromål.

ANDRA AVDELNINGEN

Taxering för inkomst och förmögenhet

I. Om taxeringsorganisationen

4 §.

I län skola finnas *lokala taxeringsdistrikt* och *särskilda taxeringsdistrikt.*

Lokalt taxeringsdistrikt skall utgöras av kommun eller del av kommun. När särskilda skäl därtill äro, må dock två eller flera kommuner sammanföras till ett lokalt taxeringsdistrikt.

För varje lokalt taxeringsdistrikt skall finnas en *lokal taxeringsnämnd,* som har att verkställa taxering inom distriktet, i den mån detta icke ankommer på annan taxeringsnämnd enligt vad nedan i denna paragraf sägs.

I fögderi, så ock i stad med egen uppbördsförvaltning skall finnas särskilt taxeringsdistrikt, inom vilket *särskild taxeringsnämnd* verkställer taxering av fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, vilkas inkomstförhållanden med hänsyn till förvärvskällans art eller eljest äro av mera invecklad beskaffenhet. I fögderi och stad som nu sagts må ock inrättas flera sådana särskilda taxeringsdistrikt.

I län skall finnas ett eller flera särskilda taxeringsdistrikt, där särskild taxeringsnämnd verkställer taxering av andra skattskyldiga än fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser.

En taxeringsnämnd i Stockholm förordnas årligen av överståthållarämbetet att, utöver nämnden eljest tillkommande göromål, såsom en för riket gemensam taxeringsnämnd *(den gemensamma taxeringsnämnden)* verkställa dels taxering till statlig inkomstskatt och statlig förmögenhetsskatt av skattskyldiga, som sakna hemortskommun i riket, ävensom av sådana i 17 § förordningen om statlig inkomstskatt och 17 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt omförmälda skattskyldiga, som jämlikt 14 § 2 mom. och 36 § folkbokföringsförordningen skola mantalsskrivas i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm, dels ock taxering till kommunal inkomstskatt, som skall ske för gemensamt kommunalt ändamål.

Taxering, som verkställes av den gemensamma taxeringsnämnden, anses äga rum å särskild ort och i särskilt taxeringsdistrikt.

5 §.

Länsstyrelsen skall indela länet i taxeringsdistrikt samt besluta om de särskilda taxeringsnämndernas verksamhetsområden.

Beslutet skall avse visst taxeringsår samt meddelas senast den 30 november året näst före taxeringsåret.

Innan länsstyrelsen ändrar i stad tillämpad distriktsindelning, skall yttrande infordras från kommunens styrelse ävensom, i stad med egen uppbördsförvaltning, från den lokala skattemyndigheten. Vad nu sagts om inhämtande av yttrande från kommunens styrelse skall dock icke gälla beträffande Stockholm.

6 §.

1 mom. Ordförande i taxeringsnämnd förordnas av länsstyrelsen i samband med indelningen i taxeringsdistrikt. Därvid utses tillika, om ej förordnande meddelats enligt 2 mom., en person att i egenskap av kronoombud vara ledamot i nämnden.

Övriga ledamöter väljas på sätt i 3 mom. stadgas under december månad för nästföljande år.

2 mom. För särskild taxeringsnämnd, som enligt vad i 4 § fjärde stycket stadgas skall verkställa taxering av fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, skall länsstyrelsen förordna *taxeringsassistent* att biträda nämnden.

Vad nu sagts skall dock icke gälla Stockholm.

3 mom. Val av ledamöter i taxeringsnämnd verkställes av fullmäktige i vederbörande kommun. I fråga om särskild taxeringsnämnd, som avses i 4 § femte stycket, skall dock valet förrättas av landstingskommunens förvaltningsutskott, därest i taxeringsdistriktet ingår mer än en kommun.

Antalet valda ledamöter i taxeringsnämnd skall utgöra minst tre och högst åtta. Är fråga om särskild taxeringsnämnd, som i 2 mom. sägs, skall minst en ledamot väljas för varje kommun, och må i följd härav flera än åtta ledamöter väljas, dock högst tolv. Antalet ledamöter skall bestämmas av dem, på vilka valet ankommer, dock att, om ledamöterna skola väljas av skilda organ, länsstyrelsen skall bestämma antalet ledamöter i taxeringsnämnden samt angiva huru många av dem som skola väljas av varje organ.

För envar av de valda ledamöterna skall utses en suppleant.

Om utgången av val skall den som därvid fört ordet omedelbart underrätta länsstyrelsen, taxeringsnämndens ordförande och de valda.

4 mom. Besvär över val av ledamöter och suppleanter i taxeringsnämnd må anföras hos länsstyrelsen inom tre veckor efter valets förrättande; och skall i övrigt om vals överklagande i tillämpliga delar gälla vad i kommunal-

lagen är stadgat angående besvär över beslut av kommunens fullmäktige. Finner länsstyrelsen efter besvär anledning förordna om nytt val på grund därav, att vid valet icke i enlighet med vad därom är stadgat i 13 § 1 mom. kännedom om olika grupper av skattskyldiga blivit vederbörligen företrädd, har länsstyrelsen att meddela föreskrift, huru många ledamöter för varje grupp som skola väljas. Överklagas det därefter företagna valet och befinnes detsamma icke böra fastställas, äger länsstyrelsen utse ledamöter i nämnden.

Över länsstyrelsens beslut må klagan icke föras.

7 §.

I taxeringsnämnd, som icke åtnjuter biträde av taxeringsassistent, skall ordföranden, utöver vad i denna förordning eljest angives, huvudsakligen

1) tillhandahålla allmänheten blanketter till deklarationer med mera dylikt,

2) lämna deklarations- eller uppgiftsskyldig de upplysningar som finnas erforderliga för deklarations- eller uppgiftsskyldighetens fullgörande,

3) då deklarationsskyldig begagnar honom i 23 § medgiven rätt att muntligen avgiva upplysningar till ledning för egen taxering, å blankett införa upplysningarna och därå taga uppgiftslämnarens underskrift,

4) mottaga och granska deklarationer, uppgifter och andra handlingar, dock att länsstyrelsen må medgiva, att deklarationer av enkel beskaffenhet efter ordförandens bestämmande granskas allenast av kronoombudet,

5) i erforderlig omfattning vidtaga åtgärder för att införskaffa felande deklarationer och andra uppgifter,

6) i övrigt med den befogenhet, som i sådant avseende tillkommer honom, utöva kontroll till ledning för en noggrann och tillförlitlig taxering,

7) leda taxeringsnämndens arbete och vid sammanträdena föra ordet,

8) vara föredragande i taxeringsnämnden,

9) ombesörja erforderliga göromål av expeditionell art, i den mån dessa icke ankomma på annan,

10) lämna annan taxeringsmyndighet ävensom lokal skattemyndighet erforderliga underrättelser och uppgifter, samt

11) avgiva yttranden i besvärsmål.

8 §.

I taxeringsnämnd, som åtnjuter biträde av taxeringsassistent, skall ordföranden, utöver vad i denna förordning eljest angives, huvudsakligen ha till uppgift att utföra de åligganden som upptagas i 7 § vid 5), 7) och 11). Därutöver åligger det ordföranden att granska deklarationer och andra handlingar i den utsträckning som erfordras för en noggrann och tillförlitlig taxering. Ordföranden må, i den omfattning han finner påkallat, vara föredragande i nämnden.

9 §.

Kronoombudet har till åliggande särskilt

1) att, oavsett den ordföranden tillkommande granskningsskyldigheten, granska alla inkommande självdeklarationer, uppgifter och andra handlingar, dock att länsstyrelsen må medgiva, att deklarationer av enkel beskaffenhet, som avse huvudsakligen inkomst av tjänst, efter ordförandens bestämmande granskas allenast av denne,

2) att vid granskningen tillse, att kronans rätt vid taxeringen varder behörigen iakttagen, samt

3) att, i den mån sådant må vara erforderligt och av ordföranden påkallas, biträda honom under taxeringsarbetet.

10 §.

I taxeringsnämnd, som åtnjuter biträde av taxeringsassistent, skall taxeringsassistenten utföra de åligganden som angivas i 7 § vid 1)—3) samt 9) och 10).

Därjämte åligger det taxeringsassistenten huvudsakligen att

1) granska deklarationer, uppgifter och andra handlingar,

2) biträda ordföranden vid införskaffande av felande deklarationer, uppgifter och andra handlingar,

3) i övrigt med den befogenhet, som i sådant avseende tillkommer honom, utöva kontroll till ledning för en noggrann och tillförlitlig taxering,

4) vara föredragande i taxeringsnämnden, i den mån icke ordföranden finner sig böra utföra föredragningen,

5) upprätta förslag till de taxeringar som skola beslutas av nämnden, samt

6) i övrigt lämna ordföranden det biträde som av honom påkallas.

Taxeringsassistenten skall därjämte iakttaga vad länsstyrelsen eller taxeringsintendenten i länet föreskrivit i avseende å taxeringsarbetets ordnande och ändamålsenliga bedrivande.

Taxeringsassistenten skall, i den mån han därtill erhåller uppdrag, utföra taxeringsrevision.

11 §.

1 mom. Varje län utgör ett *prövningsdistrikt.*

För varje prövningsdistrikt skall finnas en *prövningsnämnd.*

Efter framställning av länsstyrelsen må Kungl. Maj:t medgiva, att prövningsnämnd sammanträder å två avdelningar. Då fråga är om beslut av principiell innebörd, så ock eljest, då särskilda skäl därtill föranleda, må nämnden i dess helhet företa mål eller ärende till avgörande.

2 mom. För hela riket skall finnas en gemensam prövningsnämnd *(den mellankommunala prövningsnämnden).*

3 mom. Prövningsnämnd prövar besvär över beslut av taxeringsnämnd samt fullgör i övrigt de åligganden som enligt denna förordning eller annan författning ankomma på nämnden.

12 §.

1 mom. I länen är landskamreraren prövningsnämndens ordförande.

Prövningsnämnd i län skall bestå av ytterligare minst fyra och högst åtta ledamöter eller, om nämnden skall sammanträda å avdelningar, fyra ledamöter å varje avdelning. För nämnda ledamöter skola finnas lika många suppleanter. Dessa ledamöter och suppleanter utses av Kungl. Maj:t för en tid av fyra år.

För den mellankommunala prövningsnämnden förordnar Kungl. Maj:t för en tid av fyra år ordförande, vice ordförande samt ytterligare sex ledamöter jämte sju suppleanter. För samma tid förordnar Kungl. Maj:t allmänt ombud hos nämnden.

Suppleant må närvara vid prövningsnämndens sammanträden endast då han därtill kallats i anledning av uppkommet hinder för ledamot att tillträdeskomma.

I länen skola ledamöter och suppleanter utses bland personer, som enligt vad i 13 § sägs äro valbara till ledamöter i taxeringsnämnd inom prövningsdistriktet.

Ledamot eller suppleant i prövningsnämnd må icke samtidigt vara ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd.

2 mom. Hos prövningsnämnd i län skall finnas kansli inom länsstyrelsen. Kansliet står under landskamrerarens ledning.

Hos den mellankommunala prövningsnämnden skall finnas kansli, som står under ledning av allmänna ombudet.

13 §.

1 mom. Till ledamöter och suppleanter i nämnderna böra utses redliga och allmänt aktade personer, som kunna antagas besitta nödig insikt och erfarenhet.

Av kommun må till ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd väljas allenast den, som är inom kommunen mantalsskriven. Av landstingskommunens förvaltningsutskott må till ledamot eller suppleant i särskild taxeringsnämnd väljas allenast den, som är mantalsskriven i kommun, belägen inom nämndens verksamhetsområde och tillika inom landstingskommunen.

Vid val av ledamöter och suppleanter i lokal taxeringsnämnd, så ock vid förordnande av ledamöter i prövningsnämnd skall tillses, att om möjligt personer tillhörande olika inom distriktet förekommande grupper av skattskyldiga komma att tillhöra nämnden ävensom att såvitt möjligt kännedom om distriktets olika delar kommer att förefinnas inom densamma.

Till ledamöter och suppleanter i särskild taxeringsnämnd skola utses personer, som besitta särskild insikt och erfarenhet i de taxeringsfrågor, som ankomma på dylik nämnds handläggning. Därjämte bör tillses, att inom nämnden kännedom såvitt möjligt kommer att förefinnas om olika delar av nämndens verksamhetsområde.

2 mom. Den som uppnått sextio års ålder må avsäga sig uppdrag att vara ledamot eller suppleant. Eljest må ej någon avsäga sig sådant uppdrag med mindre han uppgiver hinder, vilket godkännes av den som utsett honom.

3 mom. Till ledamot eller suppleant kan endast svensk medborgare utses. Sådant uppdrag må ej utövas av den, som är omyndig eller i konkurstillstånd.

4 mom. Kommer ledamot eller suppleant efter det han utsetts i den ställning, att han ej längre är behörig att utöva uppdraget, skall han omedelbart frånträda detsamma.

14 §.

1 mom. Av Kungl. Maj:t eller länsstyrelse meddelat förordnande såsom ordförande eller ledamot i prövningsnämnd eller taxeringsnämnd kan när som helst återkallas.

Avgår ledamot eller suppleant i sådan nämnd, innan tjänstgöringstiden är till ända, skall efterträdare till honom för den återstående tiden utses i den ordning, som gällt beträffande den avgångne.

2 mom. Uteblir vald ledamot i taxeringsnämnd från sammanträde och finnes icke suppleant för tillfället att tillgå, äga nämndens vid sammanträdet närvarande ledamöter att, om det för taxeringsförrättningens fortgång erfordras, inkalla annan till ledamot valbar person att deltaga i förrättningen.

15 §.

Vid behandling av taxeringsfråga, som kräver särskild sakkunskap, må taxeringsnämnd och prövningsnämnd anlita biträde av sakkunnig.

Då fråga är om biträde åt taxeringsnämnd, tillkallas sakkunnig av ordföranden efter samråd med taxeringsintendenten i länet.

16 §.

1 mom. Det åligger lokal skattemyndighet att

1) ombesörja sortering av inkomna deklarationer och andra uppgifter samt därvid efter anvisningar av taxeringsintendenten i länet utvälja de deklarationer som skola behandlas av särskild taxeringsnämnd,

2) verkställa längdföring för taxeringsnämnd, i den mån detta icke ombesörjes av länsstyrelsen,

3) vaka över att taxeringsassistent fullgör sina åligganden ävensom tillhandahålla honom erforderlig biträdespersonal, samt

4) i den omfattning Kungl. Maj:t eller länsstyrelsen föreskriver, i övrigt medverka vid taxeringsarbetet.

2 mom. Kommun må ställa en eller flera kommunens tjänstemän, som av länsstyrelsen godkännas, till förfogande för taxeringsarbete inom kommunen för annat ändamål än som i 1 mom. avses. Godkännandet må när som helst återkallas.

Sådan tjänsteman har att, i enlighet med de närmare föreskrifter länsstyrelsen och ordföranden i vederbörande taxeringsnämnd finner skäl meddela, granska deklarationer och uppgifter, hos nämndens ordförande göra de erinringar, vartill granskningen må giva anledning, samt i övrigt lämna ordföranden biträde vid fullgörandet av dennes åligganden.

3 mom. I taxeringsnämnd, som icke åtnjuter biträde av taxeringsassistent, äger ordföranden anlita skrivbiträde, som av honom tillkallas.

4 mom. Beträffande Stockholm skall i de hänseenden varom i denna paragraf stadgas gälla vad Kungl. Maj:t därom förordnar.

17 §.

Taxeringsintendenten i länet skall, med iakttagande av bestämmelserna i denna förordning, bevaka det allmännas rätt i taxeringsfrågor samt verka för att taxeringarna bliva likformiga och rättvisa. Han skall därvid i erforderlig omfattning granska verkställda taxeringar samt särskilt uppmärksamma ojämnheter mellan taxeringar i olika taxeringsdistrikt.

Taxeringsintendenten äger anlita sakkunnig för utredning av taxeringsfråga, som kräver särskild sakkunskap.

När så finnes erforderligt, äger taxeringsintendenten kalla ordförande eller annan ledamot av taxeringsnämnd i prövningsdistriktet att infinna sig för att meddela upplysningar.

Den som i annan befattning handlagt visst taxeringsärende må icke såsom taxeringsintendent taga befattning med samma ärende.

18 §.

Kungl. Maj:t förordnar en för hela riket gemensam nämnd *(riksskattenämnden)* med uppgift att genom rådgivande och vägledande verksamhet främja en riktig och enhetlig tillämpning av denna förordning ävensom av de skatteförfattningar, enligt vilka taxering verkställes på sätt i denna förordning sägs.

Nämnden äger, i enlighet med vad därom särskilt är stadgat, på begäran meddela förhandsbesked i taxeringsfrågor.

19 §.

Riksskattenämnden består av ordförande och ytterligare sex ledamöter, vilka utses för en tid av fyra år. En av ledamöterna skall förordnas till vice ordförande att vid förfall för ordföranden tjänstgöra i sådan egenskap.

Ordföranden skall vara lagfaren. Vice ordföranden och ytterligare två av nämndens ledamöter skola vara lagfarna eller hava avlagt examen vid han-

delshögskola. De nu nämnda ledamöterna skola tillika vara erfarna i domarvärv eller i administrativ verksamhet. Övriga ledamöter skola utses så att kännedom om förhållandena inom olika områden av förvärvslivet kommer att förefinnas hos nämnden.

För envar ledamot, som skall vara lagfaren eller hava avlagt examen vid handelshögskola, skall utses en suppleant samt för övriga ledamöter sammanlagt sex suppleanter. Vad ovan stadgats angående ledamöterna skall äga motsvarande tillämpning beträffande suppleanterna.

Förordnande såsom ledamot eller suppleant kan när som helst återkallas. Avgår ledamot eller suppleant, skall annan förordnas för återstående delen av den tid, för vilken den avgångne var utsedd.

Ledamöter och suppleanter skola vara svenska medborgare. Ej må uppdraget utövas av den, som är omyndig eller i konkurstillstånd.

Kungl. Maj:t äger meddela föreskrifter angående när nämnden är att anse som beslutför samt angående inkallandet av suppleanter så ock de föreskrifter i övrigt som finnas erforderliga för nämndens verksamhet.

II. Om skyldighet att föra anteckningar, m. m.

20 §.

Den som enligt denna förordning är skyldig att avgiva deklaration eller annan uppgift till ledning för egen taxering eller ock uppgift till ledning för annans taxering är jämväl skyldig att i skälig omfattning genom räkenskaper, anteckningar eller på annat lämpligt sätt sörja för att underlag finnes för deklarations- eller uppgiftsskyldighetens fullgörande och för kontroll därav.

Om skyldighet i vissa fall att föra räkenskaper är stadgat i bokföringslagen och förordningen om skyldighet för vissa idkare av jordbruk eller skogsbruk att föra räkenskaper såsom underlag för taxering.

21 §.

Har deklaration ej avgivits eller kan, på grund av brister i deklaration eller bristfälligt underlag för sådan, skattskyldigs inkomst av viss förvärvskälla icke tillförlitligen beräknas, skall inkomsten uppskattas efter vad med hänsyn till föreliggande omständigheter såsom verksamhetens art och omfattning finnes skäligt.

III. Om skyldighet att avlämna självdeklaration

22 §.

1 mom. Nedannämnda skattskyldiga äro, där ej annat följer av stadgandet i 3 mom., skyldiga att utan anmaning till ledning för egen taxering avlämna deklaration *(självdeklaration)*, nämligen:

1) aktiebolag och ekonomisk förening ävensom sådan stiftelse, fond eller inrättning som har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen,

2) annan juridisk person, om dess bruttointäkter av en eller flera förvärvskällor under beskattningsåret uppgått till sammanlagt minst 100 kronor,

3) fysisk person, vilkens bruttointäkter av en eller flera förvärvskällor under beskattningsåret uppgått, om han varit bosatt här i riket under hela beskattningsåret, till sammanlagt minst 1 200 kronor och eljest till sammanlagt minst 100 kronor,

4) fysisk eller juridisk person, vilkens tillgångar av den art, som angives i 3 § 1 mom. förordningen om statlig förmögenhetsskatt, vid beskattningsårets utgång haft ett värde överstigande 50 000 kronor eller, såvitt angår sådan juridisk person som avses i 6 § 1 mom. b) nämnda förordning, 5 000 kronor, samt

5) fysisk eller juridisk person, för vilken garantibelopp för fastighet skall upptagas såsom skattepliktig inkomst.

Vid bedömandet av fysisk eller juridisk persons deklarationsskyldighet enligt punkterna 2)—4) skall hänsyn icke tagas till sådan inkomst eller förmögenhet, för vilken den fysiska eller juridiska personen icke är skattskyldig enligt kommunalskattelagen, förordningen om statlig inkomstskatt eller förordningen om statlig förmögenhetsskatt.

Hava makar, som ingått äktenskap före ingången av beskattningsåret och levt tillsammans under större delen därav, var för sig haft inkomst eller förmögenhet, skall vardera makens deklarationsskyldighet bedömas med hänsyn till makarnas och boets sammanlagda inkomst och förmögenhet.

Skall skattskyldig enligt förordningen om statlig förmögenhetsskatt taxeras för förmögenhet, som tillhör barn eller annan, skall hänsyn därtill tagas vid deklarationsskyldighetens bedömande.

Vid tillämpning av vad i första stycket vid 3) är stadgat, skall svensk medborgare, som under beskattningsåret tillhört svensk beskickning hos utländsk makt eller lönat svenskt konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning och som på grund av sin tjänst varit bosatt utomlands, anses hava varit bosatt här i riket. Detsamma skall gälla sådan persons hustru samt barn under 18 år, därest de varit svenska medborgare och bott hos honom. Person, som under beskattningsåret tillhört främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning och som icke varit svensk medborgare, så ock sådan persons hustru, barn under 18 år och enskilda tjänare, därest de bott hos honom och icke varit svenska medborgare, anses däremot vid tillämpningen av vad i första stycket vid 3) är stadgat icke hava varit här i riket bosatta.

I fråga om deklarationsskyldighet för oskift dödsbo efter skattskyldig,

som avlidit under beskattningsåret, skall tillämpas vad som skolat gälla för den avlidne.

2 mom. Efter anmaning är jämväl den, som icke på grund av bestämmelserna i 1 mom. har deklarationsskyldighet, skyldig avgiva självdeklaration.

3 mom. Lapp är ej skyldig avgiva deklaration för inkomst av renskötsel eller i sådan rörelse nedlagd förmögenhet, och skall förty vid tillämpning av bestämmelserna i 1 mom. första stycket vid 3) och 4) så anses, som om dylik inkomst eller förmögenhet ej vore underkastad beskattning. Önskar lapp avgiva uppgift om inkomst eller förmögenhet, som nu sagts, må uppgift härom lämnas i självdeklaration, vilken avlämnas i vanlig ordning, eller ock särskild uppgift angående renskötsel avgivas på sätt i 32 § stadgas.

23 §.

Självdeklaration skall avgivas på heder och samvete samt avfattas å blankett enligt fastställt formulär. Dock må, där deklaration infordrats jämlikt 22 § 2 mom., de erforderliga upplysningarna meddelas muntligen inför taxeringsnämndens ordförande eller dess taxeringsassistent, som har att införa desamma å deklarationsblankett och däråt taga den deklarationsskyldiges underskrift.

24 §.

1 mom. Självdeklaration är dels *allmän självdeklaration,* dels *särskild självdeklaration.*

2 mom. Deklarationsskyldig, som icke är fysisk person, oskift dödsbo eller familjestiftelse, skall avgiva *allmän självdeklaration* inom det län, där han är skattskyldig till statlig inkomstskatt eller statlig förmögenhetsskatt. Sådan deklarationsskyldig skall därjämte avgiva *särskild självdeklaration* i varje annat län, inom vilket han är skattskyldig till kommunal inkomstskatt. Här avsedd deklarationsskyldig, som icke är skattskyldig till statlig inkomstskatt eller statlig förmögenhetsskatt, skall avgiva särskild självdeklaration i varje län, inom vilket han är skattskyldig till kommunal inkomstskatt.

Särskild självdeklaration skall dock i fall av behov efter anmaning avgivas jämväl inom det län, där allmän självdeklaration avgives, ävensom i flera exemplar.

3 mom. Deklarationsskyldig, som är fysisk person, oskift dödsbo eller familjestiftelse och som är skattskyldig till statlig inkomstskatt eller statlig förmögenhetsskatt, skall avgiva dels i den kommun, där han var mantalsskriven för året näst före taxeringsåret eller, utan att hava varit mantalsskriven, är skattskyldig till sådan skatt, *allmän självdeklaration* till ledning vid taxering till nämnda skatter och till kommunal inkomstskatt i samma kommun, dels i varje annan kommun, där han är skattskyldig till kommunal inkomstskatt, *särskild självdeklaration* till ledning vid taxering

till sådan skatt. Här avsedd deklarationsskyldig, som icke är skattskyldig till statlig inkomstskatt eller statlig förmögenhetsskatt, skall avgiva *särskild självdeklaration* i varje kommun, där han är skattskyldig till kommunal inkomstskatt.

25 §.

Allmän självdeklaration skall upptaga:

1) den skattskyldiges namn och postadress, hemortskommun, där sådan finnes, och hemvist därstädes samt nummer å för honom utfärdad debetsedel å preliminär skatt för året näst före taxeringsåret ävensom beträffande utlänning nationalitet, beträffande utländsk juridisk person det land, där styrelsen haft sitt säte, samt beträffande skattskyldig, som allenast under någon del av beskattningsåret varit i riket bosatt, uppgift om den tid, han sålunda haft bostad härstädes,

2) alla förvärvskällor, beträffande vilka skattskyldighet för beskattningsåret åligger den skattskyldige; och skall därvid i fråga om förvärvskälla, i vilken skattepliktig fastighet ingått, särskilt angivas dels beskaffenheten av den skattskyldiges innehav av fastigheten, dels fastighetens taxeringsvärde året näst före taxeringsåret eller, om sådant värde det året icke varit fastigheten åsatt, dess eljest antagliga värde vid taxeringsårets ingång, dels ock, därest fastigheten icke ingått i förvärvskällan under hela beskattningsåret eller fastigheten ingått däri endast till viss del, huru lång tid eller till vilken del fastigheten sålunda ingått i förvärvskällan,

3) de intäkter och de avdrag, som äro att hänföra till varje förvärvskälla,

4) de allmänna avdrag, som den skattskyldige yrkar få tillgodonjuta vid taxeringen,

5) den skattskyldiges tillgångar och skulder vid slutet av beskattningsåret, ändå att förmögenheten icke uppgår till skattepliktigt belopp, dock endast om och i den mån skattskyldighet för förmögenhet åligger honom,

6) beloppet av den preliminära skatt, som genom skatteavdrag erlagts för året näst före taxeringsåret, ävensom

7) garantibelopp, vilket skall upptagas såsom skattepliktig inkomst för den skattskyldige i dennes hemortskommun.

Allmän självdeklaration skall därjämte innehålla de uppgifter, som för särskilda fall föreskrivas i denna förordning.

Har skattskyldig under beskattningsåret varit gift, skall han jämväl uppgiva sådan boets eller andra makens inkomst och förmögenhet, över vilken förvaltningen rättsligen tillkommit honom. Åligger skattskyldigheten andra maken, skall uppgiften lämnas å särskild blankett. Då skattskyldig skall taxeras för barns eller annans förmögenhet, skall uppgift lämnas jämväl om sådan förmögenhet.

Belopp, som upptagas i självdeklaration, skola utföras i hela krontal, så att överskjutande öretal bortfalla.

26 §.

Därest inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet redovisas enligt bokföringsmässiga grunder med räkenskapsavslutning medelst vinst- och förlustkonto, skall självdeklaration utöver vad eljest är föreskrivet innehålla:

1) uppgift, såvitt angår rörelse, om storleken av omsättningen,

2) uppgifter huru värdesättningen å lager samt fordringar skett,

3) uppgift huru det bokföringsmässiga vinstresultatet justerats till överensstämmelse med de för den skattemässiga inkomstberäkningen stadgade grunderna,

4) uppgifter rörande i räkenskaperna gjorda avdrag för värdeminskning,

5) uppgifter rörande gjorda avdrag för avsättningar till pensions- eller andra personalstiftelser eller till fonder eller stiftelser av annat slag,

6) uppgift om vad den skattskyldige i varor, penningar eller annat uttagit ur näringsverksamheten eller annorledes använt för bestridande av levnadskostnader eller eljest för utgifter, som icke äro hänförliga till omkostnader i verksamheten, så ock om andra förmåner som den skattskyldige åtnjutit av rörelsen eller jordbruksfastigheten,

7) uppgift om belopp, som vid inkomstberäkningen avdragits såsom rese- och representationskostnader, i den mån sådant belopp icke utgivits till anställda och upptagits å kontrolluppgifter rörande dessas förmåner, dock att, därest lämnandet är förenat med synnerliga svårigheter, uppgiften skall lämnas först efter anmaning, samt

8) uppgift om verkställda nedskrivningar av värdet å rättigheter till leverans av omsättningstillgångar samt maskiner och andra inventarier.

Redovisas inkomst av rörelse enligt bokföringsmässiga grunder men utan räkenskapsavslutning medelst vinst- och förlustkonto, skall beträffande innehållet i självdeklaration i tillämpliga delar gälla vad ovan sägs.

Vad i denna paragraf stadgas skall av försäkringsanstalt, såvitt angår livförsäkringsrörelse, iakttagas allenast i vad gäller uppgifter om huru värdesättningen å lager samt fordringar skett; härutöver skall iakttagas vad i 27 § sägs om skyldighet att lämna där avsedda uppgifter.

27 §.

Inländsk försäkringsanstalt, som är skattskyldig för inkomst av försäkringsrörelse, skall i allmän självdeklaration jämväl meddela uppgift i de avseenden, som omförmälas i anvisningarna till 30 § kommunalskattelagen. Motsvarande gäller beträffande utländsk försäkringsanstalt, som här i riket drivit livförsäkringsrörelse, dock endast såvitt angår den till nämnda rörelse hänförliga verksamheten.

Med inländsk försäkringsanstalt förstås i denna förordning, förutom försäkringsbolag, jämväl sådan understödsförening, vilken enligt sina stadgar äger meddela annan kapitalförsäkring än sådan som omfattar kapitalunderstöd å högst 500 kronor för medlem.

Utländsk försäkringsanstalt, som här i riket drivit försäkringsrörelse, skall i allmän självdeklaration lämna uppgift å premieinkomsten här i riket, fördelad å dels livförsäkring, dels sjöförsäkring, dels trafikförsäkring, dels sjuk-, olycksfalls- och brandförsäkring och dels annan försäkring, samt uppgift å den eller de kommuner, där sysslomannen (generalagenten) haft kontor, ävensom, då flera kontor funnits, uppgift å de vid varje kontor influtna premieinkomsterna, fördelade på nämnda olika slag av försäkring. Beträffande annan än till livförsäkring hänförlig verksamhet föreligger icke skyldighet för utländsk försäkringsanstalt att lämna uppgifter om intäkter och avdrag i förvärvskällan.

28 §.

Särskild självdeklaration skall för den kommun, deklarationen avser, innefatta de uppgifter, som erfordras för taxeringen inom kommunen; och skall om sådan deklaration i tillämpliga delar gälla vad om allmän självdeklaration är stadgat.

29 §.

Är skattskyldigs inkomst enligt kommunalskattelagens bestämmelser om beskattningsort att hänföra till mer än en kommun, skall i *allmän* eller *särskild självdeklaration* lämnas de uppgifter, som erfordras för tillämpning av bestämmelserna i 56—59 §§ kommunalskattelagen.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning i fall där skattskyldigs inkomst jämlikt 60 § kommunalskattelagen skall fördelas å olika administrativa områden inom samma kommun.

30 §.

1 mom. Vid självdeklaration för deklarationsskyldig, som under beskattningsåret varit skyldig föra räkenskaper eller som, utan att sådan skyldighet förelegat, under beskattningsåret fört räkenskaper i av honom bedriven rörelse, skall fogas bestyrkt avskrift av balansräkning för beskattningsåret och balansräkning för det närmast föregående räkenskapsåret samt av vinst- och förlusträkning för beskattningsåret, om sådan räkning ingått i bokföringen. Har i bokföringen intagits särskilt balanskonto eller vinst- och förlustkonto och avviker sådant konto från räkning som nyss sagts, skall vid deklarationen jämväl fogas bestyrkt avskrift av kontot.

Vid självdeklaration, som ovan sägs, skola vidare fogas uppställningar enligt fastställt formulär med uppgifter erforderliga för tillämpning av gällande bestämmelser rörande avdrag för värdeminskning så ock utdrag av räkenskaperna till styrkande av dessa uppgifter.

För aktiebolag, ekonomisk förening och ömsesidigt försäkringsbolag skall avlämnas bestyrkt avskrift eller tryckt exemplar av förvaltnings- och revisionsberättelser, som avgivits för beskattningsåret.

För inländsk försäkringsanstalt skall avlämnas bestyrkt avskrift av protokoll eller annan handling, som utvisar, huru vinst- och förlusträkningen samt balansräkningen för beskattningsåret slutgiltigt fastställts samt huru vinsten för samma år disponerats. Vad sålunda stadgats skall dock icke gälla beträffande försäkringsanstalt, som drivit enbart livförsäkringsrörelse.

2 mom. Idkare av jordbruk eller skogsbruk, vilken påyrkar att bliva taxerad för inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder, skall senast tre månader före ingången av det första beskattningsår, för vilket taxering skall ske enligt sådana grunder, göra anmälan härom till taxeringsintendenten i det län, där jordbruksfastigheten är belägen.

31 §.

1 mom. Envar bör, utöver vad deklarationsformuläret föranleder, meddela de upplysningar till ledning för egen taxering, som kunna vara av betydelse för åsättande av en riktig taxering.

2 mom. Efter anmaning är envar skyldig att i den omfattning, som i anmaningen angivits, meddela de ytterligare upplysningar, som finnas erforderliga för kontroll av egen deklarations riktighet eller eljest för egen taxering. Dylika upplysningar skola lämnas skriftligen, där ej annat angivits i anmaningen.

32 §.

Särskild uppgift angående renskötsel, som avses i 22 § 3 mom., skall avfattas å blankett enligt fastställt formulär. Sådan uppgift bör senast den 31 januari avlämnas antingen i den ordning, som i 35 § sägs, eller ock till ordningsmannen i den lappby, uppgiftslämnaren tillhör.

Det åligger ordningsman i lappby att granska till honom avlämnade uppgifter samt å desamma anteckna ej mindre det antal egna renar och skötesrenar, som för den skattskyldige finnes upptaget i senast upprättade renlängd, än även de övriga upplysningar och erinringar, som han finner av omständigheterna påkallade. Uppgifterna skola därefter av ordningsmannen senast den 15 februari eller, om uppgift senare avlämnas, inom en vecka efter avlämnandet översändas till den lokala skattemyndigheten.

33 §.

Är stiftelse eller förening helt eller delvis frikallad från skattskyldighet, skall i fall som nedan angivas särskild uppgift avlämnas rörande inkomst och förmögenhet, som icke i självdeklaration uppgivits till beskattning.

Uppgiftsskyldighet, som i första stycket sägs, åligger

1) pensionsstiftelse,

2) jämlikt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser bildad stiftelse för arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycksfall,

3) stiftelse som har till huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar,

4) stiftelse som har till huvudsakligt ändamål att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning, ävensom

5) förening som, utan att den i sin verksamhet tillgodoser medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen verkar för ändamål av den art, som angives vid 3) eller 4).

Uppgift avfattas å blankett enligt fastställt formulär och skall upptaga inkomster och utgifter under räkenskapsår, som gått till ända närmast före den 1 mars under taxeringsåret, samt tillgångar och skulder vid nämnda räkenskapsårs början och slut, ävensom upplysning om de omständigheter, vilka anses böra föranleda frikallelse från skattskyldighet.

Uppgift avlämnas varje år senast den 31 mars till länsstyrelsen i det län, där stiftelsens eller föreningens förvaltning huvudsakligen utövats, där icke taxeringsintendenten i länet på därom gjord framställning medgivit befrielse tills vidare från nämnda skyldighet.

Det åligger stiftelse eller förening, som i denna paragraf avses, att efter anmaning meddela de ytterligare upplysningar, som kunna erfordras för bedömandet av stiftelsens eller föreningens skattskyldighet.

34 §.

1 mom. Självdeklaration, som skall avgivas utan anmaning, skall, försåvitt ej annat följer av vad här nedan stadgas, vara avlämnad senast den 15 februari under taxeringsåret.

Staten, landstingskommun, kommun och annan dylik menighet må åtnjuta anstånd med självdeklarations avlämnande till den 31 mars.

Den som nästföregående år varit skyldig föra räkenskaper må tillgodonjuta liknande anstånd, därest räkenskapsåret gått till ända senare än den 31 oktober året näst före taxeringsåret.

Vad i nästföregående stycke är sagt skall hava motsvarande tillämpning å delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi.

2 mom. På ansökan av deklarationsskyldig, som visar att i följd av hans förvärvskällors särskilda beskaffenhet eller verksamhetens mera betydande omfattning eller annan omständighet av säregen beskaffenhet hinder möter att avlämna självdeklaration inom föreskriven tid, må genom särskilt beslut utsättas annan tid, inom vilken självdeklarationen skall vara avlämnad.

Ansökan som i första stycket avses göres hos taxeringsintendenten i det län, där sökanden är skattskyldig till statlig inkomstskatt eller statlig förmögenhetsskatt. Föreligger ej sådan skattskyldighet för sökanden, göres

ansökningen hos taxeringsintendenten i det län, där självdeklarationen skall avlämnas.

Mot taxeringsintendentens beslut må talan ej föras.

3 mom. I 30 § 1 mom. tredje och fjärde styckena omförmälda handlingar skola avlämnas samtidigt med och fogas vid den eller de självdeklarationer, som den skattskyldige avgiver. Möter hinder därför, skola handlingarna avlämnas inom två veckor efter det desamma upprättats.

4 mom. Självdeklaration och annan uppgift eller upplysning till ledning vid egen taxering, som skall avgivas på grund av anmaning, avlämnas inom den tid, som i anmaningen förelägges; dock att skyldighet icke föreligger att på grund av anmaning avlämna självdeklaration eller uppgift å tidigare dag än handlingen skolat avlämnas utan anmaning.

35 §.

Självdeklaration, som avgives utan anmaning, skall, jämte tillhörande handlingar, avlämnas till länsstyrelsen eller till lokal skattemyndighet eller landsfiskal i det län, där taxeringen skall äga rum, eller ock till ordföranden i vederbörande taxeringsnämnd.

Har på föranstaltande av eller i samråd med länsstyrelsen i kommun vidtagits särskild anordning för mottagande av deklarationer, må deklaration till ledning för taxering inom länet i enlighet därmed avlämnas.

36 §.

Deklarationsskyldig, från vilken självdeklaration icke inkommit inom föreskriven tid, må anmanas att avgiva självdeklaration.

Är avlämnad självdeklaration icke så upprättad, som i denna förordning föreskrives, må den deklarationsskyldige anmanas att inkomma med felande uppgift eller, där deklarationen är i väsentliga avseenden bristfällig, med ny, på behörigt sätt upprättad deklaration.

Innan anmaning utfärdas, bör den deklarationsskyldige, om detta kan ske utan olägenhet, på lämpligt sätt erinras om deklarationsskyldigheten.

IV. Om kontrolluppgifter och andra uppgifter för annans taxering

37 §.

1 mom. Till ledning vid inkomsttaxering skola varje år utan anmaning uppgifter *(kontrolluppgifter)* för nästföregående kalenderår avlämnas på sätt framgår av följande uppställning:

Uppgiftsskyldig	*Vem uppgiften skall avse*	*Vad uppgiften skall avse*
1. a) Statlig och kommunal myndighet, b) aktiebolag, ekonomisk förening, fond, stiftelse och annan juridisk person än dödsbo, c) fysisk person och dödsbo, som bedrivit rörelse eller jordbruk, däri inbegripet skogsbruk, i fråga om förmåner, som utgått från sådan förvärvskälla, samt d) fysisk person och dödsbo, som innehaft annan fastighet, i fråga om förmåner, som utgått från sådan förvärvskälla.	Den som hos den uppgiftsskyldige innehaft anställning eller uppdrag eller utfört tillfälligt arbete eller som av den uppgiftsskyldige åtnjutit pension, livränta eller periodiskt utgående ersättning, ävensom den som åtnjutit förmån från personalstiftelse eller annan stiftelse.	Avlöning, arvode, annan ersättning eller förmån, oavsett huruvida denna utgått kontant eller såsom naturaförmån samt oavsett om densamma utgör ersättning för kostnader, som mottagaren haft att bestrida. Har mottagaren haft att erlägga vederlag för åtnjuten naturaförmån, skall uppgift om förmånen och vederlaget lämnas. *Undantag:* a) folkpension, b) ersättning och förmån i anledning av tillfälligt arbete, om det som mottagaren sammanlagt åtnjutit haft ett lägre värde än 100 kronor för hela året, c) ersättning och förmån till någon i anledning av tillfälligt arbete å annan fastighet än jordbruksfastighet, om vad som sammanlagt utgivits har lägre värde än 500 kronor för hela året och det icke utgör avdragsgill omkostnad i förvärvskällan rörelse, d) utbetalning till rörelseidkare, som enligt lag varit bokföringsskyldig, av ersättning för tillfälligt arbete, om ersättningen utgör intäkt av rörelse för mottagaren, e) av statlig myndighet utgiven förmån, som icke utgör skattepliktig intäkt för mottagaren, f) förmåner i annat än penningar, om det som mottagaren i sådant hänseende sammanlagt från den uppgiftsskyldige åtnjutit, efter avdrag för vederlag, uppenbarligen haft ett värde icke överstigande 400 kronor för helt år räknat, g) ersättning för resa i tjänsten, motsvarande gjorda utlägg som sammanlagt icke

Uppgiftsskyldig	*Vem uppgiften skall avse*	*Vad uppgiften skall avse*
		överstiga 500 kronor, traktamentsersättning vid vistelse i tjänsten utom tjänstgöringsorten med sammanlagt högst 500 kronor och representationsersättning, motsvarande gjorda utlägg, sammanlagt icke överstigande 500 kronor, samt h) förmån från stiftelse, om vad som utgivits uppenbarligen icke utgör skattepliktig intäkt för mottagaren.
2. Fysisk person som varit skyldig att verkställa skatteavdrag enligt uppbördsförordningen.	Den å vilkens inkomst skatteavdrag skolat verkställas.	Om uppgiftens innehåll skall i tillämpliga delar gälla vad ovan vid 1. sägs.
3. Försäkringsanstalt och understödsförening.	Den som från anstalten eller föreningen uppburit belopp, ej understigande 200 kronor för hela året, på grund av försäkring av den art att skatteplikt för beloppet föreligger.	Utgivet belopp.
4. Den som utbetalt royalty eller periodiskt utgående avgift för rättighet av goodwills natur, såsom varumärke, firmanamn o. dyl., eller för utnyttjande av patent, mönster o. dyl.	Den till vilken royaltyn eller avgiften utbetalts.	Det utbetalda beloppet.
5. Den som bedrivit verksamhet, vari ingått inköp av jordbruks- eller trädgårdsprodukter eller husdjur eller från husdjur erhållna produkter, allt i den mån Kungl. Maj:t därom förordnat.	Den från vilken inköp skett.	Utgivet vederlag i penningar, naturaprodukter eller annat. *Undantag:* vederlag som gottgjorts bokföringsskyldig rörelseidkare.
6. Den som bedrivit verksamhet, vari ingått förvärv av avverkningsrätt eller inköp av virke eller andra skogseffekter, allt i den mån	Den som ägt eller brukat fastighet, från vilken upplåtelse av avverkningsrätt eller försäljning av skogseffekter ägt rum.	Vederlag som utgivits eller gottgjorts, ävensom vederlag, om vars utgivande under senare år avtal träffats.

Uppgiftsskyldig	*Vem uppgiften skall avse*	*Vad uppgiften skall avse*
Kungl. Maj:t därom förordnat.		
7. Den som bedrivit förmedlingsverksamhet eller annan därmed jämförlig verksamhet, allt i den mån Kungl. Maj:t därom förordnat.	Den som genom verksamheten erhållit anställning, uppdrag eller tillfälligt arbete eller ock försålt egendom.	Ersättning eller vederlag som förmedlats eller varom uppgift eljest finnes tillgänglig.

2 mom. Vid avlämnande av uppgifter, varom stadgas i 1 mom., skall iakttagas följande.

Avser sådan förmån, varom i 1 mom. första och andra punkterna förmäles, endast en del av året, skall upplysning meddelas om den tidrymd, för vilken förmånen utgått.

I kontrolluppgift, som upptager särskild resekostnads- och traktamentsersättning, skall angivas beloppet av dels resekostnadsersättning och dels traktamentsersättning jämte antalet dagar för vilka traktamentsersättning utgått.

Därest vid avlönings utbetalande avdrag skett för löntagares eller hans efterlevandes pensionering, skall i kontrolluppgiften upptagas bruttolön och vad som avdragits.

Har arbetsgivare uppburit den anställde tillkommande ersättning på grund av försäkring i allmän sjukkassa, skall angivas jämväl beloppet av vad sålunda uppburits.

I kontrolluppgift skall särskilt för sig upptagas sådant skatteavdrag, som skett för uttagande av preliminär A-skatt.

Särskild uppgiftshandling skall avlämnas för varje person, varom fråga är. Därvid skall fullständigt angivas personens namn, hemvist och bostadsadress. Där så kan ske, bör uppgift lämnas jämväl om hans födelseår ävensom om numret å utfärdad debetsedel å preliminär skatt för året näst före taxeringsåret.

Uppgift skall avfattas å blankett enligt fastställt formulär eller å annan för ändamålet lämpad blankett.

3 mom. Skall annan än statlig eller kommunal myndighet jämlikt 1 mom. första punkten avlämna uppgifter till ett antal understigande tjugufem, skall vid uppgifterna fogas ett särskilt sammandrag över dessa, upptagande namn å den eller de personer, varom fråga är, ävensom beträffande envar av dem uppgift angående belopp, som utbetalts, och förmån, som i övrigt åtnjutits.

4 mom. Uppgifterna skola avlämnas senast den 31 januari under taxeringsåret i den ordning, som gäller för avlämnande av självdeklaration. Uppgifter, som avses i 1 mom. punkterna 5—7, skola dock avlämnas till länsstyrelsen i det län, där uppgiftslämnaren är bosatt. I fall, som avses i

3 mom., skall därjämte iakttagas, att uppgifterna jämte därtill hörande sammandrag städse skola avlämnas till myndighet, hos vilken arbetsgivarens allmänna självdeklaration må avlämnas.

Uppgifterna skola vid avlämnandet vara ordnade kommunvis eller, om i kommun ingå flera församlingar, församlingsvis och skall medelst särskilda omslag eller annorledes vara tydligt utmärkt, vilken kommun eller församling varje grupp av uppgifter avser.

38 §.

1 mom. Vanligt handelsbolag, kommanditbolag och rederi för registreringspliktigt fartyg skall varje år till ledning för delägares taxering utan anmaning avlämna följande uppgifter angående bolaget eller rederiet, nämligen

a) för varje kommun, där delägare är skattskyldig till statlig inkomstskatt och statlig förmögenhetsskatt: uppgift, särskilt för varje sådan delägare, vilken uppgift skall avfattas enligt reglerna för allmän självdeklaration och tillika innehålla upplysning om den delägaren tillkommande andelen av bolagets eller rederiets inkomst och värdet av hans andel eller lott i bolaget eller rederiet; samt

b) för varje kommun, dit någon av bolaget eller rederiet innehavd förvärvskälla är att hänföra: uppgift, avfattad enligt reglerna för särskild självdeklaration, med upplysning tillika om den andel av inkomsten, som å varje delägare belöper.

Äro bolagets eller rederiets samtliga delägare skattskyldiga till statlig inkomstskatt och statlig förmögenhetsskatt i samma kommun, skall dock uppgift, som i b) avses, icke lämnas för den kommunen.

Finnes inom kommun administrativt område, inom vilket menighet äger utöva beskattningsrätt, skola vid avlämnande av uppgifter som ovan sägs i förekommande fall jämväl lämnas erforderliga uppgifter för tillämpning av bestämmelserna i 60 § kommunalskattelagen.

Vid uppgift, som i denna paragraf sägs, skola fogas i 30 § 1 mom. första och andra styckena omförmälda handlingar.

2 mom. Uppgifter enligt 1 mom. skola vara avlämnade senast den 15 februari under taxeringsåret; dock må bolag eller rederi, som varit skyldigt att föra räkenskaper och vars räkenskapsår gått tillända senare än den 31 oktober under året före taxeringsåret, åtnjuta anstånd med uppgifternas avlämnande till den 31 mars under taxeringsåret.

Uppgifterna skola avlämnas i den ordning, som gäller för avlämnande av självdeklaration.

39 §.

1 mom. I särskilda fall skola efter anmaning kontrolluppgifter för nästföregående kalenderår avlämnas på sätt framgår av följande uppställning:

Uppgiftsskyldig	*Vem uppgiften skall avse*	*Vad uppgiften skall avse*
1. Den som enligt 37 § 1 mom. första punkten är skyldig att utan anmaning avlämna kontrolluppgift.	Den som hos den uppgiftsskyldige innehaft anställning eller uppdrag eller utfört tillfälligt arbete.	Åtnjutna förmåner, därest icke uppgiftsskyldighet utan anmaning föreligger, med upplysning, då förmånerna avse kortare tid än helt år, om den tidrymd, för vilken de åtnjutits.
2. Den som för arbetslag eller liknande grupp av personer i en summa uppburit visst avlöningsbelopp såsom ackordsöverskott eller dylikt för att fördelas inom laget eller gruppen.	Medlem av arbetslaget eller gruppen.	Till medlem utgivet belopp.
3. Bankaktiebolag, sparbank eller annan penninginrättning.	Namngiven skattskyldig.	Gottgjord ränta ävensom beloppet av den skattskyldiges innestående medel vid viss angiven tidpunkt.
4. Annan än penninginrättning, därest vederbörande under nästföregående år utbetalt gäldränta eller haft skuld, när fråga ej är om lån mot obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar.	Varje borgenär.	Borgenärens namn och hemvist, gäldräntans belopp under föregående år och skulden vid viss angiven tidpunkt.
5. Fysisk eller juridisk person, som haft fordran.	Namngiven skattskyldig.	Ränteinkomst från den skattskyldige ävensom beloppet av den skattskyldiges skuld vid viss angiven tidpunkt.
6. Försäkringsanstalt eller understödsförening.	Namngiven skattskyldig.	Arten av uppgiven försäkring, beloppet av premie eller annan avgift, tid då sådan mottagits, samt värdet och arten av åtnjutna förmåner, som icke enligt annan föreskrift uppgivits.
7. Den som bedrivit jordbruk, skogsbruk eller rörelse.	Namngiven annan näringsidkare.	Belopp för vilket den uppgiftsskyldige under viss angiven tid köpt eller sålt va-

Uppgiftsskyldig	*Vem uppgiften skall avse*	*Vad uppgiften skall avse*
		ror, därest beloppet i säljarens eller köparens hand är skattepliktig intäkt eller avdragsgill utgift, med angivande där så begäres av varuslag och myckenhet, verkställda likvider, så ock av belopp å provision eller annat, som utgjort sådan intäkt eller utgift. *Undantag:* belopp avseende köp eller försäljning av varor över disk och liknande fall, där uppgiftsskyldigheten uppenbarligen icke kan fullgöras.
8. Den som bedrivit förmedlingsverksamhet eller därmed jämförlig verksamhet, om uppgift icke skolat lämnas utan anmaning.	Namngiven skattskyldig.	Ersättning eller vederlag som förmedlats eller varom uppgift eljest finnes tillgänglig.

2 mom. Den som bedrivit jordbruk, skogsbruk eller rörelse är skyldig att, ändå att mottagarna icke i anmaningen namngivas, avlämna följande uppgifter:

a) uppgift om belopp, som han utbetalt till andra näringsidkare, i den mån beloppen äro av beskaffenhet att i mottagarens hand utgöra intäkt av jordbruksfastighet eller av rörelse och uppgift därom icke skolat lämnas på grund av annan föreskrift i denna förordning, med upplysning tillika om mottagarens namn och adress, samt

b) uppgift om belopp, för vilka han under viss angiven tid sålt varor till andra näringsidkare, i den mån beloppen äro av beskaffenhet att i köparens hand utgöra avdragsgill utgift, med upplysning tillika om köparens namn och adress.

Vad i detta moment stadgas om näringsidkares uppgiftsskyldighet skall ej avse köp eller försäljning av varor över disk och liknande fall, där uppgiftsskyldigheten uppenbarligen icke kan fullgöras.

3 mom. Bankaktiebolag, sparbank eller annan penninginrättning är skyldig att efter anmaning lämna uppgift om namngiven persons insättningar och uttag under viss tid.

4 mom. Har någon enligt denna paragraf anmanats avlämna uppgift och avser uppgiften förhållande, varom han har att iakttaga tystnad, eller anser han att särskilda omständigheter eljest kunna åberopas för att uppgiften ej kommer till annans kännedom, må länsstyrelsen, på framställning av

den som anmanats, när synnerliga skäl föranleda därtill, befria honom från skyldighet att lämna uppgiften.

Mot länsstyrelsens beslut må talan ej föras.

40 §.

Bankaktiebolag, sparbank eller annan penninginrättning åligger, utöver vad eljest i denna förordning stadgas, att efter förordnande av Kungl. Maj:t, i den omfattning och ordning som angives vid förordnandets meddelande, lämna uppgift om storleken av insättares ränteinkomst under viss angiven tid och beloppet av insättares innestående medel vid viss angiven tidpunkt samt om insättares fullständiga namn och senast för inrättningen kända bostadsadress ävensom, därest annan än räkningshavare äger förfoga över räkningen, uppgift om den sålunda berättigades fullständiga namn och senast för inrättningen kända bostadsadress.

41 §.

Aktiebolag är pliktigt att efter anmaning till ledning vid värdesättning av aktier i bolaget avlämna uppgift enligt fastställt formulär rörande bolagets tillgångar och skulder jämte andra omständigheter av betydelse för värdesättningen. Motsvarande skyldighet åligger ekonomisk förening.

42 §.

1 mom. Har medlem av bostadsförening eller delägare i bostadsaktiebolag under hela eller större delen av beskattningsåret helt eller till övervägande del till annan upplåtit honom i nämnda egenskap tillkommande lägenhet, skall till ledning för medlemmens eller delägarens taxering varje år av föreningen eller bolaget lämnas uppgift om beloppet av medlemmens eller delägarens inbetalningar till föreningen eller bolaget och huru mycket därav som utgör kapitaltillskott ävensom angående värdet av medlemmens eller delägarens andel i föreningens eller bolagets behållna förmögenhet. Omförmälda uppgift skall utan anmaning avlämnas senast den 15 februari under taxeringsåret i den ordning, som gäller för avlämnande av självdeklaration.

Uppgiften skall avfattas å blankett enligt fastställt formulär.

2 mom. Efter anmaning åligger det bostadsförening eller bostadsaktiebolag att även beträffande andra medlemmar eller delägare än som avses i 1 mom. i den omfattning, som i anmaningen angives, avlämna uppgift angående värdet av medlems eller delägares andel i föreningens eller bolagets behållna förmögenhet.

3 mom. Det åligger bostadsförening eller bostadsaktiebolag att senast den 8 februari under taxeringsåret underrätta medlem eller delägare om värdet av medlemmens eller delägarens andel i föreningens eller bolagets behållna förmögenhet.

I fall som avses i 1 mom. åligger det bostadsföreningen eller bostadsaktiebolaget att senast den 8 februari under taxeringsåret tillställa medlemmen eller delägaren uppgift angående de i berörda moment omförmälda förhållanden, i vad medlemmen eller delägaren angår.

43 §.

1 mom. Envar, som utbekommit utdelning å svenska aktier, så ock envar, som här i riket utbekommit

a) utdelning å andelar i svensk ekonomisk förening eller från utländsk juridisk person eller

b) ränta, vilken erlagts mot avlämnande av kupong eller kvitto, å obligation, förlagsbevis eller annan för den allmänna rörelsen avsedd förskrivning,

är skyldig att till ledning för egen taxering vid mottagandet av utdelningen eller räntan avgiva särskild uppgift härom. Lyftes beloppet för annans räkning, och överlämnas ej därvid en av denne avgiven vederbörlig uppgift, skall uppgift i stället avgivas av den, som lyfter beloppet, och därvid uppgivas namn och hemvist å den, för vars räkning beloppet lyftes. Utbekommer någon utdelning eller ränta mot kupong, som han förvärvat utan det värdepapper kupongen tillhör, skall jämväl uppgivas namn och hemvist å den, från vilken kupongen förvärvats.

Uppgift avfattas enligt fastställt formulär och avlämnas till den, som utbetalar utdelning eller ränta. Denne skall tillse att uppgift avlämnas, innan betalning sker.

2 mom. Med uppgifter, som avgivits enligt 1 mom. och röra utdelning å svenska aktier, skall förfaras på sätt stadgas i förordningen om kupongskatt.

Övriga enligt 1 mom. avgivna uppgifter, som avse utdelning, skola för varje år senast den 31 januari nästföljande år av den som mottagit uppgifterna avlämnas i enahanda ordning som gäller för avlämnande av kontrolluppgifter, varom i 37 § 1 mom. punkterna 1—4 förmäles. Har i något fall utbetalning av utdelning skett utan att uppgiftsskyldighet vederbörligen fullgjorts, skall vid uppgifternas avlämnande lämnas upplysning härom.

Enligt 1 mom. avgivna uppgifter, som avse ränta, skola avlämnas i den mån Kungl. Maj:t så förordnar och i den ordning, som därvid av Kungl. Maj:t bestämmes. Hava avlämnade uppgifter icke inom fem år infordrats, må de förstöras.

3 mom. Kungl. Maj:t äger förordna, att även för andra fall än de, då uppgiftsskyldighet för mottagare av utdelning eller ränta jämlikt 1 mom. föreligger, uppgift till ledning vid annans taxering för inkomst eller förmögenhet skall avlämnas, av svenskt bolag eller svensk ekonomisk förening rörande utbetald utdelning samt av den, som här i riket utfärdat obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, rörande utbetald ränta. Kungl. Maj:t bestämmer i sådant fall jämväl i vilken omfattning och i vilken ordning uppgift skall lämnas.

4 mom. Kungl. Maj:t må, där så kan ske utan att åsyftad kontroll eftersättes eller då eljest särskilda omständigheter därtill föranleda, förordna om jämkning av den i 1 mom. stadgade uppgiftsskyldigheten.

5 mom. Taxeringsintendent eller, efter hans förordnande, honom underställd tjänsteman är berättigad att hos den, som mottagit uppgifter som i 1 mom. sägs, för taxeringskontroll taga del av dessa uppgifter. Den hos vilken uppgifterna förvaras är därvid skyldig att lämna det biträde, som erfordras för kontrollens genomförande.

44 §.

Har här i riket bosatt person eller här verksamt företag gottgjort person eller företag i utlandet belopp eller förmån, som därest det gottgjorts person eller företag här i riket skulle hava föranlett skyldighet att avlämna kontrolluppgift, skall den som utgivit beloppet eller förmånen vara skyldig att på sätt och i den omfattning Kungl. Maj:t föreskriver avlämna kontrolluppgift till ledning vid beloppets eller förmånens beskattning utom riket.

45 §.

Hava föreskrivna uppgifter till ledning vid annans taxering icke avlämnats eller icke upprättats enligt föreskrifterna i denna förordning, må den uppgiftspliktige anmanas att avlämna eller fullständiga uppgifterna.

46 §.

För taxering erforderlig, i denna förordning icke särskilt omförmäld handling eller uppgift skall, då så begäres för taxeringskontroll, tillhandahållas av statligt eller kommunalt verk, allmän inrättning eller överförmyndare.

Vad nu sagts gäller ej handling, som avses i 1—4 §§ samt 31 och 33 §§ lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar och som ej må utlämnas till envar.

Är handling, som avses i första stycket, eljest sådan att den enligt vad därom är stadgat ej må utlämnas till envar, eller är uppgift, som där sägs, av beskaffenhet att omfattas av tystnadsplikt, må handlingen eller uppgiften tillhandahållas allenast efter framställning av taxeringsintendent som avses i 3 § andra stycket första punkten. Finnes vid prövning av sådan framställning att handlingens eller uppgiftens tillhandahållande skulle, för det allmänna eller med hänsyn till enskilds befogade intressen, lända till synnerligt men, må framställningen lämnas utan bifall.

Efter ansökan av taxeringsintendent som i nästföregående stycke sägs må Kungl. Maj:t förordna, att handling eller uppgift skall tillhandahållas honom utan hinder av vad som stadgas i andra och tredje styckena.

Befattningshavare vid riksskattenämnden äger, i den mån nämndens ordförande förordnar därom, i fråga om handlingar och uppgifter som avses i denna paragraf samma befogenhet som tillkommer här ovan avsedd taxeringsintendent.

V. Gemensamma bestämmelser rörande deklarationer och andra uppgifter

47 §.

Skyldighet att avgiva deklaration eller annan uppgift, varom i denna förordning sägs, skall fullgöras

1) för omyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt 18 kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning,

2) för sådan person, för vilken god man förordnats enligt 18 kap. 3 eller 4 § föräldrabalken, av gode mannen beträffande vad han har under sin förvaltning,

3) för avliden person och hans dödsbo av dödsbodelägare eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklarations- eller uppgiftsskyldigheten,

4) för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom,

5) för annan deklarations- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud, där ej beträffande staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, samt

6) för annan än här ovan omförmäld juridisk person, som ej längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

48 §.

Blanketter till sådana deklarationer och uppgifter, för vilka formulär fastställas, skola kostnadsfritt tillhandahållas i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver.

49 §.

För de fall, då i denna förordning stadgats skyldighet att efter anmaning lämna uppgift eller upplysning till ledning vid taxering, föreligger sådan skyldighet jämväl i fråga om förhållanden, som avse tid före beskattningsåret och som hava betydelse för åsättande av taxering eller eftertaxering.

50 §.

1 mom. Granskning av självdeklarationer må verkställas endast av

ämbets- eller tjänsteman, på vilken dylik granskning till följd av bestämmelserna i denna förordning ankommer,

ordföranden och kronoombudet i taxeringsnämnden,

de ledamöter i taxeringsnämnden, som därtill utses av nämnden, samt

ledamöterna i prövningsnämnden.

Sakkunnig må granska självdeklaration, för vars behandling hans biträde påkallas.

Ordningsman i lappby och lappfogde äga verkställa granskning av självdeklaration, som lapp inom vederbörande lappby eller lappfogdedistrikt avgivit.

Vid taxeringsarbete anlitat biträde, så ock tjänsteman som avses i 16 § 2 mom. må taga del av deklaration i den omfattning, som är erforderlig för arbetets utförande.

För innehållet i självdeklaration må icke inom taxeringsnämnd lämnas vidare redogörelse än som för taxeringen erfordras. Självdeklaration må icke intagas i taxeringsnämnds eller prövningsnämnds protokoll i vidare mån än som oundgängligen erfordras.

Självdeklaration skall tillhandahållas de myndigheter, vilka i och för sin befattning böra erhålla del därav.

Självdeklaration må, på sätt Kungl. Maj:t förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till den ämbetsmyndighet eller tjänsteman, åt vilken Kungl. Maj:t uppdrager utförandet av sådan bearbetning.

Den som har att utföra talan för besvärsberättigad kommun i fråga om viss skattskyldigs taxering äger taga del av självdeklaration, som skolat ligga till grund för taxeringen.

Då besvär anförts, skall självdeklaration, som har avseende å taxeringen i fråga, biläggas besvärshandlingarna, där ej vid delgivning med menighet sådant anses vara för målets utredning obehövligt. Handlingarna skola vid förekommande delgivningar inneslutas i förseglat konvolut, vilket skall förses med påskrift om innehållet och i obrutet skick tillställas den förklaringsskyldige eller annan vederbörande.

I övrigt må självdeklaration, där ej annat följer av stadgande i allmän lag, icke vara för någon tillgänglig, utan att den, som avgivit deklarationen, lämnat skriftligt medgivande därtill.

2 mom. Självdeklarationer skola förvaras hos länsstyrelsen, där ej denna förordnar om förvaring hos lokal skattemyndighet. Sedan sex år förflutit, skola deklarationerna förstöras, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver.

3 mom. Vad ovan i denna paragraf är sagt om självdeklaration gäller i tillämpliga delar även beträffande andra uppgifter, vilka avlämnats till ledning vid taxering, ävensom av myndighet vid taxeringskontroll upprättade handlingar; dock må uppgifter enligt 43 § 1 mom. vara tillgängliga även för dem, från vilka utdelning eller ränta erhållits, samt av dem anlitade medhjälpare.

VI. Gemensamma bestämmelser rörande anmaning och delgivning

51 §.

Rätt att utfärda anmaning i fall som avses i 22 § 2 mom., 24 § 2 mom., 31 § 2 mom., 33 och 36 §§, 39 § 1 mom. samt 45 § tillkommer taxeringsnämnd, taxeringsintendent samt prövningsnämnd. Samma rätt tillkommer

tjänsteman, åt vilken uppdragits att verkställa taxeringsrevision, i den mån så erfordras för uppdragets fullgörande, dock att tjänsteman som nu sagts icke äger anmana någon att avlämna deklaration.

Anmaning som avses i 39 § 2 mom. må endast utfärdas av taxeringsintendenten i det län, där den uppgiftsskyldige är bosatt.

I de fall som avses i 39 § 3 mom., 41 § samt 42 § 2 mom. må anmaning göras av taxeringsintendent.

52 §.

Anmaning skall innehålla föreläggande för den anmanade att avlämna självdeklaration, annan uppgift eller upplysning till den, som utfärdat anmaningen, inom viss efter omständigheterna lämpad tid, minst fem dagar efter delfåendet. Härutöver skall anmaningen innehålla uppgift om postadress för den, som utfärdat anmaningen.

53 §.

I anmaning, som utfärdas av taxeringsnämnd, taxeringsintendent eller prövningsnämnd, må vite föreläggas.

54 §.

Finnes beträffande anmaning eller annan i denna förordning avsedd handling vara av betydelse att erhålla bevis för att handlingen kommer skattskyldig eller annan tillhanda, må delgivning äga rum i den ordning nedan sägs.

Rätt att använda sådan delgivning tillkommer taxeringsnämnd, taxeringsintendent, prövningsnämnd och länsstyrelse.

Delgivningen skall, där så ske kan, verkställas genom posten. Om sådan delgivning skall vad i rättegångsbalken stadgas om delgivning genom posten av annan handling än stämning äga motsvarande tillämpning. Närmare bestämmelser om delgivning genom posten av handling från taxeringsmyndighet meddelas av Kungl. Maj:t.

Kan delgivning ej ske genom posten, må polismyndighet anlitas för delgivningens verkställande.

55 §.

Har i anmaning vite förelagts, skall anmaningen delgivas enligt bestämmelserna i 54 §, där ej delgivningen finnes kunna på betryggande sätt ske i annan ordning.

VII. Om taxeringsrevision

56 §.

1 mom. För kontroll av att deklarations- och uppgiftsskyldighet enligt denna förordning riktigt och fullständigt fullgjorts eller för att eljest bereda beskattningsmyndighet upplysning till ledning vid beslut om taxering eller

eftertaxering må *taxeringsrevision* äga rum hos envar deklarations- eller uppgiftsskyldig, dock att sådan revision ej må äga rum hos myndighet eller annat organ, som avses i 46 § första stycket.

Taxeringsrevision må jämväl verkställas hos den som bedriver förmedlingsverksamhet eller annan verksamhet av sådan beskaffenhet, att uppgifter av betydelse för taxeringskontrollen kunna hämtas ur anteckningar eller andra handlingar, som föras vid verksamhetens bedrivande.

Vid taxeringsrevision må granskning i den omfattning, som finnes erforderlig, ske av räkenskaper och anteckningar med därtill hörande verifikationer ävensom av korrespondens, protokoll och andra handlingar rörande verksamheten.

Då taxeringsrevision för visst eller vissa beskattningsår verkställes, må jämväl det löpande årets räkenskaper och handlingar granskas.

Vid taxeringsrevision hos bokföringspliktig skattskyldig må även verkställas kassainventering.

2 mom. Den som har att verkställa taxeringsrevision må påfordra att i den utsträckning, som är erforderlig för det med granskningen avsedda syftet, genast få taga del av handlingar som skola granskas.

Vid taxeringsrevision är den, hos vilken revisionen sker, pliktig att lämna de upplysningar, som erfordras för revisionens verkställande.

3 mom. Taxeringsrevision skall såvitt möjligt ske på sådant sätt och på sådan tid att den icke förorsakar hinder i verksamheten för den, hos vilken revisionen sker. Revisionen må med hans medgivande verkställas hos honom. Hava böcker eller handlingar överlämnats för revision, skola de så fort ske kan återställas. Meddelande om resultatet av revisionen skall snarast lämnas den, hos vilken revisionen skett, i vad angår hans taxering.

4 mom. Den som verkställer taxeringsrevision må taga del av handlingar av betydelse för revisionen utan hinder av att den, hos vilken revisionen sker, har att iakttaga tystnad om deras innehåll. Är handlings innehåll av beskaffenhet som nu sagts eller anser den, hos vilken revisionen sker, att särskilda omständigheter eljest kunna åberopas för att handlingens innehåll ej kommer till annans kännedom, må dock länsstyrelsen, på framställning av den hos vilken revisionen sker, när synnerliga skäl föranleda därtill, besluta att handlingen skall undantagas från revisionen.

Mot länsstyrelsens beslut må talan ej föras.

57 §.

1 mom. Beslut om taxeringsrevision meddelas av taxeringsintendenten i länet.

Finner taxeringsintendenten taxeringsrevision böra verkställas i annat län, skall han framställa begäran därom hos taxeringsintendenten i det länet.

Taxeringsrevision skall verkställas av taxeringsintendenten i länet eller av tjänsteman, åt vilken taxeringsintendenten uppdrager revisionens verk-

ställande. Taxeringsrevision må jämväl uppdragas åt annan i bokföring och taxering sakkunnig person, som därtill godkänts av länsstyrelsen.

2 mom. Finner taxeringsnämnd taxeringsrevision vara erforderlig, har nämnden att göra framställning därom till taxeringsintendenten i länet. Därvid skall i förekommande fall skattskyldigs deklaration med tillhörande handlingar överlämnas.

Så snart handläggningen av ärendet slutförts, skall, där så erfordras, underrättelse om utgången meddelas taxeringsnämnden, därvid översänd deklaration skall återställas.

Framkomma vid taxeringsrevision omständigheter av beskaffenhet att kunna antagas inverka å annan taxeringsnämnds taxeringsåtgärd, skall taxeringsintendenten föranstalta om underrättelse härom till denna nämnd.

58 §.

Underlåter någon, hos vilken taxeringsrevision enligt meddelat beslut skall äga rum, att tillhandahålla räkenskaper eller andra handlingar, må den som beslutat revisionen förelägga den försumlige lämpligt vite.

VIII. Om taxeringsnämndernas verksamhet

59 §.

Länsstyrelsen har att vaka över att taxeringsarbetet i första instans inom länet ordnas och bedrives ändamålsenligt.

Det åligger taxeringsintendenten i länet att övervaka taxeringsnämndernas arbete samt att vid behov lämna råd, upplysningar och annat bistånd.

Har taxeringsintendenten lämnat allmänna anvisningar för taxeringsarbetets bedrivande, skall han ofördröjligen insända dessa till riksskattenämnden.

60 §.

Länsstyrelsen må då så finnes lämpligt kalla ordföranden och högst två andra ledamöter från varje taxeringsnämnd inom länet eller del därav att å lämplig ort sammanträda inför landskamreraren för överläggningar rörande taxeringsarbetet, och må till dylikt sammanträde jämväl särskilda sakkunniga kallas för lämnande av upplysningar. Vid överläggningarna bör uppmärksamhet ägnas åt åtgärder för befordrande av en likformig och rättvis taxering.

61 §.

1 mom. Taxeringsnämnds sammanträden hållas å tid och plats, som bestämmas av ordföranden. Denne har att kalla ledamöterna till sammanträdena samt att om tid och plats härför på lämpligt sätt och i god tid underrätta länsstyrelsen och de skattskyldiga inom taxeringsdistriktet. Möter för ledamot hinder att tillstädeskomma, skall han i sitt ställe kalla för honom utsedd suppleant samt tillika härom underrätta ordföranden.

Vid sammanträdena föres protokoll i erforderlig omfattning. Protokollet justeras av ordföranden jämte två av nämnden utsedda ledamöter.

2 mom. Taxeringsassistent äger deltaga i taxeringsnämndens överläggningar men icke i dess beslut.

3 mom. I de taxeringsdistrikt, där taxering av inkomst av renskötsel ifrågakommer, böra sammanträden för förrättande av dylik taxering hållas i god tid före den 15 april; och åligger det taxeringsnämndens ordförande att om tid och plats för sammanträdena samråda med vederbörande lappfogde. Lappfogden samt ordningsman i lappby inom taxeringsdistriktet skola särskilt kallas till dylikt sammanträde.

Vid sådant sammanträde skall ordningsman, som nu nämnts, vara närvarande, då fråga är om taxering av lappar, som tillhöra ordningsmannens lappby, med rätt för ordningsmannen att deltaga i nämndens överläggningar men ej i besluten. Ordningsmannen skall till dylikt sammanträde medföra det hos honom förvarade exemplaret av senast upprättade renlängd. Där så ske kan skall jämväl lappfogden vara tillstädes vid sådant sammanträde med rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

4 mom. Sammanträde med taxeringsnämnd skall hållas inom slutna dörrar. Skattskyldig är dock berättigad att företräda inför taxeringsnämnd för att meddela upplysningar till ledning vid taxering, som berör honom. Där så ske kan utan hinder för taxeringsförrättningens fortgång, bör taxeringsnämnd på stället meddela skattskyldig begärd upplysning rörande hans taxering.

5 mom. Taxeringsintendenten i länet eller av honom beordrad tjänsteman äger närvara vid sammanträde med taxeringsnämnd för fullgörande av den i 59 § stadgade skyldigheten.

62 §.

1 mom. Ledamot i taxeringsnämnd skall avträda:

då fråga förekommer om taxering, som angår honom själv, hans hustru, föräldrar, barn eller syskon eller oskift dödsbo, däri han äger del,

då fråga är om taxering av bolag, förening eller stiftelse, vars styrelse eller förvaltning han tillhör, så ock

då fråga är om taxering av någon, för vilken han är förmyndare, god man eller ombud eller vilken han mot ersättning biträtt med upprättande av deklaration, som skall tjäna till ledning vid taxeringen.

Vad nu sagts skall i tillämpliga delar gälla i fråga om taxeringsassistent.

2 mom. Är ordförande i taxeringsnämnd på grund av vad i 1 mom. stadgats hindrad att deltaga i behandling av visst taxeringsärende, utser nämnden inom sig viss ledamot att vid behandlingen av ärendet föra ordet.

63 §.

Beslut om taxering, så ock annat beslut, som innefattar avgörande i sak, må icke fattas av taxeringsnämnd, såvida icke ordföranden och minst

två eller, i taxeringsnämnd vars distrikt omfattar mer än en kommun, minst tre andra ledamöter äro tillstädes. Dock skall den omständigheten att ledamot har att avträda vid behandling av viss taxering icke utgöra hinder mot att beslut fattas rörande denna taxering.

Annat nämndens beslut än i första stycket sägs må fattas av ordföranden ensam.

Anser taxeringsnämndens ordförande eller taxeringsassistent att taxering bort åsättas annorlunda än taxeringsnämnden beslutat, skall han på deklaration eller därvid fogad handling angiva den taxering, han ansett böra åsättas, ävensom i protokollet anteckna de fall, i vilka detta skett.

Annan ledamot än ordföranden äger, om han deltagit i taxeringsnämndens beslut, anföra reservation mot beslutet. Reservation skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den närmare utvecklas, avfattas skriftligen och avgivas sist vid justeringen av protokollet.

Av nämnden anlitad sakkunnig och lappfogde äga att beträffande taxering, vid vars handläggning de biträtt, i enahanda ordning anteckna särskild mening till protokollet.

64 §.

Uppstå skiljaktiga meningar inom taxeringsnämnd och måste till följd därav omröstning anställas, skall denna vara öppen och den mening bliva gällande, vilken flertalet biträtt, eller, om rösterna utfalla lika, den som länder till den skattskyldiges förmån. Kan denna grund ej tillämpas, gäller den mening, som biträdes av ordföranden.

65 §.

Förekommer anledning att åsätta skattskyldig taxering med avvikelse från självdeklaration, skall, där hinder ej möter, tillfälle beredas den skattskyldige att yttra sig i frågan. Dock vare detta ej nödigt i fråga om felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller då eljest yttrande av den skattskyldige uppenbarligen icke är erforderligt för frågans bedömande.

66 §.

Varje år beslutar taxeringsnämnden, i den mån icke annat i 67 § stadgas, för envar skattskyldig, huruvida och till vilket belopp taxering till kommunal inkomstskatt samt till statlig inkomstskatt och statlig förmögenhetsskatt skall honom åsättas.

Så snart ske kan och såvitt möjligt före utgången av maj månad under taxeringsåret skall nämnden företaga taxering till kommunal inkomstskaft beträffande sådana skattskyldiga, som skola taxeras till statlig inkomstskatt av annan taxeringsnämnd eller beträffande vilka besvär över taxeringen skola prövas av den mellankommunala prövningsnämnden. Vid sådan taxering bör, när anledning därtill föreligger, samråd äga rum med övriga taxeringsnämnder, av vilka den skattskyldige skall taxeras. För envar, som därvid taxerats, skall underrättelse, huru taxeringen utfallit, med uppgift

jämväl om nettointäkt och uppskattad inkomst för varje förvärvskälla, ofördröjligen avlåtas till omförmälda taxeringsnämnder, dock icke i det fall att besvär över taxeringen skola prövas av den mellankommunala prövningsnämnden.

Har taxeringsnämnd i fråga om skattskyldighet för förmögenhet med ägare likställt den som åtnjuter avkastningen av förmögenhet, vartill äganderätten tillkommer stiftelse, skall, där stiftelsen skall taxeras till statlig förmögenhetsskatt av annan taxeringsnämnd, underrättelse om berörda taxeringsåtgärd ofördröjligen avlåtas till sist omförmälda nämnd.

67 §.

Taxering till kommunal inkomstskatt på grund av 57 § 3 mom. kommunalskattelagen må icke verkställas av taxeringsnämnd. Anser sådan nämnd anledning föreligga att beträffande viss skattskyldig tillämpa berörda stadgande, skall skriftlig anmälan härom göras hos taxeringsintendenten i länet, som, därest besvär över taxeringen skola prövas av prövningsnämnden i länet, äger göra framställning i frågan hos sagda nämnd. Är däremot fråga om skattskyldig, beträffande vilkens taxering besvär skola anföras hos den mellankommunala prövningsnämnden, skall taxeringsintendenten skyndsamt med eget yttrande överlämna anmälan till allmänna ombudet hos denna nämnd för sådan åtgärd och samtidigt härom underrätta taxeringsintendenten i annat län, där den skattskyldige, såvitt kunnigt är, blivit taxerad till kommunal inkomstskatt.

Om handläggning av framställning, som avses i första stycket, så ock om fullföljd av talan mot beslut i sådan fråga skall i tillämpliga delar gälla vad i denna förordning är i motsvarande hänseenden stadgat.

68 §.

För taxeringsnämnd skola föras följande taxeringslängder, nämligen *inkomstlängd* och *förmögenhetslängd,* vari av nämnden beslutade taxeringar skola införas med angivande av taxeringens belopp och den skattskyldiges namn.

I inkomstlängden antecknas särskilt

dels i avseende å statlig inkomstskatt inkomst av olika förvärvskällor, medgivet avdrag för underskott å förvärvskälla, sammanräknad nettoinkomst, medgivna allmänna avdrag som icke avse underskott å förvärvskälla, taxerad och beskattningsbar inkomst med angivande tillika, där det ej framgår av längdens uppställning, av den punkt i 10 § 2 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, enligt vilken skatten skall beräknas,

dels i avseende å kommunal inkomstskatt taxerad och beskattningsbar inkomst,

dels ock, till ledning för påförande av skogsvårdsavgift, uppgift om de värden å skogsmark och växande skog, varå avgiften skall beräknas.

Uppgår den enligt förordningen om statlig inkomstskatt beräknade taxerade inkomsten till minst 1 200 kronor för ensamstående och till sammanlagt minst 1 200 kronor för makar, som samtaxeras, skall den beräknade taxerade inkomsten införas, även om beskattningsbar inkomst icke uppkommer.

I förmögenhetslängden antecknas yrkesbeteckning för den skattskyldige samt den till statlig förmögenhetsskatt skattepliktiga och beskattningsbara förmögenheten.

Närmare föreskrifter om taxeringslängds förande meddelas av Kungl. Maj:t.

Taxeringslängd underskrives av taxeringsnämndens ordförande och de ledamöter, som utsetts att justera nämndens protokoll. Såvitt angår taxeringsnämnd, som åtnjuter biträde av taxeringsassistent, skall taxeringslängd jämväl underskrivas av denne.

69 §.

1 mom. Har självdeklaration icke blivit följd vid taxeringen,skall deklarationen förses med uppgift om avvikelsen och skälen därför. Tillika skall till den skattskyldige sändas underrättelse om i vilka hänseenden deklarationen frångåtts samt om skälen härför. Vad nu sagts skall jämväl gälla beträffande avvikelse från annan av skattskyldig till ledning för egen taxering lämnad uppgift eller upplysning.

Har taxering för inkomst eller förmögenhet åsatts skattskyldig, som icke avgivit deklaration, skall underrättelse om taxeringen sändas till den skattskyldige, dock att sådan underrättelse icke är erforderlig, då den som i fastighetslängden för året näst före taxeringsåret upptagits såsom ägare till fastighet åsättes allenast taxering till kommunal inkomstskatt för garantibelopp för fastigheten.

2 mom. Skall i fråga om stiftelse den statliga inkomstskatten beräknas enligt 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt eller den statliga förmögenhetsskatten beräknas enligt 11 § 1 mom. förordningen om statlig förmögenhetsskatt, skall till stiftelsen sändas underrättelse därom.

3 mom. Har dödsbo gjort framställning om befrielse från erläggande av skatt, skall underrättelse om taxeringsnämndens beslut tillsändas dödsboet i samma ordning som gäller för underrättelse om avvikelse från deklaration.

4 mom. Underrättelse som avses i denna paragraf skall undertecknas av taxeringsnämndens ordförande. Underrättelsen skall tillika innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över taxeringsnämndens beslut.

Underrättelsen skall tillställas den skattskyldige i rekommenderat brev. Återkommer försändelsen såsom obeställbar och förekommer anledning att den skattskyldige kan anträffas, bör, där så lämpligen kan ske, underrättelsen delgivas honom i den ordning 54 § stadgar.

70 §.

Om besvär över skattskyldigs taxering skola prövas av den mellankommunala prövningsnämnden, skola, efter det taxering åsatts och längdföring skett, deklarationer och övriga handlingar rörande den skattskyldige ävensom, därest han samtaxeras med make, motsvarande handlingar rörande maken så fort ske kan översändas till den mellankommunala prövningsnämnden. Vid handlingarna skola fogas utdrag av taxeringslängd samt, i förekommande fall, utdrag av taxeringsnämndens protokoll.

71 §.

Taxeringsnämnds arbete beträffande visst års taxering skall vara avslutat före utgången av juni månad under taxeringsåret.

Senast den 15 juli under taxeringsåret skola, där ej länsstyrelsen annorlunda föreskriver, deklarationer och övriga taxeringsnämnden tillhandakomna handlingar överlämnas till länsstyrelsen.

72 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter angående taxeringsnämnds arbete, som må erfordras utöver vad denna förordning innehåller.

IX. Om besvär över taxeringsnämnds beslut

73 §.

Talan mot taxeringsnämnds beslut föres genom besvär hos prövningsnämnden i länet.

Har skattskyldig haft förvärvskälla, som enligt kommunalskattelagens bestämmelser om beskattningsort är att hänföra till skilda län, skall dock den mellankommunala prövningsnämnden pröva besvär rörande den skattskyldiges taxering. Om den skattskyldige skall samtaxeras med make, skall den mellankommunala prövningsnämnden pröva besvär jämväl rörande makens taxering.

Uppkommer fråga, i vilket län skattskyldig skall taxeras, ankommer det likaledes på den mellankommunala prövningsnämnden att pröva besvär rörande taxering i nu avsett fall.

74 §.

Skattskyldig äger hos prövningsnämnden anföra besvär över taxeringsnämnds beslut om taxering, så ock över annat dess beslut som innefattar avgörande i sak, allt såvitt honom rörer.

Kommun må anföra besvär i fråga om taxering till kommunal inkomstskatt.

Taxeringsintendent äger genom besvär hos prövningsnämnden framställa yrkande rörande taxeringsåtgärd, som av taxeringsnämnd vidtagits eller bort

vidtagas. Han må yrka ändring i taxeringsnämnds beslut även till den skattskyldiges förmån.

75 §.

Besvär enligt 74 § skola ingivas eller insändas till kansliet hos den prövningsnämnd, som har att pröva besvären. Den omständigheten att besvären ingivits eller insänts till kansliet hos annan prövningsnämnd må dock ej utgöra hinder för målets prövning; i sådant fall skola handlingarna omedelbart översändas till kansliet hos den prövningsnämnd som har att pröva besvären.

76 §.

Besvär av skattskyldig skola hava inkommit senast den 15 augusti under taxeringsåret.

Kommuns besvär skola anföras före utgången av augusti månad under taxeringsåret.

Taxeringsintendent äger anföra besvär intill utgången av april månad året efter taxeringsåret. Har prövningsnämnden avgjort besvär över viss skattskyldigs taxering, må taxeringsintendenten dock ej därefter anföra besvär hos prövningsnämnden rörande samma taxering.

X. Om prövningsnämndernas verksamhet

77 §.

Hava besvär anförts av skattskyldig eller kommun, skall yttrande avgivas av taxeringsintendent. Innan yttrande inhämtas från taxeringsintendenten, skall, när det icke finnes överflödigt, yttrande infordras från taxeringsnämndens ordförande.

Över besvär, som anförts av taxeringsintendent eller kommun, skall den skattskyldige, om hinder härför ej möter, erhålla tillfälle att avgiva förklaring, där ej fråga är om rättelse av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende.

När så finnes påkallat, skall yttrande inhämtas från vederbörande kommun samt påminnelser eller nytt yttrande infordras från part.

Skriftväxlingen sker genom prövningsnämndens kansli.

Det åligger taxeringsintendent att vid besvär eller vid yttrande, som avgives över besvär, foga tillgänglig utredning.

78 §.

Tid och plats för sammanträde med prövningsnämnd bestämmes av ordföranden, som har att kalla ledamöterna till sammanträdet. Där icke anledning till annat förekommer, skall sammanträde hållas i residensstaden eller, såvitt angår den mellankommunala prövningsnämnden, i Stockholm.

Är ledamot hindrad att inställa sig, skall anmälan därom göras hos ordföranden, som inkallar suppleant i hans ställe.

Ordföranden är föredragande i nämnden, där icke annan föredragande av länsstyrelsen utsetts.

Landshövdingen äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

79 §.

Sammanträde med prövningsnämnd må ej övervaras av annan än tjänsteman, som biträder nämnden, där ej muntlig förhandling äger rum enligt vad nedan i 80—84 §§ stadgas.

Utan hinder av vad i första stycket sägs må taxeringsintendent vara närvarande vid handläggning av ärende, i vilket han icke är part. Taxeringsintendent må ock komma tillstädes för lämnande av muntlig upplysning i mål eller ärende, när prövningsnämnden för visst fall så finner av särskilda skäl påkallat. Likaledes må, där så anses erforderligt, ordförande eller annan ledamot i taxeringsnämnd inom prövningsdistriktet kallas att infinna sig vid sammanträde med prövningsnämnden för att meddela upplysningar.

80 §.

Muntlig förhandling skall hållas, när framställning därom göres av part, dock ej om sådan förhandling uppenbarligen skulle vara utan gagn eller eljest framstår såsom opåkallad. Prövningsnämnden må ock utan att part därom gjort framställning förordna om muntlig förhandling.

81 §.

Till muntlig förhandling skola parterna kallas. Prövningsnämnden må till förhandlingen kalla även annan person, om han är uppgiftsskyldig enligt denna förordning.

Den skattskyldige må, när så finnes erforderligt, vid vite föreläggas att inställa sig personligen.

Vite må jämväl föreläggas annan, som kallas till muntlig förhandling.

Om delgivning av kallelse gäller vad i 54 § är stadgat.

Skattskyldigs eller annans utevaro utgör ej hinder för att mål eller ärende handlägges muntligen och avgöres på föreliggande utredning.

82 §.

Vid muntlig förhandling må, utöver nämnden och de tjänstemän som tillhandagå denna, endast de som kallats till förhandlingen vara närvarande, där ej den skattskyldige begär att förhandlingen skall vara offentlig. Utan hinder av vad nu sagts må sakkunnig, som anmodats av part, så ock ombud för eller biträde åt part vara närvarande. Prövningsnämnden må även tillåta annan, vilkens närvaro kan förväntas bliva till nytta, att övervara förhandlingen.

83 §.

Vad som förekommit vid muntlig förhandling skall upptagas i prövningsnämndens protokoll. Parts utveckling av talan skall dock ej upptagas i protokollet, där det ej är påkallat av särskilda skäl.

Prövningsnämnden skall, om den skattskyldige gör framställning därom, förordna att uppteckning av uppgifter, som vid förhandlingen lämnas angående dennes förhållanden, icke må vara för någon tillgänglig i vidare mån än som gäller i fråga om självdeklaration.

84 §.

I fråga om ersättning till den som i annan egenskap än part eller ställföreträdare för part efter kallelse av prövningsnämnden inställt sig vid muntlig förhandling skall vad som finnes stadgat angående ersättning av allmänna medel till vittne äga motsvarande tillämpning, dock att ersättningen alltid skall stanna å statsverket.

Om ersättning, som avses i denna paragraf, beslutar prövningsnämnden. Beslutet må ej överklagas. Ersättningen utbetalas av länsstyrelsen.

85 §.

Ledamot i prövningsnämnd skall avträda:

då fråga förekommer om taxering, som angår honom själv, hans hustru, föräldrar, barn eller syskon eller oskift dödsbo, däri han äger del,

då fråga är om taxering av bolag, förening eller stiftelse, vars styrelse eller förvaltning han tillhör,

då fråga är om taxering av någon, för vilken han är förmyndare, god man eller ombud eller vilken han mot ersättning biträtt med upprättande av deklaration, som tjänat till ledning vid den taxering, varom fråga är,

då fråga förekommer om taxering, i vars behandling han tidigare deltagit i taxeringsnämnd eller med vilken han i annan egenskap än ledamot av prövningsnämnden haft att taga befattning, samt

då eljest särskild omständighet föreligger, som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i målet.

Är landskamrerare på grund av vad ovan i denna paragraf stadgas hindrad att i prövningsnämnd deltaga i behandling av mål eller ärende, inträder i hans ställe den befattningshavare hos länsstyrelsen, som av länsstyrelsen förordnats.

86 §.

Prövningsnämnd må vid prövning av besvär icke bestämma taxering till högre men väl till lägre belopp än part yrkat.

87 §.

Prövningsnämnden är ej beslutför, med mindre ordföranden och tre andra ledamöter eller suppleanter äro tillstädes.

Beslut i mål eller ärende, som icke innefattar avgörande av målet eller ärendet, så ock beslut över besvär som allenast avser rättelse av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller som biträtts av motpart, må dock på nämndens vägnar fattas av ordföranden ensam.

88 §.

Uppstå skiljaktiga meningar inom prövningsnämnd och måste till följd därav omröstning anställas, skall denna vara öppen och den mening bliva gällande, vilken flertalet biträtt, eller, om rösterna utfalla lika, den som länder till den skattskyldiges förmån. Kan denna grund ej tillämpas, gäller den mening, som biträdes av ordföranden.

89 §.

Prövningsnämnd skall avgöra mål och ärenden så snart ske kan. Besvär av skattskyldig eller kommun rörande visst års taxering, som inkommit under taxeringsåret, så ock besvär av taxeringsintendent rörande samma års taxering, som inkommit före utgången av därpå följande april månad, skola vara avgjorda senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret.

90 §.

Hos prövningsnämnd skall föras protokoll av tjänsteman vid nämndens kansli.

Det för varje sammanträde förda protokollet skall senast inom åtta dagar därefter justeras av ordföranden, som har att å protokollet anteckna dagen för justeringen.

Av ordföranden å prövningsnämndens vägnar meddelat beslut över anförda besvär antecknas i nämndens protokoll och justeras omedelbart.

Taxering, som innefattar ändring i vad taxeringsnämnden bestämt, skall antecknas i taxeringslängden, där ej prövningsnämndens beslut meddelas senare än den 30 juni året efter taxeringsåret. För sådan anteckning skola utdrag av protokoll, utvisande den mellankommunala prövningsnämndens beslut, översändas till kansliet hos prövningsnämnden i vederbörande län.

91 §.

Finner prövningsnämnd på grund av anmärkning eller eljest att något nämndens beslut blivit oriktigt på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende, skall nämnden, sedan parterna erhållit tillfälle att yttra sig, meddela beslut om rättelse.

92 §.

Underrättelse om prövningsnämndens beslut skall inom två veckor efter det nämndens protokoll justerats tillställas parterna, taxeringsintendent dock endast om beslutet gått honom emot. Underrättelse till skattskyldig skall sändas i rekommenderat brev med mottagningsbevis. Återkommer för-

sändelsen som obeställbar och förekommer anledning att den skattskyldige kan anträffas, skall underrättelsen delgivas honom i den ordning 54 § stadgar.

Underrättelse, som i denna paragraf omförmäles, skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över beslutet.

93 §.

Landskamreraren har att upprätta förslag till anvisningar för nästkommande års taxering samt senast den 1 december året före taxeringsåret insända förslaget till riksskattenämnden. Denna skall senast den 20 i samma månad återställa förslaget jämte de erinringar mot detsamma, som nämnden funnit anledning framställa. Landskamreraren har att förelägga prövningsnämnden omförmälda förslag och erinringar. Prövningsnämnden skall på grundval av nämnda handlingar fastställa anvisningar för taxeringen, vilka senast den 15 januari taxeringsåret skola tillställas taxeringsnämnderna och samtidigt översändas till riksskattenämnden.

94 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter angående prövningsnämnds arbete, som må erfordras utöver vad denna förordning innehåller.

XI. Om besvär över prövningsnämnds beslut och kammarrättens utslag

95 §.

Besvär över prövningsnämnds beslut må anföras hos kammarrätten av taxeringsintendent, av skattskyldig såvitt honom rörer samt av kommun i fråga om kommunal inkomstskatt,

1) om klaganden anfört besvär hos prövningsnämnden men hans talan icke bifallits,

2) om prövningsnämnden ändrat taxeringsnämnds beslut utan att sådan ändring yrkats av klaganden, samt

3) om prövningsnämnden såsom första instans meddelat beslut i taxerings- eller beskattningsfråga.

Besvär till kammarrätten över beslut, som prövningsnämnden meddelat såsom andra instans, må endast innefatta fullföljande helt eller delvis av yrkande, som klaganden framställt hos prövningsnämnden. Har denna ändrat taxeringsnämnds beslut utan att yrkande därom framställts av klaganden, må besvären till kammarrätten icke innefatta längre gående yrkande än taxeringens bestämmande i enlighet med taxeringsnämndens beslut.

Utan hinder av vad ovan i denna paragraf stadgas äger taxeringsintendent samma behörighet att anföra besvär till den skattskyldiges förmån, som tillkommer denne.

96 §.

Besvär till kammarrätten skola ingivas eller insändas till kansliet hos den prövningsnämnd som meddelat det överklagade beslutet. Den omständigheten att besvären ingivits eller insänts direkt till kammarrätten må dock ej utgöra hinder för målets prövning; kammarrätten har att i sådant fall omedelbart översända handlingarna till prövningsnämndens kansli.

Besvären skola vara inkomna,

om de anföras av skattskyldig, inom två månader från det han erhållit del av det överklagade beslutet, samt

om de anföras av taxeringsintendent eller kommun, inom två månader från den dag, då prövningsnämndens protokoll justerades.

97 §.

Prövningsnämndens kansli har att vid besvär över nämndens beslut foga såväl erforderliga utdrag av taxeringslängd och prövningsnämndens protokoll som ock i målet ingivna handlingar. Genom prövningsnämndens kansli skall över besvären infordras förklaring eller yttrande. Härav skall avskrift översändas till klaganden. Där så finnes erforderligt, skall tillfälle beredas till ytterligare skriftväxling.

Besvärsakt skall, där ej särskilda omständigheter föreligga, översändas till kammarrätten inom sex månader efter det att besvären inkommit till prövningsnämndens kansli.

Från prövningsnämndens kansli skall omedelbart efter taxeringsårets utgång till kammarrätten insändas förteckning över besvär, som före nämnda tidpunkt anförts enligt 95 §. Inkomma besvär efter taxeringsårets utgång, skall förteckning över sådana besvär omedelbart efter varje månads utgång insändas till kammarrätten.

98 §.

Den som icke åtnöjes med kammarrättens utslag i mål rörande taxering äger hos Kungl. Maj:t söka ändring genom besvär, vilka skola vara inkomna till finansdepartementet inom två månader efter det klaganden erhållit del av kammarrättens utslag.

XII. Om besvär i särskild ordning

99 §.

Har skattskyldig icke erhållit i 69 § föreskriven underrättelse senast den 15 juli under taxeringsåret, må den skattskyldige anföra besvär hos prövningsnämnden intill utgången av året efter taxeringsåret eller, om han icke under taxeringsåret erhållit debetsedel å slutlig skatt i anledning av den taxering, varom fråga är, inom ett år efter det han erhållit sådan debetsedel.

100 §.

Besvär må jämväl i särskild ordning anföras av den skattskyldige,

1) om han taxerats för inkomst eller förmögenhet, som icke är av skattepliktig natur,

2) om han taxerats för inkomst eller förmögenhet, för vilken han icke är skattskyldig,

3) om han taxerats till kommunal inkomstskatt för garantibelopp för fastighet, vilket icke bort för honom upptagas såsom skattepliktig inkomst,

4) om han taxerats för samma inkomst eller förmögenhet på mer än en ort eller eljest taxerats å orätt ort,

5) om hans taxering blivit oriktig på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende,

6) om han, till följd av underlåtenhet att avgiva deklaration eller annan uppgift eller på grund av felaktighet i deklaration eller i annan uppgift från honom eller i kontrolluppgift eller i handling som legat till grund för sådan deklaration eller uppgift, taxerats till väsentligt högre belopp än som svarar mot hans inkomst eller förmögenhet, samt

7) om han eljest kan åberopa omständighet eller bevis som bort föranleda väsentligt lägre taxering.

I de fall som angivas i första stycket vid 6) och 7) må besvärstalan ej tagas upp till prövning, med mindre den kan grundas på omständighet eller bevis, varom kännedom saknats vid fastställandet av den taxering vari rättelse sökes, och det framstår såsom ursäktligt att den skattskyldige icke i annan ordning åberopat omständigheten eller beviset till vinnande av riktig taxering.

Besvär som avses i denna paragraf må anföras inom fem år efter taxeringsåret.

101 §.

Taxeringsintendent må inom tid, som angives i 100 §, i där avsedda fall anföra besvär till den skattskyldiges förmån samt i det vid 5) i första stycket av samma paragraf omförmälda fallet jämväl anföra besvär med yrkande om ändring i taxering till den skattskyldiges nackdel.

102 §.

Har fastighets taxeringsvärde legat till grund för inkomsttaxering eller förmögenhetstaxering och sker genom utslag av Kungl. Maj:t eller kammarrätten eller genom beslut enligt 166, 181 eller 184 § av prövningsnämnd sådan ändring beträffande fastighetstaxeringen att inkomsttaxeringen eller förmögenhetstaxeringen bör bestämmas till annat belopp än som skett, må besvär med yrkande om härav föranledd ändring i taxeringen för inkomst eller förmögenhet anföras av den skattskyldige, taxeringsintendent

och, såvitt angår taxering till kommunal inkomstskatt, vederbörande kommun.

Besvären skola anföras av skattskyldig eller kommun inom sex månader och av taxeringsintendent inom åtta månader från den dag, då beslutet rörande fastighetstaxeringen meddelades.

Besvär enligt denna paragraf må ej företagas till avgörande, förrän laga kraftägande beslut rörande fastighetstaxeringen föreligger.

103 §.

Besvär som anförts i särskild ordning prövas, utom i de fall som nedan sägs, av prövningsnämnd, som skolat avgöra besvär över den taxering vari rättelse sökes.

Är taxeringen föremål för prövning av kammarrätten eller har den avgjorts av prövningsnämnd genom laga kraftvunnet beslut, ankommer det på kammarrätten att pröva målet. Har taxeringen prövats av kammarrätten eller Kungl. Maj:t; skall målet prövas av Kungl. Maj:t.

Kungl. Maj:t och kammarrätten må, om besvär som anförts i särskild ordning finnas böra upptagas till prövning, förordna att målet skall upptagas och vidare handläggas av i första stycket avsedd prövningsnämnd.

104 §.

Skola besvär anföras i särskild ordning hos prövningsnämnd, skall vad i 75 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Skola besvären anföras hos kammarrätten, gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i 96 § första stycket och 97 §.

XIII. Gemensamma bestämmelser rörande besvär

105 §.

1 mom. Om kammarrätten eller Kungl. Maj:t vid prövning av anförda besvär i taxeringsmål finner, att taxering verkställts å orätt ort eller å rätt ort underlåtits eller ej skett till riktigt belopp, äger kammarrätten eller Kungl. Maj:t, efter vederbörandes hörande, vidtaga erforderlig rättelse i taxeringen å ort som vederbör; dock må skattskyldigs hela taxering i sådant fall icke höjas utöver vad tidigare bestämts, därest besvären icke innefatta yrkande om sådan höjning. Ändras taxering av kammarrätten eller Kungl. Maj:t på den grund, att inkomst eller utgift bör hänföras till annat beskattningsår än det, vilket taxeringen avser, må härav föranledd ändring vidtagas i den skattskyldiges taxering för det beskattningsår, till vilket inkomsten eller utgiften rätteligen är att hänföra. Jämväl må, om någon av kammarrätten eller Kungl. Maj:t befrias från taxering på den grund, att

annan person bort i stället taxeras, kammarrätten eller Kungl. Maj:t överflytta taxeringen å denne.

Äro makar var för sig taxerade, äger kammarrätten eller Kungl. Maj:t, där ändring göres i den enes taxering, även i den andres taxering vidtaga av ändringen påkallad rättelse, såvitt angår tillämpning av 52 § 1 mom. kommunalskattelagen eller 11 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt eller 12 § 1 mom. förordningen om statlig förmögenhetsskatt.

Hava besvär hos kammarrätten eller Kungl. Maj:t anförts rörande taxering, som åsatts avliden person eller hans dödsbo, och har dödsboet tidigare befriats från att erlägga skatt på grund av taxeringen, skall vid ändring av taxeringen i anledning av besvären jämväl beslutet om skattebefrielse i erforderlig mån ändras.

2 mom. Vid prövningsnämnds prövning av besvär, som anförts i särskild ordning, skola bestämmelserna i 1 mom. hava motsvarande tillämpning å prövningsnämnden; dock skall, därest hos prövningsnämnd i län fråga uppkommer om vidtagande av här ovan omförmäld åtgärd beträffande taxering inom annat prövningsdistrikt än det, som besvären angå, ärendet i hela dess vidd överlämnas till avgörande av den mellankommunala prövningsnämnden.

106 §.

Sker efter besvär eller eljest ändring i fråga om taxering till statlig inkomstskatt, skall samtidigt vidtagas den ändring i taxering till statlig förmögenhetsskatt, som därav må föranledas.

107 §.

Angående fullföljd av talan mot beslut i anledning av besvär som anförts i särskild ordning, så ock i fråga, som avses i 105 och 106 §§, skall i tillämpliga delar gälla vad i denna förordning i övrigt är stadgat angående besvär rörande taxering.

108 §.

Har part anfört besvär över prövningsnämnds beslut eller kammarrättens utslag i mål angående inkomsttaxering eller förmögenhetstaxering, äger även motpart föra talan mot beslutet eller utslaget, ehuru den för honom stadgade besvärstiden utgått; dock åligger det honom att inkomma med sådana besvär inom en månad från utgången av den tid inom vilken de först anförda besvären skolat anföras.

Återkallas eller förfaller eljest den första besvärstalan, är ock den senare besvärstalan förfallen.

109 §.

Beträffande sådana skattskyldiga, vilka skola taxeras till statlig inkomstskatt i ett län och därjämte till kommunal inkomstskatt inom annat län,

utan att likväl fråga är om sådant fall att besvär över taxeringarna enligt 73 § skola prövas av mellankommunala prövningsnämnden, böra taxeringsintendenterna i de olika länen samråda för att åvägabringa en likformig taxering.

110 §.

I fråga om besvär enligt denna förordning skall vad som är stadgat för kommun gälla jämväl för landstingskommun, municipalsamhälle och annan menighet, som äger utöva beskattningsrätt.

111 §.

Den som vill anföra besvär över taxeringsnämnds eller prövningsnämnds beslut är berättigad att av vederbörande myndighet eller tjänsteman kostnadsfritt erhålla erforderligt utdrag av taxeringslängd samt av nämndens protokoll; och må ej heller lösen fordras för andra protokollsutdrag och expeditioner, som till följd av vederbörande nämnders beslut böra utfärdas.

112 §.

Skattskyldig skall i besvärsskrifter och övriga inlagor i taxeringsärenden lämna fullständig uppgift om sin postadress.

Klagande må föreläggas att fullständiga besvärsskrift i fråga om yrkande, grunderna för besvärstalan eller i annat hänseende. Efterkommes ej föreläggande och är besvärsskriften så ofullständig att den är otjänlig som grund för prövning av målet, må besvären avvisas.

113 §.

Av prövningsnämnd behandlad taxeringsfråga må återförvisas till nämnden för förnyad behandling.

XIV. Om eftertaxering

114 §.

Har skattskyldig i uppgift eller upplysning, avgiven till ledning vid taxering, lämnat oriktigt meddelande och har meddelandet följts eller har eljest meddelandet föranlett att den skattskyldige icke blivit taxerad eller att han blivit för lågt taxerad till kommunal inkomstskatt inom vederbörande kommun eller till statlig inkomstskatt eller statlig förmögenhetsskatt, skall han eftertaxeras för vad som genom berörda förfarande förut undgått taxering. Eftertaxering må dock ej åsättas, om vad som undgått taxering är att anse såsom ringa.

Föreligga sådana omständigheter att eftertaxering skall åsättas och kan på grund av vad sålunda och i övrigt förekommit antagas att av den skattskyldige lämnade uppgifter icke varit av beskaffenhet att kunna läggas

till grund för en riktig taxering, skall eftertaxeringen åsättas med tillämpning av 21 §.

Vad ovan sagts skall äga motsvarande tillämpning, om skattskyldig, ehuru uppgiftspliktig, underlåtit avlämna uppgift eller infordrad upplysning.

115 §.

Eftertaxering må icke ske med mindre fråga därom prövats inom fem år efter det år, då taxeringen rätteligen bort verkställas i första instans. Har den skattskyldige avlidit, åsättes eftertaxering hans dödsbo, dock att sådan eftertaxering icke må ske med mindre fråga därom prövats inom två år efter utgången av det kalenderår, under vilket boupptecknings efter honom blivit ingiven för registrering.

116 §.

Fråga om eftertaxering prövas, efter framställning från taxeringsintendent eller, i fråga om kommunal inkomstskatt, från kommun, av den prövningsnämnd, som haft att upptaga besvär rörande den skattskyldiges taxering det år framställningen avser.

Om handläggning av sådan framställning, så ock om fullföljd av talan mot beslut rörande eftertaxering skall i tillämpliga delar gälla vad förut i denna förordning är i motsvarande hänseenden stadgat.

XV. Om straff och viten

117 §.

Innehållet i deklaration eller annan i 50 § avsedd handling må, utom i de fall som angivas i nämnda paragraf, icke yppas för annan än den som själv må taga del av handlingen i fråga.

Vad som med stöd av bestämmelserna i denna förordning inhämtats vid taxeringsrevision eller vid granskning av handling, som avses i 46 §, må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med revisionen eller granskningen avsedda ändamålet.

Ej heller må för obehörig uppenbaras vad som upplysts eller i övrigt yttrats vid sammanträde med taxeringsnämnd eller sådant sammanträde med prövningsnämnd som icke är offentligt.

Bryter någon mot vad ovan i denna paragraf är stadgat, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader, där ej gärningen är belagd med straff i strafflagen.

118 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som lämnat oriktig uppgift i självdeklaration eller till sådan deklaration hörande handling eller i särskild uppgift angående renskötsel eller i upplysning, som i 31 § avses, stadgas i skattestrafflagen.

Förekommer anledning att brott, som avses i första stycket, förövats, skall taxeringsintendenten i länet göra anmälan till åklagare. Det åligger taxeringsnämndens ordförande att underrätta taxeringsintendenten om fall, i vilka sådant brott kan misstänkas.

119 §.

Har den, som är pliktig avgiva självdeklaration, till någon, som enligt denna förordning är skyldig meddela kontrolluppgift angående honom, lämnat oriktig upplysning rörande namn och andra förhållanden och har han därvid haft uppsåt att försvåra uppgiftsskyldighetens behöriga fullgörande, straffes med dagsböter, lägst trettio.

120 §.

Har någon, ehuru skyldig att utan anmaning avgiva självdeklaration, icke behörigen avlämnat sådan deklaration inom föreskriven tid eller avlämnar han självdeklaration med så bristfälligt innehåll att den uppenbarligen icke är ägnad att ligga till grund för taxering, straffes med böter, högst trehundra kronor.

Till påföljd, som i första stycket sägs, skall jämväl dömas

1) den som ej fullgör skyldighet enligt 30 § 1 mom. eller 34 § 3 mom. att avlämna där avsedda handlingar eller uppgifter,

2) den som ej fullgör skyldighet att utan anmaning avlämna uppgift, som avses i 33 §, rörande inkomst och förmögenhet, som icke i självdeklaration uppgivits till beskattning,

3) den som ej fullgör honom enligt 37 eller 38 § åliggande skyldighet att utan anmaning avlämna uppgifter till ledning vid annans taxering,

4) den som ej fullgör vad honom åligger på grund av förordnande, som i 40 § sägs,

5) den som ej fullgör i 42 § föreskriven skyldighet att utan anmaning avlämna särskilda uppgifter från bostadsförening eller bostadsaktiebolag,

6) den som ej fullgör i 43 § 1 mom., 2 mom. andra och tredje styckena samt 3 mom. föreskriven skyldighet att avlämna uppgifter om utdelningar och räntor, samt

7) den som ej fullgör skyldighet enligt 44 § att lämna uppgift till ledning vid beskattning utom riket.

Vad i denna paragraf stadgas äger ej tillämpning, där gärningen är belagd med straff i strafflagen.

Finnes försummelse, som avses i denna paragraf, ursäktlig eller eljest ringa, må från straff frias.

121 §.

Har någon i allmän självdeklaration eller i annan uppgift till ledning för taxering uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnat oriktig uppgift rörande

förmögenhet, som skolat upptagas i deklarationen, straffes, där ej gärningen är belagd med straff i skattestrafflagen eller innefattar ämbetsbrott, med böter, högst trehundra kronor.

122 §.

Brott, som avses i 117 § må, där det ej innefattar ämbetsbrott, av åklagare åtalas endast efter angivelse av målsägande.

Brott, varom i 120 och 121 §§ sägs, må av åklagare åtalas allenast efter anmälan av taxeringsintendent.

123 §.

Vite, som förelägges enligt denna förordning, må ej bestämmas under etthundra kronor eller över tiotusen kronor.

Vite må icke föreläggas staten, kommun eller annan menighet, ej heller ämbets- eller tjänsteman i tjänsten.

124 §.

Om uttagande av vite förordnar länsstyrelsen efter anmälan av taxeringsintendent.

Finnes, då fråga uppkommer om utdömande av vite, ändamålet med vitet hava förfallit, må vitet ej utdömas.

Vid prövning av anmälan enligt första stycket må jämväl fråga, huruvida och med vilket belopp vitet bort föreläggas, komma under bedömande.

125 §.

Över beslut, varigenom vite förelagts, må klagan ej föras.

Talan mot länsstyrelses beslut i fråga om utdömande av vite må föras genom besvär hos kammarrätten av den som förpliktats utgiva vite, så ock av taxeringsintendenten i länet. Besvären skola hava inkommit till den länsstyrelse, som meddelat det överklagade beslutet, inom tre veckor från det klaganden fick del därav. Hava besvären inom angiven tid inkommit direkt till kammarrätten, må det dock ej utgöra hinder för besvärens prövning; kammarrätten har att i sådant fall omedelbart översända handlingarna till länsstyrelsen.

Sedan besvär, som avses i andra stycket, inkommit till länsstyrelsen, skall denna infordra förklaring över besvären från motparten samt översända avskrift av förklaringen till klaganden. Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling böra äga rum, äger länsstyrelsen förordna därom. Handlingarna skola skyndsamt överlämnas till kammarrätten med det yttrande, vartill omständigheterna giva anledning.

Om klagan över kammarrättens utslag i fråga om utdömande av vite skall vad i 98 § stadgas äga motsvarande tillämpning, dock att besvärstiden skall vara tre veckor.

XVI. Särskilda föreskrifter

126 §.

Vid granskning av statsverkets räkenskaper inom riksräkenskapsverket må med avseende å verkställd taxering anmärkning icke framställas.

127 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de föreskrifter med avseende å taxeringsförfarandet, som finnas erforderliga för tillämpning av överenskommelse med främmande stat till förekommande av eller lindring i dubbelbeskattning.

128 §.

Formulär till blanketter och längder, varom i denna förordning förmäles, ävensom formulär till andra för taxeringsarbetet erforderliga blanketter fastställas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av riksskattenämnden.

129 §.

1 mom. Av statsmedel bestridas:

1) ersättning åt ordförandena och kronoombuden i taxeringsnämnderna,

2) gottgörelse för den medverkan i taxeringsarbetet, som enligt 16 § 1 mom. lämnas av lokal skattemyndighet i stad med egen uppbördsförvaltning,

3) bidrag till kostnader, som kommun åtagit sig för särskilda anstalter för taxeringsarbetet genom tillhandahållande av tjänstemän enligt 16 § 2 mom. eller annorledes, därest dessa anstalter finnas äga särskilt värde för det allmänna, samt

4) kostnader för taxeringen, vilka omförmälas i 3 mom. samt 5—8 mom. här nedan.

2 mom. Det åligger länsstyrelsen att, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t utfärdar, meddela beslut om de ersättningar och bidrag, som skola utgå enligt bestämmelserna i 1 mom. vid 1)—3).

3 mom. Sakkunnig erhåller för av honom verkställd utredning eller undersökning gottgörelse, som — med iakttagande av de särskilda föreskrifter rörande disposition av medel för ändamålet, Kungl. Maj:t må finna nödigt meddela — bestämmes av länsstyrelsen eller, då den sakkunnige biträtt den mellankommunala prövningsnämnden eller allmänna ombudet hos nämnden, av denna nämnd.

4 mom. Uppgift rörande de jämlikt 2 och 3 mom. utbetalda ersättningsbeloppen, avseende sistförflutna budgetår, skall årligen före juli månads utgång av länsstyrelsen insändas till finansdepartementet.

5 mom. De personer, som jämlikt 60 § inkallats av länsstyrelsen för meddelande av upplysningar eller för överläggningar rörande taxeringsarbetet,

de ordförande och andra ledamöter i taxeringsnämnd, som inställt sig efter kallelse jämlikt 17 § tredje stycket och 79 § andra stycket, samt

de ordförande och kronoombud i taxeringsnämnd, som på vederbörlig kallelse inställt sig vid instruktionssammanträde, som anordnats genom länsstyrelsens försorg,

äga att för inställelsen åtnjuta arvode med nitton kronor för sammanträdesdag samt i förekommande fall resekostnadsersättning och traktamente enligt rese- och traktamentsklass II B i allmänna resereglementet.

Ersättning efter ovannämnda grunder tillkommer jämväl sakkunnig, som biträtt i taxeringsfrågor.

6 mom. Ersättning till lappfogde för inställelse vid sammanträde med taxeringsnämnd enligt 61 § 3 mom. utgår enligt allmänna resereglementet.

7 mom. Ordföranden i den mellankommunala prövningsnämnden och allmänna ombudet hos nämnden åtnjuta arvode med belopp, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

Ersättning åt de till allmänna ombudets förfogande ställda biträden, åt protokollförare hos nämnden samt åt övrig hos nämnden anställd kanslipersonal bestämmes likaledes av Kungl. Maj:t.

Till bestridande av övriga av nämndens verksamhet föranledda utgifter anvisar Kungl. Maj:t, efter förslag av nämnden, erforderliga medel.

8 mom. Sådan ledamot i prövningsnämnd, som icke är befattningshavare i statens tjänst, äger för tid, varunder han varit inkallad till tjänstgöring, åtnjuta arvode med trettio kronor om dagen. Ledamot, som är befattningshavare i statens tjänst, skall för tjänstgöringen åtnjuta, jämte ersättning för avlöningsförmåner, som han får avstå under tjänstledighet för ifrågavarande uppdrag, arvode med belopp, som bestämmes av Kungl. Maj:t. Därjämte skall ledamot i förekommande fall åtnjuta resekostnadsersättning och traktamente enligt rese- och traktamentsklass I A i allmänna resereglementet.

130 §.

Av kommun valda ledamöter i taxeringsnämnd äga, därest sådant beslutas av kommunen, att av dess medel åtnjuta dagtraktamente, ersättning för särskild resdag och resekostnadsersättning efter de grunder, som i kommunallagen stadgas angående sådan gottgörelse till ledamöter i kommunala nämnder. Ersättning efter enahanda grunder må av kommunens medel utgå jämväl till ordningsman i lappby för inställelse vid sammanträde enligt 61 § 3 mom.

De av landstingskommunens förvaltningsutskott valda ledamöter i särskild taxeringsnämnd äga för sin inställelse vid nämndens sammanträden åtnjuta dagtraktamente och resekostnadsersättning av landstingskommunens medel efter de för landstingsmän stadgade grunder.

TREDJE AVDELNINGEN

Allmän fastighetstaxering

I. Om taxeringsorganisationen

131 §.

1 mom. För allmän fastighetstaxering skola i första instans finnas

å landet: beredningsnämnder, som uppgöra förslag till taxering, och *fastighetstaxeringsnämnder,* som besluta om taxering, samt

i städerna: fastighetstaxeringsnämnder, som omedelbart verkställa taxering.

Beredningsnämndernas och fastighetstaxeringsnämndernas verksamhetsområden äro *beredningsdistrikt* och *fastighetstaxeringsdistrikt.*

Beredningsdistrikt skall utgöras av kommun eller del av kommun. Fastighetstaxeringsdistrikt å landet skall göras så stort, som omständigheterna lämpligen medgiva, och omfatta flera beredningsdistrikt. Ett beredningsdistrikt må ej uppdelas mellan olika fastighetstaxeringsdistrikt.

Indelning i distrikt verkställes av länsstyrelsen senast den 30 april året näst före taxeringsåret.

2 mom. Varje län utgör ett *fastighetsprövningsdistrikt* med en *fastighetsprövningsnämnd.*

Fastighetsprövningsnämnd beslutar över anförda besvär och gjorda framställningar i anledning av fastighetstaxeringsnämndernas beslut samt fullgör i övrigt de åligganden som enligt denna förordning ankomma på nämnden.

132 §.

1 mom. Antalet ledamöter i beredningsnämnd bestämmes av länsstyrelsen i samband med indelningen i beredningsdistrikt och skall utöver ordföranden utgöra minst fyra.

Ordföranden förordnas av länsstyrelsen i samband med indelningen i beredningsdistrikt.

Övriga ledamöter jämte suppleanter, en för varje ledamot, väljas av kommunalfullmäktige senast den 30 juni året näst före taxeringsåret. I samband med valet må en av ledamöterna utses att på kommunens bekostnad deltaga uti det i 144 § 1 mom. omförmälda sammanträdet.

Ordförande i fastighetstaxeringsnämnd må ej vara ledamot i någon av de till fastighetstaxeringsdistriktet hörande beredningsnämnderna.

Om utgången av val skall den som därvid fört ordet underrätta länsstyrelsen, ordföranden i beredningsnämnden och de valda.

2 mom. Besvär över val av ledamöter och suppleanter i beredningsnämnd må anföras hos länsstyrelsen inom tre veckor efter valets förrättande; och skall i övrigt om vals överklagande i tillämpliga delar gälla vad i kommu-

nallagen är stadgat angående besvär över beslut av kommunens fullmäktige. Finner länsstyrelsen efter besvär anledning förordna om nytt val på grund därav, att vid valet icke i enlighet med vad därom är stadgat i 172 §, jämförd med 13 § 1 mom., olika grupper av skattskyldiga blivit vederbörligen företrädda, har länsstyrelsen att meddela föreskrift, huru många ledamöter för varje grupp som skola väljas. Överklagas det därefter företagna valet och befinnes detsamma icke böra fastställas, äger länsstyrelsen utse ledamöter i nämnden.

Över länsstyrelsens beslut må klagan icke föras.

133 §.

1 mom. Fastighetstaxeringsnämnd består av ordförande samt ytterligare *å landet* sex och *i stad* fyra eller, i vissa nedan i denna paragraf angivna fall, sex ledamöter.

Ordföranden och ytterligare en ledamot förordnas av länsstyrelsen i samband med indelningen i fastighetstaxeringsdistrikt.

I övrigt inträda i nämnden:

å landet:

a) två av landstingskommunens förvaltningsutskott valda ledamöter,

b) vederbörande beredningsnämndsordförande,

c) två av kommunalfullmäktige valda ledamöter, av vilka minst en skall vara ledamot i beredningsnämnd inom vederbörande kommun,

och skola dessa ledamöter tjänstgöra, de av landstingskommunens förvaltningsutskott valda i hela taxeringsdistriktet, beredningsnämndsordföranden då fråga är om taxering av fastighet inom hans beredningsdistrikt, samt de av kommunalfullmäktige valda, då fråga är om taxering av fastighet inom kommun för vilken de valts; samt

i stad:

tre eller, därest länsstyrelsen med hänsyn till fastighetsdistriktets utsträckning eller andra förhållanden så förordnat, fem av stadsfullmäktige valda ledamöter.

Val av ledamöter i fastighetstaxeringsnämnd jämte suppleanter, en för varje ledamot, skall förrättas senast den 30 juni året näst före taxeringsåret.

Om utgången av här omförmälda val har den som därvid fört ordet att underrätta länsstyrelsen, ordföranden i fastighetstaxeringsnämnden och de valda.

2 mom. Besvär över val av ledamöter i fastighetstaxeringsnämnd må anföras i den ordning, som i 132 § 2 mom. sägs. Vad i övrigt finnes stadgat i samma moment skall hava motsvarande tillämpning å här ifrågavarande val.

134 §.

Fastighetsprövningsnämnd i län skall utgöras av de personer, som äro ledamöter av prövningsnämnden i länet, samt ytterligare nio ledamöter,

vilka utses av länsstyrelsen senast den 15 augusti året näst före taxeringsåret. Av sistnämnda ledamöter skola tre utses bland dem, som efter förordnande av länsstyrelsen eller val av landstingskommunens förvaltningsutskott äro ledamöter i fastighetstaxeringsnämnd, tre bland dem, som efter val av kommun äro ledamöter i sådan nämnd, samt tre bland personer inom länet, som icke äro ledamöter i fastighetstaxeringsnämnd men genom sin verksamhet kunna antagas besitta sakkunskap i fråga om fastighetsvärdering.

Enligt samma grunder, som gälla för utseende av ovannämnda nio ledamöter, utser länsstyrelsen sex suppleanter för dem.

Prövningsnämnden i Stockholm är tillika fastighetsprövningsnämnd i staden.

Vad i 11 § 1 mom. tredje stycket är stadgat om prövningsnämnd skall även gälla fastighetsprövningsnämnd.

Ordföranden i prövningsnämnden skall vara fastighetsprövningsnämndens ordförande.

Fastighetsprövningsnämnd biträdes av det i 12 § 2 mom. omförmälda kansliet.

135 §.

I län, där länsstyrelsen så finner erforderligt, förordnar länsstyrelsen senast den 30 april året näst före år, då allmän fastighetstaxering äger rum, två personer *(konsulenter för taxering av vattenfallsfastighet)* att vid nämnda taxering biträda nämnderna, såvitt angår taxering av outbyggda vattenfall, kraftverk och regleringsdammar. Av konsulenterna skall den ene företräda taxeringsteknisk och den andre vattenkraftteknisk sakkunskap.

Konsulenterna skola biträda nämnderna vid taxeringen huvudsakligen genom upprättande av liggare över vattenfallsfastigheter, som böra bliva föremål för taxering, komplettering av deklarationsmaterialet samt avgivande av skriftliga utlåtanden till ledning vid taxeringen.

Konsulent äger, då fråga är om taxering av vattenfallsfastighet, närvara vid nämnds sammanträde med rätt att deltaga i överläggning men ej i beslut.

II. Om skyldighet att avlämna allmän fastighetsdeklaration m. m.

136 §.

1 mom. Till ledning vid allmän fastighetstaxering skall för varje fastighet, med undantag för sådan, som avses i 5 § 2 mom. eller 5 § 4 mom. kommunalskattelagen, av fastighetens ägare utan anmaning avgivas deklaration *(allmän fastighetsdeklaration)*. Därest fastighet innehaves av någon, som enligt 47 § kommunalskattelagen är att anse såsom ägare eller är i ägares

ställe skyldig att erlägga skatt för garantibelopp för fastigheten, skall vad nu sagts om ägare i stället gälla sådan innehavare.

Allmän fastighetsdeklaration skall avfattas å blankett enligt fastställt formulär.

Allmän fastighetsdeklaration skall innehålla uppgifter om fastighetens areal av olika ägoslag, användning och byggnader, gällande brandförsäkringsvärde, den senast för fastigheten erlagda köpeskillingen, hyror och därmed jämförlig avkastning av fastigheten samt till fastigheten hörande särskilda förmåner ävensom, beträffande jordbruksfastighet, om åkerjordens dränering, kreatursbesättningen och skogen, beträffande annan fastighet, om anskaffningsår och anskaffningskostnader för sådana maskiner och liknande tillgångar, för vilka särskilt maskinvärde skall angivas, samt beträffande fastighet, därå vattenfall finnes, uppgifter om medelvattenföring och bruttofallhöjd vid medelvattenföring samt, där så kan ske, om magasinsvolym för års- och korttidsreglering, som är eller med sannolikhet väntas bliva genomförd, så ock, därest vattenfallet är utbyggt, om anläggningsår och anskaffningskostnader.

Är jordbruksfastighet upplåten till brukande av annan, skall nu föreskriven deklarationsskyldighet i fråga om åkerjordens användning och dess dränering samt om kreatursbesättningen åvila brukaren i stället för ägaren eller innehavaren.

Kungl. Maj:t må föreskriva, att vid avgivande av allmän fastighetsdeklaration utöver de uppgifter, som nu sagts, uppgifter skola lämnas för statistiskt ändamål.

2 mom. Efter anmaning är ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet skyldig att till ledning vid fastighetens taxering avgiva uppgift jämväl angående andra förhållanden än dem, som finnas angivna i deklarationsformuläret.

137 §.

Allmän fastighetsdeklaration skall avlämnas senast den 15 september året näst före det, då allmän fastighetstaxering skall äga rum, och ingivas

antingen direkt till vederbörande beredningsnämnds ordförande å landet eller fastighetstaxeringsnämnds ordförande i stad,

eller till länsstyrelsen eller till lokal skattemyndighet eller landsfiskal i det län där taxeringen skall äga rum.

Har på föranstaltande av eller i samråd med länsstyrelsen i kommun vidtagits särskild anordning för mottagande av deklarationer, må deklaration till ledning för taxering inom länet i enlighet därmed avlämnas.

138 §.

Har efter avlämnandet av allmän fastighetsdeklaration men före taxeringsårets ingång fastighet eller del därav övergått till ny ägare eller där-

med likställd innehavare, äro såväl den förutvarande som den nye ägaren eller innehavaren skyldiga att inom tio dagar därefter härom göra anmälan till vederbörande beredningsnämnds ordförande å landet eller fastighetstaxeringsnämnds ordförande i stad eller till länsstyrelsen; och bör i fall, då genom överlåtelse fastighet blivit uppdelad, överlåtelsehandlingen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift företes.

139 §.

1 mom. Till ledning vid allmän fastighetstaxering skall lokal skattemyndighet avlämna de till myndigheten, enligt vad därom är särskilt stadgat, överlämnade lagfartsförteckningarna för tiden från och med den 1 juli året näst före det, då allmän fastighetstaxering senast ägde rum, till och med den 30 juni det år, då uppgiften skall avlämnas.

Hypoteksinrättning skall utan anmaning lämna uppgift å det värde, vartill i hypoteksinrättningen till belåning anmäld fastighet blivit uppskattad vid värdering, som blivit för dylikt låns erhållande anställd och godkänd under tiden från och med den 1 juli året näst före det, då allmän fastighetstaxering senast ägde rum, till och med den 30 juni det år, då uppgiften skall avlämnas.

2 mom. Uppgifter enligt 1 mom. skola avlämnas senast den 20 juli året näst före det, då allmän fastighetstaxering skall äga rum, samt ingivas till länsstyrelsen i det län, där fastigheten är belägen.

Uppgifterna skola vid avlämnandet vara ordnade kommun- eller församlingsvis; och skall medelst särskilda omslag eller annorledes vara tydligt utmärkt, vilken kommun eller församling varje grupp av uppgifter avser.

140 §.

Brandförsäkringsanstalt är efter anmaning skyldig att till ledning vid allmän fastighetstaxering avlämna uppgift rörande försäkringsvärdet å byggnader, som äro hos anstalten försäkrade mot brandskada.

141 §.

Uppgiftspliktig, från vilken fastighetsdeklaration eller annan uppgift till ledning vid fastighetstaxering icke inom föreskriven tid inkommit, må anmanas att avgiva sådan deklaration eller uppgift.

Är avlämnad deklaration eller uppgift icke så upprättad, som i denna förordning sägs, må den uppgiftspliktige anmanas att avhjälpa bristen.

142 §.

Anmaning må utfärdas av fastighetsprövningsnämnd, prövningsnämnd, taxeringsintendent, ordföranden i beredningsnämnd eller fastighetstaxeringsnämnd samt konsulent för taxering av vattenfallsfastighet, den sistnämnde dock icke i vad avser avgivande av allmän fastighetsdeklaration.

Vad i 34 § 4 mom. samt 52 § är stadgat om anmaning skall i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande anmaning som här avses. Bestämmelserna i 53—55 §§ skola äga motsvarande tillämpning i fråga om ordförande i beredningsnämnd och fastighetstaxeringsnämnd samt beträffande taxeringsintendent, fastighetsprövningsnämnd, prövningsnämnd och länsstyrelse.

III. Om förberedande åtgärder

143 §.

1 mom. Angående skyldighet dels för statens skogsforskningsinstitut att före allmän fastighetstaxering fastställa centrala skogstaxeringsanvisningar samt till länsstyrelserna avlämna arealuppgifter m. m. dels ock för skogsstyrelsen att före sådan taxering till länsstyrelserna lämna uppgifter rörande virkespriser m. m. stadgas i skogsvärderingsinstruktionen.

Det åligger landskamreraren att, med biträde av skogssakkunnig, på grundval av anvisningar och uppgifter som nu sagts samt i mån av behov inhämtade upplysningar upprätta förslag till lokala skogstaxeringsanvisningar varom likaledes är stadgat i skogsvärderingsinstruktionen.

2 mom. Före sammanträde, varom i 144 § 1 mom. förmäles, har landskamreraren att på grundval av de uppgifter, som jämlikt 139 § avlämnats, och de upplysningar, som eljest kunna vinnas, verkställa undersökning rörande fastigheternas allmänna saluvärde å länets landsbygd. Länsstyrelsen äger kalla lämpligt antal personer med ingående kännedom om fastighetsvärdena att därvid tillhandagå landskamreraren med upplysningar.

144 §.

1 mom. Senast den 20 augusti året näst före det, då allmän fastighetstaxering skall äga rum, skola efter kallelse av länsstyrelsen ordförandena i beredningsnämnderna och fastighetstaxeringsnämnderna å länets landsbygd ävensom de beredningsnämndsledamöter, som därtill utsetts enligt 132 § 1 mom., samt de fastighetstaxeringsnämndsledamöter, vilka enligt 133 § 1 mom. utsetts av landstingskommunens förvaltningsutskott, sammanträda inför landskamreraren å en eller flera lämpliga orter för förberedande överläggningar rörande tillämpningen av de allmänna grunderna vid den förestående allmänna fastighetstaxeringen; och äger länsstyrelsen till dessa sammanträden kalla jämväl andra personer, vilka på grund av sin verksamhet eller eljest kunna antagas äga sakkunskap rörande fastighetsvärdena inom länet eller delar därav eller ock särskilt rörande värdering av skogsmark och skog.

Vid sådant sammanträde redogör landskamreraren för priserna vid försäljning av fastigheter inom länet under tiden efter senaste allmänna fastighetstaxering och för de slutsatser beträffande fastigheternas allmänna

saluvärde, som enligt hans mening kunna dragas av dessa priser, så ock för övriga av honom kända förhållanden av beskaffenhet att inverka på nämnda värde. Därjämte skall landskamreraren framlägga jämlikt 143 § 1 mom. andra stycket upprättat förslag till lokala skogstaxeringsanvisningar ävensom, i den mån så finnes erforderligt, förslag till särskilda anvisningar jämväl i andra hänseenden, såsom angående redovisningen av olika ägoslag, värdesättning av övrig mark och bete å skogsmark samt enhetliga grunder för taxeringen av annan fastighet med mera. Avser sammanträdet överläggning angående taxeringen inom allenast viss del av länet, skola redogörelserna och förslagen därefter lämpas.

För sådana trakter inom länet, där jordbruksfastigheterna kunna med avseende å ägoslag och jordens beskaffenhet anses vara väsentligen likartade, böra de vid dessa sammanträden närvarande på grundval av den redogörelse, landskamreraren enligt vad nyss är sagt har att avgiva, beträffande fastigheter i skilda storleksgrupper föreslå vissa värden för ytenhet mark av olika ägoslag, godhetsklasser och brukningsförhållanden under förutsättning av normalt byggnadsbestånd, vilka enhetsvärden må tjäna till ledning vid taxeringen av jordbruksfastigheter. Jämväl i fråga om annan fastighet samt beträffande värdesättning av skogsmark och växande skog skola övervägas enhetliga grunder för taxeringen.

2 mom. Skulle för åstadkommande av en jämn och likformig taxering i stad länsstyrelsen finna lämpligt, att sammanträde inför landskamreraren hålles med ordförande och ledamöter av stadens fastighetstaxeringsnämnder, må sådant sammanträde äga rum före taxeringsarbetets påbörjande. Därvid skola stadgandena i 1 mom. hava motsvarande tillämpning.

3 mom. Landskamreraren har att, sedan sammanträden enligt första och andra momenten hållits, upprätta och senast den 25 augusti året näst före taxeringsåret till riksskattenämnden insända förslag till anvisningar för fastighetstaxeringen inom länet, däri inbegripet lokala skogstaxeringsanvisningar. Riksskattenämnden skall senast den 15 september året näst före taxeringsåret till landskamreraren återställa förslaget jämte de erinringar mot detsamma, som nämnden funnit anledning framställa. Landskamreraren har att förelägga fastighetsprövningsnämnden omförmälda förslag och erinringar. Fastighetsprövningsnämnden skall på grundval av nämnda handlingar fastställa lokala skogstaxeringsanvisningar och övriga anvisningar till ledning för fastighetstaxeringen, vilka senast den 30 september året näst före taxeringsåret skola tillställas ordförandena i beredningsnämnderna och fastighetstaxeringsnämnderna samt samtidigt översändas till riksskattenämnden.

145 §.

Sedan de av fastighetsprövningsnämnden fastställda lokala skogstaxeringsanvisningarna och övriga anvisningar för fastighetstaxeringen kommit

ordförandena i beredningsnämnderna och fastighetstaxeringsnämnderna tillhanda och innan beredningsnämnderna börja det egentliga arbetet, skall å landet ordföranden i fastighetstaxeringsnämnden, efter samråd med taxeringsintendenten i länet angående tid och plats, sammankalla de av länsstyrelsen och landstingskommunens förvaltningsutskott utsedda ledamöterna i fastighetstaxeringsnämnden ävensom samtliga ordförande i de till fastighetstaxeringsdistriktet hörande beredningsnämnderna till överläggningar rörande det förestående taxeringsarbetet. Vid överläggningarna bör uppmärksamhet ägnas åt åtgärder för befordrande av likformig taxering inom fastighetstaxeringsdistriktets olika delar samt åt spörsmål, som kunna förväntas vålla beredningsnämnderna svårigheter.

146 §.

1 mom. Sedan länsstyrelsen ombesörjt, dels att de vid närmast föregående allmänna fastighetstaxering tillgängliga jordregisterutdragen blivit fullständigade med de anteckningar, som efter utdragens upprättande tillkommit i jordregistret, dels att utdrag verkställts av jordregistret i de delar, som upplagts under samma tidrymd, skall länsstyrelsen senast den 15 september året näst före taxeringsåret till ordföranden i vederbörande beredningsnämnd översända omförmälda utdrag ävensom de vid närmast föregående allmänna fastighetstaxering och därefter avgivna, hos länsstyrelsen förvarade fastighetsdeklarationer och andra uppgifter rörande fastigheter inom beredningsdistriktet.

I den ordning, Kungl. Maj:t bestämmer, skall beredningsnämndens ordförande därjämte erhålla tillgång till de vid närmast föregående allmänna fastighetstaxering upprättade fastighetslängderna, såvitt beredningsdistriktet angår.

2 mom. Samtidigt med översändande av de av fastighetsprövningsnämnden fastställda lokala skogstaxeringsanvisningarna och övriga anvisningar för taxeringen på sätt i 144 § 3 mom. sägs har länsstyrelsen att till ordföranden i den beredningsnämnd å landet eller fastighetstaxeringsnämnd i stad, som i varje särskilt fall vederbör, översända de i 139 § omförmälda uppgifterna.

IV. Om beredningsnämndernas verksamhet

147 §.

Beredningsnämndens ordförande åligger huvudsakligen:

1) att tillhandahålla deklarationsblanketter samt meddela den som därom framställer begäran erforderliga upplysningar om honom åliggande deklarationsskyldighet och sättet för dess fullgörande,

2) mottaga, ordna och granska deklarationer, uppgifter och andra handlingar,

3) vidtaga åtgärder för felande deklarationers och andra uppgifters införskaffande,

4) tillse att anmälda eller eljest kända förändringar i avseende å äganderättsförhållandena bliva iakttagna och införda i fastighetslängden,

5) kalla nämndens ledamöter till sammanträde, leda nämndens arbete samt vid sammanträdena föra ordet och vara föredragande,

6) ombesörja förandet av nämndens protokoll och längder samt övriga göromål av expeditionell art, samt

7) avgiva yttranden i besvärsmål.

Vid fullgörande av honom åliggande uppgifter må ordförande åtnjuta biträde av personal, som för sådant ändamål kan anvisas.

148 §.

1 mom. Beredningsnämndens sammanträden hållas å tid och plats, som ordföranden bestämmer efter samråd med ordföranden i fastighetstaxeringsnämnden. Möter för ledamot hinder att tillstädeskomma, skall han i sitt ställe kalla sin suppleant och tillika härom underrätta ordföranden i beredningsnämnden.

Vid sammanträdena föres protokoll i erforderlig omfattning. Protokollet justeras av två av nämnden utsedda ledamöter.

2 mom. Sammanträde med beredningsnämnd skall hållas inom slutna dörrar. Ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet är dock berättigad att företräda inför beredningsnämnd för att meddela upplysningar till ledning vid taxering av fastigheten.

3 mom. Taxeringsintendenten i länet eller av honom beordrad tjänsteman äger närvara vid sammanträde med beredningsnämnd till fullgörande av vad honom åligger enligt 172 §, jämförd med 59 §.

Ordförande i fastighetstaxeringsnämnd äger närvara vid sådant sammanträde och därunder deltaga i överläggningen men ej i besluten.

149 §.

Vid beredningsnämndens första sammanträde skall ordföranden, innan taxeringsarbetet tager sin början, avgiva noggrann redogörelse ej mindre rörande av fastighetsprövningsnämnden fastställda enhetsvärden och övriga värderingsgrunder, såvitt distriktet berör, än även rörande de köp av jordbruksfastighet inom distriktet, som förekommit under tiden efter senaste allmänna fastighetstaxering, samt de slutsatser beträffande fastigheternas allmänna saluvärde i orten, som enligt ordförandens mening kunna dragas av de vid dessa köp tillämpade priser. Finnas inom distriktet fastigheter med skog, bör i redogörelsen tillika lämnas upplysning rörande det virkesförråd, som i medeltal per hektar finnes inom länet eller vederbörlig del därav, och dess fördelning på trädslagsklasser och förrådsgrupper samt, i

förekommande fall, trädslag ävensom rörande innehållet i övrigt av de lokala skogstaxeringsanvisningarna.

150 §.

1 mom. Beredningsnämnden har att föreslå värden för fastigheterna i distriktet.

2 mom. Beredningsnämndens förslag till taxering skola upptagas i taxeringslängd *(fastighetslängd)*. Närmare föreskrifter angående längdens förande meddelas av Kungl. Maj:t. Fastighetslängden underskrives av beredningsnämndens ordförande och de ledamöter, som utsetts att justera nämndens protokoll.

3 mom. De av beredningsnämnden följda grunderna för taxeringen, såvitt angår jordbruksfastighet, skola för varje fastighet upptagas i en särskild längd enligt fastställt formulär. Denna längd skall med lämpliga mellanrum under beredningsarbetet framläggas för nämnden, som i händelse av ojämnhet i taxeringen har att verkställa erforderlig jämkning. Då nämndens förslag till taxering föreligger färdigt, skall längden i justerat skick fogas vid protokollet. Senast den 20 december skall ordföranden översända sammandrag av längden till landskamreraren i länet.

151 §.

Vad i 62 och 64 §§ är stadgat om jäv och omröstning i taxeringsnämnd skall äga motsvarande tillämpning beträffande beredningsnämnd.

Beslut må icke fattas av beredningsnämnd, såvida icke ordföranden och minst två ledamöter äro tillstädes. Dock skall den omständigheten, att ledamot av nämnden har att avträda vid behandling av viss taxering, icke utgöra hinder mot att beslut fattas rörande ifrågavarande taxering.

Ordföranden har att i fastighetslängden angiva det värde, han ansett böra föreslås, i de fall, då beredningsnämndens beslut utfallit på annat sätt.

Annan ledamot i beredningsnämnd, som deltagit i nämndens beslut, äger anföra reservation mot beslutet. Reservation skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den närmare utvecklas, avfattas skriftligen och avgivas sist vid justeringen av protokollet.

Av nämnden anlitad sakkunnig äger att beträffande taxering, vid vars handläggning han biträtt, anteckna särskild mening till protokollet.

152 §.

Beredningsnämndens förslag skall föreligga färdigt senast den 10 december året näst före taxeringsåret.

Beredningsnämndens ordförande skall senast den 15 i nämnda månad med allmänna posten tillsända sådan ägare eller därmed likställd innehavare av skattepliktig fastighet, vilkens namn och postadress äro för ordföranden kända, underrättelse om det för fastigheten föreslagna taxerings-

värdet. Underrättelse som nu sagts skall även innehålla upplysning, att ägaren eller innehavaren av fastigheten äger senast den 5 påföljande januari till beredningsnämndens ordförande avgiva skriftliga erinringar mot förslaget.

Beredningsnämndens förslag skall under tio dagar viss angiven tid på dagen hållas tillgängligt inom kommunen hos beredningsnämndens ordförande eller någon dess ledamot, med rätt för ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet inom distriktet att på sätt och inom tid, som i nästföregående stycke stadgas, avgiva erinringar mot förslaget, åliggande det ordföranden att sådant i vederbörlig ordning kungöra.

Därest erinran mot förslaget avgivits eller känt blivit, att beträffande i fastighetslängden uppförd fastighet före årsskiftet inträffat sådan omständighet, som föranleder, att fastigheten skall uppdelas i flera taxeringsenheter, skall ordföranden senast den 20 januari hålla sammanträde med beredningsnämnden, som har att yttra sig över inkommen erinran samt i förekommande fall avgiva nytt förslag till taxering. Dylika yttranden och förslag upptagas i protokollet.

Senast den 25 januari skall beredningsnämndens ordförande till ordföranden i fastighetstaxeringsnämnden överlämna de upprättade fastighetslängderna, behörigen summerade, ävensom nämndens protokoll, de deklarationer och andra skriftliga uppgifter och upplysningar, som avlämnats till ledning vid taxeringen, samt de enligt 146 § beredningsnämndens ordförande tillhandakomna handlingarna.

V. Om fastighetstaxeringsnämndernas verksamhet

153 §.

Ordförande i fastighetstaxeringsnämnd *å landet* skall huvudsakligen

1) för vinnande av jämnhet och likformighet i taxeringen följa arbetet i beredningsnämnderna inom fastighetstaxeringsdistriktet samt i erforderlig utsträckning lämna anvisningar för arbetets bedrivande,

2) före fastighetstaxeringsnämndens sammanträde granska de från beredningsnämndernas ordförande inkomna längderna och övriga handlingar och därvid särskilt undersöka, huru beredningsnämnderna tillämpat de enhetsvärden och de värderingsgrunder i övrigt, som av fastighetsprövningsnämnden fastställts, ävensom huru beredningsnämndernas uppskattning av virkesförrådet och dess fördelning på trädslagsklasser och förrådsgrupper samt, i förekommande fall, trädslag överensstämmer med uppgifterna härom i de för taxeringen fastställda lokala skogstaxeringsanvisningarna,

3) vidtaga åtgärder för införskaffande av de uppgifter och upplysningar, som ytterligare må finnas erforderliga för taxeringen,

4) kalla fastighetstaxeringsnämndens ledamöter till sammanträden och om utsatt tid och ställe härför i god tid underrätta länsstyrelsen,

5) leda nämndens arbete och vid sammanträdena föra ordet,

6) ombesörja förandet av nämndens protokoll och längder, samt övriga göromål av expeditionell art, ävensom

7) avgiva yttranden i besvärsmål.

Ordförande i fastighetstaxeringsnämnd *i stad* har enahanda åligganden som i 147 § stadgas för ordförande i beredningsnämnd. Det åligger honom att i god tid underrätta länsstyrelsen om utsatt tid och plats för fastighetstaxeringsnämndens sammanträden.

Vid fullgörande av honom åliggande uppgifter må ordförande i fastighetstaxeringsnämnd åtnjuta biträde av personal, som för sådant ändamål kan anvisas.

154 §.

1 mom. Sammanträden med fastighetstaxeringsnämnd *å landet* hållas å tid och plats, som ordföranden bestämmer. Möter för ledamot hinder att tillstädeskomma, skall han i sitt ställe kalla för honom utsedd suppleant och tillika härom underrätta ordföranden. Föredragande i nämnden är vederbörande beredningsnämnds ordförande beträffande de fastigheter, som tillhöra hans beredningsdistrikt.

Vid sammanträdena föres protokoll i erforderlig omfattning. Protokollet justeras av två av nämnden utsedda ledamöter.

Sammanträde med nämnden skall hållas inom slutna dörrar.

Angående rätt för ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet att företräda inför nämnden samt om befogenhet för taxeringsintendenten i länet eller av honom beordrad tjänsteman att närvara vid sammanträde med fastighetstaxeringsnämnd å landet skola bestämmelserna i 148 § 2 och 3 mom. äga motsvarande tillämpning.

2 mom. Innan fastighetstaxeringsnämnd å landet börjar det egentliga arbetet, skall ordföranden, efter samråd med taxeringsintendenten i länet angående tid och plats, kalla de av länsstyrelsen och landstingskommunens förvaltningsutskott utsedda ledamöterna ävensom samtliga ordförande i beredningsnämnderna i de till fastighetstaxeringsdistriktet hörande beredningsdistrikten till ett förberedande sammanträde. Vid detta har ordföranden, med erforderligt biträde av beredningsnämndernas ordförande, att avgiva noggrann redogörelse för de värderingsgrunder, efter vilka varje beredningsnämnd upprättat sitt förslag, ävensom för sin egen mening, huruvida och i vad mån dessa värderingsgrunder kunna anses överensstämma med av fastighetsprövningsnämnden fastställda enhetsvärden och anvisningar i övrigt eller eljest med de priser, som erhållits vid fastighetsförsäljningar i orten. På grundval av dessa redogörelser skola de vid sammanträdet närvarande taga under övervägande och för anteckning till protokollet uttala sin mening, vilka allmänna jämkningar av beredningsnämndernas

nämndernas förslag finnas erforderliga för en jämn och likformig taxering i hela fastighetstaxeringsdistriktet.

Avskrift av protokollet skall inom tio dagar efter sammanträdet av ordföranden översändas till landskamreraren, som har att, efter därav tagen del, till finansdepartementet insända de inkomna protokollsavskrifterna ävensom de i 150 § 3 mom. angivna sammandragen.

3 mom. Sedan det i 2 mom. omförmälda sammanträdet hållits, tager taxeringsarbetet sin början med de kommuner, där vid nämnda sammanträde beredningsnämndernas förslag ansetts tillfredsställande, samt fortgår kommun efter kommun och fastighet efter fastighet. Föredraganden har att i varje fall meddela såväl beredningsnämndens förslag som ock sin egen mening ävensom redogöra för inkomna erinringar och de ändringar, som beredningsnämnden funnit sig böra föreslå. Nämnden beslutar därefter med vilket belopp taxeringsvärde skall åsättas varje fastighet.

Nämndens sålunda fattade beslut skola, där de skilja sig från beredningsnämndens förslag, antecknas i fastighetslängderna.

Fastighetslängderna underskrivas av nämndens ordförande och vederbörande beredningsnämndsordförande samt en av nämnden utsedd ledamot.

155 §.

1 mom. Sammanträden med fastighetstaxeringsnämnd *i stad* hållas inom staden å tid och ställe, som ordföranden bestämmer. Möter för ledamot hinder att tillställeskomma, skall han i sitt ställe kalla för honom utsedd suppleant och tillika härom underrätta ordföranden.

Vid sammanträdena föres protokoll i erforderlig omfattning. Protokollet justeras av två av nämnden utsedda ledamöter.

Sammanträde med nämnden skall hållas inom slutna dörrar.

Angående rätt för ägare och därmed likställd innehavare av fastighet att företräda inför nämnden samt om befogenhet för taxeringsintendenten i länet eller av honom beordrad tjänsteman att närvara vid sammanträde med fastighetstaxeringsnämnd i stad skola bestämmelserna i 148 § 2 och 3 mom. äga motsvarande tillämpning.

2 mom. Är stad indelad i två eller flera fastighetstaxeringsdistrikt och har sådant sammanträde, som i 144 § 2 mom. omförmäles, icke funnits erforderligt, skall länsstyrelsen uppdraga åt ordföranden i en av fastighetstaxeringsnämnderna att före taxeringsarbetets påbörjande kalla övriga ordförande och ledamöter till sammanträde för förberedande överläggningar rörande de allmänna grunder, som böra i stadens skilda delar komma i tillämpning vid taxeringen; och äger länsstyrelsen på framställning av den sammankallande ordföranden medgiva, att han må till detta sammanträde kalla jämväl andra personer, vilka på grund av sin verksamhet eller eljest kunna antagas äga sakkunskap rörande fastighetsvärdena inom staden.

3 mom. Fastighetstaxeringsnämnd i stad företager fastighetstaxeringen i den ordning, som finnes bäst lämpad för vinnande av jämnhet och likformighet mellan taxeringsvärdena i stadens olika delar. Nämnden beslutar, med vilket belopp taxeringsvärde skall åsättas varje fastighet. Nämnden bör i den omfattning, som befinnes lämplig, dessförinnan bereda ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet tillfälle att inom viss angiven tid yttra sig över av nämnden ifrågasatt värde å fastigheten.

Då ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet beredes tillfälle att yttra sig över det av nämnden ifrågasatta värdet å fastigheten, skall han samtidigt underrättas därom att särskild underrättelse om fastighetstaxeringsnämndens beslut icke kommer att tillsändas honom, därest erinringar icke riktats mot det ifrågasatta värdet och detta av nämnden fastställes såsom taxeringsvärde. Därjämte skall meddelandet innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över fastighetstaxeringsnämndens beslut rörande taxeringen.

Fastighetstaxeringsnämndens beslut om taxering skola antecknas i fastighetslängd, och skola i fråga om denna längd stadgandena i 150 § 2 mom. hava motsvarande tillämpning. De av nämnden följda grunderna för taxeringen, såvitt angår jordbruksfastighet, skola upptagas i en särskild längd. I fråga om denna längd skall i tillämpliga delar gälla vad i 150 § 3 mom. sägs, dock att sammandrag av längden icke skall översändas till landskamreraren i länet.

156 §.

Vad i 62 och 64 §§ är stadgat rörande jäv och omröstning i taxeringsnämnd skall äga motsvarande tillämpning i fråga om fastighetstaxeringsnämnd.

Beslut må icke fattas av fastighetstaxeringsnämnd *å landet,* såvida icke ordföranden, föredraganden samt en av landstingskommunens förvaltningsutskott vald och en kommunvald ledamot äro tillstädes, samt av fastighetstaxeringsnämnd *i stad,* såvida icke ordföranden och minst två ledamöter äro tillstädes. Dock skall den omständigheten, att ledamot av fastighetstaxeringsnämnd har att avträda vid behandling av viss taxering icke utgöra hinder mot att beslut fattas rörande ifrågavarande taxering.

Ordföranden skall i händelse av avvikande mening låta densamma antecknas till protokollet. Motsvarande skyldighet har föredragande i fastighetstaxeringsnämnd å landet.

Annan ledamot i fastighetstaxeringsnämnd, som deltagit i nämndens beslut, äger anföra reservation mot beslut. Reservation skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den närmare utvecklas, avfattas skriftligen och avgivas sist vid justeringen av protokollet.

Av nämnden anlitad sakkunnig äger att beträffande taxering, vid vars handläggning han biträtt, anteckna särskild mening till protokollet.

157 §.

1 mom. Fastighetstaxeringsnämndens arbete bör taga sin början *å landet* senast den 5 februari under taxeringsåret och *i stad* senast den 1 oktober året dessförinnan, dock att vad nu sagts icke har avseende å Stockholm. Arbetet skall vara avslutat i länen senast den 25 mars och i Stockholm senast den 15 juni under taxeringsåret.

2 mom. Har ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet å landet avgivit erinringar mot beredningsnämndens förslag eller har fastighetstaxeringsnämnden, utan att erinringar avgivits, beslutat åsätta fastighet annat taxeringsvärde än det av beredningsnämnden föreslagna eller eljest beslutat frångå beredningsnämndens förslag, åligger det fastighetstaxeringsnämndens ordförande att tillsända ägaren eller innehavaren, därest dennes namn och postadress äro för ordföranden kända, underrättelse om det taxeringsvärde, som av fastighetstaxeringsnämnden beslutats.

Ordförande i fastighetstaxeringsnämnd i stad åligger att tillsända sådan ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet, vilkens namn och postadress äro för ordföranden kända, underrättelse om det taxeringsvärde, som av nämnden beslutats. Vad nu sagts skall dock icke gälla, om meddelande rörande ifrågasatt taxeringsvärde tillsänts ägaren eller innehavaren och taxeringsvärde åsatts fastigheten på sätt i meddelandet angivits.

Underrättelse, som i detta moment avses, skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över fastighetstaxeringsnämndens beslut.

3 mom. Senast den 31 mars eller vad angår Stockholm den 21 juni skall fastighetstaxeringsnämndens ordförande till länsstyrelsen insända fastighetsdeklarationerna och övriga handlingar ävensom beredningS- och fastighetstaxeringsnämndernas protokoll. Fastighetslängderna skola avlämnas å den tid och i den ordning, Kungl. Maj:t föreskriver.

4 mom. Fastighetslängderna, i huvudskrift eller bestyrkt avskrift, skola vara att tillgå för landskamreraren, taxeringsintendent och fastighetsprövningsnämnden samt i den ordning, Kungl. Maj:t föreskriver, utom vad angår Stockholm, offentligen framläggas inom vederbörande kommun under minst fjorton dagar före den 15 maj under taxeringsåret.

VI. Om fastighetsprövningsnämndernas verksamhet

158 §.

Sedan fastighetslängderna med tillhörande handlingar inkommit till länsstyrelsen, skola längderna ävensom de hos beredningS- och fastighetstaxeringsnämnderna förda protokollen granskas, varvid taxeringsintendent har att hos fastighetsprövningsnämnden göra framställningar om de åtgär-

der, som erfordras för åstadkommande av en med skatteförfattningarna överensstämmande, jämn och likformig fastighetstaxering.

Länsstyrelsen äger, där så anses erforderligt, kalla ordförande eller ledamot i fastighetstaxeringsnämnd i länet eller andra i fastighetsvärdering kunniga och erfarna personer att under granskningsarbetet infinna sig för upplysningars meddelande.

159 §.

Kungl. Maj:t äger förordna, att med ledning av de i 154 § 2 mom. andra stycket omförmälda handlingarna undersökning skall verkställas till utrönande, huruvida vid taxeringen av jordbruksfastigheter å landsbygden jämnhet och likformighet de olika länen emellan blivit uppnådd. Verkställes sådan undersökning, skall resultatet därav meddelas landskamrerarna och taxeringsintendenterna senast den 30 april under taxeringsåret.

Ovannämnda handlingar skola tillhandahållas kammarrätten senast den 1 oktober under taxeringsåret.

160 §.

1 mom. Fastighetsprövningsnämnds arbete skall vara avslutat senast den 30 september under taxeringsåret, i Stockholm den 31 oktober.

2 mom. Fastighetsprövningsnämnd eller dess ordförande äger, där så anses erforderligt, kalla ordförande eller ledamot i fastighetstaxeringsnämnd i länet eller andra i fastighetsvärdering kunniga och erfarna personer att infinna sig vid sammanträde med fastighetsprövningsnämnden eller hos dess ordförande för att meddela upplysningar.

161 §.

Genom prövningsnämndens kansli skola införskaffas erforderliga yttranden över hos fastighetsprövningsnämnden anförda besvär och gjorda framställningar; där yttrandena därtill föranleda, skola påminnelser infordras från vederbörande. Taxeringsintendent har att åvägabringa för besvärens och framställningarnas prövning eljest erforderlig utredning.

162 §.

Beträffande fastighetsprövningsnämnds verksamhet skall i övrigt vad som stadgas om prövningsnämnd i 78—88, 90—92 och 94 §§ gälla i tillämpliga delar, därvid vad som stadgas angående besvär av taxeringsintendent skall tillämpas jämväl å framställning enligt 158 § samt vad som avser skattskyldig skall gälla ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet och annan, för vilken garantibelopp för fastighet skall upptagas såsom skattepliktig inkomst.

Åtgärder, som avses i 91 §, skola, sedan fastighetsprövningsnämndens arbete avslutats, företagas av prövningsnämnden i länet.

VII. Om fullföljd av talan

163 §.

1 mom. Över beslut av fastighetstaxeringsnämnd må besvär anföras hos fastighetsprövningsnämnden

1) av ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet, såvitt fastigheten rörer,

2) av vederbörande kommun.

Besvären skola avfattas skriftligen samt ingivas eller insändas till prövningsnämndens kansli,

i länen senast den 15 maj under taxeringsåret och

i Stockholm senast den 10 augusti under taxeringsåret.

2 mom. Taxeringsintendent äger att genom framställning, som i 158 § sägs, yrka ändring i fastighetstaxeringsnämnds beslut.

164 §.

1 mom. Ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet, så ock kommun må hos kammarrätten anföra besvär över fastighetsprövningsnämnds beslut rörande viss fastighet

1) om klaganden besvärat sig hos fastighetsprövningsnämnden över fastighetstaxeringsnämndens beslut men hans talan icke bifallits,

2) om fastighetsprövningsnämnden ändrat fastighetens taxering utan att sådan ändring påyrkats av honom.

2 mom. Taxeringsintendent må hos kammarrätten anföra besvär, om fastighetsprövningsnämnden icke bifallit av honom gjord framställning eller fastighetsprövningsnämnden efter besvär ändrat fastighetstaxeringsnämnds beslut.

3 mom. Besvär till kammarrätten må endast innefatta fullföljande helt eller delvis av yrkande, som klaganden framställt hos fastighetsprövningsnämnden. Har denna ändrat fastighetstaxeringsnämnds beslut utan att yrkande därom framställts av klaganden, må besvären till kammarrätten icke innefatta längre gående yrkande än taxeringens bestämmande i enlighet med fastighetstaxeringsnämndens beslut.

4 mom. Vad i 96 och 97 §§ är stadgat skall äga motsvarande tillämpning beträffande besvär över allmän fastighetstaxering, dock att besvärsakt skall, där ej särskilda omständigheter föreligga, översändas till kammarrätten inom fyra månader efter det att besvären inkommit till prövningsnämndens kansli.

Vid besvär över fastighetsprövningsnämnds beslut i fråga om fastighetstaxering skall, utöver i 97 § angivna handlingar, fogas utdrag av taxeringslängd beträffande närmast föregående taxering av fastigheten.

I förteckning över anförda besvär skola besvär över allmän fastighetstaxering upptagas för sig utan sammanblandning med övriga besvär.

165 §.

1 mom. Vid handläggning i kammarrätten av mål angående allmän fastighetstaxering skola deltaga tre av rättens ledamöter, därav minst två ordinarie, av vilka sistnämnda en efter Kungl. Maj:ts förordnande skall föra ordet, samt två av de särskilda ledamöter, om vilka i 2 mom. förmäles; dock må utevaro av en av de särskilda ledamöterna icke hindra måls avgörande, därest tre av kammarrättens ledamöter äro om slutet ense.

Utan hinder av vad i första stycket sägs äger Kungl. Maj:t beträffande vissa grupper av ifrågavarande mål föreskriva, att bestämmelsen om särskilda ledamöters deltagande i målens handläggning ej skall äga tillämpning.

2 mom. Kungl. Maj:t förordnar för högst fem år i sänder minst nio, högst tjugu i praktiska värv förfarna män med god kännedom om fastighetsförhållandena i allmänhet att efter kallelse inträda såsom ledamöter i kammarrätten vid handläggning av mål, som i 1 mom. avses. Av dessa personer skola minst tre äga sakkunskap beträffande värdering av skogsmark och växande skog, minst två beträffande värdering av vattenfallsfastighet, minst två beträffande värdering av jordbruksfastighet i övrigt och minst två beträffande värdering av annan fastighet i övrigt. Avgår sådan person under den tid, för vilken han blivit utsedd, förordnar Kungl. Maj:t annan person i hans ställe.

Ledamot som här sägs skall vara svensk medborgare. Ej må sådant uppdrag utövas av den, som är omyndig eller försatt i konkurstillstånd.

3 mom. Kungl. Maj:t äger meddela närmare föreskrifter angående inkallande av de i 2 mom. nämnda ledamöter till tjänstgöring i kammarrätten samt angående ordnandet av kammarrättens arbete med handläggning av mål angående allmän fastighetstaxering och därmed sammanhängande frågor.

166 §.

1 mom. Besvär över allmän fastighetstaxering må hos prövningsnämnden i länet anföras i särskild ordning av ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet.

1) om fastighet uppförts såsom skattepliktig, ehuru den är undantagen från skatteplikt, eller taxering ägt rum av annan egendom än som enligt 4 § tredje stycket kommunalskattelagen är att hänföra till fastighet,

2) om fastighet taxerats å mer än en ort eller eljest taxerats i fall, där taxering av fastigheten icke bort äga rum,

3) om fastighet på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende blivit felaktigt taxerad, samt

4) om underrättelse, som avses i 152 § andra stycket, 155 § 3 mom. första och andra styckena eller 157 § 2 mom., haft felaktigt innehåll.

Har taxeringen prövats av kammarrätten eller av fastighetsprövningsnämnd, skola dock besvären anföras hos kammarrätten.

Kammarrätten må, om besvär som anförts i särskild ordning finnas böra upptagas till prövning, förordna att målet skall upptagas och vidare handläggas av i första stycket avsedd prövningsnämnd.

2 mom. I fall som i 1 mom. sägs må besvär anföras jämväl av taxeringsintendent.

3 mom. Besvär, som i denna paragraf avses, skola vara inkomna före utgången av femte året efter taxeringsåret.

4 mom. Anföras besvär i särskild ordning hos prövningsnämnd skall vad i 75 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Skola besvären anföras hos kammarrätten, gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i 96 § första stycket och 97 §.

167 §.

Över kammarrättens utslag i mål angående allmän fastighetstaxering, såvitt rörer tillämpning av 6 § 1 mom., 7, 8, 9, 10, 11 eller 12 § kommunalskattelagen, må klagan icke föras.

Den som icke åtnöjes med kammarrättens utslag i mål angående allmän fastighetstaxering, såvitt angår annan fråga än i första stycket sägs, äger hos Kungl. Maj:t söka ändring genom besvär, som skola vara inkomna till finansdepartementet inom två månader efter det klaganden erhållit del av kammarrättens utslag.

168 §.

Besvärsrätt liksom för ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet tillkommer jämväl annan för vilken garantibelopp för fastigheten skall upptagas såsom skattepliktig inkomst, så ock arrendator, vilken jämlikt avtal, ingånget efter kommunalskattelagens ikraftträdande, gentemot ägaren eller innehavaren har att ansvara för skatt för fastighets garantibelopp.

Vad i 107 samt 110—112 §§ är stadgat rörande besvär över taxering för inkomst eller förmögenhet skall i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande besvär över allmän fastighetstaxering.

Utslag av kammarrätten eller Kungl. Maj:t beträffande allmän fastighetstaxering skall, därest utslaget innefattar ändring av prövningsnämnds beslut, för kännedom tillställas, förutom klaganden, den som vid taxeringsårets ingång ägt fastigheten eller varit skyldig att erlägga skatt för garantibelopp för densamma, den kommun, där fastigheten är belägen, taxeringsintendenten i det län, där fastigheten är belägen, så ock där fastighetens ägare eller därmed likställd innehavare vid ingången av taxeringsåret hade sin hemortskommun i annat län, taxeringsintendenten i det länet.

Vid sådant utslag eller beslut beträffande allmän fastighetstaxering, som i 102 § första stycket sägs, skall fogas underrättelse till den skattskyldige

om rätt för honom att anföra besvär enligt nämnda paragraf och om vad han därvid har att iakttaga.

169 §.

Om vid prövning av besvär hos kammarrätten eller Kungl. Maj:t rörande allmän fastighetstaxering befinnes, att taxeringen verkställts å orätt ort eller å rätt ort underlåtits, må, efter vederbörandes hörande, vidtagas erforderlig rättelse å ort som vederbör; dock må taxeringen icke höjas utöver vad tidigare bestämts, därest besvären icke innefatta yrkande om sådan höjning.

Beträffande prövningsnämnds befogenhet att vidtaga åtgärd som avses i första stycket skola bestämmelserna i 105 § 2 mom. gälla i tillämpliga delar.

VIII. Om straff

170 §.

Vad i 117 § första, tredje och fjärde styckena samt 122 § första stycket stadgas om tystnadsplikt och om påföljd för brott mot sådan plikt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om allmän fastighetstaxering.

171 §.

1 mom. Den som i allmän fastighetsdeklaration eller i uppgift enligt 136 § 2 mom. uppsåtligen eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig uppgift, ägnad att leda till för låg taxering, skall, där ej gärningen är belagd med straff i strafflagen, dömas till dagsböter.

2 mom. Fullgör någon ej behörigen uppgiftsskyldighet enligt 139 §, gäller vad i 120 § och 122 § andra stycket är för där avsedda fall stadgat.

IX. Gemensamma bestämmelser

172 §.

Utöver vad som ovan angivits skola följande bestämmelser rörande taxering för inkomst och förmögenhet äga motsvarande tillämpning eller hava avseende jämväl å allmän fastighetstaxering:

1) 13—15 §§, 16 § 1 mom. 4) samt 2—4 mom. ävensom 17—19 §§ med för taxeringsnämnder och prövningsnämnder gemensamma bestämmelser samt med föreskrifter om riksskattenämnden m. m.,

2) 46 § angående uppgifter från statlig och kommunal myndighet m. m.,

3) 47—50 §§ angående gemensamma bestämmelser rörande deklarationer och andra uppgifter, dock att samtliga ledamöter av vederbörande beskattningsnämnd, så ock konsulent för taxering av vattenfallsfastighet äga deltaga i granskningen av deklarationer och uppgifter, som avlämnats till ledning vid allmän fastighetstaxering,

4) 59 och 72 §§ angående taxeringsnämndernas verksamhet,
5) 123—125 §§ angående viten, samt
6) 126—128 §§ med särskilda föreskrifter.

173 §.

1 mom. Bestämmelserna i 129 § skola äga motsvarande tillämpning beträffande kostnader för allmän fastighetstaxering, varvid följande skall iakttagas.

1) Vad i 129 § 1 mom. vid 1) stadgas skall hava avseende å ersättning till ordförandena i beredningsnämnderna och fastighetstaxeringsnämnderna samt å de av länsstyrelsen förordnade ledamöterna i fastighetstaxeringsnämnderna och konsulenterna för taxering av vattenfallsfastighet.

2) Vad i 129 § 5 mom. stadgas skall hava avseende å

de personer, som jämlikt 143 § 2 mom. inkallats av länsstyrelsen för meddelande av upplysningar,

de personer, som till sammanträde enligt 144 § 1 eller 2 mom. särskilt inkallats av länsstyrelsen eller till sammanträde enligt 155 § 2 mom. inkallats efter länsstyrelsens medgivande,

de ordförande i beredningsnämnd och i fastighetstaxeringsnämnd, som på vederbörlig kallelse inställt sig till sådant sammanträde, varom förmäles i 144 § 1 mom.,

de ordförande och ledamöter i fastighetstaxeringsnämnd i stad, som på vederbörlig kallelse inställt sig till sådant sammanträde, varom förmäles i 144 § 2 mom., samt

de personer, som inställt sig på vederbörlig kallelse enligt 158 § andra stycket.

3) Vad i 129 § 8 mom. stadgas skall hava avseende å ledamot i fastighetsprövningsnämnd.

2 mom. I 165 § 2 mom. omförmäld ledamot av kammarrätten åtnjuter för tid, varunder han varit inkallad till tjänstgöring, ersättning av statsmedel enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t.

Angående gottgörelse av statsmedel för verkställande av undersökning, varom i 159 § förmäles, förordnar Kungl. Maj:t.

3 mom. Vad i 130 § första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning å kommunvald ledamot i beredningsnämnd och fastighetstaxeringsnämnd.

För inställelse vid fastighetstaxeringsnämnds sammanträden ävensom för inställelse vid sammanträden, som omförmälas i 144 § 1 mom., 145 § och 154 § 2 mom., äger av landstingskommuns förvaltningsutskott utsedd ledamot av sådan nämnd åtnjuta dagtraktamente och resekostnadsersättning av landstingskommunens medel efter de för landstingsmän stadgade grunder.

FJÄRDE AVDELNINGEN

Särskild fastighetstaxering

174 §.

Särskild fastighetstaxering verkställes inom varje lokalt taxeringsdistrikt av distriktets lokala taxeringsnämnd. Dock må länsstyrelsen vid uppdelning av kommun i lokala taxeringsdistrikt förordna, att vid särskild fastighetstaxering annan indelning skall tillämpas än som föreskrives för årlig taxering i övrigt.

Vad i denna förordning är stadgat rörande taxeringsnämndernas och prövningsnämndernas verksamhet beträffande taxeringen för inkomst och förmögenhet, så ock för sådan taxering meddelade gemensamma bestämmelser rörande deklarationer och andra uppgifter ävensom föreskrifterna om riksskattenämnden, de särskilda föreskrifterna i 126—128 §§ samt bestämmelserna om viten i 123—125 §§ och om kostnader för taxeringsarbetet i 129 och 130 §§ skola äga motsvarande tillämpning med avseende å handhavandet av särskild fastighetstaxering, i den mån icke här nedan annorlunda stadgas.

175 §.

1 mom. Har vid ingången av år, då allmän fastighetstaxering icke äger rum, beträffande viss fastighet förhållande förelegat av beskaffenhet att böra jämlikt 12 § 2 mom. kommunalskattelagen föranleda åsättande av nytt taxeringsvärde, är fastighetens ägare eller därmed likställd innehavare skyldig att utan anmaning till ledning för fastighetens taxering det året avgiva deklaration *(särskild fastighetsdeklaration)*.

Har fastighet eller komplex av fastigheter, som vid senaste fastighetstaxering behandlats som taxeringsenhet, därefter uppdelats mellan flera ägare eller innehavare, skola dylika deklarationer avgivas av samtliga ägare eller innehavare, av envar beträffande hans del av taxeringsenheten.

Särskild fastighetsdeklaration skall avfattas å blankett enligt fastställt formulär och innehålla upplysning om det förhållande, som skall föranleda åsättande av nytt taxeringsvärde; och skall i övrigt om sådan deklaration i tillämpliga delar gälla vad om allmän fastighetsdeklaration är stadgat.

2 mom. Efter anmaning är ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet, även om han förmenar, att sådant förhållande, som enligt 1 mom. föranleder deklarationsskyldighet, icke förelegat, skyldig avgiva särskild fastighetsdeklaration rörande fastigheten.

3 mom. Ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet är efter anmaning skyldig att till ledning vid fastighetens taxering avgiva uppgift jämväl angående andra förhållanden än dem, som angivas i deklarationsformuläret.

4 mom. Särskild fastighetsdeklaration, som skall avgivas utan anmaning, skall avlämnas senast den 15 februari.

Om plats för avlämnande av särskild fastighetsdeklaration samt om anmaning rörande deklaration eller uppgift till ledning vid särskild fastighetstaxering ävensom om delgivning skola bestämmelserna i 34 § 4 mom., 35 och 36 §§ samt 51—55 §§ äga motsvarande tillämpning.

176 §.

Brandförsäkringsanstalt är efter anmaning skyldig att till ledning vid särskild fastighetstaxering avlämna uppgift rörande försäkringsvärdet å byggnader, som äro hos anstalten försäkrade mot brandskada.

177 §.

1 mom. Under de år, då särskild fastighetstaxering skall äga rum, har taxeringsnämnden att, så fort ske kan, företaga sådan taxering. Nämnden har därvid att för varje fastighet, å vilken jämlikt 12 § 2 mom. kommunalskattelagen nytt taxeringsvärde skall sättas, besluta till vilket belopp det nya värdet skall upptagas. För övriga taxering underkastade fastigheter skola nästföregående års taxeringsvärden oförändrade upptagas.

Taxeringsnämnden har jämväl att pröva hos nämnden gjorda framställningar om sådant särskilt angivande av värden å olika i taxeringsenhet ingående fastigheter eller delar av fastigheter, varom i 8 § sista stycket kommunalskattelagen förmäles.

2 mom. För varje lokalt taxeringsdistrikt eller, om sådant distrikt består av mer än en kommun, för varje kommun skall föras en längd över taxeringen av fastigheter *(fastighetslängd)*. De beslutade taxeringarna skola upptagas i längden. För varje fastighet, som taxeras, angivas taxeringens belopp och namnet å den som vid taxeringsårets ingång varit ägare till fastigheten.

3 mom. Har taxeringsnämnden åsatt fastighet nytt taxeringsvärde eller jämlikt 8 § sista stycket kommunalskattelagen, med avvikelse från vad som under nästföregående taxeringsår varit gällande, fördelat taxeringsvärde å olika i taxeringsenhet ingående fastigheter eller delar av fastigheter eller har taxeringsnämnden avslagit framställning om vidtagande av nu omförmäld taxeringsåtgärd, skall underrättelse om taxeringsnämndens beslut sändas till fastighetens ägare eller därmed likställd innehavare ävensom, därest annan än ägaren eller innehavaren är skyldig att erlägga skatt för garantibelopp för fastigheten, till denne.

Om sådan underrättelse skola bestämmelserna i 69 § 4 mom. äga motsvarande tillämpning.

4 mom. Samtliga ledamöter av taxeringsnämnd må deltaga i granskningen av särskild fastighetsdeklaration.

178 §.

1 mom. Taxering, som till följd av prövningsnämnds beslut tillkommit eller blivit fastställd annorlunda än taxeringsnämnden bestämt, skall antecknas i vederbörlig fastighetslängd.

2 mom. Bestämmelserna i 92 § om underrättelse angående prövningsnämnds beslut i fråga om taxering för inkomst eller förmögenhet skola äga motsvarande tillämpning å sådan nämnds beslut rörande särskild fastighetstaxering, därvid vad som avser skattskyldig skall gälla ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet och annan, för vilken garantibelopp för fastighet skall upptagas såsom skattepliktig inkomst.

179 §.

1 mom. Över beslut av taxeringsnämnd rörande särskild fastighetstaxering må besvär anföras hos prövningsnämnden i länet

1) av ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet, såvitt fastigheten rörer,

2) av vederbörande kommun, samt

3) av taxeringsintendent.

2 mom. Beträffande besvär enligt denna paragraf skall vad i 75 och 76 §§ är stadgat rörande besvär i fråga om taxering för inkomst och förmögenhet äga motsvarande tillämpning.

180 §.

1 mom. Besvär över prövningsnämnds beslut rörande särskild fastighetstaxering må anföras hos kammarrätten av part som i 179 § sägs

1) om han anfört besvär hos prövningsnämnden men hans talan icke bifallits,

2) om prövningsnämnden ändrat fastighetens taxering utan att sådan ändring påyrkats av honom.

Besvär till kammarrätten må endast innefatta fullföljande helt eller delvis av yrkande, som klaganden framställt hos prövningsnämnden. Har denna ändrat taxeringsnämnds beslut utan att yrkande därom framställts av klaganden, må besvären till kammarrätten icke innefatta längre gående yrkande än taxeringens bestämmande i enlighet med taxeringsnämndens beslut.

2 mom. Beträffande besvär enligt denna paragraf skall vad i 96 och 97 §§ är stadgat rörande besvär till kammarrätten i fråga om taxering för inkomst och förmögenhet äga motsvarande tillämpning. I förteckning över anförda besvär skola besvär över särskild fastighetstaxering upptagas för sig utan sammanblandning med övriga besvär.

3 mom. I fråga om kammarrättens handläggning av mål angående särskild fastighetstaxering skall vad i 165 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

181 §.

1 mom. Vad i 99 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning, om ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet icke erhållit i 177 § 3 mom. föreskriven underrättelse senast den 15 juli under taxeringsåret.

2 mom. Besvär i fråga om särskild fastighetstaxering må jämväl anföras i särskild ordning av ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet

1) om fastighet uppförts såsom skattepliktig, ehuru den är undantagen från skatteplikt, eller taxering ägt rum av annan egendom än som enligt 4 § tredje stycket kommunalskattelagen är att hänföra till fastighet,

2) om fastighet taxerats å mer än en ort eller eljest taxerats i fall, där taxering av fastigheten icke bort äga rum, samt

3) om fastighet på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende blivit felaktigt taxerad.

Besvär som nu sagts prövas av prövningsnämnden i länet. Har taxeringen prövats av prövningsnämnden eller kammarrätten, ankommer det dock på kammarrätten att pröva målet.

Kammarrätten må, om besvär som anförts i särskild ordning finnes böra upptagas till prövning, förordna att målet skall upptagas och vidare handläggas av prövningsnämnden.

3 mom. I fall som i 2 mom. sägs må besvär jämväl anföras av taxeringsintendent.

4 mom. Besvär, som i denna paragraf avses, skola för att kunna upptagas till prövning vara inkomna före utgången av femte året efter taxeringsåret.

5 mom. Anföras besvär i särskild ordning hos prövningsnämnd, skall vad i 75 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Skola besvären anföras hos kammarrätten, gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i 96 § första stycket och 97 §.

182 §.

Över kammarrättens utslag i mål angående särskild fastighetstaxering, såvitt rörer tillämpning av 6 § 1 mom., 7, 8, 9, 10, 11 eller 12 § kommunalskattelagen, må klagan icke föras.

Den som icke åtnöjes med kammarrättens utslag i mål angående särskild fastighetstaxering, såvitt angår annan fråga än i första stycket sägs, äger hos Kungl. Maj:t söka ändring genom besvär, som skola vara inkomna till finansdepartementet inom två månader efter det klaganden erhållit del av kammarrättens utslag.

183 §.

Besvärsrätt liksom för ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet tillkommer jämväl annan för vilken garantibelopp för fastigheten skall

upptagas såsom skattepliktig inkomst, så ock arrendator, vilken jämlikt avtal, ingånget efter kommunalskattelagens ikraftträdande, gentemot ägaren eller innehavaren har att ansvara för skatt för fastighets garantibelopp.

Vad i 107, 108 samt 110—113 §§ är stadgat rörande besvär över taxering för inkomst och förmögenhet skall i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande besvär över särskild fastighetstaxering.

Vad i 168 § tredje och fjärde styckena och 169 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande särskild fastighetstaxering.

184 §.

Därest efter taxeringsårets utgång fastighets taxeringsvärde i anledning av anförda besvär ändras eller taxeringsvärde åsättes fastighet, som icke blivit taxerad, har prövningsnämnden att efter anmälan av taxeringsintendent vidtaga däremot svarande åtgärder för efterföljande år under taxeringsperioden, där ej beträffande fastigheten sådant förhållande inträffat, som jämlikt 12 § 2 mom. kommunalskattelagen bör föranleda åsättande av nytt taxeringsvärde.

Sådan anmälan hos prövningsnämnden må jämväl göras av fastighetens ägare eller därmed likställd innehavare eller, om besvären anförts av annan än ägaren eller innehavaren, av denne.

185 §.

Vad i 117 § första, tredje och fjärde styckena samt 122 § första stycket stadgas om tystnadsplikt och om påföljd för brott mot sådan plikt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om särskild fastighetstaxering.

186 §.

Den som i särskild fastighetsdeklaration eller i uppgift som i 175 § 3 mom. sägs uppsåtligen eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig uppgift, ägnad att leda till för låg taxering, skall, där ej gärningen är belagd med straff i strafflagen, dömas till dagsböter.

Övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1958, dock att förordningens bestämmelser skola gälla redan dessförinnan i avseende å åtgärder, som erfordras för förordningens tillämpning efter ikraftträdandet.

I samband med ikraftträdandet skall följande iakttagas.

1. Genom förordningen upphävas taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), så ock vad i övrigt finnes i lag eller författning stridande mot den nya förordningens bestämmelser.

2. Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses däri eljest författningsrum, som ersatts genom bestämmelse i denna förordning, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

3. I fråga om taxeringar, som verkställts eller bort verkställas i första instans år 1957 eller tidigare år, skola äldre bestämmelser fortfarande gälla med följande undantag:

a) Besvär till kammarrätten och Kungl. Maj:t, som anföras efter den 31 december 1957, skola beredas och vidare handläggas enligt denna förordning.

b) I fråga om rätt att anföra besvär i särskild ordning skola denna förordnings bestämmelser äga tillämpning, om besvären inkomma efter den 31 december 1957. Vad nu sagts skall dock icke gälla sådana besvär, som avses i 99 § och 181 § 1 mom. denna förordning.

c) Besvär, som efter den 31 december 1957 anföras i särskild ordning, skola beredas och vidare handläggas enligt denna förordning.

d) På prövningsnämnd efter den 31 december 1957 ankommande uppgifter skola fullgöras av prövningsnämnd, utsedd enligt bestämmelserna i denna förordning.

e) Fråga om eftertaxering, som väckes efter den 31 december 1957, skall handläggas och prövas enligt bestämmelserna i denna förordning.

4. Vad i 4 § fjärde stycket denna förordning stadgas skall, intill dess taxeringsassistent förordnats för där angivet särskilt taxeringsdistrikt, icke gälla, länsstyrelsen obetaget att inrätta sådant taxeringsdistrikt utan att förordna taxeringsassistent för distriktet.

5. Intill dess indelning av länet i särskilda taxeringsdistrikt, som avses i 4 § fjärde stycket denna förordning, blivit för länet i dess helhet genomförd, må länsstyrelsen i samband med indelningen i lokala taxeringsdistrikt i erforderlig omfattning förordna taxeringskonsulenter för sådana distrikt.

Har taxeringskonsulent förordnats, åligger honom att granska självdeklarationer och andra uppgifter, avgivna av fysiska personer, oskifta dödsbon eller familjestiftelser, vilka äro rörelseidkare eller sådana idkare av jordbruk eller skogsbruk, som äro skyldiga föra räkenskaper. Han har därjämte att granska andra deklarationer och uppgifter av mera invecklad beskaffenhet, vilka taxeringsnämnd överlämnar till honom för granskning.

Taxeringskonsulenten äger, då fråga är om deklaration eller annan uppgift som av honom granskats, deltaga i taxeringsnämndens överläggningar men icke i dess beslut.

Han äger vidare utfärda anmaning, som avses i 51 § första stycket denna förordning, i den mån så erfordras för fullgörande av honom åvilande granskning av deklaration eller annan uppgift, dock att han icke äger anmana skattskyldig att avlämna deklaration.

I fråga om ersättning åt taxeringskonsulent skall i tillämpliga delar gälla vad i 129 § denna förordning stadgas om ersättning åt ordförande i taxeringsnämnd.

6. Erfordras utöver vad ovan stadgas särskilda bestämmelser i avseende å denna förordnings ikraftträdande, äger Kungl. Maj:t meddela sådana bestämmelser.

Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 32 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 samt punkt 3 av anvisningarna till 32 § samma lag[1] skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

32 §.

3 mom. Såsom intäkt — — — avsedda utgifter.

Förmånen av — — — befattningshavare gällande.

Såsom intäkt upptages ej heller förmån av mindre värde, som utgått i annat än penningar, därest förmånen kan antagas icke vara avsedd att utgöra direkt vederlag för utfört arbete.

Anvisningar

till 32 §.

3. Såsom intäkt — — — här nedan).

Angående värdesättningen — — — därmed minskas.

Förmån som avses i 32 § 3 mom. tredje stycket kan bestå i t. ex. rabatter vid inköp av varor i arbetsgivarens rörelse, förfriskningar som utan ersättning tillhandahållas i samband med arbetet, måltider som genom arbetsgivarens försorg erhållas till ett lägre pris än i öppna marknaden eller nyttjanderätt till fastighet för vilken vederlaget bestämts till obetydligt lägre belopp än i orten gällande hyrespris. Vid bedömande av om förmånen skall upptagas såsom intäkt skall hänsyn tagas till det sammanlagda värdet av de förmåner av ifrågavarande slag som den skattskyldige åtnjutit från samme arbetsgivare. Hänsyn skall därvid ock tagas till den besparing i normala levnadskostnader som förmånen kan ha inneburit för den skattskyldige. För att förmånen icke skall upptagas såsom intäkt gäller vidare den förutsättningen att förmånen icke framstår som ett med lön eller pension jämförbart vederlag utan som en åtgärd för att bereda trivsel i arbetet el. likn. eller ock utgår på grund av sedvänja inom det yrke eller den verksamhet varom fråga är. Äger den skattskyldige mot avstående av förmånen erhålla ersättning i penningar, bör förmånen i regel betraktas såsom avsedd att utgöra direkt vederlag för utfört arbete.

---

[1] Senaste lydelse av 32 § 3 mom. se 1954:252 samt av punkt 3 av anvisningarna till 32 § se 1940:876.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt däråå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att lagen icke skall äga tillämpning beträffande 1956 års taxering eller beträffande eftertaxering för år 1956 eller tidigare år.

Förslag
till

förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379)

Härigenom förordnas, att 33 § 1 och 2 mom., 37 § 1 mom. samt 52 § taxeringsförordningen den 28 september 1928[1] skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

33 §

1 mom. Till ledning — — — följande uppställning:

Uppgiftsskyldig	*Vem uppgiften skall avse*	*Vad uppgiften skall avse*
1. a) Statlig och kommunal myndighet, b) aktiebolag, ekonomisk förening, fond, stiftelse och annan juridisk person än dödsbo, c) fysisk person och dödsbo, som bedrivit rörelse eller jordbruk, däri inbegripet skogsbruk, i fråga om förmåner, som utgått från sådan förvärvskälla, samt d) fysisk person och dödsbo, som innehaft annan fastighet, i fråga om förmåner, som utgått från sådan förvärvskälla.	Den som hos den uppgiftsskyldige innehaft anställning eller uppdrag eller utfört tillfälligt arbete eller som av den uppgiftsskyldige åtnjutit pension, livränta eller periodiskt utgående ersättning, ävensom den som åtnjutit förmån från personalstiftelse eller annan stiftelse.	Avlöning, arvode, annan ersättning eller förmån, oavsett huruvida denna utgått kontant eller såsom naturaförmån samt oavsett om densamma utgör ersättning för kostnader, som mottagaren haft att bestrida. Har mottagaren haft att erlägga vederlag för åtnjuten naturaförmån, skall uppgift om förmånen och vederlaget lämnas. *Undantag:* a) folkpension, b) ersättning och förmån i anledning av tillfälligt arbete, om det som mottagaren sammanlagt åtnjutit haft ett lägre värde än 100 kronor för hela året, c) ersättning och förmån till någon i anledning av tillfälligt arbete å annan fastighet än jordbruksfastighet, om vad som sammanlagt utgivits har lägre värde än 500 kronor för hela året och det icke utgör avdragsgill omkostnad i förvärvskällan rörelse, d) utbetalning till rörelseidkare, som enligt lag varit

[1] Senaste lydelse se 1955: 356.

Uppgiftsskyldig	*Vem uppgiften skall avse*	*Vad uppgiften skall avse*
		bokföringsskyldig, av ersättning för tillfälligt arbete, om ersättningen utgör intäkt av rörelse för mottagaren, e) av statlig myndighet utgiven förmån, som icke utgör skattepliktig intäkt för mottagaren, f) förmåner i annat än penningar, om det som mottagaren i sådant hänseende sammanlagt från den uppgiftsskyldige åtnjutit, efter avdrag för vederlag, uppenbarligen haft ett värde icke överstigande 400 kronor för helt år räknat, g) ersättning för resa i tjänsten, motsvarande gjorda utlägg som sammanlagt icke överstiga 500 kronor, traktamentsersättning vid vistelse i tjänsten utom tjänstgöringsorten med sammanlagt högst 500 kronor och representationsersättning, motsvarande gjorda utlägg, sammanlagt icke överstigande 500 kronor, samt h) förmån från stiftelse, om vad som utgivits uppenbarligen icke utgör skattepliktig intäkt för mottagaren.
2. Fysisk person — — — enligt uppbördsförordningen.	Den å — — — skatteavdrag verkställts.	Om uppgiftens — — — 1. sägs.
3. Försäkringsanstalt och understödsförening.	Den som — — — beloppet föreligger.	Utgivet belopp.
4. Den som — — — mönster o. dyl.	Den till — — — avgiften utbetalts.	Det utbetalda beloppet.
5. Den som — — — därom förordnat.	Den från — — — inköp skett.	Utgivet vederlag — — — eller annat. *Undantag:* vederlag — — — bokföringsskyldig rörelseidkare.
6. Den som — — — därom förordnat.	Den som — — — ägt rum.	Vederlag som — — — avtal träffats.
7. Den som — — — därom förordnat.	Den som — — — försålt egendom.	Ersättning eller — — — finnes tillgänglig.

2 mom. Vid avlämnande — — — iakttagas följande.

Avser sådan — — — förmånen utgått.

I kontrolluppgift, som upptager särskild resekostnads- och traktamentsersättning, skall angivas beloppet av dels resekostnadsersättning och dels traktamentsersättning jämte antalet dagar för vilka traktamentsersättning utgått.

Därest vid avlönings utbetalande avdrag skett för löntagares eller hans efterlevandes pensionering, skall i kontrolluppgiften upptagas bruttolön och vad som avdragits.

Har arbetsgivare — — — sålunda uppburits.

I kontrolluppgift — — — preliminär A-skatt.

Särskild uppgiftshandling — — — före taxeringsåret.

Uppgift skall — — — lämpad blankett.

37 §.

1 mom. Självdeklaration, som avgives utan anmaning, så ock uppgift enligt 33 eller 34 § skall avlämnas *antingen* direkt till ordföranden i den taxeringsnämnd, som har att verkställa taxering, för vilken deklarationen eller uppgiften är avsedd att tjäna till ledning, *eller* till länsstyrelsen i det län, den lokala skattemyndigheten eller, där staden icke har egen uppbördsförvaltning, magistraten eller kommunalborgmästaren i den stad eller landsfiskalen i det landsfiskalsdistrikt, där taxeringen skall äga rum. Uppgifter, som avses i 33 § 1 mom. punkterna 5—7, skola dock avlämnas till länsstyrelsen i det län, där uppgiftslämnaren är bosatt. I fall, som avses i 33 § 3 mom., skall därjämte iakttagas, att uppgifterna jämte därtill hörande sammandrag städse skola avlämnas till myndighet, hos vilken arbetsgivarens allmänna självdeklaration må avlämnas.

Vad i — — — äga rum.

Uppgifter enligt — — — uppgifter avser.

52 §.

För taxering — — — eller överförmyndare.

Vad nu — — — till envar.

Är handling, — — — utan bifall.

Efter ansökan — — — tredje styckena.

Befattningshavare vid riksskattenämnden äger, i den mån nämndens ordförande förordnar därom, i fråga om handlingar och uppgifter som avses i denna paragraf, samma befogenhet som taxeringsintendent.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt däråa meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *ändrad taxeringsorganisation m. m.* samt anför följande.

I. Inledning

I skrivelse den 13 maj 1950, nr 219, anhöll riksdagen med anledning av vissa motioner, att Kungl. Maj:t måtte, med beaktande av vad bevillningsutskottet anfört i sitt betänkande nr 46 till samma riksdag, låta verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning rörande taxeringsförfarandet och taxeringsprocessen. Utskottet angav i nämnda betänkande såsom viktigaste mål för en sådan reform att nå ökad effektivitet i taxeringsarbetet men tillika ökade garantier för rättssäkerheten.

Under erinran om riksdagens hemställan uppdrog min företrädare i ämbetet åt 1950 års skattelagssakkunniga att verkställa en översyn av taxeringsförordningens bestämmelser.

Skattelagssakkunniga avgav hösten 1954 betänkande med förslag till effektivare taxering (SOU 1954: 24). Som ett komplement till nämnda förslag överlämnades vidare från skattelagssakkunniga en promemoria med förslag till föreskrifter i taxeringsförordningen rörande fastighetstaxering (stencilerad). Förslagen innebar bl. a. väsentligt ökade skyldigheter att lämna uppgifter till ledning vid egen och annans taxering samt vidgade befogenheter för taxeringsmyndigheterna i deras kontrollerande verksamhet. Vidare förordades betydelsefulla ändringar i fråga om organisationen av taxeringsorganen och förfarandet hos dessa.

Sedan skattelagssakkunnigas förslag remissbehandlats, anmäldes de i statsrådet den 11 mars 1955. Härvid uttalade min företrädare, att åtskilligt av vad som föreslagits på området för främjande av ett riktigare fullgörande av deklarationsplikten och i syfte att vidga möjligheterna till en effektiv taxeringskontroll syntes vara av beskaffenhet att kunna läggas till grund för ett förslag till riksdagen om ändrad lagstiftning. Andra

åter av de förslag som skattelagssakkunniga framfört måste ytterligare utredas, innan de kunde anmälas för slutligt ställningstagande. Vad angick den synnerligen betydelsefulla frågan om själva taxeringsorganisationen och vad därmed sammanhänger syntes denna vara av beskaffenhet att böra göras till föremål för ytterligare utredning genom särskilda sakkunniga, innan förslag i ämnet kunde underställas riksdagen.

Med avseende på utredningen i organisationsfrågorna uttalade dåvarande departementschefen bl. a., att en lösning av spörsmålet om organisationen i första instans uppenbarligen måste sökas efter den linjen, att det egentliga utrednings- och kontrollarbetet utföres av heltidsanställda tjänstemän. Bland övriga frågor, som borde prövas vid utredningen, nämndes prövningsnämndernas ställning och arbetsformer, taxeringssektionernas organisation och verksamhet samt besvärsförfarandet. Om det vid fortsatta överväganden skulle framstå som ändamålsenligt med ett centralt överordnat organ, borde det tillika prövas, om detta organ kunde överta vissa andra centralt handlagda frågor på hithörande områden. Slutligen anmärktes att en fortsatt teknisk revision av taxeringsförordningens bestämmelser borde verkställas inom finansdepartementet parallellt med organisationsutredningen.

I enlighet med det anförda beslöt Kungl. Maj:t att genom proposition till 1955 års riksdag, nr 160, framlägga förslag till ändringar i taxeringsförordningen m. fl. författningar. Förslagen innebar betydelsefulla ändringar i taxeringsförordningens bestämmelser om uppgifter till ledning vid egen och annans taxering, om granskning av handelsböcker och annan s. k. taxeringsrevision samt om eftertaxering. De nya bestämmelserna avsåg att ge taxeringsmyndigheterna vidgade befogenheter och ökade möjligheter till kontroll. Förslagen syftade emellertid samtidigt till att, med avseende på de frågor som upptogs till behandling, tillgodose enskildas krav på rättssäkerhet samt befogade anspråk på sekretesskydd. Ytterligare föreslogs vissa jämkningar i reglerna för fastighetstaxering, varmed avsågs att ge ökad tid åt arbetet med åsättande av taxeringsvärdena samt att på bättre sätt än tidigare meddela de skattskyldiga upplysning om beslutade taxeringsvärden.

De genom propositionen framlagda förslagen bifölls med smärre jämkningar av riksdagen. I sitt i ämnet avgivna betänkande, nr 46, erinrade bevillningsutskottet om att förslagen var att betrakta som en första etapp i en fullständig omarbetning av taxeringsförordningen. Utskottet underströk, att behovet av reformer inom taxeringsväsendet länge varit påtagligt. Beträffande de föreliggande förslagen framhöll utskottet, att dessas genomförande borde möjliggöra ett förbättrat taxeringsresultat redan år 1956. Utskottet fann det emellertid ligga i sakens natur, att verkningarna av de då föreslagna reformerna skulle framträda fullt ut först senare, när de tillämnade förstärkningarna inom taxeringsorganisationen genomförts.

Sammanfattningsvis konstaterade utskottet att propositionen — såvitt angick däri behandlade ämnen — väl tillgodosåg de önskemål om effektivitet i taxeringsarbetet och rättsskydd för den enskilde som framfördes av 1950 års riksdag. Utskottet förutsatte såsom självklart, att rättssäkerhetsfrågorna skulle vinna tillbörligt beaktande även vid den fortsatta utredningen i organisationsfrågorna och i samband därmed stående processuella spörsmål samt vid utformningen av den nya taxeringsförordning, i vilken de nu föreslagna bestämmelserna och organisationsutredningens resultat var avsedda att inarbetas.

I enlighet med Kungl. Maj:ts den 11 mars 1955 lämnade bemyndigande tillkallades numera chefen för finansdepartementets rättsavdelning G. T. Hedborg, tillika ordförande, chefen för inrikesdepartementets landsstatsavdelning N. A. Hedfors, länsassessorn S. V. Svensson och numera landskamreraren S. Ph. A. Wilkens att såsom sakkunniga verkställa en översyn av taxeringsorganisationen och därmed sammanhängande spörsmål. Såsom experter att biträda de sakkunniga tillkallades byrådirektören i statens organisationsnämnd E. Norberg och byråchefen i finansdepartementet S. S. Walberg.

Kommittén, som antog namnet *1955 års taxeringssakkunniga,* avgav med skrivelse den 17 december 1955 förslag till ändrad taxeringsorganisation (SOU 1955: 51). Såsom ett gemensamt resultat av de sakkunnigas arbete och den inom finansdepartementets rättsavdelning utförda lagtekniska revisionen av de nuvarande bestämmelserna på området fogades vid betänkandet förslag till ny taxeringsförordning.

Taxeringssakkunniga har i enlighet med sina direktiv framlagt förslag till en ny organisation för taxeringsarbetet i första instans, i vilken beslutanderätten utövas av taxeringsnämnder med ungefär samma sammansättning som nu men med granskning-, kontroll- och expeditionsarbetet överfört på heltidsanställda taxeringsassistenter och biträden till dessa. Vidare föreslås förstärkningar och rationaliseringar inom länsstyrelsernas taxeringssektioner för att möjliggöra en effektivare taxeringskontroll. Prövningsnämnderna skall enligt förslaget ombildas till renodlade besvärsinstanser, inför vilka det allmännas representanter och de skattskyldiga skall processa som likaberättigade parter. Den nuvarande riksskattenämnden föreslås förstärkt med några befattningshavare för taxeringskontroll. Samtidigt förordas, att med nämnden sammanslås centrala uppbördsnämnden och kupongskattenämnden till ett gemensamt centralt organ, kallat riksskattestyrelsen. Därutöver föreslås betydelsefulla ändringar i besvärsreglerna och förfarandet i övrigt med syfte att främja effektiviteten i taxeringsarbetet och att förstärka rättsskyddet för de skattskyldiga.

Över taxeringssakkunnigas betänkande har efter remiss *yttranden* avgivits av justitiekanslersämbetet, kammarrätten, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens organisationsnämnd, riksskattenämnden, centrala

uppbördsnämnden, kupongskattenämnden, generalpoststyrelsen, statistiska centralbyrån, besvärssakkunniga, utredningen av frågan om begränsning av fullföljdsrätten i taxeringsmål, statens lönenämnd, riksarkivet, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet landsbygdens folk, Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges grossistförbund, Kooperativa förbundet, Sveriges advokatsamfund, Svensk industriförening, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Svenska företagares riksförbund, Föreningen Sveriges landskamrerare, Föreningen Sveriges taxeringsintendenter, Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer, Föreningen Sveriges landskanslister, Sveriges häradsskrivarförening, Föreningen Sveriges kronokamrerare och Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund.

Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund åberopar ett av delegerade för industriförbundet och vissa andra institutioner upprättat gemensamt yttrande. Detta yttrande betecknas i fortsättningen såsom avgivet av näringslivets skattedelegation. Sveriges akademikers centralorganisation bifogar och åberopar i vissa delar ett yttrande från Sveriges juristförbund.

Ytterligare yttranden och skrifter har inkommit från vissa organ, bl. a. Statstjänstemännens riksförbund, Sveriges redareförening och Skånes handelskammare, varjämte åtskilliga av de hörda myndigheterna bifogat av dem infordrade utlåtanden.

Yttrandena ger allmänt uttryck för den meningen att det pågående reformarbetet inom taxeringsväsendet i riktning mot ökad effektivitet och ökad rättssäkerhet bör fullföljas. Även om delade meningar framträtt rörande vissa av taxeringssakkunniga behandlade, till sin natur starkt kontroversiella frågor, ger yttrandena vid handen, att förslaget är ägnat att läggas till grund för ett ståndpunktstagande av statsmakterna.

Med skrivelse den 9 december 1955 har *riksskattenämnden* meddelat, att nämnden utfärdat anvisningar för taxeringsmyndigheterna angående kontrolluppgifter från arbetsgivare enligt 33 § gällande taxeringsförordning. Under framhållande av att nämnden inte anser frågan om arbetsgivares uppgiftsskyldighet jämlikt nämnda författningsrum slutgiltigt löst genom dessa anvisningar har nämnden anmält ärendet för den utredning samt de vidare åtgärder vartill må finnas anledning.

Jag avser nu att anmäla de förut nämnda frågorna och skall till en början lämna en redogörelse för huvudinnehållet i taxeringssakkunnigas förslag och för de uttalanden av mera allmängiltig innebörd som gjorts under remissbehandlingen.

Beträffande innehållet i gällande taxeringsförordning får jag i huvudsak hänvisa till de redogörelser som lämnats i skattelagssakkunnigas betänkande (s. 64—83) och i propositionen nr 160 till 1955 års riksdag (s. 34—46).

I taxeringssakkunnigas betänkande återges (s. 11—64) huvuddragen i skattelagssakkunnigas förslag i organisationsfrågorna och de däröver avgivna yttrandena. Även till dessa redogörelser torde här få hänvisas.

II. Allmänna synpunkter

Översikt över taxeringssakkunnigas förslag

De sakkunniga konstaterar att taxeringsorganisationen i första instans är otidsenlig och bör effektiviseras. Arbetet i taxeringsnämnderna präglas av den brådska, varunder arbetet bedrives; nämnderna har kort tid till förfogande för utförande av sitt arbete, och detta bedrives regelmässigt av vederbörande såsom en bisyssla. Sådana taxeringsnämnderna är organiserade och verkar blir ej heller alltid rättssäkerhetssynpunkterna tillgodosedda. Dessa skäl har övertygat de sakkunniga om att taxeringsarbetet i första instans bör handhas av heltidsanställda tjänstemän. Härmed avses emellertid inte annat än att utredning, granskning och föredragning skall utföras av tjänstemän, medan däremot beslutanderätten alltjämt skall förbehållas taxeringsnämnder med förtroendevalda ledamöter och med ordförande utsedd i huvudsak enligt nu tillämpade principer. En tjänstemannataxering i denna bemärkelse är enligt de sakkunniga ägnad att snarare öka än minska de förtroendevalda ledamöternas inflytande.

För det kvalificerade utredningsarbetet m. m. i första instans har med ledning av arbetsmaterialets omfattning det erforderliga antalet tjänstemän uppskattats till 500, vartill kommer häremot svarande biträden för sortering, längdföring och liknande rutinuppgifter. Nu nämnda tjänstemän, benämnda taxeringsassistenter, placeras i avlöningshänseende, huvudparten i 13—19 lönegraden och ett antal i 27 lönegraden (förste taxeringsassistenter). Taxeringsassistenterna skall enligt förslaget i organisatoriskt hänseende lyda under taxeringsintendenten och utom sin uppgift att biträda taxeringsnämnderna jämväl ha att lämna allmänheten upplysningar i taxeringsfrågor.

De nya taxeringstjänstemännen och deras biträden skall till övervägande del placeras hos de lokala skattemyndigheterna. Endast förste taxeringsassistenterna och deras biträden placeras hos länsstyrelsen. Genom en sådan anordning finner de sakkunniga därjämte möjligt att avhjälpa vissa sedan länge uppmärksammade olägenheter med att de lokala skattemyndigheternas arbete är ojämnt fördelat över året. I början av taxeringsperioden, då

arbetsbördan för de lokala skattemyndigheterna är relativt liten, kan för taxeringsarbete utnyttjas utom de nu föreslagna taxeringsbiträdena jämväl personal ur de lokala skattemyndigheternas nuvarande biträdeskår medan i slutet av taxeringsperioden, då uppgifterna för biträdena inom taxeringsarbetet minskar, taxeringsbiträdena kan användas för uppgifter, som åvilar de lokala skattemyndigheterna, främst debiteringsarbete.

Ledningen och övervakningen av arbetet i första instans skall enligt taxeringssakkunnigas förslag åvila taxeringsintendenten, som härtill avses kunna förordna en eller flera taxeringsinspektörer eller — i fråga om förste taxeringsassistenterna — länsrevisorn.

Den nya organisationen avses skola genomföras successivt under en tid av fem år med början taxeringsåret 1958. Detta innebär bl. a. att i genomsnitt fyra taxeringsassistenter nyanställes vid varje länsstyrelse under uppbyggnadsåren.

Taxeringsarbetet i första instans, som nu avslutas i maj resp. juni, föreslås skola få pågå till utgången av september månad. Förlängningen blir möjlig endast om taxeringsnämnderna successivt fattar beslut om de olika taxeringarna och i samband därmed meddelar de skattskyldiga besked om avvikelser. Den normala besvärstiden kan då — som de sakkunniga föreslår — bestämmas till kalendermånaden efter den, då underrättelse om avvikelse utsänts. Då sålunda definitiva beslut föreligger, kan debiteringsarbetet påbörjas allteftersom taxeringsarbetet fortgår. Även prövningsnämndens arbete kan igångsättas tidigare än nu.

Beträffande arbetsgången i första instans har de sakkunniga genomgått och sökt uppdela de med taxeringen förbundna arbetsuppgifterna på taxeringsassistenter och biträden. För taxeringsnämndens ordförande kvarstår i huvudsak att leda sammanträdena samt tillse att ifrågasatta avvikelser från deklarationerna noggrant prövas på grundval av tillfredsställande utredning. Det förutsättes därjämte att ordföranden före sammanträdena genomgått åtminstone de mera svårbedömda taxeringarna.

Under tid då taxeringsarbete i första instans inte pågår skall enligt förslaget förste taxeringsassistenterna utnyttjas för taxeringsrevision och taxeringsassistenterna för biträde med annat taxeringsarbete enligt taxeringsintendentens bestämmande ävensom med uppgifter, som ankommer på häradsskrivare, t. ex. mantalsskrivning.

Under uppbyggnadstiden avses taxeringsarbetet i sådana taxeringsdistrikt, som ännu kvarstår på den gamla ordningen, i huvudsak skola bedrivas på samma sätt som nu sker.

De sakkunniga har funnit övervägande skäl tala för att bibehålla den nuvarande organisationen med taxeringssektionerna inom landskontoren. Vissa åtgärder — bl. a. avsevärt utökade möjligheter att till underordnad personal delegera arbetsuppgifter för självständig handläggning — har föreslagits för att lätta arbetsbördan för taxeringsintendenten. Härjämte

har förordats att revisionspersonalen skall bilda en skarpare än hittills avgränsad detalj inom taxeringssektionerna under ledning av länsrevisorn och i samband härmed att länsrevisorstjänsterna skall uppflyttas i lönegraden Ca 33.

Prövningsnämnderna skall enligt de sakkunnigas förslag omvandlas till rena besvärsinstanser. I samband härmed föreslås, att prövningsnämnd normalt skall bestå av landskamreraren och fyra ledamöter; endast för det fall, att nämnden skall arbeta på två avdelningar, skall antalet ledamöter kunna uppgå till åtta. Ledamot av taxeringsnämnd får enligt förslaget inte samtidigt vara ledamot av prövningsnämnd.

För att få till stånd en skillnad mellan prövningsnämndens och taxeringssektionernas verksamhet, vilket framstått såsom särskilt påkallat då prövningsnämnden anordnats som en rent dömande instans, föreslås ett särskilt prövningsnämndskansli, anknutet till kameralsektionen inom landskontoret och med uppgift att genom infordrande av yttranden eller eljest bereda handläggningen av prövningsnämndsmål ävensom att ombesörja förandet av prövningsnämndens protokoll m. m.

Prövningsnämndens inrättande som besvärsinstans har föranlett åtskilliga förslag om ändringar i förfarandet, varvid i huvudsak de vid skattedomstolarna tillämpade principerna följts. I och med att förfarandet i rättssäkerhetens intresse givits en mera domstolsmässig karaktär har de sakkunniga funnit betydelsefullt att prövningsnämnden inte upptages av andra än verkligt tvistiga frågor. På grund härav har föreslagits att ordföranden ensam skall äga avgöra mål, i vilka någon meningsskiljaktighet ej föreligger mellan parterna, ävensom mål, som avser rättelse av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende.

Processen i prövningsnämnden skall enligt de sakkunnigas förslag alltjämt normalt vara skriftlig. En viss utvidgning av möjligheterna till muntlig förhandling föreslås dock. Initiativ härtill skall utom av parterna kunna tagas av pövningsnämnden. Ersättning såsom till vittne föreslås kunna utgå av statsmedel till personer som utan att vara parter kallats till muntlig förhandling för att lämna upplysningar. Såsom hittills skall enligt förslaget handläggningen av mål inför prövningsnämnden ske inom stängda dörrar. Därest skattskyldig så begär skall likväl muntlig förhandling vara offentlig.

Beträffande den mellankommunala prövningsnämnden, som de sakkunniga inte ansett böra undvaras, förordas att organisation och sammansättning i huvudsak skall vara densamma som för prövningsnämnderna i länen.

Riksskattenämnden föreslås i viss omfattning utbyggd. Den verksamhet, som hittills utövats av centrala uppbördsnämnden samt kupongskattenämnden och kupongskattekontoret, lägges därvid under det centrala taxeringsorganet. Detta — efter omorganisationen benämnt riksskattestyrelsen — organiseras som ett verk med tre byråer, varav en i huvudsak motsvarar

den nuvarande riksskattenämndens kansli. Den andra byrån, till vilken chefstjänstemannen hämtas från det nuvarande kansliet, skall huvudsakligen syssla med frågor avseende taxeringskontrollen, medan den tredje skall omhänderha uppbördsfrågor, däri inbegripet vissa internordiska indrivningsärenden. Till riksskattestyrelsen skall enligt förslaget finnas knuten en nämnd, riksskattestyrelsens nämnd, vilken skall besluta i ärenden angående förhandsbesked ävensom övertaga de på centrala uppbördsnämnden och kupongskattenämnden nu ankommande avgörandena. I nämnden föreslås riksskattestyrelsens chef bli ordförande.

Förslaget att inrätta prövningsnämnderna som besvärsinstanser föranleder vissa ändringar beträffande besvärsreglerna.

Med hänsyn till den effektivisering av taxeringsarbetet, som anses kunna vinnas om förslagen genomföres, har de sakkunniga vidare förordat, att de skattskyldiga inte längre skall förlora sin rätt att anföra besvär hos skattedomstolarna på grund av att de deklarerat för sent eller gjort sig skyldiga till liknande försummelse.

För att stärka rättsskyddet för de skattskyldiga föreslås utvidgningar i möjligheterna att efter den vanliga besvärstidens utgång erhålla rättelse i materiellt sett för höga taxeringar. Sålunda skall talan härom få väckas under fem år efter taxeringsåret och förutsättningarna för sådan talan föreslås även i övrigt utvidgade.

Bestämmelserna om straff och viten har överarbetats och de senare — med hänsyn till den ökade användning i taxeringsförfarandet som föreläggande av viten kan beräknas få — fullständigats.

Med hänsyn till utbyggnadstiden på fem år kommer de kostnadsökningar, som föranledes av de framlagda förslagen, inte i sin helhet att omedelbart bli aktuella. Första året beräknas kostnaderna bli 2,2 miljoner kronor högre än de nuvarande. Den slutliga merkostnaden har — med bortseende från vissa kostnader av delvis engångsnatur — beräknats till inemot fem miljoner kronor.

Remissyttrandena

I nära nog samtliga avgivna yttranden vitsordas, direkt eller indirekt, behovet av reformer i riktning mot ökad effektivitet i taxeringsarbetet och ökat rättsskydd för de skattskyldiga.

De av taxeringssakkunniga framlagda förslagen har på viktiga punkter — här må nämnas taxeringssektionerna inom länsstyrelsen, prövningsnämnderna och besvärsförfarandet — i huvudsak godtagits av flertalet remissinstanser.

I andra frågor, främst taxeringsorganisationen i första instans och den föreslagna riksskattestyrelsen, har meningarna varit mera delade. Att hel-

tidsanställd personal ställes till förfogande för taxeringsarbetet i första instans samt att den nuvarande riksskattenämnden i viss mån utbygges har emellertid förordats i nästan alla yttrandena.

Från de uttalanden av mera allmängiltig innebörd som gjorts vid remissbehandlingen torde här få återges följande.

Kammarrätten konstaterar med tillfredsställelse, att de sakkunniga i stor utsträckning beaktat kravet på ökade möjligheter för de skattskyldiga att bevaka sin rätt gentemot det fiskaliska intresset. Kammarrätten uttalar vidare, att den lösning av de organisatoriska problemen, som framlagts i förslaget, torde som helhet betraktad i förening med redan genomförda åtgärder för förbättring av deklarationskontrollen garantera en effektivisering av taxeringsarbetet, under förutsättning av att personalfrågan kan lösas på ett tillfredsställande sätt.

Besvärssakkunniga har med tillfredsställelse iakttagit, att de erinringar, som de i yttrande över skattelagssakkunnigas förslag till effektivare taxering framställt, i stor utsträckning blivit beaktade i taxeringssakkunnigas förslag. I huvudsak kan besvärssakkunniga ansluta sig till de principer, som lagts till grund för förslaget. I vad detta angår taxeringsförfarandet synes förslaget väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Att den åsyftade reformen förutsätter en förbättrad taxeringsorganisation av den art som taxeringssakkunniga föreslår och en central ledning synes besvärssakkunniga också tydligt. På samma gång som besvärssakkunniga vill ge uttryck för sin uppskattning av det förtjänstfulla arbete, som taxeringssakkunniga på mycket kort tid genomfört, vill de starkt framhålla, att en revision av taxeringsförordningen av det genomgripande slag, som taxeringssakkunnigas förslag åsyftar, kräver noggranna överväganden och måste byggas på ingående undersökningar. Uppenbarligen på grund av att så kort tid stått till taxeringssakkunnigas förfogande, har dessa varit hänvisade till att vid författningsförslagets utarbetande i stort sett tillämpa den nu gällande taxeringsförordningens erkänt bristfälliga disposition — här bortses från omläggningen beträffande reglerna om fastighetstaxering.

Länsstyrelsen i Kalmar län finner, att förslaget i sina huvuddrag väl tillgodoser det allmännas intresse av en ökad taxeringskontroll och ett effektivare taxeringsarbete. I åtskilliga detaljer har länsstyrelsen emellertid en mot de sakkunniga avvikande mening. Med särskild tillfredsställelse hälsar länsstyrelsen de försök som gjorts att bereda ett större rättsskydd åt de skattskyldiga än som hittills förekommit. Också härutinnan finner emellertid länsstyrelsen vissa andra åtgärder böra vidtagas än vad de sakkunniga föreslagit.

Även *länsstyrelsen i Jämtlands län* framhåller som ett allmänt omdöme om förslaget, att länsstyrelsen i princip ansluter sig till de huvudlinjer, efter vilka de sakkunniga anser att ifrågavarande organisationsfrågor kan

lösas, om än länsstyrelsen i vissa avseenden — och även i viktiga sådana — anser sig böra intaga en annan ståndpunkt än de sakkunniga.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län yttrar bl. a. följande.

Det förslag till effektivare taxering, som 1950 års skattelagssakkunniga framlade år 1954, var behäftat med allvarliga brister ur rättssäkerhetssynpunkt. Det är därför glädjande att kunna konstatera att den överarbetning, som taxeringssakkunniga verkställt av nämnda sakkunnigas förslag, särskilt tagit sikte på kravet på skydd för de skattskyldiga och på rättssäkerhetsfrågorna överhuvudtaget.

I en väsentlig punkt innebär tyvärr de sakkunnigas förslag en missräkning. I sitt yttrande över skattelagssakkunnigas förslag till effektivare taxering framhöll länsstyrelsen som sin bestämda uppfattning, att en utökning av bokgranskningspersonalens antal tillhörde en av de väsentligaste åtgärderna för höjande av effektiviteten i taxeringen. Det måste konstateras, att den av taxeringssakkunniga föreslagna personalförstärkningen, i och för sig omfattande, icke i tillräcklig grad tillgodoser kravet på effektiv utökning av bokgranskningspersonalen.

I många andra avseenden är emellertid det nu framlagda betänkandet förtjänt av ett högt vitsord och länsstyrelsen vill tillstyrka att innehållet i betänkandet — dock först efter den överarbetning som påkallas av att erinringar likväl på åtskilliga punkter måste riktas mot detsamma — lägges som grund till en proposition med förslag till utbyggnad av taxeringsväsendet.

Länsstyrelsen i Malmöhus län delar taxeringssakkunnigas uppfattning att taxeringsförfarandet måste omgestaltas så att såväl det fiskaliska intresset som rättssäkerhetskravet blir bättre tillgodosett än hittills. En effektiv taxering torde dessutom enligt länsstyrelsen på längre sikt gagna syftet att uppnå skattesänkning.

I yttrandet från *länsstyrelsen i Hallands län* understrykes, att på lång sikt huvudvikten av en reform måste läggas vid första instans. De där beslutade taxeringarna blir i regel bestående och länsstyrelsen finner därför viktigt att ett riktigt resultat där åstadkommes. Därvid anmäler sig som en väsentlig faktor i första hand kontrollen av näringsidkares (rörelseidkares och jordbrukares) deklarationer. Detta och den alltmer framträdande kompliceringen i skattelagstiftningen kräver enligt länsstyrelsens uppfattning ett tjänstemannainslag av kvalificerad art i taxeringsarbetet. Vidare föreligger ett starkt behov av mindre kvalificerad biträdeshjälp, åt vilken kan uppdragas uppgifter av mera rutinartad beskaffenhet. Vad de sakkunniga anfört kan länsstyrelsen i stort sett godtaga som en lösning av ifrågavarande spörsmål. Länsstyrelsen vill dock förorda vissa undantag och ändringar.

Enligt vad *länsstyrelsen i Västerbottens län* framhåller, har det i olika sammanhang omvittnats, att taxeringsnämndernas förmåga att kritiskt bedöma det föreliggande uppgiftsmaterialet alltsomoftast givit rum för berättigade anmärkningar. De har, uttalar länsstyrelsen, mången gång givit prov på bristande insikt i skatteförfattningarna. Då utvecklingen drivit det där-

hän, att blott en ringa bråkdel av det i taxeringsnämnderna handlagda deklarationsmaterialet kan underkastas förnyad granskning å taxeringsavdelningarna, finner länsstyrelsen, att tyngdpunkten i en taxeringsorganisation, som icke radikalt tar sikte på taxeringsarbetets överlämnande åt för ändamålet inrättade skatteverk, måste läggas på en effektivisering av taxeringsarbetet i första instans.

Sveriges lantbruksförbund uttalar, att oaktat bland de sakkunniga inte ingått någon representant för de enskilda intressena, måste som ett allmänt omdöme om det nu framlagda förslaget framhållas, att målsättningen vid förslagets utformning tydligtvis varit att icke allenast tillgodose de fiskala intressena utan framför allt rättssäkerhetsintressena för de skattskyldiga. Det framlagda förslaget måste sålunda enligt förbundets mening i sina huvuddrag anses innebära en lösning av taxeringsprocessen, som i stort måste hälsas med tillfredsställelse av den lojale skattskyldige.

Riksförbundet landsbygdens folk uttalar, att det framlagda förslaget synes väl ägnat att bli föremål för lagstiftning.

I det av *Sveriges juristförbund* avgivna yttrandet, vilket *Sveriges akademikers centralorganisation* förklarat sig stödja i förevarande del, anföres följande.

Förbundet kan livligt instämma i taxeringssakkunnigas konstaterande att »organisation och förfarande måste anordnas så, att såväl det fiskaliska intresset som rättssäkerhetskraven blir bättre tillgodosedda än hittills». Bristerna i det nuvarande taxeringsförfarandet är flera och allvarliga. En av dessa är avsaknaden av enhetlighet vid avgörandet av taxeringsärenden i första instans. Detta är kanske förklarligt med tanke på att ordförandeuppdragen i taxeringsnämnderna handhavas som bisysslor av personer, som icke alltid ha tid och möjlighet att sätta sig in i den alltmera svårbemästrade skattelagstiftningen. En annan brist, som kanske i än högre grad är ägnad att medföra rubbat förtroende för taxeringsmyndigheterna, ligger i det förhållandet, att skönsmässiga taxeringar i stor omfattning åsättas utan tillräcklig utredning och utan att den skattskyldige alltid får tillfälle att framlägga sina synpunkter hos nämnden. Anledningen till detta missförhållande är framför allt att söka i själva grunden till den nuvarande organisationen. Genom den tidsnöd som karakteriserar taxeringsarbetet är det helt enkelt omöjligt att medhinna någon mera ingående utredning med skriftväxling eller personliga besök av de skattskyldiga.

I det framlagda förslaget har accepterats tanken på ett tvåpartsförhållande. Detta är en av förslagets största förtjänster.

Föreningen Sveriges taxeringsintendenter anför bl. a.

Genom remissbehandlingen av 1954 års betänkande och den nu gjorda överarbetningen hava problemställningarna ytterligare klarlagts och diskussionen kring ämnet fördjupats. Målet är att få fram rättvisa taxeringar. Enighet råder om att taxeringsorganisationen måste stärkas för att detta syfte skall nås. Det synes även klart, att huvudvikten vid en reform måste läggas så att taxeringen i första instans skall bedrivas effektivt och under betryggande former. Vad som göres eller icke göres i taxeringsnämnden blir mestadels bestående. Detta betyder bl. a., att den första instansen måste

förses med arbetshjälp. Arbetshjälpen bör vara tillräcklig och lämpad för uppgiften. Att kunna förvärva och utbilda tillräckliga och lämpliga arbetskrafter är emellertid i nuvarande arbetsmarknadsläge en vansklig uppgift, som icke löses med ett trollslag. Det är därför viktigt att man utan dröjsmål tar itu med uppgiften och planlägger för den kommande utvecklingen så att rekrytering av den erforderliga nya personalen kan börja och utbildningen kan organiseras. Att sammankoppla frågan med en framtida prövning av hålkortsredovisningens lämplighet inom uppbördsväsendet skulle innebära ett ytterligare uppskov med taxeringsreformen. Vidare må understrykas, att den nya taxeringsorganisationen bör växa fram i etapper.

Föreningen Sveriges landskamrerare delar helt uppfattningen att åtgärder erfordras för att göra taxeringen effektivare. Särskilt beträffande andra grupper än löntagare framträder enligt föreningen behovet av en förbättrad taxeringskontroll med tydlighet.

På grund av de brister, som vidlåder taxeringsarbetet i första instans och då en eventuell reform av uppbördsväsendet synes komma att dröja avsevärd tid, vill *Tjänstemännens centralorganisation* inte motsätta sig, att en ny taxeringsorganisation, i princip i enlighet med de sakkunnigas förslag, successivt uppbygges. Detta bör dock ske så att debiterings- och uppbördsverksamheten icke störs utan i stället i möjligaste mån underlättas. Taxeringsorganisationen finnes dock böra bli föremål för ny översyn i samband med den omorganisation av uppbördsväsendet, som senare kan komma i fråga. Vad som i första hand bör eftersträvas är enligt organisationens mening ökad likställighet i fråga om skattebördornas fördelning, innebärande en effektivare kontroll av de grupper, i fråga om vilka denna hittills varit bristfällig. Den underdeklaration som förekommer torde icke i nämnvärd utsträckning kunna uppdagas genom en intensifierad deklarationsgranskning utan torde kunna spåras endast genom granskning av bokföringen eller därmed jämförliga åtgärder. Organisationen vill därför ge uttryck för den uppfattningen, att förstärkningen av revisionspersonalen i utredningens förslag synes alltför blygsam i jämförelse med utbyggnaden av taxeringsorganisationen i första instans.

Liknande synpunkter anföres av *Landsorganisationen*, som dock ger uttryck för en mera kritisk inställning. I yttrandet erinras om att landsorganisationen på senare år upprepade gånger påtalat den upprörande ojämnhet i skattebördornas fördelning, som den bristfälliga skattekontrollen medför. Landsorganisationen anför vidare.

Att dessa brister missgynnar löntagarna har bekräftats av ett antal statliga utredningar. LO har följaktligen med ett betydande intresse och stora förväntningar motsett resultatet av 1955 års taxeringssakkunnigas arbete.

Det bör inte förnekas, att detta resultat inte till fullo infriar de förväntningar, som man hyst på löntagarhåll. Den av de sakkunniga föreslagna förstärkningen av taxeringsväsendet är nämligen så obetydlig och grundtanken att endast en skärpt kontroll av rörelseidkarnas och de juridiska personernas deklarationer kan ge det allmänna mera väsentliga inkomsttill-

skott, har varit i så ringa grad vägledande för de sakkunnigas arbete, att det från löntagarsynpunkt kan synas tveksamt, huruvida förslaget överhuvudtaget innebär något egentligt framsteg. LO har den bestämda uppfattningen, att mycket litet står att vinna genom en intensivare granskning av löntagarnas deklarationer, utan att kontrollens tyngdpunkt måste förläggas till en granskning av rörelseidkarnas och företagens deklarationer. På denna avgörande punkt måste de sakkunnigas förslag betecknas som otillfredsställande.

Riksskattenämnden erinrar om att man mot skattelagssakkunnigas förslag till effektivare taxering från skilda håll gjort den erinringen att detsamma icke tillräckligt sörjde för de beslutande myndigheternas självständighet gentemot de kontrollerande organen. Det huvudintryck, det nu framlagda förslaget ger, är, framhåller riksskattenämnden, att avvägningen i förevarande hänseende blivit mera tillfredsställande än i det tidigare förslaget. Enligt riksskattenämndens mening har man dock särskilt i fråga om organisationen av den första taxeringsinstansen likväl icke uppnått en tillfredsställande lösning.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län finner, att man inte bör överskatta effekten av en utbyggd och förbättrad taxeringsorganisation. Länsstyrelsen anser, att behovet av en så kostnadskrävande organisation som den föreslagna måste vägas mot den med tillgodoseende av rättssäkerhetssynpunkterna riktigare och effektivare taxering, som genom den föreslagna organisationen skulle vara att förvänta.

Länsstyrelsen i Jönköpings län förklarar, att länsstyrelsen inte kan tillstyrka att det framlagda förslaget till taxeringsförordning utan ingående överarbetning lägges till grund för lagstiftning.

Länsstyrelsen i Södermanlands län delar helt de sakkunnigas uppfattning om nödvändigheten av att uppnå bättre taxeringsresultat men är ej övertygad om, att målet bäst nås genom nu föreslagna åtgärder.

En genomgång av det föreliggande förslaget ger enligt *överståthållarämbetet* vid handen att de sakkunniga icke synes ha beaktat de speciella förhållandena beträffande Stockholm. För ett ställningstagande till de problem, som för Stockholms del uppkommer när det gäller att taga ställning till de sakkunnigas organisationsförslag, finner ämbetet en närmare utredning vara erforderlig. På grund härav nödgas ämbetet avstyrka det framlagda förslaget till ändrad taxeringsorganisation såvitt angår Stockholm och hemställa att taxeringsorganisationen i huvudstaden göres till föremål för särskild utredning.

Svenska landskommunernas förbund yttrar.

Syftet att åstadkomma en effektivare taxering med beaktande av medborgarnas krav på rättssäkerhet är angeläget. Samtidigt bör man emellertid, såsom i betänkandet också anmärkts, hålla i minne, att organisationsproblemet till en avsevärd del utgör en avvägningsfråga, där det gäller att väga vad som genom en förbättrad organisation kan ernås i form av ökade skatteintäkter samt riktigare och jämnare taxeringar mot en mer omfat-

tande och kostnadskrävande administration. Ökade kostnader för en ny taxeringsorganisation, som tillgodoser detta syfte, böra alltså icke få verka avskräckande om de äro av behovet påkallade och icke kunna genom ändamålsenligare åtgärder undvikas. Styrelsen har emellertid icke kunnat helt övertygas om behovet av en utbyggnad av taxeringsorganisationen av den omfattning, som ett realiserande av de sakkunnigas förslag skulle innebära, såväl i fråga om den lokala taxeringsorganisationen som beträffande topporganisationen.

Näringslivets skattedelegation gör vissa kritiska uttalanden under påpekande bland annat, att de sakkunniga inte redovisat några överläggningar med representanter för de skattskyldiga. De föreliggande problemen är enligt delegationens uppfattning ingalunda av sådan beskaffenhet, att de bör behandlas som om de huvudsakligen var av intresse för de till taxeringsväsendet fast knutna tjänstemännen. Det är, säger delegationen, för de skattskyldiga, som dessa problem främst är av intresse.

Liknande synpunkter anföres av *Sveriges grossistförbund,* som dock framhåller, att det av de sakkunniga framlagda förslaget har vissa förtjänster, och att förbundet på flera punkter ansluter sig till detsamma. I vissa frågor, delvis av principiell natur, kan förbundet emellertid icke biträda det resultat, till vilket de sakkunniga kommit.

I samma riktning uttalar sig *Sveriges köpmannaförbund* samt *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation,* vilken sistnämnda organisation understryker, att förslaget innefattar mycket av värde från rättssäkerhetssynpunkt men också uppvisar allvarliga brister beträffande taxeringsarbetets bedrivande i första instans och på taxeringssektionerna.

Departementschefen

Vid 1955 års riksdag genomfördes betydelsefulla ändringar i taxeringsförordningen. Denna lagstiftning innebar en första etapp i arbetet på en större taxeringsreform. Initiativet till reformarbetet har tagits av 1950 års riksdag genom en skrivelse till Kungl. Maj:t. En första utredning har verkställts av 1950 års skattelagssakkunniga, och deras förslag låg till grund för fjolårets riksdagsbeslut. Utredningsarbetet har sedermera fullföljts av taxeringssakkunniga, främst i fråga om organisationen samt förfarandet hos taxeringsnämnderna och prövningsnämnderna.

Behovet av reformer inom taxeringsväsendet blev ingående belyst i samband med fjolårets riksdagsbeslut. Det konstaterades därvid att taxeringsorganisationen och taxeringsförfarandet i viktiga hänseenden är föråldrade och inte motsvarar de krav som nu måste ställas.

Brister har i första hand framträtt i fråga om taxeringskontrollen. Stora belopp undandras årligen taxering, och ett betydande antal skattskyldiga har år efter år opåtalt kunnat undgå att betala skatt för sin verkliga in-

komst och förmögenhet. För dem som fullt ut erlagt skatt för sina inkomster, främst de stora löntagargrupperna, har detta känts som en orättvisa. Att en effektivare taxeringsorganisation åstadkommes är således inte bara ett ekonomiskt intresse för stat och kommun utan även ett rättvisekrav från stora medborgargrupper. Det står också klart, att möjligheterna att företaga skattesänkningar är i hög grad beroende av att förefintligt skatteunderlag kan utnyttjas.

Men även frågan om rättsskyddet för den enskilde kräver uppmärksamhet i detta sammanhang. Taxeringsförfarandet berör snart sagt varje medborgare, och skattetvisterna rör sig ofta om avsevärda belopp, bedömt rent faktiskt eller i förhållande till den enskildes ekonomiska ställning. Taxeringsförordningen har blivit en av våra viktigaste processuella författningar. Det är då också ett självklart krav att skattetvisterna kan avgöras så säkert och snabbt som möjligt är, samt under former, som skapar förtroende hos allmänheten. Det står numera klart att taxeringsförfarandet inte i allo motsvarar dessa krav.

Vid diskussioner kring taxeringsförfarandet har önskemålen om effektivitet i taxeringsarbetet och kraven på rättsskydd för de skattskyldiga ofta behandlats som mot varandra stridande intressen. I propositionen nr 160 till 1955 års riksdag belystes denna fråga närmare. Vad därvid uttalades kan sammanfattas så, att effektivitet och rättssäkerhet ingalunda är oförenliga begrepp, även om det i vissa hänseenden, t. ex. vid avgränsningen av taxeringsmyndigheternas utredningsbefogenheter, kan bli nödvändigt att göra en avvägning mellan olika intressen. Att önskemålen om en effektivare taxering i sig innesluter ett viktigt rättvisekrav har nyss antytts. På det hela taget sammanfaller intressena av effektivitet och rättssäkerhet. Det gäller ytterst att åstadkomma rättvisa inte bara för den enskilde skattskyldige utan även de skattskyldiga emellan.

Genom de 1955 beslutade reformerna har taxeringsmyndigheterna fått ett mera omfattande material än tidigare till sitt förfogande för taxeringskontroll och deras undersökningsbefogenheter har vidgats. Uppgiften är nu att skapa en organisation, som har bättre möjligheter att utnyttja de ökade kontrollmöjligheterna, samt att utforma organisationen och förfarandet på sådant sätt att rättssäkerhetssynpunkterna blir bättre tillgodosedda än hittills.

De förslag som framlagts av taxeringssakkunniga visar, att det är möjligt att åstadkomma en taxeringsorganisation och ett taxeringsförfarande som på en gång innebär ökad effektivitet och en förstärkning av rättsskyddet. En oundgänglig förutsättning härför är emellertid att taxeringsväsendet tillföres större personalresurser. Det tekniska arbetet, inte minst taxeringskontrollen, kräver i ökad omfattning insatser av väl skolad personal som kan ägna erforderlig tid åt arbetet. Detta kan ske utan att man rubbar

den för vårt taxeringsväsende grundläggande principen att beslutanderätten om taxeringarna i första hand skall utövas av nämnder, vilkas ledamöter är förtroendevalda eller eljest kan sägas företräda de skattskyldiga. Men det torde vara en oundgänglig förutsättning för att nämndernas dömande verksamhet skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt att tekniskt biträde lämnas dem i större utsträckning än hittills.

Om de principiella utgångspunkter som här angivits torde numera i huvudsak råda enighet. Detta hindrar emellertid inte att man kan hysa delade meningar om hur de organisatoriska frågorna bäst skall lösas.

Taxeringssakkunnigas förslag har i huvudsak fått ett gynnsamt mottagande, och åtskilliga av deras förslag har fått starkt stöd vid remissbehandlingen. I flera yttranden riktas emellertid mot förslaget den allmänna invändningen att det inte i tillräcklig grad tillgodoser önskemålen om en effektivare granskning av de svårkontrollerade inkomsttagarna. Enligt min mening kan denna invändning inte frånkännas visst fog. De sakkunnigas förslag om en fullt utbyggd tjänstemannaorganisation i första instans är visserligen principiellt tilltalande, och sett på längre sikt torde en sådan organisation måhända få övervägas. Den utbyggnadsplan som framlagts i betänkandet ger emellertid först efter flera år en tillfredsställande granskning av hela området för de svårkontrollerade deklarationerna. Behovet av förbättringar på detta område är så starkt framträdande, att det enligt min uppfattning bör tillerkännas prioritet. Detta ställningstagande föranleder, såsom närmare skall utvecklas i det följande, vissa ändringar i de sakkunnigas förslag.

I några yttranden har uttalats farhågor för att en tjänstemannaorganisation enligt de i sakkunnigförslaget uppdragna riktlinjerna skulle kunna innebära ett tillbakaträngande av lekmännens inflytande. Jag kan inte dela denna uppfattning. De sakkunniga har starkt understrukit, att beslutanderätten alltjämt skall tillkomma nämndernas ledamöter och att tjänstemännens uppgift enbart blir att biträda nämnderna. Jag anser emellertid att lekmännens medverkan är så betydelsefull, att några missförstånd på denna punkt inte bör få uppstå. I det följande kommer jag därför att förorda vissa jämkningar i sakkunnigförslaget med syfte att starkare framhäva lekmannaledamöternas ansvar.

Med de ändringar som här antytts är jag beredd att i huvudsak tillstyrka taxeringssakkunnigas organisationsförslag samt att förorda att det vid betänkandet fogade förslaget till ny taxeringsförordning lägges till grund för lagstiftning. Jag vill tillägga, att om vad jag i det följande avser att förorda blir godtaget, åtskilliga spörsmål om lönegradsplaceringar m. m. dylikt kommer att aktualiseras. Härtill är jag inte beredd att nu taga slutlig ställning. Hithörande frågor torde få anmälas vid ett senare tillfälle, lämpligen i samband med anslagsberäkningarna för budgetåret 1957/58.

III. Taxeringsarbetet i första instans

Taxeringssakkunniga

Allmänna synpunkter

Under rubriken allmänna synpunkter har de sakkunniga till en början behandlat den vid remissbehandlingen av skattelagssakkunnigas förslag av åtskilliga remissinstanser uppdragna frågan om inte en taxeringsreform borde uppskjutas med tanke på de försök, som pågår i statens organisationsnämnds regi att utnyttja hålkortsmaskiner för längdföring och debitering.

Enligt inhämtade upplysningar avser den pågående undersökningen att utröna möjligheterna att införa hålkortssystem såväl inom folkbokföringsväsendet som inom uppbördsväsendet. I förra avseendet skall hålkortsregistren omfatta kyrkobokförda personer, sådana fysiska personer som beskattas i annan kommun än hemortskommunen, sådana juridiska personer som skall beskattas samt fastigheter. Dessa register avses skola ersätta de nuvarande tryckande registren. Hålkortssystemet inom uppbördsväsendet skall bygga på folkbokföringens hålkortsregister. Med hjälp av för olika arbetsuppgifter framställda hålkort eller av hålkort, tillhörande folkbokföringsväsendet, skall åtskilliga arbetsuppgifter, avseende uträkning, debitering och redovisning av preliminär, slutlig och tillkommande skatt kunna utföras maskinellt. Även taxerings- och debiteringslängder avses skola framställas maskinellt på grundval av hålkorten.

Försöksverksamhet pågår f. n. inom ett fögderi. Förslag rörande spörsmålets tekniska lösning kan väntas föreligga i slutet av 1956. Enligt de sakkunniga torde därefter frågan om införande av hålkortssystem få bli föremål för utredning genom särskilda sakkunniga varför det överslagsvis kan beräknas att den planerade ändringen kan komma till stånd först i början av 1960-talet. En sammankoppling av frågan om taxeringsorganisationen härmed skulle medföra att den avsedda utbyggnaden av denna skulle kunna ta sin början först vid nämnda tid. Då emellertid på grund av allvarliga brister en genomgripande omorganisation av taxeringsväsendet omedelbart syntes aktuell och det av de hittills utförda undersökningarna ännu inte kunde avgöras om hålkortssystemet kunde komma till stånd, har de sakkunniga inte ansett det föreligga skäl att med hänsyn till de berörda planerna underlåta att vidtaga den omorganisation av taxeringsväsendet, som ur andra synpunkter kan vara önskvärd. Skulle planerna på hålkortssystem för uppbördsväsendet komma att genomföras, är det inte uteslutet att taxeringsorganisationen bör bli föremål för ny översyn i samband med den omorganisation av uppbördsväsendet, som då kan komma i fråga.

De sakkunniga har vidare anfört att de vid fullgörande av sitt uppdrag sökt taga hänsyn till det sammanhang som råder mellan taxering och uppbörd så att debiterings- och uppbördsverksamheten inte skall störas utan tvärtom i möjligaste mån underlättas.

De riktlinjer efter vilka arbetet bedrivits framgår av följande uttalanden i betänkandet.

De brister, som vidlåder taxeringsarbetet i första instans, visar sig som skattelagssakkunniga framhållit framför allt däri att stora inkomst- och förmögenhetsbelopp undgår taxering och att statens fiskaliska intressen sålunda inte behörigen tillvaratages. Det bör emellertid betonas, att bristerna även är till förfång för de skattskyldiga. Hit hör t. ex. omotiverade skönstaxeringar, avvikelser från självdeklarationer utan tillräcklig utredning m. m. Sådana brister vållar onödig irritation och medför besvär och kostnader för den skattskyldige, som tvingas överklaga taxeringen. Vad nu sagts ger vid handen att organisation och förfarande måste anordnas så att såväl det fiskaliska intresset som rättssäkerhetskravet blir bättre tillgodosedda än hittills.

Skattelagssakkunniga har vidare visat att en betydande underdeklaration förekommer. Erfarenheten visar, att effektivt arbetande taxeringsmän kan framtaga stora odeklarerade belopp. Redan tillvaron av en effektiv organisation bör vara ägnad att förbättra deklarationsuppgifterna. Denna indirekta verkan är inte den minst viktiga. Att åter åstadkomma en organisation av sådan kvalitet och omfattning att underdeklaration skulle på det hela taget försvinna torde vara utsiktslöst. Man torde kunna utgå från att ju mer marginalen för underdeklaration inskränkes genom en effektivare organisation desto svårare och dyrbarare blir det att ytterligare inskränka på det utrymme för underdeklaration, som alltjämt kvarstår. Både statens ekonomiska intresse och den enskildes krav på rättssäkerhet medför emellertid att man icke bör alltför mycket tveka inför de ökade kostnader en ny taxeringsorganisation kan komma att medföra. Samtidigt bör emellertid hållas i minne att organisationsproblemet till en avsevärd del utgör en avvägningsfråga, där det gäller att väga vad som genom en förbättrad organisation kan ernås i form av ökade skatteintäkter samt riktigare och jämnare taxeringar mot en mer omfattande och kostnadskrävande administration.

Taxeringsorganisationen i första instans

Till frågan om s. k. tjänstemannataxering har framhållits att enighet råder om behovet av en förstärkning av taxeringsorganisationen i första instans. Skattelagssakkunniga hade också — under hänvisning till att grundläggande svagheter i det nuvarande systemet var att arbetet i första instans konstruerats som en bisyssla och att denna bisyssla i betydande omfattning måst anförtros personer utan tillräcklig utbildning för uppgiften — föreslagit att arbetet skulle överflyttas på en kår av heltidsanställda tjänstemän.

En stor majoritet bland remissinstanserna hade tillstyrkt förslaget härutinnan eller lämnat det utan erinran, medan en grupp förordat att den

nuvarande organisationen skulle bibehållas med den förstärkningen att till underlättande av ordförandenas och kronoombudens arbete skulle tillhandahållas biträdeshjälp för rutinarbete och kvalificerad hjälp för granskning av mer invecklade taxeringsfall.

Taxeringssakkunniga — som i detta sammanhang hänvisat till att föredragande departementschefen i direktiven givit ett mycket klart uttryck för den uppfattningen, att lösningen av frågan om en förbättrad taxeringsorganisation i första instans måste vinnas genom någon form av tjänstemannataxering — har även för sin del funnit övervägande skäl tala härför. De sakkunniga anför.

Det ekonomiska livets och skattelagstiftningens tilltagande komplicering är sådan, att granskningsuppgifterna och det tekniska arbete, som fordras för taxeringen, icke längre torde tillfredsställande kunna behärskas av personer, som — ofta utan särskild utbildning — sysslar härmed endast en kortare tid av året. Bristande kunskap och träning medför förluster för det allmänna och icke sällan rättsförluster för de skattskyldiga. Enbart en förlängning av tiden för taxeringsarbetet synes icke tillräcklig för att bota de här anmärkta bristerna; en sådan åtgärd kan knappast ersätta vad som brister i kunskap och teknisk rutin.

Den biträdeshjälp för rutinarbeten, som, därest den nuvarande organisationen skulle bibehållas, behöver tillhandahållas ordförandena, synes förutsätta inrättande av en särskild kår av heltidsanställda biträden. De göromål det här är fråga om, t. ex. längdföring, är av sådan art att de fordrar en insikt och träning, som knappast kan föreligga hos tillfälligt anställd personal. Kvalificerad hjälp för svårare taxeringsfall är redan nu avsedd att lämnas av de nuvarande taxeringskonsulenterna. Trots detta förekommer de av skattelagssakkunniga påtalade bristerna i taxeringsarbetet. Det kan därför ifrågasättas om inte ett bibehållande av den nuvarande organisationen förutsätter heltidsanställda konsulenter för de svårare taxeringsfallen. Om man emellertid även med bibehållande av den nuvarande organisationen skulle tvingas anställa tjänstemän för såväl rutinarbete som granskningsuppgifter synes det mest rationellt att på en gång ta steget fullt ut och införa tjänstemannataxering i nyss antydd mening.

En omständighet som särskilt talar för anställande av tjänstemän för både granskning- och rutinuppgifter är ordförandens ställning i den nuvarande organisationen. Välbekant torde vara att kronoombudsinstitutionen icke fungerar på sätt ursprungligen avsetts. I själva verket torde kronoombudet regelmässigt endast intaga ställningen av biträde åt ordföranden. Ordföranden uppbär sålunda även de funktioner, som avsetts skola tillkomma kronoombudet bl. a. den att tillvarataga det allmännas intresse. Detta jämte den omständigheten att ordföranden merendels själv utför undersöknings- och kontrollarbetet torde i viss omfattning ha medfört att allmänhetens tilltro till ordförandens och nämndens opartiskhet på ett betänkligt sätt rubbats och en radikal förändring av ordförandens ställning synes därför nödvändig.

Om en förlängning av tiden för taxeringsarbetet skall kunna ske, måste iakttagas att prövningsnämndens arbete inte förhindras eller fördröjes. Vid en förlängning av tiden får man utgå från att arbetet med samma års taxering skall fortgå samtidigt i båda instanserna. För att detta skall bliva möj-

ligt fordras en noggrann ordning och reda i fråga om det expeditionella i första instans och vidare är det nödvändigt, att en ganska stark central ledning av taxeringsarbetet inom länet kan göra sig gällande. Detta torde endast kunna uppnås om tjänstemannataxering införes.

Under de senare åren har allmänt framhållits svårigheterna att rekrytera ordföranden och kronoombud. Även om den nuvarande organisationen förstärkes med biträden och viss kvalificerad hjälp ställes till förfogande synes uppdragen fortfarande komma att vara tyngande, besvärliga och framför allt på grund av ordförandens dubbelställning obehagliga. Man synes därför kunna förutsätta, att rekryteringssvårigheterna alltjämt skulle bestå.

I detta sammanhang har starkt betonats att med tjänstemannataxering inte avses annat än att utredning och expeditionellt arbete skall utföras av tjänstemän. *Beslutanderätten* bör alltjämt ligga hos taxeringsnämnder med förtroendevalda ledamöter. De sakkunniga anser att en tjänstemannataxering i denna bemärkelse är ägnad att snarare öka än minska dessa ledamöters inflytande.

I taxeringsnämndernas organisation och sammansättning har inte föreslagits andra ändringar än sådana som följer av förslaget om införande av tjänstemannataxering. Då den tjänsteman, som skall biträda taxeringsnämnden, bl. a. får till uppgift att bevaka det allmännas intresse, skall uppdragen som kronoombud falla bort liksom också de nuvarande uppdragen som taxeringskonsulenter. I fråga om ordföranden anföres.

Ordförande i taxeringsnämnden bör utses på samma sätt och efter samma grunder som hittills. Då i taxeringsnämndens arbete kommer att deltaga en taxeringsintendenten underställd befattningshavare synes det knappast lämpligt att till ordförande utse annan vid länsstyrelsens taxeringssektion anställd tjänsteman. Detta kunde nämligen ge sken av att taxeringen fastställdes av dessa båda tjänstemän och kanske också i realiteten verka minskande på nämndens inflytande. Principen bör med andra ord vara att till ordförande utses någon betrodd och med ortserfarenhet utrustad person, som inte har att i sin ordinarie verksamhet syssla med taxeringsarbete. Att vi inte velat direkt inskriva en regel härom i taxeringsförordningen sammanhänger med att undantagsvis och alldeles särskilt under ett övergångsskede länsstyrelserna bör ha möjlighet att mera fritt utse ordförande i taxeringsnämnd.

Då — som nedan framhålles — ordförandens uppgifter kommer att reduceras högst väsentligt, bör det för uppdraget utgående arvodet avvägas med hänsyn härtill. Den nuvarande synnerligen invecklade och arbetskrävande metoden att fastställa arvodena bör avskaffas. Arvodena föreslås skola utgå med för varje distrikt av länsstyrelsen för perioder om fem år fastställt belopp.

Då arbetsuppgifterna, som avses för de föreslagna tjänstemännen, omfattar både enkla rutinuppgifter och högt kvalificerade uppgifter, har föreslagits att organisationen skall omfatta dels mera kvalificerade tjänster, taxeringsassistenter och förste taxeringsassistenter, dels biträden åt dessa.

Taxeringsassistenterna, i löneställning likställda med icke-ordinarie lands-

kanslister, skall huvudsakligen inom de lokala taxeringsnämnderna handha granskningS- och utredningsarbetet ävensom föredragningen av ärendena, medan motsvarande uppgifter inom de särskilda taxeringsnämnderna för taxering av juridiska personer skall uppdragas åt förste taxeringsassistenter i 27 lönegraden. Dessa tjänstemän skall biträda taxeringsnämnderna och såtillvida vara underställda dem som de — där ordföranden eller nämnden finner ytterligare utredning eller åtgärder i visst taxeringsärende nödvändiga — i princip skall vara skyldiga att införskaffa den ytterligare utredningen eller vidtaga de ifrågasatta åtgärderna. Däremot avses icke att dessa tjänstemän skall vara ledamöter av nämnderna. De skall i organisatoriskt hänseende som länsstyrelsetjänstemän närmast sortera under taxeringsintendenterna och bör därför rimligen inte få deltaga i besluten om taxering. I samma riktning verkar det av skattelagssakkunniga framhållna skälet att härigenom undvikes att de personer, som verkställer utredningar, också skulle ha att slutligt bedöma dem. Däremot skall de tilläggas rätt och skyldighet att i sådana fall, då av dem framlagda förslag till taxering inte följts, i nämndens protokoll anteckna detta.

Taxeringsassistenterna, förste taxeringsassistenterna och de biträden, som skall tillhandagå de senare, skall alltså som länsstyrelsetjänstemän närmast sortera under taxeringsintendenten.

De biträden däremot, som skall tillhandagå taxeringsassistenterna, har ansetts böra tillhöra de lokala skattemyndigheternas biträdespersonal. Denna anordning har — utom på den lokala placeringen av taxeringsorganisationen i första instans, för vilken i det följande skall närmare redogöras — grundats på följande överväganden.

Ända sedan den nya fögderiindelningen tillkom år 1946 har ett av de svårare problemen då det gällt att beräkna behovet av arbetskraft för de lokala skattemyndigheterna varit att dessa myndigheters arbetsbörda varit mycket ojämnt fördelad över året. Efter en betydande anhopning av göromål under senare halvåret, som varar till dess preliminärdebetsedlarna expedierats i slutet av februari, inträder på häradsskrivarkontoren i mars en period, kännetecknad av relativt liten arbetsbörda. Först i slutet av maj, då de nya taxeringslängderna inkommer från taxeringsnämndsordförandena, stegras arbetsbördan ånyo. Härtill har hänsyn tagits vid bestämmandet av antalet biträdestjänster på varje fögderi. Antalet har helt naturligt inte kunnat bestämmas efter arbetskraftsbehovet under de perioder arbetsbördan är störst, ty detta skulle medfört överorganisation under de tider arbetsbördan är mindre, men å andra sidan har antalet heller icke kunnat bestämmas efter arbetskraftsbehovet under den relativt korta del av året då detta varit fallet. Följden har blivit att under perioden mars—maj föreligger en viss arbetskraftsreserv å fögderierna medan ett behov av tillfällig arbetskraft yppar sig framför allt under senare halvåret. Förhållandet har observerats av landskamreraren *Alarik Wigert* i hans den 17 de-

cember 1952 avlämnade promemoria angående fögderiindelningen och häradsskrivarkontorens organisation. I promemorian framkastades att denna arbetskraftsreserv skulle — till fördel för såväl häradsskrivarorganisationen som taxeringsväsendet — kunna under vårmånaderna utnyttjas för rutinuppgifter i taxeringsarbetet.

Även med den konstruktion av taxeringsorganisationen i första instans, som av taxeringssakkunniga förordas, bör rimligen de hos häradsskrivarna redan anställda biträdena tas i anspråk för taxeringsarbetet i den mån så kan ske. Det förhåller sig också så att den kvantitet av biträdesarbete, som måste utföras innan deklarationerna kan övertagas av taxeringsassistenten för granskning, är väl så stor som den som återstår sedan taxeringen fastställts. Vidare är det ytterst viktigt att det förberedande biträdesarbetet utföres så snabbt som möjligt så att det egentliga granskningsarbetet kan komma igång. Behovet av arbetskraft i biträdesställning torde därför vara störst i början av taxeringsperioden. Under den senare delen av taxeringsperioden — som av det följande framgår föreslås en förlängning av denna till den 1 oktober — minskar efter hand behovet av sådan arbetskraft. Efter den 1 oktober kommer biträdena att behöva anlitas endast i ganska ringa utsträckning för efterarbete.

Häradsskrivarorganisationen bör alltså förstärkas med det antal biträden som motsvarar behovet för taxeringsarbetet. Samtidigt skulle häradsskrivaren åläggas att tillhandahålla taxeringsassistenten behövligt antal biträden för taxeringsarbetet. Under den tid dessa biträden sysslar med sådant arbete skulle de stå under ledning av vederbörande taxeringsassistent. På detta sätt kommer de nyanställda biträdena in i en redan existerande biträdeskår med normala befordringsmöjligheter. Även om de arbetsuppgifter, som avses skola tillkomma taxeringsbiträdena, i regel är ganska enkla förekommer likväl däribland sådana av högre kvalitet. Genom anslutningen till den större organisationen möter inte något hinder att för sådana uppgifter avdela biträden av högre grad än kontorsbiträden.

De sakkunniga har uttalat att vissa möjligheter till konflikter rymmes inom en sådan organisation. Det framhålles emellertid samtidigt, att eftersom både häradsskrivare och taxeringsassistenter ytterst lyder under länsstyrelsen och de båda tjänstemännen var för sig ur sina särskilda synpunkter har intresse av att taxeringsarbetet bedrives snabbt och riktigt, skall konfliktsituationer endast undantagsvis behöva uppkomma. Något allvarligt hinder mot anordningen anses inte möta på denna grund.

Orsakerna till att de sakkunniga icke velat underställa taxeringsassistenterna häradsskrivarna har redovisats på följande sätt.

Anledningen härtill är att det måste anses vara av största vikt att taxeringsassistenterna sorterar under taxeringssektionen och står under taxeringsintendentens ledning. Taxeringsassistenterna måste av taxeringsinten-

denten kunna åläggas att i sitt granskning- och utredningsarbete följa intendentens direktiv. Detta är en ofrånkomlig förutsättning för enhetlighet och effektivitet; taxeringsintendenten är ju även den som, under landshövdingen, har att svara för taxeringsarbetets ändamålsenliga bedrivande inom länet. Härtill kommer följande. Häradsskrivare sorterar närmast under uppbördssektionen och därigenom under landskamreraren. Med hänsyn till angelägenheten av att fastlägga prövningsnämndens ställning såsom en verklig prövningsinstans med en objektivitet, som inte av de skattskyldiga kan ifrågasättas, vore det föga önskvärt med en ordning enligt vilken taxeringsassistenterna i sin utredande verksamhet ytterst sorterade under prövningsnämndens ordförande.

Det bör vidare uppmärksammas att den organisation för taxeringsarbetet, som nu föreslås, skall gälla jämväl för städerna med egen uppbördsförvaltning. I dessa städer har hittills åtskilligt av det arbete, som nu avses skola ombesörjas av biträden, verkställts av personal vid uppbördsverken. Den omfattning, vari detta sker, varierar för de olika städerna. Vi tillåter oss i detta hänseende hänvisa till vad landskamreraren *Harald Whitefield* anfört i sin den 31 januari 1949 avlämnade utredning med förslag angående rätt för kommun att träffa särskilda anstalter för taxeringsarbetet (stencilerad, s. 53 ff). Det synes oklokt att rubba på denna redan existerande biträdesorganisation. Å andra sidan bör även i dessa städer de granskande tjänstemännen — taxeringsassistenterna — vara statstjänstemän; detta ligger också i linje med att kostnaderna för ersättningar åt taxeringsnämndsordförande och kronoombud även i de berörda städerna hittills bestritts av statsverket.

Vid överväganden om var taxeringsassistenterna skall placeras — vid länsstyrelserna eller de lokala skattemyndigheterna — har de sakkunniga, som framgår av det förut sagda, funnit övervägande skäl tala för att huvuddelen av organisationen knytes till de lokala skattemyndigheterna. De sakkunniga har sålunda föreslagit att taxeringsassistenterna och deras biträden skall placeras vid dessa myndigheter och förste taxeringsassistenterna och deras biträden vid länsstyrelserna.

För en placering hos de lokala skattemyndigheterna talar enligt de sakkunniga huvudsakligen följande skäl. I granskningsarbetet blir den nya personalen beroende eller betjänt av tillgång till mantals- och taxeringslängder, som finnes tillgängliga såväl på länsstyrelsen som hos de lokala skattemyndigheterna, men dessutom av deklarationer för preliminär taxering, arbetsgivarregister, lagfartsförteckningar, debiteringslängder, jordregisterutdrag m. fl. handlingar, vilka endast finnes hos den lokala skattemyndigheten. Tidsödande resor till och från sammanträden behöver inte förekomma, därest assistenten är placerad vid den lokala skattemyndigheten och har sin bostad i orten. Man torde kunna utgå från att sammanträdena — i vart fall såvitt det gäller södra och mellersta Sverige — regelmässigt kan hållas på den lokala skattemyndighetens kontor.

En placering i orten medför därjämte att kommunikationen med de skatt-

skyldiga i hög grad underlättas. Detta är till förmån såväl för taxeringsassistenten som — i måhända ännu högre grad — för de skattskyldiga. De sakkunniga uttalar, att ett lyckligt genomförande av en ny taxeringsorganisation förutsätter en decentralisering.

Ytterligare skäl talar enligt de sakkunniga för en placering hos de lokala skattemyndigheterna.

Taxeringsassistentens utredningsarbete måste i hög grad underlättas då han lättare kommer att ha tillgång till de vanliga upplysningskällorna såsom arbetsgivare och indrivningsmyndigheter. Vidare kan han utan svårighet förvärva den orts- och personkännedom, som åtminstone i landsbygdsdistrikt är en förutsättning för en riktig taxering. Genom placeringen hos en redan i ortens förhållanden insatt tjänsteman kan man förvänta att taxeringsassistenten icke ens i början av sin tjänstgöring behöver stå främmande för dessa.

Placeringen vid de lokala skattemyndigheterna torde därjämte enligt de sakkunnigas uppfattning medföra att lokalfrågan lättare kan lösas. I många fall torde de lokala skattemyndigheterna redan disponera över utrymmen, som medger inplacering av det antal tjänstemän varom här är fråga. Där så inte är fallet får ökat utrymme tillföras de lokala skattemyndigheterna; detta torde vara mindre svårt än att genomföra den mycket väsentliga ökning av länsstyrelsernas lokalutrymmen, som det andra alternativet förutsätter. De sakkunniga erinrar om att den övergångstid, under vilken organisationen är avsedd att genomföras, medför att hela lokalfrågan inte omedelbart måste lösas.

Införes metoden att debitera skatt med hålkortsmaskin, räknar de sakkunniga med att de lokala skattemyndigheterna alltjämt blir behövliga. De sakkunniga påpekar att dessa myndigheter därigenom skulle befrias från en mycket stor del av sina nuvarande uppgifter. Fråga kan därför uppkomma om att tillägga dem nya arbetsuppgifter. Även mot denna bakgrund anser de sakkunniga den föreslagna placeringen särskilt motiverad.

De skäl som anförts för en placering av taxeringsassistenterna vid de lokala skattemyndigheterna har enligt de sakkunniga — då det gäller förste taxeringsassistenterna, vilka huvudsakligen skall sysselsättas med taxering av juridiska personer — inte samma betydelse. Härom anföres.

Orts- och personkännedomen har härvid icke samma värde; inte heller de i det föregående omnämnda handlingarna angående preliminärskatten m. m. Däremot finnes på länsstyrelsen tillgång till t. ex. föreningsregistret. Ofta förhåller det sig så att huvudparten av bolagen har sitt säte i residensstaden och en placering där av de tjänstemän som sysslar med taxering i första instans av bolag ter sig ur den synpunkten naturlig. Vidare uppkommer härvid ej sällan problem, för vilkas lösning den vid taxeringssektionen förefintliga sakkunskapen kan behöva anlitas. Vid länsstyrelserna förvaras också de juridiska personernas deklarationer för tidigare år. Det

förekommer t. ex. i samband med avskrivningsfrågor att deklarationer för åtskilliga år tillbaka måste genomgås.

Det behövliga antalet taxeringsassistenter har av de sakkunniga endast överslagsvis kunnat beräknas. Till utgångspunkt har därvid tagits att en taxeringsassistent genomsnittligt borde kunna medhinna granskning av 8—10 000 deklarationer. Härvid förutsätter de sakkunniga att en månad av taxeringsperioden kan komma att bortfalla på grund av semester och sjukdom samt att taxeringsdistrikten, som i storlek varierar ganska avsevärt, kommer att omfatta 2—3 000 deklarationer och endast i undantagsfall göres mindre.

Under dessa förutsättningar och med hänsyn till att antalet självdeklarationer rör sig omkring 4 250 000 beräknas 500 taxeringsassistenter erfordras. Härav skulle 30 vara förste taxeringsassistenter.

Med hänsyn till de omfattande uppgifter som enligt förslaget skall åvila biträdena har de sakkunniga inte ansett sig kunna räkna med mindre antal än 500 d. v. s. ett biträde per assistent.

Ledningen och övervakningen av tjänstemännen i första instans skall enligt förslaget åvila taxeringsintendenten, som härvid skall äga uppdraga den omedelbara övervakningen åt taxeringsinspektörer — såvitt avser taxeringsassistenterna — och länsrevisorn — såvitt avser förste taxeringsassistenterna. För att fullfölja sina uppgifter härutinnan och för taxeringsnämndernas information t. ex. i fråga om ny skattelagstiftning skall taxeringsintendenten eller av honom förordnade tjänstemän äga rätt att närvara vid taxeringsnämndernas sammanträden.

Då det knappast synes möjligt att på en gång rekrytera hela antalet taxeringsassistenter föreslås i betänkandet att organisationen skall utbyggas under en tid av fem år med början taxeringsåret 1958. I ett medelstort län skulle då behöva anställas 2—3 taxeringsassistenter årligen. Om utbyggnaden anför de sakkunniga vidare.

Utbildning av den årgång taxeringsassistenter som skall träda i funktion taxeringsåret 1958 synes kunna påbörjas på hösten 1957. Möjligt är dock att rekryteringen till en början får ske ur redan utbildad personal, landskanslister, andra befattningshavare vid länsstyrelserna eller häradsskrivarkontoren och där så kan finnas möjligt bland de nuvarande taxeringsnämndsordförandena och kronoombuden.

De först tillsatta taxeringsassistenterna bör placeras på relativt enkla distrikt för att där prövas. Längre fram och i samband med att en ny årgång tillkommer bör de tidigare anställda flyttas till något svårare distrikt, varvid de nytillkomna får övertaga de enklare distrikten o. s. v.

Att den första, något erfarna årgången insättes på enklare distrikt är motiverat av att de ifrågavarande tjänstemännen kommer att utföra ett nydaningsarbete, då den nya ordningen första gången genomföres. Där-

jämte vinnes att de minst rutinerade av de nuvarande ordförandena, som regelmässigt innehar uppdrag i de enklare distrikten, först kommer in under den nya ordningen. Genomföres principen konsekvent så att det femte året assistenter tillsättes i de besvärligaste distrikten blir följden också att de kunnigaste taxeringsmännen inom den nuvarande organisationen kommer att längst bibehållas vid sina uppdrag. För de alldeles nyutbildade taxeringsassistenterna vinnes slutligen att de kan förvärva erfarenhet i de enklare distrikten först för att därefter successivt övergå till allt svårare uppgifter.

Det betonas att mycken uppmärksamhet måste ägnas organisationen under utbyggnadstiden. Bl. a. anföres.

Framför allt är det nödvändigt att på ett så tidigt stadium som möjligt söka bedöma, huruvida en nyanställd taxeringsassistent besitter de egenskaper som krävs av en taxeringsfunktionär. Det bör starkt understrykas att den aspiranttid den nyanställde taxeringsassistenten har att genomgå verkligen blir en prövotid, under vilken olämpliga personer skall entledigas. De uppgifter, som skall ankomma på dessa befattningshavare, är alltför grannlaga och viktiga för att någon eftergift av kravet på lämplighet skall kunna medges.

Samtidigt som den första årgången taxeringsassistenter anställes på hösten 1957, skall också den andra årgången anställas och dess utbildning påbörjas; hösten 1958 anställes de som skall träda i funktion 1960 etc.

Av olika skäl förutser de sakkunniga att den nuvarande organisationen undantagsvis kan komma att bestå i något taxeringsdistrikt ytterligare något år.

Det skall ankomma på länsstyrelsen att bestämma i vilken ordning utbyggnaden skall ske.

I fråga om förste taxeringsassistenterna anför de sakkunniga.

I princip skall beträffande *förste taxeringsassistenterna* gälla detsamma som för taxeringsassistenterna. Då på de flesta länsstyrelser endast en skall anställas och då denne bör rekryteras ur den förefintliga revisionspersonalen föreligger icke något hinder att redan hösten 1957 tillsätta dessa tjänster. Det synes emellertid lämpligt att lämna länsstyrelserna frihet att när som helst under de fem uppbyggnadsåren anställa förste taxeringsassistent.

Biträdestjänsterna föreslås skola tillsättas jämsides med taxeringsassistent- och förste taxeringsassistenttjänsterna.

Beträffande rekrytering, utbildning, löneplacering, befordran m. m. av biträdestjänsterna, vilka skall ingå i länsstyrelsens, häradsskrivarnas och uppbördsverkens personal, synes — enligt de sakkunniga — några svårigheter knappast behöva uppstå.

Taxeringsassistenterna föreslås, som förut omnämnts, i lönehänseende skola jämställas med icke-ordinarie landskanslister, för vilka enligt Kungl. brev den 12 december 1952 gäller följande befordringsgång: Cf 13 under

ett och ett halvt år, Ce 15 under ett och ett halvt år, Ce 17 under ett år med slutlig placering i Ce 19.

De sakkunniga finner det ofrånkomligt att för dessa tjänstemän skapa rimliga befordringsmöjligheter, då det inte kan anses förenligt med det allmännas intresse att inrätta en stor kår av tjänstemän i de lägre mellanlönegraderna utan att sörja därför. Taxeringsassistenterna föreslås skola kunna befordras till landskanslister (Ca 21), förste landskanslister (Ca 25) och häradsskrivare (Ca 27, 29). De sakkunniga framhåller emellertid, att dessa befordringsmöjligheter får anses förhållandevis små, samt anför vidare.

Anledning finns därför att överväga, huruvida inte några av taxeringsassistenttjänsterna skulle kunna placeras i något högre lönegrad, förslagsvis i Ca 21. Med hänsyn till skillnaden i kvalitet på arbetsuppgifter synes det inte oriktigt att placera taxeringsassistenter med tjänstgöring i särskilda distrikt eller i andra distrikt av motsvarande svårighetsgrad i denna lönegrad. Med tanke på den långa utbyggnadstiden är det knappast nödvändigt att i detta sammanhang ta ställning till frågan. Vi har också avstått från att framlägga något förslag men förordar att frågan upptages till prövning, då organisationen utbyggts. Det kan antagas att man då lättare och säkrare kan överväga behovet av sådana tjänster.

Förste taxeringsassistenterna föreslås skola placeras i lönegraden Ca 27 och rekryteras ur länsstyrelsernas revisionspersonal för att kunna befordras till förste taxeringsrevisor i lönegraden Ca 29 eller högre tjänster inom taxeringssektionerna. Med hänsyn till de viktiga uppgifter, som skall åvila dessa tjänstemän, föreslås, att som kompetenskrav skall uppställas dels examen vid handelshögskola dels minst tre års tjänstgöring vid taxeringssektion.

Då den erfarenhet som kan vinnas genom taxeringsarbete i första instans måste anses synnerligen värdefull för arbetet inom taxeringssektion, förordas härjämte att som kompetenskrav för tjänster som förste taxeringsrevisor i lönegraden Ca 29 och länsrevisor uppställes ett års tjänstgöring såsom förste taxeringsassistent. Genom tjänstebyten mellan förste taxeringsrevisorer och förste taxeringsassistenter skulle förvärvet av sådan kompetens kunna underlättas. Alternativt kunde i stället för att inrätta tjänster som förste taxeringsassistenter antalet förste taxeringsrevisorer i lönegraden Ca 27 utökas och som ett tjänsteåliggande uppdras åt sådana befattningshavare att fungera som förste taxeringsassistenter.

De sakkunniga omnämner slutligen i detta sammanhang att titeln taxeringsassistent f. n. är tjänstetitel för den personal inom den reglerade befordringsgången för taxeringsrevisorer, som icke uppnått slutlönegraden. Det föreslås att denna tjänstetitel utbytes mot titeln taxeringsrevisor.

Tiden för taxeringsarbetet

Taxeringssakkunniga finner i likhet med skattelagssakkunniga ofrånkomligt att förlänga taxeringsperioden. Härom anföres.

Som förut framhållits, är enbart den omständigheten att taxeringen föreslås skola ombesörjas av heltidsanställda tjänstemän tillräckligt skäl för att föreslå förlängning av taxeringsperioden. Under förutsättning att taxeringsarbetet får fortgå till den 1 oktober har antalet taxeringsassistenter, som behöver anställas, beräknats till 500. Skulle den nuvarande taxeringsperioden bibehållas, innebure detta att mer än dubbla antalet skulle behövas. Antalet biträden måste jämväl uppräknas i motsvarande mån. En sådan organisation synes otänkbar i synnerhet som svårlösta problem skulle uppstå då det gäller att sysselsätta personalen under övrig tid av året.

Då någon förändring av tidpunkten för avgivande av självdeklarationer inte kan ifrågasättas, återstår enligt taxeringssakkunniga inte annat än att som skattelagssakkunniga föreslagit förlänga taxeringsperioden framåt i tiden. Däremot har taxeringssakkunniga inte funnit sig kunna förorda en uppdelning av taxeringstiden i två perioder — såsom skattelagssakkunniga föreslagit — med rätt för taxeringsnämnden att under den senare perioden till behandling upptaga taxering som under den första antingen inte hunnit tillräckligt utredas eller av annan anledning anses böra ändras. Som skäl för sin ståndpunkt anför taxeringssakkunniga.

Anordningen med preliminära beslut medför att åtskilliga taxeringar, som införts i längderna, senare kommer att ändras. Ofta skulle ändringen komma så sent att den lokala skattemyndigheten redan påbörjat arbetet med debiteringen och sålunda utfört ett arbete, som redan från början varit utan mening. Man kan också vänta att antalet ändringar i taxeringslängderna (eventuellt ändringslängder) kan bli så stort att situationen skulle bli förvirrande för debiteringsmyndigheterna och utgöra en ytterligare källa till fel och misstag.

Det ligger i den skattskyldiges intresse att så snart som möjligt få besked om sin taxering. En uppdelning på preliminär och slutlig behandling skulle medföra att åtskilliga skattskyldiga, som haft den uppfattningen att deras taxeringar varit godkända, får dessa omprövade. Ett alldeles nytt irritationsmoment skulle härigenom skapas.

Den av skattelagssakkunniga förordade ordningen skulle vidare medföra en sammanblandning av taxeringsnämndens och prövningsnämndens arbetsuppgifter.

Vid sina överväganden om en förlängning av taxeringsperioden har de sakkunniga i första hand funnit det nödvändigt att ta hänsyn till sambandet mellan taxering och uppbörd. Tiden torde, uttalar de sakkunniga, inte kunna utsträckas längre än att hänsyn till taxeringarna kan tagas vid utfärdande av debetsedlar å slutlig skatt. Eftersom tidpunkten för expedition av dessa debetsedlar — den 15 december — framför allt med hänsyn till de skattskyldigas anspråk på att inom rimlig tid erhålla redovisning för inbetald preliminärskatt inte kunde skjutas framåt i tiden, måste tidpunkten för taxeringsarbetets avslutande fastställas så att debiteringsarbetet kan avslutas inom föreskriven tid.

De sakkunniga föreslår att tiden för taxeringsarbetets avslutande skall fastställas till den 30 september samt att besluten om taxering skall fattas

successivt, varvid längdföring och underrättelse om eventuella avvikelser likaledes verkställes undan för undan. I samband härmed föreslås att den nuvarande fasta besvärstiden ersättes med en rörlig sådan.

Frågan om att fastställa taxeringarna successivt hade tidigare övervägts av beskattningsorganisationssakkunniga (SOU 1942: 49 s. 186), som inte ansett sig kunna förorda denna ordning. Härvid hade åberopats att taxeringsnämnden inte skulle kunna korrigera taxeringar, som beslutats i början av taxeringsperioden, med hänsyn till senare inkomna uppgifter eller upplysningar, samt att prövningsnämnden, som med den ifrågasatta ordningen kunde antagas få börja sitt arbete tidigare, inte heller skulle kunna ändra ett fattat beslut, oaktat så kunde finnas påkallat.

Härtill anför taxeringssakkunniga.

Invändningen att taxeringsnämnden inte i slutet av taxeringsperioden skulle kunna ändra ett tidigare beslut torde inte vara avgörande då ändring kan ske i prövningsnämnden. Flertalet av dessa ändringsfall torde hänföra sig till sådana från andra taxeringsnämnder erhållna uppgifter, som beskattningsorganisationssakkunniga omnämner. Än mindre betydelse torde invändningen böra tillmätas då — som nedan i avsnittet om prövningsnämnden föreslås — landskamreraren tillägges rätt att å prövningsnämndens vägnar ensam besluta i enklare fall. Det synes också kunna förväntas att underrättelseverksamheten taxeringsnämnderna emellan skall gå snabbare och smidigare då den omhänderhas av tjänstemän än vad nu är fallet. Antalet ändringsfall torde redan på denna grund komma att nedgå.

Vad den andra invändningen beträffar synes inte heller den vara av sådan art att den bör hindra en omläggning. Prövningsnämndsarbetet pågår för närvarande från i huvudsak augusti ena året till juli andra året. Det kan därför inte heller undvikas att fall förekommer då en redan prövad taxering senare finnes ha bort fastställas på annat sätt än prövningsnämnden gjort.

Taxeringssakkunniga framhåller att en sådan ordning skulle medföra fördelar för åtskilliga skattskyldiga, som skulle erhålla besked om sin taxering tidigare än nu och för prövningsnämnderna — däri inbegripet mellankommunala prövningsnämnden — som skulle kunna påbörja arbetet tidigare.

Härefter tar de sakkunniga upp sambandet mellan taxering och debitering till behandling. Efter en beskrivning av debiteringsrutinen, vartill här må hänvisas (s. 91 i betänkandet), anför de sakkunniga.

Om taxeringsperioden skall förlängas till den 1 oktober måste ändringar och förskjutningar företagas i den angivna rutinen. Taxeringslängderna, som tidigare avlämnats i maj—juni, kommer efter den nya ordningen att föreligga i motsvarande skick först i början av oktober. Att från denna tid till mitten av december medhinna debiteringsarbetet torde icke vara möjligt. Det synes därför nödvändigt att vissa av de ovan angivna arbetsmomenten för debitering företages under löpande taxeringsperiod. Eftersom längdföringen skall ske hos den lokala skattemyndigheten möter det inte något hinder att disponera längderna även för debiteringsarbete. Detta bör i den mån så kan ske verkställas successivt allteftersom längdföringen fortskrider. Ett liknande förfarande har enligt inhämtade upplysningar redan till-

lämpats vid häradsskrivarkontor, där häradsskrivaren varit taxeringsordförande och därför disponerat över längderna under taxeringsperioden.

Av de i debiteringsrutinen ingående åtgärderna kan — enligt de sakkunniga — de som vidtages före debetsedelsutskrivningen verkställas successivt. Denna och följande åtgärder ävensom sådana summerings- och avstämningsarbeten, som kan företagas först sedan alla taxeringar införts i längderna, skulle kvarstå till efter taxeringsperiodens utgång. De sakkunniga anför.

Även om debiteringsarbetet i möjligaste mån bedrives successivt kommer sålunda en avsevärd del att kvarstå till efter taxeringsperioden och medföra en viss arbetsanhopning för lokala skattemyndigheterna. Emellertid kan — någon tid efter taxeringsperiodens utgång — de till taxeringsarbetet anlitade biträdena i stor utsträckning utnyttjas för debiteringsarbetet. Även taxeringsassistenterna torde som tidigare framhållits under någon tid kunna utnyttjas; speciellt lämpligt torde det vara att genom dessa tjänstemän från häradsskrivarna avlasta arbete med mantalsskrivningen, som infaller samtidigt med det mest pressande debiteringsarbetet.

Samordnandet av arbetet inom de särskilda nämnderna för taxering av juridiska personer och de lokala skattemyndigheternas arbete erbjuder särskilda problem, varom de sakkunniga anför.

Längdföringsarbetet i dessa nämnder avses skola ske vid länsstyrelserna och längderna skulle därigenom inte disponeras av de lokala skattemyndigheterna. Ett successivt genomfört debiteringsarbete torde i regel knappast kunna komma i fråga. I förhållande till hela antalet skattskyldiga utgör de juridiska personerna en ringa del. För de lokala skattemyndigheterna i allmänhet bör det därför icke vara av någon större betydelse om debiteringsarbetet beträffande dessa skattskyldiga helt förlägges till tiden efter taxeringsperiodens utgång.

De sakkunniga har för den händelse vad sålunda föreslagits skulle befinnas alltför pressande föreslagit följande alternativ.

För att de lokala skattemyndigheterna skall bliva i stånd att under löpande taxeringsperiod summera och avstämma en del av taxeringarna upprättas två taxeringslängder. I den ena, vilken liksom hittills framställes genom tryck, skall samtliga skattskyldiga upptagas. I denna, som föreslås skola avlämnas den 1 juni (junilängden), skall införas alla de taxeringar, som då fastställts, bl. a. de som i andra instans skall handläggas av mellankommunala prövningsnämnden. Beträffande återstående skattskyldiga göres — lämpligen med stämpel — hänvisning till den andra taxeringslängden. Denna, som skall upprättas manuellt och avlämnas den 1 oktober (oktoberlängden), kommer att upptaga alla taxeringar som fastställes under tiden juni—september och utgör, sedan den sammanbundits med junilängden, i princip en bilaga till eller en del av denna.

Genom en sådan anordning skulle det bli möjligt att helt genomföra debiteringsrutinen beträffande de taxeringar — de till antalet flesta — vilka upptagits i junilängden.

De sakkunniga framhåller att en förlängning av taxeringsperioden kommer att medföra vissa problem då det gäller att tillgodose det behov av kunskap om taxeringsutfallet som föreligger för det kommunala och statliga budgetarbetet m. m. Härom hänvisas till betänkandet s. 94.

Arbetsgången i första instans

Under denna rubrik har de sakkunniga till en början redovisat vissa förslag rörande förfarandet i första instans.

I fråga om omröstning erinras om stadgandet i 112 § taxeringsförordningen, enligt vilket vid lika röstetal den mening skall gälla, som länder till den skattskyldiges förmån. Därest denna grund inte kan tillämpas har ordföranden utslagsröst. De sakkunniga anför.

Bestämmelsen synes föga rationell. I vissa fall kan det vara svårt att avgöra vilken mening, som är för den skattskyldige fördelaktigast. I tillspetsade lägen synes bestämmelsen kunna föranleda upprepade omröstningar i samma ärende, nämligen först i sakfrågan, vilken utfaller med lika röstetal, vidare om den ifrågavarande grunden kan tillämpas och slutligen om vilken mening, som verkligen är fördelaktigast.

Då genom den föreslagna omorganisationen taxeringsnämndsordföranden kommer att intaga ställningen som opartisk ledamot och följaktligen har som enda uppgift att pröva i taxeringsärende förebragt material och utredning, synes den berörda bestämmelsen böra förenklas till en föreskrift att ordföranden i taxeringsnämnd skall ha utslagsröst. Detsamma bör gälla beträffande ordföranden i prövningsnämnd. Ur rättssäkerhetssynpunkt torde häremot knappast något kunna invändas, då i båda fallen ordföranden får antagas vara den inom nämnden, som besitter den grundligaste kunskapen och erfarenheten i beskattningsfrågor.

Bestämmelserna angående plats för avlämnande av självdeklaration m. m. har enligt de sakkunniga befunnits svårtolkade. Som en förenkling i de skattskyldigas intresse föreslås att sådana handlingar skall få avlämnas till överståthållarämbetet, länsstyrelse eller lokal skattemyndighet utan hänsyn till om taxering skall verkställas inom myndighetens område eller ej och vidare inom kommun å plats, som bestämts på föranstaltande av eller i samråd med länsstyrelsen ävensom till taxeringsnämndens ordförande. Om möjligheterna att avlämna deklarationer och andra handlingar på detta sätt utökas, finner de sakkunniga, att landsfiskaler, magistrater och kommunalborgmästare inte längre behöver anlitas som mottagare.

Om påföljden enligt 39 § taxeringsförordningen av förlust av rätten att anföra besvär till kammarrätten och regeringsrätten, som inträder vid försummelse att behörigen avlämna självdeklaration, uttalar de sakkunniga att åtskilliga skäl talar för att den avskaffas. Hit hör bl. a. att påföljden för att få någon verkan förutsätter att den skattskyldige skulle ha skäl att antaga att prövningsnämnden medvetet skulle utnyttja hans rättslöshet till

att åsätta för hög taxering, något som enligt de sakkunniga torde falla på sin egen orimlighet. Påföljden verkar enligt de sakkunniga också ojämnt beroende på arten av den inkomst den skattskyldige uppburit. Slutligen erinras om att besvärssakkunniga i sitt principbetänkande angående administrativt rättsskydd (SOU 1955: 19 s. 80) förklarat att förbud mot överklagande av förvaltningsmyndighets beslut icke borde uppställas eller upprätthållas i andra fall än då det av praktiska skäl var påkallat och betänkligheter ur rättssäkerhetssynpunkt icke kunde anses möta. Särskilt tveksamma hade besvärssakkunniga ställt sig då ett fullföljdsförbud innebar ett avskärande av möjligheten att få rättsfrågor prövade av förvaltningsdomstol.

På grund av dessa skäl föreslår de sakkunniga att påföljden avskaffas och ersättes med böter, högst 300 kr. I detta sammanhang anföres.

Straffet torde i regel komma att utdömas genom strafföreläggande. För att garantera att straffpåföljden icke onödigtvis ådömes torde stadgandets tillämpning böra göras beroende av angivelse från taxeringsintendenten. Detta och en riktig tillämpning av föreskrifterna om åtalseftergift bör medföra att de fall där försummelsen kan anses ursäktlig inte behöver föranleda någon påföljd för den skattskyldige. Utan att i övrigt gå in på när deklarationsförsummelse skall anses ursäktlig förutsätter vi att bötesstraffet regelmässigt icke skall tillämpas i sådana fall då skattskyldig, ehuru deklarationspliktig, likväl inte påföres taxerad inkomst, och inte heller då inkomsten består enbart eller huvudsakligen av folkpension. Det bör ankomma på taxeringsassistenten att underrätta taxeringsintendenten i vilka fall angivelse till åtal kan ske. Att den föreslagna ändringen skulle medföra någon nämnvärd ökning av antalet besvär till kammarrätten och regeringsrätten synes knappast behöva befaras.

Enligt gällande bestämmelser skall anmaning att avgiva självdeklaration eller annan för taxering avsedd uppgift eller upplysning tillställas den uppgiftsskyldige i rekommenderat brev genom allmänna posten. Där så finnes nödigt kan för anmaningens delgivande anlitas polismyndighet (55 § 2 mom. TF). Efter en anmaning som icke hörsammas kan deklarationspliktig ådömas dagsböter och detta är också fallet med en icke deklarationspliktig, som icke hörsammar två anmaningar (141 § 2 mom. TF). För att framtvinga deklaration kan vidare hos länsstyrelsen begäras vitesföreläggande.

De sakkunniga framhåller, att de nuvarande bestämmelserna om delgivning av anmaningar erbjuder möjligheter för illojala deklarationspliktiga att förhala taxeringsarbetet. Den som erhåller en avi om en rekommenderad försändelse är inte pliktig att lösa ut den. Gör han inte det blir försändelsen liggande på postanstalten i 14 dagar innan den returneras. Först på detta stadium, då dyrbar tid redan gått förlorad, tillgrips vitesföreläggande. Hittills har vitesföreläggande emellertid förekommit i mycket ringa omfattning därför att förfarandet vållar en viss omgång. Det är nämligen

länsstyrelsen som har att besluta om och verkställa vitesföreläggandet. Ny delgivning, i regel genom polismyndighet, erfordras och ytterligare tid förlöper.

Under hänvisning till bestämmelserna i den nya rättegångsbalken om vite som tvångsmedel för att framtvinga inställelse vid domstol och om möjlighet att delgiva vitesförelägganden genom posten uttalar de sakkunniga att en liknande ordning synes kunna komma till användning inom taxeringsväsendet då det gäller anmaningar att avgiva självdeklarationer eller att fullständiga sådana. De sakkunniga anför.

Det är emellertid opraktiskt och skulle föranleda alltför mycket arbete att omedelbart tillgripa postdelgivning som normal anmaningsform. I stället bör, sedan det konstaterats vilka skattskyldiga som försummat avgiva deklaration, dessa i vanligt lösbrev på formulär tillhållas att fullgöra sin skyldighet. Dessa brev kan uppsättas av biträdespersonal och skall underskrivas av taxeringsassistenten.

Det kan antagas att huvudparten av de skattskyldiga efterkommer uppmaningen att deklarera. I detta sammanhang bör den tidigare omnämnda anmälan till taxeringsintendenten om deklarationsförsummelse göras. Sammankopplingen med anmälan för eventuell angivelse till åtal bör för övrigt inom inte alltför lång tid bidraga till att antalet försumliga sjunker.

Först om den skattskyldige inte låter sig avhöra bör delgivning av egentlig anmaning äga rum. För att detta skall kunna ske i den ovan angivna ordningen erfordras emellertid dels att taxeringsnämnderna berättigas att delgiva anmaningarna genom posten och vidare att de tillägges rätt att för ändamålet utsätta viten. Något hinder mot att taxeringsnämnderna berättigas anlita posten förefaller inte behöva föreligga i all synnerhet som antalet delgivningsfall inte torde bli särskilt stort. Rätten att delgiva genom polismyndighet måste därjämte bibehållas, då delgivning genom posten inte kan ske överallt.

De sakkunniga betonar, att frågor om vites utdömande alltjämt avses skola handläggas av länsstyrelsen.

Om arbetet i första instans framhålles allmänt att det skall vara taxeringsassistentens skyldighet att gentemot taxeringsintendenten och länsstyrelsen svara för att detta i de honom anförtrodda distrikten behörigen fortskrider. De sakkunniga anför vidare.

Han skall i förhållande till de biträden, som tilldelats honom, fungera som arbetsledare och förman. Det ankommer därför på honom att tillse att de arbetsuppgifter, som enligt vad nedan angives, bör tilldelas biträde, blir tillfredsställande utförda. I sista hand faller därför även ansvaret för de olika biträdesuppgifterna — här torde särskilt böra framhållas längdföringen — på honom. Visar det sig omöjligt för biträde att medhinna arbetsuppgifterna skall det åligga taxeringsassistenten att själv ingripa, om detta med hänsyn till de honom direkt åvilande uppgifterna kan ske, eller eljest att i vederbörlig ordning påkalla ytterligare biträdeshjälp.

De sakkunniga övergår härefter att närmare behandla gången av arbetet i första instans.

I fråga om sorteringen framhålles att denna skall ske hos de lokala skattemyndigheterna under ledning av taxeringsassistenterna var och en för sitt distrikt. Sorteringen utgjorde ett omfattande och kostnadskrävande arbetsmoment — med ledning av en av landskamreraren *H. Whitefield* för taxeringsåret 1948 verkställd utredning kunde de nuvarande kostnaderna för sorteringen inom fögderikommunerna uppskattas till 1,2 milj. kronor — och det torde anses uteslutet att den skulle kunna bemästras av den fast anställda personalen. Tillfällig hjälp måste därför anlitas.

Av olika skäl har de sakkunniga inte ansett sig kunna föreslå att all sortering — således även i distrikt där tjänstemän inte anställts — omedelbart övertogs av biträdespersonalen å häradsskrivarkontoren. I dessa distrikt skulle sorteringen alltjämt verkställas på samma sätt som hittills.

Efter sorteringen skall biträden numrera deklarationerna och i taxeringslängden markera vilka deklarationer som inkommit ävensom vara taxeringsassistenten behjälplig att konstatera vilka skattskyldiga, som skall anmanas avge självdeklaration. Till biträdesarbetet hörde jämväl utskrift och expedition av uppmaningar och anmaningar att deklarera.

Nästa steg i arbetsgången blir enligt de sakkunniga den förberedande granskningen. I betänkandet anföres i denna del.

Härmed förstås sådana åtgärder — mestadels av rutinmässig karaktär — som i huvudsak bör åvila biträdespersonal och som bör vidtagas innan den egentliga sakgranskningen påbörjar. Hit hör

kontrollsummering;

avprickning av löneuppgifter och andra kontrolluppgifter, varvid oöverensstämmelser anmärkes i deklarationerna;

kontroll mot fastighetslängden att rätta taxeringsvärden uppförts i deklarationerna samt att garantibeloppen rätt uträknats;

kontroll av skatteavdrag och avdrag för pensionsavgifter mot debiteringslängd;

kollationering av överföringen till sammanställningarna;

uppsättning av förfrågningar enligt formulär, t. ex. beträffande bristande överensstämmelse mellan löneuppgift och deklaration;

uppsättning av olika meddelanden till annan taxeringsnämnd, t. ex. om taxering till kommunal inkomstskatt i annat distrikt (form. nr 16), om avdrag för insättning på skogskonto, om periodiskt understöd m. m. (form. nr 17);

anteckningar på deklarationer om förhållanden, som enligt vad biträdet känner till eller observerat bör föranleda närmare undersökning;

expedition av meddelanden och underrättelser, sedan de underskrivits av taxeringsassistenten.

De nu redovisade arbetsuppgifterna är mycket omfattande men inte svårare än att de bör kunna utföras av biträdespersonal. Uppgifterna är tänjbara; ett erfaret och kunnigt biträde kan naturligen sträcka sin granskande verksamhet längre in mot det område, där den slutliga granskningen tar vid, än ett mindre erfaret. Det skall — som förut framhållits — åligga taxeringsassistenten att övervaka och leda biträdenas arbete. Det kan också antagas att assistenten vid behov måste hjälpa till med den förberedande

granskningen. Detta synes regelmässigt böra bli fallet i början av taxeringsperioden, innan biträdet hunnit så långt, att assistenten har något att fingranska.

De sakkunniga räknar med att detta arbete delvis kommer att bedrivas jämsides med den slutliga granskningen. Det måste också bedrivas parallellt i de olika taxeringsdistrikt som taxeringsassistenten har att granska.

Den slutliga granskningen och utredningen skall i huvudsak åvila taxeringsassistenten.

I detta hänseende har taxeringsassistenten sålunda bland annat att

kollationera i erforderlig omfattning den av biträdet utförda förberedande granskningen;

bedöma den redovisade inkomsten med hänsyn till verkställd kontantberäkning och till gängse bruttovinstprocent;

bedöma och utreda i deklarationerna framställda yrkanden av olika slag;

bedöma skäligheten av i deklarationerna angivna värden å naturaförmåner och förmögenhetstillgångar m. m.;

självständigt infordra kompletterande upplysningar från uppgiftspliktiga ävensom införskaffa annan utredning, som kan vara behövlig;

avfatta andra meddelanden till taxeringsmyndigheter än sådana, som utsänts under det förberedande granskningsarbetet;

lämna sådana skattskyldiga, vilkas deklarationsuppgifter inte utan vidare kan godtagas, tillfälle att yttra sig och att pröva i anledning härav inkomna invändningar mot ifrågasatt avvikelse;

bestämma ortsavdrag och göra anteckning härom å deklarationerna;

uppgöra förslag till underrättelser om avvikelser från självdeklarationer i sådana fall, där det kan förväntas att den ifrågasatta avvikelsen godtages av taxeringsnämnden;

verkställa anteckningar till ledning för längdföring å deklarationerna från sådana skattskyldiga, vilkas taxering icke kan förväntas bli föremål för diskussion;

i övrigt vidtaga alla de åtgärder, som erfordras för att ett motiverat förslag till taxering skall kunna framläggas.

Det framhålles att i dessa arbetsmoment ligger de måhända viktigaste, svåraste och mest grannlaga uppgifterna. Framför allt betonas nödvändigheten av att skattskyldig höres över ifrågasatt avvikelse från självdeklaration. Taxeringsassistenten skall utrustas med samma befogenheter att infordra utredning som för närvarande tillkommer taxeringsnämndens ordförande, dock att utfärdande av anmaningar med vitesföreläggande bör ankomma på taxeringsnämndens ordförande. I detta sammanhang anför de sakkunniga.

Till undvikande av missförstånd synes här böra betonas, att vad i uppräkningen av taxeringsassistentens arbetsuppgifter sagts om upprättande av förslag till underrättelser om avvikelser och om anteckningar för längdföring *icke* skall innebära ett överflyttande av *besluten* om taxering till

honom. Åtskilliga — kanske de flesta — taxeringar och avvikelser är emellertid så enkla och självklara, att de här avsedda åtgärderna med fördel kan vidtagas omedelbart. Det bör emellertid hållas i minne att det ankommer på nämnden att fatta beslut och att den omständigheten att taxeringsassistenten på grund av taxeringens eller avvikelsens enklare beskaffenhet anser sig kunna förutse detta inte får hindra att nämnden erhåller tillfälle att taga ställning till assistentens förslag.

Granskningen av deklarationer i distrikt, där tjänstemannataxering ännu ej införts, skall bedrivas efter samma grunder som hittills. Dock borde jämväl ordföranden i sådant distrikt tilläggas samma befogenhet att förelägga viten.

Sedan tillräckligt antal deklarationer granskats, skall assistenten anmäla detta för ordföranden, framhålla sådana taxeringar, som tett sig svårbedömliga, och föreslå sammanträdesdag.

Ordföranden, som härefter hade att utsätta tid och plats för sammanträde, förutsättes — åtminstone i sådana distrikt som inte enbart omfattar löntagardeklaration — före sammanträdet genomgå de granskade deklarationerna. De sakkunniga finner, att en sådan genomgång i vart fall under organisationens första år är oundgänglig. Finner ordföranden brister föreligga i utredningen, skall han kunna ålägga assistenten att fullständiga denna.

Sammanträdena med taxeringsnämnden har föreslagits skola i huvudsak tillgå som hittills med möjlighet för den skattskyldige att företräda inför nämnden och motivera sina yrkanden. Med någon nämnvärd minskning av tiden för sammanträdena räknar de sakkunniga inte. En sådan minskning fick inte heller eftersträvas i den mån nämnden härigenom skulle tvingas att nöja sig med en så summarisk genomgång av materialet att möjligheterna till en allsidig bedömning av taxeringarna krympte.

Om utredningen i något ärende befinnes bristfällig, skulle nämnden kunna uppdraga åt assistenten att fullständiga densamma.

Taxeringsnämndens protokoll, som med hänsyn till konstruktionen med successiva beslut måste justeras efter varje sammanträde, föreslås skola föras av assistenten och justeras av ordföranden. Denne skall ha att — därest ledamot anmäler reservation — låta anstå med justeringen under högst fem dagar för att bereda ledamoten rådrum att inkomma med skriftlig reservation. Att taxeringsassistenten skall ha rätt att till protokollet anteckna de fall då hans förslag ej följts har förut nämnts. Ordföranden, som enligt nu gällande bestämmelser har att i taxeringslängden anteckna de fall, då hans mening inte blivit följd, föreslås i avseende å reservationer skola jämställas med övriga ledamöter.

Efter sammanträdet skall assistenten dels avfatta återstående underrättelser om avvikelser dels färdigställa deklarationerna så att biträdet kan verkställa längdföring.

De sakkunniga har funnit nyssnämnda underrättelser vara av sådan vikt

— de förmedlar till den skattskyldige kunskaper om nämndens beslut och utgör underlaget för eventuella besvär — att de bör undertecknas av ordföranden med kontrasignation av assistenten. Att så sker har befunnits motiverat jämväl för att ordföranden skall kontrollera att taxeringsnämndens beslut rätt genomförts.

Längdföringen avses skola ske successivt efter varje sammanträde. Av olika skäl har de sakkunniga inte ansett sig kunna föreslå att längdföringen i distrikt, som kvarstår på den gamla ordningen, under utbyggnadstiden övertages av biträdespersonal vid de lokala skattemyndigheterna.

Sedan det egentliga taxeringsarbetet slutförts återstår ett ganska omfattande efterarbete. Av detta bör — enligt förslaget — bl. a. följande kunna utföras av biträden, nämligen

upprättande av förteckningar av olika slag, t. ex. över personer, som gjort sig skyldiga till förfarande som kan föranleda åtal, över skattskyldiga, beträffande vilka anteckning skall göras i liggaren över avdrag för värdeminskning av skog;

underrättelser till andra taxeringsmyndigheter om verkställd taxering (form. nr 18);

statistiska uppgifter rörande skattskyldiga;

uppgifter om taxeringsarbetets omfattning;

protokollsutdrag beträffande investeringsfonder, skattebefrielser för dödsbo m. m.;

expeditionsarbete.

Frågan om deklarationsmaterialets förvaring bör enligt de sakkunniga lösas så att vid länsstyrelsen förvaras de deklarationer, som handlagts inom särskild nämnd för taxering av juridiska personer, medan övriga behålles hos den lokala skattemyndigheten. Om skyldigheten att verkställa fullständig genomgång av materialet i andra instans avskaffas, finner de sakkunniga att det inte föreligger samma behov för att förvara allt deklarationsmaterial på länsstyrelsen som nu. Även om materialet förvarades hos lokala skattemyndigheterna skulle det självfallet stå taxeringsintendenten fritt att rekvirera in deklarationer för enstaka skattskyldiga, kategorier av skattskyldiga eller deklarationerna inom hela distrikt. En ordning som den föreslagna medför enligt de sakkunniga fördelar för de lokala skattemyndigheterna och för taxeringsassistenten, då de skattskyldiga vänder sig till honom med klagomål över taxeringen. Dessutom skulle den befria länsstyrelsen från besväret att årligen skicka ut en och ta emot två deklarationsårgångar. Visserligen måste med en sådan ordning kompletteringen av prövningsnämndsbesvär med taxeringslängdsutdrag och deklarationer verkställas av tjänstemännen i första instans. De sakkunniga påpekar emellertid, att så ändå under alla förhållanden måste ske beträffande de besvär som inkommer innan taxeringsarbetet i första instans avslutats.

Om taxeringsassistenternas sysselsättning under tiden mellan taxeringsperioderna anföres.

Under *tiden slutet av oktober—den 15 februari* kommer taxeringsassistenterna icke att vara sysselsatta med taxeringsarbete i första instans. Assistenten bör under denna tid bl. a. tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar under deklarationsarbetet och besvara frågor som kan föranledas av debetsedlarna å slutlig skatt. Som tidigare framhållits bör denna period emellertid också kunna utnyttjas för vidareutbildning i särskilt anordnade kurser. Hinder möter inte heller att assistenterna under denna tid tages in på länsstyrelsen för att biträda med arbetet å taxeringssektionen.

Assistenterna kan vidare — med bibehållen placering — utnyttjas till eftergranskning med bestämt utlagda och avgränsade uppgifter ävensom till att uppsätta taxeringsintendentsbesvär i enklare mål. Med taxeringsintendentens medgivande bör de också av länsstyrelsen kunna användas som förstärkning åt eller vikarier för häradsskrivaren.

Under denna period torde härjämte böra uttagas de kompensationsledigheter för övertid, som taxeringsassistenterna kan ha att utfå. Sådana ledigheter kan uppstå i ganska stor utsträckning, då taxeringsnämndssammanträdena i åtskilliga distrikt liksom för närvarande torde komma att hållas på kvällarna.

Förste taxeringsassistent torde under den ifrågavarande perioden lämpligen böra utnyttjas för taxeringsrevision.

Slutligen framhåller de sakkunniga, att taxeringsarbetet i de distrikt, där tjänstemannataxering ännu ej införts, i huvudsak bör utföras på samma sätt som nu. De sakkunniga uttalar.

Tidigare har anförts att sortering och längdföring av olika skäl, framför allt de svårigheter för de lokala skattemyndigheterna som skulle uppstå, inte anses böra överflyttas på biträden vid dessa myndigheter. I annat sammanhang har betydelsen av att debiteringsarbetet till viss del kan ske i samband med längdföringen framhållits. Utan att så sker kan — med en förlängd taxeringsperiod — debiteringsarbetet knappast medhinnas inom föreskriven tid. Då längdföringen inom de distrikt varom här är fråga inte skall verkställas hos den lokala skattemyndigheten, kan inte heller något successivt debiteringsarbete verkställas. Det blir därför inte möjligt att förlänga taxeringsperioden i dessa distrikt under utbyggnadstiden.

Remissyttrandena

Allmänna synpunkter

Huvudparten av remissinstanserna lämnar utan erinran av de sakkunniga anförda synpunkter i anslutning till den pågående undersökningen om användning av hålkortssystem inom folkbokförings-, taxerings- och uppbördsväsendet. I några yttranden framhålles uttryckligen att dessa försök inte bör föranleda uppskov med en väl behövlig reform av taxeringsarbetet i första instans. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* anför sålunda bl. a. följande.

Länsstyrelsen är härom ense med de sakkunniga. En upprustning av taxeringsväsendet tål icke längre något uppskov. Oavsett en blivande ratio-

nalisering och ytterligare mekanisering av längdförings- och debiteringsarbetet är behovet även i fortsättningen av lokala skattemyndigheter ute i orterna med länsstyrelserna som ledande och sammanhållande organ så uppenbart, att en utbyggnad av taxeringsväsendet med utnyttjande av dessa myndigheter redan nu mycket väl kan ske.

Liknande synpunkter framhålles av *länsstyrelsen i Norrbottens län* och *Föreningen Sveriges taxeringsintendenter.*

Vissa remissinstanser — riksräkenskapsverket, statens organisationsnämnd, länsstyrelserna i Kronobergs, Blekinge och Älvsborgs län, kronokamreraren i Uppsala och Svenska stadsförbundet — uttalar att de pågående försöken utgör anledning att iakttaga försiktighet när det gäller att genomföra en upprustning av taxeringsväsendet med tjänstemän i den omfattning de sakkunniga föreslagit, då inom ej alltför avlägsen framtid personal inom uppbördsväsendet kan komma att frigöras i ganska stor omfattning. Därför anser dessa remissinstanser, att man nu endast bör provisoriskt förstärka den nuvarande organisationen eller ock att man bör inrikta sig på att genomföra omorganisationen under längre tid än som föreslagits.

Statens organisationsnämnd anför sålunda.

Såvitt nämnden kan finna föreligger emellertid intet hinder att redan nu fatta principbeslut om taxeringsväsendets organisation, i vart fall vad gäller personalorganisationen, och att påbörja rekrytering och utbildning av personal. Med hänsyn till de svårigheter som föreligga att nu bedöma utfallet av en organisation av taxeringsarbetet i första instans sådan som den föreslagna, vill nämnden emellertid förorda *att* tidpunkten, då den skall vara genomförd, icke fixeras, *att* genomförandet ses på betydligt längre sikt än fem år samt *att* man i första hand inriktar sig på att anordna en tjänstemannataxering i distrikt, där deklarationsmaterialet är av den art att granskning av speciellt för ändamålet utbildade tjänstemän ter sig särskilt påkallad och möjligen i ytterligare ett eller annat distrikt. Först sedan härigenom erfarenhet vunnits bör, i förekommande fall, genomförandet av organisationen fullföljas. Vidare finnas skäl, som tala för att låta frågan om organisationens lokala anknytning tills vidare stå öppen även om andra skäl — åtminstone för närvarande — peka på en placering vid lokala skattemyndigheten såsom den lämpligaste. Till dess att detta spörsmål bleve prövat i samband med frågan om uppbördsväsendets organisation, finge det stå länsstyrelserna fritt att ordna härmed på sätt i varje särskilt fall kunde te sig lämpligast. Genom ett sådant provisorium skulle en senare prövning av de ifrågavarande organisationsproblemen bliva obunden.

Slutligen har en mindre grupp bland remissinstanserna förordat eller ifrågasatt uppskov med den egentliga omorganisationen i avvaktan på utgången av de pågående försöken med hålkortssystem.

Hit hör Föreningen Sveriges landskanslister, Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund och näringslivets skattedelegation.

Näringslivets skattedelegation anför.

Ett genomförande av detta system kommer således, enligt vad ock de sakkunniga framhålla, att i mycket hög grad påverka såväl länsstyrelsernas som de lokala skattemyndigheternas och taxeringsmyndigheternas arbetsuppgifter samt medföra en omorganisation av uppbördsväsendet. Det ligger i öppen dag, att inom skatteväsendet sysselsatt arbetskraft i olika grader genom en dylik rationaliseringsåtgärd kommer att frigöras. Det upplyses vidare i betänkandet, att förslag rörande frågans tekniska lösning väntas föreligga i slutet av innevarande år. Att statsmakterna utan avvaktande av resultatet av dessa undersökningar — t. o. m. såsom i betänkandet förutsättes redan vid innevarande års riksdag — skulle binda sig för en utökning av de inom taxeringsväsendet heltidsanställda tjänstemännen med icke mindre än 500 befattningshavare förutom kanslipersonal bör icke rimligen komma i fråga.

Vad de sakkunniga anfört om vikten av att taxeringsorganisationen anordnas så att det allmännas fiskaliska intresse och de skattskyldigas krav på rättssäkerhet tillgodoses bättre än hittills och om orsakerna till bristerna i taxeringsarbetet i första instans har ej mött någon erinran.

Till frågan om avvägningen mellan å ena sidan vad som kan ernås genom en förbättrad organisation i form av ökade skatteintäkter samt riktigare och jämnare taxeringar och å den andra de ökade kostnader, som härav måste följa har *Svenska landstingsförbundet* anfört att organisationen bör få växa fram successivt och att några av sparsamhetsskäl betingade synpunkter beträffande lämpligt antal tjänstemän härvid inte bör anläggas.

Taxeringsorganisationen i första instans

Enighet synes råda om behovet av förstärkning av taxeringsorganisationen i första instans.

Mot att heltidsanställda tjänstemän anlitas för arbetet i första instans har remissinstanserna regelmässigt inte uttalat principiella invändningar utan tvärtom i åtskilliga fall uttalat sin anslutning till en sådan ordning. Där invändningar förekommer avser de det föreliggande förslaget eller detaljer däri, lämpligheten och nödvändigheten av att nu genomföra en omorganisation el. likn.

Förslaget att inrätta taxeringsassistenttjänster biträdes eller lämnas utan principiell erinran av statskontoret, kammarrätten, centrala uppbördsnämnden, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Jämtlands, Västernorrlands och Norrbottens län, besvärssakkunniga, statens organisationsnämnd, Sveriges häradsskrivarförening, Föreningen Sveriges landskamrerare, Föreningen Sveriges taxeringsintendenter, Svenska landstingsförbundet, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges juristförbund, Riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund, Svensk industriförening, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges advokat-

samfund och Svenska företagares riksförbund. Till denna grupp av remissinstanser synes också kunna hänföras Landsorganisationen i Sverige.

Åtskilliga av dessa remissinstanser framställer emellertid ändringsförslag i olika avseenden. Dessa förslag motiveras i regel med att de sakkunniga inte i tillräcklig mån inriktat organisationen på granskning av svårkontrollerade deklarationer. Samma mening hävdas i allmänhet av de remissinstanser, som intar en avvisande hållning till förslaget.

Tveksamma om de sakkunnigas förslag bör genomföras är justitiekanslersämbetet, Svenska landskommunernas förbund och Svenska stadsförbundet.

Förslaget avstyrkes helt eller i väsentliga delar av riksräkenskapsverket, riksskattenämnden, länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Älvsborgs, Värmlands, Gävleborgs och Västerbottens län, Föreningen Sveriges kronokamrerare, Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund, Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer, näringslivets skattedelegation, Sveriges köpmannaförbund och Sveriges grossistförbund. Överståthållarämbetet avstyrker förslaget i vad angår Stockholm.

Huvudinvändningen från de hörda myndigheternas sida mot förslaget är som nyss antytts att förstärkningen i första hand bort inriktas på att möjliggöra en grundligare granskning av deklarationer från andra skattskyldiga än löntagare. Vissa av remissinstanserna ifrågasätter därvid om inte en mindre utbyggnad av tjänstemannaorganisationen kunnat vara tillräcklig.

Ur yttrandena från den grupp av myndigheter och sammanslutningar som i princip ställt sig positiva till förslaget må här återges följande.

Länsstyrelsen i Stockholms län anför.

Kontrollen av deklarationer från jordbrukare, rörelseidkare, fria företagare och andra »affärsmän» ställer mycket större krav på taxeringsmannen än kontrollen av löntagarnas deklarationer. De sakkunniga uttala också att det kan ifrågasättas om icke ett bibehållande av den nuvarande organisationen förutsätter heltidsanställda konsulenter för de svårare fallen. Denna fråga bör enligt länsstyrelsens mening besvaras jakande; härtill kan läggas att inrättandet av en för kvalificerad deklarationsgranskning utbildad kår av heltidsanställda konsulenter i förening med utsträckt tid för taxeringsarbetet och biträdeshjälp för rutinarbetet synes ägnat att avhjälpa de väsentligaste bristerna inom taxeringskontrollen. De sakkunniga göra emellertid gällande att det synes mest rationellt att på en gång ta steget fullt ut och införa tjänstemannataxering i nyss antydd mening beträffande alla deklarationer. Detta kanske låter sig säga men att märka är att sakkunnigförslaget icke innefattar ett omedelbart inrättande av tillräckligt antal kvalificerade befattningshavare för kontroll av de i skattehänseende mer svårbedömda grupper av inkomsttagare (rörelseidkare, jordbrukare m. fl.). Enligt länsstyrelsens mening är det angelägnare att omedelbart förstärka organisationen med arbetskrafter med kompetens att kontrollera de mer svårbedömda deklarationerna än att inrätta den stora assistentkåren för de enklare uppgifterna. Om biträdeshjälp organiseras enligt sakkunnigförslaget, skulle sannolikt kontrollen av de enklare dekla-

rationerna med fördel alltjämt kunna drivas i nuvarande ordning. Länsstyrelsen skulle sålunda helst se att tillräckligt antal kvalificerade befattningar omedelbart inrättades för det svårare arbetet. Att införa tjänstemannataxering beträffande löntagardeklarationer synes icke vara så brådskande. För en partiell reform på antytt sätt talar också den omständigheten att förslaget om en stor assistentkår skulle kunna bedömas bättre beträffande själva organisationen i samband med den väntade debiteringsreformen. Länsstyrelsen vill emellertid icke motsätta sig förslaget om assistenterna men har icke ansett sig kunna underlåta att peka på angelägenhetsgraden av reformerna.

Länsstyrelsen i Blekinge län framhåller att det kan bli nödvändigt med en viss kategoriuppdelning av deklarationer. Härigenom kan de mer svårbedömliga uttagas och granskas av särskilt kvalificerade tjänstemän. I detta sammanhang rekommenderar länsstyrelsen inrättande av särskilda distrikt för taxering av juridiska personer, rörelseidkare, jordbrukare med redovisning enligt bokföringsmässiga grunder ävensom vissa löntagare såsom handelsresande m. fl.

Även länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län rekommenderar en kategoriuppdelning av materialet men inte bara genom inrättande av ytterligare särskilda taxeringsdistrikt utan jämväl genom en uppdelning på olika granskare inom de lokala taxeringsdistrikten. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* anför.

I fråga om taxeringen av rörelseidkarna synes förslaget icke innebära någon förbättring i förhållande till vad nu gäller. För detta läns vidkommande har föreslagits inrättande av endast en tjänst som förste taxeringsassistent. För närvarande taxeras inom länet cirka 3 000 skattskyldiga inom särskilt inrättade taxeringsdistrikt för rörelseidkare. Det kommer icke att bli möjligt för en befattningshavare att förutom granskning av de juridiska personernas inom länet deklarationer medhinna granskningen av 3 000 rörelseidkares deklarationer. De sakkunnigas förslag att låta taxering i de särskilt inrättade rörelsedistrikten handhavas av taxeringsassistenter kommer att innebära ett försvagande i förhållande till vad som nu gäller. För att sålunda inte en direkt försämring av granskningen av dessa rörelseidkares deklarationer skall inträda, om förslaget genomföres, erfordras för detta län mer än en förste taxeringsassistent. Med hänsyn till önskvärdheten att i större utsträckning än som skett kunna sammanföra taxeringen av rörelseidkare till särskilt inrättade taxeringsdistrikt, ifrågasättes för detta län inrättande av tre befattningar som förste taxeringsassistent.

Även i de vanliga taxeringsdistrikten för taxering av jordbrukare, rörelseidkare och andra inkomsttagare förekomma vissa deklarationer av svårare art än övriga. Dessa deklarationer ha hittills granskats av taxeringskonsulenter med höga kvalifikationer och lång erfarenhet. Förslaget synes förutsätta att hela utredningsarbetet inom ett taxeringsdistrikt anförtros åt en och samma taxeringsassistent, vilken alltså har att handlägga deklarationer både av enklare och svårare beskaffenhet. Emellertid måste förutsättas att vid varje tidpunkt en del taxeringsassistenter hava kortare anställningstid och besitta mindre erfarenhet än övriga. För att inte en

försämring av taxeringen av de skattskyldiga med mer invecklade skatteförhållanden skall inträda, förtjänar övervägas, om en annan fördelning av arbetsmaterialet mellan taxeringsassistenterna i fögderiet än den strängt geografiska och till taxeringsdistrikten knutna uppdelningen kan tänkas. De till ett taxeringsdistrikt hörande deklarationerna skola behandlas av taxeringsnämnden efter granskning och utredning av taxeringsassistent men, såvitt länsstyrelsen kan bedöma, synas hinder icke föreligga varken av principiell eller praktisk natur att låta olika taxeringsassistenter behandla skilda grupper av skattskyldiga inom samma taxeringsdistrikt, därvid givetvis de besvärligaste deklarationerna skulle behandlas av den erfarnare taxeringsassistenten. Någon uppdelning av taxeringarna å olika längder skulle därvid icke behöva förekomma, men protokollet måste givetvis utmärka, vilka deklarationer, som granskats av den ene eller andre taxeringsassistenten. Detta särskiljande i protokollet torde liksom motsvarande särskiljande av de taxeringar, som behandlats under olika sammanträden med taxeringsnämnden, lättast kunna göras genom hänvisning i protokollet till bokstavs- eller siffermarkeringar i kanten på taxeringslängden. Länsstyrelsen vill alltså ifrågasätta, att åt länsstyrelserna medgives rätt att på lämpligt sätt fördela granskningS- och utredningsarbetet beträffande taxeringarna inom ett taxeringsdistrikt mellan olika taxeringsassistenter.

Länsstyrelsen i Malmöhus län utför samma tanke på följande sätt.

En annan brist i de sakkunnigas uppläggning synes vara att behovet av ett ökat antal särskilda distrikt på landsbygden icke starkare framhävts. Om en sådan utvidgning företages — vilket länsstyrelsen finner ytterst önskvärt — ligger det närmast till hands att hänföra den till fögderiindelningen, dvs. tillskapa minst ett nytt särskilt distrikt per fögderi för granskning av deklarationer, avgivna av rörelseidkare, fria yrkesutövare, handelsresande m. fl. Om så sker, förordar länsstyrelsen att den assistent, som närmast skall ha ansvaret för det särskilda distriktet inom fögderiet, får en förmansställning i förhållande till övriga assistenter. Anordningen innebär att assistenterna fögderivis bildar en granskningsgrupp, som kan disponeras inom fögderiets alla distrikt. Både granskningsarbetet och bevakningen vid sammanträdena lär på detta sätt kunna fullgöras bättre och smidigare, t. ex. vid sjukdomsfall och arbetstoppar, än om granskningsmän på förhand skall avdelas distriktsvis, redan innan materialet avgivits eller bearbetats. Säkerligen skulle betydande besparingar härigenom kunna uppnås, beroende på möjligheten att utnyttja tillfällig personal för enklare granskningsuppgifter. På liknande sätt bör även granskningsarbetet på uppbördsverken lämpligen organiseras. Länsstyrelsen tänker sig sålunda en granskningsorganisation uppbyggd enligt i huvudsak följande riktlinjer. Länet indelas i 3 områden, vartdera om ca 200 000 invånare, varav Malmö omfattar ett, övriga städer med egen uppbördsförvaltning ett och fögderierna ett. Varje område bildar i organisatoriskt hänseende som i Stockholm ett taxeringskontor, vars chef utgöres av en taxeringsintendent, som sålunda närmast ålägges ansvaret för taxeringsarbetets bedrivande inom de till respektive kontor hörande taxeringsnämnderna. Till sin hjälp bör vederbörande chef ha erforderligt antal taxeringsinspektörer samt fögderivis resp. uppbördsverksvis en granskningsgrupp (taxeringsassistenter).

Länsstyrelsen i Örebro län finner den nuvarande konsulentorganisationen böra bibehållas och utbyggas med heltidsanställda tjänstemän. Härvid anför länsstyrelsen.

Enligt de sakkunnigas förslag förutsättes taxeringen av juridiska personer skola handläggas av förste taxeringsassistenter. Förslaget härom liksom förslaget angående dessa assistenters rekrytering synes länsstyrelsen ändamålsenligt. De sakkunniga har också framhållit, att antalet juridiska personer i flertalet län är så begränsat, att assistenterna även borde kunna medhinna annan kvalificerad taxering t. ex. i särskilda rörelsedistrikt. Ehuru detta nog kan låta sig göra, måste dock länsstyrelsen framhålla, att förste assistenten — endast en förutsättes skola finnas i Örebro län — endast kan tänkas medhinna taxering i två à tre rörelsedistrikt utöver distrikten för juridiska personer. Fråga är då åt vilka personer uppgiften att handlägga taxeringsarbetet i övriga rörelsedistrikt skall anförtros. Det synes länsstyrelsen uppenbart, att de lokalt placerade taxeringsassistenterna i lönegrad Cf 13—Ce 19 i allmänhet icke är kvalificerade granska dylika deklarationer liksom för övrigt ej heller deklarationer avgivna av jordbrukare med bokföringsmässig redovisning. I själva verket kan rimligen åt nämnda tjänstemän endast anförtros granskning av deklarationer avgivna av löntagare, jordbrukare med kontantredovisning samt möjligen rörelseidkare med mindre omfattande rörelser med s. k. enkel bokföring. För granskning av övriga skattskyldigas deklarationer kräves medverkan av mera kvalificerad personal med erforderliga kunskaper i bokföring. Länsstyrelsen anser därför att den nuvarande konsulentorganisationen ej helt bör slopas. Svårbedömliga deklarationer av den art som ovan nämnts bör taxeringsassistenten insända till vederbörande konsulent, som förutsättes vara placerad hos länsstyrelsen. Denne skall efter granskning av dessa deklarationer själv föredraga dem vid taxeringsnämndens sammanträde på samma sätt som för närvarande sker. I själva verket tillämpas vid länsstyrelsen i viss utsträckning redan nu att uppdrag som taxeringskonsulent med gott resultat fullgöres som tjänsteuppdrag av vissa taxeringsinspektörer och landskanslister. Taxeringskonsulenterna bör ha högre löneställning än taxeringsassistenterna. Åtskilliga av de mera meriterade landskanslisterna är väl lämpade för dylika arbetsuppgifter. Förutom uppdrag som konsulent åt de lokala taxeringsnämnderna bör dessa tjänstemän fullgöra uppdrag som taxeringsassistent i de särskilda rörelseidkardistrikten i den mån detta arbete ej kan medhinnas av förste taxeringsassistenten. Av särskild vikt är att i rörelseidkardistrikten taxeras ej blott rörelseidkare utan — som för närvarande i regel sker — även tjänsteläkare och handelsresande. Dessa kategorier skattskyldigas deklarationer är nämligen i regel komplicerade.

En med länsstyrelsen i Örebro län nära överensstämmande ståndpunkt intas av *Landsorganisationen i Sverige,* som starkt understryker vikten av att kontrollen främst inriktas på andra än löntagardeklarationer, och anför.

LO är medveten om att en snabb rekrytering av kvalificerad granskningspersonal skulle stöta på betydande svårigheter. Under sådana förhållanden torde det knappast vara välbetänkt att avveckla systemet med taxeringskonsulenter, som biträder taxeringsnämnderna med handläggning av mera komplicerade taxeringar. LO vill sålunda förorda, att rutingranskningen av deklarationerna sker genom taxeringsassistenter till erforderligt antal, men att det mera kvalificerade granskningsarbetet utförs av tjänstemän i avse-

värt högre tjänsteställning. Under uppbyggnadstiden bör de nuvarande taxeringskonsulenternas sakkunskap tas i anspråk i form av arvodesuppdrag, varvid man dock bör sikta till att knyta konsulenterna mera permanent till taxeringsorganisationen.

Även *länsstyrelsen i Västmanlands län* rekommenderar inrättande av särskilda taxeringsdistrikt på landsbygden och anför.

En avsevärd vinst för taxeringsarbetets effektivitet vore om möjlighet beredde länsstyrelsen att även beträffande landsbygden inrätta speciella taxeringsdistrikt för rörelseidkares m. fl. taxering på sätt nu sker i vissa städer. Sådana distrikt borde avse rörelseidkare samt läkare, tandläkare och andra fria yrkesutövare, större jordbrukare och särskilt jordbrukare med bokföringsmässig redovisning men icke hantverkare och andra mindre yrkesutövare. Till distriktet, lämpligen omfattande landsbygden i ett fögderi, skulle således hänföras skattskyldiga beträffande vilkas taxering den närmare personkännedomen inom taxeringsnämnden vore av mindre betydelse. Anordningen underlättas av att central längdföring för fögderi genomföres. I dylikt distrikt kunde taxeringsnämnden lämpligen biträdas av taxeringstjänsteman i Ca 25, en tjänst som länsstyrelsen på annan plats i detta yttrande ifrågasatt som befordringstjänst för taxeringsassistenterna.

Länsstyrelsen i Jämtlands län finner av liknande skäl anledning föreligga att inrätta en tjänst i Ca 25 i varje fögderi.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län vill för sin del indela deklarationsmaterialet, frånsett aktiebolagsdeklarationer och motsvarande, i tre huvudgrupper, dels deklarationer för löntagare, pensionärer och motsvarande, vilka deklarationer samtliga är enkla att granska, dels deklarationer för skattskyldiga rörelseidkare och andra, för vilka inkomstredovisningen sker med ledning av en mera omfattande bokföring och där deklarationsgranskningen kräver speciell sakkunskap i bokföring och därmed sammanhängande skattemässiga frågor, och dels en mellangrupp, bestående av deklarationer för jordbrukare (utan bokföringsmässig inkomstredovisning), hantverkare och andra rörelseidkare med enklare bokföring, handelsresande och andra, vilka deklarationer kan vara mer eller mindre besvärliga att granska utan att granskningsmannen för den skull behöver vara sakkunnig bokföringsman. Härtill anföres.

Med det system, som föreslagits av de sakkunniga, finner länsstyrelsen det ofrånkomligt, att en allvarlig försämring kommer att inträda i kvalitén på det arbete, som i dag icke utan skäl anses som det viktigaste och tillika svåraste av taxeringsnämndernas göromål. Uppdelningen av granskningsarbetet bör därför icke ske geografiskt efter taxeringsdistrikt på så sätt, att en person ålägges granska samtliga icke-löntagardeklarationer i ett distrikt, oavsett deklarationernas art. En nödvändig specialisering bör eftersträvas utan att därför taxeringsarbetet, såsom 1950 års skattelagssakkunniga föreslogo, centraliseras till residensstaden. Kompetenskraven på dessa tjänstemän förutsätta en löneplacering, motsvarande befattningshavarnas i taxeringsrevisorskarriären. Då dessa skulle rekryteras samtidigt med att länsstyrelsens bokgranskningspersonal utökas, befarar länsstyrelsen, att behovet av kvalificerad personal icke inom överskådlig tid kommer att kunna täckas.

I denna situation torde annan utväg icke stå öppen än att konsulentinstitutet tillsvidare helt eller delvis bibehålles och att avvecklingen sker i den takt nya tjänstemän hinna anställas och utbildas. Då allenast ett fåtal taxeringskonsulenter i detta län gått att uppbringa utöver länsstyrelsens egna befattningshavare, bör hinder icke möta för dessa senare befattningshavare att även i fortsättningen inneha konsulentförordnande som extrauppdrag. I särskilda fall böra därjämte mera svårbedömda deklarationer kunna insändas till länsstyrelsens taxeringssektion för granskning och utredning. Beträffande den sista av de ovannämnda deklarationsgrupperna, mellangruppen, bör granskningen utföras av personer med landskanslistkompetens. Såväl inom denna grupp som inom konsulentgruppen bör viss specialisering ske med hänsyn till den specialutbildning, som olika befattningshavare kunna ha. Fördelningen av arbetsuppgifterna mellan befattningshavarna hos den lokala skattemyndigheten samt särskiljandet av konsulentdeklarationerna bör göras av myndighetens chef (häradsskrivaren respektive kronokamreraren).

Sveriges häradsskrivarförening anser sig böra starkt framhålla behovet av att en förbättrad taxeringskontroll införes huvudsakligen vidkommande skattskyldiga, som icke är löntagare, och att åtgärder snarast möjligt vidtages för att effektivisera taxeringen.

Liknande synpunkter anföres av *Föreningen Sveriges landskamrerare* och *Föreningen Sveriges taxeringsintendenter,* därvid den sistnämnda föreningen särskilt betonar vikten av att biträdesorganisationen snarast genomföres.

Jämväl de remissinstanser, som ställt sig avvisande mot de sakkunnigas förslag, har fäst stort avseende vid att organisationen utformas så att granskningen av de mera svårkontrollerade deklarationerna blir effektiv.

Riksräkenskapsverket anser en effektivisering av taxeringsväsendet kunna uppnås inom den nuvarande organisationen genom att upprusta länsstyrelsernas taxeringsrevisioner och att genomföra den föreslagna biträdesorganisationen. Ämbetsverket yttrar.

I olika sammanhang vitsordas, att förekommande underdeklaration i stort sett är att finna inom förvärvskällan rörelse och bland kategorien fria yrkesutövare. För en effektivare taxering med avseende å detta mindre antal skattskyldiga erfordras främst en förstärkning av länsstyrelsernas taxeringsrevision. Riksräkenskapsverket anser sig däremot inte kunna tillstyrka förslaget att tillskapa en stor, relativt lågt avlönad tjänstemannakår, som skall göra det väsentliga taxeringsarbetet. Rekryteringssvårigheterna torde vara uppenbara med hänsyn till såväl bristen på arbetskraft som de ovissa befordringsutsikter förslaget innebär. Mot organisationsförslaget talar dock kanske främst de mindre önskvärda verkningar, som införandet av en assistenttaxering torde komma att medföra i fråga om taxeringsnämndsordförandenas materiella kvalifikationer och nämndarbetets innebörd. De sakkunniga ha själva uttalat att vad som vid taxeringsnämndens sammanträden nu åligger ordföranden, kronoombudet och taxeringskonsulenten skall ankomma på taxeringsassistenten med undantag av att ordföranden skall föra ordet och leda förhandlingarna. Det synes berättigat att antaga, att en ordförande med så formella uppgifter icke i längden kommer att uppehålla den nära kontakt med taxeringsproblemen, som nuvarande system föranleder.

Ovan anförda synpunkter ha gjort, att riksräkenskapsverket icke känner sig övertygat om att en övergång till tjänstemannataxering enligt de sakkunnigas förslag skulle medföra övervägande fördelar.

Liknande synpunkter uttalas av *riksskattenämnden,* som anför.

Riksskattenämnden vill i stället ifrågasätta om man icke bör utbygga den nuvarande konsulentorganisationen så att ett antal heltidsanställda konsulenter anställes vid länsstyrelserna med uppgift att tillhandagå taxeringsnämndsordförandena med utredning i mera invecklade eller svårbedömda taxeringsfall. Dessa konsulenter, som till antalet skulle bliva betydligt färre än de av taxeringssakkunniga föreslagna assistenterna, skulle hava högre löneställning än de sistnämnda och som regel hava sådan utbildning att de kunna befordras till högre tjänster inom landskontoren. Genom en sådan organisation vinnes att de mera svårbedömda deklarationerna — främst då från rörelseidkare men givetvis även från andra skattskyldiga, i den mån anledning därtill föreligger — bli föremål för expertgranskning. För deklarationer av lättare beskaffenhet finnes icke samma behov av dylik granskning.

Riksskattenämnden är emellertid medveten om att den organisation, som av nämnden ovan skisserats, med en kår av skrivbiträden vid de lokala skattemyndigheterna och ett antal heltidsanställda konsulenter vid länsstyrelserna, icke kan helt avhjälpa de brister som vidlåda den nuvarande organisationen med avseende på förhindrande av skatteflykt och åstadkommande av likformighet vid taxeringen. Det är givetvis önskvärt att dessa krav tillgodoses redan i första instans, då ett tillrättande av bristerna härvidlag, såsom erfarenheterna från den nuvarande organisationen visar, icke kan i godtagbar omfattning åstadkommas så sent som i andra instans.

En liknande ståndpunkt intages av vissa länsstyrelser ävensom av *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer, näringslivets skattedelegation, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges grossistförbund* och *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation.*

Överståthållarämbetet hävdar att så speciella förhållanden råder i Stockholm att vid en omdaning av taxeringsväsendet i riket synes den ordning, som i Stockholm för närvarande gäller beträffande den kvalificerade taxeringen i princip böra lämnas oförändrad. Ämbetet anför.

I Stockholm utgör frågan om tjänstemannataxering ett problem för sig. Ämbetet vill erinra att i Stockholm taxeringsorganisationen avviker från den för landet i övrigt gällande därutinnan, att befattningshavare vid ämbetets skatteavdelning ha att i sin tjänst fullgöra uppdrag såsom kronoombud i särskilda och speciella taxeringsnämnder till vilka senare anförtros icke blott deklarationer, som avlämnats av rörelseidkare utan även deklarationer avseende övriga skattskyldiga därest deklarationerna anses vara av mera krävande art. En under medverkan av tjänstemän bedriven taxering är sålunda redan delvis införd i Stockholm nämligen beträffande den kvalificerade taxeringen. Ett genomförande av de sakkunnigas förslag beträffande sådan taxering, som nu handlägges i speciell taxeringsnämnd i Stockholm — innebärande att densamma skulle komma att överflyttas till de lokala taxeringsnämnderna och handläggas av mindre kvalificerade befattningshavare — skulle otvivelaktigt medföra en betydande försämring av

taxeringsresultatet; det skulle innebära att man toge ett steg tillbaka i utvecklingen. En sådan anordning måste därför hos den för taxeringen i huvudstaden ansvariga myndigheten uppväcka oro.

Länsstyrelsen i Västerbottens län, som hänvisar till de speciella förhållandena inom länet, intar i organisationsfrågan en ståndpunkt, som nära anknyter till riksskattenämndens.

För sin del anser länsstyrelsen, att det icke återstår annat än att söka förbättra den nu gällande organisationen. Detta synes kunna ske genom att ställa till taxeringsnämndernas förfogande dels kvalificerade biträden för granskning av svårare deklarationer och särskild hjälp för sortering av deklarationsmaterialet och andra rutinmässiga arbetsuppgifter samt vidare genom att utsträcka tiden för taxeringsarbetets avslutande till den 1 juli.

Föreningen Sveriges kronokamrerare och *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer* understryker starkt behovet av kontroll av deklarationer, som avges av rörelseidkare. Den förstnämnda föreningen, som framhåller önskvärdheten av att specialdistrikt inrättas i större utsträckning än hittills såväl i städerna som på landet, hävdar att vissa åtgärder till förstärkning av taxeringsorganisationen omedelbart bör vidtagas. I anslutning härtill anföres följande.

Enligt föreningen bör såsom tidigare anförts den slutliga prövningen av taxeringsorganisationen uppskjutas i avbidan på angivna lämpligare tidpunkt. Med hänsyn till påtalade brister i nuvarande taxeringsorganisation anser föreningen det emellertid böra vidtagas vissa omedelbara åtgärder, vilka utan att föregripa en slutlig prövning av organisationen äro ägnade att tillgodose det väsentliga syftet med förslaget. Sålunda bör enligt föreningens uppfattning taxeringsrevisionen avsevärt förstärkas. Vidare böra taxeringsnämnderna befrias från allt sorterings- och därmed sammanhängande arbete ävensom längdföring. Detta torde i varje fall i flertalet städer med egna uppbördsverk redan vara förhållandet men bör, främst genom lämplig förstärkning av häradsskrivarekontorens personal, genomföras generellt. Arbetet i de lokala taxeringsnämnderna bedrives i övrigt enligt nu gällande ordning. För svårare fall ställas taxeringskonsulenter till förfogande. Särskilda taxeringsnämnder inrättas i vidgad omfattning. I dessa nämnder, där kronoombuden elimineras och ersättas med fast anställd personal, taxeringsassistenter, granskas deklarationerna av såväl taxeringsnämndens ordförande som taxeringsassistenten. Taxeringsassistenterna böra äga sådan kompetens, att de under tid då arbetet i första instans ej pågår kunna tagas i anspråk för bl. a. taxeringsrevision. Slutligen böra taxeringsperioderna förlängas, dock icke utöver juni månad.

Kooperativa förbundet, som befarar en överdimensionering av granskningsapparaten såvitt gäller löntagarna om förslaget genomföres och en försvagning såvitt gäller rörelseidkarna, föreslår följande.

De nuvarande ordförandena bör tillhandahållas hjälp med rena rutinuppgifter. De invändningar, som de sakkunniga i detta sammanhang riktat mot möjligheten att vid den lokala taxeringsmyndigheten anställa biträdespersonal att tillhandagå taxeringsnämnderna, finner förbundet inte vägande.

Det bör vara möjligt för häradsskrivaren eller annan tjänsteman vid den lokala skattemyndigheten att ge erforderlig ledning och hjälp åt biträdespersonalen.

För övriga skattskyldiga, sålunda aktiebolag, ekonomiska föreningar och andra rörelseidkare, torde det vara lämpligt med en tjänstemannataxering, ungefärligen i den form som de sakkunniga tänkt sig. För aktiebolag och ekonomiska föreningar finnes redan nu särskilda taxeringsdistrikt och där bör det egentliga granskningsarbetet kunna ombesörjas av en särskild tjänsteman. För övriga rörelseidkare bör liksom nu är fallet i viss utsträckning rörelseidkaredistrikt inrättas på sådana orter, där antalet rörelseidkare är tillräckligt stort och även här bör en särskild tjänsteman kunna tillsättas. För andra taxeringsdistrikt åter, där antalet rörelseidkare eller andra svårare deklarationer ej är så stort, bör det vara möjligt att låta taxeringsnämndsordföranden överlämna sådana deklarationer till en särskild, för flera distrikt gemensam tjänsteman. Det skulle med andra ord bli ungefärligen samma ordning, som för närvarande gäller beträffande taxeringskonsulenter. En översyn och förstärkning av denna organisation torde emellertid vara tillrådlig. Om möjligt bör man undvika en förlängning av taxeringsperioden, men om detta visar sig vara oundgängligen nödvändigt, bör detta göras med högst någon månad och gälla enbart sådana skattskyldiga, vars taxering är mer invecklad än en vanlig löntagares.

I fråga om taxeringsnämndernas organisation och sammansättning innehåller endast ett fåtal yttranden några invändningar mot vad som föreslagits.

Länsstyrelserna i Uppsala, Göteborgs och Bohus samt *Gävleborgs län* ävensom *Föreningen Sveriges landskamrerare* hävdar att taxeringsassistenten bör vara ledamot av nämnden, varvid förstnämnda länsstyrelse och föreningen utgår från att han skall fungera som det allmännas representant, medan länsstyrelsen i Gävleborgs län anför.

Då det därjämte, såsom länsstyrelsen ovan velat framhålla, enligt länsstyrelsens mening icke är lämpligt eller riktigt, att föredraganden i taxeringsnämnd är underordnad taxeringsintendenten, vill länsstyrelsen i stället föreslå, att han under pågående arbete i taxeringsnämnd skall stå till ordförandens förfogande för detta arbete, därvid ordförande i händelse av meningsskiljaktighet har att helt bestämma omfattningen av utredningar o. d. Någon angiven fiskalisk ställning anser länsstyrelsen icke böra tillkomma taxeringsassistent. Med hänsyn till den position, föredraganden får inom nämnden, bör han enligt länsstyrelsens mening också vara ledamot av nämnden och med dess övriga ledamöter dela ansvaret för nämndens beslut.

Länsstyrelsen i Västmanlands län ifrågasätter om ej möjlighet borde skapas för speciell sammansättning av taxeringsnämnderna i visst fall och anför.

För att icke få för små taxeringsdistrikt — ett taxeringsdistrikt synes lämpligen böra omfatta 2 000—3 000 skattskyldiga och åtskilliga storkommuner ha betydligt färre än 2 000 skattskyldiga — men ändå få en välbehövlig person- och ortskännedom representerad i taxeringsnämnden

ifrågasätter länsstyrelsen om icke då så finnes lämpligt i nämnden kunde ingå, utom ordföranden, en av varje i distriktet ingående storkommun — i regel två — utsedd »ständig» ledamot och därutöver två eller flera av resp. storkommun utsedda ledamöter, vilka tjänstgjorde i nämnden, när taxeringen rörande ledamotens hemortskommun eller kanske församling behandlades.

De sakkunnigas uttalande att till taxeringsnämndsordförande i princip inte borde utses tjänsteman å taxeringssektionen har rönt gensagor i åtskilliga yttranden. *Elva länsstyrelser* och *Föreningen Sveriges taxeringsintendenter* framhåller sålunda att ett förbud i denna riktning skulle verka försvårande på rekryteringen till taxeringssektionerna och även göra det svårare att finna lämpliga taxeringsnämndsordförande.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anför sålunda.

Länsstyrelsen ifrågasätter om ett sådant förbud kan anses motiverat. Det kan dock rimligen här icke uppfattas som en tjänstemannataxering i egentlig mening, eftersom taxeringsassistenternas uppgifter ju endast skall omfatta utredningar och expeditionellt arbete. Enär taxeringsassistenterna sålunda icke skulle utöva någon beslutanderätt vid fastställande av taxering, bör enligt länsstyrelsens mening hinder icke föreligga att då så erfordras för att erhålla fullt kompetent ordförande förordna tjänsteman vid taxeringssektionen till nämndsordförande. Enligt vad länsstyrelsen funnit, hava dess tjänstemän väl utfört dem tilldelade taxeringsuppdrag, och ett uteslutande av dem skulle till skada för taxeringsarbetet begränsa antalet därför lämpliga personer.

Länsstyrelsen i Jönköpings län påpekar att en betydande lönelyftning för befattningshavarna på taxeringssektionen skulle vara erforderlig för att dessa inte skulle söka sig från sektionen.

Länsstyrelsen i Hallands län anför.

Enligt länsstyrelsens mening torde man härutinnan svårligen kunna göra någon skillnad mellan tjänstemän å taxeringssektionen och länsstyrelsen i övrigt. Utifrån sett tagas säkerligen alla länsstyrelsetjänstemän som en enhet. Mindre viktigt är måhända att tjänstemännen på taxeringssektionen skulle få en missgynnad ställning i förhållande till övriga tjänstemän på länsstyrelsen därigenom att deras möjlighet till biinkomster skulle på ett speciellt sätt beskäras. Genomförandet av en sådan ordning skulle dock säkerligen försvåra rekryteringen på taxeringssektionen, då det är givet att exempelvis en förste länsnotarietjänst, med enligt de sakkunniga ganska självklar möjlighet till ordförandeskap i taxeringsnämnd som biinkomst, verkar mera lockande än en förste taxeringsinspektörstjänst i samma lönegrad utan sådan möjlighet till biinkomst.

Även om länsstyrelsen, som sagt, delar de sakkunnigas uppfattning, att tjänstemän vid taxeringssektionen i princip icke böra vara ordförande i taxeringsnämnd, torde det dock vara praktiskt omöjligt att helt utesluta dem och tjänstemän i övrigt vid länsstyrelsen från ordförandeuppdrag. Uppdraget som ordförande i taxeringsnämnd är av stort värde ur utbildningssynpunkt.

Det ifrågasatta förbudet skulle enligt vad *länsstyrelsen i Skaraborgs län*

framhåller verka försämrande på taxeringsresultatet i distrikt för taxering av juridiska personer och rörelseidkare, där speciell sakkunskap hos ordföranden är påkallad.

I samma fråga framhåller *länsstyrelsen i Västmanlands län.*

Länsstyrelsen förstår väl de bevekelsegrunder som varit avgörande för detta ställningstagande. Likväl anser länsstyrelsen det knappast välbetänkt att sätta taxeringstjänstemännen i denna särställning. Länsstyrelsen betvivlar att det kunnat påvisas något fall, då en taxeringstjänsteman på grund av denna sin ställning utfört uppdraget på ett olämpligt sätt. Tvärtom lärer det med fog kunna göras gällande, att taxeringstjänstemännens kunnighet på detta område varit till stor nytta för arbetet i taxeringsnämnden. Därtill kommer att arbetet i första instansen är en mycket god skola för taxeringstjänstemän, som därigenom få inblick i arbetslivets olika förhållanden, vilket är av största värde för att förhindra en ensidig inriktning av arbetet i tjänsten. Ett förbud för taxeringstjänstemännen att emottaga dylika uppdrag skulle dessutom för länsstyrelsen i hög grad försvåra rekryteringen till denna yrkesgrupp. Vidare måste erinras om svårigheten att skaffa lämpliga ordförande i taxeringsnämnderna. Även av dessa skäl anser länsstyrelsen att man icke bör i nuvarande läge vidtaga åtgärder, som ökar dessa svårigheter.

Motsatt ståndpunkt i fråga om länsstyrelsetjänstemännens behörighet att mottaga uppdrag som ordförande intages av *Sveriges advokatsamfund,* som anför.

Beträffande kravet att ordföranden ej skall få utses bland dem som till ordinarie arbete ha att syssla med taxeringar, ha de sakkunniga anfört att man ej velat direkt inskriva en regel härom i förordningen, då länsstyrelserna undantagsvis och alldeles särskilt under en övergångstid borde ha möjlighet att mera fritt utse ordförande. Styrelsen kan ej dela denna uppfattning. Det är mycket angeläget att det göres en skarp åtskillnad mellan de hos länsstyrelserna anställda tjänstemännen och ordförande och ledamöter i taxeringsnämnd. Det är därför av vikt att ordföranden ej får utses ur den förstnämnda gruppen. Om man emellertid befarar att det under en övergångsperiod skulle bliva svårt att finna lämpliga personer för ordförandeposterna, bör erforderligt undantag för viss kortare tid stadgas i övergångsbestämmelserna. Styrelsen anser det vara av vikt att den av de sakkunniga förordade regeln införes som en tvingande regel i förordningen. Erfarenheten har visat att vid en lagstiftnings tillkomst framförda önskemål, som ej reglerats i lagen, lätt komma att i praktiken helt åsidosättas.

En liknande ståndpunkt intas av *besvärssakkunniga,* som i likhet med advokatsamfundet anser att uttryckligt stadgande bör intagas i taxeringsförordningen. Besvärssakkunniga fortsätter.

Anses länsstyrelserna under övergångsskedet böra ha möjlighet att mera fritt utse ordförande, såsom taxeringssakkunniga göra gällande, torde särskilt undantag kunna stadgas i övergångsbestämmelserna. Enligt besvärssakkunnigas mening skulle det vara av värde om i lagen även inskreves de positiva habilitetskrav, som taxeringssakkunniga angiva i motiven, nämligen att till ordförande skall utses någon betrodd och med ortserfarenhet utrustad person.

Förslaget att arvodena åt taxeringsnämndsordförandena skall fastställas för en period av fem år anses av tolv länsstyrelser och Föreningen Sveriges taxeringsintendenter mindre lämpligt dels därför att arvodet av olika skäl — penningvärdesförsämring, ändring i distriktets eller arbetsbördans omfattning m. m. — kan behöva justeras dels därför att man härigenom komme att avhända sig möjligheten att särskilt premiera ordförandena efter det mått av arbete, som nedlägges på uppdraget.

Föreningen Sveriges taxeringsintendenter yttrar.

I likhet med de sakkunniga anser föreningen, att man efter reformens genomförande skall kunna nedskära nu utgående arvoden till ordförandena. Föreningen tror dock icke att det är möjligt eller lämpligt att fastställa arvodena åt ordförandena för någon längre tid. Arbetsbelastningen inom de olika distrikten växlar från tid till annan. Dyrtidskompensation måste givas. Ersättningarna måste anpassas i förhållande till den kraft och skicklighet, som ordförandena utveckla. Härtill kommer ytterligare en viktig omständighet. Arvodena till ordförandena torde i den nya organisationen böra bedömas även med hänsyn till kvaliteten hos den arbetshjälp som står till taxeringsnämndernas förfogande för granskning och biträdesuppgifter. För att vaka över att arbetet i taxeringsnämnderna bedrives så ekonomiskt som möjligt blir det troligen nödvändigt att i framtiden göra budgetberäkningar på vad taxeringsarbetet i olika taxeringsnämnder — eventuellt inom olika fögderier eller städer — bör kosta. Avvägningen av ordförandearvodet kan därför komma att sammankopplas med vad taxeringsarbetet i första instans i övrigt kostar. Man bör av dessa skäl räkna med en viss rörlighet i systemet och icke låsa fast ordförandearvodets storlek på ett olämpligt sätt.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län föreslår att tre fjärdedelar av föregående års arvode betraktas som grundarvode samt att frågan om tillägg till grundarvodet prövas efter taxeringsarbetets avslutande.

Länsstyrelserna i Hallands och *Göteborgs och Bohus län* uttalar sig för en utvidgning av möjligheterna för kommunvalda ledamöter att granska deklarationerna, därvid förstnämnda länsstyrelse anför.

Möjligheterna för kommunalvalda ledamöter att granska deklarationerna bör utvidgas. Dock icke så att mera än en sådan ledamot bör få ta del av samma deklaration. Utvidgningen bör i stället ordnas så att granskningsuppgiften enligt taxeringsnämndens beslut uppdelas på nämndens ledamöter exempelvis enligt geografisk grund.

Vad i betänkandet anförts rörande taxeringsassistentens ställning i förhållande till taxeringsnämnden har ingående diskuterats i åtskilliga av remissvaren. Framför allt har därvid framhållits, att om ordföranden inte ges närmare angivna uppgifter i fråga om granskning, föredragning m. m., det kunde befaras att hans ställning blev för svag och att härigenom det fiskala intresset, representerat av taxeringsassistenten,

skulle komma att dominera. Olika lösningar har föreslagits för att hindra en sådan utveckling.

Länsstyrelsen i Blekinge län finner det nödvändigt att ordförandens uppgifter närmare anges.

Riksskattenämnden, länsstyrelserna i Uppsala, Kalmar, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Värmlands och Kopparbergs län, Svenska landstingsförbundet samt näringslivets skattedelegation finner att ordföranden bör vara föredragande eller ha rätt att efter eget bestämmande föredraga ärenden i taxeringsnämnden. Den av nämnda remissinstanser i detta hänseende intagna ståndpunkten uttryckes av *riksskattenämnden* på följande sätt.

Det är angeläget, att lekmannainflytandet i betydande omfattning bibehålles för att organisationen skall kunna förvärva och bibehålla allmänhetens förtroende. Så länge de nuvarande taxeringsnämndsordförandena kvarstå i sina uppdrag, är det troligt att nämndernas ordförande komma att genom sin kunnighet och erfarenhet rörande skattefrågor vara i stånd att hävda sig mot assistenterna. Man måste emellertid befara att nytillkomna ordförande, om de icke vidare skola själva utreda och framför allt om de icke vidare skola föredraga ärenden i nämnden, icke komma att förvärva tillräcklig kännedom om skatteförfattningar m. m. för att kunna hävda lekmannainflytandet och att assistenten därför så småningom, ehuru icke ansvarig för besluten, dock blir dominerande i nämnden. Detta vore särskilt betänkligt med tanke på att den tid som står till buds icke kommer att medge annat än en mycket knapphändig föredragning av deklarationerna. Om taxeringsnämndsordföranden själv föredrager deklarationerna, kommer däremot assistentens ställning inom nämnden icke att bliva lika framträdande och hans egenskap av en taxeringsintendenten underställd tjänsteman behöver icke i allmänhetens ögon i lika hög grad innebära risk för att taxeringsnämndens verksamhet är ensidigt fiskalisk. En sådan anordning, som innebär att man mera bestämt skiljer mellan den kontrollerande och den beslutande verksamheten, medför emellertid ett avsevärt dubbelarbete.

Länsstyrelsen i Kalmar län anför.

Med den uppgift taxeringsassistenterna skola ha enligt förslaget, nämligen bland annat att uppsätta besvär åt taxeringsintendenten i enklare mål, där alltså partställning inträder i prövningsnämnden, synes det icke heller lämpligt att över huvud låta honom vara föredragande i taxeringsnämnd. Länsstyrelsen fäster stort avseende just vid nämnda förhållande, att utgången av ett taxeringsärende är i hög grad beroende på det sätt, på vilket detsamma föredrages. Även om taxeringsassistenten icke är ledamot i taxeringsnämnden, måste han likväl, såsom förut påpekats, komma att utöva ett faktiskt inflytande på nämndens beslut. — — —

En god kår av taxeringsnämndsordförande kan icke upprätthållas, utan att föredragningsskyldighet för ordföranden föreligger. Därigenom tvingas han att sätta sig in i ärendets olika detaljer och taga den ståndpunkt, som han med hänsyn till gällande skattelagstiftning anser vara riktig. Detta är emellertid enligt länsstyrelsens förmenande en mycket viktig synpunkt, vartill de största hänsyn bör tagas, bland annat med hänsyn till rekryteringen av ledamöter i prövningsnämnden, vilken rekrytering i framtiden huvudsakligen torde komma att ske från f. d. ordförande i taxeringsnämn-

derna. En praktisk tillämpning av skatteförfattningarna, sådan som endast en penetrering utav taxeringsärendena kan giva, är enligt länsstyrelsens mening en förutsättning för lämpligheten såsom ledamot i prövningsnämnd, där det teoretiska kunnandet visserligen har sitt värde men givetvis blir störst, då det förenas med erfarenhet ifrån det praktiska taxeringsarbetet.

Näringslivets skattedelegation anför i fråga om föredragningen.

En grundläggande princip för tillgodoseende av rimlig rättssäkerhet måste dock vara, att föredragningen inom nämnden och framläggandet av förslag till taxering — särskilt med hänsyn till den i allmänhet summariska behandling, som enligt sakens natur icke kan undvikas — sker av en person, som icke har till uppgift att under tjänstemannaansvar och enligt anvisningar av överordnad partsrepresentant bevaka den ena partens intresse. Förslaget innebär ett uppenbart åsidosättande av denna princip.

Länsstyrelserna i Jönköpings, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Västmanlands och Västernorrlands län samt Föreningen Sveriges kronokamrerare, Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund, Föreningen Sveriges taxeringsintendenter och Sveriges juristförbund rekommenderar att ordförandena skall genomgå och granska deklarationerna, varvid ej sällan framhålles behovet av kontroll över assistenten men också faran för ett försämrat taxeringsresultat.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anför.

Men länsstyrelsen vill framhålla att det icke bör höra till undantagsfallen, att ordföranden granskar deklarationsmaterialet före sammanträde. Viktigt är att ordföranden i princip behåller ledningen jämväl över assistentens arbete och att taxeringsnämnden klart bibehålles vid ansvaret för taxeringsbeslutet.

Länsstyrelsen i Västmanlands län yttrar.

Länsstyrelsen anser att en ordförande bör ha viss ålagd skyldighet att förhandsgranska det taxeringsmaterial, som förelägges taxeringsnämnden. Det måste nämligen vara ofrånkomligt för en ordförande, som skall deltaga i ansvaret för taxeringsnämndens beslut, att i förväg överväga och taga ställning, åtminstone till omtvistliga taxeringsfall. Han måste också göra sig förtrogen med gällande författning och meddelade prejudikat. I annat fall blir ju förhållandet mycket lätt det att taxeringsnämnden helt kommer att särskilt i svårare frågor kritiklöst följa taxeringstjänstemannens förslag. En sådan utveckling torde icke de sakkunniga ha velat främja att döma av deras allmänna uttalanden om lekmännens inflytande på taxeringen.

Länsstyrelsen föreslår alltså att i taxeringsförordningen intages skyldighet för taxeringsnämndens ordförande att granska det föreliggande taxeringsmaterialet och även att låta föranstalta om ytterligare utredning, därest han finner sådan erforderlig.

På liknande sätt uttalar sig *länsstyrelsen i Västernorrlands län.*

Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund uttalar farhågor för att tjänstemannainflytandet på taxeringarna skulle genom assistentens ställning som föredragande ökas i så hög grad att tjänstemannataxering i detta ords

vanliga mening blev ett faktum. I fråga om ordförandens skyldigheter anför föreningen följande.

Det synes förbundet helt naturligt, att en ansvarsmedveten ordförande ej vill deltaga i taxeringsbeslut utan att dessförinnan ha satt sig in i materialet. På grund härav bör enligt förbundets mening skyldighet föreskrivas för ordföranden att göra detta och arvodets storlek bör bestämmas med hänsyn härtill, enär eljest rekryteringen av dugliga och energiska taxeringsnämndsordförande kommer att försvåras.

Föreningen Sveriges taxeringsintendenter upphåller sig särskilt vid faran för en försämring av taxeringsresultatet.

Även om många av de nuvarande taxeringsnämndsordförandena icke äro lämpliga för sina uppdrag och ännu fler ha otillräckliga kunskaper om de snabbt växlande taxeringsföreskrifterna, så kan man dock icke bortse från att flertalet ordförande bestå av kloka och erfarna män, som åtnjuta allmänt förtroende. Skulle dessa ordförande visserligen stå kvar som taxeringsnämndsordförande i den föreslagna organisationen men utan skyldighet att granska deklarationerna, bleve följden att deras erfarenhet otillräckligt eller icke alls utnyttjades. I detta sammanhang bör påpekas, att ett materiellt riktigt bedömande av deklarationernas vederhäftighet och de skattskyldigas inkomster och levnadskostnader mera torde vara beroende av erfarenhet och omdöme samt blick för livets ekonomiska realiteter än av kännedom om diverse detaljföreskrifter. Man har därför anledning räkna med en försämring av det materiella taxeringsresultatet i många distrikt.

Vad föreningen nu anfört manar till försiktighet inför övergången till ett nytt system. Emellertid måste i detta sammanhang allvarligt beaktas de ständigt ökade svårigheterna att på alla orter finna personer, som äro lämpliga och villiga att taga på sig den svåra och grannlaga uppgiften att sköta taxeringsarbetet. När de frivilliga — och goda — krafterna icke längre stå till förfogande, måste något annat sättas i stället, som är minst lika gott. Även om ordföranden hädanefter icke kommer att i samma utsträckning som nu tyngas med rutinarbete, torde de berörda rekryteringssvårigheterna icke härigenom komma att försvinna. Ett tjänstemannainslag synes här vara den enda lösningen. Härtill kommer att taxeringsarbetets tilltagande komplicering beträffande vissa grupper av skattskyldiga till synes driver mot en specialisering, som är såpass långt gående, att granskningsarbetet lämpligen till sist bör anförtros åt tjänstemän. En tjänstemannagranskning i mening av biträdesgranskning bör vidare med fördel kunna genomföras beträffande det stora flertalet löntagare. Dessutom måste det betecknas såsom ett angeläget önskemål att tjänstemannainslaget i taxeringsarbetet ökar så att det allmänna genom sin representant kan utöva en effektiv ledning av arbetet och därigenom säkra intresset av rättvisa vid beskattningen.

Länsstyrelserna i Stockholms, Kronobergs, Kalmar, Västmanlands och Gävleborgs län, besvärssakkunniga, Föreningen Sveriges landskamrerare och näringslivets skattedelegation hävdar att taxeringsassistenterna bör vara länsstyrelsens — icke taxeringsintendentens — underordnade, som skall stå till taxeringsnämndernas förfogande under taxeringsarbetet, samt att ordföranden utan ingripande från taxeringsintendenten skall kunna dirigera utredningsarbetet.

Utförligast uppehåller sig *besvärssakkunniga* vid frågan. De sakkunniga anför.

Taxeringssakkunnigas förslag rörande taxeringsassistentens ställning väcker vidare farhågor för att taxeringsintendenten avses indirekt skola kunna påverka taxeringarna i första instans och i viss mån göra taxeringsnämndernas beslutanderätt illusorisk. Taxeringssakkunniga förorda nämligen att taxeringsassistenterna skola vara icke blott biträden åt taxeringsnämnderna utan även representanter för taxeringsintendenten.

Såvitt besvärssakkunniga kunna förstå kan den föreslagna ordningen leda till att taxeringsarbetet i första instans kommer att domineras av taxeringsintendenten. Detta är direkt olämpligt med hänsyn till taxeringsintendentens ställning som partsorgan för det allmänna och torde äventyra taxeringsnämndernas anseende för opartiskhet. Skola taxeringsnämnderna bära ansvaret för taxeringarna i första instans, böra de rimligen ha full frihet att verkställa de utredningar och den granskning, som enligt deras uppfattning erfordras. Att taxeringsnämnderna därvid ha att beakta de allmänna direktiv och anvisningar som givits för taxeringsarbetet är självklart.

Taxeringsassistenten bör med utgångspunkt från dessa överväganden givas en annan, mera entydig ställning än den taxeringssakkunniga förordat. Taxeringsassistenten bör sortera under taxeringsnämnden och vara skyldig att följa dennas direktiv. Allmänna anvisningar o. d. rörande taxeringsarbetet böra riktas till taxeringsnämnderna, ej till taxeringsassistenterna. Anser taxeringsassistenten, att nämnden ställer krav på honom, vilkas iakttagande skulle hindra honom från att fullgöra vad som enligt allmänna anvisningar åligger honom, bör han hänvända sig till länsstyrelsen.

Mot den av de sakkunniga föreslagna biträdesorganisationen för rutinarbeten har i princip ingenting invänts. I åtskilliga yttranden uttalas — som av det föregående framgår — önskemål att biträdeshjälp bör tillhandahållas ordförandena även om taxeringsassistenttjänsterna ej inrättas.

De sakkunnigas uttalande att taxeringsassistenterna skall direkt sortera under taxeringsintendenten och icke underordnas häradsskrivaren möter invändningar i huvudparten av yttrandena. Allmänt anses att den lokala skattemyndigheten bör ges ställning av överordnad i förhållande till assistenterna. Denna ståndpunkt intas av sjutton länsstyrelser, statens organisationsnämnd, Sveriges häradsskrivarförening, Föreningen Sveriges kronokamrerare, Föreningen Sveriges landskamrerare, Föreningen Sveriges taxeringsintendenter, landskommunernas förbund och Svensk industriförening.

I denna fråga anför *länsstyrelsen i Stockholms län* följande.

Länsstyrelsen förmenar att assistenterna bör vara länsstyrelsens och icke taxeringsintendentens tjänstemän men stå till nämndernas förfogande då taxeringsarbetet pågår. Att de skola förläggas i orterna i anslutning till de lokala skattemyndigheterna får länsstyrelsen tillstyrka. Beträffande samordnandet mellan den lokala skattemyndigheten och assistenter måste läns-

styrelsen finna att de sakkunniga visat alltför stor försiktighet. Motiveringen för de sakkunnigas ståndpunkt i detta avseende synes icke bindande och är i allt fall helt knuten till tanken att assistenterna skola vara direkt underställda taxeringsintendenten. Behandlas assistenterna såsom länsstyrelsens tjänstemän synes hinder icke möta för att underställa dem den lokala skattemyndigheten. Man torde ha rätt att utgå från att våra kronokamrerare och häradsskrivare, som på ett förtjänstfullt sätt kunnat leda den stora uppbördsreformen i hamn, även skulle visa sig kunna med ansvar och skicklighet fullgöra en betydelsefull uppgift inom taxeringsväsendet. I allmänhet äro nämnda befattningshavare redan nu goda taxeringsmän. Skulle något eftersättande av arbetsuppgifter visa sig förekomma på ett eller annat håll kan säkerligen snar rättelse vinnas genom ett påpekande eller ett tillrättaläggande.

Länsstyrelsen i Västmanlands län hävdar bestämt, att den enda möjligheten att lösa spörsmålet är att låta häradsskrivaren få ansvar även för taxeringsarbetet.

Länsstyrelsen anser en lämplig lösning vara att häradsskrivaren göres ansvarig för och får leda arbetet även i vad det gäller biträde åt taxeringsnämnderna. Taxeringsassistenternas ställning kan då icke bli så självständig gentemot häradsskrivaren som de sakkunniga tänkt sig, då det blir nödvändigt att även taxeringsassistenterna underordnas häradsskrivaren och att denne får ett visst överinseende över deras arbete. Hur omfattande häradsskrivarens tillsyn bör vara kan vara tveksamt. Att denna tillsyn bör i första hand avse det löpande arbetet med mottagning och ordnande av taxeringsmaterial, upprättande av längder och annat skrivarbete, torde vara tydligt. Mera tveksamt måste vara, huruvida häradsskrivaren därutöver bör tilldelas några uppgifter, såsom i fråga om tillsyn över utredningsarbetet, granskningen av taxeringsmaterialet och andra uppgifter, som åvila taxeringsassistent i och för föredragningen i taxeringsnämnd. Med hänsyn till att måhända icke alla häradsskrivare sysslat med taxering såsom ordförande eller konsulent och kanske icke heller är lämpliga för sådana uppgifter, synes det dock bäst att icke utsträcka häradsskrivarens allmänna skyldigheter till detta område. Däremot kan det vara lämpligt att häradsskrivare inom sitt fögderi får uppdrag som ordförande i taxeringsnämnd eller som konsulent i den mån han härtill befinnes lämplig och villig.

Länsstyrelsen i Jämtlands län framhåller utom andra skäl följande.

I detta sammanhang må ock kunna påpekas att en organisation, där häradsskrivaren i viss mån framstår som övervakare av taxeringsarbetet i första instans, i allmänhetens ögon kan anses mer tilltalande än en taxering, som verkställes med biträde av taxeringsintendenten direkt underordnade tjänstemän, i synnerhet som denne senare enligt de sakkunnigas förslag kommer att i taxeringsprocessen intaga en mer accentuerad partställning än tidigare.

Av *länsstyrelsen i Västernorrlands län* göres bl. a. följande uttalande.

Till skillnad mot vad de sakkunniga synas utgå ifrån, nämligen att häradsskrivarna icke skola ta del i eller öva inflytande på taxeringsarbetet, vill länsstyrelsen som sin bestämda åsikt uttala, att häradsskrivarna genom sin övriga verksamhet synas särskilt lämpade att biträda taxeringsintendenten genom att handleda och övervaka personal jämväl i arbetsuppgifter på taxe-

ringsväsendets område. Det bör ankomma på häradsskrivaren att ansvara för att deklarationsmaterialet snabbt uppsorteras och kontrollräknas, att felande deklarationer införskaffas, att deklarationerna efter svårighetsgrad fördelas bland härför avsedda befattningshavare för granskning och utredning, att i förekommande fall påkalla hjälp från taxeringssektionen med granskning och utredning, att tillse att granskningen fortskrider snabbt och jämnt fördelat på de olika taxeringsdistrikten så att samtliga taxeringsnämndsordförande inom fögderiet någorlunda kontinuerligt förses med färdiggranskat materiel, att samråda med taxeringsnämndsordförandena beträffande tidpunkterna för taxeringsnämndssammanträdena, så att dessa icke kollidera med varandra, samt att slutligen tillse att det egentliga taxeringsarbetet och allt efterarbete med längdföring m. m. avslutas i behörig tid.

På samma sätt böra i städer med egen uppbördsförvaltning kronokamrerarna utnyttjas, såvida ej — såsom ovan antytts — i de större av dessa städer särskilda taxeringssektioner inrättas.

Sveriges häradsskrivarförening pekar på det naturliga sambandet mellan folkbokföring, taxering och uppbörd och anför i detta sammanhang.

Erfarenheten visar att sambandet mellan folkbokföring, taxering och uppbörd för varje år blir allt intimare, och det förefaller därför naturligare, om organisationen byggde på samordning av all tillgänglig kvalificerad arbetskraft för att ernå effektivare taxering. De sakkunniga hava uttalat, att den föreslagna organisationen å häradsskrivarkontoren har föranletts av strävan att taga största möjliga hänsyn till att debiterings- och uppbördsverksamheten icke skall störas, utan tvärtom i möjligaste mån underlättas. Gränserna mellan uppbörds- och taxeringsarbetet i de lokala skattemyndigheternas verksamhet äro emellertid ofta så diffusa att en i administrativ ordning verkställd uppspaltning skulle motverka det angivna syftet. De inom landsstaten lokalt placerade tjänstemännen, såsom häradsskrivare och landsfiskaler, äro underställda länsstyrelsen och icke viss sektion inom länsstyrelsen och hava således att fullgöra de uppgifter som anbefallas dem, oberoende av vilken sektion som förordnat om dess utförande. Det kan därför varken anses nödvändigt eller lämpligt att speciellt beträffande taxeringsdetaljen införa nya regler i den bestående ordningen.

Föreningen summerar häradsskrivarnas roll i taxeringsarbetet på följande sätt.

Den betydande erfarenhet, kunskap och rutin i fråga om taxering och organisation, som häradsskrivarna besitter synes böra tillvaratagas då fråga gäller att effektivisera taxeringsväsendet. Att häradsskrivarna icke skall taga del i och öva inflytande på själva taxeringsarbetet torde få anses naturligt, men däremot bör det ankomma på de lokala skattemyndigheterna att ansvara för att alla organisatoriska åtgöranden behörigen fullgöras samt att taxeringsassistenterna erhålla biträdeshjälp i erforderlig utsträckning för sina arbetsuppgifter. Om taxeringsassistenterna och biträdespersonalen stå under ledning av gemensam chef får organisationen fasthet och befarade konfliktsituationer inom häradsskrivarkontoren kunna undvikas och taxeringsassistenterna kunna odelat ägna sig åt granskningsarbetet.

Det bör vidare omnämnas att *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* förordar att med taxeringsväsendets omorganisation i städer med egen

uppbördsförvaltning t. v. får anstå samt att särskild utredning härom verkställes.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anför beträffande organisationen i dessa städer.

Beträffande den lokala skattemyndigheten i stad med eget uppbördsverk föreslå de sakkunniga ett system liknande det för fögderierna på så sätt att den enklare biträdeshjälpen avses skola lämnas av uppbördsverkens personal under det att »de granskande tjänstemännen — taxeringsassistenterna» skola vara statstjänstemän. Länsstyrelsen ställer sig tveksam till förslaget i sistnämnda avseende. Liksom i fögderierna synas befattningshavare i olika lönestallning böra tillhandagå taxeringsnämnderna med mer eller mindre sakkunnig biträdeshjälp. Befattningshavarna böra, liksom för närvarande uppbördsverkens personal i övrigt, vara kommunala tjänstemän. Samtliga med taxeringsgöromål sysselsatta befattningshavare skola självfallet följa av taxeringsintendenten lämnade anvisningar och direktiv. I de större städerna med eget uppbördsverk synes sannolikt det mest rationella vara att under kronokamreraren inrätta en särskild sektion för taxeringsgöromål med särskild tjänsteman som souschef och närmast ansvarig för sektionens verksamhet. För de ökade kostnader, som städerna åsamkas i samband med denna utökning av uppbördsverkens arbetsuppgifter, böra städerna uppbära ersättning av statsverket.

Taxeringsorganisationens lokala placering

Huvudparten av remissinstanserna tillstyrker eller lämnar utan erinran vad de sakkunniga föreslagit om taxeringsorganisationens lokala placering. Hit hör kammarrätten, centrala uppbördsnämnden, statens organisationsnämnd, sexton länsstyrelser, Sveriges häradsskrivarförening, Föreningen Sveriges landskamrerare, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges juristförbund, Riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund och Svenska företagares riksförbund.

Speciell vikt vid placeringsfrågan fäster *Sveriges lantbruksförbund, Svenska landstingsförbundet, Riksförbundet landsbygdens folk* och *Svenska landskommunernas förbund.* Ur det sistnämnda förbundets yttrande må följande återges.

Då styrelsen sålunda anser sig kunna godtaga en lösning, som innebär att taxeringsnämnderna tillföras ytterligare arbetskraft i form av biträden för rutinarbete och taxeringsassistenter för granskning av deklarationsmaterialet med reservation för att en sådan granskning får vara förbehållen deklarationer, beträffande vilka ett behov härav kan anses föreligga, har styrelsen förutsatt, att personalen ifråga blir knuten till den lokala skattemyndigheten och därmed underställd denna. En för styrelsen väsentlig anmärkning riktades i dess yttrande över 1950 års skattelagssakkunnigas betänkande mot en föreslagen centralisering av taxeringsarbetet i första instans till länsstyrelserna. Styrelsen förordade en decentralisering av detta arbete till de lokala skattemyndigheterna såsom av olika skäl önskvärd. I fråga om

placeringen av den föreslagna taxeringsorganisationen har dessa synpunkter med visst undantag beaktats.

Statens organisationsnämnd anser sig böra tillstyrka förslaget om placering hos de lokala skattemyndigheterna som ett provisorium intill dess frågan om användningen av hålkort inom taxerings- och uppbördsväsendet slutgiltigt lösts.

Länsstyrelsen i Jönköpings län framhåller att även med en decentralisering av organisationen lokalfrågan kan bli svår att lösa och föreslår att denna göres till föremål för en skyndsam utredning.

Föreningen Sveriges taxeringsintendenter anför.

Föreningen ifrågasätter om man icke — i varje fall såvitt angår de fögderier, vilkas häradsskrivarkontor äro förlagda till residensstaden eller dess grannskap — med fördel skulle kunna sammanföra assistent- och taxeringsarbete under ett hos länsstyrelsen förlagt taxeringskontor. En liknande koncentration av arbetet till någon större stad torde även i andra fall kunna övervägas. Föreningen förutsätter emellertid, att taxeringskontoren i de normala fallen komma att förläggas hos lokal skattemyndighet.

När i betänkandet anföres att lokalfrågan lättare kan lösas, om taxeringskontoren placeras hos de lokala skattemyndigheterna, måste dock riktas invändningar häremot. Taxeringskontoren måste vara tillräckligt rymliga — rum skola finnas för assistenter och för nya biträden; dessutom måste finnas sammanträdesrum och arkivlokaler. Att lokalsvårigheterna icke få underskattas må i detta sammanhang understrykas.

Mot en placering vid de lokala skattemyndigheterna vänder sig länsstyrelserna i Kronobergs, Blekinge och Västerbottens län samt Sveriges hantverks- och småindustriorganisation. De remissinstanser, som förordar en förstärkning av taxeringsorganisationen genom tillsättande av heltidsanställda konsulenter och biträden för rutinuppgifter, utgår regelmässigt från att konsulenterna placeras vid länsstyrelserna och biträdesorganisationen hos de lokala skattemyndigheterna.

Antalet tjänstemän

Ett allmänt omdöme är att det av de sakkunniga angivna antalet taxeringsassistenter är för lågt beräknat. Denna ståndpunkt intas av riksskattenämnden, överståthållarämbetet, sjutton länsstyrelser, Föreningen Sveriges taxeringsintendenter och Kooperativa förbundet.

I denna fråga anför *länsstyrelsen i Jämtlands län*, att det inom varje fögderi i riket torde vara erforderligt att ha minst tre à fyra taxeringsassistenter. Länsstyrelsen yttrar vidare.

Vid beräkning av antalet taxeringsassistenter hava de sakkunniga utgått från att varje assistent skulle medhinna granskning av i genomsnitt 8 000—10 000 deklarationer. Länsstyrelsen är av den uppfattningen att denna beräkningsgrund icke är hållbar, i varje fall icke för Jämtlands län med huvudparten av skattskyldiga inom landsbygdsdistrikt. Av länets 75 000 skattskyldiga återfinnas cirka 61 000 inom landsbygdsdistrikten och av dessa äro

mer än 40 % jordbrukare eller rörelseidkare. Kontrollarbetet måste på grund härav bli tidsödande och kan enligt länsstyrelsens mening icke medge granskning av mer än 5 000 à 6 000 deklarationer per assistent eller 40 à 50 deklarationer per arbetsdag. Härvid förutsättes att granskningen kan fördelas jämt över hela den tidsperiod, som står till förfogande. Denna tid antages, sedan en månad frånräknats för semester och annan ledighet, uppgå till 6 månader, vilket motsvarar 150 arbetsdagar. Härav måste dock beräknas åtgå minst 30 dagar till resor och sammanträden och för den egentliga deklarationskontrollen återstår då endast 120 arbetsdagar. Skulle emellertid, såsom de sakkunniga synas förutsätta, huvudparten av taxeringsarbetet avslutas före den 1 juni, kan uppenbarligen icke ens det här ovan skisserade arbetsprogrammet genomföras. Om en effektiv taxering skall kunna åstadkommas torde varje taxeringsassistent icke kunna tilldelas mer än högst 5 000 skattskyldiga i landsbygdsdistrikt och 6 000 à 7 000 skattskyldiga i stad. Länsstyrelsen anser med denna utgångspunkt att för detta län erfordras minst 14 taxeringsassistenter utöver den förste taxeringsassistenten samt därjämte ett biträde per assistent.

Länsstyrelsen i Hallands län, som uppskattar det behövliga antalet taxeringsassistenter i länet till 3 à 4 mer än vad de sakkunniga synes ha antagit, framhåller följande.

De sakkunniga anför, att det behövliga antalet taxeringsassistenter endast överslagsvis kunnat beräknas. En viss risk finnes uppenbarligen för att en dylik beräkning skall bliva snäv. Å andra sidan är det helt otänkbart att göra en beräkning som kan göra anspråk på någon exaktheet. Problemet är beroende av så många skiftande omständigheter. Många frågor stå ännu i princip öppna. Det synes därför erforderligt, att ytterligare utredning om personalbehovet göres, sedan principfrågorna och ordningen för reformens genomförande klarlagts.

Länsstyrelsen vill dock redan nu framhålla, att man knappast kan beräkna att på en assistent skall ankomma mer än högst 8 000 deklarationer. Till stöd härför kan länsstyrelsen åberopa följande.

Länsstyrelsen delar de sakkunnigas uppfattning att de lokala taxeringsdistrikten visserligen inte får göras för små men å andra sidan ej heller så stora att orts- och personkännedomen försvagas. Om man skulle följa de sakkunnigas rekommendation att taxeringsdistrikt endast i undantagsfall skall omfatta mindre än 2 000 deklarationer skulle här i länet nära nog samtliga taxeringsdistrikt å landsbygden komma att omfatta två kommuner.

Länsstyrelsen vill anse, att regelmässigt varje landskommun bör utgöra ett särskilt taxeringsdistrikt. Detta förhållande medför otvivelaktigt en ökad arbetsbörda för taxeringsassistenten.

Länsstyrelsen har vidare bibringats den uppfattningen, att de sakkunniga vid sina beräkningar om antalet behövliga assistenter utgått bl. a. från antalet *allmänna* självdeklarationer. I vart fall inom Hallands län utgör emellertid de *särskilda* självdeklarationerna en icke föraktlig del av taxeringsnämndernas arbetsbörda.

Överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings och *Göteborgs och Bohus län, Landsorganisationen i Sverige* och *Kooperativa förbundet* påpekar särskilt, att antalet förste taxeringsassistenter uppskattats för lågt.

Vissa remissinstanser finner det inte nödvändigt att nu binda sig vid ett visst antal tjänstemän. Behovet anses kunna säkrare avgöras efter hand som utbyggnaden av den nya organisationen sker. Denna ståndpunkt intas av *statskontoret, länsstyrelserna i Blekinge* och *Göteborgs och Bohus län* samt *Svenska landstingsförbundet.* Ur förbundets yttrande må anföras.

Vidkommande de sakkunnigas förslag att fastställa antalet assistenter till 500 får styrelsen som sin mening uttala, att uppbyggandet av denna tjänstemannakader icke lämpligen bör till sin storlek bindas vid ett visst slutmål. Det torde, i brist på varje praktisk erfarenhet av den föreslagna organisationen, vara omöjligt att ens ungefärligt fastslå hur många tjänstemän denna i färdigutbyggt skick tarvar. Under sådana förhållanden synes det riktigast, att den successivt får växa fram och att hänsyn tages, icke till en fixerad slutsiffra, men till det faktiska personalbehovet vid en given tidpunkt. Några av sparsamhetsskäl betingade synpunkter beträffande lämpligt antal tjänstemän böra härvid icke anläggas.

De sakkunnigas uttalande att taxeringsdistrikten endast i undantagsfall bör omfatta mindre än 2 000 deklarationer har, utöver vad som framgår av det nyss återgivna yttrandet av länsstyrelsen i Hallands län, väckt kritik på flera håll.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anför.

De sakkunnigas beräkning av antalet behövliga tjänstemän i taxeringsarbetet i första instans vilar på förutsättningen att taxeringsdistrikten skola omfatta 2 000—3 000 deklarationer. Visserligen ha de sakkunniga tänkt sig undantag för särskilda distrikt och distrikt med stort antal jordbrukare. Länsstyrelsen anser dock, att någon allmän utvidgning av taxeringsdistrikten på landsbygden åtminstone för detta läns vidkommande icke bör ske. Skälen härtill äro två, nämligen dels att länsstyrelsen velat ställa kraven på ordförandens genomgång av deklarationerna högre än de sakkunniga, dels behovet av att behålla den nödvändiga orts- och personkännedomen i nämnderna.

Liknande synpunkter framhålles av *länsstyrelsen i Jönköpings län* och *Föreningen Sveriges taxeringsintendenter.*

Om det behövliga antalet biträdestjänster har i yttrandena regelmässigt endast allmänna uttalanden gjorts. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* framhåller emellertid följande.

I fråga om biträdespersonalen å häradsskrivarkontoren ha de sakkunniga tänkt sig en förstärkning med allenast i medeltal två kontorsbiträden å varje fögderi och därutöver tillfällig personal i mindre utsträckning. Detta kan på intet sätt vara tillräckligt, vare sig kvantitativt eller kvalitativt. Hur stor förstärkningen bör vara är icke utrett och med tanke på blivande omläggning av arbetet med förande av längder av olika slag och debiteringsarbetet bör naturligtvis försiktighet iakttagas vid inrättande av nya tjänster. Möjligen bör därför antalet fasta tjänster i varje fögderi begränsas till i medeltal det av de sakkunniga angivna — anslaget för tillfällig personal bör i stället beräknas avsevärt högre än vad de sakkunniga föreslagit — men både med hänsyn till vikten att erhålla biträden, kompetenta att biträda vid åt-

minstone den enklare deklarationsgranskningen, och ur befordringssynpunkt är det angeläget att åtminstone någon av de föreslagna tjänsterna placeras i högre lönegrad, i flertalet fögderier förslagsvis en kansliskrivartjänst i lönegrad Ca 15.

Den nya organisationens genomförande

Åtskilliga yttranden ger uttryck för åsikten att det inte torde vara möjligt att utbygga den föreslagna organisationen på en så jämförelsevis begränsad tid som fem år.

Föreningen Sveriges taxeringsintendenter uppehåller sig utförligast vid denna fråga.

Föreningen har tidigare understrukit vikten av att den nya arbetsmetoden sättes i kraft i den takt personal står till förfogande och att man under övergångstiden i lämplig utsträckning nyttiggör den frivilliga arbetshjälp som för närvarande finnes att tillgå.

Som aspiranter å taxeringsassistent-tjänsterna torde man i första hand få tänka sig unga studenter, helst med viss handelsutbildning, eller personer i liknande ställning och ålder. Man torde emellertid få utgå från att denna personal icke på flera år kan anförtros självständigt arbete som taxeringsassistenter. Innan de nått tillräcklig mognad härför synas de med fördel kunna användas å taxeringssektionen. Genom att de unga aspiranternas förordnande å taxeringsassistenttjänst på detta sätt fördröjes kommer emellertid hela uppbyggnaden av organisationen att förskjutas framåt i tiden. Man har därför anledning antaga att utbyggnadstiden kommer att överstiga de i betänkandet angivna fem åren. Länsstyrelserna böra emellertid lämnas tämligen fria händer att bestämma takten för organisationens utbyggnad allt efter de växlande förhållandena inom varje län.

I fråga om biträdeshjälpen vill föreningen här på nytt understryka betydelsen av att denna bygges ut så snart som möjligt. Även de taxeringsnämnder, som arbeta enligt den gamla ordningen, torde med det snaraste böra förses med ifrågavarande fasta biträdeshjälp.

Statens organisationsnämnd, som inte heller anser att organisationen bör genomföras på så kort tid som föreslagits, anför.

Med hänsyn till de svårigheter som föreligger att nu bedöma utfallet av en organisation av taxeringsarbetet i första instans sådan som den föreslagna, vill nämnden emellertid förorda *att* tidpunkten, då den skall vara genomförd, icke fixeras, *att* genomförandet ses på betydligt längre sikt än fem år samt *att* man i första hand inriktar sig på att anordna en tjänstemannataxering i distrikt, där deklarationsmaterialet är av den art att granskning av speciellt för ändamålet utbildade tjänstemän ter sig särskilt påkallad och möjligen i ytterligare ett eller annat distrikt. Först sedan härigenom erfarenhet vunnits bör, i förekommande fall, genomförandet av organisationen fullföljas.

Enligt nämnden är det givetvis en fördel att de nyanställda taxeringsassistenterna till en början får pröva sina krafter på jämförelsevis enkla distrikt. Anordningen har emellertid även bestämda olägenheter till följd. Sålunda kommer den lokalkännedom, som kan förvärvas under första året

att bli av intet värde under de fem första åren. Vidare kommer — åtminstone i viss utsträckning — assistenterna att få underkasta sig förflyttningar mellan fögderierna, vilket särskilt i nuvarande tid vållar olägenhet och obehag och måhända kan komma att försvåra rekryteringen. Även för taxeringsnämnderna skulle det te sig mindre tilltalande att, låt vara för en begränsad period, ideligen byta föredragande.

Organisationsnämnden anvisar följande lösning av spörsmålet.

Därest organisationen skall genomföras på i princip 5 år, vilket dock nämnden avstyrker, kan en lösning vara, att låta assistent, som avses för de svårare distrikten, undergå en grundligare utbildning och under viss del av utbildningsperioden — både för att prövas och utbildas samt skaffa sig lokalkännedom — fungera som kronoombud i de taxeringsnämnder, där han efter fullbordad utbildning skall placeras som assistent. Om än ett fullständigt genomförande av organisationen härigenom något kan fördröjas, vinnas fördelar — förutom de förut antydda — i form av bättre utbildning och därigenom ökad effektivitet med större förutsättningar att redan från början ingiva förtroende för den nya organisationen, som kunna tala för att den här antydda ordningen är att föredraga.

I första hand bör — enligt *länsstyrelsen i Stockholms län* — anställas den personal som skall svara för granskningen av andra än löntagardeklarationer; assistenter åt de lokala taxeringsnämnderna finner länsstyrelsen vara av lägre angelägenhetsgrad.

Liknande synpunkter anlägger *länsstyrelserna i Malmöhus, Kopparbergs* och *Örebro län,* därvid förstnämnda länsstyrelse framhåller att om tillsättningen sker på detta sätt man skulle kunna undvika att flytta på taxeringsassistenterna. Länsstyrelsen som förordar inrättande av taxeringsassistenttjänster i 25 lönegraden utvecklar sin tankegång på följande sätt.

Ännu viktigare är emellertid att denna jämkning möjliggör en önskvärd omkastning ifråga om tempot för organisationens genomförande. Antalet obefordrade, men redan taxeringsutbildade landskanslister är nämligen — åtminstone här — mycket stort. De utnyttjas redan nu för taxeringskontroll som taxeringskonsulenter, men skulle sannolikt ha intresse för nya assistenttjänster i 25:e lönegraden eller förordnanden därå. Om detta är slutmålet, saknas anledning att följa de sakkunnigas plan att börja rekryteringen i de enklare lokala distrikten. Riktigare synes vara att redan i början av femårsperioden använda konsulentarvodena till löneförstärkningar för lämpliga landskanslister, som vill bli assistenter i särskilda distrikt. Härigenom tillgodoses bättre än enligt de sakkunnigas förslag den nya organisationens huvudsyfte med avseende å taxeringskontrollens inriktning.

Åtskilliga remissinstanser uttalar sig för att samtliga taxeringsnämnder snarast möjligt beredes hjälp med rutingöromål som sortering och längdföring.

Länsstyrelsen i Uppsala län anför.

Mot de sakkunnigas förslag, att den nya organisationen skall genomföras under en femårsperiod med början vid taxeringen 1958 har länsstyrelsen icke annan erinran än att det biträdesarbete, såsom sortering, summering,

längdföring m. m., som avses skola utföras hos de lokala skattemyndigheterna lämpligen bör utföras där från och med 1957 års taxering och avse *alla* taxeringsdistrikt. Likaså bör även i de s. k. gamla distrikten tiden för arbetets utförande förlängas till den 1 oktober. Dessa åtgärder skulle otvivelaktigt medföra redan från och med 1957 års taxering en tillförlitligare granskning och utredning av taxeringsärendena i första instans, till fördel för såväl det allmänna som de skattskyldiga.

De lokala skattemyndigheterna torde med sin nuvarande rutinerade biträdespersonal, utökad med behövlig tillfällig arbetskraft, säkert kunna ombesörja nämnda sorteringsarbete m. m.

Liknande synpunkter anlägges av *länsstyrelserna i Blekinge, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Västmanlands, Jämtlands* och *Norrbottens län* ävensom av *Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund* och *Föreningen Sveriges taxeringsintendenter.*

Rekrytering, utbildning, löneplacering, befordran m. m.

Vad de sakkunniga uttalat angående behovet av ytterligare befordringstjänster för biträdespersonalen å häradsskrivarkontoren understrykes av *länsstyrelserna i Hallands* och *Västernorrlands län.*

Förslaget om taxeringsassistenternas löneställning godtages av statskontoret. Den övervägande delen av remissinstanserna uttalar emellertid att den föreslagna löneställningen måste anses för låg. Följande må här återges.

Justitiekanslersämbetet framhåller att dess tvekan, huruvida det kan vara möjligt att med de tilltänkta taxeringsassistenterna vinna en lämplig form för taxeringsarbetet i första instans, framför allt hänför sig till den låga löneställningen och fortsätter.

De skola under de fyra första åren hänföras till 13, 15 och 17 lönegraderna och slutligt placeras i 19 lönegraden. Man frågar sig, om det är möjligt att förvärva och behålla dugande krafter med en så pass låg lön och utan bestämda utsikter till goda avancemang. Assistenterna skola ju icke blott vara kunniga och omdömesgilla, de böra helst också ha förmåga att uppträda med en viss auktoritet. Det synes ock berättigat spörja, om lönen står i riktig relation till det kvalificerade och grannlaga arbete, som fordras av en taxeringsassistent, till betydelsen ur allmänt medborgerlig synpunkt av hans syssla samt till den i viss mån utsatta ställning han intager. Duktigt folk synes icke kunna förutsättas vilja åtaga sig ett så pass ansvarsfyllt och krävande arbete som det förevarande för denna ringa lön. Komma åter tjänsterna att rekryteras av mindre dugande personer, måste befaras, att det blir klent beställt både med effektiviteten i arbetet och tillvaratagandet av de enskildas rätt.

Liknande synpunkter framhålles av *riksskattenämnden,* som yttrar.

Om en tjänstemannataxering i enlighet med de sakkunnigas förslag trots det anförda likväl skulle anses ofrånkomlig — en uppfattning som riks-

skattenämnden emellertid icke är benägen att dela — är det nödvändigt att assistenterna erhålla sådan löneställning och sådana befordringsutsikter att möjlighet finnes att till dessa tjänster förvärva och behålla personer med tillräckliga kvalifikationer för de uppgifter som skola åvila dem. Det är riksskattenämndens uppfattning att detta icke är möjligt med den löneställning, högst Ce 19, som föreslagits, och med de förhållandevis fåtaliga befordringstjänster som finnas. Det förhållandet att den föreslagna organisationen avses skola utbyggas under en tid av fem år, kan icke ändra denna nämndens åsikt. Riksskattenämnden befarar, att man med den föreslagna organisationen i realiteten får en renodlad tjänstemannataxering och en tjänstemannataxering som icke är kvalitativt högtstående.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anför.

Det torde icke vara möjligt att under sådana förhållanden förvärva personer, som besitta tillräcklig insikt i allmänna ekonomiska frågor och den mognad i omdömet, som äro nödvändiga förutsättningar för ett riktigt handhavande av de grannlaga och viktiga uppgifter, som äro dem anförtrodda. Man torde även få räkna med, att dessa befattningshavare efter genomgångna utbildningskurser komma att söka sig över till det fria näringslivet eller andra arbetsfält, där bättre utkomstmöjligheter kunna erbjudas.

Av flera länsstyrelser föreslås att taxeringsassistenterna lägst placeras i 21 lönegraden samt att befordringstjänster i 25 lönegraden inrättas. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anför.

Med hänsyn till de kvalifikationer, som enligt vad länsstyrelsen här ovan framhållit bör erfordras för erhållande av taxeringsassistenttjänst, anser länsstyrelsen att taxeringsassistenterna icke rimligtvis böra erhålla lägre löneställning än ordinarie landskanslister eller 21 lönegraden (Ca 21). Emellertid torde det kunna ifrågasättas om en sådan lönesättning är tillräcklig för besättande av taxeringsassistenttjänsterna med dugliga befattningshavare. Visserligen bör en taxeringsassistent kunna få befordran till förste landskanslist å landskontor i lönegrad Ca 25, men det begränsade antalet av dessa tjänster och konkurrensen från landskanslisternas sida gör möjligheten till sådan befordran begränsad. För att skapa rimliga befordringsmöjligheter för taxeringsassistenterna anser länsstyrelsen därför, att av taxeringsassistenttjänsterna skall en tjänst i varje fögderi vara inrättad i lönegrad Ca 25. Denna grupp av tjänstemän bör därvid lämpligen benämnas förste taxeringsassistenter. Innehavaren av denna befattning bör utöva viss ledning av taxeringsarbetet.

Liknande ståndpunkter i fråga om den föreslagna löneplaceringen intas av åtskilliga av de hörda sammanslutningarna såsom *Föreningen Sveriges kronokamrerare, Föreningen Sveriges landskamrerare, Föreningen Sveriges taxeringsintendenter, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation* och *näringslivets skattedelegation.*

Frågan om inrättande av befordringstjänster anses i många yttranden inte kunna anstå. Merendels föreslås att sådana tjänster inrättas i 21 och 25 lönegraden. Utförligast uppehåller sig *Tjänstemännens centralorganisation* vid denna fråga. Under hänvisning till att de sakkunniga med

hänsyn till den långa utbyggnadstiden inte funnit nödvändigt att föreslå inrättande av befordringstjänster anför organisationen.

Så länge så ej skett, skulle alltså taxeringsassistenterna i fråga om befordringar konkurrera med övriga extra-ordinarie landskanslister, vilkas befordringsstandard redan nu är förhållandevis låg. Den standardhöjning, som genomfördes i samband med länsstyrelsereformen och tjänsteförteckningsrevisionen var otvivelaktigt mycket betydelsefull, men vid förhandlingarna i dessa frågor räknade man med att det skulle bli behövligt med ytterligare förbättringar av befordringsmöjligheterna för denna personal. Som riktpunkt för befordringsstandarden uppställdes normerna inom likartade studentkarriärer i andra grenar av statsförvaltningen, inom vilka befordran till 21 lönegraden förutsattes kunna ske inom en tid av 8—9 år. Förhållandena torde sedan dess ha ändrats, och man finner vid en jämförelse med andra studentkarriärer, att landskanslisterna har en förhållandevis låg befordringsstandard. Framför allt är antalet tjänster i 21 lönegraden otillräckligt. Mot denna bakgrund synes det orimligt att successivt anställa 400—500 tjänstemän på rekryteringsstadiet och låta dessa konkurrera om de redan nu alltför få befordringstjänsterna. Det kan för övrigt starkt ifrågasättas, om taxeringsarbetets effektivitet skulle vinna på, att assistenttjänsterna blev genomgångstjänster för tjänstemän, som sökte vinna befordran till andra arbetsuppgifter inom landskanslistkarriären.

TCO har den uppfattningen att det utan tillfredsställande befordringsmöjligheter inte kommer att gå att till taxeringsassistenttjänsterna förvärva och behålla dugliga befattningshavare. Vid en bedömning av lönegradsplaceringen för taxeringsassistenterna bör beaktas att den ställning dessa förutsättes få, både gentemot taxeringsnämnder och i övrigt synes komma att ställa stora krav på vederbörande. Alldeles särskilda kvalifikationer måste erfordras av dem, som skall ha att granska rörelsedeklarationerna och de fria yrkesutövarnas deklarationer. En befordringsgång som den föreslagna torde kunna accepteras under förutsättning av att härutöver så stort antal tjänster i högre lönegrader inrättas, att nuvarande befordringsstandard för landskanslistkåren under inga förhållanden försämras. Deklarationsmaterialets skiftande beskaffenhet motiverar en distriktsindelning som bl. a. innebär att inom varje fögderi inrättas särskilda rörelsedistrikt, till vilka de besvärligaste deklarationerna hänföres. För assistenter i sådana distrikt är en speciell lönegradsplacering väl motiverad. Motsvarande granskning (i särskilda distrikt) handhas f. n. av konsulenter och inspektörer i lönegraderna 25 och 27.

En sådan personalorganisation bör från början genomföras, att i första omgången av utbyggnaden nuvarande landskanslister, vilka såsom ordförande eller kronoombud har lång erfarenhet av taxeringsarbete, kan påräknas söka tjänster som taxeringsassistenter. Detta skulle kunna bli fallet med den uppläggning som TCO ovan antytt. Med hänsyn till att taxeringsarbetets effektivisering i första hand bör syfta till att skärpa kontrollen över de kategorier, vilka hittills undandragit det allmänna medel för beskattning, kan TCO inte godta de sakkunnigas förslag, att omorganisationen av de besvärligaste distrikten skall komma i efterhand.

Från länsstyrelsehåll framhålles att inrättande av befordringstjänster i tillräckligt antal framför allt är av vikt för att möjliggöra en tillfredsställande rekrytering. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anför sålunda.

På taxeringsassistenterna kommer enligt förslaget att vila ett stort och ansvarsfullt arbete. Det blir av största betydelse att till dessa tjänster erhålla personer med särskilda förutsättningar och med god utbildning. Länsstyrelsen håller före att man för att få en god rekrytering måste erbjuda bättre lönevillkor än de föreslagna. I första hand bör öppnas möjlighet till befordran till någon ordinarie placering, t. ex. i Ca 21, och ett antal sådana tjänster inrättas i lämplig proportion till antalet icke-ordinarie tjänster.

Ytterligare en fråga bör i detta sammanhang beröras. Såvitt länsstyrelsen kunnat finna, ha de sakkunniga avsett att taxeringsassistent skall ha kompetens att bedöma taxeringsfrågor av allehanda slag i de lokala taxeringsnämnderna, således även de mest invecklade taxeringsfall för jordbrukare och andra näringsidkare. Det förutsättes härvid att taxeringssektionens personal skall vara beredd att biträda. Huruvida denna anordning kan bli tillräckligt effektiv, kan ifrågasättas. Det torde i så fall krävas utökning även av antalet taxeringsinspektörer. En annan utväg vore att för detta fältarbete inom fögderiförvaltningen inrätta ett antal tjänster, som skulle kunna vara befordringstjänster för taxeringsassistenterna. De borde i så fall placeras i lönegrad Ca 25. Under övergångstiden till den nya organisationen torde den nuvarande konsulentinstitutionen böra bibehållas, till en början även där taxeringsassistenter finnas, innan dessa vuxit sig in i sina uppgifter.

Liknande uttalanden göres av ytterligare *tio länsstyrelser.*

Föreningen Sveriges landskamrerare ifrågasätter, huruvida det icke vore välbetänkt att redan från början räkna med ett skäligt antal befordringstjänster. All erfarenhet visar att tjänstemän, som saknar eller har dåliga befordringsutsikter, icke i längden kan prestera önskvärda arbetsresultat.

Tiden för taxeringsarbetet

Av yttrandena framgår att enighet i det närmaste råder om behovet av en förlängning av taxeringsperioden.

En förlängning enligt de sakkunnigas förslag t. o. m. utgången av september månad under taxeringsåret tillstyrkes av fjorton länsstyrelser och sju andra remissinstanser. Vissa av länsstyrelserna förordar därvid olika system för längdföring av taxeringarna.

Föreningen Sveriges taxeringsintendenter anför.

Föreningen förordar, att taxeringsarbetet i första instans skall vara slutfört den 1 oktober. Även de taxeringsnämnder, som arbeta enligt den gamla ordningen, torde böra givas sådan utsträckt tid. Emellertid torde det bliva både lämpligt och nödvändigt att nämnderna slutföra huvudparten av taxeringsarbetet redan under våren. Tiden för sommarlängdens upprättande bör såvitt möjligt bestämmas senare än som angivits i betänkandet, exempelvis till den 1 eller helst den 15 juli. Bland annat med hänsyn till intresset av att skatteunderlaget på betryggande sätt fixeras torde samtliga deklarationer böra längdföras i sommarlängden. De deklarationer som på sommaren icke behandlats i taxeringsnämnden längdföras i sommarlängden enligt vad deklarationen visar. Oktoberlängden blir härigenom en ändringslängd.

Riksskattenämnden och kammarrätten är tveksamma om den föreslagna

förlängningen har den betydelse, som de sakkunniga tillagt den. *Kammarrätten* anför.

En förlängning av tiden för taxeringsarbetet torde vara nödvändig, om utredningsarbetet skall utföras av heltidsanställd personal. Om den lösning de sakkunniga härutinnan föreslagit är den lämpligaste har kammarrätten svårt att bedöma. Kammarrätten vill endast erinra om att den nu gällande tiden för taxeringsarbetets bedrivande vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag i realiteten icke kommer att förlängas med mycket mera än en månad. Under juli och augusti månader torde man nämligen som regel kunna räkna med minskad effektivitet i taxeringsarbetet på grund av svårigheter att kommunicera med allmänheten under dessa månader, då semestrar normalt tagas ut.

Övriga remissinstanser som uttalat sig i denna fråga föreslår andra slutdagar, den 30 juni (sex), den 31 juli (en), den 31 augusti (tre), den 31 oktober eller 30 november (en). Två remissinstanser har utan att angiva särskild slutdag uttalat sig för en kortare förlängning än som föreslagits och en för en längre. En länsstyrelse förordar att deklarationstiden skall förkortas till den 10 respektive den 28 februari och att möjlighet att medge anstånd till den 1 juli med taxeringsarbetets avslutande skall skapas. Två länsstyrelser föreslår skilda slutdagar för arbetet i lokala taxeringsdistrikt — den 31 maj respektive den 30 juni — och särskilda taxeringsdistrikt — den 30 juni respektive den 30 september.

De myndigheter och sammanslutningar som uttalat sig för en taxeringsperiod till utgången av juni månad har understrukit att en sådan förlängning inte behöver föranleda särskilda svårigheter för debiteringsförrättare eller för de kommunala och de statistiska myndigheterna. *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer,* som förordar den 30 juni som slutdag, anför.

Den föreslagna utsträckningen i tiden för taxeringsarbetet torde ha ett mera begränsat värde än de sakkunniga förutsatt. Under månaderna juli och augusti, då de mera komplicerade deklarationerna skulle granskas, är det enligt vad erfarenheten utvisar oftast förenat med stora svårigheter att vinna kontakt med de skattskyldiga och deras medhjälpare. Det kommer dessutom att bli mycket svårt att samla taxeringsnämndsledamöterna under dessa månader.

Betydande olägenheter följa också med den föreslagna utsträckningen i tiden. Många skattskyldiga få finna sig i att deras taxeringar bliva slutgiltigt fastställda först lång tid efter det att deklarationen avgivits. Man måste nämligen räkna med att ett mycket stort antal deklarationer kommer att bli behandlade först efter den 1 juni. Det statliga och kommunala budgetarbetet försvåras genom att tillförlitliga inkomstuppgifter icke komma att bli tillgängliga i tid. Härtill kommer, att ett omfattande manuellt längdföringsarbete blir nödvändigt beträffande alla taxeringar, som fastställas efter den 1 juni.

Näringslivets skattedelegation, som förordar den 31 augusti såsom slutdag, uttalar.

I fråga om den önskvärda förlängningen av tiden för taxeringsarbetet i

första instans synas de sakkunniga ha funnit en god lösning, om de ock enligt vår mening skjutit något över målet. Med hänsyn till de skattskyldigas berättigade intresse av att inom rimlig tid erhålla kännedom om den åsatta taxeringen bör tidsfristen icke utsträckas längre än som erfordras för att vinna ett tillfredsställande taxeringsresultat. Om tiden utsträckes till den 1 september, skulle detta innebära den radikala förbättringen i förhållande till vad som för närvarande gäller, att tiden för det egentliga taxeringsarbetets utförande fördubblades. En sådan väsentlig förlängning bör enligt vår mening vara tillräcklig. Genom att bestämma nämnda dag som slutdag vinner man även, att den av de taxeringssakkunniga föreslagna tiden för debiteringsarbetet ökas med en månad, varigenom de lokala skattemyndigheternas behov av biträde av taxeringsassistenter blir mindre framträdande eller bortfaller. Vi förorda sålunda, att taxeringsnämndernas arbete skall vara avslutat senast den 1 september under taxeringsåret.

Av särskilt intresse i detta sammanhang är yttrandena från de remissinstanser som särskilt berörs av den föreslagna förlängningen.

Statistiska centralbyrån framhåller att om den föreslagna ändringen beslutas, en viss försening kommer att ske beträffande flertalet av de statistikgrenar, som grundar sig på eller står i nära samband med deklarations- och taxeringsmaterialet. Därjämte vill centralbyrån förorda, att innan beslut fattas, en provundersökning måtte företagas för att utröna, huruvida de preliminära uppgifter om taxeringsutfallet, som enligt förslaget skulle insamlas, kan anses fylla måttet för budgetberäkningarna.

Riksräkenskapsverket anför.

Med hänsyn till budgetplaneringens samhällsekonomiska betydelse kan riksräkenskapsverket för sin del icke godtaga de sakkunnigas uttalande att det vid en omorganisation av taxeringsväsendet måste framstå som ett sekundärt mål att tillhandahålla grundmaterial för nämnda arbete så snart som möjligt. För riksräkenskapsverkets inkomstberäkningar är det icke tillfyllest med preliminära uppgifter, grundade på summering av i deklarationer uppgivna siffror eller dylikt. Riksräkenskapsverket måste under alla förhållanden förutsätta, att materialet i bearbetat skick finnes tillgängligt för verket senast den 15 november. Detta torde i sin tur kräva att uppgiften lämnas till statistiska centralbyrån senast den 15 oktober från de lokala skattemyndigheterna i stället för såsom nu den 31 augusti. Riksräkenskapsverket vill emellertid särskilt understryka, att även om debiteringsarbetet skett fortlöpande på grundval av successivt färdigställt taxeringsmaterial, tiden för arbetets avslutande samt för summering och avstämning förefaller alltför snävt tilltagen.

Vad så beträffar den förhandskalkyl, som riksräkenskapsverket under senare år brukat avlämna till finansdepartementet redan i början av oktober och som tjänat till ledning för budgetarbetet, är det uppenbart att denna, om den skall bibehållas, måste grundas på preliminärt eller i vart fall ofullständigt grundmaterial, därest taxeringsperioden förlänges på sätt de sakkunniga tänkt sig. För ett mera måttligt utsträckande av taxeringstiden, exempelvis till utgången av juni månad, kunna givetvis även andra skäl åberopas, exempelvis risk för ojämnhet i taxeringen vid en alltför långt utdragen taxeringsperiod, vissa olägenheter av att taxeringsnämnd och prövningsnämnd arbetar parallellt, semesterhänsyn o. s. v.

Centrala uppbördsnämnden, som ställer sig tveksam till förslaget, uttalar beträffande de sakkunnigas huvudalternativ med endast en längd att debetsedelsskrivningen och de följande arbetsmomenten utgör kvantitativt en så ansenlig del av debiteringsarbetet i dess helhet, att det — även om taxeringsassistenterna och taxeringsbiträdena är helt frikopplade från taxeringsarbetet — icke synes möjligt att medhinna dem på två månader. I vart fall torde risken, att dessa arbetsmoment icke skall medhinnas, vara så stor att den icke bör tagas.

Härefter anför nämnden.

Det av de sakkunniga som en nödfallsutväg föreslagna alternativet med två taxeringslängder medför även olägenheter. Det erbjuder emellertid möjlighet att före den 1 oktober medhinna debetsedelsskrivning m. m. på grundval av junilängden och torde därför vara att föredraga. I stället för att manuellt upprätta en särskild längd för taxeringarna efter den 1 juni synes emellertid böra övervägas förfarandet att i den tilltryckta längden införa nämnda taxeringar med röd skrift samt för varje uppslag i längden summera taxeringarna före den 1 juni för sig och de därefter åsatta taxeringarna för sig.

Sveriges häradsskrivarförening förklarar att taxeringsarbetet måste avslutas tidigare än som föreslagits för att debiteringsarbetet och återbetalningen av överskjutande preliminär skatt skall inom föreskriven tid kunna fullgöras tillfredsställande och för att undvika att utmätningsmannen skall komma i tidsnöd vid undersökning för kvittning m. m., vilket kan leda till förluster för statsverket.

Föreningen Sveriges kronokamrerare, som framhåller att en förlängning av taxeringsperioden över sommaren till den 1 oktober skulle till icke obetydlig del bli skenbar på grund av semestrar m. m., anför.

Vid fixerande av denna tidpunkt för arbetets avslutande har uppenbarligen stor betydelse måst tillmätas den omständigheten, att varje reducering av den föreslagna tiden omedelbart påverkar personalvolymen, d. v. s. behovet av erforderlig personal för taxeringsarbetets fullgörande. Föreningen, som icke delar de sakkunnigas uppfattning att beslut bör omedelbart fattas om tjänstemannataxering över hela fältet, finner anledning särskilt understryka de svårigheter en förlängning av nuvarande taxeringsperioder måste komma att få för det taxeringsarbetet efterföljande debiteringsarbetet. Ur denna synpunkt är varje förlängning till olägenhet. Föreningen, som är medveten om att nuvarande taxeringsperioder kunna föranleda ett eftersättande av såväl det fiskaliska intresset som kanske än mera rättssäkerheten genom den summariska behandling av åtskilliga taxeringar, som tidsnöden i vissa fall framtvingar, vill emellertid icke motsätta sig att en viss förlängning av taxeringsperioderna sker, förslagsvis dock längst intill utgången av juni månad. Med hänsyn till att arbetsgivarna äro skyldiga att inlämna sina kontrolluppgifter redan under januari månad vore det kanske icke alldeles uteslutet att till exempelvis den 5—10 februari framflytta tidpunkten för avgivande av flertalet deklarationer.

Svenska landskommunernas förbund förklarar att en förlängning av tiden

för taxeringsarbetet är ofrånkomlig för åstadkommande av en rättvis och effektiv taxering, men att en lösning samtidigt måste utfinnas som tillgodoser behovet för det kommunala budgetarbetet av besked om taxeringsutfallet. De sakkunniga hade föreslagit att de tidigare beskeden härom skulle ersättas av preliminära uppgifter, därvid de förutsatt att uppgifterna skulle grundas på en summering av de i deklarationerna angivna siffrorna. Ett så beskaffat uppgiftsmaterial tillgodoser enligt förbundets uppfattning dock icke det avsedda ändamålet, då detsamma endast skulle redovisa den taxerade inkomsten. För budgetberäkningsändamål var icke den taxerade inkomsten utan den beskattningsbara av intresse.

Av liknande skäl förordar *Svenska stadsförbundet* en förlängning av taxeringsperioden till den 15 juni eller möjligen den 1 juli, varigenom kommunerna fortfarande skulle kunna få tillförlitliga uppgifter om skatteunderlaget vid ungefärligen samma tidpunkt som nu.

Arbetsgången i första instans

Vad de sakkunniga anfört rörande taxeringsnämndens befogenhet lämnas i de flesta yttrandena utan erinran. *Länsstyrelsen i Uppsala län* förordar emellertid att ärenden avseende tillämpning av förordningen om ackumulerad inkomst ävensom ärenden angående fastställande av uppskattningsvärde å fastighet skall kunna avgöras av taxeringsnämnd. Ärendena skulle härigenom kunna prövas snabbare än nu.

Förslaget att ordföranden i taxeringsnämnden skall ha utslagsröst avstyrkes av kammarrätten och besvärssakkunniga. *Besvärssakkunniga* anför.

Sedan år 1841 har för omröstning i beskattningsmål gällt att vid lika röstetal den mening skall gälla som länder till den skattskyldiges förmån. Taxeringssakkunniga föreslå nu ändring av denna hävdvunna regel under åberopande av att den synes föga rationell. Såvitt besvärssakkunniga ha sig bekant ha några allvarliga olägenheter av den hittillsvarande regeln icke försports. Den torde icke vara svårare att tillämpa än den regel med samma innebörd, som finnes intagen i 29 kap. 3 § rättegångsbalken och gäller för omröstning i brottmål. Regeln bör icke utan vägande skäl uppgivas för beskattningsmålens del. Vidare bör uppmärksammas, att kammarrätten och regeringsrätten tillämpa andra omröstningsregler än de här föreslagna. Att för de båda lägre instanserna införa en specialreglering, som avviker från den i högre instanser tillämpade ordningen, synes icke böra ifrågakomma.

Vad de sakkunniga föreslagit rörande plats för avlämnande av självdeklarationer lämnas i allmänhet utan erinran. *Överståthållarämbetet* anför emellertid såsom ett exempel på den särställning Stockholm i olika avseenden intar att ett sådant förslag inte i allmänhet torde medföra något nämnvärt merarbete för myndigheterna utom just i Stockholm och fortsätter.

Betänker man att i huvudstaden finnes ett mycket stort antal arbetsgivare och andra uppgiftsskyldiga med inkomsttagare över hela riket inses att den enligt förslaget ämbetet tillkommande uppgiften med grovsortering av allt avlämnat material — innebärande bl. a. efterforskning av vederbörandes hemlän — kan få enorma proportioner och att följaktligen, om förslaget genomföres, en särskild organisation måste tillskapas härför. För närvarande saknar överståthållarämbetet alldeles personella resurser för utförande av en dylik uppgift.

Länsstyrelsen i Uppsala län anser att avlämning inte längre bör få ske till ordföranden då sorteringsarbetet härigenom kan komma att fördröjas.

Vad som föreslagits i fråga om anmaningsförfarandet tillstyrkes eller lämnas i regel utan erinran.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län påtalar emellertid det mindre lämpliga i att skilja mellan anmaningar och förfrågningar och anför.

Det måste anses mindre lämpligt att skilja på anmaningar och förfrågningar. Oavsett hur en förfrågan utformas, kommer denna alltid att för den stora massan skattskyldiga betraktas som en anmaning, vilket den ju också i verkligheten är. Länsstyrelsen vill här erinra om ett uttalande av justitieombudsmannen rörande påstått felaktigt förfarande av taxeringsintendent genom anhållan till tandläkare att för granskning ställa patientregister till taxeringsmyndighets förfogande (JO:s ämbetsberättelse 1947 sid. 87 o. ff.). Vederbörande taxeringsintendent hade uppgivit att han endast *anhållit* att patientregistren skulle ställas till förfogande för granskning och alltså icke avsett att ge ett föreläggande i saken. Justitieombudsmannen anförde härom: »För den skattskyldige framstår såväl en anhållan som en begäran om patientkorts utlämnande såsom en anmaning, varom förmäles i 32 § 3 mom. taxeringsförordningen.»

Alla förfrågningar till de skattskyldiga från taxeringsmyndigheternas sida böra såväl formellt som reellt betecknas som anmaningar. Rätt att utfärda anmaningar bör tillkomma *dels* taxeringsnämndens ordförande (och sålunda icke, som de sakkunniga föreslagit, taxeringsnämnden), *dels* de befattningshavare hos den lokala skattemyndigheten, som biträda taxeringsnämnden i dess arbete, *dels* taxeringsintendent, *dels* befattningshavare å taxeringssektionen, som biträda taxeringsintendent i utredningsarbetet, *dels ock* befattningshavare som verkställer taxeringsrevision, dock med den begränsningen att endast taxeringsnämndsordföranden och taxeringsintendenten skola äga anmana skattskyldig deklarera och förelägga vite. Motsvarande bör gälla infordrande av uppgifter till ledning vid annans taxering. Anmaningar och förfrågningar från taxeringsnämndens och taxeringsintendentens medhjälpare böra angivas gjorda »enligt uppdrag».

Besvärssakkunniga anför i samma fråga.

Med anmaning förstås enligt gällande terminologi hänvändelser av olika slag till skattskyldiga med uppmaning att avgiva eller fullständiga deklaration, att lämna upplysningar etc. Det synes oklart vilken innebörd taxeringssakkunniga i sitt förslag vilja förläna ifrågavarande term. Av uttalanden i motiven erhålles närmast den uppfattningen att taxeringssakkunniga laborera *dels* med hänvändelser innehållande anmodanden o. d., *dels* med »egentliga» anmaningar (se s. 102). Vari den sakliga skillnaden skall bestå

angives icke. Ett klarläggande på denna punkt är nödvändigt icke minst med hänsyn till den betydelse spörsmålet har för frågan om taxeringsassistentens utredningsbefogenheter. Taxeringsassistent förutsättes nämligen kunna rikta hänvändelser av olika slag till de skattskyldiga med begäran om uppgifter men skall enligt 29 § icke kunna utfärda anmaning.

Remissinstansernas uttalanden angående de föreslagna reglerna om vitesföreläggganden återges senare i avsnittet om straff och viten.

Vad som föreslagits i fråga om sortering lämnas regelmässigt utan erinran i yttrandena. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* hävdar emellertid att möjligheten att verkställa sorteringen i kommunal regi bör bibehållas inte bara under uppbyggnadstiden utan jämväl senare. *Länsstyrelserna i Jönköpings* och *Västerbottens län* förordar att sorteringen skall ombesörjas och bekostas av kommunerna. Den sistnämnda länsstyrelsen anför.

Vad beträffar arbetet med sortering av deklarationsmaterialet synes denna detalj i taxeringsarbetet böra utföras av vederbörande kommuner. Såvitt länsstyrelsen kan finna skulle sorteringsarbetet, om det förlades till respektive kommunalkontor och — eventuellt under överinseende av vederbörande taxeringsnämndsordförande — utfördes av därstädes anställd personal, som väl i regel får antagas besitta stor orts- och personkännedom, härigenom bli bäst utfört. Kostnaderna härför synes kommunerna böra själva bära, då de åtnjuta förmånen av att få uppbära den kommunala skatten oavkortad.

Olika åsikter har yppats i frågan om vem som bör underteckna underrättelserna om avvikelse från självdeklaration. *Länsstyrelsen i Värmlands län* föreslår att detta skall ankomma på ordföranden medan *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Jämtlands* och *Norrbottens län* hävdar att det bör vara assistentens åliggande.

För att underlätta längdföringen i synnerhet i särskilda distrikt föreslås av länsstyrelserna i Kalmar, Blekinge, Malmöhus och Hallands län olika metoder för längdföringen. Som förut berörts har åtskilliga remissinstanser föreslagit att längdföringen i olika taxeringsdistrikt snarast möjligt skall omhändertas av personal vid de lokala skattemyndigheterna.

Till frågan om taxeringsnämndernas möjligheter till självrättelse anför justitiekanslersämbetet att i den mån möjlighet till förenkling för vinnande av rättelse av uppenbara fel föreligger, bör den tillvaratagas, och taxeringsnämnd lär därför böra kunna anförtros befogenhet att rätta klara fel i samma utsträckning som de allmänna domstolarna.

Tre länsstyrelser, Föreningen Sveriges kronokamrerare och Föreningen Sveriges taxeringsintendenter förordar jämväl att utrymme beredes för självrättelse.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anför.

Länsstyrelsen anser för sin del att det skulle vara beklagligt om alla rättelser i ett beslut av taxeringsnämnden måste företagas i prövningsnämnden, detta framför allt med hänsyn till det merarbete för de lokala skattemyndigheterna, som därav följer. En rättelse i taxeringslängden är så avsevärt mycket enklare att genomföra att det måste vara till fördel om så kan ske. Länsstyrelsen anser därför att denna fråga bör ånyo övervägas. Det kan tänkas ett förfarande så utformat, att alla dylika rättelser sker genom överstrykning i taxeringslängden av de förut utförda beloppen och införande av de justerade siffrorna med rött bläck för att ändringen skall markeras för debiteringen. Rättelse skulle dock icke få ske mer än en gång för samma skattskyldig. Meddelande om rättelsen skulle alltid tillställas skattskyldig.

Såvitt länsstyrelsen kan se skulle en sådan ordning vara till fördel för debiteringsarbetet. Betänkligheter uppkommer givetvis med hänsyn till prövningsnämndens arbete. Det har anförts såsom nödvändigt att taxeringsnämnden icke företager ändring av beslut, som samtidigt besvärsvägen förts under prövningsnämndens bedömande. Risken för kollisioner vid dylika fall får väl ändå anses relativt obetydlig. Besvären till prövningsnämnden skall ju regelmässigt kompletteras hos taxeringsassistenten, och i dylikt fall måste ju även frågan om rättelse anmälas för prövningsnämnden för iakttagande i samband med besvärsfrågan.

Föreningen Sveriges taxeringsintendenter, som förordar att längdföringen i junilängden skall avse alla deklarationer, således även sådana som ännu ej varit föremål för slutligt beslut, anför.

Möjlighet till självrättelse bör finnas i viss utsträckning. Intill dess sommarlängden avslutats torde självrättelse till den skattskyldiges förmån böra tillåtas beträffande deklarationer, där avvikelse gått ut; detta överensstämmer även med vad som på många håll för närvarande tillämpas. Under hösten upptagas till behandling de deklarationer, vilka icke medhunnits före sommarlängdens avslutande. Då dessa deklarationer redan längdförts kan höstbehandlingen sägas innebära en form av självrättelse. Häremot bör dock knappast invändning kunna resas, eftersom vederbörande skattskyldig i dessa fall icke erhållit del av något beslut från taxeringsnämnd om att hans deklaration icke godkänts. Av diskretionshänsyn är det måhända icke lämpligt att i sommarlängden utmärka om taxeringen är definitiv eller ej. Detta synes ej heller nödvändigt. Höständringar torde kunna tillåtas i alla fall, då avvikelse icke expedierats till den skattskyldige.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län förordar att taxeringslängderna fortfarande skall underskrivas av samtliga ledamöter i taxeringsnämnden.

Beträffande deklarationsmaterialets förvaring uttalar *riksarkivet* att de lokala skattemyndigheternas arkivutrymmen är otidsenliga och otillräckliga. Häradsskrivararkiven bör därför utökas och förbättras, så att de blir tillräckliga, brandsäkra och fuktfria.

Landsarkivarien i Härnösand anför.

För ett genomsnittligt häradsskrivarekontor i Norrland uppgår ett års deklarationsmaterial till 8—9 hyllmeter, alltså för en sjuårsperiod till ca 60 hyllmeter. Om därtill i framtiden vissa årgångar av detta material undan-

tagas från gallring, såsom skett med materialet till 1928 års allmänna fastighetsdeklarering (jämlikt SFS 977/1937), kommer beståndet att ytterligare ökas med flera hm. Redan nu ha de flesta häradsskrivarekontoren svårt att härbärgera sina arkivalier, sedan källskattematerialet börjat flöda, och detta trots att lands- och länsarkiven mottagit förtidsleveranser fram till 1917, i många fall till 1935. Av en undersökning om häradsskrivarnas arkivutrymmen, som landsarkivet lät göra för 5 år sedan, framgick att omkring hälften hade otillräckliga utrymmen vid denna tidpunkt. Vid ett förverkligande av betänkandets förslag om deklarationsmaterialets kommande förvaring måste således arkivlokalerna avsevärt utökas. Även vid en minskning av antalet deklarationsårgångar till två jämte det löpande årets kommer arkivutrymmet hos många häradsskrivare att vara otillräckligt.

Liknande synpunkter framhålles av *sex länsstyrelser* och *Föreningen Sveriges taxeringsintendenter*. Dessa remissinstanser föreslår att hos den lokala skattemyndigheten skall förvaras det löpande årets och näst föregående års deklarationer.

Länsstyrelsen i Kalmar län yttrar.

Beträffande samtliga häradsskrivarekontor gäller, att tillräckligt arkivutrymme icke föreligger för att kunna förvara fem års deklarationsmaterial för fögderiet. Arkiven, i den mån sådana finnas, äro icke brandsäkra. Såsom en utväg vill länsstyrelsen emellertid föreslå, att endast det löpande årets och näst föregående års deklarationer får förvaras hos häradsskrivarna, medan de tidigare årens alltjämt skola inrymmas i länsstyrelsernas arkivlokaler. Ett ökat arkivutrymme hos länsstyrelserna kommer att finnas genom den nu tillåtna gallringen av prövningsnämndshandlingarna. Några större olägenheter torde heller icke uppkomma med en sådan anordning, då det icke erbjuder några svårigheter att till vederbörande häradsskrivare översända sådana äldre deklarationer, som kunna behövas vid det löpande årets taxering.

I allmänhet torde ett års deklarationer inom ett fögderi upptaga omkring 10 hyllmeter. Med två års deklarationer förvarade hos häradsskrivarna torde krävas ett utrymme, som icke är större än en sedvanlig vägg, mot vilken arkivhyllorna kunna uppställas. Inkomstlängderna torde draga ungefär 2 hyllmeter och fastighetslängderna omkring en meter.

Beträffande taxeringsassistenternas sysselsättning under tiden mellan taxeringsperioderna uttalar *Föreningen Sveriges taxeringsintendenter* att det är tveksamt om de bör utnyttjas för uppgifter, som ankommer på de lokala skattemyndigheterna, och *länsstyrelsen i Hallands län* att de bör sysselsättas uteslutande med taxeringsarbete.

De sakkunnigas uttalande att taxeringsassistenterna bör tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar möter gensaga från *två länsstyrelser*, *Sveriges häradsskrivarförening* och *Svensk industriförening*. Dessa remissinstansers synpunkter på frågan framgår i huvudsak av vad sistnämnda förening yttrar.

De sakkunniga föreslår att taxeringsassistenterna skall ha att lämna allmänheten upplysningar i taxeringsfrågor, något som föreningen anser att dessa till följd av sin ställning icke är lämpade till. Det är uppenbart, att

den enskilde, när hans taxering prövas och avgöres, redan i första instans utgör en part med utomordentligt svag position. Hans ekonomiska ställning är starkt beroende av att han taxeras rätt och rättvist redan i första instans — något som har avgörande betydelse framförallt för mängden av småföretagare, mot vilka s. k. skönsmässig taxering alltför ofta tillämpas — men han äger icke rätt att, om han så önskar, personligen söka vederlägga de påståenden och uppställningar, som hans motpart, representanten för det allmänna kommer med. Denna representant kommer enligt de sakkunnigas förslag att bli taxeringsassistenten, som sålunda på grund av nyssnämnda förhållande redan a priori kommer i motsatsställning till den enskilde. Taxeringsassistenterna torde knappast bli mäktiga den personlighetsklyvning, som skulle erfordras för att nyssnämnda motsatsförhållande plötsligt skall kunna omvandlas till det förtroende, som den enskilde medborgaren måste kunna hysa till den person, som skall hjälpa och vägleda honom i den alltmera olycksbådande skatteförfattningsdjungeln. En helt neutral och av själva taxeringsarbetet oberoende myndighetsperson måste stå till allmänhetens förfogande för denna viktiga uppgift och enligt föreningens mening torde häradsskrivarna uppfylla de nödiga förutsättningarna härvidlag.

Departementschefen

De sakkunniga har i nära anslutning till de för dem meddelade direktiven föreslagit en organisation, som innebär att kontroll, utredningar och expeditionellt arbete i alla taxeringsdistrikt övertages av tjänstemän. Den hävdvunna ordningen, enligt vilken beslutanderätten i första instans utövas av taxeringsnämnder med förtroendevalda ledamöter, rubbas emellertid inte. Fastmera anser de sakkunniga att de förtroendevalda ledamöternas inflytande ökas, om besluten kan grundas på ett bättre material än tidigare, förelagt nämnden av en dess befattningshavare som själv ej äger delta i besluten. Förslaget uppbäres av syftet att på en gång bättre än hittills tillgodose den enskildes krav på rättssäkerhet och det allmännas intresse av en effektivare taxering.

Förslaget, som i princip accepterats av många remissinstanser, har även enligt min mening påtagliga förtjänster.

Det helt övervägande antalet remissinstanser godtar i princip anordningen med en tjänstemannataxering av den innebörd, som de sakkunniga föreslår. En huvudinvändning mot förslaget är emellertid att en generellt genomförd tjänstemannataxering, med hänsyn till nödvändigheten att iaktta de begränsningar som betingas av tillgång till personal och även av kostnadshänsyn, i allt för liten grad kommer att främja det grundläggande syftet med en taxeringsreform, nämligen att nå en skärpt kontroll av rörelseidkare och andra svårkontrollerade skattskyldiga. På grund härav förordas i remissyttrandena att man, i allt fall i ett inledande skede, ger reformen en till angivet syfte begränsad inriktning men samtidigt också, genom förbättrad lönesättning och liknande, skapar starkare garantier för

en verkligt effektiv organisation i denna del. Beträffande det stora antalet taxeringsnämnder, d. v. s. de taxeringsdistrikt inom vilka främst löntagare taxeras, skulle man däremot i huvudsak behålla den nuvarande ordningen.

Såsom närmare skall utvecklas i det följande har jag funnit att dessa invändningar bör i allt väsentligt beaktas. När jag ansett mig böra intaga denna ståndpunkt, har detta emellertid skett i fullt medvetande om att man därmed får avstå från åtskilliga fördelar. Vissa av sakkunnigförslagets mest tilltalande sidor sammanhänger nämligen med att enligt detta tjänstemän skulle överta taxeringsarbetet i *alla* distrikt. Jag vill inte utan vidare förbigå de i och för sig starka skäl som talar härför.

Till en början bör framhållas, att önskemålen om en väsentlig förlängning av taxeringsperioden knappast kan tillgodoses om inte tjänstemän anställes för arbetet i alla taxeringsdistrikt. Vid en sådan förlängning måste nämligen arbetet med ett års taxering åtminstone delvis fortgå samtidigt i första och andra instans. Detta förutsätter en ordning och reda i fråga om de expeditionella göromålen i första instans, som endast kan uppnås inom en tjänstemannaorganisation. Förlängningen nödvändiggör vidare en koordination mellan taxerings- och debiteringsarbetet, som måste förutsätta tjänstemäns medverkan. Att på längre sikt tänka sig en anordning med en avsevärd förlängning av taxeringsperioden för vissa taxeringsnämnder men inte för andra måste av flera skäl avvisas.

Det är vidare ett betydelsefullt önskemål, främst med tanke på allmänhetens förtroende för taxeringsnämnderna, att ordföranden får inta en markerat opartisk ställning. Den nuvarande ordningen är inte invändningsfri på denna punkt. Förvisso talar starka skäl, såsom de sakkunniga påpekat, för en ordning enligt vilken ordföranden befrias från skyldigheten att gentemot de skattskyldiga agera som den granskande och utredande för att därefter själv ta del i och leda bedömandet av granskningsoch utredningsresultatet.

Ytterligare en anledning att genomföra tjänstemannataxering över hela linjen ligger i svårigheterna att rekrytera villiga och lämpliga ordförande. Dessa svårigheter skulle i väsentlig mån undanröjas, om ordföranden befriades från granskning och expeditionellt arbete och i huvudsak fick leda nämndens arbete i vad detta avser fastställande av taxeringarna.

Man kan vidare anta, att — om tjänstemannataxering införes beträffande alla skattskyldiga — antalet taxeringsnämnder skulle kunna nedbringas utan att den behövliga person- och ortskännedomen gick förlorad. Härigenom skulle vinnas större jämnhet och enhetlighet i taxeringarna.

Med en organisation, som innefattar tjänstemannataxering över hela linjen, har man slutligen bättre möjligheter att förverkliga det i och för sig självklara önskemålet att ett kvalificerat taxeringsarbete sker redan i första instans. Även om stora ansträngningar göres att genom efterföljande kontroll åvägabringa rättelser av felaktigheter, blir likväl kvaliteten på

arbetet i taxeringsnämnderna av väsentlig betydelse för taxeringsresultatet i stort.

Att jag, oaktat de skäl som kan åberopas för sakkunnigförslaget, likväl nu anser mig böra förorda en utbyggnad av taxeringsorganisationen endast i den mer begränsade omfattning, som flertalet remissinstanser förordat, sammanhänger — som framgår av det förut sagda — med angelägenheten av att tillgodose det enligt min mening för dagen mest angelägna, nämligen en verklig effektivisering av granskningen utav de svårkontrollerade deklarationerna. Det är knappast görligt att vinna detta väsentliga mål samtidigt med en över hela linjen utbyggd tjänstemannataxering.

Det må tilläggas, att till förmån för en mera begränsad utbyggnad av taxeringsorganisationen även kan åberopas, att en framtida övergång till hålkortsmaskiner för folkbokföring och debitering kan komma att leda till friställande av personal, som är lämpad för taxeringsarbete, och att man därför inte nu bör nyanställa en stor kår av relativt lågavlönade tjänstemän.

Med denna uppfattning uppkommer frågan hur en reform i angivet syfte bör utformas.

Åtskilliga remissinstanser rekommenderar att de sakkunnigas förslag genomföres på så sätt modifierat att i varje fögderi inrättas en högre tjänst, merendels föreslagen i 25 lönegraden, för granskning av de komplicerade deklarationerna. På flera håll förordas därvid inrättande av särskilda distrikt för rörelseidkare, i vilka dessa mer kvalificerade taxeringsassistenter skulle tjänstgöra.

Andra remissinstanser föreslår, att man inom varje fögderi bildar något som skulle kunna kallas taxeringskontor med assistenter i olika lönegrader — 19, 21 och 25 — för granskning av olika slag av deklarationer. Härvid synes man utgå ifrån att taxeringsassistenterna inte skulle knytas till något speciellt taxeringsdistrikt. De skulle ha att sins emellan och efter svårighetsgrad fördela de olika distriktens deklarationer och därefter bereda och i nämnderna föredraga på dem ankommande deklarationer. Med denna organisation skulle man i varje taxeringsnämnd ha ett flertal föredragande.

Slutligen förordas i en tredje grupp remissyttranden att frågan löses genom en förstärkning av den nuvarande taxeringskonsulentorganisationen. Man tänker sig härvid närmast att tillsätta heltidsanställda taxeringskonsulenter som skulle av taxeringsnämndsordförandena anmodas biträda i mera svårbedömda fall.

Då det gäller att ta ställning till vilken av de ifrågakommande organisationslinjerna som bör väljas, må först beröras alternativet med heltidsanställda taxeringskonsulenter såsom närmast anknytande till nu gällande ordning. Systemet med taxeringskonsulenter infördes 1943 och innebär att länsstyrelsen ställer en eller flera konsulenter till de lokala taxeringsnämnder-

nas förfogande för biträde med granskning av rörelseidkaredeklarationer och andra mer svårbedömda deklarationer. Konsulentuppdragen är anordnade som bisysslor.

Självfallet har denna anordning varit av visst värde. Men den torde också ha visat sig behäftad med påtagliga svagheter, ingalunda hänförliga endast till det förhållandet att fråga är om bisysslor. Dessa svagheter kan sammanfattas med följande.

Taxeringskonsulenten för ett visst distrikt är ofta nog bosatt utanför distriktet — merendels är det en länsstyrelsetjänsteman — och saknar följaktligen inte sällan den lokalkännedom, som inte minst när det gäller mindre rörelseidkare och liknande skattskyldiga är av betydande värde. — Ordföranden tillställer konsulenten de deklarationer beträffande vilka dennes hjälp med granskningen påfordras. Så småningom återsändes deklarationen med en av konsulenten upprättad promemoria; inte alltid är det möjligt — på sina håll lär detta höra till undantagen — för konsulenten att, såsom avsett är, personligen inställa sig i nämnden och där föredraga ärendet. Svårigheter föreligger med andra ord att samordna konsulentens fackmannamässiga erfarenhet med nämndens kännedom om de lokala förhållandena. — Konsulenten har att betjäna ett flertal nämnder, självfallet i varierande omfattning, och måste på den grund — om den personliga inställelse skall iakttagas som torde vara en förutsättning för att anordningen skall bli av egentligt värde — företaga resor i en omfattning som åsamkar alltför stor tidsutdräkt. — En uppenbar brist i systemet är vidare att konsulenten kommer att utnyttjas mycket ojämnt även av den anledningen att hans medverkan ytterst blir beroende av ordförandens bedömande huruvida en deklaration bör konsulentgranskas eller ej. — Beträffande de deklarationer som granskas mot taxeringsperiodens slut — fråga blir här främst om rörelseidkare som utnyttjat anståndstiden för deklarationens avlämnande eller ofta just de besvärligaste fallen — medhinnes ofta nog ingen konsulentgranskning.

Även om vissa av de nyss antydda svagheterna kan övervinnas genom heltidsanställda taxeringskonsulenter, kommer likväl så betydande invändningar att kvarstå att jag inte anser konsulentlinjen erbjuda en tillfredsställande lösning av frågan om taxeringsorganisationens effektivisering.

De övriga vid remissbehandlingen framförda organisationslinjerna ansluter sig till sakkunnigförslaget därutinnan att tjänstemännen skulle placeras ute i orterna, nämligen hos de lokala skattemyndigheterna. Jag finner bärande skäl tala för en sådan placering.

Ett av dessa alternativ går, som förut nämnts, ut på att inrätta särskilda taxeringsnämnder för taxering av mera svårbedömliga deklarationer inom varje fögderi och att till dessa nämnder knyta heltidsanställda taxeringsassistenter. För en sådan anordning talar åtskilliga skäl. Utom de rent tekniska fördelarna med att sammanföra materialet i ett distrikt, var-

igenom t. ex. jämförelser mellan inkomsttagare i samma bransch underlättas, blir det med denna organisationsform möjligt att genomföra en specialisering av själva taxeringsnämnden. Till ledamöter kan sålunda utses personer med särskilda förutsättningar att bedöma de spörsmål som uppkommer vid taxering av rörelseidkare m. fl. Observeras bör vidare att då denna nämnd så gott som uteslutande kommer att syssla med taxering av sådana inkomsttagare de enskilda ledamöterna inom nämnden får tillfälle att förvärva betydligt mer omfattande kunskaper och erfarenheter av rörelsetaxering än som kan bli fallet i en vanlig lokal taxeringsnämnd. Det bör även tilläggas att den nu diskuterade ordningen ger en fasthet i organisationen, som inte vinnes med något av övriga framförda förslag.

Alternativet med taxeringskontor, som framförts i några yttranden, förutsätter att deklarationsmaterialet skall uppdelas på flera taxeringsassistenter med olika kvalifikationer. Även detta förslag är förenat med vissa fördelar. Måhända kan det visa sig lämpligt att välja denna organisationsform, om man i framtiden beslutar att övergå till en fullständig tjänstemannaorganisation i första instans. I ett läge, där man emellertid begränsar sig till ett partiellt genomförande av tjänstemannataxering, synes anordningen knappast ändamålsenlig.

Jag har därför funnit mig böra förorda alternativet med särskilda taxeringsnämnder, till vilka assistenter, placerade hos de lokala skattemyndigheterna, anknytes för granskning, utredning och expeditionellt arbete.

Jag vill tillägga, att även om man väljer denna utväg vissa förbättringar synes möjliga beträffande övriga taxeringsnämnder. Ordförandena i dessa bör sålunda befrias från rutingöromål såsom sortering och längdföring. För dessa uppgifter och för att tillhandagå assistenter i särskilda taxeringsnämnder jämväl med vissa andra rutingöromål bör inrättas, i huvudsaklig överensstämmelse med vad de sakkunniga föreslagit, biträdestjänster vid de lokala skattemyndigheterna. Organisationen av de lokala taxeringsnämnderna bör emellertid i övrigt t. v. lämnas orubbad, varvid dock den nuvarande anordningen med taxeringskonsulenter bör kunna successivt avvecklas, allteftersom de nyss förordade särskilda nämnderna med taxeringsassistenter bygges upp.

I fråga om de särskilda taxeringsnämnderna för taxering av juridiska personer — i vilka taxeringsarbetet redan nu utföres på ett tillfredsställande sätt — förordar jag ingen annan ändring än att biträdeshjälp med rutinarbete skall beredas jämväl ordföranden i sådan nämnd. Min ståndpunkt här bygger på det förhållandet att i dessa nämnder redan nu tjänstgör de mest kvalificerade krafter, som är för länsstyrelserna tillgängliga.

Då på sätt nu angivits omorganisationen endast blir så att säga partiell, finner jag mig, med hänsyn till önskemålet att undvika risken att debiteringsarbetet fördröjes, inte böra förorda den av de sakkunniga föreslagna förlängningen av taxeringsperioden till den 1 oktober. I det ändrade läget

talar även vissa andra skäl mot en sådan utsträckning av perioden. En något mindre förlängning eller till den 1 juli synes emellertid inte behöva möta betänkligheter och kan därför förordas. Denna åtgärd innebär, i förening med att ordföranden befrias från det betungande arbetet med sortering och längdföring, att möjligheterna till granskning och kontroll blir avsevärt utökade även i sådana nämnder som inte kommer att åtnjuta biträde av assistent.

Den nu förordade organisationen kommer att i sina huvuddrag ganska nära ansluta till den organisation som gäller i Stockholm, där i betydande omfattning vid överståthållarämbetets skatteavdelning anställd personal tjänstgör såsom kronoombud i de mera kvalificerade taxeringsnämnderna. Under sådana förhållanden och då taxeringsväsendet i Stockholm i åtskilliga hänseenden skiljer sig från taxeringsväsendet i landet i övrigt vill jag inte för närvarande förorda att några ändringar genomföres beträffande taxeringsorganisationen i första instans i Stockholm. Fortsatta undersökningar bör emellertid äga rum i syfte att i Stockholm ernå en ordning, som helt sammanfaller med den för landet i övrigt gällande.

De lokala nämnderna och de särskilda nämnderna för taxering av juridiska personer bör ha oförändrad sammansättning. I de nyss förordade särskilda nämnderna för taxering av rörelseidkare, som är fysiska personer, m. fl., alltså de nämnder där taxeringsassistent skall finnas, synes emellertid som de sakkunniga föreslagit kronoombud inte längre böra ingå. Jag finner inte skäl förorda att taxeringsassistenten, såsom i vissa remissyttranden föreslås, skall vara ledamot av taxeringsnämnden.

Ledamöterna i de särskilda nämnderna för fögderierna eller i städer med egen uppbördsförvaltning torde i princip böra utses på samma sätt som ledamöterna i de lokala nämnderna, d. v. s. av stads- eller kommunalfullmäktige. Detta möter ingen svårighet då distriktet omfattar stad eller del av stad. I fögderierna ställer sig emellertid frågan något annorlunda. Antalet kommuner i fögderierna varierar nämligen mellan en och elva.

Ehuru arbetet inom en taxeringsnämnd med många ledamöter otvivelaktigt måste bli tyngre än inom en mindre nämnd, finner jag mig med hänsyn till vikten av att inom nämnden bevara det lokala inflytandet och tillgodose kravet på ortskännedom böra förorda att minst en ledamot skall utses av varje i distriktet ingående kommun. På grund härav förordar jag att det nuvarande maximiantalet ledamöter, såvitt angår dessa nämnder, höjes från åtta till tolv.

I betänkandet föreslås förbud för tjänsteman vid länsstyrelses taxeringssektion att inneha uppdrag som ordförande eller kronoombud.

Detta förslag, för vilket i och för sig beaktansvärda skäl kan anföras, synes, därest endast en partiell reform av organisationen i första instans ifråga-

kommer, inte böra upptagas. Jag vill för övrigt erinra om mitt förut framförda förslag att de särskilda taxeringsnämnderna för aktiebolag m. fl. skall bibehållas enligt nuvarande ordning, nämligen med hänsyn till att taxeringen där omhänderhaves av högkvalificerade befattningshavare. Dessa består till mycket stor del just av taxeringssektionens ordinarie personal, som utför arbetet som en bisyssla; det kan med den intagna ståndpunkten alltså inte ifrågakomma att utfärda det med de sakkunnigas uppläggning väl motiverade förbudet mot rätt för denna personal att inneha taxeringsuppdrag. Mer tveksam synes man enligt min mening kunna vara inför frågan huruvida de avsedda nya taxeringsassistenterna bör kunna inneha uppdrag som ordförande eller kronoombud. Vissa principiella invändningar kan anföras häremot, och jag finner övervägande skäl tala för att assistenterna regelmässigt inte erhåller sådana uppdrag. Något uttryckligt stadgande i ämnet torde emellertid inte vara erforderligt.

I detta sammanhang vill jag något beröra en annan fråga, som under senaste tiden aktualiserats från kommunalt håll, nämligen spörsmålet huruvida stadsfiskal eller annan liknande befattningshavare vid åklagarväsendet bör kunna erhålla taxeringsuppdrag såsom bisyssla. Såsom taxeringsnämndsordförande skulle han få en omedelbar insyn i deklarationsmaterialet och man har ifrågasatt lämpligheten av att han på denna väg skulle erhålla upplysningar av betydelse för hans verksamhet såsom åklagare. Tvekan har yppats om statsmakterna ansett en sådan ordning godtagbar, och man har sett anledning till vissa konfliktsituationer kunna uppkomma.

Min avsikt är inte att här närmare ingå på detta ämne. Jag vill blott nämna, att det inte kommit till min kännedom att i de fall, då åklagare hittills förordnats som befattningshavare i taxeringsnämnd, detta skulle väckt gensaga. Läget torde i och för sig inte heller på denna punkt ändras, därest den av mig i det föregående förordade taxeringsreformen genomföres. Även om möjligen vissa skäl av principiell natur kan anföras mot taxeringsuppdrag för åklagare, torde det likväl inte finnas anledning att här taga någon bestämd ståndpunkt. Frågan torde liksom hittills i varje särskilt fall få prövas av länsstyrelserna.

I sakkunnigbetänkandet förordas en förenkling vid fastställandet av taxeringsarvodena. Jag anser detta i hög grad önskvärt. Bestämmelser i detta ämne torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela i administrativ väg. Därvid får även övervägas för vilken tid fastställda arvoden skall gälla.

Vad de sakkunniga anfört om taxeringsassistentens ställning i förhållande till taxeringsnämnden och dess ordförande har, som den föregående redogörelsen utvisar, väckt viss kritik. Därvid har uttalats att assistenten givits en alltför dominerande roll och att taxeringsnämndens inflytande på taxeringarna skulle bli illusoriskt. Indirekt skulle, framhålles

det, taxeringsintendenten härigenom komma att dominera förfarandet i första instans.

Dessa farhågor är enligt min mening väsentligt överdrivna. Att de sakkunniga inte ansett sig kunna föreslå att taxeringsnämnden eller dess ordförande utan inskränkning skulle kunna ge taxeringsassistenten direktiv och pålägga honom arbetsuppgifter sammanhänger med att assistenten normalt skulle ha att biträda flera taxeringsnämnder. Med en sådan anordning kunde det befaras att någon av dessa, till men för arbetet i de övriga nämnderna, skulle belasta assistenten i inte godtagbar omfattning. Sådana konkurrenssituationer uppkommer emellertid inte med den organisation som av mig förordats, eftersom assistenten skall biträda endast en taxeringsnämnd. Under sådana omständigheter finner jag mig kunna tillmötesgå de i yttrandena uttalade önskemålen att taxeringsassistenten skall utan särskild begränsning vara skyldig att i sitt utredande arbete efterkomma anvisningar från taxeringsnämndens ordförande.

Det sist sagda torde i och för sig ge ett klart uttryck för att taxeringsassistentens uppgift är strikt begränsad till införskaffande av all tillgänglig och för ärendets avgörande erforderlig utredning, därvid det tillkommer inte intendenten utan nämnden eller dess ordförande att i förekommande fall beordra en kompletterande utredning. Jag är likväl beredd att medverka till ytterligare åtgärder i syfte att vinna garantier för att taxeringsnämnden och inte dess assistent blir den som i realiteten fastställer taxeringarna. En uttrycklig föreskrift bör sålunda införas därom att det skall åligga ordföranden att själv genomgå taxeringsmaterialet i den omfattning som erfordras för en noggrann och tillförlitlig taxering. En absolut föreskrift om genomgång av allt material skulle å andra sidan framtvinga ett mången gång lika tidsödande som meningslöst dubbelarbete. Tilläggas må att då avvikelse från deklaration skall ske eller av assistenten påkallas det ofrånkomligen bör ankomma på ordföranden att själv ta del av handlingarna.

Vad angår föredragningen i nämnden innebär de sakkunnigas förslag att denna skall ankomma på taxeringsassistenten. Detta torde även vara den naturligaste ordningen. Bestämmelserna synes dock böra så utformas att hinder ej möter för ordföranden att själv överta föredragningen i den omfattning han finner lämpligt. Därmed vinnes ytterligare garantier för att de taxeringsnämnder, som kommer att åtnjuta biträde av taxeringsassistent, bibehålles vid ett avgörande inflytande.

Det må tillfogas, att med den ökade arbetsbelastning i förhållande till de sakkunnigas förslag, som med de nu angivna reglerna faller på taxeringsnämndens ordförande, några mer väsentliga kostnadsbesparingar i avseende å ordförandearvodena knappast ifrågakommer.

Spörsmålet om taxeringsassistentens ställning i övrigt inom den statliga administrationen har även till-

vunnit sig större uppmärksamhet i yttrandena. Det gäller här närmast frågan om taxeringsassistenten skall vara underställd länsstyrelsen eller taxeringsintendenten och vidare spörsmålet om han i organisatoriskt hänseende bör underordnas den lokala skattemyndigheten.

Vad i yttrandena anförts rörande det sistnämnda spörsmålet synes utgöra vägande skäl för att låta de lokala skattemyndigheterna inta ställning såsom överordnade taxeringsassistenterna i administrativt hänseende. Härmed uppkommer emellertid åtskilliga problem.

Till en början uppställer sig frågan om taxeringsassistenternas anställningsförhållanden i städer med egen uppbördsförvaltning. Enligt de sakkunnigas förslag skulle även dessa assistenter ha ställning såsom länsstyrelsetjänstemän. Intar man alltjämt denna ståndpunkt skulle taxeringsorganisationen i dessa städer komma att bestå av en kommunalt anställd chef d. v. s. kronokamreraren, en eller flera statstjänstemän nämligen taxeringsassistenterna och kommunalt anställda biträden. En organisation av detta slag synes inte invändningsfri. Vissa skäl kan onekligen anföras till förmån för den av länsstyrelsen i Västernorrlands län anvisade utvägen att anställa taxeringsassistenterna i dessa städer som kommunala tjänstemän. Härigenom skulle vinnas en större organisatorisk enhetlighet och vidare torde rekryteringen komma att underlättas då för uppdragen kvalificerade assistenter inom uppbördsverken skulle kunna tillträda tjänst som taxeringsassistent utan att behöva övergå från kommunal anställning till statlig.

Liksom de sakkunniga anser jag att kostnaden för den utökade taxeringsorganisationen bör bestridas av statsmedel. Därest taxeringsassistenterna anställes som kommunala tjänstemän, bör städerna således erhålla full ersättning härför, varför från denna synpunkt erinringar ej behöver möta. Även med en sådan organisation följer emellertid vissa olägenheter. Man kan peka på svårigheter att t. ex. vid sjukdom under taxeringsperioden erhålla vikarier. Vidare kan problem uppkomma om staden av någon anledning önskar utnyttja taxeringsassistenten för andra uppgifter, under eller mellan taxeringsperioderna. Fråga uppkommer även om länsstyrelsens eventuella inflytande vid tillsättandet av assistenttjänsterna. Slutligen kan erinras om taxeringsassistenternas avsedda sysslande med taxeringsrevision under taxeringsintendentens mera direkta ledning under tid mellan taxeringsperioderna.

Som förut framhållits bör kostnaden under alla förhållanden stanna på statsverket. I övrigt torde vara erforderligt med närmare överväganden angående de båda alternativen, innan slutlig ställning går att taga. Då detta kan ske vid senare tillfälle, måhända lämpligen i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1957/58, torde förevarande spörsmål tills vidare få lämnas öppet.

Ett andra problem blir att närmare fixera den lokala skattemyndighetens uppgifter inom taxeringsväsendet. Det torde av flera skäl inte böra ifråga-

komma att åt dessa uppdraga uppgifter inom det egentliga granskningsarbetet. Då å andra sidan nu föreslås att sortering och längdföring för alla taxeringsdistrikt, med undantag för särskilda taxeringsdistrikt för taxering av juridiska personer, skall övertas av personal hos den lokala skattemyndigheten utan att samtidigt taxeringsassistenter anställes för samtliga distrikt, synes uppenbart att ansvaret för dessa uppgifter måste åläggas den lokala skattemyndigheten.

Därest, i enlighet med vad nyss förordats, häradsskrivaren och kronokamreraren i administrativt och organisatoriskt hänseende erhåller en förmansställning i förhållande till taxeringsassistenterna, torde de invändningar mot de sakkunnigas förslag ha tillgodosetts som innebär att med detta konfliktsituationer lätt skulle kunna uppkomma. Taxeringsassistenterna blir nämligen härigenom skyldiga underkasta sig vad lokal skattemyndighet i ordnings- och därmed jämställda hänseenden föreskriver.

Å andra sidan måste det ofrånkomligen också bli så att taxeringsassistenterna har att iakttaga de mera allmänna anvisningar och direktiv, som det åligger taxeringsintendenten att lämna till fullföljande av den honom åvilande uppgiften att övervaka att taxeringsarbetet i länet bedrives ändamålsenligt och effektivt. Här må även erinras att taxeringsassistenterna avses skola mellan taxeringsperioderna biträda med taxeringsrevision och liknande arbetsuppgifter, i första hand vad gäller skattskyldiga inom vederbörande lokala skattemyndighets verksamhetsområde. I detta sitt arbete måste assistenterna sortera omedelbart under intendenterna. Detta hindrar inte att jämväl under nu avsedd tid av året assistenterna ordningsmässigt har häradsskrivaren eller kronokamreraren som sin närmaste överordnade.

Som i det följande närmare kommer att utvecklas avses att de särskilda taxeringsnämnderna för taxering av andra än aktiebolag och liknande skall handlägga i första hand taxeringar av rörelseidkare och jordbrukare med bokföringsmässig redovisning av inkomsten. Organisationen bör tilltagas så, att sådana inkomsttagare alltid kan taxeras inom dessa nämnder. Härutöver bör i en utsträckning, som främst får bero på vad taxeringsassistenten visar sig medhinna i fråga om granskning, vissa andra grupper av skattskyldiga med mera svårkontrollerade deklarationer taxeras inom dessa nämnder. Om som en allmän regel antages att en taxeringsassistent kan medhinna 1 200 rörelsedeklarationer och om det inom ett fögderi finns t. ex. 1 600 sådana deklarationer, bör normalt två särskilda nämnder inrättas. Men eftersom rörelsedeklarationerna i detta fall inte motsvarar full arbetsbörda för två assistenter, får denna utfyllas med mer svårbedömda deklarationer av annan art. Vissa åtgärder erfordras för att skilja ut de deklarationer som skall granskas av särskilda nämnder. I fråga om rörelseidkare och jordbrukare med bokföringsmässig inkomstredovisning möter detta ingen större svårighet och kan ske i samband med sorteringen; i fråga om övriga inkomsttagare, som bör granskas inom den särskilda taxeringsnämnden — det blir

här fråga t. ex. om löntagare med mer komplicerade inkomstförhållanden eller större jordbrukare med redovisning enligt kontantprincipen — måste ett urval ske efter andra grunder än rent rutinmässiga. Detta urval bör, efter de anvisningar som ankommer på taxeringsintendenten i länet att meddela, verkställas av den lokala skattemyndigheten. Det bör vidare ankomma på ordförandena i de lokala taxeringsnämnderna att till den lokala skattemyndigheten anmäla sådana fall, i vilka enligt deras mening taxeringen bör handläggas av särskild nämnd.

Sammanfattningsvis bör på den lokala skattemyndigheten i huvudsak ankomma

att övervaka taxeringsassistenterna i ordnings- och därmed jämställda hänseenden;

att svara för att sortering, längdföring ävensom — i de taxeringsdistrikt där taxeringsassistent tillsatts — övrigt rutinarbete utföres av biträden som tillhandahålles av den lokala skattemyndigheten; samt

att efter taxeringsintendentens anvisningar verkställa urvalet av de skattskyldiga, vilkas taxeringar skall handläggas av sådan särskild taxeringsnämnd inom vilken taxeringsassistent är verksam.

Det bör framhållas att enligt min mening de på häradsskrivarkontoren stationerade taxeringsassistenterna bör vara länsstyrelsetjänstemän oaktat de i vissa hänseenden sorterar under häradsskrivarna. Taxeringsassistenterna inordnas alltså inte i häradsskrivarorganisationen. I stället blir det fastmer så att häradsskrivarna, med bibehållande i övrigt av sina nuvarande åligganden, får vissa uppgifter inom taxeringsväsendet. Då dessa uppgifter i huvudsak faller inom ramen för länsstyrelsens allmänna åliggande att tillse att taxeringsarbetet i länet bedrives på ett ändamålsenligt sätt och ansvaret för detta länsstyrelsens åliggande under landshövdingen vilar på taxeringsintendenten, följer härav att häradsskrivaren i förevarande hänseenden närmast får att göra med taxeringsintendenten. Såväl taxeringsassistenterna som häradsskrivarna får alltså vid fullgörande av sina uppgifter inom taxeringsväsendet beakta de allmänna direktiv för taxeringsarbetets bedrivande som taxeringsintendenten lämnar. Vad angår taxeringsassistenternas sysslande med taxeringsrevision o. dyl. mellan taxeringsperioderna ligger det i sakens natur att de därvid har att följa taxeringsintendentens direktiv.

Jag vill tillägga, att om den nu förordade organisationen tillskapas, man måste räkna med att denna inte kan tänkas på en gång bli fullt färdig utan får antas komma att efter hand som erfarenhet vinnes bli föremål för ändringar och kompletteringar.

Vad angår taxeringsassistenterna i städer med egen uppbördsförvaltning vill jag erinra om mitt uttalande tidigare att deras ställning i olika hänseenden måste göras till föremål för ytterligare undersökningar innan ett avgörande kan ske.

Den mera begränsade och på en skärpt granskning av svårkontrollerade skattskyldiga inriktade omorganisationen, som nu förordas, förutsätter nya beräkningar av personalbehovet.

I de särskilda distrikten för taxering av inkomsttagare av nyss antytt slag bör, som förut framhållits, i första hand taxering ske av rörelseidkare, fria näringsutövare och jordbrukare med redovisning efter bokföringsmässiga grunder. Härutöver bör på sådana nämnder ankomma taxering av handelsresande och andra inkomsttagare med mer invecklade eller svårbedömda inkomstförhållanden ävensom jordbrukare med redovisning enligt kontantprincipen om jordbrukens omfattning eller andra erfarenhetsmässigt kända förhållanden därtill föranleder. Vanliga kontrollsynpunkter förutsätter att med sådana inkomsttagare sammanlevande äkta makar också taxeras av de särskilda nämnderna. Sammanfattningsvis kan det sägas att de taxeringar, som nu på sina håll granskas inom s. k. speciella taxeringsnämnder eller av taxeringskonsulenter, i fortsättningen normalt skall handläggas av de här ifrågavarande nämnderna.

I princip skall inom varje fögderi eller stad med egen uppbördsförvaltning inrättas minst en särskild nämnd av detta slag, vilket också innebär minst en tjänst som taxeringsassistent. Då det gäller att avgöra, huruvida ytterligare sådana distrikt och tjänster bör inrättas, torde man i första hand få inrikta sig på att tillse att organisationen får sådan omfattning att rörelseidkarna och jordbrukarna med bokföringsmässig redovisning av inkomster kan bli föremål för den avsedda kvalificerade granskningen. För ett normalfögderi om cirka 30 000 invånare torde i allmänhet ett distrikt vara tillfyllest. I åtskilliga fall understiger emellertid invånarantalet i fögderierna avsevärt 30 000. Detta torde regelmässigt medföra att inom det särskilda distriktet kan handläggas större del av övriga här förut nämnda skattskyldigas deklarationer, nämligen främst löntagares med invecklade inkomstförhållanden och jordbrukares med redovisning enligt kontantprincipen, än som kan ske inom de något större fögderierna. Vissa av städerna med egen uppbördsförvaltning är även av den storleksordningen att det kan antagas att en taxeringsassistent kan medhinna granskning av inte bara deklarationerna från de i första hand avsedda grupperna av skattskyldiga utan eventuellt också ytterligare deklarationer. Det bör då inte möta något hinder att under sådana omständigheter utjämna taxeringsassistentens arbetsbörda med t. ex. skyldighet att granska deklarationer från sådana skattskyldiga, vilkas förmögenheter överstiger ett visst högre belopp. Om man förutsätter att en taxeringsassistent skall medhinna granskning av 1 200 rörelsedeklarationer, torde — beroende på fögderiets eller stadens struktur — den gräns där ytterligare ett särskilt distrikt bör inrättas, i många fall uppnås vid ett invånarantal av omkring 40 000. I fögderier eller städer omedelbart över denna gräns, där sålunda två särskilda taxeringsdistrikt inrättats, bör nämndernas och taxeringsassistenternas arbetsbörda utjämnas på sätt nyss angivits för de minsta städerna och fögderierna.

I fråga om de största städerna bör inte enbart antalet rörelseidkare vara avgörande för hur många särskilda taxeringsdistrikt med genomförd tjänstemannataxering, som bör inrättas. Här bör jämväl antalet inkomsttagare av tjänst med invecklade eller svårbedömda inkomstförhållanden kunna mera direkt inverka.

Det behövliga antalet taxeringsassistenttjänster kan för närvarande inte exakt anges. Inom finansdepartementet gjorda beräkningar ger vid handen att omkring 240 skulle vara behövliga. Det är emellertid klart att hänsyn kan behöva tas till olika lokala förhållanden, som inte framgår av det tillgängliga statistiska materialet. Då den här föreslagna organisationen inte skall träda i funktion förrän taxeringsåret 1958 och det dessutom får antagas förgå en ganska avsevärd tid, innan den helt uppbyggts, är i och för sig inte heller erforderligt att nu binda sig för ett exakt antal tjänster. För ett ställningstagande till den ifrågasatta taxeringsreformen torde vara tillräckligt med en uppgift att antalet assistenter i allt fall inte kommer att överstiga 300 och troligen stannar vid ca 240.

Vad de sakkunniga anfört om minskning av antalet taxeringsdistrikt torde, då förslaget om en helt genomförd tjänstemannataxering inte upptagits, i huvudsak förlora aktualitet. Emellertid bör en given följd av de nyinrättade nämnderna bli att på vissa håll antalet lokala nämnder kan nedbringas. I vad mån detta lämpligen kan ske får ankomma på länsstyrelserna att undersöka.

Frågan om antalet biträdestjänster kommer vid den förordade begränsade omorganisationen i annat läge än enligt de sakkunnigas förslag. Enligt detta skulle taxeringsassistenterna i största möjliga utsträckning befrias från rutinuppgifter. På biträdena skulle i huvudsak ankomma sortering, förberedande granskning — innefattande bl. a. kontrollsummering, avprickning av olika uppgifter och annan rutinkontroll — längdföring och allt rent expeditionellt arbete.

Det är angeläget att taxeringsassistenterna i största möjliga utsträckning får syssla med kvalificerade uppgifter. Dessa tjänstemän bör därför tillhandahållas biträdeshjälp i den utsträckning de sakkunniga föreslagit.

I fråga om de taxeringsnämnder, i vilka granskningsarbetet i sin helhet fortfarande avses skola utföras av ordförande och kronoombud, synes någon större svårighet att tillhandahålla biträdeshjälp med sortering och längdföring inte föreligga om — som här föreslås — de lokala skattemyndigheterna uttryckligen tillägges vissa uppgifter inom taxeringsvänsendet. Annorlunda förhåller det sig emellertid med övriga uppgifter, som enligt de sakkunniga skulle ankomma på biträden. De sakkunnigas förslag förutsätter i fråga om dessa uppgifter en kontinuerlig handledning från taxeringsassistentens sida eller i allt fall att denne samtidigt som biträdet kan ha tillgång till deklarationsmaterialet. Om, som inte sällan händer, taxeringsnämndsordföranden är bosatt på annan ort än häradsskrivarens

stationeringsort, är det i regel knappast praktiskt möjligt att utan risk för försening av taxeringsarbetet bereda denne hjälp i form av förberedande granskning eller expeditionellt arbete. Under sådana omständigheter har jag inte funnit mig böra föreslå att biträdeshjälp i här ifrågavarande taxeringsnämnder regelmässigt lämnas för annat än sortering eller längdföring. Emellertid kan t. ex. inom städer med egen uppbördsförvaltning eller där ordföranden är bosatt å häradsskrivarens stationeringsort eller eljest i undantagsfall möjlighet föreligga att på ett smidigt sätt tillhandahålla biträdeshjälp i full utsträckning eller i varje fall beträffande flera uppgifter än sortering och längdföring. Jag vill därför föreslå att det skall ankomma på länsstyrelsen att förordna härom. Det synes mig klart att om så sker, hänsyn härtill skall tas vid bestämmandet av arvoden. I fråga om de särskilda taxeringsnämnder för taxering av juridiska personer, där ordföranden är länsstyrelsetjänsteman eller bosatt i residensstaden, torde biträdeshjälpen böra lämnas av vid länsstyrelsen anställda biträden.

Sorteringsarbetet torde som de sakkunniga föreslagit i ganska stor utsträckning böra ombesörjas av tillfällig personal. Detsamma gäller i viss utsträckning längdföringen. Då på grund av vad förut anförts det inte kan avgöras i vad mån biträdeshjälp i vidare mån än vad avser sortering och längdföring kan komma att tillhandahållas i de distrikt, som inte omorganiseras, torde behovet av nya biträdestjänster tills vidare kunna beräknas till ca 240 eller samma antal som assistenttjänsterna för närvarande kan antagas komma att uppgå till.

I övrigt synes man åtminstone till en början få lita till tillfälligt anställda. Även i fråga om biträdesorganisationen gäller att erfarenheterna under utbyggnadstiden bör få bli avgörande för ett fixerande av det slutliga behovet av tjänster.

Av biträdestjänsterna faller på städer med egen uppbördsförvaltning ett visst antal. Då man får förutsätta att biträdet under senare halvåret skall vara taxeringsassistenten behjälplig med upprättande av bokgranskningspromemorior och liknande torde hela kostnaden även för den ökade biträdespersonalen i städerna böra falla på statsverket.

I frågan om kompetenskraven för taxeringsassistenterna vill jag här inskränka mig till att framhålla följande. Från både efektivitets- och rättssäkerhetssynpunkter måste det kravet upprätthållas att assistenttjänsterna kan rekryteras med personer, som har erforderliga kunskaper och förutsättningar i övrigt för de arbetsuppgifter varom blir fråga. Vilka formella kompetenskrav som kan finnas lämpligt att uppställa torde få prövas senare. I viss utsträckning synes för assistenttjänsterna lämpade personer redan från början vara att tillgå. Å andra sidan får anses uppenbart att samtliga nu ifrågavarande tjänster inte omedelbart kan besättas

med kompetenta innehavare. För att bästa möjliga personval skall kunna ske bör länsstyrelserna beredas tillräcklig tid för organisationens slutliga utbyggnad. Med hänsyn även till de skiftande lokala förutsättningarna synes inte böra ifrågakomma att uttryckligen ange, när denna utbyggnad skall vara slutförd. Självfallet får länstyrelserna inte onödigtvis dröja härmed, vilket i sin tur torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bevaka.

Det må tilläggas att frågan om befordringsmöjligheterna för taxeringsassistenterna, vilken fråga tilldragit sig uppmärksamhet i åtskilliga remissyttranden, äger ett nära samband med assistenternas lönegradsplacering. Även detta spörsmål torde därför få närmare behandlas i ett senare sammanhang.

Som jag förut framhållit torde det av olika skäl inte böra komma i fråga att förlänga tiden för taxeringsarbetet i den utsträckning de sakkunniga föreslagit; detta deras förslag är nämligen att se mot bakgrunden av vad de förordat om tjänstemannataxeringens mera fullständiga genomförande. Jag föreslår emellertid att tidpunkten, då taxeringsarbetet skall vara avslutat, bestämmes till den 30 juni. Underrättelser om avvikelser från självdeklaration torde därvid böra tillställas de skattskyldiga senast den 15 juli.

Tiden för debiteringsarbetet kommer genom den förlängning, som här föreslås, att minskas med något mer än en månad. Genom att längdföringsarbetet genomgående överföres på den lokala skattemyndigheten kan å andra sidan förutsättas att ett successivt verkställande av detta arbete kommer att ske och att följaktligen de nackdelar, som genom taxeringsperiodens förlängning kan uppstå, i viss mån neutraliseras genom att åtgärder inom debiteringsrutinen kan vidtagas redan under taxeringsperioden. Underrättelserna om taxeringsutfallet till kommuner m. fl. torde kunna lämnas i samma ordning som för närvarande med mindre justeringar i fråga om de tider, då avskrifter av längder, sammandrag m. m. skall översändas.

Vad de sakkunniga anfört om överlämnande till mellankommunala prövningsnämnden av deklarationer m. m. torde, oavsett att den av dem föreslagna förlängningen av taxeringsperioden inte genomföres, likväl kunna tillstyrkas. Hithörande deklarationer synes nästan uteslutande komma att behandlas i de särskilda taxeringsnämnderna, i vilka om man bortser från nämnderna för taxering av juridiska personer tjänstemannataxeringen genomförts. Då på detta sätt materialet kan komma mellankommunala prövningsnämnden tidigare tillhanda och då taxeringssektionerna härigenom befrias från bestyret synes förslaget böra genomföras.

För de sakkunnigas förslag om en viss ändring av omröstningsreglerna i taxeringsförordningen därhän att ordföranden skulle få utslagsröst talar främst praktiska hänsyn. Då emellertid vissa erin-

ringar av principiell art framställts mot förslaget och angelägenheten av en reform är ganska ringa, förordar jag att nuvarande bestämmelser bibehålles.

Till vad länsstyrelsen i Västernorrlands län och besvärssakkunniga anfört rörande anmaningar synes följande böra framhållas. Det är riktigt att gällande taxeringsförordning i allt fall inte formellt ger den, som har att verkställa deklarationsgranskning, rätt att framställa förfrågningar annat än i form av anmaningar. Beträffande sådana gäller bl. a. enligt 55 § 2 mom. taxeringsförordningen att de skall tillställas den skattskyldige genom rekommenderat brev eller eventuellt delgivas genom polismyndighet. Ett starkt behov av en mera formlös utredningsmöjlighet har emellertid efter hand framträtt. Det torde numera också vara så att anmaning att avgiva självdeklaration väl i regel sker genom rekommenderat brev, medan däremot förfrågningar i allmänhet tillställes de skattskyldiga i vanliga lösbrev. Inte sällan inhämtas också upplysningar från den skattskyldige genom telefonsamtal eller vid personliga sammanträffanden. Mot en sådan utveckling synes ingenting vara att invända. Med hänsyn härtill bör en jämkning vidtagas i den föreslagna författningstexten.

Som de sakkunniga framhållit är sorteringen ett mycket omfattande arbetsmoment. Jag har tidigare också uttalat mig för att detta arbete skall utföras av de lokala skattemyndigheterna. Sorteringen torde redan från och med taxeringsåret 1958 böra övertagas av de lokala skattemyndigheterna i samtliga taxeringsdistrikt, varvid som förut påpekats i allmänhet torde få anlitas tillfällig personal. Då det kan möta svårigheter att verkställa sorteringen i sin helhet på häradsskrivarkontoren, torde länsstyrelserna böra lämnas en viss frihet att organisera arbetet. Hinder bör således inte möta att, där överenskommelse därom kan träffas, sorteringen mot vederbörlig gottgörelse anförtros kommunala myndigheter etc.

Längdföringen, som från och med taxeringsåret 1958 bör åvila den lokala skattemyndigheten, erbjuder, då särskilda taxeringsdistrikt inrättas, vissa svårigheter. Genom att all längdföring, utom såvitt angår bolagsnämnderna, centraliseras till den lokala skattemyndigheten torde likväl kunna undvikas att speciella taxeringslängder upprättas för dessa distrikt. I samband med att de deklarationer utskiljes, som skall handläggas av särskild nämnd, kan i taxeringslängdens stomme genom stämpel utmärkas att så skett. Av taxeringslängden, som alltså är gemensam för den särskilda och den vanliga lokala nämnden, framgår då av vilken nämnd taxeringarna handlagts. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser härom.

Vad de sakkunniga föreslagit i fråga om underskrift av taxeringslängder finner jag mig i princip böra tillstyrka. För att markera

taxeringsnämndens ansvar för taxeringen torde emellertid längden böra undertecknas av ordföranden och de ledamöter, som utsetts att justera protokollet. I de distrikt där tjänstemannataxering införts torde längden härjämte böra kontrasigneras av taxeringsassistenten.

Vad angår den av vissa remissinstanser upptagna frågan om rätt för taxeringsnämnden till s. k. s j ä l v r ä t t e l s e hänvisar jag till vad jag senare kommer att anföra i avsnittet om besvärsreglerna. Där upptas även till behandling de sakkunnigas förslag att b e s v ä r s r ä t t e n s f ö r l u s t v i d d e k l a r a t i o n s f ö r s u m m e l s e utbytes mot andra sanktioner. — I specialmotiveringen behandlas spörsmålet om v a r s j ä l v d e k l a r a t i o n e r n a m å a v l ä m n a s.

Vid den begränsade förlängning av taxeringsperioden som nu föreslås och då tjänstemannataxering endast kommer att införas i ett mindre antal taxeringsdistrikt än vad de sakkunniga räknat med bortfaller de huvudsakliga skälen för att f ö r v a r a d e k l a r a t i o n s m a t e r i a l e t hos de lokala skattemyndigheterna. Då det emellertid av olika anledningar kan finnas önskvärt att hos de lokala skattemyndigheterna förvara t. ex. det löpande årets och nästföregående års deklarationer föreslås att länsstyrelserna erhåller befogenhet att förordna härom. Där sådant förordnande meddelas torde jämväl de lokala skattemyndigheterna åläggas att omhänderha komplettering av besvär till prövningsnämnden med deklarationer och taxeringslängdsutdrag.

Vad de sakkunniga i övrigt föreslagit beträffande fördelningen av arbetsuppgifter mellan biträde och taxeringsassistent m. m. finner jag mig kunna tillstyrka med de avvikelser som följer av vad förut uttalats rörande ordförandens granskningsskyldighet m. m. I taxeringsdistrikt där assistent ej anställts kommer arbetet att i huvudsak bedrivas som hittills.

Som tidigare framhållits skall taxeringsassistenterna under tiden mellan taxeringsperioderna sysselsättas med taxeringsrevision och annat liknande arbete, i första hand inom den stad eller det fögderi där de är anställda. På detta sätt kommer de att utgöra en avsevärd förstärkning av revisionspersonalen på taxeringssektionen. Deras utbildning får anses vara tillräcklig för att genomföra taxeringsrevision hos de flesta enskilda näringsidkare. De större eller mer invecklade granskningarna bör å andra sidan förbehållas den högre kvalificerade personalen vid revisionsdetaljen, eventuellt med biträde av taxeringsassistenten. Genom att taxeringsassistenterna i denna sin verksamhet får tillfälle att koncentrera sig på beståndet av rörelseidkare inom det fögderi eller den stad, där de är placerade, bör det ställa sig lättare att systematisera denna verksamhet så att varje bokföringspliktig näringsidkare med vissa års mellanrum blir föremål för granskning.

IV. Taxeringssektionerna inom landskontoren

Taxeringssakkunniga

De sakkunniga har lämnat ingående redogörelser för den nuvarande organisationen (s. 114), arbetsuppgifterna för taxeringssektionens personal (s. 114—119) och taxeringsintendentens ställning (s. 119—123) i förhållande till landskamrerare och länsstyrelse. Till dessa redogörelser torde här få hänvisas.

Till särskild behandling har de sakkunniga upptagit frågan om taxeringssektionerna bör ombildas till fristående taxeringsavdelningar inom länsstyrelserna eller om de i princip bör behållas i sin nuvarande form som sektioner inom landskontoret. De sakkunniga har ansett det ligga utanför sitt uppdrag att framlägga förslag om att utbryta taxerings- och uppbördssektionerna samt häradsskrivarorganisationen ur länsförvaltningen och låta dem bilda särskilda skatteverk. De sakkunniga har inte heller ansett sig böra närmare ingå på möjligheten att från länsstyrelsens taxeringssektion skilja taxeringsintendenten och viss honom underställd personal.

När 1950 års skattelagssakkunniga hade föreslagit att en särskild taxeringsavdelning skulle inrättas inom länsstyrelsen, fristående från landskontoret, hade detta motiverats med att det skulle möjliggöra en rationell organisation av taxeringsarbetet i första instans och av taxeringskontrollen. Vidare hade som grund för förslaget åberopats skillnaden i arbetsuppgifter mellan taxeringssektionen och landskontoret i övrigt ävensom de med den nuvarande organisationen oundvikliga olägenheterna. Omorganisation hade också ansetts påkallad med hänsyn till samordningen med det centrala organ för taxeringsväsendet som de sakkunniga hade föreslagit skola inrättas.

Taxeringssakkunniga framhåller att den av dem föreslagna organisationen av första instans i och för sig inte fordrar att taxeringssektionen utbrytes utan tvärtom — för samordnandet av taxeringsorganisationens arbete med de lokala skattemyndigheternas — förutsätter tillhörighet till samma verk.

Uttalandet att en självständig taxeringsavdelning skulle vara en förutsättning för en rationellt anordnad taxeringskontroll synes enligt taxeringssakkunniga sammanhänga med skattelagssakkunnigas åsikt att landskamrerarens chefskap över taxeringsintendenten medfört att arbetet med besvären i prövningsnämnden fått gå i första rummet, varigenom bl. a. eftergranskning och taxeringskontroll blivit eftersatta. Härtill anför taxeringssakkunniga.

Arbetsbördan på taxeringssektionen hänför sig huvudsakligen till de skattskyldigas besvär och till taxeringsintendentsyrkanden om ändring i taxeringar. Båda slagen av ärenden måste av prövningsnämnden avgöras före

utgången av juni månad året efter taxeringsåret och det åligger taxeringsintendenten att sörja för utredningen. Över antalet besvär av skattskyldiga kan taxeringsintendenten självfallet inte råda; däremot kan den av dessa besvär föranledda arbetsbördan påverka möjligheterna till eftergranskning och annan taxeringskontroll. Den närmast till hands liggande förklaringen till att revisionspersonal utnyttjats till andra uppgifter än bokgranskning synes därför vara den, att antalet besvär stigit så att eftergranskning och taxeringskontroll måst med hänsyn till personalresurserna eftersättas.

Vad skattelagssakkunniga anfört i fråga om eftergranskning och taxeringskontroll synes enligt taxeringssakkunnigas uppfattning därför närmast vara att föra tillbaka på brister, som bör botas genom förstärkning av arbetskrafterna å taxeringssektionerna.

Skillnaden i arbetsuppgifter mellan taxeringssektionen och landskontoret i övrigt syntes i och för sig knappast motivera ett utbrytande av taxeringssektionen. I så fall skulle även andra av länsstyrelsens sektioner av liknande skäl böra bilda särskilda avdelningar.

De sakkunniga finner vidare att samordningen med ett centralt taxeringsorgan inte behöver förutsätta en fristående taxeringsavdelning och detta i vart fall inte då — som nu föreslås — det centrala organet inte skall erhålla någon direktivrätt gentemot taxeringsmyndigheterna.

Skattelagssakkunnigas uttalanden om de övriga olägenheter som är oundvikliga med den nuvarande organisationen får enligt taxeringssakkunniga föras tillbaka på landskamrerarens förmansställning i vissa hänseenden till taxeringsintendenten. Hit hörde vad som anförts rörande landskamrerarens inflytande på anslagsfrågor och hans rätt att disponera över personal å taxeringssektionen ävensom spörsmålet om den inverkan på taxeringsintendentens självständighet som landskamrerarens inflytande på hans befordran ansetts kunna innebära.

De sakkunniga anför härutinnan.

I fråga om dispositionen av personalen torde böra anmärkas, att det endast mycket sällan torde ha förekommit att personal å taxeringssektion disponerats för andra uppgifter än sådana som avsett taxering eller beskattning. Det bör observeras att — såsom ovan visats — landskamreraren inte ensam kan företaga sådana åtgärder med personalen; detta fordrar beslut av länsstyrelsen. Härvidlag bortses från att landskanslister på taxeringssektionerna förordnats som vikarier på häradsskrivartjänst. Detta är emellertid en företeelse som — om man till denna sektion önskar rekrytera eller där behålla dugliga landskanslister — sannolikt skulle komma att kvarstå även om taxeringssektionerna utbröts. Däremot torde det i stor utsträckning förekomma att landskamreraren tillfälligt eller mera stadigvarande uppdragit åt personal på andra sektioner att fullgöra uppgifter vid taxeringssektionen.

Vad av skattelagssakkunniga anförts om landskamrerarens möjligheter att påverka taxeringsintendentens befordran och den inverkan detta kunde ha på den senares självständighet, synes taxeringssakkunniga överdrivet och icke böra tillmätas större betydelse i detta sammanhang.

För att bibehålla den nuvarande organisationen talar enligt taxeringssakkunniga till en början, att den visat sig funktionsduglig och vunnit en viss hävd. De sakkunniga anför vidare.

När det gäller att bedöma värdet av organisationen bör man främst se till under vilka villkor den fått fungera. Det bör då beaktas att tiden från dess tillkomst år 1943 utmärkts av en utomordentlig livaktighet på beskattningsväsendets område. Nya uppgifter, tillfälliga och mera bestående, har snart sagt varje år tillkommit. Hit hör t. ex. arbetet med krigskonjunkturskatt, konjunkturskatt, investeringsskatt, investeringsavgifter och fondskatt. Vidare kan erinras om de talrika ändringarna i den permanenta skattelagstiftningen.

Samtidigt som arbetet komplicerats och ändrats genom ny lagstiftning har av andra orsaker arbetsbördan visat en stark ansvällning. I detta hänseende torde det vara tillräckligt att hänvisa till att antalet allmänna självdeklarationer år 1940 uppgick till 2 831 489, medan det år 1953 utgjorde 4 148 130, vilket innebär en ökning med 1 316 641. År 1955 utgjorde antalet 4 250 018, vilket jämfört med 1940 utgör en ökning med 1 418 529.

Den organisation, som tillkom genom 1943 års reform, måste under sådana omständigheter sägas ha utsatts för en stark påfrestning. Att vissa brister därvid uppenbarats är otvivelaktigt; dessa torde emellertid i huvudsak vara att hänföra till att organisationen i förhållande till arbetsuppgifterna är för knappt tilltagen samt att — i någon utsträckning — brister förekommer i den principiella uppbyggnaden av organisationen.

Andra skäl att bibehålla den nuvarande organisationen ligger enligt de sakkunniga i de uppenbara fördelar som följer med möjligheterna att kunna tillfälligt förstärka personalen på en sektion med personal ur en annan. De sakkunniga påpekar vidare, att sambandet mellan taxering och uppbörd är sådant att en utbrytning av enbart taxeringssektionen skulle bli till nackdel för de båda verksamhetsgrenarna.

De sakkunniga gör härefter vissa uttalanden i utbildningsfrågan.

Inom taxeringsväsendet finns behov av såväl jurister — i huvudsak för bedömande av vissa rättsliga frågor — som tjänstemän med examen vid handelshögskola — i huvudsak för gransknings- och utredningsarbete. De sistnämnda anställes vid taxeringssektionerna och tillbringar regelmässigt sin tjänstetid där. Då de i allmänhet utnyttjas för bokföringsgranskningar och utredningar av taxeringar avseende rörelseidkare, blir resultatet inte sällan att deras erfarenhet blir begränsad till vissa sidor av taxeringsarbetet. Som länsstyrelsen i Stockholms län framhållit kommer de i stor utsträckning att sakna allmän administrativ erfarenhet. För att råda bot på detta vore det önskvärt att de någon tid finge tjänstgöra vid de övriga sektionerna, något som knappast vore möjligt om taxeringssektionen utbröts ur landskontoret.

Allvarligare än detta utbildningsproblem finner de sakkunniga emellertid juristernas vara. En jurist börjar efter tingstjänstgöring nästan undantagslöst som aspirant å tjänst som länsnotarie vid kameral- eller uppbördssektionen för att efter några år övergå till taxeringssektionen som taxeringsinspektör. Han passerar härefter en befordringsgång på tjänster å kameral-

sektionen, uppbördssektionen och taxeringssektionen för att så småningom, om han därtill visar sig lämpad, bli taxeringsintendent och landskamrerare. Under tider, då han inte är anställd å taxeringssektionen, har han genom taxeringsuppdrag eller genom tillfälliga förordnanden å denna sektion möjlighet att i viss utsträckning hålla sig à jour med utvecklingen i fråga om taxering. Som en utbildning för de högsta posterna inom landskontoret, taxeringsintendent och landskamrerare, torde denna »saxande» befordringsgång — ursprungligen rekommenderad av beskattningsorganisationssakkunniga — vara ytterst värdefull, dels därför att den tillåter vederbörande vinna erfarenhet inom hela det ämnesområde, som landskontorets arbetsuppgifter omfattar — något som med hänsyn till bl. a. det intima sambandet mellan folkbokföring, taxering och uppbörd torde vara i hög grad önskvärt — dels därför att den allmänt administrativa skolning, som härigenom erhålles, på ett värdefullt sätt kompletterar de erfarenheter, som vinnes vid tjänstgöringen på taxeringssektionen.

Före omorganisationen år 1943 hade de yngre juristerna automatiskt erhållit utbildning på alla landskontorets arbetsområden, eftersom någon egentlig uppdelning av dessa ännu ej genomförts. Hittills utnämnda landskamrerare har därför undantagslöst erhållit sin grundläggande utbildning inom det gamla odelade landskontoret. Genom tillkomsten av taxeringsavdelningen 1944 och uppbördsavdelningen 1946 har emellertid genomförts den uppdelning av landskontoret som sedan genom sektionssystemets införande 1953 blivit konfirmerad. Under senare delen av 1940-talet och under 1950-talet har svårigheterna att bereda de yngre juristerna en utbildning, som kunde tjäna som underlag för en befordran till landskamrerare, visserligen varit större än tidigare på grund av landskontorets uppdelning, men likväl kunnat övervinnas genom den s. k. saxningen.

De sakkunniga finner, att om man utbryter taxeringssektionen ur landskontoret torde denna befordringsgång ännu mer försvåras, t. o. m. omöjliggöras. I detta hänseende hänvisas till att något utbyte av tjänstemän mellan landskansli och landskontor icke förekommer, ehuru ett sådant åtminstone i vissa avseenden skulle vara till förmån för båda avdelningarna.

Under hänvisning till vad sålunda anförts förordar de sakkunniga att taxeringssektionens nuvarande organisation bibehålles.

I avseende å åtgärder i syfte att förstärka taxeringsintendentens ställning anföres i betänkandet bl. a. följande.

Taxeringssakkunniga erinrar, att den till taxeringsintendenten koncentrerade arbetsbelastningen berörts av både 1950 års skattelagssakkunniga och i de däröver avgivna remissyttrandena. Därvid framkom bl. a. följande. I skatteförfattningarna uppdelas de arbetsuppgifter som taxeringen i andra instans för med sig mellan länsstyrelsen, landskamreraren samt taxeringsintendenten. På taxeringsintendenten faller såväl svåra och arbetskrävande uppgifter, främst att bevaka det allmännas rätt i skattemål, som en mängd

detaljuppgifter. Åtskilligt av vad som åligger honom kan han fördela på underlydande personal men måste likväl själv taga ställning till varje ärende om man undantar sådana som överlåtits på biträdande taxeringsintendent för självständig handläggning.

1950 års skattelagssakkunniga hade föreslagit att av de nuvarande arbetsuppgifterna skulle endast de som sammanhängde med chefskapet för taxeringsavdelningen förbehållas taxeringsintendenten, som huvudsakligen skulle ha att ägna sig åt att samordna och leda arbetet på taxeringsavdelningen.

Samma behov att *helt* frigöra taxeringsintendenten för chefsuppgiften torde — enligt taxeringssakkunniga — inte föreligga, om taxeringssektionen kvarstår inom landskontoret. Han borde alltjämt fungera som högste bevakare av det allmännas intresse i skattemål inom länet. Delegation borde emellertid få förekomma i betydligt större omfattning än hittills varit möjligt.

Om — som föreslagits — ett särskilt prövningsnämndskansli, knutet till landskontorets kameralsektion, inrättas och taxeringssektionen därigenom befrias från en icke oväsentlig arbetsbörda anser de sakkunniga möjligt att utnyttja andra tjänstemän — främst taxeringsinspektörer — för uppgifter, formellt åvilande taxeringsintendenten och då framför allt såsom allmänt ombud i taxeringsmål. För dessa uppgifter borde utom biträdande taxeringsintendenter främst taxeringsinspektörer med juridisk utbildning utnyttjas. Då det var av vikt att revisionspersonalen ostört fick ägna sig åt revisionsuppgifter, låg det i linje härmed att skatteprocesserna — även i de fall då utredning verkställts av revisionspersonal — fördes av den juridiskt skolade personalen.

På taxeringsintendenten själv skulle huvudsakligen falla dels de viktigare skattemålen, däri inbegripna sådana som han funnit anledning övertaga från underordnade allmänna ombud, dels de länsstyrelseärenden, som genom arbetsordning uppdragits åt honom, dels ledningen och övervakningen av arbetet i första instans och på taxeringssektionen.

Enligt gällande bestämmelser åligger det taxeringsintendenterna att närmast under landshövdingen vaka över att taxeringsarbetet ordnas och bedrives på ändamålsenligt sätt. Frågan om att befria landshövdingen från det formella ansvaret för detta arbete hade diskuterats vid utfärdandet av den nya länsstyrelseinstruktionen år 1953 men ej föranlett någon ändring. De sakkunniga framför ej heller något förslag i sådan riktning.

I avseende å personaldispositionen å taxeringssektionen anföres.

Det är viktigt att personalen på taxeringssektionen hålles intakt för de arbetsuppgifter, vartill den är avsedd. Det bör icke råda någon tvekan om att det är taxeringsintendenten, som i princip skall disponera personalen på sektionen. Föreskriften i 14 § 2 mom. länsstyrelseinstruktionen betager också landskamreraren möjligheten att genom tillfälliga ändringar av arbetsordningen disponera över personalen. Emellertid har landskamreraren

— som ovan framhållits — dels som föredragande i sådana länsstyrelseärenden, som avser taxerings- och beskattningsfrågor, dels för fullföljande av arbetsuppgifter, som direkt ålagts honom enligt skatte- och taxeringsförfattningarna, rätt att anlita tjänstemän vid taxeringssektionen. I och med att särskilt kansli för prövningsnämndsärenden inrättas vid kameralsektionen torde vissa av de landskamreraren direkt åvilande uppgifterna kunna beredas av befattningshavare vid dessa. I andra fall åter — exempelvis vid allmän fastighetstaxering — torde medverkan av personal vid taxeringssektionen fortfarande vara nödvändig. Klart torde det däremot vara att landskamreraren icke för andra på honom ankommande uppgifter skall äga anlita personal på taxeringssektionen. För att så skall få ske erfordras beslut av länsstyrelsen.

De sakkunniga finner inte skäl att förorda att landskamreraren fråntages all dispositionsrätt över personalen på taxeringssektionen. Ett sådant förbud skulle vara svårt att upprätthålla och vålla en i och för sig onödig omgång i sådana fall, där samarbetet hittills gått smidigt. Det föreslås emellertid att taxeringsintendenten skall befrias från den omedelbara skyldigheten att biträda landskamreraren i dennes uppgifter enligt skatte- och taxeringsförfattningarna. En sådan skyldighet skulle endast kunna åläggas honom av länsstyrelsen.

De sakkunniga anför vidare.

Föreskrifterna i 28 § länsstyrelseinstruktionen om skyldighet för befattningshavare att handlägga ärenden inom annan sektion av avdelningen eller att tillfälligtvis utföra göromål på den andra avdelningen torde jämväl kunna vara av en viss betydelse för taxeringsintendentens ställning. Endast i enstaka undantagsfall torde föreligga något behov av att på detta sätt utnyttja taxeringsintendenten på annan sektion eller på den andra avdelningen. Denne torde därför utan nackdel kunna undantagas, varigenom vinnes att taxeringsintendenten inte utan beslut av Kungl. Maj:t kan belastas med andra göromål än sådana som handlägges å taxeringssektionen.

Däremot har de sakkunniga inte funnit anledning att föreslå att anslagsposter till icke-ordinarie personal skall särskilt beräknas och utgå för taxeringssektionen och särskilt för landskontoret i övrigt. 1950 års skattelagssakkunniga hade för sin del funnit det önskvärt. En sådan ordning hade, framhåller taxeringssakkunniga, tidigare tillämpats men vissa invändningar kunde riktas mot en återgång och frågan syntes dessutom vara av relativt underordnad betydelse.

De sakkunniga föreslår vidare ändring i länsstyrelseinstruktionen av innebörd att därest landskamrerare och taxeringsintendent vid handläggning av ärende, som föredrages för den förstnämnde (avdelningschefsärende), stannar i olika meningar, ärendet skall underställas landshövdingen för avgörande.

I fråga om det inflytande på taxeringsintendentens självständighet, som landskamrerarens möjlighet att påverka intendentens befordran kunde innebära, anför taxeringssakkunniga följande.

Dessa farhågor har synts oss överdrivna. Med hänsyn till det avseende, som bl. a. de på området verksamma personalföreningarna fäst vid förhållandet, har vi emellertid övervägt en åtgärd av innebörd att i befordringsärenden införa visst inflytande från annat håll.

Inrättas det centrala organ som nedan föreslås — riksskattestyrelsen — torde ganska snart inom denna styrelse samlas avsevärda erfarenheter rörande ifrågavarande befattningshavares skicklighet och lämplighet för befordran till landskamrerare. Det synes önskvärt att utnyttja denna erfarenhet och vi vill därför föreslå att riksskattestyrelsen skall ha att yttra sig vid tillsättning av landskamreraretjänster. Någon ändring av länsstyrelseinstruktionen synes inte erforderlig. Däremot torde böra övervägas att i instruktionen för riksskattestyrelsen ange att styrelsen har att på anfordran inkomma med yttrande i dessa befordringsärenden. Det må tilläggas att sådant yttrande enligt vår mening bör ankomma på styrelsen utan medverkan av den dit anknutna nämnden.

De sakkunniga anför vidare att taxeringsintendentens huvudsakliga arbetsuppgifter är sådana som sammanhänger med hans skyldighet att företräda det allmänna i skattemål. Han intar i dessa ärenden en ställning som principiellt är oberoende av landskamreraren och länsstyrelsen. Det synes därför enligt de sakkunnigas mening också riktigt att taxeringsintendenten själv skall ha att bestämma om fördelningen av dessa arbetsuppgifter. Detta blir så mycket angelägnare som flera allmänna ombud — enligt de sakkunnigas förslag taxeringsintendent, biträdande taxeringsintendent och taxeringsinspektörer — skall kunna fungera vid varje prövningsnämnd. Det kunde då tänkas inträffa att omfördelning av arbetsuppgifter inte alltför sällan kunde behöva göras eller att en generellt bestämd arbetsfördelning i enstaka fall behövde frångås, t. ex. därför att visst mål, som skulle omhänderhafts av taxeringsinspektör, visat sig vara av sådan art att det borde övertagas av biträdande taxeringsintendent.

Vad nu sagts innebär icke att taxeringsintendenten ensam skulle handha all arbetsfördelning inom taxeringssektionen. I fråga om de ärenden, som enligt skatte- och taxeringsförfattningarna åvilar länsstyrelsen, skulle självfallet föredragningsskyldigheten liksom hittills fördelas och fastställas genom arbetsordning.

Den fördelning av uppgifter som allmänt ombud vilken taxeringsintendenten avses skola verkställa torde, framhåller de sakkunniga, med hänsyn till framför allt ansvarsfrågan böra ges en generell och otvetydig form, varvid uppdelningen kan ske efter målens art, efter geografisk eller annan grund. Vad sålunda föreslås medför ändring i 18 § länsstyrelseinstruktionen. Det förutsättes att som legitimation i överinstanserna skall vara tillräckligt att vederbörande kan åberopa av taxeringsintendenten utfärdat förordnande.

Enligt de sakkunniga medför av dem framlagda förslag inte sådan förändring av taxeringsintendentens ställning att revidering av den 1953 prövade löneställningen behöver ske.

De sakkunniga anför vidare.

Inte heller titelfrågan skulle för taxeringsintendenternas del under sådana omständigheter ha någon aktualitet. Emellertid har från olika håll framförts önskemål att titeln biträdande taxeringsintendent om möjligt borde ändras. Efter övervägande av olika alternativ får vi föreslå att titeln taxeringsintendent i länen utbytes mot förste taxeringsintendent och titeln biträdande taxeringsintendent mot taxeringsintendent. I Stockholm, där tjänster som biträdande taxeringsintendenter icke finnes och förste taxeringsintendent utgör en till lönegraden högre tjänst än taxeringsintendentstjänsterna i länen, skulle den nuvarande titulaturen bibehållas. Att titlarna kommer att beteckna tjänster i olika lönegrader i Stockholm och i länen synes vara av mindre betydelse. Sakligt sett nås genom den föreslagna ändringen överensstämmelse mellan titulaturen i Stockholm och i länen.

I fråga om övriga tjänstemän och deras arbetsuppgifter uttalar de sakkunniga till en början att på de *biträdande taxeringsintendenterna* kommer att falla huvudparten av arbetsbördan i fråga om viktigare skattemål. Åt biträdande taxeringsintendent borde liksom nu kunna uppdragas alla de uppgifter, som i skatte- och taxeringsförfattningarna ålåg taxeringsintendent. Den enda inskränkningen härutinnan, som borde gälla, är att han icke skulle ha befogenhet att förordna om taxeringsrevision.

Taxeringsinspektörerna — häri inbegripet förste taxeringsinspektörer — hade hittills i huvudsak utnyttjats till att verkställa utredningar i andra mål än sådana där utredningen gått ut på bokföringsgranskning, att avfatta taxeringsintendentsyttranden i besvärsmål och att uppsätta yrkanden. För dessa tjänstemän skulle tillkomma två nya arbetsuppgifter, nämligen dels uppgifter i samband med ledningen och övervakningen av taxeringsorganisationen i första instans, dels uppgiften att i tjänsten företräda det allmänna i skattemål i enlighet med vad taxeringsintendenten härom bestämde.

Den senare uppgiften innebär att taxeringsinspektörerna själva i viss utsträckning kommer att få ta ansvaret för vad de tidigare utfört åt taxeringsintendenten. De sakkunniga finner självfallet att taxeringsintendenten vid fördelningen av hithörande uppgifter har att ta hänsyn till vederbörandes kvalifikationer och förmåga. I regel borde sålunda en förste taxeringsinspektör i Ca 29 erhålla högre kvalificerade uppgifter än en i Ca 27 etc. Det förutsättes som normalt att den taxeringsinspektör, som handhaft målet i prövningsnämnden, skall ha att självständigt föra processen i högre instans. Dock torde alltid åt taxeringsintendenten böra förbehållas rätten att besluta om fullföljd till kammarrätten och regeringsrätten. En sådan regel skulle innebära att taxeringsinspektör, som finner besvär böra anföras, skall underställa taxeringsintendenten denna fråga. Beslutar taxeringsintendenten att besvär skall anföras, och finner han icke sådana särskilda skäl föreligga att han själv bör övertaga målet, skall taxeringsinspektören anföra besvär och i vanlig ordning vidare förfara med målet.

De sakkunniga anser inte otänkbart att antalet taxeringsinspektörer kan behöva utökas på grund av de båda nya arbetsuppgifterna. Förslaget om

inrättande av ett särskilt prövningsnämndskansli kunde emellertid beräknas komma att medföra en viss lättnad. Framför allt kom härigenom att frigöras biträdes- och landskanslistpersonal men också i någon utsträckning taxeringsinspektörer. Den förstärkning som härigenom uppkom på taxeringssektionen torde enligt de sakkunniga helt kunna utnyttjas för de uppgifter som avses skola åvila biträdande taxeringsintendenter och taxeringsinspektörer. Först när den föreslagna ordningen fungerat någon tid torde frågan om ytterligare förstärkning böra upptagas.

För *landskanslists-* och *biträdespersonal* föreslås ingen ändring i avseende å ställning och arbetsuppgifter med undantag för att några befattningshavare, framför allt sådana som sysslar med utskriftsarbete, kan behöva överföras till det föreslagna prövningsnämndskansliet.

I fråga om revisionspersonalen framhåller de sakkunniga att mot skattelagssakkunnigas förslag att låta denna personal bilda en särskild avdelning inom taxeringssektionen under ledning av länsrevisorn har vid remissbehandlingen icke riktats någon egentlig kritik. En sådan organisation torde redan vara genomförd på åtskilliga länsstyrelser. I själva verket torde det, uttalar taxeringssakkunniga, vara en dylik ordning som åsyftas då i 21 § länsstyrelseinstruktionen om länsrevisorn föreskrives att det åligger honom »att enligt av länsstyrelsen meddelade föreskrifter och taxeringsintendentens närmare anvisningar leda och fördela arbetet bland revisionspersonalen».

De sakkunniga fortsätter.

Det kan synas tveksamt huruvida härutöver bör givas en bestämmelse som definitivt avgränsar revisionspersonalen från övrig personal på taxeringssektionen; härigenom skulle komma att bildas en sektion inom sektionen. I och för sig synes en sådan åtgärd vara ägnad att låsa fast den inre organisationen av taxeringssektionen, något som under vissa förhållanden kan vara till nackdel. Å andra sidan torde genom en fixerad uppdelning av personalen på detta sätt revisionsdetaljen erhålla en effektivitet, som den skulle sakna vid en lösligare organisation. Det skulle härigenom bli lättare att tillse att denna personal verkligen sysslar med de uppgifter, vartill den är avsedd, nämligen bokföringsgranskningar och annat utredningsarbete beträffande taxeringen av jordbrukare, som deklarerar efter bokföringsmässiga grunder, rörelseidkare och huvudparten av de juridiska personerna. Erhåller revisionsdetaljen en sådan fastare organisation är därmed klarare markerat att hithörande tjänstemän ej bör engageras för andra uppgifter.

Slutligen skulle en sådan organisation på ett annat sätt än hittills möjliggöra för taxeringsintendenten att avlasta arbetsuppgifter å länsrevisorn och därför ligga i linje med vad som föreslagits till underlättande av taxeringsintendentens arbetsbörda. På grund av det anförda får vi föreslå att en särskild revisionsdetalj, förslagsvis benämnd taxeringsrevisionen, med där fast placerade tjänstemän anordnas inom taxeringssektionen.

Vidare framhålles, att under utredningens gång såsom önskemål uttalats, att befattningshavare inom taxeringsrevisionen, som utfört granskning, jäm-

väl skulle äga att som allmänt ombud föra ett eventuellt mål om den ifrågavarande taxeringen i prövningsnämnden och skattedomstolarna. Som skäl härför hade åberopats att det fick anses rationellt att den tjänsteman som var insatt i målet också i fortsättningen fick handlägga det.

Motiveringen har emellertid inte synts de sakkunniga helt hållbar. Till en början torde i åtskilliga fall någon större svårighet att, sedan vederbörlig utredning i form av taxeringsrevision skett och redovisats, sätta sig in i målen knappast föreligga. Detta var merendels fallet då som mycket ofta händer den egentliga svårigheten ligger i bevisningen. I övriga fall — då målets svårighetsgrad beror av mer eller mindre invecklade rättsliga bedömanden — torde det enligt de sakkunnigas mening knappast kunna förnekas, att en dubbel genomgång av målen i regel är till fördel. En sådan ordning var ägnad att tillgodose de krav på rättssäkerhet, som de skattskyldiga med fog kunde ställa. Då denna ordning dessutom innebar att de olika personalkategorierna kom att utnyttjas på det efter deras särskilda utbildning lämpligaste sättet, syntes endast rent undantagsvis och då särskilda skäl därtill föranledde böra förekomma att åt revisionspersonal uppdrogs att processa i skattemål.

Länsrevisorn skulle vara föreståndare för taxeringsrevisionen och som sådan leda och fördela revisionspersonalens arbete, fungera som sambandsman i förhållande till den föreslagna riksskattestyrelsens byrå för taxeringskontroll ävensom uppgöra och för taxeringsintendenten framlägga plan över bokgranskningsarbetets bedrivande.

Däremot finner sig de sakkunniga inte kunna föreslå att åt länsrevisorn uppdrages att själv besluta om taxeringsrevision. Härutinnan anföres.

Man bör hålla i minnet att vad taxeringsrevisionen skall utföra är ett viktigt led i taxeringsintendentens arbetsuppgifter. Det är taxeringsintendentens uppgift att verkställa utredning i skattemål och att undersöka, huruvida åsatta taxeringar överensstämmer med skattelagstiftningen. Håller man detta klart, torde vara uppenbart att det inte ens från organisatorisk synpunkt kan vara lämpligt att tillägga länsrevisorn befogenhet att själv besluta om taxeringsrevision. Att sådant beslut bör fattas av taxeringsintendenten i länet och att denne därvid bör göra valet av granskningsman med största urskillning underströks starkt av riksdagen i samband med 1955 års ändringar i gällande taxeringsförordning.

Med hänsyn till bl. a. de nya arbetsuppgifter som tilldelas länsrevisorn och hans ställning som en föreståndare för en skarpare än hittills avgränsad detalj föreslås att tjänsterna som länsrevisorer, nu placerade i Ca 32 (tre län) och Ca 31, uppflyttas i Ca 33. Samtidigt förordas, att det för taxeringsintendent och biträdande taxeringsintendent gällande förbudet att inneha uppdrag vid taxeringen i första instans utvidgas att gälla jämväl länsrevisorer.

De sakkunniga föreslår en viss förstärkning av revisionspersonalen. Som skäl härtill framhålles att den förekommande underdeklarationen i jämfö-

relsevis stor utsträckning hänför sig till förvärvskällan rörelse. Såväl det rent ekonomiska utbytet som den omständigheten att de i allmänhetens ögon mest stötande exemplen på skatteflykt regelmässigt uppdagas genom bokföringsgranskningar motiverar enligt de sakkunniga en sådan förstärkning.

Till frågan om vilka kategorier av tjänstemän en förstärkning bör omfatta anföres följande.

Granskningsuppgifterna är av mycket skiftande slag. Vissa granskningar torde inte kräva så kvalificerad personal som taxeringsrevisorer. Granskningen av större företag, där redovisningen inte sällan sker genom hålkortssystem och med tillämpning av komplicerade kontoplaner, kräver emellertid merendels högskoleutbildad personal, som helt behärskar bokföringstekniken. Emellertid avser många granskningsuppdrag skattskyldiga med i allmänhet ganska enkel bokföring. Vid flera länsstyrelser har också med gott resultat därtill lämpade landskanslister anlitats för granskningar av enklare eller medelsvår art. Det synes därför föreligga anledning att pröva en sammansättning av revisionspersonalen, som innefattar även sådana tjänstemän.

Under utredningens gång har önskemål uttalats därom att i stället för landskanslisttjänster borde inrättas tjänster, vilkas innehavare skulle benämnas taxeringskontrollanter och för vilka särskild befordringsgång skulle anordnas. Som kompetenskrav för dessa tjänster har föreslagits examen vid handelsgymnasium eller likvärdig teoretisk utbildning. Lämpligheten av att för mellantjänster av det slag, som här avses, föreskriva särskilda kompetenskrav torde emellertid enligt vår mening starkt kunna ifrågasättas. För de ifrågavarande uppgifterna torde i själva verket de landskanslister, som efter tjänstgöring på länsstyrelse genomgått s. k. häradsskrivarkurs och därvid erhållit undervisning i såväl taxering som bokföring, mången gång kunna vara väl lämpade. Att genom en kompetensföreskrift som den ifrågasatta utestänga dessa tjänstemän synes icke böra ske. Vi förordar därför inrättande av landskanslisttjänster inom taxeringsrevisionen.

De sakkunniga framhåller härjämte att anställande av ytterligare högskoleutbildad personal jämväl är motiverat med hänsyn till att de skattskyldiga i allt högre grad börjat anlita personal med sådan utbildning och till att även tekniskt sett enklare granskningar kan vara av så grannlaga natur, att de kräver särskilt kvalificerad personal.

Ett lämpligt antal biträdestjänster för rutinuppgifter föreslås därjämte för att befria den högre personalen från rutinuppgifter, som lämpligen kan anförtros åt biträden.

Sitt förslag om förstärkning av revisionspersonalen redovisar de sakkunniga i särskild tablå.

I fråga om avvägningen av förstärkningens storlek anföres.

En viss försiktighet torde vara av nöden vid avvägningen av den förstärkning som bör vidtagas. Den påvisade storleksordningen av den förekommande underdeklarationen gör det troligt att den gräns, där lönsamheten för det allmänna att tillsätta ytterligare granskningspersonal upphör, torde vara avlägsen. Trots detta är det — i avvaktan på den verkan den föreslagna organisationen i första instans kan ha och på vad genom riksskatte-

styrelsens verksamhet kan ernås — tillrådligt att beträffande storleken av förstärkningen pröva sig fram genom var för sig jämförelsevis små upprepade utbyggnader av organisationen. Genomföres den jämförelsevis begränsade förstärkning som här nedan föreslås kan genom fortlöpande statistiska undersökningar, förslagsvis utförda genom riksskattestyrelsens för-

Län	Länsrevisorer Ca 33	Taxeringsrevisorer Ca 29	Taxeringsrevisorer Ca 27	Taxeringsrevisorer Cf 19—Ce 25	Landskanslister Ca 21	Landskanslister Cf 13—Ce 19	Kanslibiträden Ca 11	Kontorsbiträden Cf 4—Ca 8	Summa
Grupp I									
Stockholms	1	1	2	3		1	1	2	11
Malmöhus	1	1	4	4	1	1	1	4	17
Göteborgs o. Bohus	1	1	4	4	1	2	1	4	18
Grupp II									
Älvsborgs	1	1	2	3		1	1	2	11
Västernorrlands	1	1	2	2		1	1	1	9
Grupp III A									
Östergötlands	1		2	3		1	1	1	9
Kristianstads	1		1	3		1	1	1	8
Värmlands	1		1	3		1	1	1	8
Kopparbergs	1		1	3		1	1	1	8
Gävleborgs	1		1	3		1	1	1	8
Grupp III B									
Västerbottens	1		1	3		1	1	1	8
Norrbottens	1		1	3		1	1	1	8
Grupp III C									
Jönköpings	1		1	3		1	1	1	8
Kalmar	1		1	3		1	1	1	8
Skaraborgs	1		1	3		1	1	1	8
Örebro	1		1	3		1	1	1	8
Grupp III D									
Södermanlands	1		1	3		1	1	1	8
Västmanlands	1		1	3			1	1	7
Jämtlands	1		1	3			1	1	7
Grupp IV									
Uppsala	1		1	3			1	1	7
Kronobergs	1		1	3			1	1	7
Blekinge	1		1	3			1	1	7
Hallands	1		1	3			1	1	7
Grupp V									
Gotlands	1			1			1		3
Nuvarande tjänster (bortsett fr. länsrevisorernas löneställning)	24	5	33	71	2	18	24	31	208
	24	5	31	48	15		20		143
Ökning	0	0	2	23	5		35		65

sorg, erhållas god ledning vid ett bedömande av om ytterligare utbyggnad bör ske och i vilken omfattning. Som utgångspunkt kan härvid tagas de av 1950 års skattelagssakkunniga och av oss infordrade uppgifterna angående bokgranskningsverksamhetens omfattning och resultat. Ytterligare anledningar att tills vidare föreslå endast en relativt måttlig utökning av revisionspersonalen ligger i de rådande svårigheterna att anskaffa lokaler och lämplig arbetskraft.

Slutligen redovisar de sakkunniga vissa överväganden rörande taxeringsrevisorernas och förste taxeringsrevisorernas löneställning.

Frågan hade bragts på tal av skattelagssakkunniga, som motiverat en uppflyttning av dessa tjänster i lönegrad med att en sådan vore nödvändig för att förhindra att revisionspersonalen på grund av sina tjänsters lägre löneplacering lockades att söka över på tjänster av annan karaktär — särskilt taxeringsinspektörstjänster — där deras speciella erfarenhet och utbildning inte kunde utnyttjas.

Den av skattelagssakkunniga påtalade utvecklingen anser taxeringssakkunniga knappast kunna hejdas genom att t. ex. ett antal förste taxeringsrevisorstjänster i lönegraden Ca 29 inrättas, motsvarande det nuvarande antalet förste taxeringsinspektörstjänster i samma lönegrad. Så länge som examen vid handelshögskola berättigade till erhållande av förste taxeringsinspektörstjänst torde alltid inträffa fall då revisionspersonal lockades att söka sådan tjänst. För att förhindra detta skulle ett radikalt medel kunna vara att förbehålla nyssnämnda tjänster åt personal med juridisk utbildning. Åtminstone för närvarande finner emellertid de sakkunniga inte anledning att framlägga förslag i denna riktning.

Remissyttrandena

De sakkunnigas uttalande att taxeringssektionerna alltjämt bör ingå som sektioner inom landskontoren biträdes av huvudparten av de remissinstanser som yttrat sig i frågan, nämligen riksskattenämnden, statens organisationsnämnd, nitton länsstyrelser, Sveriges juristförbund och Föreningen Sveriges landskamrerare. Utbrytning av taxeringssektionerna till särskilda avdelningar förordas av en länsstyrelse, Föreningen Sveriges taxeringsintendenter, Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer, Svensk industriförening och — mera tveksamt — Kooperativa förbundet.

Argumenteringen i frågan göres huvudsakligen efter ungefärligen samma linjer som i yttrandena över 1950 års skattelagssakkunnigas förslag till effektivare taxering. Från de nu avgivna yttrandena i denna del återges här allenast följande.

Föreningen Sveriges taxeringsintendenter anför.

Föreningen vill hävda, att de skäl som tala för en utbrytning äro bärande. Föreningen vill till att börja med betona att den s. k. saxande befordringsgången, vilken i betänkandet bedömes såsom värdefull, bör kunna säkras, även om taxeringsavdelningen utbrytes. Utsäges det att befordran och utnämning normalt skall ske i följande ordning: länsnotarie — taxeringsinspektör — länsassessor — biträdande taxeringsintendent — taxeringsintendent — landskamrerare, kan något hinder för denna befordrings- och utnämningsgångs genomförande knappast ligga i att taxeringsavdelningen göres till en särskild avdelning. Föreningen ser icke något hinder för att taxeringsintendenten, ehuru han är avdelningschef, må kunna övergå till annan avdelning — chefstjänst — i detta fall landskamrerartjänst i samma löneställning. Genom en utbrytning säkerställes taxeringssektionens anspråk på särskilda anslag till löner åt extra personal och till expenser. Det är en icke så betydelselös fråga, som de sakkunniga förmena, att t. ex. löneanslaget för personal, som skall arbeta med taxering, verkligen användes för detta sitt ändamål. Men framför allt må understrykas, att en utbrytning av taxeringssektionerna till särskilda avdelningar är det enda rationella om man verkligen vill giva taxeringsintendenten ställning såsom ledare för en *effektivt* arbetande tjänstemannastab.

För övrigt torde det icke vara förmätet uttala att utvecklingen måste gå mot ett system, där uppbördsärenden och taxeringsärenden sammanföras under gemensam ledning — detta må nu ske i den formen att särskilda skatteverk, helt fristående från länsstyrelsen, bildas eller så att taxeringssektionen och uppbördssektionen sammanföras till en gemensam avdelning inom länsstyrelsen. Som en förberedelse härför synes föreningen taxeringssektionernas utbrytande från landskontoren vara en ändamålsenlig åtgärd.

Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer yttrar bl. a.

När det gäller utbildning av goda taxeringsmän är det nödvändigt, att dessa genom lång kontinuerlig tjänstgöring inom taxeringsväsendet erhålla tillräckliga kunskaper och erfarenheter av praktiskt taxeringsarbete. Den saxande befordringsgången leder icke fram till ett godtagbart utbildningsresultat. Även ett kortare avbrott i utbildningen genom tjänstgöring på annan sektion medför, att tjänstemannen förlorar kontakten med det praktiska taxeringsarbetet och att hans duglighet som taxeringsman avtager i betydande grad. Den erfarenhet han erhåller genom arbete på andra sektioner uppväger icke detta.

De svårigheter beträffande juristernas utbildning, som de sakkunniga påvisa äro helt beroende av att man sätter utbildningen av landskamrerare i förgrunden samt att man låter befordringsgången till denna befattning gå över taxeringsintendentstjänsten.

Om taxeringssektionen utbrytes ur landskontoren, bör taxeringsintendentstjänsten normalt bli sluttjänst. För en sådan ordning tala tungt vägande skäl. Det kan icke vara lämpligt, att landskamreraren tillträder sin befattning såsom föredragande och opartisk ordförande i prövningsnämnden omedelbart efter en som regel mångårig tjänst som taxeringsintendent. Denne har närmast en åklagares ställning inför prövningsnämnden. De sakkunniga ha också i sitt betänkande understrukit, att ett partsförhållande verkligen föreligger. Den till landskamrerare utnämnde taxeringsintendenten kommer att få svårt att frigöra sig från sin tidigare fiskaliska inställning. Ett sådant förhållande är oförenligt med de skattskyldigas krav på rättssäkerhet.

Beträffande den nuvarande organisationens allmänna ändamålsenlighet framhåller föreningen.

Den nuvarande organisationen är icke ändamålsenlig. Detta beror framför allt på att landskamreraren är såväl prövningsnämndens ordförande som taxeringsintendentens närmaste överordnade. Detta förhållande medför allvarliga olägenheter. En taxeringsintendent, som för sin befordran är beroende av landskamreraren, kan icke uppträda så självständigt, som man måste kräva av en person i hans ställning. De sakkunniga ha bagatelliserat detta. Bland annat ha de framhållit, att liknande förhållanden förekomma inom andra delar av statsförvaltningen utan att förorsaka större olägenheter. Förhållandena inom taxeringsväsendet äro emellertid så speciella, att man icke kan göra jämförelser med statsförvaltningen i övrigt. Förslaget att riksskattestyrelsen skall ha att yttra sig vid tillsättande av landskamrerare, torde vara utan större värde. Vidare synes det olämpligt, att landskamreraren är personalchef och därigenom äger bestämma över taxeringsintendenten underställd personal.

Vid sist berörda förhållande uppehåller sig utförligt *länsstyrelsen i Uppsala län.*

Till rätta proportioner ha de sakkunniga reducerat det tidigare mycket diskuterade spörsmålet om taxeringsintendentens osjälvständighet främst i förhållande till landskamreraren. De ha nämligen konstaterat, att taxeringsintendenten i fråga om sina huvudsakliga arbetsuppgifter intar en i förhållande till länsstyrelsen och landskamreraren oberoende ställning samt att han i fråga om personaldispositionen intar en särställning jämfört med övriga sektionschefer men att han likväl icke är helt oberoende av landskamreraren. Denna av landskamreraren beroende ställning anses ha sin grund i följande förhållanden. Tillsättning av befattningshavare å taxeringssektionen sker på landskamrerarens föredragning och anställande av tillfällig personal beslutas av landskamreraren. Landskamreraren anses inverka på taxeringsintendentens befordran till landskamrerare. Härtill kommer, att landskamreraren i viss omfattning anlitar taxeringssektionens personal. Sålunda är förste taxeringsinspektören föredragande inför landskamreraren — såvitt angår detta län — i ärenden rörande bevis enligt arvskatteförordningen, taxeringsarvoden, vitesföreläggande och de mycket sällan förekommande övriga taxeringsärenden, varmed länsstyrelsen har att taga befattning. Taxeringsintendenten deltager i handläggningen av de ärenden, som avse taxeringsarvoden, och utseende av taxeringsnämndsordförande.

Ifråga om tillsättning av personal har landskamreraren icke annan ställning än som föredragande inför landshövdingen och taxeringsintendenten deltager i handläggningen av dessa ärenden. Några kontroverser härvidlag mellan landskamreraren och taxeringsintendenten har icke förekommit. Beträffande anställande av tillfällig personal är det lika mycket i landskamrerarens som taxeringsintendentens intresse att taxeringssektionen tillföres behövliga arbetskrafter för arbetets utförande i föreskriven tid och ordning. Ej heller härvidlag har några meningsskiljaktigheter rått. I fråga om taxeringsarvodena och utseende av taxeringsnämndsordförande ha taxeringsintendentens förslag legat till grund vid ärendenas avgörande. Övriga taxeringssektionsärenden ha icke varit av den omfattning eller det antal, att det egentliga taxeringsarbetet kan anses ha blivit lidande på att taxeringsinspektör berett dessa ärenden åt landskamreraren.

Huruvida landskamrerare utan skäl menligt inverkat på taxeringsintendents befordran till landskamrerare är icke för länsstyrelsen känt. För övrigt tillsättes ju landskamrerartjänst av Kungl. Maj:t efter förslag av landshövdingen.

Av de åtgärder som föreslagits till stärkande av taxeringsintendentens ställning har utökningen av möjligheterna till delegation av arbetsuppgifter till lägre personal inte mött någon principiell invändning. I en del detaljer har emellertid vissa påpekanden gjorts och skiftande uppfattningar uttalats.

Statskontoret förutsätter, att en dylik delegering icke skall medföra, att vederbörande kommer i åtnjutande av särskild gottgörelse i form av vikariatsersättning eller vikariatslön.

Länsstyrelsen i Jönköpings län hävdar i följande uttalande en motsatt uppfattning.

Den av de sakkunniga förordade decentraliseringen av nu på taxeringsintendenten ankommande uppgifter till befattningshavare i lägre grad är i och för sig av omständigheterna framtvingad. Länsstyrelsen ifrågasätter emellertid om denna rimligen kan ske utan att löneställningen för härav berörda upptages till förnyad omprövning. Skulle de sakkunnigas förslag om förbud att utnyttja taxeringspersonal i taxeringsuppdrag å fritid genomföras, äventyras taxeringssektionernas rekrytering och personalens fortbildning i sådan grad, att för befattningshavarnas bibehållande inom sektionen kan komma att krävas betydande lönelyftning.

En liknande ståndpunkt intas av *länsstyrelsen i Uppsala län.*

Riksskattenämnden och *sex länsstyrelser* ifrågasätter förstärkning av antalet taxeringsinspektörstjänster på grund av de nya uppgifter — tillsynen av arbetet i första instans och övertagandet av vissa taxeringsintendentsuppgifter — som skall åläggas dessa tjänstemän. *Länsstyrelserna i Jönköpings, Skaraborgs* och *Jämtlands län* yrkar att tjänster som biträdande taxeringsintendenter inrättas i dessa län.

Justitiekanslersämbetet framhåller följande.

Med anledning av förslaget, att taxeringsintendent skall kunna fördela uppgifter som allmänt ombud å underordnade, synes kunna framhållas vikten av att vid utformningen av bestämmelserna härom i den utsträckning så kan ske tillses, att de svårare och betydelsefullare målen alltjämt bibehållas hos intendenten. I den mån bestämmelserna lägga i intendentens hand att verkställa fördelningen, skulle möjligen någon form av kontroll häröver vara önskvärd, så att befogenheten i fråga handhades på ett fullt anmärkningsfritt sätt både ur det allmännas och de underordnade befattningshavarnas synpunkt. Tillräcklig kännedom, hur fördelningen sker, vinnes emellertid måhända vid prövningsnämndens handläggning av taxeringsmålen.

Olika meningar råder om de sakkunnigas uttalande att delegation av uppgifter, ankommande på taxeringsintendenten, främst bör ske till biträdande

taxeringsintendenter och till taxeringsinspektörer med juridisk utbildning.

Uttalandet biträdes eller lämnas utan erinran av länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Kronobergs, Gotlands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Västmanlands och Gävleborgs län, Föreningen Sveriges landskamrerare, Sveriges juristförbund och Skånes handelskammare.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhåller, att länsrevisorer och förste taxeringsinspektörer hittills fått vid sidan av sin ordinarie tjänst fungera som biträdande taxeringsintendenter mot särskild vikariatsersättning, samt anför vidare.

Genom de sakkunnigas förslag beträffande taxeringsrevisionens konsolidering och länsrevisorns höjda löneställning samt delegation av taxeringsintendents uppgifter torde det vara sörjt för att förordnanden av dylikt slag med åtföljande splittring i arbetsuppgifterna icke vidare skall förekomma beträffande länsrevisor. I övrigt kan nog sägas, att taxeringsinspektörs arbete som biträdande taxeringsintendent varit nära sammanfallande med tjänstens normala uppgifter. Om delegation bör lämpligen äga rum till den ena eller andra arbetskraften — jurist eller civilekonom — kan näppeligen avgöras generellt utan hellre böra bero på reglering från fall till fall enligt grunder, som av länsstyrelsen bestämmes.

Sveriges juristförbund vill till mönster ta förhållandena vid de allmänna domstolarna.

Genom den principiellt betydelsefulla ändring av nuvarande organisation, som omdanandet av den nuvarande prövningsnämnden till en skattedomstol innebär bör följden bli, att även principerna för utövandet av de fiskaliska funktionerna hos prövningsnämnden omprövas. Den ordning som gäller vid våra allmänna domstolar bör därvid vara vägledande. En avgränsning bör i möjligaste mån göras mellan införskaffandet av utredningen i skattemålen samt bedömningen av utredningen och bevisningen. Utredningen bör väsentligen företagas av taxeringsassistenterna och taxeringsrevisionen. Förbundet delar de sakkunnigas uppfattning att revisionspersonalen bör bilda en särskild arbetsenhet med huvudsaklig uppgift att handhava räkenskapsgranskningar. Å andra sidan bör skatteprocesserna uteslutande ombesörjas av personal som har särskild utbildning för hithörande uppgifter. Då de sakkunnigas förslag i väsentlig mån tillgodoser dessa synpunkter får förbundet tillstyrka förslaget i denna del.

Skånes handelskammare finner tanken att uppgiften att företräda det allmänna i skattemål främst bör anförtros taxeringsinspektörer med juridisk utbildning obetingat riktig. För dylika uppgifter anses tingsmeriterade jurister företrädesvis böra anlitas.

Vissa av remissinstanserna intar i den förevarande frågan en ståndpunkt som endast obetydligt skiljer sig från vad de sakkunniga uttalat. Ett exempel härpå utgör *länsstyrelsen i Hallands län,* som anför följande.

De sakkunniga utgå ifrån, att revisionspersonalen uteslutande skall ägna sig åt taxeringsrevision. Länsstyrelsen delar i princip denna uppfattning och anser, att revisionspersonalen i första hand skall ägna sig åt den viktiga uppgiften att utföra räkenskapsgranskningar. Men detta får icke utgöra

hinder för att en därför lämpad revisor tillfälligtvis får i uppdrag att föra talan i skattemål. Länsstyrelsen tänker därvid närmast på länsrevisorn. Det är icke betydelselöst, att han såsom ledare för revisionsarbetet kan få inblick i skatteprocessen och komma i kontakt med ärendenas handläggning i prövningsnämnden. Det kan dessutom verka stimulerande för hans arbete. Därtill kommer att han skall kunna vinna befordran till taxeringsintendent.

En liknande ståndpunkt intas av *länsstyrelsen i Norrbottens län.*

Länsstyrelsen i Kalmar län finner det lämpligt att, såsom på många håll lärer förekomma, taxeringsrevisionen, åtminstone då det gäller mål av större och vidlyftigare beskaffenhet, jämväl får biträda med uppsättande av taxeringsintendentens yttrande eller besvär, vilka av taxeringsintendenten sedan genomgås och av honom undertecknas. Att draga upp en strikt gränslinje mellan revisionen och den övriga delen av taxeringssektionen anser länsstyrelsen icke vara lämpligt. Det bör tvärtom där råda ett sådant samarbete, som möjliggör för det allmänna att på bästa sätt tillvarataga sina intressen i taxeringsprocessen.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län intar en mindre deciderad hållning och yttrar.

De sakkunniga torde, fastän detta ej utsagts i förslaget, ha utgått från att inspektörerna äro juridiskt utbildade och därför mera skolade än ekonomerna att processa i skattemål. Till taxeringsinspektörer utnämnas emellertid i tillsynes ökad omfattning civilekonomer eller därmed jämställda. Vid denna länsstyrelse äro exempelvis inspektörerna i såväl 29:e som 27:e lönegraden icke jurister. Det kan ifrågasättas om ej en civilekonom å revisionsdetaljen har samma förutsättningar att företräda det allmänna i skattemål som en tjänsteman med samma eller lägre examen med inspektörstjänst. Denna åsikt, som enligt länsstyrelsens mening ej saknar fog, har från företrädare för revisionspersonalen framförts till länsstyrelsen, varför länsstyrelsen ansett sig böra omnämna densamma i detta yttrande.

Taxeringsintendenten i Kopparbergs län framhåller i ett vid länsstyrelsens yttrande fogat särskilt uttalande att ehuru åtskilliga av inspektörerna icke äger juridisk utbildning, delegationsrätten torde böra omfatta även sådana befattningshavare. Eljest skulle den föreslagna möjligheten för taxeringsintendenten att vinna lättnad i arbetsbördan i vissa län bli mer eller mindre illusorisk.

Följande remissinstanser uttalar mera bestämt att rätten att delegera uppgiften att som allmänna ombud föra process i skattemål bör omfatta jämväl revisionspersonal, nämligen riksskattenämnden, länsstyrelserna i Uppsala, Blekinge, Kristianstads, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län, Föreningen Sveriges taxeringsintendenter, Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer, Sveriges köpmannaförbund och Sveriges hantverks- och småindustriorganisation.

Av dessa yttranden torde få återges följande.

Riksskattenämnden anför.

De sakkunniga synas i fråga om uppdelningen av arbetsuppgifterna inom taxeringssektionerna mellan processförande och utredande personal ha fäst alltför stort avseende vid att processföringen skall anförtros endast åt personer, som avlagt juridisk examen, medan civilekonomer föreslås icke skola kunna erhålla dylika uppgifter. Erfarenheten torde dock visa, att det avgörande härvidlag icke är allenast om vederbörande är jurist eller civilekonom utan att mycket beror på de personliga kvalifikationerna. Icke sällan torde det sålunda vara lämpligt att lägga processföringen i visst mål på den befattningshavare som ombesörjt bokföringsgranskning i detsamma. Det må vidare framhållas att man av en skicklig bokföringsgranskare bör kräva att han är en rutinerad taxeringsman och äger god erfarenhet av hur en skatteprocess föres. Vid tillsättning av tjänst som taxeringsintendent, vartill såväl jurister som civilekonomer äro formellt behöriga, bör därför vederbörandes lämplighet för uppgiften vara avgörande, oavsett om meriterna förvärvats genom tjänstgöring inom taxeringsrevisionen eller på annat sätt.

Liknande synpunkter framhålles av *länsstyrelserna i Uppsala, Blekinge, Jämtlands och Västerbottens län.*

Länsstyrelsen i Blekinge län yttrar följande.

De sakkunniga ha gjort vissa uttalanden, vilka ge vid handen att de ej anse det lämpligt att personer med taxeringsrevisors kompetens kunna erhålla taxeringsinspektörs- och taxeringsintendentsbefattning. Länsstyrelsen anser det fördelaktigt att nu gällande behörighetsvillkor gör det möjligt att bland jurister och civilekonomer välja de för ledande poster bäst lämpade, när nämnda tjänster skola besättas. Förefintliga befordringsmöjligheter äro även av stort värde, när det gäller att förvärva och behålla dugliga civilekonomer i taxeringsarbetet. Ett klarläggande uttalande i kompetensfrågan synes vara påkallat.

Föreningen Sveriges taxeringsintendenter, som anser att de sakkunniga gått för långt i sina uttalanden i detta ämne, yttrar.

Vid bedömandet av denna fråga måste hållas i minnet att taxeringssektionerna äro hårt trängda av arbete. Det gäller att ekonomisera med personalresurserna på bästa sätt. Den som är bäst lämpad för en uppgift bör användas för denna. Det är icke utan vidare givet att en man med examen från handelshögskola och lång erfarenhet om taxering och bokgranskning skulle vara mindre skickad att föra processer i skattemål än en jurist, som efter tingsutbildning skaffat sig taxeringsmeriter. Visserligen bör revisionspersonalen i första hand utnyttjas i den för det allmänna så viktiga bokgranskningsverksamheten. Men detta bör icke hindra att en revisor, om han är därtill lämplig, tilldelas uppdrag att föra talan i skattemål. Detta överensstämmer även med att länsrevisor instruktionsmässigt skall kunna vinna befordran till taxeringsintendentbefattning. Liksom hittills torde en balans böra hållas mellan juristernas och civilekonomernas befordringsanspråk och hänsyn tagas till att ett tillräckligt antal jurister böra befordras till taxeringsintendenter för att sedermera kunna övergå till landskamrerare-tjänst.

Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer anför.

Bortsett från de taxeringsinspektörer, som tidigare sysslat med revisionsarbete, har taxeringsinspektörerna i regel aldrig på egen hand utfört en

taxeringsrevision eller andra mera omfattande utredningar avseende näringsidkares taxeringar. De sakna för övrigt i allmänhet kompetens att utföra dylika. Hittills ha sålunda taxeringsinspektörerna huvudsakligen varit sysselsatta med mål utanför företagsbeskattningens område. Det framstår därför ur rättssäkerhetssynpunkt som synnerligen vådligt, att dessa befattningshavare regelmässigt skola tilldelas uppdrag som allmänt ombud på områden, där de sakna kunskaper och erfarenheter.

Som de sakkunniga framhållit har en alltmer tydlig tendens visat sig hos de skattskyldiga att såsom ombud anlita auktoriserade revisorer eller personer med motsvarande fackkunskap. Det är därför viktigt, att det allmännas ombud besitter samma kvalifikationer. Under avsevärd tid har också ett stort antal befattningshavare med taxeringsrevisors kompetens innehaft förordnande att som biträdande taxeringsintendenter föra talan i taxeringsmål. De ha fullgjort dessa åligganden på ett tillfredsställande sätt. Det finnes därför icke anledning att nu frångå den praxis som hittills varit gällande. Ett genomförande av de sakkunnigas förslag i denna del skulle för övrigt innebära en icke motiverad ändring av de av riksdagen fastställda kompetenskraven.

Liknande synpunkter framhålles av *Sveriges köpmannaförbund* samt *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation.*

Till vad de sakkunniga anfört rörande landshövdingens ansvar för taxeringsarbetets bedrivande har *länsstyrelsen i Uppsala län* anfört att med den självständiga ställning taxeringsintendenten har och även i fortsättningen avses skola få i fråga om taxeringsarbetets ordnande och bedrivande, det inte förefaller nödvändigt, att landshövdingen har kvar det formella ansvaret för denna del av taxeringsintendentens arbete.

Förslaget att det centrala taxeringsorganet skall höras vid tillsättning av landskamrerartjänster mötes av delade meningar, speciellt på länsstyrelsehåll. Redogörelse för vad som yttrats i denna del torde få lämnas i anslutning till de sakkunnigas förslag om ett centralt organ för taxeringsväsendet.

Länsstyrelsen i Uppsala län uttalar om förslaget att taxeringsintendenten skall undantagas från den övriga befattningshavare å länsstyrelsen ålagda skyldigheten att handlägga ärenden tillhörande annan sektion inom avdelningen eller tillfälligtvis utföra göromål å den andra avdelningen, att detta förslag synes vara opraktiskt och onödigt. Denna skyldighet tages icke i anspråk utan särskilt tvingande skäl och det torde enligt länsstyrelsens uppfattning vara förutseende att behålla den även beträffande taxeringsintendenten. Vid krigstillstånd eller under andra extraordinära förhållanden bör nämligen taxeringsintendenten kunna omedelbart tagas i anspråk för andra än hans vanliga arbetsuppgifter.

I frågan om ändrad titel för taxeringsintendenterna anför *överståthållarämbetet.*

Med föranledande av vad de sakkunniga anfört angående ändrad titel för

de nuvarande taxeringsintendenterna i länen vill överståthållarämbetet slutligen anmärka att förslaget härom, ehuru i sig av underordnad betydelse, icke innebär en rättvisande bedömning av intendenternas vid överståthållarämbetet uppgifter och ställning. Förslaget kan ock få en icke avsedd verkan, nämligen om detsamma tages till utgångspunkt för en omprövning av löneställningen för de förordade förste taxeringsintendenterna och taxeringsintendenterna. Uppkommer en sådan situation kunna taxeringsintendenterna vid ämbetets skatteavdelning tänkas bli försatta i ett försämrat löneläge. Ämbetet vill i detta sammanhang erinra om det uttalande i frågan, som gjordes av vederbörande departementschef i propositionen angående omorganisation av överståthållarämbetet (nr 192/1947, sid. 63). I enlighet med angivna uttalande torde taxeringsintendenterna vid ämbetets skatteavdelning böra i lönehänseende alltjämt jämställas med de föreslagna förste taxeringsintendenterna i länen.

Statens lönenämnd finner ej tillräckliga skäl föreligga för att tillstyrka den föreslagna förändringen i tjänstebenämningen.

Frågan om möjlighet att till taxeringsinspektörer delegera uppgifter ankommande på taxeringsintendenten ävensom behovet av ytterligare personal har förut berörts. I anslutning till nämnda fråga har *riksskattenämnden* och *flera länsstyrelser* framhållit, att den lättnad som kan bli en följd av att ett kansli för prövningsnämnden inrättas inte kan väntas bli sådan att den uppväger merbelastningen genom de nya uppgifter, som skall åläggas taxeringsinspektörerna.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län anför.

Enligt de sakkunniga bör biträdande taxeringsintendent liksom nu kunna fullgöra alla de uppgifter, som enligt skatte- och taxeringsförfattningarna åligger taxeringsintendent, dock med den inskränkningen att biträdande taxeringsintendent icke bör ha befogenhet att förordna om taxeringsrevision. Länsstyrelsen finner praktiska skäl tala för en sådan uppmjukning i vad som föreslagits, att taxeringsintendent må kunna åt biträdande taxeringsintendent eller länsrevisor delegera rätten att förordna om taxeringsrevision och att i samband härmed utse granskningsman. Härigenom begränsas inte taxeringsintendentens möjligheter att fortlöpande följa arbetet å revisionsdetaljen.

De sakkunnigas förslag att skarpare än hittills avgränsa revisionsdetaljen möter kritik i några yttranden.

Länsstyrelserna i Kalmar och *Västernorrlands län* påpekar att det visserligen kan vara riktigt att hålla revisorerna samlade i en grupp under länsrevisorerna men knappast rationellt att instruktionsmässigt begränsa möjligheterna till fritt utnyttjande av taxeringspersonalen inom sektionens hela arbetsfält.

Beträffande arbetsuppgifterna på taxeringsrevisionen framhåller *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer* bl. a. följande.

Erfarenheten från vissa länsstyrelser visar, att taxeringsintendent låtit meddela beslut om taxeringsrevision utan att underrätta vederbörande läns-

revisor. Härigenom har arbetet på taxeringsrevisionen icke kunnat bedrivas enligt på förhand uppgjorda planer.

För att åstadkomma en effektivt arbetande taxeringsrevision är det därför nödvändigt, att trygghet skapas för att beslut om taxeringsrevision endast får meddelas efter samråd med länsrevisorn. Verkställigheten härav och valet av granskningsman bör hänskjutas till länsrevisorn. En sådan lösning kan icke motverka det syfte som riksdagen velat tillgodose med det av de sakkunniga å sidan 138 åberopade uttalandet. Länsrevisorn är nämligen den befattningshavare som genom sin ställning och erfarenhet torde ha de bästa förutsättningarna att i varje särskilt fall bedöma arbetets svårighetsgrad och olika revisorers kvalifikationer. Taxeringsintendenterna vid flertalet länsstyrelser torde aldrig själva ha utfört någon taxeringsrevision och ha icke heller möjlighet att på samma sätt som länsrevisorerna på nära håll följa revisionspersonalens arbete.

En annan viktig arbetsuppgift för revisorerna är värdering av icke börsnoterade aktier. Med hänsyn till arten av detta arbete är denna personal mest lämplig härför. Enligt fastställda arbetsordningar för länsstyrelserna är länsrevisorn i regel föredragande i ärende rörande aktievärdering. Det framstår därför som anmärkningsvärt, att rätten att infordra uppgifter till ledning vid värdesättning av aktier endast tillkommer taxeringsintendenten. Föreningen hemställer, att åtminstone länsrevisorn tillägges sådan rätt.

Uppflyttningen av länsrevisorstjänsterna i lönegrad 33 tillstyrkes eller lämnas utan erinran i länsstyrelsernas yttranden.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anför emellertid följande.

Vad angår förslaget att avskilja taxeringsrevisionspersonalen till en särskild arbetsdetalj under länsrevisorn har väl denna fråga icke någon större betydelse, då taxeringsrevisionen i allt fall skall vara underordnad taxeringsintendenten. Förslaget att uppflytta länsrevisorn till lönegrad Ca 33 är däremot ägnat att inge vissa betänkligheter med hänsyn till löneställningen för länsstyrelsernas sektionschefer, som äro placerade i Ca 32. Det torde komma att göras vägande invändningar emot att placera en detaljföreståndare högre än en sektionschef och en sådan uppflyttning skulle med säkerhet föra med sig krav på uppflyttning från andra håll. Om det befinnes nödvändigt för att kunna rekrytera revisionspersonalen att bereda länsrevisorn bättre lön — vilket icke av länsstyrelsen bestrides då rekryteringssvårigheterna av kända skäl äro stora — bör detta ske på annat sätt (genom särskilt arvode eller dylikt).

Länsstyrelsen i Värmlands län anlägger liknande synpunkter men anser sig i och för sig intet att ha erinra mot att länsrevisorn hänföres till lönegrad Ca 33. Vid bifall härtill förutsätter länsstyrelsen, att frågan om biträdande taxeringsintendenters och länsassessorers lönegradsplacering upptages till omprövning.

Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer anför.

De sakkunniga ha framhållit nödvändigheten av att skattemyndigheterna ha tillgång till personal, som i utbildningshänseende är jämbördig med de ombud — auktoriserade revisorer och personer med motsvarande fackkunskap — som anlitas av de skattskyldiga. Nu utgående löner — med den

jämkning, som föreslagits beträffande länsrevisorn — äro icke tillräckliga för att rekrytera och behålla dugande civilekonomer för det viktiga arbetet inom revisionsavdelningarna. Befordringsförhållandena skulle också avgjort bli sämre för revisionspersonalen än för den övriga kvalificerade personalen å länsstyrelsernas taxeringssektioner.

Föreningen hävdar vidare att möjligheterna till extrainkomster genom taxeringsuppdrag hittills möjliggjort en viss rekrytering, vilken nu fick antas bli omöjlig, samtidigt som många av de nuvarande revisorerna skulle komma att söka andra anställningar. Det måste — enligt föreningen — konstateras, att revisorerna fortfarande är för lågt placerade. För närvarande är tjänster med annat, mindre fordrande arbete ofta placerade i högre lönegrad än de mera krävande tjänsterna på revisionsavdelningarna.

Föreningen yrkar, att chefen för revisionsavdelningen, vars arbetsuppgifter är desamma som åvilar revisionsintendenten vid överståthållarämbetet, placeras i samma lönegrad som denne eller Ca 37. Under inga förhållanden får enligt föreningen chefen för revisionsavdelningen placeras i lägre lönegrad än den vari biträdande taxeringsintendent kan komma att bli placerad.

Statskontoret och *statens lönenämnd* har ej funnit bärande skäl anförda för den föreslagna lönegradsuppflyttningen.

Den av de sakkunniga föreslagna förstärkningen av taxeringsrevisionen anses av huvudparten av länsstyrelserna för snävt tilltagen. Åtskilliga av länsstyrelserna hemställer om ytterligare förstärkning.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anför.

Mot förslaget att omdana taxeringsrevisionen till en särskild revisionsdetalj framställer länsstyrelsen icke någon erinran. Enligt förslaget skulle revisionspersonalen vid härvarande länsstyrelse utökas med en taxeringsrevisor i Cf 19—Ce 25. Samtidigt förutsättes emellertid, att utgående bidrag till lön åt kommunalt anställda taxeringsrevisorer icke längre skulle vara behövligt. Detta torde emellertid kunna ifrågasättas. Sedan några år tillbaka har Eskilstuna stad en sådan revisor anställd i sin tjänst, en anordning, som befunnits särskilt lämplig med hänsyn till det stora antalet rörelseidkare i staden. Därest bidraget från staten indrages, kan det tänkas att tjänstemannen ifråga avdelas till andra uppgifter och således icke längre sysselsättes med taxering, vilket skulle vara till skada. Det skulle för Södermanlands län innebära, att antalet granskare icke utökades.

Länsstyrelsen i Malmöhus län uttalar en liknande åsikt beträffande den för detta län angivna förstärkningen.

Beträffande de kategorier av tjänstemän förstärkningen avser och deras löneställning anför *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer* följande.

Tjänsterna i den reglerade befordringsgången vid länsstyrelsernas taxeringsrevisioner, som föreslagits utökade till 71, stå icke i rimlig proportion till antalet befordringstjänster, som inklusive de föreslagna tjänsterna som förste taxeringsassistent uppgå till 88. Detta innebär, att befordringstjäns-

terna för revisionspersonalen utgöra endast 45 procent. För övriga grupper av kvalificerade tjänstemän äro förhållandena betydligt förmånligare. Föreningen kan därför icke tillstyrka, att de av de sakkunniga föreslagna 23 nya tjänsterna som taxeringsrevisorer skola placeras i den reglerade befordringsgången.

Beträffande de föreslagna landskanslisttjänsterna yttrar *länsstyrelsen i Örebro län.*

De sakkunniga gör gällande, att landskanslister, som genomgått häradsskrivarkurs och därvid bibringats vissa kunskaper i bokföring, skulle vara lämpliga som bokföringsgranskare. Därvid synes de sakkunniga utgått från att de kunskaper i bokföring landskanslisterna bibringats på sådan kurs vore likvärdiga med de kunskaper, som förvärvats av landskanslist, som genomgått handelsgymnasium. Detta är emellertid enligt länsstyrelsens erfarenhet icke riktigt. Landskanslister, som avlagt väl vitsordad examen från handelsgymnasium, har visat sig synnerligen användbara för bokgranskningsuppdrag även av invecklad art, medan övriga landskanslister i regel icke kan anförtros självständiga granskningsuppgifter. Det synes länsstyrelsen angeläget att organisationen på taxeringssektionen upplägges så att den möjliggör att de mera meriterade landskanslisternas speciella kvalifikationer tages i anspråk för svårare uppgifter såsom taxeringsrevisioner. Om så ej sker, kan ej denna personal för framtiden bibehållas som bokföringsgranskare utan kommer att inrikta sig på häradsskrivarekarriären.

Liknande synpunkter anlägges av *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer,* som föreslår att landskanslisttjänsterna skall utgå och ersättas av taxeringskonsulenter med handelshögskoleutbildning och avsedda för tjänstgöring i första instans och på taxeringsrevisionen.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation anför i samma fråga.

Den ekonomiska skolning de landskanslister, vilka skall handha denna granskning, har undergått är kanske blott en s. k. häradsskrivarkurs, vid vilken de erhållit viss mycket elementär undervisning i taxerings- och bokföringsfrågor. Denna teoretiska utbildning kan uppenbarligen icke vara tillräcklig. Granskningen av mindre företag kommer emellertid att skötas av dessa tjänstemän. Detta kommer med säkerhet att medföra otillfredsställande taxeringsåtgärder i form av felaktiga skönstaxeringar, felbedömningar av rörelsernas räntabilitet på grund av bristande ekonomiskt omdöme etc. Just för bedömningen av dessa kategorier skattskyldiga krävs ofta en *mycket* stor erfarenhet och ett *mycket* gott omdöme av vederbörande granskare. Kvalifikationskravet på dessa granskare kan och får ej ställas lägre än på den personal, som handhar övrigt granskningsarbete. Organisationen vill således bestämt påyrka, att granskning av mindre företags bokföring handhaves av lika kvalificerad personal som betr. övriga företags bokföring.

Föreningen Sveriges landskanslister hävdar däremot att landskanslistpersonal bör ytterligare utnyttjas inom taxeringsrevisionen och yttrar.

En särskild fråga, som i detta sammanhang förtjänar uppmärksamhet, är — enligt föreningens mening — landskanslisternas insatser i det krävande arbetet å taxeringssektionerna, icke minst inom revisionsavdelningarna därstädes. Redan nu anlitas landskanslister i stor utsträckning för speciellt ar-

bete inom dessa sektioner. Föreningen vågar påstå, att det arbete, som härvid utförts — även sådant av mera komplicerad art — varit tillfredsställande. För föreningen framstår det helt naturligt att landskanslisterna utnyttjas även för taxeringsarbetet inom länsstyrelserna och vill härvid erinra om att dessa befattningshavare byggt på sin grundläggande utbildning med specialutbildning i bl. a. taxeringsfrågor, enär de i allmänhet deltagit i s. k. häradsskrivarkurser. Föreningen vill därför föreslå, att tillgänglig taxeringsexpertis inom landskanslistkåren ytterligare utnyttjas inom taxeringssektionerna.

Tjänstemännens centralorganisation är inne på en liknande tankegång, då organisationen anför.

1950 års skattelagssakkunniga har påtalat den utvecklingen, att revisionspersonalen på grund av sina tjänsters låga löneplacering lockas att söka tjänster av annan karaktär — särskilt taxeringsinspektörstjänster. För att hämma denna utveckling måste enligt TCO:s mening befordringsmöjligheterna inom taxeringsrevisionen ökas. I syfte att nå en ökad rekrytering till taxeringsrevisionen bör man därjämte överväga att låta revisionspersonalen innefatta även landskanslistpersonal. Det vitsordas att, vid flera länsstyrelser därtill lämpade landskanslister med gott resultat anlitats för granskning även av mer kvalificerad art. Det torde även vara möjligt att uppmjuka kompetensbestämmelserna beträffande förste taxeringsrevisorstjänsten i 27 lönegraden, så att för uppgifterna särskilt väl lämpade landskanslister beredes möjlighet att vinna befordran inom revisionsarbetet.

Frågan om inrättande av tjänster i 29 lönegraden för taxeringsrevisorer beröres av åtskilliga länsstyrelser, som förordar antingen att föreslagna nya tjänster inrättas i denna lönegrad eller att sådana tjänster därutöver inrättas.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anför sålunda följande.

De sakkunniga beröra avslutningsvis i föreliggande avsnitt taxeringsrevisorernas placering i lönegrader. Vad de sakkunniga här anfört föranleder ej erinran från länsstyrelsens sida så till vida, att förslaget i och för sig icke motiverar ändrad lönesättning för taxeringsrevisorerna jämfört med taxeringsinspektörerna. Med hänsyn till det stora antalet taxeringsrevisorstjänster, som kommer att inrättas sedan organisationen byggts ut, är det emellertid av vikt att redan från början befordringsförhållandena göras tillfredsställande. Det måste ur rekryteringssynpunkt anses oförsvarligt att inrätta ett stort antal taxeringsrevisorstjänster i befordringsgången utan att skäligt antal befordringstjänster inrättas. Enligt länsstyrelsens mening bör antalet tjänster i befordringsgången icke vara större än vad som med normal avgång erfordras för rekrytering av tjänster i lönegrad Ca 27 och högre lönegrader.

Departementschefen

Vad de sakkunniga anfört under detta avsnitt finner jag mig i huvudsak kunna biträda. Som jag förut framhållit bör emellertid frågor rörande lönegradsplaceringar och vad därmed sammanhänger inte prövas nu utan först i ett senare sammanhang.

Jag ansluter mig sålunda liksom flertalet remissinstanser till vad som uttalats om taxeringssektionernas bibehållande inom landskontoren. Att den med gällande ordning avsedda eftergranskning av deklarationsmaterialet på flertalet håll inte kunnat utföras i åsyftad omfattning synes mig otvivelaktigt sammanhänga med den ansvällning, arbetsbördan undergått under senare år. En utbrytning av taxeringssektionen torde härvidlag i och för sig inte kunna medföra någon ändring. Däremot synes den förstärkning, som tidigare föreslagits i avseende å organisationen i första instans, ävensom de av de sakkunniga föreslagna åtgärderna för stärkande av taxeringsintendentens ställning och förstärkning av revisionspersonalen liksom förslaget att inrätta ett prövningsnämndskansli vara ägnade att åvägabringa en avgjord förbättring i detta avseende.

Av de åtgärder som föreslagits till stärkande av taxeringsintendentens ställning torde den viktigaste vara att taxeringsintendenten i betydande omfattning skall ha möjlighet att åt underordnad personal uppdraga göromål som enligt skatte- och taxeringsförfattningarna åvilar honom. Häremot har rests invändningar endast i vissa detaljer.

Ehuru de sakkunniga ingenting anfört därom, torde man få utgå från att skyldighet att mottaga sådan delegation avsetts skola ingå i taxeringsinspektörernas tjänsteåligganden och att sålunda vikariatsersättning regelmässigt inte skall utgå då delegation sker. Häremot har jag intet att erinra. Utredningen och avfattandet av taxeringsintendentens yttrande i de skattemål, som taxeringsinspektörerna enligt förslaget skulle överta för självständig handläggning, torde nämligen för närvarande till mycket stor del handhas av dessa tjänstemän. I ett stort antal fall torde taxeringsintendentens genomgång av målen endast inskränka sig till en jämförelsevis summarisk granskning av taxeringsinspektörernas arbete. Å andra sidan kan man inte bortse från att enligt den nuvarande ordningen åtskilliga taxeringsinspektörer, efter tillstånd av Kungl. Maj:t, brukar tillfälligt — ibland dock för ganska lång tid — förordnas att utföra på taxeringsintendenten ankommande göromål och därvid erhålla vikariatsersättning. Uppdrages nu åt dessa befattningshavare som ett tjänsteåliggande att utföra sådana göromål, innebär detta att en löneförmån, som nu utgår, bortfaller.

Att medge vikariatsersättning i vanlig ordning torde emellertid vara uteslutet. Det skulle förutsätta att man för varje ifrågakommande befattningshavare finge hålla reda på hur stor del av arbetstiden som åtgått för taxeringsintendentsgöromål, vilket får antas vålla åtskilliga svårigheter. Vidare bör bemärkas att de mål eller andra uppgifter, som avses skola överlåtas, åtminstone i regel skall vara av mindre invecklad natur och anpassade efter vederbörandes kunskaper och förmåga. Under sådana omständigheter torde användning av vikariatsersättning för utmätande av ersättning knappast vara tillfredsställande. Under hänvisning till vad sålunda anförts vill jag

föreslå att de uppgifter, varom här är fråga, ålägges taxeringsinspektörerna som ett tjänsteåliggande.

De sakkunniga har föreslagit att fördelningen på underordnade befattningshavare av de göromål, som författningsenligt åvilar taxeringsintendent, skall ankomma på denne. Häremot har justitiekanslersämbetet invänt att någon form av kontroll häröver kunde vara önskvärd, så att befogenheten i fråga handhades på ett fullt anmärkningsfritt sätt både från det allmännas och de underordnade befattningshavarnas synpunkt. Jag har ingenting att erinra mot att en sådan kontroll anordnas. Fördelningen av dessa arbetsuppgifter får sägas vara en uppgift som i vart fall till typen ganska mycket närmar sig länsstyrelsens uppgift att tillse att taxeringsarbetet ordnas och bedrives på ett ändamålsenligt sätt. För den skull får jag föreslå att det skall åligga länsstyrelsen att fastställa generella föreskrifter om fördelningen samt att sådant ärende skall handläggas i samma ordning som ärenden om taxeringsarbetets ändamålsenliga ordnande. På detta sätt kommer inte landskamreraren att deltaga i dessa avgöranden. Att taxeringsintendenten bör ha befogenhet att där så erfordras göra vissa avsteg från de generella föreskrifterna synes mig självklart.

I olika sammanhang har framhållits att revisionspersonalen utnyttjats för annat än taxeringsrevision och att härigenom dessa uppgifter blivit eftersatta. För att motverka detta har de sakkunniga föreslagit att revisionsdetaljen skall bilda en skarpare avgränsad enhet inom taxeringssektionen. Härtill återkommer jag närmare i det följande. De sakkunnigas uttalande, att uppdrag att företräda det allmänna i skatteprocesser främst borde uppdragas åt den juridiskt skolade personalen och att revisionspersonalen endast undantagsvis borde anlitas härför sammanhänger klart med denna fråga. På detta sätt skulle nämligen revisionspersonalen kunna hållas intakt för de viktiga bokgranskningsuppgifterna, inte minst de av mer offensiv karaktär beträffande vilka med nuvarande ordning ett icke godtagbart eftersättande ägt rum.

Uttalandet att annan än revisionspersonalen i första hand borde utnyttjas för processföringen biträdes av åtskilliga remissinstanser men har hos andra väckt gensagor. På grund härav och då vissa uttalanden av de sakkunniga ansetts kunna ge vid handen, att de ej funnit det lämpligt att personer med taxeringsrevisors kompetens erhöll taxeringsinspektörs- och taxeringsintendentsbefattning, har ett klarläggande uttalande i denna kompetensfråga efterlysts.

Såvitt jag kunnat finna torde inte ur betänkandet kunna utläsas något, som kan tolkas därhän, att de sakkunniga velat rubba de gällande kompetensföreskrifterna. Något förslag i den riktningen har inte heller framlagts. Enligt min mening har de sakkunniga endast eftersträvat att så långt detta är möjligt den kvalificerade personalen skall bli utnyttjad i

den allmänna riktning som de olika befattningshavarnas utbildning i första hand gör dem lämpade för.

I princip kan jag biträda de sakkunnigas ståndpunkt. Det synes mig självklart att befattningshavarna bör utnyttjas så att deras utbildning kommer till sin rätt. Det kan uppenbarligen inte vara ändamålsenligt att för utförande av taxeringsrevision anställa personal med särskild utbildning härför och sedan utnyttja den för ändamål, beträffande vilka annan personal allmänt sett måste antagas ha bättre utbildning. I vad de sakkunniga anfört rörande utnyttjande av revisionspersonalen för revisionsuppgifter kan jag därför inte annat än instämma. Med denna uppfattning följer att de processuella uppgifterna i allmänhet, i den mån de skall delegeras, bör anförtros åt taxeringsinspektörer. I den mån personal med handelshögskoleutbildning innehar tjänst som taxeringsinspektörer, bör emellertid enligt min mening sådana uppgifter kunna anförtros också dem. Vad jag nyss anfört om revisionspersonalens utnyttjande för revisionsuppgifter får i princip gälla hela denna personal, således även länsrevisorn. Det skall ingalunda bortses från att enligt gällande kompetensföreskrifter befattningshavare med examen vid handelshögskola kan utnämnas å taxeringsintendenttjänst. Härutinnan har jag inte för avsikt att föreslå någon ändring. Detta vore för övrigt inte heller lämpligt med tanke på att denna befordringsmöjlighet har sin givna betydelse när det gäller en god rekrytering till läns- och taxeringsrevisorstjänsterna. En avvägning måste emellertid ske och denna synes lämpligen böra resultera i att taxeringsintendenten, där särskilda skäl föreligger, skall äga uppdraga åt länsrevisorn, undantagsvis möjligen även åt taxeringsrevisor, att utföra det allmännas talan i taxeringsmål. Att därvid i huvudsak ifrågakommer mål, däri taxeringsrevision ägt rum, ligger i sakens natur.

Åtminstone f. n. torde taxeringsväsendet vara i behov av allt det stöd, som kan vinnas därigenom att landshövdingen har att deltaga i beslut om taxeringsarbetets ändamålsenliga bedrivande. På denna grund finner jag mig, i likhet med de sakkunniga, inte böra föreslå någon ändring härutinnan.

Vad de sakkunniga i övrigt föreslagit i avseende å taxeringsintendentens ställning torde vara av den art att härigenom endast föranledes ändringar i länsstyrelseinstruktionen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut härutinnan.

Mot vad statens lönenämnd anfört torde inte förslaget om ändring av taxeringsintendents och biträdande taxeringsintendents tjänstebenämning böra upptagas.

Vad de sakkunniga föreslagit i fråga om biträdande taxeringsintendenter och taxeringsinspektörer anser jag mig kunna godtaga. Eftersom tjänste-

mannaorganisationen i första instans i huvudsak kommer att inriktas på taxering av rörelseidkare bör emellertid den omedelbara ledningen och tillsynen av arbetet i första instans i dessa distrikt i viss omfattning även kunna uppdragas åt länsrevisorn. Med anledning av vad länsstyrelsen i Älvsborgs län anfört angående delegation till biträdande taxeringsintendent eller länsrevisor av befogenhet att förordna om taxeringsrevision får jag framhålla, att med hänsyn till vad riksdagen uttalat i samband med behandlingen av 1955 års ändringar i taxeringsförordningen det inte torde böra ifrågakomma med sådan delegation.

De sakkunnigas förslag i fråga om taxeringsrevisionen finner jag mig jämväl i övrigt kunna i huvudsak biträda.

Till vad några länsstyrelser anfört om vådan av att instruktionsmässigt begränsa möjligheterna till fritt utnyttjande av revisionspersonalen inom sektionens hela arbetsfält vill jag framhålla, att även om denna personal får bilda en särskild detalj under ledning av länsrevisorn, möjligheterna alltjämt bör kvarstå att utnyttja personalen för andra ändamål än taxeringsrevision där förhållandena så oundgängligen kräver. Arbetet med taxeringsrevisioner är emellertid av sådan vikt och har för uppdagande av försök till skatteflykt sådan betydelse, att hänsyn härtill bör tagas vid den inre organisationen av taxeringssektionen. Om revisionspersonalen får bilda en enhet, bestående av såväl kvalificerade tjänstemän som biträden, inom vilken allt hithörande arbete kan utföras, torde det finnas större anledning att anta att personalen verkligen kommer att utnyttjas för sitt ändamål. Detta hindrar självfallet inte att taxeringsintendenten alltjämt skall ha befogenhet att där så behövs tillfälligt anvisa denna personal andra arbetsuppgifter. Det finns inte skäl att anta att revisionspersonalen — även om man medräknar den förstärkning de sakkunniga föreslagit — skulle komma att lida brist på arbetsuppgifter inom sitt område. Tvärtom hävdas från många håll att den föreslagna förstärkningen tilltagits för snävt. Fäster man i likhet med mig det största avseende vid att bokgranskningsarbetet bedrives i tillräcklig omfattning, så ges merendels knappast något utrymme för att utnyttja revisionspersonalen för andra uppgifter inom taxeringssektionen. Visar det sig föreligga ett mera permanent behov härför så innebär detta närmast underorganisation i fråga om övrig personal.

Vad Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer föreslagit rörande befogenhet för länsrevisor att utse granskningsman m. m. finner jag mig inte kunna förorda av samma skäl som föranlett mig att inte biträda hemställan om rätt för annan än taxeringsintendenten att besluta om taxeringsrevision.

Vad de sakkunniga föreslagit i avseende å förstärkning av revisionspersonalen har från några håll rönt kritik såväl i avseende å förstärkningens omfattning, vilken ansetts vara för ringa, som i fråga om däri ingående personal.

Genom den nu föreslagna organisationen i första instans, som innebär att

taxeringsassistenter anställes för granskning just av de mer svårkontrollerade deklarationerna samt dessa assistenter under tiden mellan taxeringsperioderna eller sålunda mer än halva året kommer att utnyttjas för taxeringsrevision och liknande uppgifter, har frågan om förstärkning av länsstyrelsernas revisionspersonal emellertid kommit i ett annat läge. Med hänsyn härtill bör man, vad gäller den direkt till länsstyrelsen knutna revisionspersonalen, godta en förstärkning i den av de sakkunniga angivna omfattningen.

Vad de sakkunniga uttalat om att det centrala taxeringsorganet genom fortlöpande statistiska undersökningar bör söka bedöma det aktuella behovet av revisionspersonal finner jag mig också böra biträda. Med anledning av vad några länsstyrelser anfört om den försvagning av taxeringsväsendet som skulle inträda därest kommunalt anställda taxeringsrevisorer — sådana finnes i vissa städer med egen uppbördsförvaltning — avskaffades, får jag framhålla att, oaktat de sakkunniga uttalat att behov av statsbidrag till de kommunala taxeringsrevisorerna efter omorganisationen inte längre torde föreligga, i förslaget till lagtext likväl upptagits en bestämmelse som möjliggör sådant bidrag. Utbyggnaden av organisationen i första instans sådan den här föreslagits måste som jag förut framhållit ta en avsevärd tid i anspråk. Vid sådant förhållande bör de kommunala taxeringsrevisorerna bibehållas åtminstone övergångsvis. Jag vill därför förorda att statsbidrag till deras avlöning fortfarande skall kunna utgå.

Den av de sakkunniga föreslagna förstärkningen omfattar 25 taxeringsrevisorer, varav en i vartdera av Malmöhus och Östergötlands län i lönegraden Ca 27 och de övriga med avlöning enligt den reglerade befordringsgången (Cf 19—Ce 25). De sakkunniga har inte ansett sig böra föreslå någon ändring av taxeringsrevisorernas lönegradsplacering. I och för sig har inte efter den sista löneregleringen någonting inträffat som motiverar en sådan ändring. Inrättas emellertid som föreslagits ytterligare taxeringsrevisorstjänster, kan det emellertid vara motiverat att ett större antal tjänster än för närvarande blir befordringstjänster, då eljest tjänsterna i befordringsgången skulle bli för många för att möjliggöra normala befordringsförhållanden.

I detta sammanhang inskränker jag mig till att förorda att 25 nya tjänster av nu antytt slag inrättas. Frågan om och i vilken utsträckning dessa tjänster skall bli befordringstjänster synes böra prövas senare.

Med anledning av vad vissa remissinstanser anfört angående särskilda kompetensföreskrifter för landskanslisttjänster inom taxeringsrevisionen får jag uttala att enligt min mening särskilda formella föreskrifter härom inte bör uppställas. I den mån fråga är om ordinarie landskanslisttjänster skall de allmänna kompetensföreskrifterna för sådana tjänster gälla; i fråga om icke-ordinarie landskanslisttjänster bör det ankomma på länsstyrelserna att tillse att personal som antages på sådana tjänster är i besittning av tillfredsställande kunskaper, framför allt i bokföring.

Det är känt — och åtskilliga exempel härpå kan anföras — att tjänstemän, som inte genomgått särskild utbildning, likväl på grund av särskild fallenhet för revisionsarbete visat stor duglighet och kunnat avancera till mycket höga poster inom taxeringsväsendet. Detta har möjliggjorts genom personliga dispenser. För att bredda rekryteringen till taxeringsrevisionerna och för att bereda för dessa uppgifter särskilt väl lämpade landskanslister möjlighet att vinna ytterligare befordran kan ifrågasättas, såsom Tjänstemännens centralorganisation också gjort, att ändra kompetensföreskrifterna så att jämväl annan utbildning än examen vid handelshögskola berättigar till innehav av tjänster inom taxeringsrevisionen. Då emellertid från andra synpunkter invändningar kan framställas häremot samt ordningen med personliga dispenser synes ha fungerat tillfredsställande, förordar jag ingen ändring i gällande regler.

V. Prövningsnämnderna

Taxeringssakkunniga

De sakkunniga föreslår, att prövningsnämndens ställning ändras därhän, att nämnden blir en renodlad besvärsinstans. Härvid erinras till en början om den i skattelagssakkunnigas betänkande antydda möjligheten att prövningsnämnderna — om taxeringsarbetet i första instans utvecklades på ett tillfredsställande sätt — skulle i en framtid kunna undvaras såsom mellaninstans i taxeringsmål, varigenom antalet instanser skulle nedbringas från nuvarande fyra till tre. Taxeringssakkunniga anför härom bl. a.

Man kan ställa sig frågande inför denna tanke. Av prövningsnämnderna handlagda ärenden uppgick år 1954 till omkring 125 000. Även om taxeringsarbetet i första instans utbygges och förbättras så långt detta rimligen kan ske, är det troligt att denna stora mängd av ärenden inte kan nedbringas på ett sådant sätt, att ärendena skulle kunna sammanföras centralt hos en skattedomstol. En lokalt inrättad mellaninstans av prövningsnämndernas typ lär därför knappast kunna undvaras.

Enligt taxeringssakkunnigas uppfattning kan det emellertid knappast bestridas att den nuvarande ordningen med fyra instanser i taxeringsmål kan te sig i viss mån överdimensionerad och att skäl kan anföras för en begränsning i någon form. Ett steg på väg mot en reform av sådan innebörd skulle vara att — i samband med en förbättring av det grundläggande arbetet hos taxeringsnämnderna — prövningsnämnderna ges en starkare ställning och inrättas som i verklig mening dömande instanser. Därigenom uppnås nämligen att man redan i andra instans får en sådan besvärsprövning, som måhända framstår som en förutsättning för en begränsning i vissa fall av

rätten att fullfölja talan till högsta instans. De sakkunniga erinrar om att frågan om en sådan begränsning är föremål för särskild utredning.

I detta sammanhang ingår taxeringssakkunniga på den kritik, som emellanåt riktats mot prövningsnämnderna i deras nuvarande funktioner. Till viss del utgör prövningsnämndens verksamhet, framhåller de sakkunniga, en fortsättning av det arbete som utförts hos taxeringsnämnderna. Arbetet har inte ansetts avslutat i och med att taxeringarna fastställts av taxeringsnämnderna. En eftergranskning på prövningsnämndsstadiet är förutsatt och när det gällt mera invecklade frågor, som taxeringsnämnderna på grund av tidsnöd inte kunnat lösa, har det hänt att frågorna fått skjutas över till prövningsnämnden för slutlig behandling där. Prövningsnämnderna har härigenom en dubbelställning av på en gång granskande och dömande organ. I allmänhetens ögon har detta föranlett den uppfattningen att prövningsnämnderna är så nära knutna till taxeringsnämnderna att man inte där kan vänta sig ett opartiskt bedömande av taxeringsnämndernas beslut. De sakkunniga understryker, att även om en sådan uppfattning saknar grund, den redan genom sin förekomst är ägnad att menligt påverka allmänhetens förtroende för prövningsnämnderna såsom besvärsprövande instanser. I betänkandet anföres vidare.

Det är inte endast prövningsnämndernas granskningsverksamhet — markerad av initiativrätten vid bedömningen av taxeringsfrågorna — som kan ge anledning till en kritik av detta slag. En iögonenfallande omständighet är också taxeringsintendentens närvaro vid nämndens sammanträden. För allmänheten måste taxeringsintendenten framstå som en motpart i taxeringsprocessen. Att han är närvarande vid prövningsnämndens handläggning av ärendena och har tillfälle att i den skattskyldiges frånvaro påverka nämnden genom muntlig utveckling av sin talan måste för de skattskyldiga te sig som ett obehörigt gynnande av det allmännas representant. En annan omständighet som kan inverka menligt på förtroendet till prövningsnämndernas självständighet är att nämnden till viss del utgöres av personer som samtidigt är ledamöter av taxeringsnämnd. Slutligen kan sägas att mängden av ärenden hos prövningsnämnden kan medföra eller i varje fall inge den uppfattningen att handläggningen där alltid måste bli tämligen summarisk. Ur denna synpunkt kan ifrågasättas om icke enklare ärenden — där en summarisk handläggning verkligen är på sin plats — borde behandlas i enklare ordning än genom formell föredragning inför nämnden.

I anslutning härtill hänvisas till den principdiskussion som fördes i anledning av skattelagssakkunnigas betänkande. Skattelagssakkunniga hade gjort gällande, att det skulle saknas grund för att i princip konstruera taxeringsförfarandet som ett förfarande för avgörande av tvister mellan två parter med motstridiga intressen. I propositionen nr 160 till 1955 års riksdag hade emellertid departementschefen, i vad angår prövningsnämnderna, inte godtagit skattelagssakkunnigas ståndpunkt utan framhållit, att förfarandet i prövningsnämnden i allt väsentligt, om än med vissa modifikationer,

är och för framtiden bör vara gestaltat som ett förfarande för avgörande av tvister mellan parter. Taxeringssakkunniga finner, att även detta principuttalande synes ge fog för att man nu söker renodla prövningsnämndens ställning som dömande instans och i samband därmed utrensar de moment i dess verksamhet som inte överensstämmer med ett partsförhållande av förevarande slag.

Taxeringssakkunniga framhåller vidare, att en dylik omläggning också väl ansluter sig till den utveckling prövningsnämnderna efterhand undergått. Genom 1943 års taxeringsreform togs ett första steg i riktning mot att göra prövningsnämnderna till en domstolsinstans i taxeringsprocessen. Att tanken då inte kunde fullföljas berodde närmast på att verksamheten hos taxeringsnämnderna, även med de förbättringar som genomfördes, alltjämt ansågs behäftad med sådana brister att man inte fann sig kunna avstå från den efterföljande granskningen hos prövningsnämnderna. De sakkunniga konstaterar emellertid att den självständiga initiativrätt beträffande taxeringarna, som på grund härav bibehölls för prövningsnämnden och dess ledamöter, alltmera mist i betydelse.

Den föreslagna omläggningen av taxeringsarbetet i första instans bör enligt de sakkunniga ge förutsättningar för att slopa prövningsnämndernas självständiga granskningsrätt.

Det tillfogas emellertid, att förslaget inte innebär någon ändring i den för speciella fall, bl. a. vid tillämpningen av reglerna om ackumulerad inkomst, föreskrivna ordningen att prövningsnämnden tjänstgör som första instans.

De sakkunniga påpekar, att förslaget att konstruera prövningsnämnderna som besvärsinstanser bl. a. innebär, att prövningsnämnden har att vid sina avgöranden hålla sig inom ramen för partsyrkandena eller m. a. o. att prövningsnämndens initiativrätt liksom rätten för enskilda ledamöter av nämnden att ställa yrkanden bortfaller.

Beträffande n ä m n d e n s s a m m a n s ä t t n i n g torde här få erinras om att nämnden för närvarande består av landskamreraren såsom ordförande samt minst fyra och högst åtta ledamöter jämte suppleanter för dem, en för varje ledamot. Ledamöter och suppleanter utses av Kungl. Maj:t för en tid av fyra år.

Taxeringssakkunniga föreslår — i likhet med skattelagssakkunniga — att antalet ledamöter skall minskas. Nämnden skall sålunda utgöras av landskamreraren som ordförande samt fyra andra ledamöter. Taxeringssakkunniga anför.

En vidlyftigare sammansättning synes icke lämplig, när nämnden övergår från beskattningsnämnd till enbart besvärsinstans. För att tillgodose särskilda behov, som kan uppkomma i vissa prövningsdistrikt, bör emellertid Kungl. Maj:t efter framställning av länsstyrelsen ha möjlighet att utöka antalet ledamöter till åtta, varvid dock såsom villkor bör gälla att arbetet bedrives på två avdelningar, vardera bestående av landskamreraren såsom

ordförande och fyra ledamöter. Någon indelning av länet i flera prövningsdistrikt skulle däremot inte ifrågakomma. Det skulle alltjämt vara fråga om endast *en* prövningsnämnd. Den nuvarande bestämmelsen i 97 § sista stycket taxeringsförordningen, om att i särskilda fall ärende skall kunna hänskjutas till nämnden i dess helhet, torde härvid böra bibehållas. Som exempel på dylikt ärende kan nämnas fastställandet av länsanvisningarna för den årliga taxeringen.

Då det i vissa fall visat sig svårt att med nuvarande antal suppleanter åstadkomma fulltalig prövningsnämnd, torde vidare antalet suppleanter böra ökas till två för varje ledamot. Uttryckligen bör dock gälla att suppleant icke får inkallas annat än vid förfall för ledamot. Suppleanterna torde inte behöva vara personliga.

I fråga om valbarheten förordas i överensstämmelse med skattelagssakkunnigas förslag att ledamot eller suppleant i prövningsnämnd inte samtidigt får vara medlem i taxeringsnämnd. I betänkandet erinras om att detta kan medföra vissa svårigheter i en del fall att i prövningsnämndsarbetet få med de för uppdraget lämpligaste personerna. För den ändrade ställning, som prövningsnämnden nu avses skola få, finnes dock detta villkor vara så betydelsefullt, att det får anses väga mer än de invändningar som här kan möta.

Med tanke på jäv eller annat oförmodat hinder förordar de sakkunniga, att nämnden skall vara beslutför när ordföranden och tre ledamöter eller suppleanter är närvarande.

I fråga om förfarandet när vid omröstning inom nämnden rösterna utfaller så att majoritetsbeslut ej erhålles föreslås att ordföranden skall ha utslagsröst.

De sakkunniga förordar, att ett särskilt prövningsnämndens kansli inrättas inom länsstyrelsen. I denna fråga anföres följande.

Arbetet med beredning av besvären hos prövningsnämnden, uppsättning av föredragningspromemorior, protokoll m. m. utföres för närvarande mestadels inom taxeringssektionerna. Det har ansetts praktiskt och arbetsbesparande att en kortfattad redogörelse för ärendet upprättas samtidigt med taxeringsintendentens yttrande samt att den därigenom erhållna promemorian användes vid föredragningen hos prövningsnämnden och sedermera i oförändrad form, med tillägg för prövningsnämndens beslut, begagnas som protokoll.

Förhållandet har ur olika synpunkter givit anledning till kritik. Det har gjorts gällande att förberedandet av besvären hos prövningsnämnden på ett obehörigt sätt inkräktar på taxeringssektionernas egentliga arbetsuppgifter, vilka närmast bör bestå i ledning och understödjande av taxeringsarbetet i första instans samt eftergranskning och taxeringskontroll. Vidare har — främst ur de skattskyldigas synpunkt — påtalats det samröre som här föreligger mellan prövningsnämndens och taxeringssektionens verksamhet. I princip har ansetts olämpligt att det förberedande arbetet hos den dömande instansen utföres under taxeringsintendentens — den ena partens — överinseende.

Taxeringssakkunniga har funnit denna fråga vara av särskild betydelse samt anför.

Det är av vikt att här få till stånd en åtskillnad mellan prövningsnämndernas och taxeringssektionernas verksamhet. Vi är medvetna om att den nuvarande arbetsgången ur praktisk synpunkt har mycket som talar för sig och att man på länsstyrelsehåll kan finna det mindre rationellt att frångå det nu tillämpade och invanda systemet. För att taxeringssektionerna skall kunna rätt fullgöra sina uppgifter i den framtida taxeringsorganisationen och för att prövningsnämnderna skall kunna erhålla den renodlade ställning av besvärsinstanser som åsyftas är det dock ett villkor att en omläggning sker, varigenom det förberedande och expeditionella arbetet hos prövningsnämnden överföres till ett nämndens kansli, fristället från taxeringssektionen. En sådan omläggning synes också kunna genomföras utan att den ur praktisk synpunkt skall behöva vålla alltför stora olägenheter i form av dubbelarbete o. dyl.

Prövningsnämndens kansli skall enligt förslaget förläggas till landskontorets kameralsektion. Kansliet kommer då att lyda under vederbörande sektionschef, länsassessorn å kameralsektionen. I de fem län, där på kameralsektionen dessutom finnes anställd en länsassessor i lönegraden 31, skall dock denne närmast handha chefskapet för prövningsnämndens kansli. De sakkunniga anmärker, att personalbehovet i övrigt inom prövningsnämndens kansli kommer att variera efter arbetsbördan inom de olika länen. För arbetet med referat av besvären erfordras biträde av personal i landskanslists ställning. Dessutom skall kansliet vara utrustat med biträden för diarieföring, skrivarbete m. m. Den förstärkning av arbetskraften inom kameralsektionerna, som härvid kan erfordras, torde i någon utsträckning få tillgodoses genom överflyttning av arbetskrafter från de nuvarande taxeringssektionerna. De sakkunniga understryker emellertid att taxeringssektionerna inte bör försvagas genom en sådan överflyttning, utan att samtidigt en utfyllnad där sker så att de bibehålles i stort sett vid nuvarande kapacitet.

Arbetsuppgifterna för prövningsnämndens kansli skulle i huvudsak bli följande: diarieföring av besvär till prövningsnämnden; åtgärder för besvärens komplettering med deklaration och utdrag av taxeringslängd; uppsättning av kortfattade referat av besvären, vilka referat sedermera skall ingå i de promemorior som tillställes prövningsnämndens ledamöter samt i nämndens protokoll; utremittering av besvärsakterna för yttrande av vederbörande taxeringsassistent; överlämnande av besvären till taxeringssektionen för yttrande av vederbörande taxeringsintendent; ordnande av materialet för prövningsnämndens handläggning samt utskrift av föredragningspromemorior; uppsättning, utskrift och expedition av prövningsnämndens protokoll; utredningsarbete åt prövningsnämnden exempelvis vid förberedelserna för länsanvisningarna; diarieföring och expedition av besvär till kammarrätten och regeringsrätten.

Beträffande den i anslutning till skattelagssakkunnigas betänkande diskuterade frågan om förenklingar i föredragningspromemoriorna och proto-

kollen hos prövningsnämnderna betonar taxeringssakkunniga, att det finns anledning att iaktta varsamhet när det gäller förenklingssträvanden på detta område. Före 1943 års taxeringsreform var prövningsnämndernas protokoll ofta mycket knapphändiga. På grund av den — ingalunda obefogade — kritik som riktades häremot har de numera gjorts utförligare. Detta har legat i linje med 1943 års taxeringsreform och får enligt taxeringssakkunnigas uppfattning anses som en klar vinning, särskilt ur de skattskyldigas synpunkt. Självfallet bör dock inte protokollet — liksom ej heller föredragningspromemoriorna hos prövningsnämnden — göras vidlyftigare än som fordras för att ge en klar bild av vad ärendet gäller.

Taxeringssakkunniga yttrar vidare.

De system, som användes på länsstyrelserna för att bygga upp prövningsnämndsakterna och prövningsnämndens protokoll, är något varierande. Olika praktiska synpunkter har här kunnat göra sig gällande. Utan att direkt vilja fastlåsa förfarandet vid någon viss metod har vi funnit det önskvärt att större likformighet här kommer till stånd. Det torde bli en uppgift för det blivande centrala organet inom taxeringsväsendet att närmare studera förhållandena på detta område och verka härför. För att belysa de nu avhandlade frågorna skall dock i huvuddrag anges hur vi tänkt oss gången av arbetet med besvärens iordningställande för föredragning och protokollföring. Sedan besvären diarieförts hos prövningsnämndens kansli översändes de av kansliet till vederbörande lokala skattemyndighet, som har att komplettera dem med deklarationshandlingar och utdrag av taxeringslängd. Utdraget införes på framsidan av en aktkappa, där utrymmen även bör finnas för besvärsreferat samt yttranden. I samband härmed infordras yttrande från taxeringsassistenten. Yttrandet tecknas på aktkappans framsida. Akten insändes därefter till prövningsnämndens kansli, som på detta stadium gör ett referat av besvärens innehåll. I allmänhet kommer referatet endast att i koncentrerad form innehålla uppgift om i vilket eller vilka avseenden taxeringsnämnden frångått klagandens deklaration samt om klagandens yrkanden. Referatet utskrives med maskin på aktkappan. Akten överlämnas därefter — utan formlig remiss — till taxeringssektionen för yttrande av vederbörande taxeringsintendent (taxeringsinspektör). Även intendentens yttrande tecknas på aktkappans framsida (eventuellt, om utrymmet där inte förslår, med fortsättning på kappans andra sida). Härefter går akten åter till prövningsnämndens kansli. De ärenden som, enligt vad i det följande föreslås, skall kunna avgöras av landskamreraren på prövningsnämndens vägnar, uttages nu för handläggning i sådan ordning. Beträffande övriga ärenden — som skall föredragas i prövningsnämnden — uppsättes föredragningspromemorior genom kansliets försorg. I dessa intages från aktkapporna taxeringslängdsutdraget, referatet och i mån av behov innehållet i taxeringsintendentens yttrande. Promemoriorna utskrives med genomskrift i så många exemplar att man samtidigt erhåller ett exemplar för stomme till prövningsnämndens protokoll samt exemplar för expedition av protokollsutdrag. De exemplar, som skall användas som föredragningspromemorior i prövningsnämnden, häftas och tillställes nämndens ledamöter. Sedan prövningsnämnden avgjort ärendena kompletteras protokollsexemplaren med nämndens beslut, varefter protokollet justeras och utdragen expedieras.

De sakkunniga förordar även, att ändringslängderna slopas. Debiteringsmyndigheten föreslås i stället skola få underrättelse om prövningsnämndens beslut genom protokollsutdrag. Motsvarande bör gälla fastighetstaxeringen.

Taxeringssakkunniga framhåller, att prövningsnämndernas ombildning till besvärsinstanser aktualiserar åtskilliga frågor rörande förfarandet hos nämnderna.

Enligt 97 § fjärde stycket taxeringsförordningen har taxeringsintendenten för närvarande icke endast rätt utan även skyldighet att övervara prövningsnämndens sammanträden. Föreskriften rimmar enligt de sakkunnigas uppfattning illa med det partsförhållande, som får anses föreligga mellan den skattskyldige och taxeringsintendenten redan på prövningsnämndsstadiet. De sakkunniga finner angeläget att partsförhållandet erkännes och får sitt tydliga uttryck i processen. Taxeringsintendenten bör därför inte vara närvarande vid prövningsnämndens sammanträden annat än i sådana fall då jämväl den andra parten kallats att närvara. Vid dylika tillfällen bör å andra sidan intendentens närvaro vara obligatorisk.

I enlighet härmed föreslås en utformning av bestämmelserna, som innebär att taxeringsintendenten icke äger övervara prövningsnämndens sammanträden under annan förutsättning än att den skattskyldige kallats till muntlig förhandling. I praktiken torde, framhåller de sakkunniga, en sådan ordning inte behöva medföra komplikationer för prövningsnämndens arbete. Möjligen kunde invändas att intendentens skriftliga yttranden i målen, som hittills kunnat kompletteras muntligen, nu ibland får göras något fylligare, vilket skulle innebära ett merarbete. Utan att vilja förringa en sådan invändning anser de sakkunniga dock denna punkt i förslaget vara av så väsentlig betydelse att den inte kan frånfallas av dylik grund. Principen föreslås genomförd fullt ut att gälla även vid fastighetstaxering. Förslaget hindrar dock inte att intendenten tillkallas av prövningsnämnden i ärenden där något utbildat partsförhållande inte föreligger, exempelvis vid fastställande av länsanvisningarna för taxeringen.

Med det nu avhandlade förhållandet bör enligt de sakkunniga även följa att taxeringsintendenten i författningstexten innefattas under benämningen part och att hans yrkanden om påförande eller ändring av taxeringar framgent får karaktär av besvär. För att inte arbetet med yrkandenas uppsättning respektive uppsättningen av protokollen i dessa ärenden skall behöva onödigt tyngas genom en sådan omläggning finnes dock intendentens anförande av besvär kunna ske i tämligen enkel form. De sakkunniga anmärker, att något hinder inte synes föreligga för att detta sker på sätt som hittills varit brukligt vid hans framställningar till prövningsnämnden, genom signering av en utskrift som samtidigt genom mångfaldigande begagnas för kommunikation med den skattskyldige och sedermera för uppsättning samt utskrift av protokoll. Beträffande föredragningen av ärendena i prövningsnämnden

föreslås icke någon ändring i vad som nu gäller. De sakkunniga anmärker emellertid, att deras — i det följande återgivna — förslag om förenklad handläggning av vissa mål medför minskning av antalet promemorior.

Huruvida den förgranskning av besvärsakterna, som nu i allmänhet utföres av nämndens ledamöter efter fördelning mellan dem, bör bibehållas finner de sakkunniga tveksamt. Förfarandet saknar motsvarighet i annan process. Den muntliga föredragningen inför nämnden med stöd av promemoriorna bör också enligt de sakkunnigas uppfattning i och för sig vara tillräcklig. De sakkunniga förordar emellertid att det nu tillämpade förfarandet bibehålles, åtminstone såsom en möjlighet för nämndens ordförande att förordna därom i den mån han så finner lämpligt. Emellertid framhålles, att en dylik inläsning av handlingarna på förhand inte får ersätta den muntliga föredragning som skall vara nämndens arbetsform.

De sakkunniga anför vidare.

Utredningen i målen hos prövningsnämnden bör liksom hittills normalt förebringas i samband med de yttranden som skall avges. Det blir i första hand taxeringsassistenten och därefter taxeringsintendenten, som får anledning att klarlägga ärendena för att kunna yttra sig däri på ett tillräckligt uttömmande sätt. Att yttrande därutöver regelmässigt skulle infordras från taxeringsnämndens ordförande är icke tänkt. I åtskilliga fall kan det dock finnas anledning för taxeringsassistenten att samråda med ordföranden när yttrande skall avges. Det är givet att såväl taxeringsassistenten som taxeringsintendenten skall genom direkt kommunikation med den skattskyldige kunna inhämta kompletterande uppgifter och eljest verka för infordrande av all den utredning som kan bidraga till att målet klarlägges. Intendentens yttrande över besvär av den skattskyldige bör sålunda översändas till denne i den mån en sådan åtgärd inte framstår som överflödig. Man torde få räkna med att på detta sätt målen är så utredda, när de av taxeringsintendenten återredovisas till prövningsnämndens kansli, att en föredragning i regel kan ske på det föreliggande materialet.

Från prövningsnämndens sida bör emellertid utövas en aktiv processledning. Främst kommer detta att vara en uppgift för nämndens ordförande. Häri ligger att nämnden har att tillse att utredningen i målen är tillfredsställande och, om brister härutinnan anses föreligga, sörja för dessas avhjälpande. I sådant avseende kan ifrågakomma inhämtande av upplysningar i vissa angivna punkter, kommunikation av yttranden och inlagor med parterna, föranstaltande om muntlig förhandling o. s. v. I denna verksamhet, som bör äga rum genom prövningsnämndens kansli, bör ordföranden ha befogenhet att handla på nämndens vägnar. Givetvis skall detta icke utesluta att prövningsnämnden som sådan, när den så finner erforderligt, kan bordlägga ett ärende och besluta om infordrande av ytterligare utredning i en eller annan form.

Det är dock att märka att prövningsnämnden, sedan dess självständiga granskningsrätt bortfallit, kommer att i sitt dömande vara begränsad av parternas yrkanden. Den aktiva processledningen kommer därför att röra sig inom en ram, som i huvudsak uppdrages av dessa yrkanden. Prövningsnämnderna bör i detta avseende följa samma praxis som skattedomstolarna.

Med prövningsnämndens ändrade ställning följer även att parternas dis-

positionsrätt över processen blir fullständigare än tidigare. Även i detta avseende torde de vid skattedomstolarna tillämpade principerna böra följas.

De sakkunniga påpekar, att prövningsnämndens nuvarande granskningsoch initiativrätt innebär, att nämnden, ehuru de skattskyldigas besvärsrätt går till ända den 31 juli, likväl är skyldig att taga hänsyn till därefter inkommande besvärsskrivelser under förutsättning att besvären inkommit senast den 31 december under taxeringsåret. Denna ordning — som på sätt och vis inneburit en förlängd besvärstid för de skattskyldiga — kommer i och med granskningsrättens bortfall att försvinna. Den ordinarie besvärstiden, som enligt förslaget kommer att för de skattskyldiga anknytas till dagtecknandet av taxeringsnämndernas beslut, blir ensamt gällande.

De sakkunnigas förslag upptar även en möjlighet för ordföranden att ensam avgöra vissa mål.

I betänkandet framhålles, att ett betydande antal ärenden avser rättelser av misstag och förbiseenden hos taxeringsnämnderna samt att dessa ärenden, även om behandlingen kan göras summarisk, genom sitt antal medför en belastning av prövningsnämnden. Enligt de sakkunnigas uppfattning blir det, i och med att prövningsnämnderna ges en mera domstolsmässig karaktär, angeläget att deras tid inte upptages av andra frågor än sådana som verkligen är tvistiga.

Taxeringssakkunniga finner — i motsats till skattelagssakkunniga — inte lämpligt att, med tanke på de fall varom nu är fråga, införa en befogenhet för taxeringsnämnderna att själva rätta ett en gång fattat beslut, detta med hänsyn till det samröre mellan taxeringsnämndens och prövningsnämndens verksamhet och befogenheter som skulle följa därav. Emellertid anser taxeringssakkunniga då än mera angeläget att man som ersättning inrättar en möjlighet till enklare handläggning hos prövningsnämnden av rättelser, som eljest skulle kunnat ske hos taxeringsnämnden på ett tämligen formlöst sätt. En annan av skattelagssakkunniga anvisad utväg — att landskamreraren ges befogenhet att avgöra dylika ärenden på prövningsnämndens vägnar — finnes härvid vara den mest lämpliga. De sakkunniga yttrar vidare.

I fråga om avgränsningen av de mål, som skulle kunna behandlas i dylik enklare ordning, har olika alternativ övervägts. En möjlighet är att välja den av skattelagssakkunniga angivna bestämningen: besvär av den skattskyldige som avser rättelse av uppenbar felaktighet eller därmed jämförlig ändring i taxering. Vi har emellertid ansett gruppen böra vidgas något så att den kommer att omfatta över huvud taget mål av icke tvistig natur, d. v. s. i allmänhet sådana i vilka den skattskyldige, taxeringsintendenten och, i förekommande fall, kommunen är ense.

De sakkunniga påpekar, att landskamreraren alltid, när han med hänsyn till ett måls betydelse finner det påkallat, kan hänskjuta det till nämndens avgörande. Ytterligare anföres.

En komplettering av den nu uppställda regeln blir dock erforderlig. Många av dessa mål kommer att utgöras av besvär, anförda av taxeringsintendenten, beträffande rättelser mot vilka den skattskyldige rimligen inte kan ha någon erinran. Så är förhållandet när besvären avser en formell ändring till den skattskyldiges förmån; någon kommunikation med denne behöver då inte äga rum. Men det kan även förekomma rättelser till den skattskyldiges nackdel, exempelvis av ett för högt ortsavdrag, beträffande vilka meningsmotsättningar inte kan råda. Om man begränsar sig till den nyss angivna kategorien skulle det vara nödvändigt att infordra ett formellt godkännande av den skattskyldige för att målet skulle kunna handläggas som enmansärende. Ett sådant förfarande skulle innebära onödig omgång och te sig svårförståeligt för den skattskyldige, som i allmänhet torde anse sig ha godkänt taxeringsintendentens besvärsyrkande redan genom att han underlåtit att inkomma med bemötande. För att undvika detta och likväl få in mål av detta slag under den enklare formen av handläggning föreslår vi den kompletteringen att besvär, som innebär endast yrkande om rättelse av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende, alltid skall kunna handläggas i sådan ordning.

Den sovring av besvären, som måste ske genom att vissa av dem skall behandlas i enklare form, föreslås ordnad på följande sätt. Beträffande besvär av skattskyldiga sker sovringen genom prövningsnämndens kansli, sedan besvären återkommit från taxeringsintendenten, i samband med upprättandet av föredragningspromemoriorna. Några dylika promemorior göres inte i de mål, beträffande vilka förutsättning för den enklare handläggningen föreligger, utan dessa uttages och överlämnas till landskamreraren för avgörande. Målen skall dock redovisas i prövningsnämndens protokoll, vilket i allmänhet bör kunna ske i samlingsparagrafer. Någon expedition av protokollsutdrag till den skattskyldige skulle inte förekomma; i sådant avseende bör vara tillräckligt att han i ett brev enligt tryckt formulär erhåller underrättelse, i allmänhet av innehåll att hans besvär bifallits.

Beträffande besvär av taxeringsintendenten torde sovringen enligt de sakkunniga kunna ske redan i och med att besvären inkommer till prövningsnämndens kansli. Även här torde i ärenden, som handlagts av landskamreraren ensam, den skattskyldige kunna underrättas om prövningsnämndens beslut i brev enligt tryckt formulär.

Slutligen erinras om att den nu avhandlade möjligheten för landskamreraren att träffa avgöranden för prövningsnämnden avses skola omfatta även åtgärder av processuell natur, såsom infordrande av yttranden och andra åtgärder för komplettering av utredningen i målen, utsättande av mål till muntlig förhandling o. dyl.

Taxeringssakkunniga finner det motiverat att icke blott bibehålla det inslag av m u n t l i g h e t som nu finnes i prövningsnämndsförfarandet utan även främja användningen av muntliga förhandlingar i mål där sådana kan vara påkallade. Om prövningsnämnderna blir renodlade besvärsinstanser

och särskilda kanslier inrättas för dem, skapas enligt de sakkunniga naturliga förutsättningar härför.

I betänkandet framhålles, att förfarandet inför prövningsnämnderna även i fortsättningen regelmässigt måste vara skriftligt. Den skriftliga utredningen torde också vara tillfyllest i flertalet mål. Vidare är det tydligt att en övergång mera allmänt till muntligt förfarande skulle medföra starkt ökade kostnader såväl för det allmänna som för de skattskyldiga.

Taxeringssakkunniga finner emellertid — liksom åtskilliga av de myndigheter och organisationer som yttrat sig över skattelagssakkunnigas betänkande — att den muntliga handläggningen utgör ett för alla parter värdefullt inslag i prövningsnämndernas arbete. Det torde numera vara erkänt, yttrar taxeringssakkunniga, att ett muntligt förfarande — vid vilket framkomna uppgifter omedelbart kan bli bemötta eller närmare belysta och materialet kan kompletteras med frågor direkt till parterna — i allmänhet ger ett långt säkrare underlag för tvistefrågors bedömande än ett skriftligt sådant. Härvidlag erinras om erfarenheterna från rättegångsreformen vid de allmänna domstolarna. Inom olika delar av förvaltningsprocessen konstateras en tydlig tendens att bereda utrymme för ett ökat mått av muntlighet. Att möjligheter finnes till muntlig förhandling torde enligt de sakkunniga med skäl uppfattas som en rättssäkerhetsgaranti.

De sakkunniga anför vidare.

De nuvarande bestämmelserna om muntliga förhandlingar är mycket knapphändiga. Å andra sidan är det uppenbarligen varken nödvändigt eller ens lämpligt att tillskapa ett regelsystem av tillnärmelsevis den omfattning som upptas i rättegångsbalken beträffande förhandling inför allmän domstol. Vad som behövs torde vara att ge prövningsnämnderna och inför dem agerande parter vägledning i sådana procedurfrågor som normalt kan förväntas uppstå. Härvid ifrågakommer — utom regler om rätt att påkalla muntlig förhandling — bestämmelser om skyldighet för part eller annan att inställa sig, om kallelser och tvångsmedel, om offentlighet vid förhandlingar, protokollföring samt i vissa kostnadsfrågor.

Reglerna om rätt att ta *initiativ* till muntlig förhandling föreslås bli tämligen lika de nuvarande. Den skattskyldige och kommun, som anfört besvär, skall enligt förslaget liksom nu kunna begära att få muntligen utveckla sin talan inför nämnden. Även taxeringsintendenten föreslås få befogenhet att ta initiativ till muntliga förhandlingar. Var och en som uppträder som part inför nämnden skall sålunda äga påkalla förhandling. Vidare skall, i överensstämmelse med vad nu gäller, nämnden även utan yrkande kunna förordna om sådan förhandling.

Rätten att påkalla muntlig förhandling göres emellertid inte ovillkorlig. Inom ramen för den prövningsnämnden tillkommande processledningen skall nämnden både kunna ta initiativ till sådan förhandling och avvisa en framställning därom. De sakkunniga yttrar.

Om det exempelvis står klart att en part begärt muntlig förhandling enbart för att styrka en omständighet, som är utan betydelse för målets avgörande, bör nämnden kunna vägra att anordna muntlig förhandling. Det bör även tillses att det råder rimlig proportion mellan kostnaderna för muntlig förhandling och processföremålets värde (jfr 50 kap. 21 § rättegångsbalken). På grund härav föreslås en regel av innebörd att parts framställning om muntlig förhandling skall kunna lämnas utan bifall, om sådan förhandling uppenbarligen skulle vara utan gagn eller av andra skäl framstår såsom opåkallad. Av bestämmelsens formulering torde framgå, att en begäran från skattskyldig om muntlig förhandling i allmänhet inte bör avslås.

Till muntlig förhandling skall enligt förslaget i första hand *kallas* vederbörande taxeringsintendent och den skattskyldige. Har målet anhängiggjorts genom besvär av kommunen, skall jämväl denna få kallelse. Den skattskyldige skall äga anlita ombud eller rättegångsbiträde. Då de uppgifter som den skattskyldige kan lämna ofta utgör den viktigaste delen av utredningsmaterialet, föreslås att den skattskyldige i allmänhet skall kallas att inställa sig personligen.

De föreslagna bestämmelserna har vidare utformats så att parterna är oförhindrade att medta sakkunniga och vittnen. Att prövningsnämnden inom ramen för sin processledning äger avvisa utredning, som uppenbarligen saknar betydelse för målets avgörande (jfr 35 kap. 7 § rättegångsbalken), finnes uppenbart. Särskilt stadgande härom har inte ansetts behövligt.

De sakkunniga föreslår även en möjlighet för prövningsnämnden att i viss utsträckning ålägga annan än den skattskyldige att komma tillstädes för att lämna upplysningar. Härom anför de sakkunniga bl. a. följande.

Att utredningen i allmänhet förebringas av parterna utesluter inte behov av att prövningsnämnden själv inom ramen för sin processledande funktion sörjer för att materialet fullständigas. Vidare är att beakta, att parterna i allmänhet — här bortses från tjänstemän och sakkunniga som anlitas av taxeringsintendenten — är beroende av att sakkunniga och vittnen, som de önskar åberopa, frivilligt ställer sig till förfogande. En möjlighet för prövningsnämnden att ålägga person, som icke är part, att inställa sig för att höras inför nämnden synes därför böra införas. Det vore givetvis tänkbart att, liksom i rättegång vid allmän domstol, stadga en allmän vittnesplikt inför prövningsnämnd. Detta torde emellertid vara att gå för långt.

Det kunde också ifrågasättas att efter mönster av vissa sociala lagar låta prövningsnämnden förordna om vittnesförhör vid domstol. Vi anser oss emellertid inte böra förorda regler med sådan innebörd. Anordningen skulle bli skäligen komplicerad och endast kunna användas i extrema undantagsfall.

Frågan synes kunna lösas efter följande riktlinjer. En skyldighet bör införas att inställa sig för att höras inför prövningsnämnd i mål om annans taxering, men den bör endast gälla den som är pliktig att, efter anmaning eller utan att sådan föregått, lämna uppgifter till ledning vid den ifrågavarande taxeringen. Någon ovillkorlig rätt för part att få tillgodosett sitt anspråk på att sådan person inkallas synes inte böra stadgas. Det bör i stället ankomma på prövningsnämnden att i varje särskilt fall pröva,

huruvida vederbörande bör höras. Nämnden bör härvid vara obunden av om förhöret begärts av part eller ej.

När skattskyldig kallas att inställa sig personligen, skall enligt förslaget, i överensstämmelse med vad som gäller huvudförhandling vid allmän domstol, vara huvudregel, att *vite* förelägges. Inkallas annan uppgiftsskyldig för att höras upplysningsvis, skall jämväl vite kunna användas.

Ytterligare föreslås att nämnden, i likhet med vad nu gäller, skall äga att utan hinder av skattskyldigs eller annans utevaro avgöra målet på förhandenvarande skäl. En sådan regel innebär enligt de sakkunniga en ytterligare garanti för att de skattskyldiga inte uteblir.

Beslut om muntlig förhandling, kallelser, viten m. m. meddelas enligt förslaget av prövningsnämndens ordförande.

De muntliga förhandlingarna föreslås liksom nu i allmänhet skola hållas inom *stängda dörrar*. Utom nämnden och dess tjänstemän skall endast parterna och övriga till förhandlingen kallade personer, ombud för eller biträde åt den skattskyldige och av parterna anmodade sakkunniga äga rätt att vara närvarande. Därutöver föreslås emellertid att prövningsnämnden skall kunna tillåta även annan person att övervara förhandlingen, exempelvis någon som av part medtagits för att höras upplysningsvis.

Förslaget innebär emellertid, att den skattskyldige skall kunna begära, att muntlig förhandling skall vara offentlig. De sakkunniga erinrar om att den slutna handläggningen främst är ett den skattskyldiges intresse. Situationen kan emellertid vara den att den skattskyldige avstår från denna förmån och önskar att behandlingen av hans skattefråga blir föremål för allmänhetens insyn. Att så kan ske bör, framhåller de sakkunniga, rimligtvis även vara till fördel från myndigheternas synpunkt.

Protokoll över muntliga förhandlingar skall enligt förslaget liksom nu kunna intas i prövningsnämndens ordinarie protokoll. Särskilt protokoll skall emellertid också kunna upprättas och inläggas i akten, varvid hänvisning göres i det ordinarie protokollet.

Beträffande protokollet anför de sakkunniga vidare.

Protokollen över muntliga förhandlingar bör inte göras vidlyftigare än nödvändigt. Det torde kunna förutsättas att grunderna för parternas talan anges under skriftväxlingen. Därför bör liksom vid huvudförhandling inför allmän domstol gälla, att parts utveckling av talan i allmänhet inte skall protokolleras. Anteckning bör endast ske, när part gör ändring, komplettering eller förtydligande i fråga om grunderna.

I viss mån annorlunda ställer sig saken beträffande anteckning av sakuppgifter, som vid muntlig förhandling lämnas av den skattskyldige, sakkunnig eller person som höres upplysningsvis, med andra ord utsagor som har karaktär av muntlig bevisning. Att åtminstone det huvudsakliga innehållet i sålunda lämnade uppgifter blir antecknat torde vara ofrånkomligt. Vi föreslår skyldighet för prövningsnämnden att låta föra anteckningar härom. Det bör emellertid framhållas, att någon motsvarighet till de fullständiga anteckningar som sker exempelvis vid vittnesmål inför allmän

domstol inte är avsedd. Överensstämmer lämnade uppgifter med innehållet i självdeklaration eller annan skriftlig handling torde det räcka med en hänvisning, eventuellt kompletterad med väsentligare nya eller ändrade uppgifter, som lämnas vid förhandlingen.

Prövningsnämndens protokoll är liksom besvärsskrifter o. dyl. offentliga. Däremot får den skattskyldiges självdeklaration och inkomna kontrolluppgifter inte utlämnas till allmänheten. De uppgifter, som vid muntlig förhandling framkommer från den skattskyldige eller annan uppgiftsskyldig skulle, om de direkt infördes i protokollet, bli offentliga. Beträffande dessa uppgifter synes emellertid samma skäl för sekretesskydd föreligga som i fråga om deklarationer och kontrolluppgifter. Det synes därför önskvärt att sådant skydd införes för protokollsanteckningarna över vid muntlig förhandling lämnade uppgifter. Skapas ett sådant skydd, skulle detta kunna bidraga till att förhören kan hållas i friare former än eljest varit möjligt. Nu angivna önskemål torde kunna tillgodoses så, att prövningsnämnden vad angår uppteckningar från muntliga förhandlingar äger på framställning av part förordna att protokollet i sådan del skall vara hemligt.

De sakkunniga erinrar om att det torde ligga utanför deras uppdrag att behandla frågan om rättegångskostnad i taxeringsmål. Någon ändring föreslås alltså inte i hittills tillämpade grundsatser, enligt vilka parterna var för sig får svara för sina kostnader. Med tanke på förslaget att annan än den skattskyldige skall kunna inkallas för att höras inför prövningsnämnd, förordas emellertid att denne kan få ersättning för sin inställelse. Det föreslås — i överensstämmelse med vad som gäller bl. a. enligt 30 § lagen om nykterhetsvård — att bestämmelserna om ersättning av allmänna medel till vittnen göres tillämpliga i nu nämnda fall. Kostnaden föreslås skola stanna på statsverket. Ersättningen skall bestämmas av prövningsnämnden men utbetalas av länsstyrelsen.

Ersättningsrätten anknytes i förslaget till det förhållandet att vederbörande i egenskap av uppgiftsskyldig rörande annans taxering inkallas av prövningsnämnden. Detta kan, såsom framgår av det föregående, bli fallet bl. a. med person som åberopas av den skattskyldige. Enligt de sakkunniga bör viss återhållsamhet iakttagas härvidlag. Möjligheten att inkalla en uppgiftsskyldig bör, framhåller de sakkunniga, inte användas enbart i syfte att bespara den skattskyldige kostnaden för den uppgiftsskyldiges inställelse.

Taxeringssakkunniga förordar att den mellankommunala prövningsnämnden bibehålles. De sakkunniga finner, i likhet med åtskilliga instanser som yttrat sig över förslaget till effektivare taxering, att denna nämnd svårligen kan undvaras. Härvid erinras bl. a. om det värde som visat sig ligga i att de mellankommunala företagen varit sammanförda hos en och samma prövningsnämnd, där speciell kunskap om deras förhållanden varit representerad.

Det förordas vidare, att området för den mellankommunala prövningsnämndens verksamhet lämnas i huvudsak oförändrat.

Vad angår frågan om hur denna nämnd skall infogas i den föreslagna organisationen anför de sakkunniga bl. a.

Vid taxering av mellankommunala företag kommer den egentliga deklarationsgranskningen att utföras hos taxeringsnämnden i företagets hemortskommun. Företaget har där lämnat allmän självdeklaration och det ligger i sakens natur att det blir på grundval av denna som dess taxering bedömes. Det kan inte vara praktiskt att mera ingående undersökningar igångsättes även i andra kommuner, där viss del av företagets inkomst skall taxeras med ledning av särskilda självdeklarationer. Taxeringsnämnden i annan kommun än hemortskommunen torde därför vanligen nöja sig med att avvakta underrättelse om hur taxeringen utfallit i hemortskommunen och sedan besluta i enlighet därmed, varvid det egentliga intresset knyter sig till den kommunala taxeringens fördelning.

Det visar sig emellertid att det underrättelsesystem, på vilket taxeringen av de mellankommunala företagen i första instans bygger, ingalunda fungerar perfekt. Av detta och andra skäl är det inte ovanligt att de mellankommunala företagens taxeringar i olika kommuner visar ojämnheter. När materialet samlas hos mellankommunala prövningsnämnden sker en genomgång i detta hänseende, varvid rättelser av huvudsakligen formell natur sammanföres i förteckningar, vilka fogas som bilagor till mellankommunala prövningsnämndens protokoll. Detta sker på ett så tidigt stadium att rättelserna kan iakttagas vid utskrift av debetsedlarna å slutlig skatt. Enligt vad som inhämtats har man hos mellankommunala prövningsnämnden gjort den erfarenheten att det vidlyftiga underrättelseförfarandet mellan taxeringsnämnderna, när det gäller större mellankommunala företag, har ringa värde och väl skulle kunna ersättas med den sammanjämkning av taxeringarna som sker hos nämnden.

Om tiden för taxeringsarbetet förlänges till den 1 oktober är det emellertid fara värt att de mellankommunala företagens taxeringar kommer att förskjutas på ett sådant sätt att mellankommunala prövningsnämnden inte skulle kunna påbörja sitt arbete förrän vid en betydligt senare tidpunkt än för närvarande.

De sakkunniga har övervägt att till undanröjande av nämnda olägenheter föreslå en mellankommunal taxeringsnämnd men har avvisat denna tanke. Den utväg som förordas är i stället följande.

Mellankommunala prövningsnämndens kansli tillställer i början av taxeringsperioden — förslagsvis under mars månad — länsstyrelserna fögderivis uppställda förteckningar över skattskyldiga inom myndigheternas verksamhetsområden, som föregående år tillhört den mellankommunala kategorien. Efter det taxering skett översändes med ledning av dessa förteckningar i samband med längdföringen ifrågavarande deklarationer jämte taxeringslängdsutdrag till mellankommunala prövningsnämndens kansli. Om ändrade förhållanden föranleder därtill göres tillägg eller strykningar i förteckningarna. Arbetet med den sammanjämkning av taxeringarna inom olika kommuner, som kan vara erforderlig, ombesörjes av mellankommunala prövningsnämndens kansli. Några underrättelser mellan de olika taxeringsnämnderna synes då ej vara erforderliga såvitt rör mellankommunala skattskyldiga. Under sådana förhållanden torde de särskilda självdeklarationerna, där taxeringsfrågan väsentligen inskränker sig till en fördelnings-

fråga, kunna översändas till kansliet redan på ett tidigt stadium, i de flesta fall före utgången av maj.

Under nu angivna förutsättningar bör materialet kunna samlas hos mellankommunala prövningsnämndens kansli i sådan tid, att det bör vara möjligt att åstadkomma den erforderliga sammanjämkningen innan debetsedlar å slutlig skatt utfärdas. Ändringarna skulle i den mån de är av formell eller eljest enklare natur inte behöva föredragas i mellankommunala prövningsnämnden utan, i enlighet med vad vi föreslagit, kunna avgöras av ordföranden på nämndens vägnar.

Beträffande mellankommunala prövningsnämndens organisation i övrigt föreslås att i fråga om antal ledamöter, processförfarande o. s. v. samma bestämmelser skall gälla som för länsprövningsnämnderna. I ett avseende skulle emellertid nämnden komma att intaga en särställning, nämligen däruti att dess kansli — liksom för närvarande — kommer att lyda under allmänna ombudet hos nämnden. Även om invändningar av principiell natur kan riktas mot ett sådant arrangemang finnes detta dock vara det i praktiken lämpligaste när det gäller en fristående institution av detta speciella slag.

Remissyttrandena

Nämndens ställning som besvärsinstans

I de yttranden, som ingår på frågan om prövningsnämnderna bör bibehållas som m e l l a n i n s t a n s i skattemål, har man allmänt anslutit sig till de sakkunnigas ståndpunkt att behov alltjämt finnes av denna instans.

Sveriges lantbruksförbund yttrar.

Om prövningsnämndens granskningsrätt på sätt nu föreslagits skall upphöra, synes det icke i och för sig vara erforderligt med ett bibehållande av prövningsnämnden som allenast besvärsinstans utan besvär från taxeringsnämnden skulle kunna anföras direkt till kammarrätten. Det torde emellertid måhända i vart fall för närvarande vara ogörligt att uppbygga kammarrätten så att den skulle kunna mottaga och avgöra samtliga de besvär, som anförs till prövningsnämnderna. Om prövningsnämnderna skulle slopas, komme säkerligen att uppstå ett behov av flera skattedomstolar av kammarrättens karaktär på samma sätt som fallet är med hovrätterna, utbyggda för att möta den ökning av arbetsbördan och ändring av arbetsförhållandena som föranledes av ett — på sätt föreslagits beträffande prövningsnämnderna — muntligt förfarande. Huruvida någon större vinst genom en sådan omorganisation skulle uppstå, kan vara synnerligen tveksamt.

Sveriges juristförbund påpekar, att redan mängden av besvärsärenden nödvändiggör bibehållandet av prövningsnämnderna. Härtill kommer emellertid även andra synpunkter. Den lokala anknytningen till länet gör det möjligt, att på ett helt annat sätt åvägabringa utredning än vad som är fallet vid koncentration av besvärsförfarandet till centrala skattedomstolar. Taxeringsrevisionen kan sättas in i omedelbar anslutning till besvären och

i nära kontakt med de skattskyldiga. Besiktningar i mål rörande exempelvis byggnadsunderhåll kan med lätthet anordnas. Personlig inställelse och muntlig process torde, framhåller förbundet vidare, av praktiska skäl icke kunna anordnas annat än hos prövningsnämnden.

Taxeringssakkunnigas förslag att konstruera prövningsnämnderna som besvärsinstanser har biträtts i flertalet yttranden, däribland dem som avgivits av kammarrätten, de sakkunniga för utredning av frågan om begränsning av fullföljdsrätten i taxeringsmål, besvärssakkunniga, riksskattenämnden, överståthållarämbetet, fjorton länsstyrelser, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet landsbygdens folk, näringslivets skattedelegation, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges juristförbund och Sveriges advokatsamfund.

Riksskattenämnden finner det önskvärt, att förfarandet i prövningsnämnden blir helt kontradiktoriskt.

Länsstyrelsen i Uppsala län framhåller, att prövningsnämnden under de senare åren alltmer utvecklats till att enbart vara besvärsinstans, där taxeringsintendenten i allmänhetens ögon framstått som motpart till de skattskyldiga. Den eftergranskning av taxeringsnämndernas beslut, som enligt taxeringsförordningen åvilar prövningsnämnden, har av olika skäl icke kunnat komma till utförande. Ett av skälen härtill har varit att taxeringsintendenten i mån av tid och personaltillgång i viss omfattning företagit eftergranskningen, ett annat att ökningen av antalet besvärsmål i prövningsnämnderna omöjliggjort för nämnden att verkställa sådan granskning. Då föreslagen omläggning av taxeringsarbetet i första instans onödiggör en eftergranskning i prövningsnämnden, anser länsstyrelsen tiden vara inne att i princip konstruera prövningsnämnden som instans för avgörande av tvister mellan parterna i taxeringsmål. Skall prövningsnämnden vara skattedomstol synes det länsstyrelsen att den bör befrias, icke endast från nyssnämnda eftergranskningsverksamhet, utan även från fastställande av anvisningar för värdesättningar och avdrag vid taxeringen i första instans och för fastighetstaxeringen.

I det av styrelsen för *Sveriges advokatsamfund* avgivna yttrandet uttalas följande.

Taxeringssakkunniga ha anfört att i allmänhetens ögon prövningsnämndernas opartiskhet kunnat ifrågasättas. Styrelsen kan vitsorda att detta i stor utsträckning är fallet. Till det förhållandet har bidragit icke endast nämndens sammansättning och taxeringsintendentens närvaro vid sammanträdena m. m. utan även det ofta förekommande förhållandet att nämnden vid avfattande av beslut i fråga, där tvist råder mellan den skattskyldige och taxeringsintendenten, vid bifall till intendentens talan icke lämnar någon egen motivering för sitt beslut utan endast blankt beslutar i enlighet med taxeringsintendentens yrkande, även om motiven för detsamma

kunna vara oklara eller knapphändiga. Taxeringssakkunnigas förslag att prövningsnämnderna skola bliva verkligt dömande, opartiska instanser är att hälsa med tillfredsställelse.

Även *länsstyrelsen i Kalmar län* finner att prövningsnämndens dubbelställning av på en gång granskande och dömande organ föranlett den uppfattningen, att prövningsnämnderna är så knutna till taxeringsnämnderna att man inte hos prövningsnämnderna kan vänta sig ett opartiskt bedömande av taxeringsnämndernas beslut.

Näringslivets skattedelegation konstaterar med tillfredsställelse, att dess kritik mot den nuvarande ordningen och dess önskemål rörande prövningsnämndernas organisation och verksamhet i huvudsak blivit beaktade.

Riksförbundet landsbygdens folk framhåller såsom förtjänstfullt, att de sakkunniga uppenbarligen strävat efter att åt den enskilde skattskyldige skapa en mera jämbördig ställning i skatteprocessen.

Sveriges lantbruksförbund finner, att den känsla av bristande objektivitet i bedömningen av taxeringarna icke endast på taxeringsnämndsstadiet utan jämväl på prövningsnämndsstadiet som ofta förefunnits med nuvarande förfarande kan förväntas försvinna genom förslaget att göra prövningsnämnderna till från taxeringsorganisationen i övrigt fristående nämnder av närmast domstolskaraktär. Förbundet yttrar vidare.

Processen i prövningsnämnden är under nuvarande förhållanden en typiskt administrativ process, där fiscus' representant samtidigt handhar all utredning i målet och följaktligen helt kan dirigera utredningen i viss riktning och därigenom även i viss mån påverka bedömningen i prövningsnämnden. Denna fiskala påverkan kommer att elimineras. Taxeringsintendenten blir helt jämställd med den skattskyldige i processen i prövningsnämnden. Han företräder det allmänna men får icke tillfälle att — utan att den skattskyldige samtidigt är närvarande — med sin närvaro dirigera prövningsnämndens arbete och beslut. Visserligen kan sägas, att den omständigheten, att taxeringsintendenten och prövningsnämndens kansli arbetar inom samma lokaler, i viss mån kanske kan medgiva ett influerande från taxeringsintendenten på prövningsnämndsarbetet men sannolika skäl talar för att farhågorna härför icke behöver överdrivas.

Sveriges juristförbund uttalar att prövningsnämndernas ställning bör förstärkas samt att nämnderna bör utbyggas till verkliga skattedomstolar där kontradiktoriska principer ges största möjliga utrymme och där muntlig process inte hör till undantagen. Då de sakkunnigas förslag i väsentliga avseenden tillgodoser dessa synpunkter, tillstyrkes det av förbundet.

I flera av de förut nämnda yttrandena förordas, att prövningsnämnden såtillvida skall behålla sin initiativrätt att nämnden skall äga sänka en taxering, även om detta inte yrkats av part. Sålunda framhåller *länsstyrelsen i Malmöhus län,* att de skattskyldigas yrkanden ofta inte är siffermässigt fixerade och att en skattskyldig, som är obevandrad i skattelagstiftningen, inte förmår överblicka konsekvenserna av sitt yrkande. Det

påpekas också, att en skattskyldig stundom avsiktligt önskar en högre taxering än den riktiga. Som ytterligare stöd för en befogenhet för prövningsnämnderna att sänka taxeringar av eget initiativ åberopas att nämnderna skall avsluta sin verksamhet inom bestämd tid och att man därför inte på prövningsnämndsstadiet automatiskt kan tillämpa en regel, som förutsätter att ett överlämnat mål är fullt utrett före avgörandet.

I samma riktning uttalar sig *länsstyrelserna i Kalmar, Kronobergs, Gotlands, Kristianstads, Kopparbergs* och *Västerbottens län* samt *Sveriges köpmannaförbund*. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* förordar, att en enhällig prövningsnämnd bör kunna erhålla befogenhet att sänka en taxering utöver vad i besvären yrkats.

Länsstyrelsen i Kalmar län föreslår ytterligare, att initiativrätten kvarstår i nuvarande form vid fastighetstaxeringen.

Länsstyrelsen i Östergötlands län förordar, att initiativrätten bibehålles helt, även om prövningsnämnden konstrueras som besvärsinstans. Därvid anför länsstyrelsen bl. a.

Det är ägnat att inge tillfredsställelse, att de sakkunniga — i motsats till 1950 års skattelagssakkunniga — godtagit principen att ett verkligt partsförhållande föreligger i andra instans mellan företrädaren för statens fiskaliska intresse och den enskilde skattskyldige. Den organisation, som de sakkunniga med tillämpning av nämnda princip byggt upp, kommer därigenom att vila på en fastare grundval, som bör kunna utgöra en stark garanti för den enskilda rättssäkerheten.

Länsstyrelsen erinrar emellertid, i likhet med länsstyrelsen i Malmöhus län, om svårigheterna för den enskilde att rätt bemästra taxeringsmaterialet samt fortsätter.

Genom den hittillsvarande initiativrätten d. v. s. rätten för ledamot av prövningsnämnden att ställa yrkande har detta förhållande haft mindre betydelse. På yrkande av ledamot av prövningsnämnden i mål, där klaganden saknat förutsättningar att framställa ett riktigt yrkande, har nämligen materiell rättvisa ändock kunnat skipas. Även andra fall kunna påvisas, där initiativrätten haft stor betydelse t. ex. när det gällt att verkställa särskilda utredningar i syfte att fullständiga processmaterialet. Skulle man i sådana och liknande fall vara hänvisad att hålla sig inom ramen för parternas yrkanden, vore detta till förfång för den enskildes rättssäkerhet. Däremot är det riktigt som de sakkunniga påstå, att initiativrätten mist sin betydelse i vad det gäller ren granskningsverksamhet.

Med hänsyn sålunda till de särskilda förhållanden, som äro rådande på beskattningsväsendets område, synas starka skäl tala för ett bibehållande av initiativrätten.

Även *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser att initiativrätten bör bibehållas. Därvid vänder sig länsstyrelsen mot de sakkunnigas jämförelser med processen vid de allmänna domstolarna samt anför.

Nödvändigheten att snabbt avgöra den stora massan av ärenden utan sakligt oväsentliga formalistiska hinder är en sak. En annan är det faktum, att

civilprocessen rör sig med helt olika innehåll och mindre storleksordning å processföremålet än vad skatteprocessen gör. Att staten påverkar processen genom att för undantagsfall skapa möjlighet till prövning av en taxeringsfråga, därest intendenten av något skäl icke skulle vilja taga initiativ till ändringsyrkande beträffande en taxering, anser länsstyrelsen vara enbart en säkerhetsventil, som normalt icke skall behöva begagnas men dock bör finnas där såsom en möjlighet, närmast med psykologisk verkan.

En mera tveksam hållning inför förslaget att ombilda prövningsnämnderna till besvärsinstanser intar justitiekanslersämbetet, länsstyrelserna i Stockholms och Örebro län, Kooperativa förbundet, Svenska landstingsförbundet och Föreningen Sveriges landskamrerare.

Justitiekanslersämbetet yttrar, att ämbetet har svårt att taga ställning till detta förslag. Från de mera teoretiska utgångspunkter ämbetet bedömer betänkandet anser sig ämbetet dock böra ifrågasätta, om tiden är inne för en så pass vittgående reform. Ämbetet finner mindre tilltalande, att prövningsnämnden skulle vara förhindrad att vid upptäckande av fel rätta dessa. Enligt ämbetets uppfattning synes den frågan kunna ställas om inte de sakkunniga gått för långt i sin strävan att likställa prövningsnämnden med en verklig domstol.

Länsstyrelsen i Stockholms län finner att förslaget principiellt ter sig mycket tilltalande, och länsstyrelsen vill gärna betyga att de sakkunniga på ett skickligt sätt angivit lösningen av de problem, som skulle föranledas av en sådan omläggning. Emellertid synes det länsstyrelsen mycket tveksamt, huruvida det är lämpligt att redan nu vidtaga en så genomgripande reform. Länsstyrelsen anför vidare bl. a.

Om prövningsnämnden bleve en ren besvärsinstans, skulle nämligen prövningsnämnden icke på sätt nu sker i största tänkbara utsträckning kunna verka för att materiell rättvisa skipas. De skattskyldiga är själva ofta okunniga om hur talan bäst skall föras och föga förfarna överhuvud taget beträffande skattereglerna. En besvärsskrift innehåller icke sällan endast några uttryck för missnöje med den höga skatten och begäran om »omprövning». Prövningsnämnden låter för närvarande utreda alla sådana besvär och tillser att rättelse sker då så befinnes påkallat.

Det vore icke tillfredsställande om reformen skulle medföra att de många, i processande oförfarna skattskyldiga, som nu hjälpas till rätta av prövningsnämnden, skulle komma i ett sämre läge än nu. Kanske vore det mest tilltalande om viss befattningshavare vid varje länsstyrelse hade att meddela avgiftsfri rättshjälp åt medellösa skattskyldiga i skattefrågor. Att en eventuell reform bör kombineras med åtgärder, som möjliggöra för de skattskyldiga att i samma utsträckning som hittills få sin rätt prövad på statens bekostnad synes tydligt. Kan detta ej ske, synes den nuvarande ordningen tills vidare böra bibehållas.

Liknande synpunkter anföres av *Föreningen Sveriges landskamrerare.*

Enligt *länsstyrelsen i Örebro län* har det hittills visat sig lämpligt, att ledamöterna i prövningsnämnden och då framförallt ordföranden haft möjlighet till initiativ. Härigenom har på taxeringsintendenten utövats en

mången gång värdefull press. Det kan nämligen, framhåller länsstyrelsen, icke för en taxeringsintendent anses lämpligt, att prövningsnämnden intar en strängare hållning än han själv.

Svenska landstingsförbundet ansluter sig i princip till de sakkunnigas förslag och finner det utifrån allmänna förvaltningsrättsliga grundsatser nödvändigt att prövningsnämndens initiativrätt bortfaller. Förbundet är å andra sidan icke helt övertygat om att tiden ännu är inne för ett förverkligande av förslaget om prövningsnämndernas ändrade funktioner. De vägande principiella synpunkter som talar för förslagets realiserande hindrar enligt förbundets mening icke, att skäl kan anföras för att med en slutgiltig utformning av reglerna om prövningsnämndernas verksamhet bör anstå, till dess säker erfarenhet vunnits av den föreslagna taxeringsorganisationen i första instans.

I det av *Kooperativa förbundet* avgivna yttrandet framhålles att de sakkunniga anfört övertygande argument för sitt förslag att ombilda prövningsnämnderna till enbart dömande organ. Förslaget finnes dock i vissa avseenden kunna ge anledning till betänkligheter. Sålunda befarar förbundet att taxeringsintendentens inställning kan bli väl fiskalisk. I anslutning därtill framhålles, att det i framtiden främst torde komma att åvila prövningsnämndens ordförande att tillvarata de skattskyldigas intressen.

I huvudsakligen avstyrkande riktning uttalar sig fem länsstyrelser, Svenska landskommunernas förbund och Föreningen Sveriges taxeringsintendenter.

Enligt *länsstyrelsen i Älvsborgs län* är sålunda nuvarande ordning bättre, inte minst ur de skattskyldigas synpunkt. Länsstyrelsen finner den möjlighet till efterföljande granskning hos prövningsnämnden som nu föreligger vara av sådan betydelse för rättssäkerheten att den bör bibehållas.

Länsstyrelsen i Norrbottens län yttrar.

Enligt länsstyrelsens uppfattning bygger förslaget i nu berörda delar i alltför hög grad på en fiktion nämligen det förmenta motsatsförhållandet mellan taxeringsintendenten och den skattskyldige. Härav har skapats konstruktioner, som — såvitt länsstyrelsen kan finna — icke innebära någon förbättring av nu tillämpat förfarande. Länsstyrelsen vill jämväl ifrågasätta om det främsta syftet — en likformig och rättvis taxering — därigenom främjas.

Länsstyrelsen i Värmlands län uttalar, att mycket visserligen torde tala för att man i en kanske ej alltför avlägsen framtid kommer därhän att inrättandet av en länsskattedomstol är påkallat, men tiden synes länsstyrelsen ännu icke mogen därför.

I det av *länsstyrelsen i Jönköpings län* avgivna yttrandet framhålles, att prövningsnämndens karaktär av på samma gång taxeringsorgan och besvärsinstans har föranlett berättigade erinringar. Dessa har, säger länsstyrelsen, ytterligare accentuerats genom prövningsnämndens nära anknyt-

ning till länsstyrelsen. I yttrandet påpekas emellertid också att de sakkunniga inte konsekvent följt den inslagna linjen att lösgöra prövningsnämnden från sambandet med länsstyrelsen och att renodla dess arbetsuppgifter. Länsstyrelsen anför vidare.

Hopkopplingen med länsstyrelsen kvarstår med landskamrerarens ordförandeskap i domstolen och det särskilda honom underställda prövningsnämndskansliet. Invändningarna mot gällande system, bl. a. ur synpunkten av rättssäkerheten, synes sålunda med fog kunna åberopas jämväl mot den av de sakkunniga föreslagna anordningen. En i alla avseenden tillfredsställande ordning torde icke kunna vinnas med mindre än att från länsstyrelserna helt fristående skattedomstolar upprättas, länsvis eller för större distrikt.

Mot de sakkunnigas förslag i denna del talar tillika den omständigheten, att man därmed icke råder bot på det skeva förhållande, som nu karaktäriserar taxeringssektionens ställning i länsstyrelsen och som synes bli än mer framträdande, om förslaget genomföres.

Svenska landskommunernas förbund uttalar, att förslaget att göra prövningsnämnderna till endast besvärsinstanser knappast synes vara ägnat att bidraga till att rättssäkerheten ökas.

Föreningen Sveriges taxeringsintendenter yttrar.

Föreningen finner det i och för sig riktigt, att taxeringsfrågorna redan på länsstadiet skola kunna bli föremål för ett bedömande i domstolsmässiga former. Emellertid måste ifrågasättas, om tiden ännu är mogen för en så långt gående reform, som de sakkunniga åsyfta. Skall ett domstolsliknande förfarande införas, bör detta avse prövning av vad en underordnad nämnd beslutat. Många frågor — och stundom betydelsefulla sådana — väckas nu direkt hos prövningsnämnden. Den som väcker en beskattningsfråga behöver icke sällan samråda med opartiska nämndsrepresentanter, innan slutlig ställning kan tagas till hur långt beskattningsanspråket skall drivas. Till den nuvarande ordningens förtjänst må även räknas, att prövningsnämnden helt allmänt kan utöva en lämplig kontroll på taxeringsintendentens verksamhet i prövningsnämnden.

Att taxeringsintendenten snarare är en det allmännas förtroendeman än en åklagare hos prövningsnämnden betyder, att arbetet i nämnden kan bedrivas i praktiska men samtidigt ur rättssäkerhetssynpunkt betryggande former. Kravet på rättssäkerhet innefattar även ett krav på att statens och kommunernas beskattningsanspråk i tillbörlig mån skall tillgodoses. Vid ett domstolsmässigt förfarande kan företrädaren för det allmänna frestas att icke driva ett yrkande tillräckligt långt, emedan han är osäker på om detta kan vinna bifall vid den domstolsmässiga prövningen. Detta är naturligen icke tillfredsställande. Lika otillfredsställande vore den motsatta utvecklingen att yrkanden, och då främst sådana som anginge uppskattningsfrågor, skulle tagas till i överkant för att därefter godkännas vid den domstolsmässiga prövningen, emedan motparten icke förmått visa, att bedömningen eller uppskattningen vore oriktig. Taxeringsintendenten lämnar i sin dagliga gärning råd och upplysningar till allmänheten i skatteangelägenheter. Denna rådgivning är i stor utsträckning icke fiskaliskt präglad. Därest taxeringsintendentens partsställning renodlas, kan ifrågasättas om denna betydelsefulla serviceverksamhet kan fortgå.

Det är föreningens mening att frågan om prövningsnämndens omvandling till ren förvaltningsdomstol icke bör upptagas till övervägande, förrän taxeringsförfarandet i första instans vuxit i styrka. Även den på utredning beroende frågan om begränsning av fullföljdsrätten träder här i blickpunkten.

Länsstyrelsen i Kalmar län förordar, att den föreslagna ändringen i prövningsnämndens verksamhet också kommer till uttryck i benämningen på prövningsnämnden. Länsstyrelsen har stannat för att föreslå benämningen »länsskatterätt».

Samma förslag göres av *Sveriges juristförbund.*

Nämndens sammansättning

De sakkunnigas förslag att minska antalet ledamöter i prövningsnämnden har biträtts av länsstyrelserna i Uppsala samt Göteborgs och Bohus län ävensom av näringslivets skattedelegation.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län yttrar, att förslaget motsvarar vad erfarenheten inom länsstyrelsen visat vara behövligt och önskvärt. Länsstyrelsen finner emellertid, att prövningsnämndens ordförande bör äga möjlighet att kalla suppleant, även om hinder inte föreligger för ledamot att närvara. Suppleantens närvaro kan nämligen vara önskvärd med tanke på hans sakkunskap beträffande visst ärende eller viss grupp av ärenden.

Riksskattenämnden, som inte biträder förslaget i vad angår inkallande av suppleanter, yttrar bl. a. följande.

Med hänsyn till att prövningsnämnderna i många län sammanträda ofta, på sina håll regelbundet en gång i veckan, måste svårigheter föreligga att förvärva kvalificerade, inom näringslivet verksamma ledamöter, som kunna disponera sin tid så, att de ha tillfälle att regelbundet deltaga i sammanträdena. Suppleant för ledamot bör därför kunna inkallas ej endast då, såsom föreslagits, hinder möter för ledamot att deltaga, utan även i andra fall för att bereda ledamöter lättnad i arbetsbördan. Vidare torde möjlighet även böra öppnas för ordföranden att kalla suppleant, då så finnes påkallat med hänsyn till målens art eller för att erhålla tillgång till särskild ortskännedom.

Länsstyrelsen i Hallands län finner tveksamt om antalet ledamöter bör nedskäras. Länsstyrelsen anser inte oviktigt att tämligen stor lokalkännedom blir företrädd i nämnden.

Några länsstyrelser förordar en något mindre nedskärning av ledamotsantalet än de sakkunniga föreslagit.

Länsstyrelsen i Kalmar län finner, att det bl. a. med hänsyn till länets långsträckta form skulle vara önskvärt att länet hade två prövningsdistrikt. I varje fall bör enligt länsstyrelsens mening möjlighet föreligga att sammanträda på annan ort än residensstaden. Enligt länsstyrelsens uppfattning torde den av kommittén föreslagna sammansättningen med ordförande och fyra ledamöter i flertalet fall vara tillräcklig. Med hänsyn till de svårigheter som föreligger att bedöma skönsmässiga taxeringar finner läns-

styrelsen emellertid angeläget att söka få garantier för att dessa taxeringar varken blir för höga eller för låga. Tanken ledes härvidlag, yttrar länsstyrelsen, in på frågan om kvalificerad majoritet för åsättande av sådana taxeringar. För att möjliggöra ett sådant majoritetsbeslut borde prövningsnämnden bestå av ordförande och fem ledamöter.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län förordar att ledamöterna utom ordföranden skall vara sex. Härvid framhålles bl. a. betydelsen av att ledamöterna äger kännedom om de levnadsförhållanden m. m. som råder i olika delar av ett län med sådan storlek och utsträckning som Kopparbergs län.

Ett likartat förslag framföres av *länsstyrelsen i Kristianstads län.*

Flertalet länsstyrelser samt Föreningen Sveriges landskamrerare avstyrker emellertid den föreslagna minskningen av ledamotsantalet, varvid man i allmänhet dock inte ingår på frågan om ordningen för inkallande av suppleanter.

Länsstyrelsen i Östergötlands län finner sig böra avstyrka förslaget med hänsyn till vikten av att prövningsnämnden erhåller en sådan sammansättning att däri ingår representanter för skilda delar av länet och olika yrkesgrupper. Därjämte vill länsstyrelsen framhålla betydelsen av ett starkt lekmannaelement jämväl i andra instans.

Liknande synpunkter anföres av *länsstyrelserna i Stockholms, Kronobergs, Skaraborgs* och *Örebro län.*

Länsstyrelsen i Malmöhus län framhåller, att det beträffande prövningsnämndens sammansättning synes helt obefogat att vinna likformighet med hovrätter och kammarrätt. Enligt länsstyrelsens uppfattning utvisar erfarenheten att den nuvarande lekmannarepresentationen — åtta ledamöter — är lämpligt avvägd för att särskilt i uppskattningsfrågor få partsyrkandena så allsidigt belysta som möjligt. Länsstyrelsen finner, att den föreslagna begränsningen måste antagas bli till nackdel för rättssäkerheten.

I det av *länsstyrelsen i Älvsborgs län* avgivna yttrandet framhålles, att det inte synes riktigt att fastlåsa antalet ledamöter i prövningsnämnden vid en bestämd siffra. Länsstyrelsen anser vidare angeläget att det inslag av lekmän som nu finnes i prövningsnämnden inte begränsas. Emellertid konstaterar länsstyrelsen med tillfredsställelse att de sakkunniga förordar bibehållande av nu föreliggande möjlighet till plenarsammanträden i län, där prövningsnämnden sammanträder på två avdelningar.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län avstyrker förslaget av i huvudsak samma skäl som förut återgivits. I länsstyrelsens yttrande anföres ytterligare.

Anledning att utöka antalet suppleanter till två för varje ledamot synes icke föreligga. Icke heller kan länsstyrelsen tillstyrka förslaget, att suppleanterna icke skola behöva vara personliga. Har emellertid såväl ledamot som dennes suppleant anmält förfall, vilket icke sällan förekommer, bör länsstyrelsen dock vara oförhindrad inkalla annan suppleant.

Mot förslaget att suppleant icke skall få inkallas annat än vid förfall för någon ledamot finnes däremot enligt länsstyrelsens mening intet att erinra.

Föreningen Sveriges landskamrerare anför.

Att inskränka antalet ledamöter i nämnden synes icke tillrådligt. Om lämpliga, intresserade lekmän skola få tid att syssla med ifrågavarande uppdrag böra de icke tilldelas alltför stort antal mål för inläsning. I regel deltaga prövningsnämndsledamöterna livligt i länets och ortens kommunala angelägenheter och den tid de kunna disponera för prövningsnämndsarbetet får utmätas med hänsyn härtill. Sättes antalet ledamöter för lågt riskeras att de lämpligaste — som också på grund av allmän lämplighet inneha många andra förtroendeuppdrag — nödgas avböja ledamotskap i prövningsnämnden.

Det i betänkandet föreslagna förbudet för ledamot i prövningsnämnd att vara ledamot av taxeringsnämnd har endast behandlats i ett fåtal yttranden.

Förslaget tillstyrkes av länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands och Kristianstads län samt näringslivets skattedelegation.

Justitiekanslersämbetet yttrar att den föreslagna grundsatsen, ehuru till synes i princip riktig, kanske likväl bör få vidkännas inskränkningar, om så av praktiska skäl förefaller önskvärt samt någon verklig och således ej blott teoretisk olägenhet skäligen icke skulle kunna anses förenad därmed.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län uttalar, att förslaget väcker gensaga med tanke på önskvärdheten av att allsidig sakkunskap inom prövningsnämnden bör säkras.

I det av *länsstyrelsen i Västernorrlands län* avgivna yttrandet anföres.

Taxeringssakkunniga ha — trots den kritik som riktades mot detsamma — tagit upp skattelagssakkunnigas förslag om förbud för ledamot eller suppleant i prövningsnämnd att samtidigt vara ledamot i taxeringsnämnd. Av taxeringssakkunniga anförda skäl härför äro icke bärande. Särskilt gäller detta det av taxeringssakkunniga anförda exemplet att i något mål tillämpning kan förekomma av en principfråga, i vilken en prövningsnämndsledamot tidigare som taxeringsnämndsledamot intagit viss ståndpunkt. Nämnda situation kan väl också uppkomma, om prövningsnämndsledamoten tidigare varit ledamot i taxeringsnämnd men lämnat nämnda uppdrag. Avsevärda svårigheter måste uppkomma att som prövningsnämndsledamöter förvärva i taxering erfarna och kunniga personer om förslaget genomföres. Under erinran tillika att tidigare ett av beskattningsorganisationssakkunniga framlagt förslag av samma innehåll icke godtagits (se prop. 345/1943 sid. 123—124), avstyrker länsstyrelsen ändring av nu gällande bestämmelser på denna punkt.

Även *länsstyrelserna i Kopparbergs* och *Jämtlands län* avstyrker förslaget i förevarande del.

I några yttranden framföres tanken att förstärka prövningsnämnderna med ytterligare en lagfaren ledamot.

De sakkunniga för utredning av frågan om begränsning av fullföljdsrätten i taxeringsmål yttrar.

Det förefaller tveksamt, om länsprövningsnämnderna i den föreslagna sammansättningen av fyra förordnade ledamöter med landskamreraren såsom självskriven femte ledamot, tillika ordförande, komma att inom sig rymma tillräcklig insikt och erfarenhet för att de skola motsvara anspråken på ett prövningsorgan, vilket skall fungera såsom en domstolsinstans. En förstärkning av det juridiskt bildade elementet i dessa nämnder synes oss önskvärd, antingen på det sättet att en av de fyra förordnade ledamöterna ersättes med en tjänsteman hos länsstyrelsen med juridisk examen eller så, att minst en av dessa ledamöter skall besitta erfarenhet i domarvärv. En dylik förstärkning av prövningsnämndernas kompetens att bedöma juridiska spörsmål torde vara ägnad att stärka tilltron till nämndernas förmåga att döma i skattemål och förebygga farhågor för att nämnderna komma att fungera huvudsakligen såsom lekmannaorgan utan förmåga att hävda sig mot taxeringsintendenten med dennes förmenta större insikt i skatterättsliga frågor.

Samma förslag framföres av *besvärssakkunniga*.

Sveriges juristförbund förordar, att ordförandeskapet i de mål, som föreslagits skola avgöras av ordföranden ensam, överflyttas från landskamreraren till annan tjänsteman. Enligt förbundets mening skulle en sådan ordning utan olägenheter kunna genomföras i vart fall i de län där taxeringsassessor nu finnes.

I detta sammanhang må nämnas att *Sveriges advokatsamfund* vänder sig emot att landskamreraren förutsättes alltjämt skola vara ordförande i prövningsnämnden. Samfundets styrelse påpekar att taxeringsintendenten i vissa hänseenden är underställd landskamreraren samt anför vidare.

Ehuru taxeringsintendenten ej skall få vara tillstädes vid prövningsnämndens sammanträden, har man anledning att antaga att överläggningar komma att hållas mellan landskamreraren och den honom underställde taxeringsintendenten. Då prövningsnämndernas hittills gällande åliggande att oberoende av besvär pröva taxeringar skall upphöra och de bliva rena besvärsinstanser, bortfaller den tidigare föreliggande särskilda anledningen att såsom ordförande i nämnden ha chefen för landskontoret.

Styrelsen får erinra om de muntliga förhandlingar, eventuellt med vittnesförhör, som förutsättas skola komma att äga rum. Om prövningsnämndens funktion som domstol skall bliva tillfredsställande, är det nödvändigt att den som skall leda förhandlingarna är fullt kompetent härtill. Vidare måste man kräva att prövningsnämnder och skattedomstolar giva fullständiga och klara motiveringar för sina beslut.

De krav som måste ställas på ordförande i prövningsnämnd göra att härtill måste utses person med stor erfarenhet som domare vid allmän domstol. Beträffande de nuvarande landskamrerarna har styrelsen funnit att i de fall, där över huvud teoretisk utbildning för domarbefattningar föreligger, den erforderliga erfarenheten i domarvärv torde saknas. Om de till ordförandena utgående arvodena sättas till rimliga belopp, torde det ej möta svårigheter att till ordförande erhålla skickliga och erfarna domare, vilket

för övrigt skulle höja prövningsnämndernas anseende som dömande instanser.

Under hänvisning till det sagda vill styrelsen föreslå att ordförande i länsprövningsnämnd liksom i mellankommunala prövningsnämnden förordnas av Kungl. Maj:t och att till ordförande skall utses endast den som i domarämbete må nyttjas och i sådant värv ådagalagt skicklighet och erfarenhet. Till ordförande skall ej få utses tjänsteman vid länsstyrelse.

Prövningsnämndens kansli

Taxeringssakkunnigas förslag att inrätta ett särskilt prövningsnämndens kansli inom länsstyrelsen har i princip godtagits i flertalet yttranden, däribland dem som avgivits av riksskattenämnden, statens organisationsnämnd, överståthållarämbetet, tolv länsstyrelser och näringslivets skattedelegation. I åtskilliga av dessa yttranden understrykes angelägenheten av att dubbelarbete undvikes. Det framhålles också, att viss personalförstärkning blir erforderlig. Utöver den personal som föreslagits av de sakkunniga anser flera instanser erforderligt att kansliet tillföres en kvalificerad jurist, assessor eller förste länsnotarie.

Fem länsstyrelser ger uttryck för tveksamhet inför förslaget.

I avstyrkande riktning uttalar sig statskontoret, fyra länsstyrelser samt Föreningen Sveriges taxeringsintendenter.

Riksskattenämnden yttrar.

I och för sig är det enligt riksskattenämndens mening önskvärt att förfarandet i prövningsnämnden blir helt kontradiktoriskt.

Det dubbelarbete, som blir följden av att två organ — ett mera fiskaliskt och ett opartiskt beslutande — skola behandla ärendena, kommer emellertid att framtvinga en personalökning. De sakkunniga föreslå också en sådan. Den personal, som skall finnas vid de tilltänkta kanslierna hos prövningsnämnderna, föreslås sålunda till stor del skola nyanställas. Enligt riksskattenämndens mening torde kansliet emellertid komma att kräva mera kvalificerad arbetskraft för förberedandet och föredragningen av målen än som föreslagits av de sakkunniga. Det torde sålunda bliva erforderligt att anställa juridiskt utbildad arbetskraft åtminstone vid de stora och medelstora länens prövningsnämndskanslier, medan förslaget anger att förutom skrivbiträden endast landskanslistpersonal är erforderlig.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anför, att de sakkunnigas förslag ansluter sig till vid länsstyrelsen redan gjorda försök att upprätta ett prövningsnämndens kansli. Därtill har, framhåller länsstyrelsen, måst användas arbetskrafter, som eljest varit välbehövliga på taxeringssektionen. Om för andra län anvisas tjänster härtill, finner länsstyrelsen angeläget att så sker även beträffande Göteborgs och Bohus län.

Länsstyrelsen i Uppsala län yttrar.

Länsstyrelsen anser, att de sakkunniga anfört mycket starka skäl för inrättande av ett prövningsnämndens kansli, fristället från taxeringssektionen. Visserligen måste man räkna med, att det smidiga arbetssätt, som nu tillämpas vid taxeringssektionens handläggning av prövningsnämndsärendena,

icke går att genomföra hos prövningsnämndens kansli, men olägenheterna bliva säkert icke större än att de uppvägas av de fördelar, som uppkomma för taxeringssektionen, därigenom att dess personal då helt kan sysselsättas med egentligt taxeringsarbete.

Då, åtminstone i detta län, länsassessorn redan nu har fullt tillräckliga arbetsuppgifter, torde man icke kunna räkna med några större arbetsinsatser från hans sida i prövningsnämndens kansli.

I likhet med de sakkunniga anser länsstyrelsen, att referat av besvär bör kunna uppsättas av landskanslister. Vilken personal, som skall upprätta föredragningspromemorior och avfatta prövningsnämndens protokoll, nämnes icke i betänkandet. Skall man i fråga om utformning och innehåll kunna godtaga promemoriorna och protokollet, är det nödvändigt, att för arbetet därmed i stor utsträckning anlitas befattningshavare med bättre kvalifikationer för uppgiften än den landskanslisterna ha. För detta läns vidkommande torde därför inrättande av en ny tjänst i länsnotariegraden bliva ofrånkomlig.

Länsstyrelsen i Stockholms län tillstyrker förslaget men framhåller, att de sakkunniga synes ha betänkligt underskattat behovet av befattningshavare å ett sådant kansli. Särskilt i de större länen, där antalet prövningsnämndsbesvär är stort, måste man enligt länsstyrelsens mening räkna med att juridiskt utbildad arbetskraft erfordras å kansliet.

I yttrandet från *länsstyrelsen i Östergötlands län* uttalas tillfredsställelse med förslaget. Emellertid torde — med den arbetsbelastning som redan nu åvilar länsassessorn å kameralsektionen — denne icke kunna medhinna detta arbete. Länsstyrelsen finner det därför ofrånkomligt att för ifrågavarande ändamål en särskild tjänst inrättas, avsedd att besättas med en väl kvalificerad jurist.

Länsstyrelsen i Västerbottens län framhåller att förslaget är att se som ett led i strävandena att åt den dömande myndigheten skapa en fri och oberoende ställning. Förslaget tillstyrkes därför i princip, även om dess genomförande medför åtskilliga praktiska nackdelar i form av dubbelarbete och ökade kostnader. Länsstyrelsen motsätter sig emellertid att personalen till kansliet tages från taxeringssektionen.

Överståthållarämbetet yttrar.

Att ett kansli för prövningsnämndsarbetet inrättas torde i princip vara riktigt. En sådan anordning synes dock medföra dubbelarbete i viss utsträckning och vad särskilt Stockholm angår bli mycket personalkrävande med hänsyn till det stora antalet prövningsnämndsmål (13—15 000 mål årligen). Tiden har icke medgivit en närmare beräkning av personalbehovet; för att kanslierna skola kunna fullgöra sina omfattande och viktiga arbetsuppgifter är det av betydelse att personalbehovet icke utmätes för knappt. För överståthållarämbetets vidkommande synes det i vart fall erforderligt att inrätta en ny juristtjänst i assessors lönegrad såsom chef för kansliet.

Länsstyrelsen i Kristianstads län, som i princip stöder förslaget, meddelar att ett enligt de sakkunnigas uppläggning inrättat kansli torde i länet kräva en förste länsnotarie i Ca 27 för den omedelbara ledningen av kansliets

arbetsuppgifter samt tre landskanslister. Länsstyrelsen anser emellertid att försiktighet bör iakttagas med användning av landskanslistpersonal. Därför kan länsstyrelsen tillstyrka inrättandet av ett prövningsnämndens kansli endast under den förutsättningen att till kansliet icke förlägges mer arbete än nödvändigt för personal i landskanslists ställning och att arbetet med uppsättande av referat över besvären och uträknandet av taxeringarna vid taxeringsintendentens förslag till ändring därav i varje fall icke obligatoriskt förlägges till kansliet.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län uttalar, att genom det föreslagna kansliet skapas en naturlig motvikt mot det fiskaliska intresset. Med hänsyn till kansliets tilltänkta uppgifter måste emellertid enligt länsstyrelsens mening en länsassessor eller i varje fall en länsnotarie placeras på denna detalj. Denne tjänsteman bör ha en kvalificerad medhjälpare i förste landskanslists ställning. Slutligen understryker länsstyrelsen, att dubbelarbete måste till varje pris förhindras, varvid det främst gäller att inte vid någon viss metod fastlåsa förfarandet för uppläggning av prövningsnämndsakterna och protokollet.

Statens organisationsnämnd tillstyrker förslaget i vad gäller organisatoriska och liknande frågor. Även i detta yttrande understrykes att dubbelarbete bör undvikas. Tillika framhålles att arbetsgången inte bör skilja sig från den ena länsstyrelsen till den andra. Gemensamma blanketter och ensartad kontorsutrustning bör kunna användas.

Av de länsstyrelser, som ställer sig tveksamma till förslaget yttrar *länsstyrelsen i Hallands län,* att den ur principiell synpunkt delar de sakkunnigas uppfattning om att det kan vara av en viss vikt att få till stånd en åtskillnad mellan prövningsnämndens och taxeringssektionens verksamhet. Många praktiska skäl talar emellertid enligt länsstyrelsens uppfattning för det nu tillämpade systemet. Genomföres förslaget erfordras i Hallands län för kansliet en jurist — eller i varje fall en förste landskanslist — samt två landskanslister, ett kanslibiträde samt minst tre kontorsbiträden. Länsstyrelsen finner icke hållbart att, som de sakkunniga föreslagit, till tre femtedelar rekrytera personalen för kansliet från taxeringssektionen.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län är tveksam inför förslaget med hänsyn till det mer- och dubbelarbete, bl. a. i fråga om diarieföringen, som länsstyrelsen befarar.

Av samma skäl avstyrkes förslaget av *Föreningen Sveriges taxeringsintendenter.*

Statskontoret finner sig svårligen kunna stödja förslaget om särskilda kanslier med hänsyn till de betydande merutgifter som synes vara förenade med förslagets realiserande.

Länsstyrelsen i Malmöhus län ifrågasätter om inrättandet av ett prövningsnämndens kansli är alldeles nödvändigt, även om de sakkunnigas

motivering för ett dylikt arrangemang kan tyckas bestickande. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang framhålla att i beskrivningen på de arbetsmoment, som ingår i ett ärendes behandling i prövningsnämnden, icke nämns något om det tidsödande arbetet att vid ändringar uträkna den taxerade inkomsten. För att icke försinka utsändandet av prövningsnämndens protokoll inom de fastställda expeditionstiderna bör detta arbete i huvudsak vara klart redan före prövningsnämndens sammanträde. Då taxeringsintendenten bereder ett ärende, som skall föreläggas prövningsnämnden, är det redan ur processuell synpunkt önskvärt att han siffermässigt fixerar sin talan. Detta kan uppnås genom ordförandens processledning. Det är emellertid ur arbetssynpunkt så viktigt att uträkningen även i fortsättningen sker redan före sammanträdet att en bestämmelse härom enligt länsstyrelsens uppfattning bör intagas i taxeringsförordningen. Härvidlag torde taxeringsassistenterna kunna medverka. Om det däremot förutsättes att prövningsnämndens kansli skall medhinna uträkningsarbetet i andra fall än då nämnden avviker från intendentens yrkande, finner länsstyrelsen att dubbelarbete blir det normala, varigenom ytterst stora merkostnader utan egentlig nytta kan förväntas uppkomma.

Enligt *länsstyrelsen i Örebro län* kan inrättandet av ett prövningsnämndens kansli icke medföra annat än en komplicering av arbetet. Nuvarande ordning har, yttrar länsstyrelsen, vunnit hävd och visat sig ändamålsenlig. Att göra ändring häri synes helt omotiverat och innebär slöseri med dyrbar arbetskraft. Endast om taxeringssektionen utbrytes ur landskontoret och göres till en självständig avdelning finner länsstyrelsen en dylik anordning rimligen kunna bliva aktuell.

Förfarandet i prövningsnämnden

I fråga om förfarandet har det i betänkandet föreslagna förbudet för taxeringsintendenten att vara närvarande vid nämndens slutna handläggning av besvärsmål tilldragit sig den största uppmärksamheten.

Detta förslag har i princip biträtts i flertalet yttranden. Riksskattenämnden, länsstyrelserna i Uppsala och Kronobergs län, näringslivets skattedelegation, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges juristförbund och Sveriges köpmannaförbund ansluter sig helt till förslaget.

Riksskattenämnden yttrar.

I fråga om taxeringsintendenten innebär den nuvarande ordningen, att taxeringsintendenten, trots att han ostridigt i den hos prövningsnämnden anhängiggjorda processen är den skattskyldiges motpart, tillåtes att i dennes frånvaro vara närvarande vid sammanträdena och agera inför prövningsnämnden. Detta missförhållande blir än påtagligare, eftersom prövningsnämnderna enligt förslaget skola ges starkare ställning och inrättas som i verklig mening dömande instanser. Riksskattenämnden finner en dylik ordning stridande mot de grundläggande principerna för det processuella förfarandet i ett rättssamhälle och kan icke förorda densamma. Den

nuvarande ordningen har vid upprepade tillfällen föranlett befogad kritik och torde vara den främsta anledningen till att allmänhetens tilltro till prövningsnämnderna såsom opartiska instanser icke vunnit önskvärd styrka.

Att taxeringsintendenten *jämväl* har till uppgift att verka för att taxeringarna bli likformiga och rättvisa utgör enligt riksskattenämndens mening intet försvar för att tillåta denne att i sin egenskap av den skattskyldiges motpart i efter besvär anhängiggjorda mål få plädera och utveckla sin talan i den andra partens frånvaro. Riksskattenämnden hyser visserligen den uppfattningen, att det är av värde, att taxeringsintendenten liksom hittills blir i tillfälle att rådgöra med erfarna lekmän, men detta bör kunna ske utan att man därför åsidosätter grundläggande processuella principer.

Liknande synpunkter anföres av *näringslivets skattedelegation.*

Länsstyrelsen i Uppsala län framhåller, att den nuvarande ordningen har för allmänheten framstått som egendomlig och att den har varit ägnad att skapa misstro mot prövningsnämndens opartiskhet. Vidare påpekas, att intendentens förslag till taxering till minst 95 procent följes av prövningsnämnden. Därav torde, yttrar länsstyrelsen, kunna inses, vilken stor och onödig tidsspillan taxeringsintendentens närvaro i prövningsnämnden innebär.

Enligt *länsstyrelsen i Kronobergs län* kan visserligen ifrågasättas huruvida icke den nuvarande ordningen av praktiska skäl bör bibehållas. Länsstyrelsen anser sig emellertid av principiella skäl böra tillstyrka de sakkunnigas förslag.

Sveriges köpmannaförbund påpekar att för de skattskyldiga framstår taxeringsintendenten enbart som representant för de fiskala intressena. Under sådana förhållanden finner förbundet det riktigt, att han icke bör få övervara nämndens sammanträden annat än då den skattskyldige kallats till muntlig förhandling.

Åtskilliga länsstyrelser, som i huvudsak biträder förslaget, förordar den jämkningen att prövningsnämnden skall äga tillkalla taxeringsintendenten för att lämna upplysningar. Yrkanden av sådan innebörd framföres av länsstyrelserna i Östergötlands, Kalmar, Kopparbergs, Gävleborgs, Jämtlands, Västernorrlands och Västerbottens län.

Länsstyrelsen i Östergötlands län yttrar, efter att ha framhållit att den nuvarande ordningen visserligen inte varit till nackdel för den skattskyldige, följande.

Tvärtom kunna många fall påvisas där taxeringsintendentens närvaro varit till fördel för denne i det att taxeringsintendenten — efter att ha tagit del av upplysningar som lämnats inom prövningsnämnden — ansett sig böra ändra sitt yrkande i en för den skattskyldige fördelaktig riktning. Med hänsyn till den kritik, som framkommit mot nuvarande anordning från de skattskyldiga — för vilka taxeringsintendentens närvaro tett sig som ett obehörigt gynnande av det allmännas representant — och då i förslaget nu gjorts en markerad skillnad mellan statens dömande och fiskaliska funktion, vill länsstyrelsen emellertid tillstyrka, att bestämmelse meddelas där-

om att taxeringsintendenten icke skall äga rätt att närvara vid prövningsnämndens sammanträden i sådana fall där motparten icke är representerad. Däremot bör hinder icke möta att i enstaka fall taxeringsintendenten tillkallas av prövningsnämnden för meddelande av upplysningar.

Länsstyrelsen i Kalmar län finner att den nuvarande föreskriften på området illa rimmar med det partsförhållande, som får anses föreligga mellan den skattskyldige och taxeringsintendenten redan på prövningsnämndsstadiet. Av praktiska skäl förordar emellertid länsstyrelsen en rätt för prövningsnämnden att inkalla taxeringsintendenten, då behov föreligger av en upplysning om något faktiskt förhållande.

Uttalanden med samma innebörd göres av *länsstyrelserna i Kopparbergs, Västernorrlands* och *Västerbottens län.*

I några yttranden förordas, att prövningsnämnden skall erhålla större frihet att avgöra om taxeringsintendenten bör få vara närvarande.

En minoritet inom riksskattenämnden anför.

Man synes här som eljest i liknande frågor böra väga de principiella skälen mot de praktiska synpunkterna. En konsekvens av att taxeringsintendenten eller representant för denne icke vidare skulle få närvara vid prövningsnämndens sammanträden skulle bli, att intendenten icke på samma enkla sätt som för närvarande skulle få del av prövningsnämndsledamöternas synpunkter och av deras lokalkännedom. Det har otvivelaktigt varit av värde för strävandena att nå en riktig taxering att taxeringsintendenten på sätt hittills varit fallet haft tillfälle att rådgöra med ledamöterna. Då intendenten, om förslaget genomföres, icke kommer i tillfälle att på dylikt sätt rådgöra med prövningsnämndens ledamöter, är det att befara att han kommer att i uppskattningsfrågor, för att vara på säkra sidan, taga till sina yrkanden i överkant och att utgången i prövningsnämnden till följd härav mången gång kan bliva ofördelaktigare för den skattskyldige än fallet skulle varit om intendenten ägt vara närvarande i prövningsnämnden.

Det anförda gör att vi äro tveksamma, om det verkligen är klokt att generellt förbjuda intendenten att närvara vid prövningsnämndens sammanträden. Det kan sålunda ifrågasättas om man icke borde inskränka sig till att föreskriva *dels* att intendenten icke får vara närvarande vid överläggning i mål, där muntlig förhandling ägt rum — och där alltså den enskilda parten har att avträda före överläggningens påbörjande — och *dels* att intendenten i övrigt skall avträda då prövningsnämnden vill överlägga enskilt.

Länsstyrelsen i Gotlands län yttrar under åberopande av likartade skäl att taxeringsintendenten även framdeles bör få vara närvarande vid prövningsnämndens sammanträden. I vart fall bör han enligt länsstyrelsens mening kunna inkallas för att lämna upplysningar.

Överståthållarämbetet förklarar att ämbetet med hänsyn till de praktiska konsekvenserna sätter ett frågetecken till de sakkunnigas förslag att förbjuda taxeringsintendenten att vara närvarande vid prövningsnämndens överläggningar.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län finner det onödigt och verklig-

hetsfrämmande att, på sätt de sakkunniga gjort, betona principiella hinder. Det har enligt länsstyrelsens uppfattning stor praktisk betydelse för föredragningens fortgång att intendenten, som ofta förhandlat med skattskyldiga vid personligt besök, kan komplettera därifrån gjorda anteckningar med någon upplysning för att tillrättalägga sammanhangen. Länsstyrelsen föreslår, att denna praktiska arbetsdetalj ordnas utan att föreslaget förbud stadgas mot intendentens närvaro.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser betänkligheterna emot intendentens närvaro överdrivna. Över huvud taget bör det enligt länsstyrelsens uppfattning anses önskvärt att partsställningen mellan taxeringsintendenten och de skattskyldiga icke onödigtvis accentueras.

Länsstyrelsen i Örebro län avstyrker de sakkunnigas förslag på förevarande punkt, då detta enligt länsstyrelsens uppfattning endast kommer att medföra ett mera tungrott förfarande än hittills.

Samma ståndpunkt intar *länsstyrelserna i Västmanlands, Norrbottens* och *Blekinge län*. Sistnämnda länsstyrelse anser dock att förslaget bör bifallas såtillvida, att efter muntlig förhandling taxeringsintendenten liksom den skattskyldige skall avträda, innan prövningsnämnden beslutar i målet.

Föreningen Sveriges taxeringsintendenter framhåller att den i betänkandet föreslagna regeln kan medföra rättsförlust för de skattskyldiga. Härom anföres.

Det förekommer icke sällan att taxeringsintendent i samband med föredragningen låter förstå, att han i ett mål visserligen ansett sig tvungen intaga viss restriktiv ståndpunkt men att det syntes honom böra diskuteras, om icke prövningsnämndens beslut borde bliva för den skattskyldige mera tillmötesgående. Detta innebär följaktligen att taxeringsintendentens närvaro vid prövningsnämndens sammanträden långt ifrån enbart utövar en fiskalisk påverkan på nämndens ledamöter.

Beträffande förfarandet i övrigt har i några yttranden upptagits de sakkunnigas uttalanden rörande den förgranskning av målen genom nämndens ledamöter som nu är föreskriven. I dessa yttranden hävdas i allmänhet, att en skyldighet att utlämna målen till sådan granskning alltjämt bör vara föreskriven.

Justitiekanslersämbetet uttalar, att det ur rättssäkerhetssynpunkt lärer få anses utgöra en trygghet, att någon ledamot tager del av akten, men att alla ledamöter naturligtvis måste få saken framlagd för sig fullständigt vid nämndens sammanträde, om förgranskningen ej sker av alla. Enligt justitiekanslersämbetets mening skulle det vara en fördel, om förgranskningen bibehölles oförändrad.

Överståthållarämbetet yttrar.

Mot det av de sakkunniga föreslagna förfarandet hos prövningsnämnden bör måhända icke riktas någon principiell erinran. Vid genomförandet i praktiken av förslaget uppkommer emellertid med hänsyn till den stora mängd mål, som handlägges i Stockholms stads prövningsnämnd — årligen

omkring 8 000 besvär av kvalificerad beskaffenhet — åtskilliga frågor, vilka kräva särskild uppmärksamhet. Sålunda må framhållas att därest i enlighet med förslaget muntlig föredragning införes i prövningsnämnden nämndens sammanträdestider komma att högst väsentligt öka, även om — vilket överståthållarämbetet förutsätter såsom ofrånkomligt — ledamöterna förgranska besvärsakterna.

Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller, att aktiv medverkan av lekmän är synnerligen värdefull även i prövningsnämndsarbetet, icke minst därför att förtroendet för prövningsnämndens arbete på så sätt stärkes. Sådan medverkan uppnås, yttrar länsstyrelsen, bäst, om varje ledamot självständigt får genomgå ett avdelat antal mål. Den personliga insatsen kommer då till sin rätt på helt annat sätt än genom åhörande av föredragning.

I det av *länsstyrelsen i Västernorrlands län* avgivna yttrandet anföres.

Värdet av att prövningsnämndsakterna förgranskas av ledamöterna är stort. Även med en utförlig muntlig föredragning, vilket system uppenbarligen jämväl i fortsättningen liksom hittills bör, såsom de sakkunniga uttrycka det, vara prövningsnämndens arbetsform, kan full säkerhet icke vinnas att alla i målen relevanta förhållanden komma till samtliga ledamöters kännedom. Det synes angeläget att vidmakthålla den garanti — särskilt för de skattskyldiga — för målens rätta avgörande som ligger i att prövningsnämndsakterna före sammanträdena varit fördelade bland prövningsnämndens ledamöter för kontrolläsning. Enligt taxeringssakkunnigas förslag skall *möjlighet* föreligga för prövningsnämndens ordförande att förordna om kontrolläsning av akterna. Länsstyrelsen anser i stället att nu gällande system bör bibehållas, d. v. s. kontrolläsning bör vara huvudregeln och undantag härifrån bör gälla allenast enklare mål.

I samma riktning uttalar sig *Föreningen Sveriges landskamrerare.*

Å andra sidan finner *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län,* att verklig föredragning inom nämnden i detta län har ansetts vara av större vikt än att dela upp materialet mellan nämndens medlemmar till läsning — med större eller mindre omsorg.

Beträffande förfarandet i prövningsnämnden har ytterligare några frågor upptagits i enstaka yttranden.

Sålunda framhåller *besvärssakkunniga,* att ordföranden inte bör vara föredragande i nämnden.

Besvärssakkunniga ävensom *länsstyrelserna i Kalmar* och *Västernorrlands län* vänder sig emot de sakkunnigas förslag att yttrande över besvär skall avges av taxeringsassistenten. I stället förordas, att yttrandet skall inhämtas från taxeringsnämndens ordförande, som vid yttrandets utformning bör kunna erhålla hjälp av assistenten. Vidare påpekas, att ett yttrande från taxeringsnämndens ordförande kan vara värdefullt även i mål, vari besvär anförts av taxeringsintendenten.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län uttalar vidare, att taxeringsintendenten inte själv bör få äga infordra yttranden utan att detta skall ombesörjas av prövningsnämndens kansli eller landskamreraren.

Länsstyrelsen i Kalmar län framför tanken att prövningsnämnderna skulle meddela utslag i besvärsmålen i stället för att upptaga sina beslut i protokollet och giva parterna del därav genom protokollsutdrag. Härigenom kunde protokollet förenklas. Länsstyrelsen uttalar vidare, att den tillstyrker de sakkunnigas förslag att avskaffa ändringslängderna.

Möjlighet för ordföranden att avgöra vissa mål

Den i betänkandet föreslagna möjligheten för ordföranden att ensam avgöra vissa mål har överlag tillstyrkts vid remissbehandlingen.

I avstyrkande riktning uttalar sig endast *länsstyrelsen i Malmöhus län,* som yttrar.

Det kan ifrågasättas om man vinner någon fördel genom förslaget att enkla mål får avgöras av ordföranden ensam. Redan för närvarande kan dylika rättelser ske i enkla former, till och med av lokal skattemyndighet, och sanktioneras i efterhand av prövningsnämnden efter en anmälan. Viktigare synes vara att finna en enklare form än hittills för behandling av de s. k. extraordinära besvärsmålen. En möjlighet härtill är att införa den ordning, som för närvarande tillämpas vid häradsrätterna i fråga om handläggning av bagatellmål. Särskild ordförande bör kunna förordnas för handläggning av enklare ärenden även i prövningsnämnden, i vilka fall det synes tillräckligt att endast ordförande och fyra övriga ledamöter deltager.

Länsstyrelsen i Blekinge län kan tillstyrka förslaget endast i vad det avser rättelse av uppenbar felaktighet eller därmed jämförlig ändring i taxering på besvär av skattskyldig och jämväl efter yrkande av taxeringsintendenten, när skattskyldig ej framställt erinran mot yrkandet. Ordföranden bör vidare enligt denna länsstyrelse ensam få besluta i alla mål, som gäller rättelse av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende, även om skattskyldig ej hörts över yrkande om sådan rättelse. I övrigt avstyrkes förslaget, då länsstyrelsen förutsätter att prövningsnämnden alltjämt skall äga att pröva taxeringsfråga utan att vara helt beroende av i målet framställda yrkanden.

I huvudsak samma ståndpunkt intas av *länsstyrelsen i Älvsborgs län.*

Å andra sidan ifrågasätter *kammarrätten* om icke gruppen av mål, som skall behandlas i enklare ordning, kunde utvidgas. Sålunda torde till exempel ärenden av fullt likartad beskaffenhet med av prövningsnämnden tidigare avgjorda lämpligen kunna avgöras av ordföranden ensam, om icke ny utredning förebringas eller anmäles.

Muntlighet i prövningsnämnden

Vad de sakkunniga föreslagit om muntliga förhandlingar i prövningsnämnden har i allmänhet biträtts i yttrandena.

Sveriges lantbruksförbund hälsar med synnerlig tillfredsställelse, att den föreslagna muntliga handläggningen verkligen blir en processuell hand-

läggning i egentlig mening, där den skattskyldige icke endast får framträda för att svara på frågor, utan framlägga sina synpunkter och plädera för desamma. Icke minst rätten att anlita ombud finner förbundet vara synnerligen betydelsefull.

En i huvudsak avvisande hållning intas däremot av *länsstyrelserna i Blekinge* och *Örebro län*.

Några särskilda frågor har upptagits under remissbehandlingen.

Länsstyrelsen i Malmöhus län uttalar, att psykologiska skäl talar emot införande av bestämmelser om att parts begäran om muntliga förhandlingar skall kunna avvisas.

I anslutning härtill må nämnas, att *länsstyrelsen i Uppsala län* ifrågasätter, huruvida inte besvärsrätt bör tillerkännas part i avseende å beslut varigenom begäran om muntlig förhandling avvisats.

Justitiekanslersämbetet finner det osäkert, om det är nödvändigt att regelmässigt förelägga vite, när skattskyldig kallas att inställa sig personligen inför prövningsnämnd. Uteslutet är väl icke, framhåller ämbetet, att en dylik åtgärd i mångas ögon ter sig brysk, och den torde icke bidraga till att skapa en gynnsam inställning från allmänhetens sida gent emot nämnden. En kallelse kommer väl i allmänhet att föregås av överläggning med den skattskyldige om lämplig tid för inställelse, och därvid lärer vanligen kunna bedömas, om anledning finnes att befara, att den skattskyldige ej kommer tillstädes. En jämförelse med de allmänna domstolarna finner ämbetet icke helt bärande, eftersom den olägenhet som vållas av kallades utevaro där regelmässigt är vida större.

Inte heller *länsstyrelsen i Västernorrlands län* anser att vite regelmässigt bör föreläggas den skattskyldige.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län yttrar, att det i skatteprocess inte torde vara nödvändigt eller lämpligt att förelägga skattskyldig vite vid kallelse till muntlig förhandling. En processuell påföljd synes länsstyrelsen riktigare.

Uttalanden i samma riktning göres av *länsstyrelserna i Uppsala* och *Kristianstads län* samt *näringslivets skattedelegation* och *Sveriges köpmannaförbund*.

Sveriges advokatsamfund föreslår att den skattskyldige skall kallas personligen endast om det kan antagas att hans närvaro kan vara av betydelse för målets avgörande.

I några yttranden hävdas, att prövningsnämnden bör ha möjlighet att tillerkänna även den skattskyldige ersättning av allmänna medel för personlig inställelse inför prövningsnämnden. Sålunda anför *besvärssakkunniga*, att det måhända förtjänar övervägas att införa en regel att, då synnerliga skäl föreligger, ersättning även skall kunna utbetalas till skattskyldig, som inkallats till muntligt förhör i anledning av besvär av taxeringsintendenten, om prövningsnämnden ogillat besvären.

I samma riktning uttalar sig *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus* samt *Kalmar län.*

Sistnämnda länsstyrelse samt *Sveriges köpmannaförbund, Svensk industriförening* och *Sveriges företagares riksförbund* framför tanken att ersättning för rättegångskostnad skall kunna utgå till skattskyldig även i andra fall. Utredning i ämnet förordas.

I detta sammanhang må även nämnas, att *besvärssakkunniga* uttalat att frågan om en allmän vittnesplikt i skattemål bör övervägas. *Länsstyrelsen i Uppsala län* ifrågasätter huruvida inte »vittne» eller sakkunnig bör avgiva sanningsförsäkran, innan han höres av prövningsnämnden.

De sakkunnigas uttalanden om protokollföringen vid muntliga förhandlingar har berörts i några yttranden. Sålunda förordar *länsstyrelsen i Uppsala län* en uppmjukning av den föreslagna bestämmelsen att parts utveckling av talan endast skall protokollföras, då part gör ändring, komplettering eller förtydligande i fråga om grunderna för sin talan. Enligt länsstyrelsens uppfattning skulle en sådan regel för part, som inte har förmåga eller tillfälle att skriftligen utföra sin talan, kunna lända till men vid målets prövning i högre rätt.

Betydelsen av att fullständiga protokollsanteckningar upptas har även understrukits av *länsstyrelsen i Örebro län* och *riksarkivet.*

Beträffande det föreslagna sekretesskyddet för protokollsanteckningar rörande utsagor uttalar *justitiekanslersämbetet* att detta skydd inte torde, åtminstone formellt sett, vara lika starkt som det som gäller för deklarationer m. m. Det kommer nämligen an på prövningsnämnden att besluta, om protokollet i sådan del skall vara hemligt, och vederbörande råder icke principiellt över sekretessen. Enligt ämbetets mening bör det möjligen på något sätt komma till uttryck, att protokollet skall vara hemligt i ifrågavarande del, om den som har intresse av sekretess så önskar.

Sveriges advokatsamfund uttalar, att sådana anteckningar inte bör få offentliggöras utan den skattskyldiges medgivande.

Mellankommunala prövningsnämnden

Även de sakkunnigas förslag beträffande mellankommunala prövningsnämnden har allmänt tillstyrkts i yttrandena.

Kammarrätten uttalar sin tillfredsställelse över att de sakkunniga lyckats inpassa mellankommunala prövningsnämnden i organisationen.

Besvärssakkunniga yttrar, att det synes principiellt oriktigt att mellankommunala prövningsnämndens kansli skall stå under ledning av allmänna ombudet, som är part i målen hos denna nämnd.

Även *kammarrätten* framhåller, att invändningar av principiell natur kan riktas mot att prövningsnämndens kansli även i fortsättningen kommer att lyda under allmänna ombudet. Enligt kammarrättens mening är emellertid denna anordning icke ägnad att medföra några olägenheter.

Sveriges advokatsamfund finner i likhet med kammarrätten, på grund av de särskilda förhållanden som råder med avseende å taxeringar vilka faller under mellankommunala nämnden, att det föreslagna arrangemanget synes kunna accepteras.

Länsstyrelsen i Västerbottens län uttalar, att den redogörelse för svårigheterna att inpassa den mellankommunala prövningsnämnden i den föreslagna organisationen som taxeringssakkunniga lämnat ger stöd för länsstyrelsens tidigare uttalade uppfattning att en mellankommunal taxeringsnämnd erbjuder den mest rationella lösningen av svårigheterna. Den behövliga orts- och personkännedomen bör enligt länsstyrelsens uppfattning kunna tillgodoses genom skriftväxling med länsstyrelsernas taxeringssektioner.

Departementschefen

Prövningsnämnderna är för närvarande på en gång besvärsprövande instanser och beskattningsnämnder av samma typ som taxeringsnämnderna. Skattskyldiga och kommuner anför hos prövningsnämnden besvär över taxeringsnämndernas beslut. Taxeringsintendenten som det allmännas företrädare tar initiativ till en omprövning hos prövningsnämnden av taxeringsnämndens beslut genom att ställa ett yrkande; detta betecknas inte såsom besvär. Prövningsnämnden skall, åtminstone formellt, granska samtliga taxeringar inom länet och kan på eget initiativ företa ändringar i såväl höjande som sänkande riktning och detta även i det fall, då varken den skattskyldige, taxeringsintendenten eller vederbörande kommun haft något att erinra mot den av taxeringsnämnden åsatta taxeringen. I ett tidigare skede spelade prövningsnämndens självständiga granskningsrätt en större roll än nu. Deklarationsmaterialet var då mindre omfattande, och antalet skattskyldiga som anförde besvär var lägre, varigenom helt andra möjligheter fanns för en successiv genomgång och omprövning i andra instans av de utav taxeringsnämnderna beslutade taxeringarna.

Utvecklingen efter 1943 har gått i den riktningen att prövningsnämndernas granskningsskyldighet och initiativrätt alltmera sjunkit i betydelse. Nämnderna har väsentligen blivit dömande organ, som har att taga ställning till besvär från skattskyldiga och kommuner samt yrkanden från taxeringsintendenten.

Taxeringssakkunniga har dragit konsekvenserna av denna utveckling och föreslår, att prövningsnämnderna skall bli renodlade besvärsinstanser, inför vilka taxeringsintendenten och den skattskyldige skall processa såsom likaberättigade parter. Härav skulle följa, att nämndernas granskningsskyldighet och initiativrätt skulle bortfalla. Även de övriga förslag som de sakkunniga framlägger beträffande prövningsnämnderna är i huvudsak till-

komna för att ge förfarandet en mera domstolsmässig karaktär. De sakkunniga framhåller, att allmänhetens förtroende för den rättsprövning, som äger rum inom nämnderna, härigenom kan förväntas öka. Bättre förutsättningar skapas också enligt de sakkunniga för att i vissa fall begränsa rätten att fullfölja talan till högsta instans, en fråga som funnits angelägen att pröva och som numera är hänskjuten till utredning genom särskilda sakkunniga.

Förslagen har i det stora hela fått ett gynnsamt mottagande vid remissbehandlingen. Många remissinstanser ger uttryck för tillfredsställelse över förslagen och framhåller, att deras genomförande skulle innefatta väsentliga förbättringar i rättsskyddet för de skattskyldiga.

På några håll ställer man sig emellertid mera tveksam. Därvid varnas för åtgärder, som accentuerar partsförhållandet mellan den skattskyldige och taxeringsintendenten. Det har också hävdats, att det nuvarande förfarandet i prövningsnämnderna tillgodoser alla rimliga anspråk på rättssäkerhet och att ett strängt åtskiljande av den dömande och den fiskaliska verksamheten i vissa fall skulle kunna vara till nackdel för de skattskyldiga.

Häremot vill jag framhålla, att det inte kan vara likgiltigt under vilka former avgörandena i prövningsnämnderna träffas. I första hand är det av vikt att formerna är sådana att verksamheten omfattas med förtroende av allmänheten. Det kan — flera yttranden bekräftar detta — inte bortses från att avgörandena i prövningsnämnderna på vissa håll mötes av en, i och för sig säkerligen i huvudsak oberättigad, misstro. Men även för det dömande organet självt är formerna av betydelse, inte minst som ett uttryck för de anspråk som samhället ställer på verksamheten.

I anslutning till varningarna för att accentuera taxeringsintendentens partsställning kan framhållas att intendenten redan nu, enligt vad som understrukits i flera yttranden, i allmänhetens ögon framstår som motpart till den skattskyldige. Förslaget innebär emellertid inte att taxeringsintendenterna skall upphöra med den verksamhet till förmån för de skattskyldiga som de nu utövar. Även om tyngdpunkten i deras verksamhet i huvudsak ligger och för framtiden kommer att ligga på att tillvarata det allmännas intressen, skall detta liksom hittills ske med sikte på att i möjligaste måtto främja en rättvis och likformig taxering. Det kan i detta sammanhang också nämnas, att förslaget upptar regler, varigenom på ett klarare sätt än hittills framhäves, att det understundom är en plikt för intendenterna att anföra besvär till den skattskyldiges förmån.

Jag finner således att de sakkunniga förebragt goda skäl för sin ståndpunkt. Deras förslag innebär i nu förevarande hänseende huvudsakligen endast att man uttryckligen accepterar en utveckling som redan ägt rum. Från ett förfarande, som i huvudsak består i att avgöra skattetvister, utrensas olika från ett äldre skede härrörande moment, som kunnat fram-

kalla tvivel om det dömande organets ställning och ge allmänheten anledning att ifrågasätta dess objektivitet.

Jag vill i anledning av ett uttalande i något remissyttrande framhålla, att om prövningsnämnderna i det väsentliga anordnas såsom renodlade besvärsinstanser, detta enligt min mening inte är oförenligt med den nuvarande ordningen enligt vilken varje läns prövningsnämnd fastställer vägledande anvisningar för värderingen i taxeringsnämnderna av naturaförmåner m. m. Dessa icke bindande anvisningar är ej ett utflöde av en fiskalisk verksamhet utan åsyftar att uppnå ett enhetligt bedömande inom länet redan i första instans. Man skulle svårligen kunna avstå från dessa anvisningar.

I enlighet med dessa principiella överväganden förordar jag de sakkunnigas förslag att prövningsnämndernas granskningsskyldighet och initiativrätt skall bortfalla. Detta innebär, att prövningsnämnderna inte skall ta befattning med andra mål än som av skattskyldig, taxeringsintendenten eller vederbörande kommun dras inför nämndens prövning. Vidare blir nämnden förhindrad att höja en taxering utöver vad som yrkats och att företa höjning i anledning av besvär, i vilka den skattskyldige yrkat sänkt taxering.

En mindre jämkning av förslaget synes dock vara påkallad. Det torde, som i vissa remissyttranden understrukits, få räknas med att åtskilliga skattskyldiga är oförmögna att på rätt sätt tillvarata sina intressen i nämnden. Även om man i likhet med de sakkunniga kan utgå från att taxeringsintendenten i flertalet nu avsedda fall tar erforderliga initiativ, skulle det enligt min mening innebära en ytterligare rättssäkerhetsgaranti om prövningsnämnden i sådana fall utan att stödja sig på ett direkt yrkande ägde åsätta den lägre riktigare taxeringen. Jag förordar därför att bestämmelserna utformas så, att nämnden även utan yrkande kan ändra en taxering till den skattskyldiges förmån.

I övrigt skulle nämnden bli bunden av den ram som uppdrages av parternas yrkanden. Till undvikande av missförstånd bör, i anslutning till vad som anförts i några remissyttranden, framhållas att de föreslagna reglerna icke innebär någon egentlig dispositionsrätt för parterna. Även om taxeringsintendenten och den skattskyldige är ense om en ändring i taxeringsnämndens beslut, skall nämnden pröva om ändringen är befogad. Nämnden är därvid självfallet oförhindrad att fastställa det överklagade beslutet.

För den i betänkandet föreslagna begränsningen av antalet ledamöter talar vissa skäl, bl. a. intresset av att ge prövningsnämnderna en fastare struktur och samtliga nämnder en likartad sammansättning. Förslaget har emellertid mött motstånd i ett flertal yttranden, däribland åtskilliga avgivna av länsstyrelser, varvid man framhållit att ett större antal

lekmannaledamöter än fyra kan vara erforderligt för att erhålla en allsidig representation från länets olika delar och för att säkerställa lekmannaelementets inflytande. Vidare har åberopats den ökade arbetsbörda som skulle föranledas för det reducerade antalet lekmannaledamöter. Oaktat goda skäl kan åberopas för sakkunnigförslaget, finner jag att vad som anförts till stöd för att nuvarande bestämmelser på området bibehålles bör vara avgörande.

Däremot har de sakkunnigas förslag om förbud mot att tillkalla suppleant annat än vid förfall för ledamot endast föranlett erinringar i ett fåtal yttranden. Då förslaget synes ägnat att tillgodose önskemålet om koncentration i prövningsnämndsarbetet, tillstyrker jag detsamma.

Det föreslagna förbudet att förena uppdrag som ledamot i prövningsnämnd med sådant uppdrag i taxeringsnämnd har väckt kritik i några yttranden, i vilka framhållits att förbudet kunde leda till svårigheter att rekrytera nämnderna med lämpliga personer. Enligt min uppfattning är dessa farhågor väsentligt överdrivna. Då det nu praktiserade förfarandet att i betydande utsträckning till ledamöter i prövningsnämnderna utse ordförande och ledamöter i taxeringsnämnder inte är förenligt med på jämförbara områden godtagna principer och då förfarandet är ägnat att inverka menligt på förtroendet för prövningsnämndernas obundenhet i sin dömande verksamhet, anser jag mig böra förorda de sakkunnigas förslag.

Vid remissbehandlingen har framkommit ytterligare förslag till ändrade regler rörande nämndens sammansättning. Sålunda har i några yttranden framförts tanken att tillföra nämnden ytterligare en lagfaren ledamot. Advokatsamfundet anser för sin del, att ordförandeskapet i nämnden bör uppdragas åt domare vid allmän domstol.

Tanken att tillföra prövningsnämnderna ytterligare kvalificerad juridisk arbetskraft är självfallet värd att pröva. Fördelen med anordningen skulle vara ökad säkerhet för ett juridiskt riktigt bedömande av den många gånger invecklade skattelagstiftningens innebörd i det särskilda fallet. Å andra sidan kan mot anordningen invändas, att densamma vore ägnad att försvaga lekmannaelementets inflytande. Vid de allmänna domstolarna är det vidare en genomgående princip, att endast en lagfaren domare har säte i rätten, när nämnd medverkar. Det synes även möjligt att på ett annat och närmare till hands liggande sätt tillgodose syftet med förslaget. Jag återkommer till denna fråga i samband med de sakkunnigas förslag att inrätta särskilda kanslier för prövningsnämnderna.

Vad härefter angår frågan om ordförandeskapet i prövningsnämnden och dettas ifrågasatta överförande från landskamreraren till domare vid allmän domstol inskränker jag mig här till att erinra om den mycket ingående diskussion i detta ämne som ägde rum i samband med 1943 års taxeringsreform. Det torde inte ha förekommit något sedan det tillfället, som motiverar ett ändrat ställningstagande.

Vad de sakkunniga i övrigt föreslagit i hithörande delar kan jag godtaga.

Förslaget om prövningsnämndskanslier uppbäres främst av intresset att göra en åtskillnad mellan den dömande och den fiskaliska verksamheten. Genom den föreslagna anordningen vill emellertid de sakkunniga även tillgodose ett viktigt effektivitetsintresse, nämligen det att taxeringssektionernas personal inte skall kunna tagas i anspråk för annat än sina egentliga uppgifter, d. v. s. att utöva taxeringskontroll och bevaka det allmännas intressen i skattemål.

Förslaget har i princip godtagits i flertalet yttranden. Beträffande de praktiska konsekvenserna har dock uttalats att visst dubbelarbete torde bli följden därav samt att personalförstärkningar erfordras i större omfattning än de sakkunniga räknat med. Därvid har särskilt framhållits att en kvalificerad juristbefattning måste inrättas för ledningen av kansliets arbete. De sakkunnigas tanke att härför anlita assessorn på kameralsektionen anses inte kunna realiseras med tanke på denne befattningshavares övriga arbetsuppgifter.

För egen del finner jag, att den nuvarande ordningen, ehuru vissa arbetstekniska fördelar kan vara förenade därmed, i längden synes kunna bli till förfång för både den dömande och den fiskaliska verksamheten. För prövningsnämndens ställning som dömande organ måste det framstå som mindre lämpligt att kansligöromålen ombesörjes av den ena partens personal. Vad angår den fiskaliska verksamheten vill det synas som om denna på sina håll fått stå tillbaka för arbetet med att biträda prövningsnämnden. Härpå tyder bl. a. den synnerligen ojämna frekvensen av s. k. offensiva bokföringsgranskningar. Förslaget innebär indirekt en förstärkning av taxeringssektionerna.

Att den föreslagna ändringen kan medföra dubblering av enstaka arbetsdetaljer torde i och för sig vara ofrånkomligt. Genom en rationell arbetsordning synes emellertid dubbelarbete i allt väsentligt kunna undvikas. Frågan om diarieföringen av inkommande mål — en arbetsuppgift som man särskilt pekat på i detta sammanhang — torde exempelvis kunna lösas på det sättet att diarierna föres på lösblad med genomslagskopior. Beträffande övriga göromål synes den i betänkandet angivna arbetsgången i huvudsak vara lämplig. Enhetlighet bör eftersträvas i den mån detta kan ske, t. ex. i fråga om blanketter, kontorsutrustning o. dyl. Jag vill tillägga, att, eftersom det tilltänkta kansliet och taxeringssektionen ytterst tillhör samma verk, särskilda förutsättningar bör finnas för att arbetsfördelningen skall kunna lösas på ett smidigt sätt utan att de med reformen förenade fördelarna går förlorade. Inom åtminstone en länsstyrelse har man f. ö. redan inom ramen för nuvarande organisation med framgång praktiserat ett system av den typ de sakkunniga föreslagit.

Av nu anförda skäl tillstyrker jag, att särskilda kanslier inrättas för prövningsnämnderna. Kanslierna bör i enlighet med vad som förutsatts i betänkandet organisatoriskt tillhöra kameralsektionerna.

I de län, där särskild taxeringsassessor finnes anställd, bör denne, såsom de sakkunniga föreslagit, kunna under landskamreraren handha ledningen av kansliets arbete. Däremot synes man, med hänsyn till vad som anförts i yttrandena, inte kunna räkna med att i flertalet övriga län kameralassessorn skall hinna med att utöva ledningen av kansliet vid sidan av övriga arbetsuppgifter. Därför bör i dessa län en särskild juristtjänst inrättas för prövningsnämndsarbetet. Därmed tillgodoses även det förut nämnda önskemålet att tillförsäkra prövningsnämnderna juridiskt skolad arbetskraft vid sidan av landskamrerarna. Frågan om de län som bör tillföras den antydda förstärkningen ävensom spörsmålet om de ifrågavarande befattningshavarnas tjänsteställning torde få närmare bedömas i samband med prövningen av länsstyrelsernas anslagsäskanden för budgetåret 1957/58. Ytterligare synes, såsom överståthållarämbetet framhållit, en kvalificerad juristtjänst böra inrättas för Stockholms vidkommande.

Övrig personal på prövningsnämndskanslierna — befattningshavare i landskanslists ställning och biträden — synes, i enlighet med vad de sakkunniga förordat, till viss del kunna hämtas från taxeringssektionerna. Härvid får emellertid inte släppas ur sikte att åtgärden indirekt skall innebära en förstärkning av taxeringssektionerna. Nyanställning av personal synes därför i viss utsträckning oundviklig. Hur stor denna bör vara är beroende av olika faktorer. Intresset av att erhålla en tillfredsställande personaluppsättning både på prövningsnämndskanslierna och taxeringssektionerna får vägas mot såväl kostnadssynpunkterna som den begränsade tillgången på personal, särskilt sådan i landskanslists ställning. Med tanke på att sistnämnda personalkategori i hög grad kommer att tas i anspråk vid utbyggnaden av taxeringsorganisationen bör länsstyrelserna åtminstone de första åren erhålla relativt stor frihet att fördela personalen. I detta sammanhang förtjänar anmärkas, att bland de arbetsuppgifter, som tillkommer prövningsnämndskanslierna och taxeringssektionerna, finnes ett ganska stort gränsskikt, som utan olägenhet kan läggas på det ena eller det andra organet, t. ex. uppsättning av referat samt uträkning av skatt i fall där taxeringsintendent yrkat ändring eller biträtt besvär av den skattskyldige. Med hänsyn härtill kan, där så finnes påkallat, en successiv uppbyggnad av kanslierna äga rum.

Det torde inte böra ifrågakomma att här ta slutlig ställning till omfattningen av den nu senast omnämnda personalförstärkningen. Även denna fråga synes lämpligen kunna prövas i samband med anslagsberäkningarna för budgetåret 1957/58.

Enligt beräkningar, som verkställts inom finansdepartementet, skulle inrättandet av prövningsnämndskanslierna och därav följande förstärkning

av taxeringssektionerna kunna antas medföra nyanställning av inemot 40 tjänstemän i landskanslistkarriären och omkring 35 befattningshavare i biträdesställing. Frågorna om lönegradsplaceringen torde emellertid närmare få prövas i samband med anslagsberäkningarna för budgetåret 1957/58.

De sakkunnigas förslag att taxeringsintendenten inte skall äga närvara vid prövningsnämndens överläggningar i besvärsmål har i princip biträtts i de flesta yttrandena. Vissa remissinstanser, däribland flera länsstyrelser, intar emellertid en avvisande hållning och åberopar bl. a. att intendentens närvaro vid överläggningarna innebär en praktisk form för samarbetet mellan prövningsnämnden och denne befattningshavare samt att den nuvarande ordningen ofta visat sig vara till fördel för de skattskyldiga.

Denna fråga äger enligt min uppfattning särskild betydelse för allmänhetens uppfattning om prövningsnämndernas ställning som opartiska dömande organ. Mot den nuvarande ordningen har inte utan fog framhållits att intendenten, som av den skattskyldige regelmässigt uppfattas som motpart, har möjlighet att vid överläggningarna göra ytterligare uttalanden vilka kan påverka nämnden utan att det därvid anförda kan bemötas från den skattskyldiges sida. Olägenheterna med intendentens närvaro i nämnden framträder särskilt i de fall då muntlig förhandling ägt rum. I flera yttranden, där man i huvudsak ställer sig avvisande till förslaget, förordas också att intendenten i sådana fall skall avträda. Man skulle då slippa det stötande förhållandet, att när båda parter närvarit vid förhandlingarna och enskild överläggning vidtar, den ena men inte den andra parten avträder. Men tager man detta steg, finner jag konsekvensen bjuda, att man genomför principen även i andra fall. Det måste nämligen te sig egendomligt om intendentens rätt att närvara under överläggningarna skulle vara beroende av om motparten utvecklat sin talan muntligen eller skriftligen. Vad som vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag kan vinnas i form av ökat förtroende för prövningsnämnderna synes mer än väl uppväga de fördelar som den nuvarande ordningen på en del håll anses innebära. Emellertid synes en viss eftergift kunna övervägas. Jag åsyftar det förhållandet att taxeringsintendenten kan ha att lämna en viss faktisk uppgift, som handlingarna i ärendet inte upptar. Det kan då synas vara en onödig omgång att bordlägga ärendet för inhämtande genom prövningsnämndens kansli av uppgiften i fråga. Jag anser mig därför kunna förorda att taxeringsintendenten må för sådant fall kallas att infinna sig. Undantagsbestämmelsen bör emellertid givas en påtagligt restriktiv utformning och inte lämna möjlighet för intendentens närvaro under målets föredragning i dess helhet och än mindre under prövningsnämndens direkta överläggningar.

Som av det anförda framgår förordar jag att de sakkunnigas förslag genomföres med nyss angivna modifikation.

Beträffande förfarandet i övrigt har i åtskilliga yttranden hävdats, att den förgranskning av besvärsakterna som utföres av lekmannaledamöterna är av särskild betydelse för dessa ledamöters inflytande och känsla av ansvar för besluten. I dessa uttalanden kan jag i och för sig instämma. Då jag förordat att antalet ledamöter i princip skall bibehållas oförändrat, bör också förutsättningar finnas för att förgranskning regelmässigt skall kunna ske i fortsättningen.

När de sakkunniga förordat att förgranskning inte skall vara obligatorisk, har emellertid syftet varit att vinna garanti för att en verklig föredragning av målen äger rum i nämnden. Att så sker är även enligt min mening angeläget. Eljest skulle ju förhållandet bli det, att det reella avgörandet träffades av ordföranden och den ledamot som läst målet. En sådan ordning, som ingalunda kan vara ägnad att befrämja lekmannaledamöternas inflytande, synes inte godtagbar. Regeln bör vara att i möjligaste mån såväl föredragning som förgranskning äger rum. Jag vill tillägga, att i prövningsnämnder med stor arbetsbörda, denna, i vad angår ledamöterna, kan lättas genom att nämnden sammanträder på avdelningar, ett förfarande som lämpligen synes kunna användas i större utsträckning än hittills.

De sakkunnigas övriga förslag i fråga om förfarandet kan jag — till den del de inte berörts tidigare — i huvudsak biträda. Vad angår yttranden i besvärsmål bör dessa liksom hittills avges av taxeringsnämndens ordförande. I de taxeringsnämnder, som åtnjuter biträde av taxeringsassistent, bör denna utarbeta och till ordföranden överlämna förslag till yttrande.

Den i betänkandet föreslagna möjligheten för ordföranden att ensam avgöra vissa mål har allmänt tillstyrkts vid remissbehandlingen. Då förslaget synes väl avvägt kan jag förorda detsamma. Det kan måhända förtjäna påpekas, att den förenklade handläggningsformen endast bör användas, när ordföranden finner sig kunna helt bifalla ändringsyrkandet. I annat fall bör målet avgöras i nämnden. Särskilt stadgande härom torde emellertid inte vara erforderligt.

De föreslagna reglerna om muntliga förhandlingar i de fall, då sådana ifrågakommer, synes ägnade att ge förfarandet ökad stadga utan att likväl tynga detsamma med detaljföreskrifter. Jag kan därför i likhet med flertalet remissinstanser i huvudsak tillstyrka detsamma.

En jämkning synes emellertid böra företas såtillvida, att det inte bör vara regel att vite föreläggas den skattskyldige, när han kallas till förhandling. Det bör vara tillräckligt att en möjlighet till vitesföreläggande finnes. Jag vill också i likhet med några remissinstanser förorda, att den skattskyldige alltid skall ha rätt att kräva att uppteckningar av muntliga utsagor skall hållas hemliga.

Från något håll har gjorts gällande, att protokollen över muntliga förhandlingar borde göras fullständigare än de sakkunniga förutsatt. Enligt min mening bör emellertid viss återhållsamhet iakttagas vid protokollföringen för att denna inte skall bli alltför betungande. De föreslagna bestämmelserna innebär, att protokollet göres så utförligt som erfordras för att det skall kunna ligga till grund för målets prövning i skattedomstolarna. För detta ändamål erfordras inte att man refererar parternas utveckling av talan eller plädering, i den mån denna överensstämmer med vad handlingarna innehåller. Detsamma gäller i stor utsträckning utsagor av part. En hänvisning till handlingarna torde i många fall vara tillräcklig.

Slutligen vill jag i detta sammanhang med några ord beröra det vid remissbehandlingen framförda förslaget att ersättning av allmänna medel i vissa fall skulle kunna utgå till skattskyldig, som kallats till muntlig förhandling. Detta spörsmål synes, som de sakkunniga framhållit, inte kunna lösas annat än i sammanhang med övriga kostnadsfrågor i skattemålen. Härvid skulle möta ett flertal svårbemästrade problem. Någon möjlighet att nu pröva dessa frågor föreligger inte. En ytterligare förutsättning torde f. ö. vara att motsvarande frågor på jämförbara rättsområden blir mera klarlagda än vad nu är fallet.

I likhet med de sakkunniga anser jag att den mellankommunala prövningsnämnden bör bibehållas. Det sätt på vilket de sakkunniga inpassat nämnden i den nya organisationen synes godtagbart. Att kansligöromålen hos nämnden utföres under ledning av det allmänna ombudet kan förefalla oegentligt från principiell synpunkt. Anordningen betingas emellertid av särskilda förhållanden och bör därför kunna godtagas. Jag biträder således de sakkunnigas förslag i denna del.

VI. Centralt organ för taxeringsväsendet

Nuvarande förhållanden m. m.

När riksskattenämnden tillkom den 1 juli 1951 var detta resultatet av en länge förd diskussion om att inrätta ett centralt organ för taxeringsväsendet. Frågan härom hade förts på tal redan i slutet av 1800-talet och därefter ventilerats i samband med olika utredningar om taxeringsorganisationen samt i riksdagsmotioner.

Vad man från början önskade vinna med ett dylikt centralt organ var en större enhetlighet vid taxeringen. Den centrala myndigheten borde verka för mera likformiga normer vid uppskattningen av naturaförmåner, vid fastställande av värdeminskningsavdrag, vid värdesättningen av vissa förmögenhetsobjekt o. s. v. samt befrämja en likformig tillämpning av beskattningsreglerna.

Det blev vidare en allt tydligare brist att skattelagstiftningen inte kände något institut, som gav den enskilde möjlighet att på förhand med säkerhet bedöma de skatterättsliga konsekvenserna av affärstransaktioner o. dyl. Behovet av att i särskilda fall kunna erhålla bindande förhandsbesked i taxeringsfrågor kunde lämpligen inte tillgodoses annorledes än genom ett centralt organ.

Genom kravet på en förbättrad taxeringskontroll blev även en centralisering på beskattningsområdet aktuell från fiskalisk synpunkt.

Vid diskussionen rörande ett centralorgan för beskattningen har, såvitt angår annan organets verksamhet än meddelande i vissa fall åt de skattskyldiga av förhandsbesked, såsom en grundprincip fasthållits att den lokala självbestämmanderätt, som är utmärkande för det svenska skattesystemet, inte borde inskränkas.

Riksskattenämnden består av ordförande och ytterligare sex ledamöter. Av dessa är en förordnad att vara vice ordförande. Ordföranden skall vara lagfaren. Av de övriga sex ledamöterna skall hälften vara jurister eller civilekonomer samt erfarna i domarvärv eller administrativ verksamhet. Den andra hälften skall företräda kännedom om förhållandena inom olika områden av förvärvslivet.

För ordföranden och de tre ledamöter, som skall vara jurister eller civilekonomer, finnes fyra suppleanter. För de tre ledamöterna från förvärvslivet finnes sex suppleanter, vilka inkallas enligt ordförandens bestämmande.

Ordförande, övriga ledamöter samt suppleanterna utses av Kungl. Maj:t för fyra år i sänder.

Varken ordföranden eller någon av ledamöterna är heltidstjänstgörande. För beredning, föredragning och expeditionsgöromål är till nämnden knutet ett kansli, som förestås av en byråchef i lönegraden Cr 13 och där i övrigt tjänstgör en bokföringssakkunnig i lönegraden Cg 33 samt, mot särskilt arvode, ytterligare en person med högre kvalifikationer, f. n. en kammarrättsassessor. Vidare består kansliet av två assistenter i lönegraden Ce 25 (huvudsakligen för arbetet med källskattetabellerna samt med ärenden enligt handräckningsavtalen med de nordiska länderna), två kanslibiträden i lönegraden 11 samt två kontorsbiträden i lönegraden 8. I mån av behov anlitas därutöver tillfällig arbetskraft och biträdande sakkunniga.

En av nämndens huvuduppgifter enligt dess instruktion är att genom rådgivande och vägledande verksamhet främja en riktig och likformig taxering. En form av dylik verksamhet — som i vissa fall kunnat vara att föredraga framför direkta anvisningar — har varit att man från de olika länen samlat in uppgifter om praxis i vissa avseenden och sedan framlagt detta material i lämplig sammanställning för taxeringsmyndigheterna med någon kommentar.

I allmänhet har dock riksskattenämndens rådgivande verksamhet haft formen av direkta anvisningar till ledning för taxeringsmyndigheterna. Anvisningarna har vanligen gällt frågor om tillämpning av författningsbestämmelser, främst ny lagstiftning.

Inom nämndens rådgivande verksamhet har också fallit dess skyldighet att på framställning av landskamrerare eller taxeringsintendent avge utlåtanden i taxeringsfrågor.

Riksskattenämndens kontakt med taxeringsmyndigheterna i länen har i övrigt uppehållits genom — i allmänhet en gång om året — anordnade möten med landskamrerarna, taxeringsintendenterna m. fl. Kanslipersonalen har i viss utsträckning besökt länsstyrelserna.

Även i förhållande till andra statliga myndigheter har riksskattenämnden tillhandagått med upplysningar och lämnat sin medverkan till lösningen av skattespörsmål inom myndigheternas verksamhetsområden. Det har här kunnat gälla skattefrågor, som uppkommit genom ny eller påtänkt civillagstiftning eller blivit aktuella ur beredskapssynpunkt, liksom även mera rutinmässiga spörsmål om skyldigheten att lämna löneuppgifter för taxering o. s. v. På samma sätt har nämnden, när det gällt framställningar från privata organisationer, sammanslutningar inom näringslivet m. fl. i skattefrågor av mera omfattande eller principiell natur, funnit det ligga inom sin uppgift att lämna vederbörligt bistånd. I en del fall har dylika framställningar resulterat i anvisningar till ledning för taxeringsmyndigheterna.

En viss begränsning av den allmänt konsulterande verksamheten har dock legat däri att nämnden i princip haft att lämna utlåtanden i taxeringsfrågor till enskilda skattskyldiga endast i den lagligt reglerade formen av förhandsbesked.

En avsevärd del av nämndens verksamhet har bestått i meddelande av sådana förhandsbesked. Antalet ansökningar om dylika besked har varit betydande (228 under år 1953, 295 under år 1954, 187 under första halvåret 1955). Besvärsfrekvensen över meddelade förhandsbesked har varit omkring 10 procent.

Riksskattenämnden har vidare enligt författningsföreskrifter haft att handlägga dispensansökningar av olika slag, ofta i anslutning till ny lagstiftning, exempelvis lagstiftningen om konjunkturskatt, om beskattningen av familjebolag samt om fondskatt.

Av uppgifter som författningsenligt åligger nämnden kan vidare nämnas fastställande årligen av värden å djur och inventarier i jordbruk i och för taxering av jordbruksinkomst enligt bokföringsmässiga grunder.

Nämnden har i stor utsträckning tagits i anspråk som remissinstans i frågor rörande ny skattelagstiftning.

I enlighet med vad som förutsattes vid riksskattenämndens tillkomst har dess verksamhet efter hand utökats med nya uppgifter. Sålunda har nämn-

den från finansdepartementet övertagit en del arbetsuppgifter, till största delen rutinmässiga men dock tämligen omfattande. Sålunda ankommer det numera på nämnden att fastställa de årliga källskattetabellerna med däri angivna värden på naturaförmåner samt vidare alla formulär till självdeklarationer, meddelanden, längder, debetsedlar m. m. som användes för taxeringen och skatteuppbörden. Likaså har till nämnden och dess kansli överförts sådana ärenden enligt dubbelbeskattnings- och handräckningsavtalen med de nordiska länderna som tidigare handlagts inom finansdepartementet. Det rör sig i dessa fall om ett betydande antal ärenden, i fråga om handräckningsavtalen omkring 5 000 om året.

Nämndens anvisningar liksom dess uttalanden och beslut i ärenden av mera principiell art har fortlöpande offentliggjorts i skriftserien »Meddelanden från riksskattenämnden».

För taxeringskontrollen har riksskattenämnden tillagts mycket begränsade befogenheter och resurser. Nämnden har också varit bunden av vissa aktuella större uppgifter. Den har emellertid utövat viss service gentemot länsstyrelserna genom att tillhandahålla centralt insamlat kontrollmaterial m. m.

I sitt förslag till effektivare taxering uttalade *1950 års skattelagssakkunniga* den meningen att taxeringsverksamheten endast i ringa mån kunde främjas enbart genom en central myndighets rådgivning och vägledning av mera allmän art. För att taxeringsarbetet skulle kunna tillräckligt effektiviseras borde enligt deras uppfattning det centrala organet överta ledningen och samordningen av taxeringsavdelningarnas arbete. Härvid utgick de sakkunniga från att länsstyrelsernas taxeringssektioner skulle ombildas till självständiga, från landskontoren fristående taxeringsavdelningar inom länsstyrelserna.

Skattelagssakkunniga föreslog, att riksskattenämndens kansli skulle ombildas och utbyggas till en taxeringsstyrelse. Riksskattenämnden skulle därvid bibehållas såsom beslutande myndighet i fråga om förhandsbesked, anvisningar rörande skatteförfattningarnas tillämpning, fastställande av deklarationsblanketter o. d. Den verksamhet, som nämnden och dess tjänstemän förutsatts skola utöva genom rådgivning åt taxeringsavdelningarna o. d., skulle däremot övertagas av taxeringsstyrelsen. Denna skulle ombesörja riksskattenämndens kansligöromål.

Förslaget tillstyrktes i några *yttranden*, bl. a. av Landsorganisationen och Tjänstemännens centralorganisation. På många håll, inte minst från riksskattenämndens sida, anfördes emellertid kritik mot förslaget, varvid man i allmänhet förordade en mindre långt gående utbyggnad.

Taxeringssakkunniga

De sakkunniga har, som tidigare nämnts, avböjt tanken att ombilda taxeringssektionerna till fristående taxeringsavdelningar inom länsstyrelsen. Härav bör enligt de sakkunniga också följa att sektionerna icke kan vara direkt underordnade det centrala organet på det sätt att detta organ skulle ha att utfärda bindande direktiv eller ha inspektionsrätt i förhållande till dem. De sakkunniga är icke heller övertygade om behovet av en dylik centralisering.

Taxeringssakkunniga är av den uppfattningen att ett auktoritativt centralt organ, även om det icke intar en formellt överordnad ställning till lokalorganen och även om dess anvisningar icke är bindande för dessa, har tillräckliga möjligheter att följa och påverka utvecklingen inom taxeringsväsendet. Över huvud taget har, enligt vad de sakkunniga kunnat finna, den hittills praktiserade metoden för central verksamhet, nämligen genom anvisningar av vägledande och rådgivande art, visat sig väl lämpad för sitt ändamål. När det gäller tillämpning av skatteförfattningar och rättsfrågor lär enligt de sakkunniga någon annan metod knappast komma i fråga med hänsyn till intresset av beskattningsnämndernas och skattedomstolarnas obundna prövningsrätt.

Beträffande taxeringskontrollen finner taxeringssakkunniga, att bokgranskningsarbetet liksom annan taxeringskontroll i allt väsentligt måste ledas och handhavas lokalt, under taxeringsintendenternas överinseende. Den erfarenhet, som finns på länsstyrelserna om hur bokgranskningsarbetet i länet bör läggas upp och bedrivas, måste alltid bilda grunden för denna verksamhet och bör icke ersättas av central dirigering. Vad som kan och bör tillhandahållas centralt blir enligt de sakkunniga en kompletterande medverkan, dels i form av tillhandahållande av kontrollmaterial, eventuellt biträde av viss kvalificerad personal, och dels i form av planläggning och samordning av speciella bokgranskningsaktioner.

Taxeringssakkunniga avvisar den av skattelagssakkunniga framförda tanken om en centralt bedriven upplysningsverksamhet i förhållande till allmänheten. Sådan verksamhet bör, framhåller taxeringssakkunniga, bedrivas lokalt av de föreslagna taxeringsassistenterna samt av länsstyrelsernas taxeringssektioner.

Däremot finner taxeringssakkunniga, såsom även uttalats i deras direktiv, att med det centrala organet borde kunna förenas annan central verksamhet inom beskattningsväsendet som nu bedrives av särskilda organ, bl. a. centrala uppbördsnämnden.

I fråga om det centrala organets struktur uttalar taxeringssakkunniga, att man bör gå fram på den väg som anvisats i yttrandena över skattelagssakkunnigas förslag, nämligen att utbygga riksskattenämndens kansli, främst i syfte att vidga kontrollverksamheten. Närmast till hands ligger

enligt de sakkunniga att inrätta en särskild byrå inom riksskattenämndens kansli och därigenom utvidga den verksamhet på taxeringskontrollens område som hittills, ehuru i mindre omfattning, bedrivits av kansliet i samråd med nämndens ordförande. Inom denna byrå skulle även anställas ett antal granskningsmän, som genomgick centralt tillgängligt granskningsmaterial för att vidarebefordra detta till de ifrågakommande länen m. m. och som även vid behov kunde skickas ut för särskilda granskningsuppgifter i länen.

Med en sådan utvidgning följer emellertid, framhåller taxeringssakkunniga, att nämndens uppgifter inom det centrala organet måste på visst sätt avgränsas. En kontrollverksamhet av detta slag finnes icke förenlig med de uppgifter som åligger nämnden såsom sådan. Denna verksamhet bör såsom en fiskalisk uppgift inte åligga nämnden. Även ur andra synpunkter anser de sakkunniga emellertid nödvändigt att begränsa nämndens bestämmanderätt. Härutinnan påpekas bl. a. att det redan bland verkets nuvarande uppgifter finnes åtskilligt — exempelvis fastställande av blankettformulär, upprättande av källskattetabeller, avgöranden av dubbelbeskattningsärenden m. m. — som med fördel bör kunna avlyftas från nämnden och handläggas som tjänsteärenden. Den tyngre och kostsamma beslutandeformen inför nämnden bör enligt de sakkunniga reserveras för de områden där en domstolsmässig handläggning är påkallad. I denna del anföres vidare.

Något hinder för att på detta sätt avgränsa nämndens uppgifter torde inte föreligga. Riksskattenämnden har också i sitt nyssnämnda yttrande ansett detta vara möjligt. Den fråga som då närmast inställer sig är om denna av nämnden oberoende verksamhet skall kunna — liksom hittills i viss omfattning förekommit — utföras av kansliet i samråd med nämndens ordförande. Med den omfattning som göromålen kommer att få lär detta inte vara tänkbart. Redan under nuvarande förhållanden har — enligt vad vi erfarit — ordförandeskapet i nämnden krävt en arbetsinsats vida utöver vad som normalt kan räknas som en bisyssla. Om nu det centrala organet tillföres nya uppgifter, inte bara inom kontrollverksamheten utan också genom övertagande av uppgifter från andra organ och genom en mera intensifierad insats på taxeringsområdet, kan ordförandeskapet inte längre bibehållas som ett deltidsarbete. En förutsättning för den av oss föreslagna utbyggnaden är därför att ordförandeskapet i riksskattenämnden göres om till en heltidsanställning. Det kan f. ö. erinras om att redan i det sakkunnigbetänkande, som låg till grund för riksdagsbeslutet om riksskattenämndens tillskapande, förutsatts en heltidsanställd ordförande, oavsett i sagda betänkande nämndens verksamhet skulle ha den nu gällande begränsade omfattningen. Anordningen med ordförandeskapet som en deltidssyssla valdes såsom en försöksanordning i avvaktan på vidare erfarenheter.

Summerar man de olika uppgifter som enligt vad förut sagts skall tillkomma det centrala organet är det vidare tydligt att riksskattenämndens kansli måste utvidgas och omgestaltas. Huvuddelen av det nuvarande kansliet bör inrättas som en byrå inom organet. Härtill kommer den nyss-

nämnda byrån för kontrollverksamheten samt — närmast såsom en följd av centrala uppbördsnämndens införlivning med organet — en byrå för uppbördsärenden. Den organisation som då framträder är ett centralt verk med tre byråer och en till verket hörande nämnd. En dylik organisationsform är inte främmande för svensk administration. För ifrågavarande ändamål torde den vara väl lämpad. Vi förutsätter emellertid att chefen för verket tillika skall vara ordförande i nämnden. Detta är enligt vår mening ett villkor för att verksamhetsformen i detta fall skall fungera tillfredsställande.

Om vid en sådan utformning verket såsom sådant eller den till verket hörande nämnden kommer att utgöra det huvudsakliga inslaget i det centrala organet blir beroende av hur nämndens uppgifter avgränsas. Sker denna avgränsning relativt snävt så att nämnden tages i anspråk endast för vissa ärenden, särskilt lämpade för dylik handläggning, är det knappast längre riktigt att säga att det nya centrala organet vuxit fram genom en utbyggnad av riksskattenämndens kansli. Vad som skett är då snarare att man ombildat riksskattenämndens kansli till ett centralt verk, vari den nuvarande nämnden inbyggts. Frågan har egentligen betydelse endast för det nya organets benämning. Om detta i stor utsträckning skall fungera utan nämndens medverkan kan det synas mest lämpligt att beteckningen ändras till riksskattestyrelsen. Benämningen riksskattenämnden skulle då inte längre behållas, eftersom fråga endast är om *ett* statligt organ. Någon särskild beteckning för nämnden erfordras emellertid inte; utåt kommer verket att framträda endast som riksskattestyrelsen och dess beslut — sålunda även de som fattats under medverkan av riksskattestyrelsens nämnd — kommer att meddelas i styrelsens namn. Vi har stannat för den nu angivna benämningen, vilken synes bäst överensstämma med den uppläggning av organets verksamhet, som föreslås och som närmare redovisas i det följande.

Bland de nya uppgifter som skulle tillkomma det centrala organet — enligt det nyss återgivna kallat riksskattestyrelsen — nämnes i första hand att mera än hittills följa utvecklingen av taxeringsarbetet på olika håll i landet. De sakkunniga finner angeläget, om en tjänstemannaorganisation inom taxeringsväsendet nu bygges upp, att det centrala organet håller sig underrättat om hur denna uppbyggnad sker och fungerar i de olika länen. Organet bör vidare ha tillgång till aktuell statistik från taxeringssektionerna rörande arbetsbelastning, resultat av granskningsverksamheten m. m. Härom yttrar de sakkunniga vidare.

För att vinna dessa syften bör det centrala organet dels från tid till annan infordra och sammanställa uppgifter från taxeringssektionerna och dels genom sina tjänstemän besöka länsstyrelserna. Om härvid brister anses föreligga eller förbättringar anses kunna åstadkommas genom omläggning av arbetsmetoder o. dyl. bör sådana frågor tagas upp till diskussion med vederbörande. I vissa fall torde härav kunna föranledas centrala anvisningar från organet rörande någon viss organisationsdetalj. Det är emellertid att märka att verksamheten nu liksom tidigare skall utgöra en del av det centrala organets vägledande och rådgivande verksamhet, vilken härigenom i högre grad än tidigare kommer att inriktas även på organisatoriska spörsmål.

De sakkunniga erinrar vidare om sitt i annat sammanhang återgivna förslag att riksskattestyrelsen skall yttra sig i frågor om utnämning av landskamrerare.

Beträffande det centrala organets vidgade uppgifter i fråga om taxeringskontrollen anför de sakkunniga.

Vad som då avses är främst att organet skall göra de aktiva insatser inom bokgranskningskontrollen, varom ofta talats i detta sammanhang. Det finns anledning att pröva om inte centralt planlagda kategorigranskningar och andra kontrollaktioner skulle utgöra ett värdefullt komplement till den taxeringskontroll som eljest utövas. Det är emellertid därvid av vikt — såsom också tidigare påpekats — att taxeringssektionerna är utrustade med tillräcklig personal för att kunna genomföra de centralt väckta förslagen. Om detta villkor uppfylles bör även denna verksamhet kunna komma till stånd i samförstånd med taxeringsintendenterna och utan att inkräkta på deras självständighet som sektionschefer.

Det centrala organet skulle vidare bidraga till en effektiv taxeringskontroll bl. a. genom att insamla och distribuera kontrollmaterial, genom att tillhandahålla statistiskt material, genom att besöka länsstyrelsernas bokgranskningsdetaljer för jämförelse av deras organisation och effektivitet samt genom att utarbeta blankettformulär. I detta sammanhang kan erinras om de upplysningar för taxeringskontrollen, som kan erhållas hos valutakontoret, statens sakrevision m. fl. myndigheter. Endast genom ett centralt organ med erforderliga fullmakter torde dylika upplysningar kunna utvinnas och vidarebefordras till de lokala taxeringsmyndigheterna.

Inom den byrå hos det centrala organet, som handhar taxeringskontrollen, bör vidare finnas anställd granskningspersonal som kan tas i anspråk dels för uppgifterna inom byrån och dels för arbetsuppgifter ute hos de olika taxeringssektionerna. Denna personal bör — såsom skattelagssakkunniga föreslagit — under vissa perioder tjänstgöra på taxeringssektionerna och därvid förmedla erfarenheter av betydelse för taxeringskontrollen. Den kan även begagnas för att utföra granskningar, som kräver särskild erfarenhet eller som, exempelvis av diskretionsskäl, fordrar speciell handläggning.

Såsom tidigare antytts föreslår de sakkunniga, att det nya centrala organet skall överta de uppgifter som nu handlägges av centrala uppbördsnämnden. I denna del yttrar de sakkunniga följande.

Denna nämnd har att efter framställning från länsstyrelse, lokal skattemyndighet, arbetsgivare eller skattskyldig eller när anledning därtill eljest uppkommer meddela bindande förklaring beträffande frågor om sättet för uttagande av preliminär skatt samt om verkställande av skatteavdrag. Nämnden har vidare att yttra sig och lämna anvisningar i frågor rörande uppbörden samt att, när anledning därtill föreligger, till Kungl. Maj:t avgiva förslag till tillämpningsföreskrifter rörande skatteuppbörden.

Centrala uppbördsnämnden består av ordförande och fyra ledamöter, av vilka en förordnas till vice ordförande. Ordföranden och vice ordföranden skall vara lagkunniga och erfarna i domarvärv, allmänna eller administrativa, eller eljest väl kvalificerade för sin uppgift. Av övriga ledamöter skall en äga särskild insikt och erfarenhet i uppbördsfrågor och två vara erfarna och kunniga i arbetsförhållanden. Av de två sistnämnda förordnas en

efter förslag av Svenska arbetsgivarföreningarnas förtroenderåd och en efter förslag av Landsorganisationen i Sverige.

Någon heltidsanställd personal finnes inte hos centrala uppbördsnämnden. Dess kansligöromål ombesörjes av en sekreterare såsom bisyssla. Nämndens arbete har varit tämligen omfattande, särskilt under tider då ny lagstiftning på skatteuppbördens område trätt i tillämpning. Antalet sammanträden har varit omkring 20 per år. Antalet diarieförda ärenden var 118 år 1953 och 172 år 1954. Utanför nämndssammanträdena har nämndens sekreterare haft att i förhållande till de lokala skattemyndigheterna och allmänheten besvara frågor i stor utsträckning.

Frågor om verkställande av skatteavdrag är ofta beroende av huruvida skattskyldighet för den ifrågavarande inkomsten föreligger eller icke. Centrala uppbördsnämndens uttalanden kan dock endast gälla inkomstens behandling i uppbördshänseende medan frågan om skattskyldigheten, alltså den efterföljande taxeringen av inkomsten, närmast tillhör riksskattenämndens ämnesområde. Det finns därför i många fall ett nära sammanhang mellan de båda nämndernas verksamhet. Detta sammanhang markeras ytterligare av att riksskattenämnden har att fastställa källskattetabellerna med däri meddelade anvisningar samt formulär till debetsedlar och andra formulär som begagnas för skatteuppbörden.

Även kupongskattekontoret och kupongskattenämnden föreslås överförda till det centrala organet. De sakkunniga anför.

Kupongskattekontoret är ett under överståthållarämbetet lydande organ för ärenden rörande kupongskatt. Å kontoret finnes anställda en föreståndare i lönegraden Ca 32 samt omkring 14 kontorsbiträden. Beslutanderätten i ärenden rörande kupongskatt utövas av kupongskattenämnden, som består av ordförande och två ledamöter. Verksamheten för kontoret och nämnden är reglerad i förordningen den 12 februari 1943 (nr 44) om kupongskatt. Kupongskattekontorets arbete är till största delen av rutinmässig natur. Nämndens verksamhet består huvudsakligen i prövning av ansökningar om restitution av kupongskatt. Antalet sammanträden brukar vara omkring 20 om året. Då verksamhetsområdet är av speciell art och tämligen avgränsat från taxeringen och skatteuppbörden i övrigt, kan det synas ganska betydelselöst om kontoret — med nämnden — bibehålles under överståthållarämbetet eller överföres till det nya centrala organet. Ett överförande torde inte behöva medföra någon större merbelastning för detta organ. Kupongskattekontoret kan därvid bibehållas med den organisation och inrymt i den lokal som kontoret nu har. I stort sett skulle en införlivning inskränka sig till att kontorets personal överfördes på det centrala organets stat samt att kupongskattenämnden uppginge i det centrala organets nämnd. Då det kan ha vissa fördelar ur organisatorisk synpunkt att förlägga även ärendena rörande kupongskatt under det centrala organet och då det överhuvud måste anses önskvärt med ett sammanförande i största omfattning å ett håll av centralt handlagda beskattningsärenden, har vi funnit oss böra föreslå detta. Vi får härvid erinra om att detta förslag möjliggör vissa besparingar.

Innan de sakkunniga går närmare in på organisationen av den föreslagna riksskattestyrelsen, upptas frågan om vilka ärenden som bör avgöras under medverkan av riksskattestyrelsens nämnd och vilka ärenden som anses

kunna behandlas utan sådan medverkan. De sakkunnigas uppfattning är, att endast ärenden, som kräver en domstolsmässig eller kollegial handläggning, bör hänskjutas till nämnden. Hit hör ansökningar om förhandsbesked samt dispensansökningar. Vidare torde nämnden regelmässigt böra deltaga i de remissyttranden som verket har att avgiva.

De sakkunniga föreslår i enlighet härmed, att ärenden rörande förhandsbesked, dispenser och remissyttranden regelmässigt avgöres i nämnden medan i övrigt det skall ankomma på styrelsens chef att förordna om nämndens medverkan. Sådan medverkan torde i allmänhet inte bli erforderlig i ärenden angående fastställande av källskattetabeller, formulär för blanketter, värden på djur och inventarier i jordbruk, utarbetande av handledning för taxeringsarbetet eller i ärenden rörande tillämpningen av dubbelbeskattnings- och handräckningsavtal. Riksskattestyrelsens granskning av landskamrerarnas förslag till länsanvisningar för taxeringen torde enligt de sakkunniga ej heller fordra nämndens medverkan annat än i särskilda frågor, vari styrelsens chef kan finna lämpligt inhämta nämndens mening. I riksskattestyrelsens medverkan vid taxeringskontrollen, vid det praktiska taxeringsarbetet, vid utnämningsfrågor o. s. v. skall nämnden inte engageras.

Enligt förslaget skall de anvisningar, som nu utfärdas av centrala uppbördsnämnden, i det följande komma att utfärdas av riksskattestyrelsen. I många fall förutsättes dessa ärenden bli hänskjutna till riksskattestyrelsens nämnd. De sakkunniga finner inte erforderligt att riksskattestyrelsens nämnd — i varje fall inte i sin helhet — tages i anspråk för sådana ärenden som hittills handlagts av kupongskattenämnden.

Med hänsyn till de anspråk som måste ställas på riksskattestyrelsens chef — vilken tillika skall vara ordförande i dess nämnd — föreslås att denne inte får lägre ställning än generaldirektörs. Detta finnes motiverat främst av uppgiftens utomordentligt kvalificerade art och angelägenheten av att kunna förvärva för uppdraget väl lämpad person. De sakkunniga erinrar om att i den utredning, som låg till grund för riksskattenämndens inrättande, förordats att nämndens ordförande skulle ha samma ställning som ordföranden i arbetsdomstolen.

I fråga om nämndens sammansättning föreslås detsamma som för närvarande gäller om riksskattenämnden. Till vice ordförande i nämnden skall en av dess lagfarna ledamöter vara förordnad; det är alltså inte meningen att vid förfall för ordföranden någon av riksskattestyrelsens byråchefer skall inträda i hans ställe. Antalet suppleanter för de ledamöter — ordföranden, vice ordföranden och två ytterligare ledamöter — vilka skall vara lagfarna eller ha avlagt examen vid handelshögskola, skall enligt förslaget ökas från nuvarande fyra till åtta, detta bl. a. med hänsyn till de nya uppgifter, som avses skola överföras till riksskattestyrelsen från centrala uppbördsnämnden och kupongskattenämnden. För nämndens återstående tre

ledamöter, vilka representerar olika områden av förvärvslivet, finns redan nu hos riksskattenämnden dubbelt antal suppleanter.

Förslaget innebär vidare, att vid förfall för generaldirektören den, som upprätthåller tjänsten såsom chef för riksskattestyrelsen, i regel någon av byråcheferna, träffar avgöranden rörande vilka ärenden som skall handläggas av nämnden.

Av de tre byråerna inom riksskattestyrelsen skall enligt förslaget den första övertaga huvudparten av de ärenden som för närvarande handlägges inom riksskattenämndens kansli, främst ärenden rörande verket och dess organisation, ärenden rörande förhandsbesked samt ärenden i allmänhet rörande taxeringen, däri inbegripet även fastställande av formulär för taxeringsväsendet. Även ärenden rörande tillämpning av dubbelbeskattningsavtal skall handläggas här. Byråchefen skall — liksom riksskattenämndens nuvarande byråchef — vara placerad i lönegraden Cr 13. Denna löneplacering motiveras främst av angelägenheten att för befattningen kunna förvärva en taxeringsintendent eller ett kammarrättsråd. På byrån skall — lämpligen som arvodist — finnas anställd en kammarrättsassessor eller annan med likvärdig utbildning. Vidare skall finnas en registrator samt erforderlig skrivhjälp.

Den andra byrån avses skola ombesörja riksskattestyrelsens uppgifter beträffande taxeringskontrollen. Byrån kommer även att ha till uppgift att tillhandahålla riksskattestyrelsens nämnd den bokföringsexpertis, som kan erfordras vid handläggning av ärenden rörande förhandsbesked m. m. Chef för verksamheten föreslås bli en byråchef i lönegraden 37. Antalet granskningsmän, som enligt vad tidigare sagts skall vara anställda på byrån och bl. a. kunna skickas ut till länsstyrelsernas taxeringsavdelningar, beräknas till fyra eller fem. De föreslås bli placerade i samma lönegrad som länsrevisor, d. v. s. Ca 33. På byrån skall vidare finnas erforderlig skrivhjälp.

Den tredje byrån slutligen avses skola handhava ärenden rörande skatteuppbörden. Hit hör bl. a. på centrala uppbördsnämndens sekreterare nu vilande uppgifter samt vidare arbetet med källskattetabellerna och med fastställande av blanketter, debetsedlar m. m. för uppbördsväsendet. Till denna byrå skall även hänföras den av handräckningsavtalen med de nordiska länderna beroende verksamheten samt ärenden rörande kupongskatt. Byrån bör enligt de sakkunniga förestås av en byråchef i lönegraden 37. På byrån bör vidare finnas anställda en föreståndare för kupongskattekontoret i lönegraden 27 samt därutöver två byråsekreterare i lönegraden 25 (motsvarande de hos riksskattenämnden nu anställda assistenterna i samma lönegrad) ävensom biträden för diarieföring av handräckningsärendena, för skrivgöromål m. m.

Remissyttrandena

I yttrandena tillstyrkes allmänt att en särskild byrå för taxeringskontroll skapas inom riksskattenämnden eller den i betänkandet föreslagna riksskattestyrelsen.

De sakkunnigas förslag att med den nuvarande riksskattenämnden förena centrala uppbördsnämnden, kupongskattenämnden och kupongskattekontoret samt att i samband därmed ombilda riksskattenämnden till en riksskattestyrelse har tillstyrkts eller lämnats utan principiell erinran av statskontoret, statens organisationsnämnd, fem länsstyrelser, Sveriges lantbruksförbund, Föreningen Sveriges taxeringsintendenter, Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer, Sveriges advokatsamfund och Svensk industriförening.

Kammarrätten, justitiekanslersämbetet, sex länsstyrelser, Svenska landstingsförbundet, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation och Kooperativa förbundet ger uttryck för tvekan inför förslaget i denna del.

I huvudsakligen avstyrkande riktning uttalar sig riksskattenämnden, överståthållarämbetet, tio länsstyrelser, Föreningen Sveriges landskamrerare, Svenska landskommunernas förbund, näringslivets skattedelegation, Sveriges köpmannaförbund och Sveriges grossistförbund.

Centrala uppbördsnämnden och kupongskattenämnden avstyrker var för sig att de införlivas med den tilltänkta riksskattestyrelsen.

Statens organisationsnämnd förklarar, att nämnden biträder de sakkunnigas förslag i vad det gäller organisatoriska och liknande frågor.

Statskontoret framhåller, att om väsentligt bättre möjligheter skapas för den lokala skattekontrollen, detta givetvis är ägnat att minska behovet av ett centralt kontrollorgan. Å andra sidan finner statskontoret skäl tala för att ett auktoritativt centralt organ upprättas med större förutsättningar än de nu förefintliga att — utan centraldirigering av länsstyrelsernas taxeringsarbete — verka för en effektivisering av taxeringskontrollen samt för en samordning av utvecklingen på beskattningsområdet. Med hänsyn härtill och då förslaget om att inlemma centrala uppbördsnämnden och kupongskattekontoret i det nya verket framstår som en rationaliseringsåtgärd, vill statskontoret inte motsätta sig inrättandet av det tilltänkta centralorganet inom beskattningsväsendet. Statskontoret finner emellertid, att den nuvarande benämningen, riksskattenämnden, är lämpligare.

Vidare förordar statskontoret vissa nedskärningar i lönesättningen för tjänstemännen i det föreslagna centrala organet. Sålunda bör enligt statskontorets mening den tilltänkta tredje byrån för ärenden angående skatteuppbörden m. m. utan olägenhet kunna ingå som en avdelning under någon av de två övriga byråerna med en byrådirektör i 31 lönegraden som chef. Vidare förordas att verkschefen placeras som överdirektör i Cp 17. Vid en jämförelse med löneställningen för cheferna för centrala ämbetsverk kan statskontoret nämligen icke finna, att de å nu ifrågavarande verkschef be-

löpande göromålen kan anses mera maktpåliggande och krävande än dem som åvilar verkschefer med ställning som överdirektörer i 17 lönegraden å löneplan nr 2, såsom cheferna för fångvårdsstyrelsen och kontrollstyrelsen. En högre lönesättning framstår som så mycket mindre påkallad, därest verket i enlighet med statskontorets förslag organiseras på två byråer. Beträffande revisorstjänsterna på andra byrån kan statskontoret, som inte anser sig kunna bedöma behovet av antalet sådana tjänster, ej tillstyrka, att de hänföres till högre lönegrad än den 32:a. Den i 27 lönegraden placerade byråsekreterartjänsten bör enligt statskontorets mening åsättas beteckningen förste byråsekreterare. Ytterligare framhålles, att en av de två tjänsterna som byråsekreterare i Ca 25 bör ersättas med befattning inom den för amanuenspersonalen gällande reglerade befordringsgången. Den för registratorsgöromålen föreslagna kansliskrivartjänsten i Ca 15 bör enligt statskontorets åsikt uppföras som kontoristtjänst i 13 lönegraden. Statskontoret förordar även, att den icke-ordinarie anställningsformen bör komma till användning. Beträffande kontorsbiträdestjänsterna finnes ordinariesättning endast böra ifrågakomma, därest dessa befattningar enligt för denna personalkategori tillämpade befordringsgrunder skall upptas i Ca 8.

Statskontoret upptager i sitt yttrande jämväl de sakkunnigas förslag beträffande chefskapets utövande under tid, då verkschefen åtnjuter ledighet eller då chefstjänsten är vakant. Härom anföres följande.

Enligt utredningsmännen borde verkschefen tillika vara ordförande i den till styrelsen knutna nämnden. Häremot finnes intet att erinra. De sakkunniga ha emellertid ansett, att vid förfall för ordföranden (verkschefen) särskild nämndsledamot — vice ordföranden — borde tjänstgöra som ordförande i nämnden. Uttryckligen har angivits, att avsikten icke vore, att någon av riksskattestyrelsens byråchefer skulle inträda såsom ordförande i hans ställe. Av de sakkunnigas uttalanden under förevarande avsnitt i betänkandet framgår vidare, att meningen jämväl varit, att annan befattningshavare, i regel någon av byråcheferna, vid ledigheter m. m. för verkschefen skulle upprätthålla chefstjänsten. Under dessa tider kommer således den situationen att inträda, att i verket ingår såväl en t. f. ordförande (vice ordföranden) som en t. f. generaldirektör (enligt statskontorets förslag överdirektör), av vilka den sistnämnde icke synes komma att deltaga i avgörandet av nämndärendena. Statskontoret måste finna starka betänkligheter möta mot en dylik ordning, enligt vilken den tillförordnade generaldirektören (överdirektören) icke skulle ha något ansvar för i nämnden fattade beslut. Ämbetsverket kan för sin del icke finna hinder möta mot att den tillförordnade verkschefen — oavsett om denne är någon av byråcheferna inom centralorganet eller annan befattningshavare, exempelvis inom landsstaten — övertager samtliga de arbetsuppgifter, som ankomma på verkschefen och således även ordförandeskapet i nämnden. Någon särskild arvodespost för vice ordföranden skulle i så fall icke erfordras.

Statens lönenämnd, som icke tagit ställning till den av utredningen föreslagna organisationen med en uppdelning på tre relativt små byråer, ifrågasätter, om tillräckliga skäl föreligger att placera en av de föreslagna byrå-

chefstjänsterna å löneplan nr 2. Ifrågavarande tjänst skulle för övrigt komma att placeras på den i fråga om personaluppsättning minsta byrån. Beträffande de föreslagna revisorstjänsterna på andra byrån uttalar lönenämnden, att högre placering än 31 lönegraden (byrådirektör) icke synes böra komma i fråga för dessa tjänster. De av utredningen förordade kontorsbiträdestjänsterna bör enligt nämndens mening inrättas såsom skriv- och kontorsbiträden i reglerad befordringsgång. Nämnden ifrågasätter, om icke tjänstebenämningen assistent borde bibehållas för de två tjänster i 25 lönegraden, som enligt utredningens förslag skulle överföras till byråsekreterartjänster på tredje byrån. Storleken av de till vice ordföranden och fem ledamöter i nämnden utgående årsarvodena bör enligt nämnden bli beroende av det beräknade antalet sammanträden per år. I avsaknad av uppgifter härom kan lönenämnden icke taga ställning till utredningens förslag på denna punkt.

Länsstyrelsen i Västerbottens län finner den föreslagna organisationen väl avvägd och tillstyrker de sakkunnigas förslag.

I yttrandet från *länsstyrelsen i Jönköpings län* anföres.

Det nu föreslagna verket, riksskattestyrelsen, som skulle upptaga även den ämbetsbefattning, som utövas av centrala uppbördsnämnden och kupongskattenämnden med kupongskattekontoret, är icke av samma betydande omfattning, som den tidigare föreslagna taxeringsstyrelsen. Det nya verket torde närmast avses att vara en sådan utbyggnad av riksskattenämndens kansli, som av länsstyrelsen bland andra remissinstanser föreslogs i stället för taxeringsstyrelsen. Genom sammanförandet med förut angivna myndigheter har verket emellertid utbyggts så mycket, att detsamma kan befaras överskugga riksskattenämnden. I betraktande av den goodwill, som denna nämnd lyckats förvärva synes det vara av vikt, att nämnden kan få fortbestå med bibehållet namn och hög grad av självständighet i organisationen i förhållande till ämbetsverket. Under sådan förutsättning synes de sakkunnigas förslag kunna tillstyrkas.

Sveriges lantbruksförbund yttrar.

Den av de sakkunniga nu föreslagna utbyggnaden av riksskattenämnden till en riksskattestyrelse synes såvitt förbundet kan bedöma vara ändamålsenlig. Som utformningen har blivit av dels riksskattestyrelsens organisation och dels dess förhållande till taxeringsmyndigheterna ute i landet synes berättigad anledning föreligga till den förhoppningen, att därigenom erhålles såväl ett effektivt instrument för en mera enhetlig ledning av och översyn över taxeringsarbetet i landet som fortblivande lokal självständighet för taxeringsorganen ute i landet. Efter tillkomsten av det nya uppbördsförfarandet (prel. skatten) har behovet av en samverkan mellan taxerings- och uppbördsmyndigheter uppstått. Med hänsyn härtill synes förslaget att låta de arbetsuppgifter, som numera handlägges av centrala uppbördsnämnden, ingå i den nya riksskattestyrelsens verksamhet böra tillstyrkas. Mot överförande av jämväl kupongskattenämndens verksamhet till den nya riksskattestyrelsen torde icke heller vara någon erinran att göra. Förbundet anser sig därför kunna dela de sakkunnigas inställning till behovet utav ett centralt taxeringsorgan ävensom kunna förorda en lösning i enlighet med de riktlinjer, som de sakkunniga föreslagit.

Landsorganisationen konstaterar med tillfredsställelse, att taxeringssakkunniga inte ansluter sig till skattelagssakkunnigas uppfattning, att det centrala organet bör ägna sig åt upplysningsverksamhet i förhållande till allmänheten. Dylik verksamhet bör i stället bedrivas lokalt. Landsorganisationen ifrågasätter emellertid lämpligheten av att överföra den centrala uppbördsnämnden till en blivande riksskattestyrelse. Nämnden har enligt samstämmiga uppgifter fungerat väl och endast dragit mycket obetydliga kostnader. Genom arbetsmarknadsorganisationernas representation i nämnden har frågorna kunnat få en allsidig och sakkunnig bedömning. Enär organisationerna knappast torde kunna beredas motsvarande representation i riksskattestyrelsen kan det befaras, att arbetsmarknadsparternas speciella sakkunskap inte i full utsträckning kan göra sig gällande vid behandling av dylika ärenden. Enligt landsorganisationens uppfattning borde den centrala uppbördsnämnden utan olägenhet kunna bestå i sin hittillsvarande självständiga form.

Kammarrätten kan icke uttala någon bestämd mening om behovet av att inrätta den av de sakkunniga föreslagna riksskattestyrelsen. Kammarrätten fäster dock särskilt avseende vid den fördel, som riksskattenämnden erbjuder ur synpunkten av allmänhetens förtroende. Bestämmelsen att riksskattestyrelsens chef skall vara ordförande i nämnden och att nämnden skall inordnas under ett organ med i huvudsak fiskaliska uppgifter torde enligt kammarrättens mening komma att menligt inverka på detta förtroende. Vidare anföres följande.

Med hänsyn till den omfattning göromålen torde komma att få finna de sakkunniga icke tänkbart, att den av nämnden oberoende taxeringskontrollen skall kunna utföras av kansliet i samråd med riksskattenämndens ordförande. Detta torde måhända i och för sig vara riktigt, men kammarrätten ifrågasätter om det är ett tillräckligt skäl för införande av den föreslagna riksskattestyrelsen. Det synes nämligen kammarrätten som om frågan borde kunna lösas genom en lämplig fördelning av arbetsuppgifterna mellan nämnden och en särskild byrå eller en särskild avdelning inom riksskattenämnden. Nämnden skulle därvid bevaras med bibehållande i huvudsak av sin nuvarande karaktär med arbetsuppgifterna begränsade till att meddela förhandsbesked i taxeringsfrågor och anvisningar till ledning för taxeringsmyndigheterna i frågor om tillämpning av författningsbestämmelser. Övriga uppgifter, som åvila eller komma att åvila riksskattenämnden, skulle ankomma å den nya byrån eller avdelningen under självständig ledning av byråchef eller överdirektör i samråd med riksskattenämndens ordförande. Om ordförandens arbetsbörda på detta sätt begränsades synas förutsättningar finnas för att posten som ordförande i riksskattenämnden även i fortsättningen skulle kunna besättas med innehavare av annan befattning.

Förslaget att sammanföra riksskattenämnden med centrala uppbördsnämnden möter i och för sig ingen erinran från kammarrättens sida utan kammarrätten anser, att det är en fullt riktig princip att sammanföra arbetsuppgifter, som har intimt samband med varandra. Såvitt kammarrätten

har sig bekant har den nuvarande anordningen emellertid fungerat tillfredsställande och några olägenheter av sådan art, att en snar ändring därav är påkallad, har icke försports.

Justitiekanslersämbetet framhåller, att den åtskillnad, som de sakkunniga varit angelägna att upprätthålla mellan befattningshavare, vilka har att utöva dömande funktioner, och dem, som främst är satta att tillvarataga statens skatteanspråk, icke synes ha mera strängt upprätthållits beträffande den föreslagna riksskattestyrelsen.

Länsstyrelsen i Kalmar län ställer sig i viss mån tveksam till förslaget om en riksskattestyrelse. Enligt denna länsstyrelse kan det diskuteras, huruvida icke uppgifterna att följa utvecklingen av taxeringsarbetet och att bidraga till ökad taxeringskontroll bör bedrivas inom en vidgad ram för riksskattenämnden. Vad som där behövs finner länsstyrelsen framför allt vara en utökning av personalbeståndet, så att riksskattenämnden blir bättre rustad att taga itu med sådana uppgifter. I fråga om övertagandet av de uppgifter, som hittills handhafts av den centrala uppbördsnämnden och kupongskattekontoret, ifrågasättes, huruvida ett sådant överförande av uppgifterna är lämpligt. Länsstyrelsen erinrar om att centrala uppbördsnämnden innehåller representanter för arbetsmarknadens huvudorganisationer. En sådan representation i riksskattestyrelsen finner länsstyrelsen knappast lämplig. Om emellertid arbetsmarknadens parter skall inrymmas i riksskattestyrelsen, måste antalet ledamöter utökas.

Liknande synpunkter anföres av *länsstyrelserna i Kronobergs, Kristianstads, Västmanlands* och *Kopparbergs län.*

Kooperativa förbundet ifrågasätter, om det icke är tillräckligt att göra ordförandetjänsten i riksskattenämnden till heltidstjänst och att förse riksskattenämnden med ett kansli, som skulle omhänderha de utvidgade uppgifterna för riksskattenämnden, speciellt taxeringskontrollen. Beträffande övriga i förslaget nämnda centrala organ borde däremot den nuvarande ordningen bibehållas.

Riksskattenämnden återger till en början, i likhet med flera andra remissinstanser, följande uttalande av den kommitté, på vars förslag nämnden tillskapades (SOU 1949: 62 s. 47).

> Frågan om vilken av dessa former för centralorganets organisation som bör föredragas sammanhänger i viss mån med de uppgifter, som skola anförtros organet. Lägges huvudvikten vid de fiskaliska synpunkterna att skattekontrollen må bliva rigoröst genomförd och att största möjliga likformighet i tillämpningen av beskattningsreglerna åstadkommes, skulle möjligen företräde böra givas åt en ämbetsmannamässig organisation. Anses däremot viktigt, att taxeringsarbetet, utan eftersättande av effektiviteten och likformigheten, bedrives främst i syfte att ernå materiell rättvisa under tillgodogörande av den skattetekniska och allmänt medborgerliga erfarenheten, synes alternativet med en nämnd vara att föredraga.

Mot ett verk av nu föreslagen konstruktion måste enligt riksskattenämn-

dens mening riktas den invändningen att verkets chef kommer att intaga en dubbelställning som av principiella skäl om möjligt bör undvikas. Å ena sidan är han såsom ordförande i verkets nämnd opartisk domare i ärenden angående förhandsbesked m. m. Å andra sidan är han chef för skattekontrollen i riket och har att i denna sin egenskap tillgodose fiskaliska intressen. Invändningen finnes vara analog med den kritik som taxeringssakkunniga riktat exempelvis mot taxeringsintendentens närvaro vid prövningsnämndens sammanträden; samtidigt är situationen mera tillspetsad, eftersom generaldirektörens mening måste antagas väga tungt i nämnden.

Riksskattenämnden anser det angeläget att ett centralt organ för taxeringskontrollen tillskapas samt att detta organ anknytes till nämnden. I denna del anföres ytterligare.

Därvid bör dock beaktas den redan anförda invändningen att åt nämnden eller dess ordförande icke bör givas sken av att företräda ensidigt fiskaliska intressen. Detta synes vara möjligt om vid sidan av riksskattenämndens nuvarande kansli inrättas en kontrollbyrå, vars byråchef intager en relativt självständig ställning i förhållande till riksskattenämnden och dennas ordförande, så att den sistnämnde endast i personalfrågor och dylikt har chefskapet över kontrollbyråns byråchef och denne underställd personal. Vidare skulle byråchefen eventuellt kunna åläggas skyldighet att, innan åtgärder för taxeringskontroll av större omfattning vidtages, anmäla frågan för riksskattenämnden eller dess ordförande. Däremot synes det inte vara möjligt att om ett centralt verk inrättas, giva byråchefen vid kontrollbyrån en motsvarande självständig ställning i förhållande till generaldirektören.

I yttrandet framhålles vidare, att en del av de frågor, som centrala uppbördsnämnden har att handlägga, har nära samband med spörsmålet huruvida skattskyldighet föreligger i visst fall eller ej, men att den större delen av uppbördsnämndens uppgifter avser rent praktiska problem rörande källskatten, vilka icke har närmare anknytning till riksskattenämndens verksamhet. Några egentliga olägenheter av att centrala uppbördsnämnden varit ett fristående organ har enligt riksskattenämndens uppfattning icke förmärkts. Samarbete mellan nämndernas kanslier förekommer givetvis när så är påkallat.

Beträffande kupongskattekontoret instämmer riksskattenämnden i de sakkunnigas uttalande, att det synes ganska betydelselöst om kontoret bibehålles under överståthållarämbetet eller överföres till ett centralt organ. Snarast anser riksskattenämnden att kontorets säsongmässigt växlande personalbehov bäst tillgodoses genom den nuvarande anknytningen till överståthållarämbetet med dess större personalresurser.

Det mest vägande av de av de sakkunniga anförda skälen för tillskapande av en riksskattestyrelse finner riksskattenämnden vara, att ordförandeskapet i nämnden är en mycket arbetskrävande bisyssla och att det på längre sikt kan bli svårt att finna lämpliga personer, som har möjlighet att påtaga sig uppdraget. Å andra sidan anser nämnden detta dock icke vara helt omöjligt.

De skäl, som talar mot inrättande av en riksskattestyrelse, är enligt riksskattenämndens mening så vägande, att nämnden icke är beredd att förorda förslaget.

Liknande synpunkter anföres av *länsstyrelserna i Uppsala* och *Östergötlands län, näringslivets skattedelegation, Sveriges köpmannaförbund* och *Sveriges grossistförbund.*

Överståthållarämbetet anser att bärande skäl inte förebragts för en utbyggnad och omvandling av den nuvarande riksskattenämnden till en riksskattestyrelse. Förslaget att med den föreslagna riksskattestyrelsen förena kupongskattekontoret och kupongskattenämnden avstyrkes av ämbetet.

Länsstyrelsen i Stockholms län erinrar — i likhet med vad som skedde i yttrande över skattelagssakkunnigas förslag — om att riksskattenämnden nyligen inrättats för åtgärder i syfte att förbättra taxeringskontrollen och effektivisera taxeringsväsendet. Den omständigheten att riksskattenämnden hittills på grund av andra göromål icke kunnat ägna så stor uppmärksamhet åt dessa frågor som från början avsetts, synes icke i och för sig utgöra något skäl för tillskapande av ett nytt organ för dessa ärenden. Närmast till hands ligger enligt länsstyrelsens mening att ställa erforderliga arbetskrafter till riksskattenämndens förfogande för de ifrågavarande göromålen, eventuellt också att ändra nämndens instruktion därhän att nämnden tillerkännes ökade befogenheter gentemot de lokala myndigheterna beträffande kontrollverksamheten. Först om det skulle visa sig att denna väg, som ur kostnadssynpunkt måste ställa sig gynnsammare, icke skulle medföra önskat resultat, finner länsstyrelsen frågan om andra åtgärder för att nå det åsyftade ändamålet böra upptagas till prövning. Länsstyrelsen finner vidare att den nya delen i förslaget, inrättande av en särskild byrå för uppbörds- och kupongskatteärenden m. m., synes komma att medföra väsentligt ökade kostnader i jämförelse med vad nu gäller. Några motsvarande fördelar genom centralisering synes icke kunna vinnas.

Uttalanden med likartad innebörd göres av *länsstyrelsen i Skaraborgs län* och *Föreningen Sveriges landskamrerare.*

Enligt *länsstyrelsen i Södermanlands län* är tiden ännu inte mogen för inrättande av en riksskattestyrelse, utan länsstyrelsen anser en utbyggnad av riksskattenämnden vara att föredraga. Länsstyrelsen finner, att under det fåtal år nämnden fungerat har dess verksamhet visat sig framgångsrik samt att nämnden fortfarande bör inta samma framskjutna ställning som hittills.

Ett ämbetsverk av föreslagen art utan direktivrätt mot underordnade myndigheter förefaller *länsstyrelsen i Örebro län* oformligt. Däremot anser länsstyrelsen, att riksskattenämndens kansli bör utbyggas för att kunna bidraga till en effektivare taxeringskontroll än hittills varit möjlig.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län framhåller, att om pensionsutredningens förslag föranleder lagstiftning, kan denna komma att medföra upp-

komsten av nya speciella frågor rörande arbetsgivar- och arbetstagarförhållanden i samband med uppbörden ävensom eljest angående avgiftsuppbörden, för vilkas lösande centrala uppbördsnämnden med dess redan vunna erfarenheter synes böra komma i fråga. Länsstyrelsen avstyrker bestämt taxeringssakkunnigas förslag att låta riksskattenämnden övertaga centrala uppbördsnämndens arbetsuppgifter. Det synes i stället finnas anledning överväga att från riksskattenämnden till centrala uppbördsnämnden överföra de arbetsuppgifter med fastställande av källskattetabeller samt blanketter och formulär i uppbördsfrågor m. m., vilka för närvarande ombesörjes av riksskattenämnden.

Centrala uppbördsnämnden erinrar om att nämnden fått en för sin verksamhet speciellt anpassad sammansättning, där de tre partsintressena i uppbördsförfarandet, nämligen det allmännas intresse av en effektiv uppbörd, arbetsgivarintresset och arbetstagarintresset, är företrädda med var sin representant. I praktiken har denna sammansättning enligt nämndens uppfattning visat sig vara mycket värdefull. Den har möjliggjort den snabba och smidiga handläggning av ärendena som är nödvändig på uppbördsområdet. Därtill har också medverkat att antalet ledamöter begränsats till fem och att ledamöterna är bosatta i Stockholm eller dess närhet. Sammanträdena med nämnden har sålunda kunnat utsättas med kort varsel. Nämndens sammansättning och ringa antal ledamöter har vidare, uttalar nämnden, varit till fördel vid de många överläggningar i speciella uppbördsfrågor, som hållits med arbetsmarknadens parter. I nämndens yttrande anföres ytterligare bl. a. följande.

För överförandet till riksskattestyrelsen av centrala uppbördsnämndens arbetsuppgifter måste enligt nämndens mening uppställas såsom förutsättning, att uppbörds-, arbetsgivar- och arbetstagarintressena erhålla var sin representant i riksskattestyrelsens nämnd, när nämnden har att behandla uppbördsärenden. Fråga är emellertid, om detta lämpligen låter sig göra med den konstruktion av nämnden som föreslagits. Med hänsyn till att nämndens huvuduppgift kommer att ligga inom riksskattenämndens ämnesområde, torde — såsom de sakkunniga även synas ha förutsatt — de tre ledamöterna i riksskattestyrelsens nämnd, som icke behöva vara lagfarna eller ha avlagt examen vid handelshögskola, komma att utses för denna huvuduppgift. Uppbörds-, arbetsgivar- och arbetstagarintressenas representanter synas sålunda endast kunna bli suppleanter i nämnden. Dessa representanter behöva ha var sin suppleant, som vid förfall för huvudrepresentanten kan inträda i nämnden. För ifrågavarande representanter skulle således krävas sex suppleantplatser eller samtliga som stå till buds enligt de sakkunnigas förslag.

Skola nämndens uppgifter överföras till den föreslagna riksskattestyrelsen, måste det anses vara mera ändamålsenligt att förse styrelsen med två nämnder, nämligen en för beskattningsfrågor och en för uppbördsfrågor. Därvid bör nämnden för uppbördsfrågor göras lika stor och få samma sammansättning som centrala uppbördsnämnden.

Centrala uppbördsnämnden finner emellertid, att tungt vägande skäl talar

emot att överföra nämndens arbetsuppgifter till den föreslagna riksskattestyrelsen. Härvid åberopar nämnden i stort sett samma argument som riksskattenämnden. Centrala uppbördsnämnden tillägger.

Såsom ytterligare ett skäl för den föreslagna överföringen skulle kunna åberopas att det för allmänhetens del skulle vara enklare om man endast hade en nämnd att vända sig till i beskattnings- och uppbördsfrågor. Gentemot detta må erinras att centrala uppbördsnämnden varit verksam i närmare 10 år och att allmänheten vant sig vid att i uppbördsfrågor vända sig till centrala uppbördsnämnden. Ej heller detta skäl synes därför vägande.

Kupongskattenämnden lämnar i sitt yttrande en redogörelse för kupongskattekontorets arbetsuppgifter och organisation samt anför därefter bl. a. följande.

Kupongskattenämnden har i realiteten enahanda funktion som en beskattningsnämnd; dess beslut innefattar avgörande huruvida kupongskatt skall utgöras eller icke (6 §, 11 § 3 st., 12 § resp. 13 § förordningen om kupongskatt). Kupongskattenämnden synes därför på samma skäl som de sakkunniga uttalat i fråga om mellankommunala prövningsnämnden och gemensamma nämnden principiellt icke böra ingå i det föreslagna nya centrala organet. Överföres beslutanderätten angående kupongskatt till den föreslagna riksskattestyrelsens nämnd synes nämligen denna komma att fungera såsom en beskattningsnämnd och därtill en beskattningsnämnd i första instans.

Ett överförande av kupongskattenämnden och kupongskattekontoret till det nya centrala organet måste föranleda nya regler om besvärsrätt. Sådana omnämnas icke i förslaget. De nuvarande besvärsreglerna rörande kupongskatt överensstämma icke med förslagets besvärsförfarande.

Förslaget, att taxeringsintendenten hos överståthållarämbetet alltjämt skulle bevaka det allmännas rätt, synes administrativt oegentligt, när nämnden icke längre anknytes till överståthållarämbetet. Principiellt borde nämnda uppgift tillkomma taxeringsintendenten i vederbörande län. En sådan konsekvens av förslaget synes dock synnerligen opraktisk, då den skulle föranleda en omständlig apparat med infordrande av förklaringar i kammarrättsmål rörande kupongskatt från olika taxeringsintendenter samt delgivning av alla beslut med olika taxeringsintendenter.

En annan konsekvens av förslaget, som ej berörts av de sakkunniga, gäller frågan om medelsförvaltningen och återbetalning av för mycket erlagd kupongskatt. Sådan återbetalning verkställes nu inom överståthållarämbetets skatteavdelnings allmänna avdelning. Antalet utbetalningsposter uppgick 1954 till 7 880 och 1955 till 6 591.

Om kupongskattekontoret överföres till det centrala organet bör i följd härav jämväl återbetalning av kupongskatt verkställas av detta organ. Att allt fortfarande låta överståthållarämbetet verkställa återbetalning synes administrativt oegentligt. Att på detta sätt ålägga det centrala organet, som i övrigt icke ansetts skola ha någon kassarörelse, medelsförvaltning och utbetalningsverksamhet förefaller icke lämpligt.

De sakkunnigas förslag att yttrande skulle inhämtas från den tillämnade riksskattestyrelsen vid utnämningar av landskamrerare har upptagits i några yttranden.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anför.

Uppenbarligen måste en blivande landskamrerare besitta mycket god kännedom om vår skattelagstiftning och dess tillämpning i rättspraxis. Lika självfallet är emellertid, att detta enbart icke är tillräckligt. I själva verket är det jämväl en mångfald andra personliga kvalifikationer som konstituera skickligheten till ett chefskap — i stor utsträckning som länschefens ställföreträdare — för en avdelning inom länsstyrelsen med ett stort antal befattningshavare i olika grader och med mycket skiftande arbetsuppgifter. Det saknas, enligt länsstyrelsens uppfattning, anledning att göra någon ändring i hittillsvarande ordning.

Liknande uttalanden göres av *länsstyrelserna i Uppsala, Kalmar, Kronobergs, Hallands, Västernorrlands* och *Jämtlands län.*

Även *länsstyrelsen i Stockholms län* anför liknande synpunkter men uttalar att det synes önskvärt att de påpekade omständigheterna understrykes, om de sakkunnigas förslag upptages. Samma ståndpunkt intas av *Föreningen Sveriges landskamrerare.*

Statskontoret uttalar, under åberopande av likartade skäl, att mycket starka skäl måste föreligga för att en så exceptionell åtgärd skall tillgripas i och för ett objektivt bedömande av sökandenas skicklighet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län framhåller, att det ofta torde vara en ren slump, om riksskattenämnden haft tillfälle bilda sig en uppfattning huruvida viss sökande lämpligen bör befordras till landskamrerare.

I yttrandet från *länsstyrelsen i Gävleborgs län* uttalas, att det synes som om kammarrätten hade större anledning yttra sig i befordringsärenden avseende taxeringsintendenterna än den föreslagna riksskattestyrelsen.

De sakkunnigas förslag tillstyrkes av *Föreningen Sveriges taxeringsintendenter,* som finner att intresset av att rekrytering av landskamreraretjänsterna regelmässigt sker från taxeringsintendentkåren härigenom får antas bli i önskvärd grad beaktat.

Departementschefen

De sakkunnigas förslag om en utbyggnad av riksskattenämnden och om ett sammanförande där av vissa centralt handlagda uppgifter, i samband varmed det centrala organet givits formen av en riksskattestyrelse, har till synes blivit föremål för en stark kritik vid remissbehandlingen. Den kritik som riktats mot förslaget får emellertid inte undanskymma att fullständig enighet råder på den viktigaste punkten, nämligen i fråga om tillskapandet av en central byrå för taxeringskontroll. Av de kostnadsökningar, som ett genomförande av de sakkunnigas förslag skulle medföra, föranledes omkring tre fjärdedelar av denna byrå. Enighet råder också om att kontrollbyrån i en eller annan form bör anknytas till den nuvarande riksskattenämndens kansli.

Vad diskussionen närmast gäller är vilka konsekvenser kontrollbyråns

inrättande bör få i fråga om ställningen för riksskattenämndens ordförande samt de organisatoriska förändringar i övrigt som kan vara lämpliga. Ur kostnadssynpunkt är dessa frågor av förhållandevis ringa storleksordning. De kostnadsökningar, som skulle föranledas av de sakkunnigas förslag i denna del, rör sig omkring 50 000 kronor årligen och motväges delvis av besparingar på andra håll. Denna merkostnad skulle möjliggöra en fastare organisation och ledning av verksamheten.

De sakkunniga har konstaterat — och detta har inte bestritts från något håll — att ordföranden i riksskattenämnden i denna sin egenskap redan för närvarande har en arbetsbörda som går vida utöver vad som kan anses normalt för en bisyssla. Lägges härtill de nya uppgifter, som följer med kontrollbyråns inrättande, har de sakkunniga för sin del funnit att anordningen med deltidsanställd ordförande knappast kan bibehållas. I och med att ordföranden göres heltidsanställd, aktualiseras ett redan tidigare framfört önskemål att i rationaliserande syfte sammanföra riksskattenämndens arbetsuppgifter med de uppgifter som nu omhänderhaves av centrala uppbördsnämnden, kupongskattenämnden och kupongskattekontoret. Då åtskilliga av de ärenden, som efter en sådan utbyggnad och omorganisation skulle tillkomma det centrala organet, knappast lämpar sig för handläggning inom en nämnd, har de sakkunniga föreslagit, att det centrala organet ombildas till en riksskattestyrelse med en därtill knuten nämnd, vilken skulle utöva beslutanderätten i dömande och därmed jämförliga uppgifter.

Invändningarna mot förslaget kan sammanfattas så, att centrala uppbördsnämnden, kupongskattenämnden och kupongskattekontoret dragit små kostnader, att de löst sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt samt att någon kostnadsbesparing inte anses uppkomma genom att införliva dessa organ med riksskattenämnden. Man har vidare ansett att den centrala verksamheten på taxeringsväsendets område alltjämt lämpligen bör handhavas av en nämnd. Slutligen har man framhållit att den föreslagna styrelsens chef skulle få en dubbelställning såsom ordförande i ett dömande organ och målsman för den fiskaliska verksamheten och att denna dubbelställning inte är invändningsfri från principiella utgångspunkter.

Jag vill till en början uppehålla mig något vid den sist återgivna synpunkten. Redan nu har riksskattenämnden vissa uppgifter på taxeringskontrollens område — principiellt av samma karaktär som de föreslagna uppgifterna — låt vara att de hittills av olika skäl inte kunnat utföras i avsedd omfattning. Anordningen har inte mött någon kritik. Inrättas den föreslagna byrån för taxeringskontroll, kommer ordförandens befattning med dylika uppgifter att öka. Jag finner nämligen uteslutet att, såsom antytts i några yttranden, byrån skulle kunna i huvudsak helt självständigt handlägga på den ankommande frågor. Dessa är nämligen till stor del nya och delvis av så utomordentligt ömtålig art, att en kvalificerad ledning och övervakning är nödvändig. För egen del skulle jag inte finna

olämpligt om ledningen och övervakningen på föreslaget sätt lades i händerna på en verkschef med väsentligen dömande funktioner. En sådan ordning skulle kunna sägas ligga i linje med strävandena på olika rättsområden att ställa användningen av utredningsmedel under domstolsmässig kontroll. Jag vill understryka att dessa problem i huvudsak blir desamma, vare sig man bibehåller riksskattenämnden i nuvarande form eller i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag bygger in nämnden i en riksskattestyrelse.

Frågan om centrala uppbördsnämnden, kupongskattekontoret och kupongskattenämnden bör förenas med riksskattenämnden blir enligt min uppfattning väsentligen beroende av huru man löser spörsmålet om riksskattenämndens ordförande. Bibehålles anordningen med en deltidsanställd ordförande måste tanken på en införlivning förfalla. Göres åter ordföranden heltidsanställd, synes lämpligt att utnyttja hans kapacitet för de uppgifter som nu tillkommer centrala uppbördsnämndens och kupongskattenämndens ordförande. Härför talar också att det måste anses rationellt och att det åtminstone på längre sikt bör medföra besparingar att så långt möjligt sammanföra centralt handlagda uppgifter på beskattningsväsendets område hos ett organ. Om man vid en sådan omorganisation bör låta verksamheten drivas i riksskattenämndens namn eller ge organet karaktär av ämbetsverk med därtill knuten nämnd är, som de sakkunniga framhållit, i mycket en namnfråga.

För de sakkunnigas ståndpunkt att göra riksskattenämndens ordförande heltidsanställd kan åtskilliga skäl anföras. Redan vid den utredning, som föregick riksskattenämndens inrättande, förutsattes för övrigt, att ordföranden skulle vara heltidsanställd. Vid frågans vidare behandling ansågs emellertid möjligt att pröva ordningen med ordförandeskapet som en deltidssyssla. Erfarenheten har visat att arbetsuppgifterna ingalunda blivit mindre än beräknat. De nya uppgifter som följer med inrättandet av en kontrollbyrå kommer att ställa ökade krav på ordföranden, och det är ett viktigt samhällsintresse att dessa uppgifter fylles på ett tillfredsställande sätt. På längre sikt är det därför sannolikt ofrånkomligt att den centrala verksamheten på taxeringsväsendets område ledes av en heltidsanställd befattningshavare och att en omorganisation i huvudsaklig överensstämmelse med sakkunnigförslaget företages.

Det synes emellertid inte nödvändigt att nu ta slutlig ståndpunkt i frågan. Bland remissinstanserna är det en ganska allmän uppfattning att med ett genomförande av de sakkunnigas förslag i denna del bör tills vidare anstå i avvaktan på erfarenhet av riksskattenämndens utbyggnad. Jag anser mig kunna ansluta mig till denna uppfattning och har härvid fäst särskilt avseende vid att riksskattenämnden uttalat att verksamheten även efter kontrollbyråns inrättande, i allt fall under vissa förutsättningar, bör kunna ledas av en deltidsanställd ordförande.

Det sagda innebär, att jag förordar att en byrå för taxeringskontroll inrättas inom riksskattenämndens kansli, medan den slutliga prövningen av de sakkunnigas övriga förslag på förevarande område får anstå tills vidare. Därmed förfaller också tanken på att regelmässigt utnyttja det centrala organet som remissinstans i frågor om utnämning av landskamrerare, vilket självfallet å andra sidan inte behöver innebära att man i dessa viktiga utnämningsfrågor avstår från att hos det centrala organet i en eller annan form inhämta tillgängliga upplysningar om sökandenas kvalifikationer.

Kontrollbyrån bör i enlighet med de sakkunnigas förslag förestås av en byråchef i Ca 37, vilken träder i stället för riksskattenämndens nuvarande bokföringssakkunnige. Vidare bör där finnas anställda fyra revisorer, beträffande vilkas löneställning ståndpunkt torde få tas i ett senare sammanhang.

Den erforderliga förstärkningen av biträdespersonalen kan beräknas till tre befattningshavare, varjämte det torde bli erforderligt att inrätta en tjänst såsom expeditionsvakt. Även i dessa fall torde lönegradsplaceringarna få övervägas senare.

Av olika skäl bör byrån för taxeringskontroll vara underställd riksskattenämndens ordförande, däremot inte nämnden såsom sådan. Detta torde få regleras i instruktionen för riksskattenämnden.

Frågan om en höjning av arvodet för nämndens ordförande, för närvarande 6 000 kronor, i anledning av de nytillkomna uppgifterna torde få prövas i samband med övriga anslagsfrågor för budgetåret 1957/58.

Vad jag här förordat beträffande riksskattenämndens utbyggnad torde böra tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1957.

VII. Taxeringsbesvär

Gällande bestämmelser

Överinstanser i taxeringsfrågor är prövningsnämnderna, kammarrätten och regeringsrätten. Hos prövningsnämnderna kan de skattskyldiga och kommunerna anföra besvär över taxeringsnämndernas beslut. Prövningsnämnderna äger emellertid också upptaga taxeringsfrågor på eget eller någon dess ledamots initiativ eller efter framställning av taxeringsintendent. Formellt behandlar prövningsnämnderna samtliga taxeringar, var och en inom sitt prövningsdistrikt. Däremot kommer taxeringsfrågorna under kammarrättens bedömande endast i den mån taxeringsintendent, kommun eller skattskyldig överklagar prövningsnämnds beslut. Kammarrättens utslag får genom besvär bringas under regeringsrättens prövning.

Taxeringar, som beslutats i taxeringsnämnd eller i högre instans och som inte överklagats, vinner i princip rättskraft. Den skattskyldige kan emellertid i vissa fall anföra besvär i extraordinär ordning. Det allmännas intresse av att skatt uttas på inkomst- och förmögenhetsbelopp, som blir kända först i efterhand, tillgodoses genom bestämmelser om eftertaxering.

Beträffande målens anhängiggörande i prövningsnämnderna gäller följande.

Skattskyldiga och kommuner äger enligt 118 § taxeringsförordningen anföra besvär över taxeringsnämnds beslut hos vederbörande prövningsnämnd. Besvären inges till länsstyrelsen i det län, där den överklagade taxeringsåtgärden vidtagits, eller, om mellankommunala prövningsnämnden är behörig, till denna nämnd. Besvär till mellankommunala prövningsnämnden får även inges till länsstyrelsen i något av de län, där den skattskyldige taxerats eller bort taxeras till statlig inkomstskatt eller statlig förmögenhetsskatt eller dit av klaganden innehavd, till två eller flera prövningsdistrikt hörande förvärvskälla är att hänföra.

Skattskyldigs besvär skall ingivas senast den 31 juli under taxeringsåret. För kommunerna utgår besvärstiden den 15 augusti samma år.

För att de skattskyldiga skall kunna bevaka sina intressen genom att anföra besvär föreskrives i 90 § taxeringsförordningen skyldighet för taxeringsnämndens ordförande att ofördröjligen i rekommenderat brev underrätta de skattskyldiga om avvikelser från självdeklaration och beslut av därmed jämförlig innebörd. I detta sammanhang torde även få erinras om att taxeringsnämnds arbete enligt 88 § taxeringsförordningen i allmänhet skall vara avslutat den 15 maj under taxeringsåret. Vissa nämnder kan få längre tid till sitt förfogande. Den yttersta tidsgränsen är den 15 juni. Underrättelser om beslut som fattats under nämndernas sista sammanträden torde regelmässigt komma de skattskyldiga tillhanda senast under slutet av juni månad. Åtskilliga skattskyldiga får emellertid sina underrättelser redan i maj. Har den skattskyldige inte mottagit underrättelse om avvikelse senast den 30 juni under taxeringsåret, äger han enligt 123 § 2 mom. taxeringsförordningen anföra besvär i extraordinär ordning.

Vill taxeringsintendent framställa yrkande hos prövningsnämnden, skall han enligt 97 a § taxeringsförordningen göra detta före taxeringsårets utgång. Yrkandet får göras reservationsvis och kan senare närmare preciseras. Samma regler gäller, om medlem av prövningsnämnden vill framställa yrkande. Har skattskyldig eller kommun anfört besvär hos prövningsnämnden, avklippes emellertid rätten för intendenten och nämndens ledamöter att framställa yrkanden i och med att nämnden avgör besvären. Intendenten måste sålunda, innan han överlämnar besvärsmålet till avgörande, ta ställning till frågan om han själv skall framställa yrkande rörande den ifrågavarande taxeringen.

Besvär över prövningsnämnds beslut får enligt 121 § 2 mom. taxeringsförordningen anföras hos kammarrätten av taxeringsintendenten, den skattskyldige eller kommunen. Klaganden är härvid bunden av den ståndpunkt som han intagit i prövningsnämnden. Av 122 § framgår att besvären skall inges inom sextio dagar — av kommun inom nittio dagar — vilka för den skattskyldiges vidkommande räknas från det han erhållit del av det överklagade beslutet samt för intendenten och kommunen från det beslutet justerades. Besvären skall inges till länsstyrelsen resp. den mellankommunala prövningsnämnden men kan också insändas direkt till kammarrätten. Beredningen av målen genom skriftväxling o. dyl. handhaves av länsstyrelsen, resp. den mellankommunala prövningsnämnden. Handlingarna skall överlämnas till kammarrätten inom sex månader efter det besvären inkommit.

Besvär till regeringsrätten skall enligt 127 § taxeringsförordningen inges till finansdepartementet inom sextio dagar efter den då klaganden erhållit del av kammarrättens utslag.

Enligt 39 § taxeringsförordningen förlorar den skattskyldige sin rätt att anföra besvär hos kammarrätten och regeringsrätten, om han inte inkommer med självdeklaration inom rätt tid eller om han gör sig skyldig till därmed jämförlig försummelse.

Enligt 123 § taxeringsförordningen i dess ursprungliga lydelse fick besvär i extraordinär ordning anföras av skattskyldig, om denne inte fått underrättelse om avvikelse. Vidare kunde vissa felaktigheter av mera kvalificerad art rättas genom extraordinära besvär. Så var fallet om taxering skett i strid med bestämmelserna om objektiv skatteplikt och subjektiv skattskyldighet eller om rätt beskattningsort samt när taxering blivit felaktig genom felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende. Taxeringsförordningen medgav ytterligare att överinstanserna vid prövning av besvärsmål i enstaka starkt begränsade fall företog rättelse i annan taxering än den som var föremål för prövning. Detta kunde ifrågakomma, när taxering skett å orätt ort eller å rätt ort underlåtits. Ävenledes kunde, om någon av regeringsrätten eller kammarrätten befriats från taxering på den grund att annan person i stället bort taxeras, regeringsrätten eller kammarrätten överflytta taxeringen på denne. — Vad nu sagts gäller alltjämt, varjämte, såsom av det följande framgår, bestämmelserna i vissa hänseenden utbyggts.

Reglerna om extraordinära besvär har inte ansetts betaga regeringsrätten möjlighet att på ansökan bevilja resning eller återställa försutten tid.

Möjligheterna till eftertaxering var tidigare snävt begränsade. Sådan taxering fick endast åsättas för att rätta fel, som visades ha direkt föranletts av oriktiga uppgifter från den skattskyldiges sida. I enlighet härmed har eftertaxering inte betraktats som ett rättsmedel. Reglerna om

eftertaxering inskrevs inte heller i taxeringsförordningen utan i kommunalskattelagen och övriga skatteförfattningar.

Förutsättningarna för extraordinära besvär samt eftertaxering har tid efter annan jämkats och delvis avsevärt utvidgats. Förhållandevis tidigt skapades möjlighet att anföra besvär i extraordinär ordning, om fastighets taxeringsvärde legat till grund för taxering av inkomst eller förmögenhet och taxeringsvärdet ändrats genom utslag av regeringsrätten eller kammarrätten eller i vissa fall genom beslut av prövningsnämnd.

Ännu större betydelse har emellertid två författningsändringar från senare år.

Den ena, tillkommen år 1950, avsåg att möjliggöra rättelse av väsentligt för höga taxeringar, som åsatts när den skattskyldige inte avgivit självdeklaration eller av uppenbart förbiseende lämnat oriktig uppgift. I dessa fall är den skattskyldige ofta på grund av sin försummelse avskuren från vanlig besvärsrätt hos skattedomstolarna. Enligt de år 1950 införda reglerna får han emellertid anföra besvär hos prövningsnämnden i extraordinär ordning. Tiden för dessa besvär är, efter en av 1955 års riksdag beslutad ändring, två år från det den skattskyldige erhållit debetsedel å slutlig skatt på grund av den ifrågavarande taxeringen. Någon ovillkorlig rätt att få besvären prövade föreligger inte. Det ankommer på prövningsnämnden att överväga skäligheten av att taxeringen upptas på nytt. Besvären får endast prövas, när det med hänsyn till de omständigheter som föranlett underlåtenheten eller den oriktiga uppgiften skulle vara obilligt att besvären inte upptogs. Prövningsnämndens bedömning av denna fråga får inte överklagas. Extraordinära besvär får inte heller anföras, om den ursprungliga taxeringen är eller varit föremål för prövning hos kammarrätten.

Vidare skedde vid 1955 års riksdag en översyn av reglerna om eftertaxering. Möjligheterna till eftertaxering blev härvid utvidgade. Även om eftertaxering alltjämt i huvudsak skall användas för att rätta direkt påvisbara fel, föreligger nu under vissa omständigheter möjlighet att ompröva den ursprungliga taxeringen i dess helhet. Detta får ske, om det konstateras att den skattskyldige lämnat en oriktig uppgift, som föranlett att taxeringen blivit väsentligt för låg, och det tillika på grund av vad sålunda och i övrigt förekommit kan antagas att av den skattskyldige lämnade uppgifter inte varit av beskaffenhet att kunna läggas till grund för en riktig taxering. Även i övrigt har bestämmelserna jämkats, bl. a. på det sätt att kravet på orsakssammanhang mellan den skattskyldiges oriktiga uppgift och det felaktiga taxeringsresultatet gjorts något mindre strängt än tidigare. Tiden, inom vilken eftertaxering får åsättas, är i princip densamma som förut eller i allmänhet fem år efter det år, då taxeringen rätteligen bort av beskattningsnämnd i första instans verkställas.

I 131—135 §§ nuvarande taxeringsförordning upptas slutligen vissa ge-

mensamma bestämmelser rörande besvär. Vad angår inkomst- och förmögenhetstaxeringen avser dessa bestämmelser bl. a. rätt att kostnadsfritt erhålla utdrag av taxeringslängd och protokoll, skyldighet för ordförande i taxeringsnämnd att avge yttrande i besvärsmål, befogenhet att återförvisa mål till prövningsnämnd samt expedition av skattedomstols utslag för ändring i debitering. Därjämte anges att församling och annan samfällighet med beskattningsrätt är likställd med kommun i fråga om rätt att anföra besvär.

Taxeringssakkunniga

De sakkunniga anför till en början vissa allmänna synpunkter rörande besvärsreglerna samt yttrar därvid.

Taxeringsprocessen kan sägas i viss mån inta en mellanställning mellan processen vid de allmänna domstolarna och den egentliga förvaltningsprocessen. Det torde emellertid vara ett allmänt omfattat önskemål att införa ett ökat mått av domstolsmässighet i förfarandet. En reform i denna riktning har ansetts påkallad främst från rättssäkerhetssynpunkt.

De för taxeringsprocessen gällande bestämmelserna får ses mot bakgrunden av den stora mängd ärenden som årligen måste behandlas och den speciella, i sina särdrag historiskt betingade organisation som byggts upp för att behandla dessa. Vårt uppdrag omfattar i första hand att framlägga förslag till reformer inom taxeringsorganisationen. Tydligt är emellertid, att varje mera betydande ändring i fråga om organisationen måste få återverkningar på bestämmelserna om överinstansernas befattning med taxeringsfrågor. Å andra sidan måste man självfallet utforma taxeringsorganisationen så, att besvärsfrågorna, vilka utgör ett viktigt led i taxeringsförfarandet, kan handläggas på ett tillfredsställande sätt. Vi har därför redan i tidigare sammanhang måst ta ställning till några frågor av grundläggande betydelse för besvärsförfarandet.

Sålunda har vi bl. a. föreslagit, att prövningsnämnderna skall ombildas till renodlade besvärsinstanser. Härav följer att dessa nämnder och deras ledamöter mister sin hittillsvarande initiativrätt. Taxeringarna skall, bortsett från vissa specialfrågor, upptas till prövning, endast i den mån taxeringsnämndens beslut överklagas av taxeringsintendent, kommun eller skattskyldig, och prövningsnämnden skall inte kunna gå utanför de i besvären framställda yrkandena. Förfarandet gestaltas kontradiktoriskt såsom redan nu är fallet i kammarrätten och regeringsrätten liksom vid de allmänna domstolarna.

Taxeringsförordningen reglerar endast i vissa hänseenden taxeringsprocessen i kammarrätten och regeringsrätten. Den anger i vilka fall besvär får anföras hos dessa instanser. Därjämte meddelas bestämmelser om skriftväxlingen i kammarrättsmål. I det förslag till ny taxeringsförordning som bilägges vårt betänkande har samma begränsning iakttagits. Även om det från vissa synpunkter kunde vara önskvärt att förfarandet i skattedomstolarna blev närmare reglerat i en ny taxeringsförordning och möjligen i några avseenden reviderat, torde det få anses falla utom ramen för vårt uppdrag att närmare ingå på denna fråga. Vi får även erinra om att särskilda sakkunniga tillsatts för att utreda frågan om begränsningar i rätten att full-

följa skattemål till regeringsrätten. Först sedan ställning tagits till detta spörsmål och erfarenheter vunnits av den förestående omorganisationen av de lägre instanserna, torde för övrigt böra ifrågakomma att ta upp skatteprocessen i kammarrätten och regeringsrätten till omprövning.

Beträffande fullföljd av talan till prövningsnämnderna erinrar de sakkunniga om sitt förslag att förlänga taxeringsnämndernas arbetsperiod till utgången av september månad under taxeringsåret samt om det därmed sammanhängande förslaget att besvär över taxeringsnämndernas beslut skall anföras, allteftersom taxeringsnämnderna avarbetar sitt material. De sakkunniga framhåller, att en sådan ordning förutsätter att besvärstiderna för skattskyldiga och kommuner beräknas på annat sätt än hittills. De måste i en eller annan form anknytas till tidpunkten för taxeringsnämndens beslut. Härvid får, understryker de sakkunniga, även tillses att de skattskyldiga erhåller kännedom om besluten, så att de kan begagna sin besvärsrätt.

De sakkunniga har i första hand övervägt möjligheten att använda samma system som vid besvär över prövningsnämnds beslut. Besvärstiden för skattskyldig skulle börja löpa, när han fått del av vad taxeringsnämnden beslutat. De sakkunniga påpekar emellertid, att denna metod skulle förutsätta att taxeringsnämndernas underrättelser till de skattskyldiga om avvikelse från självdeklaration utsändes i annan form än hittills. De sakkunniga yttrar.

Om besvärstiden skulle räknas från den dag då den skattskyldige erhållit del av beslutet, fordras i varje särskilt fall bevis om dagen för delfåendet. Vanliga rekommenderade brev skulle därför inte längre kunna användas. Underrättelserna om avvikelse fick i stället utsändas i rekommenderat brev med mottagningsbevis eller delgivas på samma sätt som vid domstolsdelgivning enligt rättegångsbalken. Härigenom skulle emellertid taxeringsnämnderna åsamkas ett merarbete av mycket stor omfattning.

De sakkunniga förordar i stället, att på underrättelserna om avvikelse anges den dag då de expedieras samt att besvärstiden räknas från nämnda dag. Underrättelserna utsändes i övrigt som hittills, d. v. s. i rekommenderat brev och snarast möjligt efter det taxeringsnämnden meddelat sitt beslut.

Besvärstiden bör enligt de sakkunniga vara förhållandevis lång men likväl inte hindra att besvären behandlas och prövas tämligen snart efter det taxeringsnämnden meddelat sitt beslut. Den bör därjämte beräknas så, att både myndigheterna och den skattskyldige lätt kan se, när den går ut. Dessa olika intressen kan, framhåller de sakkunniga, lämpligen tillgodoses på det sättet, att besvärstiden löper under hela kalendermånaden efter den då avvikelsen expedierats. Räknar man med att högst en vecka kan åtgå för postbehandlingen, får den skattskyldige under alla förhållanden drygt tre veckor på sig att anföra besvär. Inom förvaltningsförfarandet tillämpas i allmänhet besvärstider om tre veckor, och den nu ifrågasatta tiden skulle i praktiken bli obetydligt kortare än den tid av en månad från delfåendet som

den skattskyldige minst skall ha till sitt förfogande enligt gällande taxeringsförordning.

De sakkunniga föreslår i enlighet härmed, att besvärstiden skall löpa till och med utgången av kalendermånaden efter den, under vilken underrättelse om avvikelse expedierats. I anslutning härtill anföres bl. a. följande.

Kommer försändelsen inte den skattskyldige tillhanda — vilket visar sig genom att den återkommer som obeställbar — kan i enlighet med vad förut antytts ett förnyat utsändande äga rum med utsättande av ny expeditionsdag. För dylika fall torde det vara lämpligt att man väljer annan form för försändelsen än vanligt rekommenderat brev. Vi har i annat sammanhang förordat att taxeringsnämnderna skall äga delgiva anmaningar genom posten eller genom polismyndighet. Då det i nu aktuella, förhållandevis fåtaliga fall oftast är av intresse att adressaten sökes på effektivast möjliga sätt och att formligt bevis om delgivning erhålles, föreslås att sådan delgivning skall användas i dessa fall.

Kan föreskriven underrättelse om avvikelse inte nå den skattskyldige, bör han liksom hittills äga extraordinär besvärsrätt. Detsamma bör gälla om han väl mottagit underrättelsen men så sent att han inte fått skäligt rådrum före den ordinarie besvärstidens utgång. Vi har i det föregående räknat med att de skattskyldiga bör kunna få underrättelserna minst tre veckor, innan tiden utlöper. I enlighet härmed synes böra stadgas att extraordinär besvärsrätt skall föreligga, om den skattskyldige mottagit underrättelse om avvikelse senare än tre veckor före besvärstidens utgång.

Beträffande besvärstiden för kommunerna framhåller de sakkunniga, att expeditionsdagen för underrättelse till den skattskyldige inte kan tas till utgångspunkt. Kommunerna anses emellertid inte såsom de skattskyldiga beroende av att få särskild underrättelse om taxeringsnämndens beslut. I gällande taxeringsförordning är visserligen besvärstiden beräknad så, att kommunerna får en avskrift av taxeringslängden en månad före besvärstidens utgång. Den granskning av taxeringarna som kan äga rum på grundval av längden torde emellertid enligt de sakkunnigas uppfattning inte ha någon större betydelse. Kommunernas intressen vid taxeringarna tillvaratas huvudsakligen av de kommunvalda ledamöterna i taxeringsnämnden. Dessa kan, påpekar de sakkunniga, fortlöpande följa taxeringarna och anmäla för vederbörande kommunala instans, om något taxeringsnämndens beslut påkallar kommunens uppmärksamhet.

De sakkunniga föreslår, att besvärstiden för kommunerna i stället skall beräknas med utgångspunkt från dagen för taxeringsnämndens beslut. Under erinran om att kommunerna i princip bör erhålla något längre rådrum än enskilda personer men att någon tidsåtgång för utskrivning av avvikelser samt för postbefordran inte behöver beräknas, föreslår de sakkunniga, att kommunernas besvär skall anföras under kalendermånaden efter den, under vilken den överklagade taxeringen beslutats. Har taxering ej åsatts, kan det, påpekar de sakkunniga, stundom vara oklart när taxeringsnämndens beslut kan anses fattat. För dessa fall förordas, att kommu-

nerna skall äga anföra besvär till och med utgången av oktober månad under taxeringsåret.

Förslaget att göra prövningsnämnderna till renodlade besvärsinstanser bör enligt de sakkunniga föranleda att taxeringsintendenten, liksom den skattskyldige, får söka ändring i taxeringsnämndens beslut genom besvär.

Detta innebär bl. a. att intendenten anger sina yrkanden och grunderna för dessa i skriftlig form. I betänkandet anmärkes, att taxeringsintendenten härvid — som på sina håll praktiseras — bör kunna ange sina yrkanden i ett oavslutat, av intendenten signerat prövningnämndsprotokoll, vilket mångfaldigas och användes bl. a. till delgivning med den skattskyldige.

Beträffande taxeringsintendentens besvärstid yttrar de sakkunniga.

Taxeringsintendenten kan inte iaktta samma besvärstider som de skattskyldiga och kommunerna. De planmässigt utförda undersökningar rörande olika branscher eller olika grupper av skattskyldiga, som ingår och i ökad omfattning kommer att ingå i taxeringssektionernas kontrollarbete, omöjliggör att intendenten på någon månad kan ta ställning till om viss taxering skall överklagas eller ej. Snarast föreligger, såsom skattelagssakkunniga funnit, anledning att något förlänga den tid som för närvarande står till förfogade. Å andra sidan äger den skattskyldige ett berättigat intresse av att inte alltför länge behöva sväva i okunnighet om intendenten tänker överklaga hans taxering eller ej. Vi föreslår att tidsfristen för intendenten utsträckes med fyra månader eller till och med utgången av april månad året efter taxeringsåret. Men skälig hänsyn till den skattskyldige kräver enligt vår mening att den nuvarande rätten för intendenten att anföra besvär reservationsvis samtidigt blir avskaffad. Intendentens yrkanden skall sålunda enligt vårt förslag ha preciserats och grunderna för dessa ha angivits senast den 30 april.

Enligt förslaget skall vidare, i överensstämmelse med nuvarande bestämmelser, gälla, att om prövningsnämnden avgjort besvär över viss skattskyldigs taxering, får intendenten inte därefter föra talan hos nämnden rörande samma taxering. Besvärsrätten avklippes sålunda i realiteten då intendenten avger yttrande över den skattskyldiges besvär och överlämnar målet till prövning.

De sakkunniga har även upptagit frågan om skyldighet bör föreligga för taxeringsintendenten att anföra besvär till den skattskyldiges förmån. I denna del yttrar de sakkunniga.

Det ligger i sakens natur att intendenten i sitt arbete främst måste tillvarata det allmännas intressen. Han är emellertid samtidigt ansvarig för att taxeringarna överhuvudtaget blir så riktiga som möjligt. Även om taxeringsförordningen inte innehåller uttrycklig föreskrift om att intendenten är behörig att framställa yrkanden till den skattskyldiges förmån torde det vara allmänt erkänt att sådan behörighet föreligger. I vilken utsträckning han även kan anses skyldig att göra detta, torde inte vara helt klart. Det måste givetvis i första hand ankomma på den skattskyldige att själv tillvarata sina intressen. Situationen kan emellertid stundom vara sådan att ett initiativ från intendentens sida är påkallat. Den skattsky'dige kan vara okunnig om att ett fel begåtts eller av olika skäl — t. ex. att på-

förda skatter inte kan indrivas hos honom — sakna intresse för att få rättelse. I sist antydda fall kan det även inträffa, att vederbörande kommun, som ju uppbär kommunalskatten av statsverket, skulle bli obehörigt gynnad på statens bekostnad om besvär inte anfördes. Att ett uteblivet initiativ från intendentens sida stundom kan leda till stötande resultat är uppenbart och bekräftas av erfarenheten.

Det torde inte vara möjligt att i en författningstext angiva i vilka fall intendenten bör framställa yrkanden till den skattskyldiges förmån. Att en sådan skyldighet stundom föreligger kan emellertid markeras genom en uttrycklig bestämmelse att intendenten äger anföra besvär även till den skattskyldiges förmån. I detta sammanhang kan erinras om att de allmänna åklagarna i nya rättegångsbalken tillagts en formlig befogenhet att i högre rätt fullfölja talan även till den misstänktes förmån. Att åklagaren stundom är skyldig använda denna befogenhet torde inte vara föremål för delade meningar.

I fråga om förfarandet vid anförande av besvär förordas i betänkandet, att besvärsinlagorna, som nu i allmänhet skall tillställas länsstyrelsen, i fortsättningen inges eller insändes direkt till kansliet hos den prövningsnämnd som skall pröva besvären. Om besvären skall avgöras av mellankommunala prövningsnämnden, får de för närvarande inges till någon av de länsstyrelser, som har med den skattskyldiges taxering att göra. En liknande möjlighet bör enligt de sakkunniga finnas även i fortsättningen. Goda skäl talar emellertid enligt de sakkunnigas mening för att man på samma sätt även i andra fall förebygger att rättsförluster uppstår på grund av okunnighet om vilken prövningsnämnd som är behörig. För att erhålla en enkel och för alla lättförståelig regel föreslås, att besvär alltid skall kunna inges eller insändas till någon prövningsnämnd, som har att upptaga besvär rörande den skattskyldiges taxering. Detta innebär bl. a. att besvär alltid kan tillställas prövningsnämnden i det län, där den skattskyldige taxerats till statlig inkomstskatt eller statlig förmögenhetsskatt. Om olika prövningsnämnder är behöriga, förutsättes att särskilda besvärsskrifter upprättas. Den besvärsskrift, som skall behandlas i annat län, översändes till den behöriga prövningsnämnden. Det kan emellertid också inträffa att den skattskyldige inte förstått att han skall besvära sig hos olika prövningsnämnder utan upprättat gemensam besvärsskrift, som ingivits till någon behörig prövningsnämnd. Även i detta fall föreslås, att besvären skall anses behörigen ingivna också i vad de avser taxeringsfråga som skall prövas av annan prövningsnämnd. I sådant fall skall det ankomma på myndigheterna att översända avskrift av besvären.

I fråga om besvär till kammarrätten och regeringsrätten har de sakkunniga, som tidigare nämnts, förordat, att rätten att anföra besvär till dessa instanser inte längre skall förloras genom deklarationsförsummelse.

Såvitt angår besvärstiderna föreslås, att dessa skall anges omfatta två månader i stället för som för närvarande sextio dagar. Därjämte innebär

förslaget, att den tid som är stadgad för kommuns besvär till kammarrätten skall bli densamma som för taxeringsintendenten, d. v. s. två månader från det prövningsnämndens beslut justerats.

Ytterligare förordas vissa ändringar beträffande besvär till kammarrätten.

Sålunda skall enligt förslaget beredningen av kammarrättsmålen ombesörjas av de föreslagna prövningsnämndskanslierna.

De sakkunniga påpekar, att den tid av ett halvt år, som står till förfogande för skriftväxlingen i kammarrättsmålen, inte alltid iakttages. Vid vissa länsstyrelser har denna tid enligt de sakkunniga avsevärt överskridits. I betänkandet anföres vidare.

Även om förhållandena bättrats under senare år, är de på sina håll inte tillfredsställande. I sin mån medverkar detta till den avsevärda tidsutdräkt, som är förenad med processen i skattedomstolarna. Kan man uppnå att den föreskrivna halvårsfristen allmänt iakttas, skulle den genomsnittliga väntetiden på kammarrättsutslagen — och indirekt även väntetiden på utslag av regeringsrätten — kunna på längre sikt inte obetydligt nedbringas.

Genom den av oss i annat sammanhang förordade förstärkningen av taxeringssektionerna erhålles emellertid bättre möjligheter att sköta dessa åligganden än tidigare. Eftersom de nuvarande bristerna, såvitt på myndigheterna ankommer, främst är att tillskriva de otillräckliga personalresurserna på taxeringssektionerna, finns det därför anledning anta att den här nämnda frågan i stor utsträckning löses av sig själv.

Vad som hittills förekommit gör det dock önskvärt att förhållandena bringas under viss kontroll. Samtidigt bör det hållas i minne, att omständigheterna i enstaka fall — med hänsyn till målens storlek eller pågående utredningar — kan göra ett uppskov med taxeringsintendentens — eller den skattskyldiges — ställningstagande motiverat. Den nuvarande, efter ordalagen ovillkorliga tidsbestämmelsen synes med tanke härpå mindre rationell.

Av dessa skäl föreslås att bestämmelsen ges den innebörden att halvårsfristen får överskridas, när särskilda omständigheter föreligger, men att den föreslagna riksskattestyrelsen skall hållas underrättad om de mål, beträffande vilka tiden överskridits. I vilken form och omfattning uppgifter härom skall lämnas synes lämpligen böra bestämmas av riksskattestyrelsen.

Beträffande kammarrättsmålens förberedande förordas ytterligare, att avskrift av inkomna förklaringar alltid skall översändas till klaganden.

Slutligen påpekar de sakkunniga, att det även beträffande beslut av prövningsnämnden stundom torde vara påkallat att taxeringsintendenten fullföljer talan till den skattskyldiges förmån, exempelvis om han får kännedom om nya fakta och den skattskyldige inte kunnat eller haft intresse för att på tillfredsställande sätt framlägga sin sak inför prövningsnämnden.

I fråga om e f t e r t a x e r i n g uttalar de sakkunniga, att bestämmelserna i ämnet torde, i vad angår förutsättningarna för åsättande av sådan taxering, få anses ha fått en ändamålsenlig utformning genom 1955 års riksdagsbeslut. En mindre jämkning i förtydligande syfte finnes dock påkallad.

Även i övrigt lämnas bestämmelserna om eftertaxering i stort sett oförändrade. Eftertaxering skulle sålunda alltjämt ha karaktär av en särskild taxering, som innefattar tillägg till den ursprungligen åsatta. Emellertid har, framhåller de sakkunniga, förutsättningarna för eftertaxering blivit avsevärt utvidgade bl. a. så, att en eftertaxering i vissa fall kan i själva verket komma att innebära en fullständig omprövning av grunderna för den skattskyldiges taxering. Den prövning som äger rum vid en sådan eftertaxering kan enligt de sakkunnigas uppfattning i vissa hänseenden sägas vara jämförbar med den prövning som sker, när en taxering omprövas i anledning av extraordinära besvär. Med tanke härpå förordas, att eftertaxering inte skall få beslutas av taxeringsnämnd utan av en besvärsinstans. Beslutet bör enligt de sakkunniga därjämte föregås av ett processuellt förfarande, jämförbart med ett besvärsförfarande. I enlighet härmed föreslås, att prövningsnämnden skall vara första instans beträffande eftertaxering samt att fråga om sådan taxering skall anhängiggöras av taxeringsintendent. Härvid förutsättes att taxeringsassistenten i förekommande fall gör anmälan till taxeringsintendenten. De sakkunniga anmärker, att i praktiken torde flertalet eftertaxeringar redan nu åsättas av prövningsnämnderna.

Ytterligare förordas den ändringen, att beloppet av den statliga inkomstskatt och förmögenhetsskatt som skall utgå på grund av eftertaxeringar inte längre skall behöva anges i beslutet om eftertaxering.

I anslutning till dessa ändringar föreslås, att eftertaxeringsbestämmelserna flyttas från de särskilda skatteförfattningarna till den nya taxeringsförordningen.

I fråga om bestämmelserna rörande e x t r a o r d i n ä r a b e s v ä r finner de sakkunniga mera genomgripande ändringar vara erforderliga. Härom uttalas följande.

Det torde vara allmänt erkänt, att dessa bestämmelser är alltför snäva. Från flera håll har uttalats, att den år 1950 tillskapade möjligheten att i efterhand få alltför höga taxeringar nedsatta borde utbyggas och bilda en motsvarighet till eftertaxering, och dessa önskemål har stöd av uttalanden i propositionen nr 160 till 1955 års riksdag. Även i övrigt har kritik anförts mot de år 1950 införda reglerna. Man har därvid särskilt vänt sig emot att prövningsnämndens bedömning av frågan om besvären bör upptas till prövning inte kan underställas skattedomstol. Att möjligheterna till rättelse genom sådana besvär bortfaller, om taxeringen i något hänseende är eller varit föremål för kammarrättens prövning, har även ansetts otillfredsställande.

Enligt vår mening är denna kritik berättigad. Mot de år 1950 införda reglerna kan ytterligare anföras, att de i viss mån gynnar sådana skattskyldiga som gjort sig skyldiga till underlåtenhet att avlämna deklaration eller till liknande försummelse. Även för andra skattskyldigas vidkommande kan situationer uppkomma, där en rättelse i efterhand av en materiellt sett för hög taxering framstår såsom befogad.

En inte helt tilltalande konsekvens av den nuvarande lagstiftningen har ansetts vara att det allmänna under fem år efter taxeringsåret genom eftertaxering kan åvägabringa rättelse i för låga taxeringar, medan den skattskyldige, för att få en oriktig taxering undanröjd eller en för hög taxering sänkt, måste väcka denna fråga inom ett eller — i de fall som avses med 1950 års lagstiftning — två år från det han fått debetsedel å slutlig skatt i anledning av den ifrågavarande taxeringen. Självfallet kan man inte utan vidare jämföra den extraordinära besvärsrätten med rätten att åsätta eftertaxering. Tillgripes eftertaxering, föreligger alltid en försummelse från den skattskyldiges sida, låt vara att den kan vara helt ursäktlig. Skälighetshänsyn talar emellertid för att fristen för extraordinära besvär förlänges.

De sakkunniga föreslår i enlighet med det anförda vissa utvidgningar av möjligheterna att anföra extraordinära besvär. Härvid framhålles, att de fall där sådan rätt nu kan ifrågakomma — bortsett från den besvärsrätt som grundas på att underrättelse om avvikelse från självdeklaration inte erhållits — i huvudsak är sådana i vilka fel av mera speciell beskaffenhet har uppkommit. Taxering har beslutats i strid med reglerna om objektiv skatteplikt eller subjektiv skattskyldighet, den skattskyldige har taxerats för en och samma inkomst på mer än en ort, eller också har felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende förelupit. Genom de år 1950 införda reglerna har tillkommit en möjlighet att åberopa fel av delvis annan beskaffenhet, nämligen sådana där en taxering blivit oriktig genom att den grundats på bristfälligt eller felaktigt material. Den skattskyldige kan här i vissa fall få ändring, om han åberopar omständigheter och bevis som inte varit kända vid taxeringen. Det är i sistnämnda hänseende som de sakkunniga finner en utvidgning av förutsättningarna för extraordinära besvär i främsta rummet påkallad. Vid en sådan utvidgning synes enligt de sakkunniga viss vägledning kunna hämtas från rättegångsbalkens regler om resning, låt vara att förutsättningarna bör vara mindre stränga och att hänsyn även i övrigt måste tas till de särskilda förhållandena inom taxeringsväsendet. Reglerna finnes böra utformas så att en prövning i efterhand kan ske, om en taxering blivit väsentligt för hög och omständigheterna i övrigt är sådana att en rättelse synes skälig.

Såsom en gemensam förutsättning för rätten att anföra extraordinära besvär i nu avsedda fall kan enligt de sakkunniga tagas att den för höga taxeringen grundats på ett bristfälligt eller felaktigt material. Detta är fallet om deklaration eller annan uppgift inte avgivits eller om felaktighet förekommit i deklaration eller annan uppgift från den skattskyldige. Dessa fall omfattas av de 1950 införda reglerna. Med dem bör enligt förslaget jämställas att fel förekommit i handling som legat till grund för deklaration eller annan uppgift från den skattskyldige, t. ex. i handelsbok. Detsamma skall gälla om man i efterhand konstaterar felaktighet i sådan kontrolluppgift, som av myndigheterna följts vid taxeringen, eller i handling som legat till grund för dylik kontrolluppgift. Även annan omständighet eller annat bevis, som bort föranleda väsentligt lägre taxering, skall

få åberopas. Detta innebär en avsevärd utvidgning. Den avser emellertid, enligt vad de sakkunniga framhåller, i huvudsak endast fall där en förnyad prövning kan motiveras med att nya omständigheter eller bevis tillkommit. Däremot rubbas inte principen att avgöranden i uppskattningsfrågor eller rättsfrågor, som inte påverkas av nytillkommen bevisning, bör vara slutgiltiga.

De sakkunniga finner uppenbart, att extraordinär besvärsrätt inte bör föreligga, så snart en felaktighet av nu nämnt slag kan konstateras. Vissa begränsningar måste uppställas. En sådan ligger däri att felet skall ha föranlett att taxeringen blivit väsentligt för hög, d. v. s. det skall röra sig om ett skattebelopp, som absolut sett inte är ringa och som inte heller framstår såsom mindre betydelsefullt i förhållande till den skattskyldiges samlade skattebörda. Därjämte föreslås — i viss anslutning till bestämmelserna om resning i rättegångsbalken — att extraordinära besvär inte skall få anföras med mindre de kan grundas på omständighet eller bevis som inte varit känt vid den överklagade taxeringen och den skattskyldiges underlåtenhet att åberopa omständigheten framstår som ursäktlig. Alltför stora krav bör enligt de sakkunniga inte ställas i sistnämnda hänseende. Det anmärkes, att i det valda uttryckssättet torde ligga att det inte skall behöva visas »giltig» ursäkt (jfr 39 § taxeringsförordningen och 58 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken).

Däremot bör enligt de sakkunnigas mening den skattskyldige utan sådana inskränkningar vara berättigad att erhålla rättelse av taxering, som strider mot reglerna om objektiv skatteplikt och subjektiv skattskyldighet, samt av dubbeltaxering. Detsamma bör gälla, när felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende förelupit hos taxeringsmyndigheterna. I betänkandet framhålles att såsom uppenbart förbiseende bör bl. a. räknas det fall att taxering påförts med ledning av kontrolluppgift som avser annan person.

Vidare föreslås — alltjämt bortses från det fall att besvärsrätten grundas på att underrättelse om avvikelse ej erhållits — en förlängning av den tid som står till förfogande för att anföra besvär i extraordinär ordning. Det är enligt de sakkunnigas mening skäligt att denna tid i princip blir densamma som den, inom vilken eftertaxering kan ske. Det föreslås därför att besvären skall få anföras inom fem år efter taxeringsåret.

De sakkunniga påpekar, att förslaget inte innebär någon ändring i fråga om regeringsrättens befogenhet att efter ansökan bevilja resning eller återställa försutten tid. Behovet av sådana åtgärder kan emellertid enligt de sakkunniga förväntas minska efter genomförandet av de nya reglerna om extraordinär besvärsrätt.

Av instansordningens princip anser de sakkunniga följa, att rättelse genom extraordinära besvär liksom nu bör sökas hos högre instans än den som meddelat det överklagade beslutet eller — om detta tillkommit i den

högsta instansen — hos regeringsrätten. Har sålunda taxeringen en gång behandlats av prövningsnämnden, bör dess beslut inte få omprövas av nämnden själv, utan frågan bör gå till kammarrätten, vare sig nämndens beslut vunnit laga kraft eller är föremål för prövning i kammarrätten. Det nuvarande förbudet i vissa fall mot att anföra extraordinära besvär, om den ifrågavarande taxeringen prövats av kammarrätten, föreslås avskaffat. I stället förordas, att det skall ankomma på regeringsrätten att avgöra, om ett mål som en gång avgjorts av kammarrätten eller av regeringsrätten skall få prövas på nytt.

Det föreslås vidare att beslut, som prövningsnämnd eller kammarrätten meddelat i mål om extraordinära besvär, skall få överklagas i vanlig ordning. Det nuvarande förbudet för skattskyldig att föra talan mot beslut, varigenom prövningsnämnd avvisat extraordinära besvär enligt de år 1950 införda reglerna, föreslås sålunda bli avskaffat.

För att kammarrätten och regeringsrätten inte skall behöva såsom första instans pröva de frågor om uppskattning, bokföringstransaktioner m. m. som kan uppkomma i samband med extraordinära besvär, föreslås att skattedomstolarna, om besvären finnes böra tagas upp till sakprövning, skall kunna förordna att målet skall upptagas och vidare behandlas av vederbörande prövningsnämnd. Skattedomstolens beslut innebär då, liksom ett resningsbeslut, endast att den en gång laga kraftvunna taxeringen skall prövas på nytt. Något hinder för att skattedomstolen själv vidtager den rättelse som finnes påkallad skall emellertid inte föreligga (jfr 58 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken).

Extraordinära besvär till den skattskyldiges förmån bör enligt de sakkunniga få anföras såväl av den skattskyldige själv som av taxeringsintendenten. De sakkunniga framhåller att det stundom bör vara en skyldighet för taxeringsintendenten att anföra extraordinära besvär till den skattskyldiges förmån. Har exempelvis ett väsentligt fel begåtts utan den skattskyldiges förvållande, bör initiativ till rättelse tas av taxeringsintendenten utan avbidan på att den skattskyldige själv klagar.

Liksom hittills skall enligt förslaget gälla, att taxeringsintendenten skall kunna genom extraordinära besvär åvägabringa rättelse av misskrivning, felräkning eller annat uppenbart förbiseende, även om resultatet skulle bli till nackdel för den skattskyldige.

Taxeringssakkunniga erinrar om att skattelagssakkunniga förordat avsevärda utvidgningar i de nuvarande möjligheterna att vid prövning av besvär göra ändring i annan taxering än den som avses med besvären. Taxeringssakkunniga förordar emellertid, att reglerna i ämnet får oförändrat innehåll, varvid de sakkunniga yttrar.

Vissa praktiska fördelar skulle utan tvivel kunna vinnas, om skattelagssakkunnigas förslag genomföres. Mot dessa fördelar måste emellertid vägas de invändningar som bl. a. från rättssäkerhetssynpunkt kan riktas mot

förslaget. Det må erinras om att de av skattelagssakkunniga föreslagna reglerna innebär att prövningsnämnderna och skattedomstolarna i stor utsträckning skulle ex officio upptaga och ändra redan laga kraftvunna taxeringar. För vår del har vi funnit dessa betänkligheter avgörande. I förslaget till taxeringsförordning har därför nuvarande regler upptagits med oförändrat innehåll.

De sakkunniga föreslog vidare ett förfarande, varigenom en ändring i fastighets taxeringsvärde skulle bli omedelbart tillämpat i fråga om redan åsatt taxering för inkomst och förmögenhet.

Vad skattelagssakkunniga sålunda föreslagit innebär att rättelse i ett stort antal fall ex officio skulle företas i redan laga kraftvunna taxeringar. Både av principiella och praktiska skäl synes de nuvarande reglerna, vilka förutsätter ett initiativ från part, vara att föredra. Vi förordar därför att dessa regler bibehålls med smärre jämkningar.

De i 131—135 §§ taxeringsförordningen upptagna särskilda bestämmelserna rörande besvär har med i huvudsak oförändrat innehåll upptagits i förslaget.

Vad angår bestämmelsen i 134 § andra stycket om återförvisning till prövningsnämnd påpekar de sakkunniga att vad däri utsäges i och för sig torde gälla utan särskilt stadgande. Bestämmelsen får emellertid enligt de sakkunniga betydelse på det sätt att därav indirekt framgår att återförvisning till taxeringsnämnd inte får äga rum. Vidare innefattar stadgandet en erinran om att beslut av prövningsnämnd skall kunna undanröjas på grund av rättegångsfel. Att införa uttryckliga bestämmelser i sistnämnda ämne anser de sakkunniga å andra sidan onödigt. Bestämmelserna härom i rättegångsbalken torde enligt de sakkunniga kunna tillämpas analogt.

De sakkunniga föreslår vidare några nya föreskrifter.

Sålunda förordas en uttrycklig bestämmelse om att skattskyldig i besvärsskrifter och övriga inlagor skall lämna fullständig uppgift om sin postadress. Därjämte bör enligt de sakkunniga stadgas, att klagande må föreläggas att fullständiga besvärsskrift i fråga om yrkande eller grunderna för besvärstalan eller i annat hänseende. Efterkommes ej föreläggande och är besvärsskriften så ofullständig, att den inte innehåller bestämt yrkande eller grunderna för besvärstalan ej är tydligt angivna, eller föreligger eljest så väsentlig brist att skriften är otjänlig som grund för prövning av målet, bör enligt förslaget gälla att besvären skall avvisas (jfr 52 kap. 6 § rättegångsbalken). Föreläggandet avses kunna göras av varje myndighet som infordrar yttrande i besvärsmål. Däremot skall ett eventuellt avvisningsbeslut meddelas av den instans som har att pröva besvären. Avvisningsbeslutet kan självfallet överklagas.

Ytterligare har upptagits ett av skattelagssakkunniga framlagt förslag om anslutningsbesvär, d. v. s. om rätt för part som själv inte besvärat sig inom föreskriven tid att yrka ändring i prövningsnämnds beslut eller kammarrättens utslag, när han avger yttrande över besvär från motparten. Det föreslås, i viss anslutning till vad som gäller anslutningsvad enligt rätte-

gångsbalken, att anslutningsbesvär skall anföras inom en månad efter det talan senast skolat fullföljas av motparten. Någon tvekan om när tiden utgår behöver enligt de sakkunniga i så fall inte råda. Det kan visserligen invändas, att en part som vill begagna rätten till anslutningsbesvär inte alltid före tidens utgång blir underrättad om att motparten fullföljt talan. Att så kan bli fallet, bör emellertid enligt de sakkunnigas uppfattning inte väcka betänkligheter. Av en part, som överväger att anföra anslutningsbesvär, bör man nämligen äga fordra att han själv håller reda på om motparten fullföljt.

Enligt rättegångsbalken förfaller talan, som anförts genom anslutningsvad, om motpartens vadetalan återkallas eller eljest förfaller. Motsvarande regel föreslås gälla anslutningsbesvär i taxeringsmål.

I samband med nu ifrågavarande bestämmelser upptas även motsvarighet till stadgandet i 93 § sista stycket taxeringsförordningen, enligt vilket taxeringsintendenterna bör samråda för att åvägabringa likformig taxering i sådana fall då skattskyldig skall taxeras till statlig inkomstskatt i ett län och till kommunal inkomstskatt i ett annat utan att likväl taxeringarna skall prövas av mellankommunala prövningsnämnden.

Slutligen föreslås att den nuvarande skyldigheten för länsstyrelserna och mellankommunala prövningsnämnden att insända besvärsförteckningar till kammarrätten avskaffas. Enligt förslaget kommer taxeringsnämnderna och prövningsnämnderna att avarbeta sitt material successivt, och deras arbetsperioder kommer åtminstone delvis att sammanfalla. Genomföres detta förslag, torde de nuvarande anhopningarna av prövningsnämndsbeslut i november och vid arbetsperiodens slut komma att försvinna. De sakkunniga finner på grund härav, att besvärsförteckningarna i fortsättningen inte skulle få nämnvärd praktisk betydelse.

Remissyttrandena

Vad först angår besvär, som av skattskyldig anföres hos prövningsnämnden, har de sakkunnigas förslag i allmänhet tillstyrkts. Några remissinstanser, däribland riksskattenämnden, generalpoststyrelsen, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet landsbygdens folk, näringslivets skattedelegation och Sveriges köpmannaförbund, har emellertid förordat en förlängning av den föreslagna besvärstiden. Därvid föreslås i allmänhet, att besvär skall få anföras under de två kalendermånader som infaller närmast efter det underrättelse om avvikelse expedierats. Kooperativa förbundet och Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer uttalar sig för att den nuvarande ordningen med en gemensam besvärstid för samtliga skattskyldiga bibehålles.

Besvärssakkunniga, som i princip tillstyrker de sakkunnigas förslag, framhåller att en särskild bestämmelse om besvärstid erfordras med tanke på det fall att en skattskyldig önskar överklaga en taxering, som skett i en-

lighet med hans deklaration. Besvärssakkunniga avstyrker förslaget att besvären skall tillställas prövningsnämndens kansli. I stället förordas att besvären liksom nu skall ingivas eller insändas till länsstyrelsen.

I sist angivna del intager *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* samma ståndpunkt som besvärssakkunniga.

Kammarrätten uttalar å andra sidan, att de föreslagna bestämmelserna om till vilken myndighet skattskyldig skall ingiva sina besvär innebär en förbättring. De nuvarande bestämmelserna har, yttrar kammarrätten, ofta medfört rättsförlust för den skattskyldige.

De sakkunnigas förslag att införa en rörlig besvärstid även för kommunernas vidkommande har väckt gensagor från besvärssakkunniga, nio länsstyrelser och Föreningen Sveriges taxeringsintendenter. Härvid vänder man sig i allmänhet emot de sakkunnigas uttalanden att de kommunvalda ledamöterna i taxeringsnämnden kunde till vederbörande kommunala instanser lämna uppgift om taxeringar, som kunde påkalla intresse från kommunens sida. Man pekar därvid på den tystnadsplikt som åvilar taxeringsnämndens ledamöter. I stället förordas, att besvärstiden anknytes till den tidpunkt då kommunerna erhåller del av taxeringslängden.

Förslaget att utsträcka taxeringsintendentens besvärstid till utgången av april månad året efter taxeringsåret samt att slopa intendentens rätt att anföra besvär reservationsvis har i allmänhet godtagits i yttrandena. Länsstyrelserna i Södermanlands, Gotlands, Blekinge, Kristianstads och Älvsborgs län förordar emellertid att besvärstiden skall utgå först den 31 maj året efter taxeringsåret, medan länsstyrelsen i Jämtlands län förordar att intendenten skall äga anföra besvär t. o. m. den 15 juni samma år. Riksskattenämnden föreslår, att taxeringsintendenten skall äga längre klagotid än de sakkunniga föreslagit i fråga om taxeringarna för sådana skattskyldiga som själva anfört besvär men vilkas besvär inte hunnit behandlas vid den föreslagna tidens utgång.

I några yttranden kritiseras de sakkunnigas uttalande att taxeringsintendenten före den föreslagna besvärstidens utgång skall ha preciserat sina yrkanden och angivit grunderna för dessa.

Justitiekanslersämbetet uttalar, att ehuru ämbetet icke vet, om några olägenheter är förenade med ett sådant stadgande, säger erfarenheten från andra rättsområden, att en dylik absolut regel åtminstone i undantagssituationer kan vara till förfång. Måhända bör därför någon jämkning vidtagas i förslaget.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län påpekar, att de sakkunnigas uttalande på denna punkt icke kommit till uttryck i författningsförslaget och att motsvarande uttalande icke heller göres beträffande skattskyldigs eller kommuns besvär. Länsstyrelsen yttrar vidare.

I praxis förekommer mycket ofta att skattskyldig före besvärstidens utgång anför besvär utan varje precisering av sin talan men med hemställan att besvären senare måtte få fullföljas. Länsstyrelsen finner det icke motiverat att för taxeringsintendent skulle gälla strängare regler än för annan part i taxeringsprocessen. I frånvaro av uttrycklig författningsföreskrift härom torde för övrigt de sakkunnigas uttalande icke vara bindande. Tillräckligt korrektiv mot att genom missbruk av angivna förfarande besvärstiden i realiteten utsträckes torde länsstyrelsen ha i det förhållandet, att part kan åläggas att inom viss kortare tid fullfölja sin talan vid äventyr att besvären avgöras i befintligt skick eller avvisas.

Länsstyrelsen i Jönköpings län anför liknande synpunkter, varvid länsstyrelsen framhåller, att vid talans fullföljd till skattedomstolarna parterna inte är bundna annat än av yrkandets beloppsmässiga ram. Angående taxeringsintendents besvär finner länsstyrelsen därför, att det endast bör stadgas skyldighet att angiva hur stor ändring som yrkas i åsatt taxering. Däremot bör enligt länsstyrelsens uppfattning stadgas, att avskrift av besvär, som taxeringsintendent anför, omedelbart skall tillställas därav berörd skattskyldig för kännedom.

Ett uttalande i samma riktning göres av *Föreningen Sveriges taxeringsintendenter.*

Kammarrätten yttrar å andra sidan, att taxeringsintendentens nuvarande möjlighet att anföra reservationsbesvär, enligt vad kammarrättens erfarenhet visar, är ägnad att inge de skattskyldiga en känsla av rättsosäkerhet. Ur denna synpunkt finner kammarrätten förslaget att avskaffa denna möjlighet välbetänkt.

Länsstyrelsen i Uppsala län förordar, att taxeringsintendentens besvärstid skall utgå den 30 april men att han till och med maj månad skall äga fullständiga besvären.

I detta sammanhang må nämnas, att *Sveriges advokatsamfund* förklarar sig inte kunna godtaga det av de sakkunniga rekommenderade förfarandet att taxeringsintendenten angiver sina yrkande i ett oavslutat, av honom signerat prövningsnämndsprotokoll.

I flera yttranden förordas, att taxeringsnämnden skall äga befogenhet till självrättelse.

Riksskattenämnden finner det ur praktisk synpunkt lämpligt att taxeringsnämnd, efter det underrättelse om avvikelse utsänts, kan rätta upptäckta felaktigheter.

Även *justitiekanslersämbetet* uttalar att taxeringsnämnderna bör kunna anförtros befogenhet att rätta klara fel i samma utsträckning som de allmänna domstolarna.

I samma riktning uttalar sig *länsstyrelserna i Västmanlands* och *Västernorrlands län.*

Såvitt angår fullföljd av talan till kammarrätten och rege-

ringsrätten har remissinstanserna främst uppehållit sig vid de sakkunnigas förslag att rätten till sådan fullföljd inte längre skall förloras genom underlåtenhet att avge självdeklaration eller genom annan därmed jämförlig försummelse.

Förslaget har tillstyrkts av riksskattenämnden, de sakkunniga för utredning av frågan om begränsning av fullföljdsrätten i taxeringsmål, riksräkenskapsverket, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala och Norrbottens län, näringslivets skattedelegation, Kooperativa förbundet och Sveriges advokatsamfund. Åtskilliga andra remissinstanser lämnar förslaget utan erinran. Här må ytterligare erinras om att i flera över skattelagssakkunnigas betänkande avgivna yttranden, bl. a. från besvärssakkunniga, framställts yrkanden om att besvärsrättens förlust inte skulle utgöra sanktion mot deklarationsförsummelser.

Länsstyrelsen i Jämtlands län och en minoritet inom riksskattenämnden ställer sig tveksamma till taxeringssakkunnigas förslag i denna del.

I avstyrkande riktning uttalar sig kammarrätten, överståthållarämbetet, tio länsstyrelser och Föreningen Sveriges taxeringsintendenter.

De *sakkunniga för utredning av frågan om begränsning av fullföljdsrätten i taxeringsmål* har med tillfredsställelse antecknat att taxeringssakkunniga funnit sig kunna borttaga den hittills gällande påföljden för deklarationsförsummelser, vilken påföljd otvivelaktigt i åtskilliga fall verkat obillig.

Riksskattenämnden omtalar att nämnden har kännedom om fall där mycket ringa förseelser i fråga om tiden för avlämnandet av deklaration lett till betydande materiella rättsförluster för de skattskyldiga. Nämnden anför vidare.

Likväl har tveksamhet uttalats om det lämpliga i att borttaga ifrågavarande bestämmelse. Den har nämligen ansetts vara av avsevärd vikt när det gäller att få in deklarationerna från de kategorier skattskyldiga, som ha svårbedömbara deklarationer och som därför genom sin underlåtenhet att deklarera i rätt tid förorsaka särskilda besvärligheter vid taxeringsarbetet. Det har gjorts gällande, att en sådan skattskyldig, som vill ha uppskov med sin deklaration utan att äga laga anledning härtill, utan större betänkligheter komme att taga risken av det förhållandevis obetydliga bötesbelopp han eventuellt ådrager sig genom att icke deklarera i tid. Innan vite hunne föreläggas och tiden för utdömandet av detta utgått, komme avsevärd tid att förflyta, varför även ett vitesföreläggande ofta bleve verkningslöst.

Riksskattenämnden finner de sålunda uttalade farhågorna för en ökning av antalet för sent avlämnade deklarationer överdrivna. Bötespåföljden och möjligheten att få ett vitesföreläggande å avsevärt belopp kommer säkerligen att utgöra verksamma påtryckningsmedel. De olägenheter för taxeringsarbetet som framdeles uppkomme, om vissa av de såsom svårbedömda betecknade deklarationerna icke skulle avlämnas förrän efter anmaning, måste under alla förhållanden bli vida mindre framträdande än vad för närvarande är fallet. De svårbedömbara deklarationerna äro till övervägande del sådana som avlämnas av bokföringspliktiga rörelseidkare och

dessa äga åtnjuta anstånd med avlämnandet till den 31 mars under taxeringsåret. Eftersom särskild taxeringsnämnd i länet för närvarande skall ha avslutat sitt arbete senast den 31 maj (efter särskild ansökning senast den 15 juni) eller sålunda två månader därefter är det uppenbart, att taxeringsarbetet allvarligt förryckes, om ett flertal dylika deklarationer icke kunna framtvingas förrän t. ex. i slutet av april, då endast en månad återstår för taxeringsarbetets avslutande. Men om detta arbete i enlighet med de sakkunnigas förslag får fortgå till den 30 september eller sålunda under ytterligare fyra månader, ligger det i öppen dag, att situationen i förevarande avseende helt förändras.

Länsstyrelsen i Uppsala län påpekar, att skattskyldiga, som år efter år försummar sig i förevarande avseende eller av särskild anledning kan antagas undandraga sig deklarationsskyldigheten, strax efter deklarationstidens utgång kan genom högt vite förmås att lämna deklaration.

I yttrandet från *länsstyrelsen i Norrbottens län* uttalas att de av taxeringssakkunniga anförda skälen är bärande. Länsstyrelsen framhåller emellertid, att antalet åtalsfall inom länet kan bli stort. Det förutsättes, att åklagarna, i varje fall under de första åren, i betydande omfattning meddelar åtalseftergift.

Riksräkenskapsverket finner inte förslaget om bötesstraff helt tilltalande utan ifrågasätter om inte vitesföreläggande är att föredraga.

En minoritet inom riksskattenämnden uttalar följande.

Det kan icke bestridas att fall förekommit, där mycket ringa förseelser i fråga om tiden för avlämnandet av deklaration lett till betydande materiella rättsförluster för de skattskyldiga. Bestämmelsen bör därför icke bibehållas i sin nuvarande lydelse. Ehuru densamma icke har någon betydelse för den stora allmänhetens sätt att fullgöra sin deklarationsplikt är den emellertid av avsevärd vikt när det gäller att få in deklarationer från de kategorier skattskyldiga som ha svårbedömbara deklarationer och som därför genom sin underlåtenhet att deklarera i rätt tid förorsaka särskilda besvärligheter i taxeringsarbetet.

Vi äro därför tveksamma om det lämpliga i att helt borttaga bestämmelsen om förlust av klagorätt till kammarrätten vid underlåtenhet att deklarera i rätt tid. För att icke obilliga materiella rättsförluster skola uppstå är det dock nödvändigt att uppmjuka bestämmelsen så att ett mål skall, trots desertationsinvändning från taxeringsintendenten, upptagas till prövning ehuru deklaration icke avgivits i rätt tid, om försummelsen är ringa eller om prövning eljest finnes böra komma till stånd med hänsyn till att billighetsskäl tala därför. Därest bestämmelsen bibehålles i sålunda jämkat skick, skulle man vinna betydande praktiska fördelar samtidigt som man skulle vinna tillräcklig garanti för att obilliga rättsförluster icke skulle uppstå.

I detta sammanhang bör vidare beaktas, att ett slopande av ifrågavarande bestämmelse kan medföra en sådan ökning av antalet strafföreläggganden och vitesutdömanden att administrativ olägenhet härav blir följden.

Länsstyrelsen i Jämtlands län yttrar.

Även om man ser saken i samband med det föreslagna nya sättet för vitesföreläggande, ställer sig länsstyrelsen tveksam till lämpligheten att borttaga nu stadgad påföljd för deklarationsförsummelse. Påföljden inträ-

der ju icke om den skattskyldige haft skälig anledning för underlåtenheten och beaktas av skattedomstolarna endast om taxeringsintendenten, som har att verka för rättvis taxering, framställer direkt yrkande om desertation. Normalt är det alltså endast besvär vilka, om de prövades, icke skulle föranleda ändring i överklagade beslutet, som stoppas genom detta stadgande. Slopas stadgandet kommer arbetsbelastningen att öka för skattedomstolarna. Skattskyldiga som underlåtit att avlämna deklaration äga vidsträckt möjlighet, som nu föreslås ytterligare utökad, att genom besvär i särskild ordning få taxeringen sakligt prövad av länsprövningsnämnden och högre instanser. Förslaget synes ej ur rättssäkerhetssynpunkt vara av behovet påkallat.

Kammarrätten vill ifrågasätta, om de sakkunnigas förslag i förevarande del är lämpligt och praktiskt, samt anför bl. a.

1950 års skattelagssakkunniga uppgiva, att under 1953 års taxeringsarbete utfärdades omkring 425 000 anmaningar att deklarera till skattskyldiga, som varit skyldiga att avgiva självdeklaration utan anmaning. Vidare beräknades, att beskattningsnämnderna nödgades årligen åsätta taxeringar utan tillgång till deklaration beträffande 100 000 à 200 000 skattskyldiga. Sammanlagt utsändes omkring 900 000 anmaningar att deklarera eller att fullständiga självdeklaration.

Med dessa siffror för ögonen synes det förklarligt, att förslaget att ersätta förlusten av besvärsrätt såsom påföljd vid deklarationsförsummelse med bötesstraff, kan ingiva betänkligheter. Det torde i första hand kunna ifrågasättas om böter till så relativt ringa belopp, som det här närmast kan bli fråga om, hava avsedd effekt, men även om medvetandet om att ett bötesstraff kan riskeras, kan vara tillräckligt för det stora flertalet skattskyldiga att behörigen fullgöra sin deklarationsskyldighet, förefaller det sannolikt, att taxeringsintendenten måste i ett mycket stort antal fall taga ställning till om anmälan till åtal skall ske eller ej. Om taxeringsintendenten därvid finner sig böra göra anmälningar i större omfattning, kommer detta att medföra en avsevärd belastning för åklagare och domstol. Om taxeringsintendenten däremot anser sig böra anmäla endast grava fall, synes detta i sin tur medföra, att sanktionen åtminstone efter hand kommer att förlora i effektivitet. För taxeringsintendenten torde anordningen under alla förhållanden medföra ett betydande merarbete, åtminstone om han i varje särskilt fall skall ingå i närmare prövning, huruvida anmälan till åtal bör ske.

Kammarrätten förordar i likhet med vad som skett i det nyss återgivna minoritetsuttalandet från riksskattenämnden, att de nuvarande bestämmelserna bibehålles med vissa uppmjukningar.

Överståthållarämbetet påpekar, att det av de sakkunniga förordade systemet med straff och vite vid den årliga taxeringen måste — förutom att det är ägnat att uppväcka ovilja hos de skattskyldiga och misskreditera hela beskattningsväsendet — i synnerlig grad tynga ej blott taxeringsmyndigheterna utan även polis- och åklagarmyndigheterna samt länsstyrelserna och domstolarna. Överståthållarämbetet förordar att den nu inträdande förlusten av besvärsrätt såsom påföljd vid försummelse att i tid avlämna deklarationer och andra uppgifter alltjämt bibehålles.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser visserligen att principiella skäl

kan tala för de sakkunnigas förslag men finner risk föreligga, att antalet skattskyldiga — särskilt sådana med svårkontrollerade deklarationer — som inte i tid avlämnar deklaration skulle komma att väsentligt öka. Länsstyrelsen förordar därför att nuvarande bestämmelser på området får gälla.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anför liknande synpunkter samt håller före, att antalet besvär till skattedomstolarna och antalet fall, då dit anförda besvär skulle prövas i sak, kommer att icke oväsentligt ökas vid den föreslagna ändringen av besvärsreglerna. Även med beaktande av de principiella skäl mot förbud att överklaga förvaltningsmyndighets beslut, vilka anförts av besvärssakkunniga och åberopas av taxeringssakkunniga, finner länsstyrelsen så starka praktiska skäl tala mot det framlagda förslaget att länsstyrelsen anser sig böra bestämt avstyrka detta.

Synpunkter av samma art framföres av *länsstyrelserna i Gotlands, Hallands, Älvsborgs, Örebro* och *Västerbottens län* samt *Föreningen Sveriges taxeringsintendenter.*

Länsstyrelsen i Jönköpings län finner under åberopande av likartade skäl, att en något uppmjukad regel om förlust av besvärsrätt torde vara att föredraga framför de sakkunnigas förslag.

Länsstyrelsen i Blekinge län anser att den nuvarande påföljden för deklarationsförsummelser har en betydligt starkare effekt än det system med vitesföreläggande som föreslagits av de sakkunniga.

Enligt *besvärssakkunniga* har tillräckliga skäl ej förebragts för att vid besvär till kammarrätten eller regeringsrätten bibehålla längre besvärstid än som eljest numera gäller inom förvaltningen, d. v. s. tre veckor för parter i allmänhet samt fem veckor för menighet, allt räknat från delgivningsdagen. Besvärssakkunniga finner det synnerligen önskvärt, att de allmänna besvärstiderna kan bringas i tillämpning på ett så centralt förvaltningsområde som beskattningsväsendet.

De sakkunnigas förslag att den tillämnade riksskattestyrelsen skulle utöva kontroll över att besvär till kammarrätten i tid expedieras från länsstyrelserna kritiseras av *länsstyrelsen i Västernorrlands län,* som finner att förslaget i denna del saknar samband med styrelsens övriga arbetsuppgifter. Enligt länsstyrelsens uppfattning får den övervakning av gällande regler tillämpning, som utövas av länsstyrelsen och justitiekanslern, anses tillfyllest.

Länsstyrelsen i Kristianstads län vill fästa uppmärksamheten vid att orsaken till att den föreskrivna tidsfristen överskrides ofta är den att akten behövs hos prövningsnämnden för att belysa följande års taxering, som är föremål för besvär hos nämnden.

I vissa yttranden förordas att prövningsnämnden skall äga företa självrättelse såvitt angår uppenbara felaktigheter. Uttalanden i sådan riktning göres av *länsstyrelserna i Uppsala, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Västman-*